

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

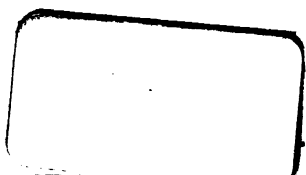
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

600089515Y

95

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΔΗΜΩΔΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ

ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΑΥΤΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΡΡΗ

Ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου.

1880

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΔΗΜΩΔΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΤΗΣ
ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

Π. ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΑΥΤΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΕΡΡΗ
Ἐπὶ τῆς Πλατείας τοῦ Πανεπιστημίου.
1880

290 i . 152 .

Journal of Management Education 30(6)p. 789-804
© The Author(s) 2006
Reprints and permissions:
<http://www.sagepub.com/journalsPermissions.nav>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΩΝ.

Εικόσασετία παρήλθεν ἤδη ἀφ' οὗτου ὁ ἡμέτερος πατήρ Παναγιώτης Ἀραβαντινὸς μεταξὺ τῶν ἄλλων αὐτοῦ περὶ Ἑπείρου μελετῶν ἐφιλοπύνησε καὶ τὴν ἀνὰ χεῖρας « Συλλογὴν δημῳδῶν Ἑπειρωτικῶν ᾠσμάτων ». Δὲν εἶχεν ἔτι ἀναγνωρισθῇ παρ' ὅλων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ μεγάλη ὠφελιμότης τῆς δικσώσεως τοῦ πολυτίμου τούτου ἐθνικοῦ θησαυροῦ, ἐλαχίστη δ' ἀπεδίδετο παρ' ἡμῖν σπουδαιότης εἰς τὴν δημοσίευσιν τοιούτων ἔργων· διὸ καὶ ἡ συλλογὴ αὕτη ἐπὶ πολὺ ἔμενεν ἀνεκδότος καὶ οἶονεϊ διστάζουσα νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον ἀναγνωστῶν, ὧν οἱ πολλοὶ οὐδόλως θ' ἀνεγνώριζον τὴν ἀξίαν αὐτῆς.

Βραδύτερον, ὁπότε ἤρξατο καταβλλομένη ἀξιέπαινος σπουδὴ περὶ τὴν δικτήρησιν τῶν ζώντων τούτων τοῦ ἔθνους μνημείων, ἡ δὲ μεγαλοδωρία τοῦ προθύμου προστάτου πάντος ἐθνικοῦ ἔργου Κ. Χρηστάκη Ζωγράφου γενναίᾳ ὤθησιν πρὸς συλλογὴν τῆς ἐν τῇ ζωσῇ λαλιᾷ φερομένης ὕλης ἔδωκε διὰ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος, ὑπεβάλομεν εἰς αὐτὸ, ὀλίγῳ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, τὴν ἀνὰ χεῖρας συλλογὴν μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ ἔργων, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο τὸ ἀπ' ἀρχῆς διαγραφὴν σχεδίσμα τῆς « Περιγραφῆς τῆς Ἑπείρου ».

Καὶ ἐβράβευσε μὲν ὁ ἀγωνοδίκης Ἑλληνικὸς ἐν Κων/πόλει Φιλολογικὸς Σύλλογος τὸ ὅλον ἔργον (βλ. ἔκθεσιν τοῦ Ζωγραφ. διαγωνίσματος τῆς 7 Μαΐου 1872), ἀνεγνώρισθῃ δὲ, ὅτι ἡ « Συλλογὴ τῶν δημῳδῶν ᾠσμάτων τῆς Ἑπείρου » διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεχομένων ἀνεκδότων ᾠσμάτων καὶ τὰς ἐν αὐτῇ παρουσιαζομένας προσθήκας καὶ οὐσιώδεις παραλλαγὰς πολλῶν τῶν ἤδη δημοσιευθέντων, ἦτο χρησιμοτάτη διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δύο ἢ τριῶν μέχρι τοῦδε σπουδαιότερων ἐκδεδομένων συλλογῶν καὶ τὴν ἀποτελέσιν μιᾶς πλήρους καὶ τελείας ἐθνικῆς συλλογῆς δημοτ. ᾠσμάτων. Ὅποσον δὲ ἀναγκαία ἀποδίνει ἡ τοιαύτη

συγκομιδῇ τῶν σεβαστῶν λειψάνων τῶν πατρίων ἡμῶν ἡθῶν, τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἱστορίας δὲν ἔχει τις χρεῖαν μακρῶν εἰσηγήσεων ὅπως τὸ ἀναγνωρίσῃ.

Ὁμολογεῖται ἤδη, ὅτι ἡ ποίησις ὑπὸ τὴν δημῳδὴ αὐτῆς μορφήν δὲν εἶναι παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ νέον τι φαίνόμενον λαβὼν τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν ὀρισμένῃ τοῦ βίου αὐτοῦ ἐποχῇ, ἢ ἐξ ἰδιαιτέρων τινῶν περιστάσεων, ἀλλ' ὕφίστατο παρ' αὐτῷ διαρκῶς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ καθ' ὅλην τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν διελθόντων αἰώνων. Ἐὰν ἀληθεύῃ ἡ σήμερον ἐπικρατοῦσα γνώμη, ὅτι ἡ λεγομένη νῦν δημοτικὴ γλῶσσα δὲν εἶναι νέος τύπος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἣν ἀπαντῶμεν εἰς τὰ συγγράμματα τῆς κλασικῆς ἐποχῆς, χρονολογούμενος ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀλώσεως ἢ ὀλίγῳ πρὸ ταύτης, ὡς ἐπὶ πολὺ ἐπιστεύετο, ἀλλ' αὐτὴ ἐκείνη ἡ γλῶσσα, ἥτις ἦτο πάντοτε ἐν χρήσει παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ ὑποστᾶσα, ἐννοεῖται, ἀναποδράστους τινὰς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῶν περιστάσεων ἀλλοιώσεις, ἰσχυρότατα εἰς τὴν θεωρεῖν ταύτην δύνανται νὰ προμηθεύσωσιν ἐπιχειρήματα αἱ γενόμεναι ἐσχάτως ἔρυναι καὶ μελέται περὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, δι' ὧν ἀνευρέθησαν ἔγγραφα αὐτῆς ἐν ἡ διατελεῖ σήμερον μορφῇ, εἰς ἐποχὰς πολὺ ἡμῶν ἀφισταμένας. Ἡ παρὰ τῷ λαῷ καθιερωμένη λέξις τραγοῦδι ἦτο ἤδη ἐν χρήσει ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτῆς σημασίαν ἀπὸ τοῦ 8ου αἰῶνος. Κατὰ τὴν 9ην καὶ 10ην ἑκατονταετηρίδα ἀπαντῶμεν ἀποσπάσματα δημοτικῶν ποιημάτων ἀπαρτλούμενα πρὸς τὰ σημερινὰ κατὰ τὴν γλῶσσαν, τὸ πνεῦμα καὶ τὸ μέτρον. Ἄννα ἡ Κομνηνὴ ἀναφέρει ἀπὸ τοῦ 1080 ἄσματα τοῦ λαοῦ ἔτι πρὸς πνηγυρισμὸν διχόρων πολιτικῶν συμβάντων. Γνωστὸν δέ, ὅτι εἰδούς τινὸς τραγοῦδιον χλευαστικῶν ἢ διστίχων ἐποιεῖτο χρῆσιν ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τοῖς ἱπποδρομίαις, ὅπως ἐκδηλώσῃ τὴν κατὰ τῶν Αὐτοκρατόρων ἢ στρατηγῶν ἀποδοκιμασίαν αὐτοῦ. Ἐχομεν δὲ σήμερον οὐκ ὀλίγα χειρόγραφα, ἀπὸ τοῦ 11ου αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς χρονολογούμενα, ἀναγράφοντα δημῳδὴ τινὰ ἐρωτικὰ ἄσματα ἢ ὁλοκλήρους δημοτικὰς ἐποποιίας.

Δυστυχῶς ὅμως τὸ ἐπικρατοῦν πυκνὸν σκότος περὶ τῆς ἱστορίας τῶν χρόνων ἐκείνων, καὶ τῶν τότε λογίων ἢ περιφρόνησις πρὸς τὰ δημοτικὰ ἄσματα, τὰ ἑκθετα ταῦτα γεννήματα τῆς φαντασίας τοῦ λαοῦ, ἐστέρησαν ἡμᾶς πολλῶν τοιούτων, ἅτινα διχσωζόμενα οὐ μόνον τὸ γλωσσολογικὸν τοῦτο ζήτημα ὀριστικῶς ἴσως θὰ ἔλυον, ἀλλὰ καὶ ἀκριβῆ εἰκόνα τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ παρεῖχον ἡμῖν, καὶ τὸν τῶν ἀρχαίων συνάμα θὰ διηυκρίνιζον, πρὸς δὲ τούτοις καὶ φῶς μέγα ἐπὶ τῆς

ἡμετέρας ἱστορίας θὰ ἐπέχουν, διότι σχεδὸν πάντοτε, ὡς παρατηροῦμεν ἐκ τῶν σήμερον σωζομένων δημοτ. ἄσμάτων, διαλανθάνει ὑπ' αὐτὰ ἱστορικόν τι γεγονός μνείας ἄξιον.

Τῶν ἐθνικῶν τούτων κειμηλίων τὴν ἀξίαν, καὶ ἐπομένως τὴν χρησιμότητα τῆς διατηρήσεως αὐτῶν, δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ κατανοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παχυλῆς ἀμαθείας, οὓς διῆλθε τὸ ἡμέτερον ἔθνος. Ἀλλ' Εὐρωπαῖοί τινες λόγιοι, εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων καθ' οὓς ἤρξαντο ἐπισκεπτόμενοι τὴν Ἑλλάδα, κατεῖδον τὸ ποιητικὸν κάλλος καὶ τὴν ἱστορικὴν αὐτῶν σημασίαν. Ἀπὸ τοῦ 1676 ὁ Guilletiere ὑπέσχετο νὰ ἐκδώσῃ δημοτικὰ τινα ἄσματα, ἅτινα συνέλεξεν ἐν Λακεδαιμόνι. Γερμανοὶ δέ τινες περιηγηταὶ ἡσχολήθησαν εἰς τοιαύτας συλλογὰς Ἑλλ. δημοτικῶν ἄσμάτων ἀπὸ τοῦ 1700. Ἐρχεται ἔπειτα σειρὰ ὀλόκληρος ἐξόχων ἀνδρῶν, ποιητῶν, ἱστορικῶν καὶ ἄλλων συγγραφέων, παντοιοτρόπως διακηρύξαντων τὸ ὕψος τῆς δημῶδους Ἑλλην. ποιήσεως καὶ τὴν λοιπὴν τῶν ἄσμάτων αὐτῆς ἀξίαν. Ὁ Goethe ὑπῆρξεν ἐνθερμος αὐτῶν θαυμαστῆς καὶ πολλὰκις ἐξεδήλωσε τὸν πρὸς αὐτὰ θαυμασμόν του, μετέφρασε δέ, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν γερμανικὴν τινὰ ἐξ αὐτῶν, ἅτινα *Ἡπειρωτικὰ ἄσματα* ἀποκαλεῖ. Ὁ Montaigne ἀνωμολόγει, ὅτι «ἡ ἀπλότης καὶ χάρις τῆς δημοτ. ποιήσεως καθιστῶσιν αὐτὴν ἐφάμιλλον πρὸς τὰς καλλονὰς τῆς τελειοτέρης τεχνικῆς ποιήσεως». Ὁ ἀρμοδιώτατος πάσης ποιήσεως κριτῆς Chateaubriand ἀνεκέρυττε τὴν δημῶδην Ἑλλην. ποίησιν ἀπαράμιλλον διὰ τὴν ἀληθῆ ἐκφράσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ὁ δὲ Mendelson δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφνθῇ, ὅτι αὐδεμὶς τεχνικῆς ποίησις ἔχει τοσοῦτον ἐνχυρὰν τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν καὶ τὸ αἶσθημα, ὅσον ἡ δημοτικὴ.

Τὴν τοιαύτην ὁμῶς πάνδημον ἀναγνώρισιν τῶν ἀρετῶν τῆς δημῶδους ποιήσεως ὀφείλομεν οὐκ ὀλίγον καὶ εἰς τὸ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐπικρατήσαν ἐν Εὐρώπῃ πνεῦμα ἀποδοκιμασίας τῆς ἐκτραχηλισθείσης ρωμαντικῆς ποιήσεως· διότι εἰς τοὺς κηρύξαντας τὸν πόλεμον κατὰ τῆς τοιαύτης ἐπιδράσεως τοῦ ρωμαντισμοῦ ἐν τῇ ποίησει εὐγλωττότατον παρεῖχεν ἐπιχείρημα ἢ ἀντιπαράστασις τῆς ἀγνῆς καὶ ἀπερίττου δημοτικῆς ποιήσεως πρὸς τὴν τεχνικὴν, ἥς ὁ Πήγασσος, ἐνεκα τοῦ ἐπικρατήσαντος ρωμαντισμοῦ, ἐκάλπαζε πάντῃ ἀχαλίνωτος ὑπὸ τῆς λογικῆς καὶ τῆς πραγματικότητος.

Ὅπωςδὴποτε τὸ ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως γεννηθὲν ἐνδιαφέρον μεγάλων ὠφελειῶν ἐγένετο πρόξενον. τῷ ἡμέτερῳ ἔθνει. Τὰ παρ' ἡμῶν

Οὐδ' ἐμβαλλει ἡ δημόδης ἡμῶν ποίησις τὸν εἰς ταιαύτην ἐνασχόλησιν ἐπιδιδόμεναν εἰς στενοχωρίαν ἐνεκα ἐλλείψεως ὕλης· διότι εἶναι αὕτη ἀφθονος ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐδημοσιεύθη ἄχρι τοῦδε ἀρκετὰ μέγας ἀριθμὸς δημοτικῶν ᾠσμάτων, καὶ ὅμως πολὺ πλείονα ὑπάρχουσιν ἔτι ἀνέκδοτα καὶ ἄγνωστα εἰς τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτά. Διότι αὐτὸ τὸ κλίμα καὶ ὁ ποιητικὸς ὀρίζων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἐνέπνευσαν ἀνέκαθεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς ζωηρὰν τάσιν πρὸς τὸ ἐκφράζειν διὰ τῆς ποιήσεως πάσας αὐτοῦ τὰς ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις, ἡ δὲ πατρὶς τῶν ραψωδῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων φυσικώτατον ἦτο νὰ διακωλύσῃ τὴν ταιαύτην ἀνεξάντλητον αὐτῆς ποιητικὴν δύναμιν.

Ἡ κατ' ἐξοχὴν ὅμως γόνιμος ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει Ἑλληνικὴ χώρα, κατὰ τοὺς νεωτέρους τοῦλάχιστον χρόνους, δύναται, φρονοῦμεν, νὰ θεωρηθῇ ἡ Ἡπειρος. Ἐὰν ἡ ἀνά χειρὰς συλλογὴ, ἡ ἄλλως ἀρκούντως ὀγκώδης, ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ πάντα τὰ γνωστὰ Ἡπειρωτικὰ ᾠσματα, δὲν θὰ ἐπάρκει αὐτῇ ὄγκος τετραπλάσιος· τόση εἶναι ἡ πληθὺς τῶν παρὰ τῷ Ἡπειρωτικῷ λαῷ προϊόντων τῆς δημόδους μούσης. Τὰ αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου εἰσὶ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν μόνον ἐνταῦθα, ὅτι τῶν κλεφτικῶν ἰδίως ἀτμάτων ἡ πληθὺς ἀφείλεται πρὸ πάντων εἰς τοῦτο, ὅτι κατὰ τὰς δύο τελευταίας μάλιστα ἑκατονταετηρίδας ἡ Ἡπειρος — λέγοντες δὲ ἐνταῦθα Ἡπειρον ἐννοοῦμεν σύμπασαν τὴν κατὰ καιροὺς διοικητικὴν αὐτῆς περιφέρειαν, εἰς ἣν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπῆγετο καὶ τῆς Αὐτ. Ἑλλάδος τὸ πλεῖστον, καὶ ἡ Θεσσαλία ὀλόκληρος καὶ πολὺ τῆς Μακεδονίας — ἐγένετο τὸ διαρκέστερον θέατρον τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἀρματωλῶν πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἐκεῖ εἶχον τὴν ἑδρὰν αὐτῶν οἱ Τοῦρκοι διοικηταί, εἰς οὓς ἀνετίθετο ἡ περιστολὴ τῆς διηνεκοῦς τῶν Ἀρματωλῶν ἀποστασίας διὰ τῶν Ἀλβανικῶν σιτιφῶν, ἅτινα διὰ τῆς Ἡπείρου ἐκεῖνοι ἐξέπεμπον εἰς τὰς μεσημβρινωτέρας Ἑλλήν. ἐπαρχίας· ἐκεῖθεν δὲ βραδύτερον ὁ ἀσπονδὸς τῶν κλεφτῶν διώκτης Ἀλῆς διεξῆγε τὴν αἰματηρὰν ἐκείνην κατ' αὐτῶν πάλιν, ἥτις ἀφθονον παρέσχεν ὕλην εἰς τὴν δημόδην ἐποποιίαν. Πολλάκις θόλοι κλεφτῶν ἀλλαχοῦ διαπραχθέντες ὑμνήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου ποιητοῦ, ὅστις πλησίον τοῦ Ἀλῆ εὐρίσκόμενος πρῶτος ἐλάμβανε γνῶσιν αὐτῶν καὶ ζωηροτέρην ἠσθάνετο τὴν ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας του, ἥτις σφοδρότερον ἐθερμαίνετο ὑπὸ τῆς φήμης τῶν γινομένων. Αἱ ἐπιθανάτιοι κραυγαὶ τοῦ ἐν ταῖς εἰρκταῖς τοῦ Ἀλῆ βραχνίζομένου κλέφτου ἥρωος πρῶτον εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ ἀπήχουν, ἡ δ' εὐκίσθητος αὐτοῦ μοῦσα ἔσπευδε τότε νὰ κρούσῃ πενθίμως τὴν λύρην αὐτῆς πρὸς ἐξύμνη-

σιν τοῦ στραγγαλισθέντος· μάρτυρος. Ἐκπνήρητο κατηραγμένους εἰς Ἰωάννιν καὶ τινος κατὰ τῶν ἄρματωλῶν ἐκδρομῆς αὐτοῦ ὁ Ἰούφ Ἀράκης ἡ ὁ Βελή Γκέγκας τοῦ Ἀλφ, καὶ ὁ ποιητὴς λαὸς ἐμπλαῖς χαρὰς ἐψαλλεν ἀμέσως τὴν νίκην τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλων.

Φαίνεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Πινδίας σειρᾶς περίπτωξις ὁλοκληρουμένη σχεδὸν τῆς Ἡπειρωτικῆς χώρας, συνέτεινεν ἰσως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κλάδου τούτου τῆς δημοτ. ποιήσεως. Τὰ ὅρη ταῦτα ὑπερῆσαν ἄλλοτε τὰ κατ' ἐξοχὴν κλεφτοβούρια. Οἱ πολυπληθεῖς κάτοικοι αὐτῶν ἦσαν εἰς στενοτάτην μετὰ τῶν κλεφτῶν συνάφειαν, καὶ ἐκ τῶν Βλαχκοποιμένων τοῦ Πίνδου—ὧν ὁ βίος ἐλάχιστα διέφερε τοῦ κλεφτικοῦ—συνεπληροῦντο συνήθως καὶ ἀρκιούμεναι τάξεις ἐκάστου καπετάνου παρ' αὐτοῖς· δ' εὐρηται καὶ ἡ ἀφρονωτέρα τῶν κλεφτικῶν φορετῶν πηγὴ. (1) Ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητὴς Βαλαωρίτης ὡμολογεῖ, ὅτι εἰς τὴν διηγεσάμενην ἐκ Λευκάδος θέαν τῶν ὁρέων τοῦ Πίνδου ὀφείλει τὰς ὠραιοτέρας τῶν ποιητικῶν αὐτοῦ ἐμπνεύσεων, δι' ὧν ὑμνησε τὸν κλεφτικὸν βίον, καὶ τὸ δημοτικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἰδίως διακρίνει τὰς ἀθανάτους ποιήσεις του. Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον, ὅτι ἐξήπτον ἐπίσης καὶ τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν τὰ ἐνώπιόν του κλεφτοβούρια ταῦτα εἰς ἐξύμνησιν τῶν πολεμιστῶν, οἵτινες ἐπ' αὐτῶν πάντοτε ἐδικαίωντο καὶ ὕψαινον τὸν δαιμόνιον ἰστὸν τοῦ βίου των.

Ἀλλ' οἷονδ' ἂν καὶ εἶναι τὸ αἷτιον τοῦ ἐν λόγῳ φαινομένου, βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα εἶναι τόσῳ πλουσίᾳ κατὰ τὰ δημοτικὰ ᾄσματα, ὅσῳ ἡ Ἡπειρος. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι ὅλης τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ὁμοῦ λαμβανόμενα μόλις ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἡπειρωτικῶν. Ἀπόδειξιν δὲ τούτου πρόχειρον παρέχει ἡμῖν ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὰς σπουδαιοτέρας τῶν ἐκδοθεισῶν συλλογῶν. Ἐκ τῶν 126 παρὰ Faugierl ᾄσμάτων, 70, δηλ. ὑπὲρ τὸ ἡμισυ, εἶναι Ἡπειρωτικά. Ἐπίσης μετὰ τῶν 200

(1) Γνωστὸν ὅτι τὴν Πινδὴν σειρὰν οἰκοῦσι κυρίως οἱ Βλάχοι ἢ Κουτσόβλαχοι λεγόμενοι. Οὗτοι, καίπερ μὴ μεταχειριζόμενοι ὡς οἰκιακὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, εἰς ταύτην ὅμως συνθέτουσι τὰ ᾄσματα αὐτῶν. Θὰ εὐρῇ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ πλείστα τοιαῦτα συνελεγμένα ἐν Μαισάδῳ, Γρεβενοῖς καὶ Μαλακασίῳ, ἐπαρχίαις Βλαχικαῖς μὲν ἐν μέρει, ἀλλ' ἐνθα οὐδέποτε σχεδὸν ἀκούσται ῥημα Βλαχικόν. Εἰς τοὺς χοροὺς αὐτῶν, τοὺς γέμους, τὰς πανηγύρεις, ἢ κατ' οἶκον, ὅταν αἱ γυναῖκες βαυκαλῶσι τὰ βρέφη ἢ μοιρολογῶσι τοὺς νεκρούς, Ἑλληνιστεῖ πάντοτε ᾄδουσι, καίτοι ἐνίοτε τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἀγνοοῦσαι τὴν Ἑλληνικὴν, δὲν ἔγνωσιν ἀκριδῶς τὰ παρ' αὐτῶν ᾄδόμενα. Ἔστω λοιπὸν καὶ τοῦτο ὡς μία ἐκ τῶν ἀπόδειξεων τῆς πλήρους σχεδὸν συγχωνεύσεως τῆς φυλῆς ταύτης μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς.

τοῦ Ζαμπελίου εὐρίσκομεν Ἑπειρωτικά 100. Ἐν δὲ τῇ πληρεστάτῃ τῶν συλλογῶν, τῇ τοῦ Passow, 646 περιεχούσῃ ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά ὑπερβαίνουναι τὰ 250. Εἰς τὴν τοῦ Legrand πάλιν, περιέχουσιν 98 καὶ θαρῶς δημοτικά ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά ἀνέρχονται εἰς 33. Καὶ ἄλλῃ οὐ μὲν εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑπολογιζομένων εἰσὶ καὶ τινὰ κοινὰ καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλλην. ἐπαρχίαις καὶ μὴ δυνάμενα νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς καθαρῶς Ἑπειρωτικά. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ μὲν ἐξακριβώσις τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν πατρίδος εἶναι δύσκολος, ἀπαντῶμεν δὲ αὐτὰ ἐν γενικῇ χρήσει κατὰ τὴν Ἑπειρον, δικαιούμεθα νὰ τὰ ὑπολογίσωμεν ὡς τοιαῦτα. Ἄλλως τε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν εἶναι τόσῳ μέγας, ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τὰ ἡμέτερα συμπεράσματα. Ἐὰν ἤδη λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἔχομεν προσέτι καὶ εἰδικὰς Ἑπειρωτικὰς συλλογὰς δύο, τὴν τοῦ Κ. Γ. Χασιώτου — περιέχουσιν Ἑπειρωτ. ἄσματα 317 — καὶ τὴν παρῑδσαν, προσέτι δὲ, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ περιοδικῇ τύπῳ κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντων τοιούτων ἐξ Ἑπείρου, πλεῖσται Ἑπειρωτικαὶ συλλογαὶ ὑπεβλήθησαν καὶ εἰς τὰ Ζωγράφεια διαγωνίσματα, δὲν θὰ καταδικάσῃ ἡμᾶς ἐπὶ ὑπερβολῇ ἰσχυρισθέντας, ὅτι τὰ Ἑπειρωτικά ἄσματα εἰσὶ πλειότερα πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρὸς δὲ τὰ διστιχα εἶναι γνωστόν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιζομένων εἶναι Ἑπειρωτικά.

Ἵπεδείξαμεν ἀνωτέρω δι' ὀλίγων τὰς ἀφορμάς, εἰς ἃς ὀφείλουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν πολλὰ τῶν κλεφτικῶν ἄσμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἑπείρῳ. Ἐνεκα τῶν ἀφορμῶν τούτων ἡ ἱστορικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη. Ἐν αὐτοῖς βλέπει τις ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τοῦ θερμουργοῦ αἰσθήματος, ὑφ' οὗ κατεῖχοντο οἱ πατέρες ἡμῶν, ὁπότε προπαρεσκευάζον ἢ ἐπρὸς γαμματοποιεῖν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Εἰς δὲ τὸν Ἑλληνα ἱστορικὸν τῶν δύο ἢ τριῶν τελευταίων ἐκατονταετηρίδων χρησιμεύουσι ταῦτα ὡς μίαν τῶν κυριωτέρων πηγῶν, ἐξ ὧν δύναται ν' ἀντλήσῃ τὰς πληροφορίες του, αἵτινες εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἀκριβεῖς, ὁσάκις δὲν παρέφθειρεν αὐτὰ ἐπαισθητικῶς ὁ χρόνος· διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κ. Legrand, τὰ κλέφτικα ἄσματα ἦσαν διὰ τοὺς ἀρματωλικούς πολέμους, ὅτι εἶναι σήμερον τὰ δελτία τῶν μαχῶν (bulletins de victoire). Ἀμα τῇ λήξει τῆς μάχης καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἔτι τῶν ἐντυπώσεων αὐτῆς, ὁ κλέφτης ἀρχεται συνθέτων τὸ ἄσμα αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγως· διότι εἰς ποῖον θ' ἀφήσῃ τὸ ἔργον τῆς διαιωνίσεως τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ ἀγώνων; Ἀντιπρόσωπος τῆς δημοσιογραφίας δὲν παρίσταται πλησίον του ὅπως γνωστοποιήσῃ τὰ ἀθλά του εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲ ἱστορικὸς ὅπως ἀπομνημονεύσῃ αὐτὰ ὑπάρχει.

τητος. Εἶδμεν ἤδη πῶς ἐξετίμησαν αὐτὰ ποιηταὶ καὶ σοφοὶ ἔξοχοι, κριταὶ τοιούτων ζητημάτων ἀπταιστοί. Ἀλλ' ἐννοεῖται, ὅτι τὴν ἀξίαν ταύτην δὲν κέκτηνται ἀνεξαίρετως πάντα. Ἐὰν μάλιστα κρίνωμεν τὰ δημοτ. ᾠσματα κατὰ τοὺς κανόνες τῆς τεχνικῆς ποιήσεως, πολλάκις θὰ εὐρωμεν αὐτὰ ἀτελεῖ ἢ πλημμελῶς ἔχοντα. Μὴ λησμονῇ ὅμως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτῶν, ὅστις οὔτε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἔχει, οὔτε γραμμάτων εἶναι κἀτοχος, δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ εἰσαγάγῃ πῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦ τὰ πλάσματα εἰς τὸν τύπον τῶν τεχνικῶν κανόνων. Οὐδὲν ἦττον ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν τινά, ὧν τὸ ὕψος εἶναι τοσοῦτον, ὥστε καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν δὲν θ' ἀπεξίτου νὰ τὰ υἱοθετήσῃ.

Ἀλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνεπαίσθητως παρεπλάνησεν ἡμᾶς εἰς περιττάς τινὰς ἰσως παρρηκτάσεις ἢ μυεῖα συμβάντων ἀναγομένων εἰς τὰς κρισιμοτέρας στιγμὰς καὶ τὰς θαυμαστοτέρας πράξεις τοῦ νεωτέρου ἡμῶν ἐθνικοῦ βίου, καὶ ὁ ζῆλος ἵνα σαφέστερον καταδειχθῇ ἡ χρησιμότης συλλογῶν, οἷα ἡ παρούσα. Ἄς σπεύσωμεν δὲ νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡμεῖς, ἀπλοῖ ἐκδόται ἔργου τοῦ ἡμετέρου πατρός, οὔτε νὰ προσθέσωμεν τι νέον εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε παρ' ἄλλων ἐλέχθησαν περὶ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως, οὔτε νὰ γνωρίσωμεν τι ἄγνωστον περὶ αὐτῆς εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐπαγγελλόμεθα δι' ὧσαν προετάρξαμεν. Ἄν δέ που καὶ ἐν τῇ σειρά τῶν ᾠμάτων παρηνείρχμεν τινὰς παρκτηρήσεις ἡ ἐφέρομεν περὶ αὐτῶν κρίσεις ἰδίαις, ἐπράξαμεν τοῦτο μόνον, ὥπως δώσωμεν νύξιν πρὸς ἐπίστημονικοτέραν αὐτῶν ἔρευναν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους, ἢ ὅπως συμπληρώσωμεν τὰς τοῦ συλλογῆος ἱστορικὰς καὶ λοιπὰς πληροφορίας διὰ τῶν προσηνικῶν ἐρανισθεισῶν ἐκ συγγρμμμάτων δημοσιευθέντων κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη.

Ἐκθέτομεν ἤδη δι' ὀλίγων τὰς ἐπενεχθείσας μεταβολὰς εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς συλλογῆς σύνταξιν, καὶ τὰς ἄλλας τροποποιήσεις ἡ προσθήκας, ἃς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκασίας ἐπιχειρήσαντες σήμερον τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς.

Συλλογὰς Ἑλλήνων δημοτικῶν ᾠμάτων ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἐκδομένοι ὑπὲρ τὰς εἴκοσι. Παρθετόμεν ὧδε σύνταμον βιβλιογραφικὴν ἀνάλυσιν ὧσαν ἐξ αὐτῶν ἡμεῖς εἶδομεν, ὥπως δινηθῇ ὁ ἀναγνώστης νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς καὶ τὰς.

1. C. Fauriel, Chants populaires de la Grèce Moderne. Paris, 1824—25. Τόμοι δύο. Εἶναι ἡ πρώτη δημοσιευθεῖσα συλλογὴ Ἑλλήνων δημοτ. ᾠμάτων, διαίρεται δὲ εἰς οἰκιακά, ἱστορικά καὶ πλοιστά, καὶ

5. *D. Sanders*. Das Volksleben der Neugriechen. Mannheim, 1844. Συλλογὴ μικρὰ ᾠσμάτων ἤδη δημοσιευθέντων παρὰ τοῦ Fau-riel, μετὰ Γερμαν. μεταφράσεως καὶ συντόμου μελέτης περὶ μελωδίας ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει.

6. *A. Μαρούσου*. Τραγούδια ἔθνικα κτλ. Κέρκυρα. 1850. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα, ὧν οὐκ ὀλίγα ἀνέκδοτα, ἰδίως κλέφτικα, συνοδεύονται καὶ διὰ βιογραφικῶν τινῶν σημειώσεων. Τὴν συλλογὴν ταύτην ἠγνώνει ὁ Passow.

7. *M. de Marcellus*. Chants du peuple en Grèce. Paris. 1851. Τόμοι 2. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ 116 ᾠσμάτων μόνον 64 εἶναι καθαρῶς δημοτικά, σχεδὸν πάντα πρωτότυπα, συνειλεγμένα ἐξ ὧλων τῶν Ἑλλην. ἐπαρχιῶν, πρὸς δὲ καὶ 100 περίπου δίστιχα. Θυμωσθῆς ἐνθερμος πάν-τος Ἑλληνικοῦ ὁ de Marcellus οὐδεμίαν παρκαλείπει ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ εὐκαιρίαν ὅπως ἐπαινέσῃ καὶ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν καὶ τὸν βίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

8. *Σ. Ζαμπέλιου*. ᾠσματα δημοτικά τῆς Ἑλλάδος. Κέρκυρα. 1852. Συλλογὴ ἀξιόλογος, περιέχουσα 200 περίπου ᾠσματα (ἐν οἷς καὶ τινὰ μὴ δημῶδη), ἐξ ὧν τὰ τρία τέταρτα κλέφτικα. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα ὄντα ἐπιμελῶς συνειλεγμένα καὶ ἐκ τῶν ζωηροτέρων τῆς δημῶδους μουσικῆς προϊόντων, κατέδειξαν τρυφήν καὶ τὸ ὕψος τῆς φαντασίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τῆς ποιήσεως τοῦ λαοῦ. Ἀτυχῶς ὁ Κ. Ζαμπέλιος πρεσβεύων, ὅτι αὐτὸν κτήμας τοῦ λαοῦ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν λαόν, φιλα-τιμίᾳ ἐκδότου δὲν παρεμβάλλεται, ἀπέφυγε νὰ τὰ συνοδεύσῃ καὶ δι' ἐρμηνείας ἢ σχολίων περὶ αὐτῶν, ὅπερ πολλὴν θὰ εἶχεν ἀξίαν παρὰ συγγραφῆς οὕτω δοκίμου περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν ταύ-την ἀνεπλήρωσεν ὑπὸ τινος ἐπόψεως, πραγματευθεὶς ἔτι τινὰ βραδύτε-ρον περὶ τῆς δημοτ. ποιήσεως διὰ μακρῶν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδο-μένῳ τότε περιοδικῷ «Spectateur de l'Orient».

9. *Ἰατρείδου*. Συλλογὴ δημοτ. ᾠσμάτων. Ἀθήναι. 1859. Καὶ ταύ-την τὴν μικρὰν ἄλλως τε συλλογὴν ἠγνώνει ὁ Passow.

10. *Arn. Passow*. Τραγούδια Ρωμαίικα. (Popularia carmina). Lipsiae. 1860. Ὁ Passow περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἐπεχείρησε μετὰ πλείους ἐπιμελείας τὴν κατὰ τὰς καὶ ἐκδοσὶν πάντων σχεδὸν τῶν γνωστῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων, ὡς καὶ τινῶν παρ' αὐτοῦ συνειλεγμένων, εἰς ἰδίαν ἐκτενῆ συλλογὴν, ἣτις εἶναι ἡ πληρεστάτη τῶν ὑπάρχουσῶν καὶ διακρίνεται διὰ τὴν λεπτομερῆ παράθεσιν ὧλων τῶν εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις πα-

ρουσιζομένων περὶ πλῆθους. Εἰς 646 ἀνέρχονται τὰ ἐν αὐτῇ ᾠδαί, ἐξ ὧν 270 εἰσὶν ἱστορικά καὶ κλέφτικα, 135 οἰκιστὰ καὶ 240 διάφορα. Μεταξὺ αὐτῶν παρεξέφερον καὶ τινὰ μὴ γνησίως δημοτικά, ἀλλ' ὀλίγιστα. Περιέχει προσέτι καὶ 1157 δίστιχα.

11. *Γ. Χασιώτου*. Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἑπείρου δημοτικῶν ᾠδῶν. Ἀθήναι. 1866. Εἶναι ἡ πρώτη ἐκδοθεῖσα εἰδικὴ συλλογὴ ᾠδῶν μιᾶς καὶ μόνης ἐπαρχίας. Πλεῖστα εὗρισκομεν ἐν αὐτῇ τέως ἀνέκδοτα ᾠδαί, καὶ ἱκανὰς συμπληρώσεις ἄλλων ἀτελῶς προσεκδοθέντων. Ἐν γένει δὲ ἐπιμελῶς ἐφρόντισεν ὁ εἰδήμων συλλογὴς νὰ διατηρήσῃ ἐν αὐτοῖς πιστῶς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Ἑπειρωτικῆς διαλέκτου (ἰδίως κατὰ τὴν προφορὰν τῶν Ζαγορισίων), καὶ ἐπιτυχῶς διήρσας καὶ κατέταξεν αὐτὰ κατ' ὕλην μεθοδικώτερον τῶν πρὸ αὐτοῦ συλλογῶν. Τὰ ᾠδαί τῆς συλλογῆς ταύτης, συνειλεγμένα τὸ πλεῖστον ἐν Ζαγορίῳ, ἀνέρχονται εἰς 317, ἥτοι 74 κλέφτικα, 52 ἑρωτικά, 52 γαμήλια, 41 τοῦ χοροῦ καὶ 100 διάφορα.

12. *Μ. Λελέκου*. Δημοτικὴ Ἀνθολογία. Ἀθήναι. 1868. Πολλὰ, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀτάκτως ἐν αὐτῇ ἐρριμμένα ᾠδαί, ἀπεθησχύρισεν ἡμῖν ἡ συλλογὴ αὕτη. Εἰς τὸν Κ. Λελέκου, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ζῆλον ὑπὲρ τῆς δημοδοῦς ποιήσεως, πολλὰ ὀφείλονται χάρμεις καὶ διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κυρίως προκληθεῖσαν μέριμναν, ἣν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ Ἑλλην. βουλὴ ὑπὲρ τῆς διζώσεως τῶν δημοτ. ᾠδῶν ᾠδῶν. Ἡδὴ προσκέρυξε τὴν ἐκδοσὶν καὶ νεωτέρως αὐτοῦ συλλογῆς.

13. *Κ. Τσαρλίου*. Αἰνεοτράγουδα. Ἀθήναι. 1868. Συλλογὴ περιέχουσα 2,300 δίστιχα καὶ 30 περίπου διάφορα ἄλλα ᾠδαί. Εἶναι ἡ πλουσιωτέρη συλλογὴ δημοτικῶν διστίχων.

14. *Φιλολογ. Συλλογὴ Παρρασσοῦ*. Νεοελληνικά ἀνέκδοτα. Ἀθήναι, 1870—71. Ἐν τῇ Α'. τόμῳ (φυλ. Β'. καὶ Ε'.) τοῦ καλοῦ τούτου περιοδικοῦ δημοσιεύματος, δι' οὗ ὁ «Παρρασσοῦς» ἐγὼ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ζώντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ μνησίων, ἀπεντῶμεν ἀξίαν λόγου συλλογὴν 80 δημοτ. ᾠδῶν τέως ἀνεκδόντων ἢ ἱκανὰς περὶ πλῆθους περυσιαζόντων, καὶ 739 διστίχων μὴ περιεχομένων εἰς τὰς συλλογὰς Passow καὶ Τσαρλίου.

15. *Em. Legrand*. Recueil de chants populaires grecques. Paris. 1873. Ὁ Κ. Legrand, ὅστις ἀσχολήθη πολὺ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν δημώδη Ἑλλ. ποίησιν, ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ, περιεχούσῃ κυρίως μεσαιωνικά τινὰ ποιήματα ἐκ περιεσθέντων χειρογράφων, καταχώρισε καὶ περὶ τὰ 100 δημώδη ᾠδαί (ἐξ ὧν 40 ἱστορικά καὶ κλέ-

φτικά), οὐχὶ πάντα πρωτοφανῆ, μετὰ Γαλλικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν ἀξιολόγων σχολίων.

Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλλήν· Φιλολογ. Συλλόγου (Τόμ. Η' καὶ Θ'. 1874), κατεχωρίσθησαν ἐκ τῶν ὑποβληθεισῶν τότε εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα αἱ ἐξῆς πέντεσίδικαὶ ἄσματικά καὶ συλλογαί:

16. *Ι. Ν. Σταματέλλου*. Συλλογὴ τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Λευκαδίου λαοῦ. Ἄσματα 75 καὶ δίστιχα 162. Ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς ἤντλησεν ὁ Κ. Σταματέλλος, εἶναι μία τῶν ἀφθονωτέρων καὶ διαχυγέστερων συνάμα, διότι ἡ Λευκάς εἶναι πλουσίαι κατὰ τ' ἄσματα, ἅτινα παρουσιάζουσι προσέτι καὶ πολλὴν γλωσσικὴν ἀξίαν, διὰ τὸ ἀμιγῆς τῶν κατόικων αὐτῆς.

17. *Ν. Γ. Πολίτου*. Γλωσσολογικὴ συμβολή. Ἀνέκδοτα δημοτ. ἄσματα τῆς Ἑλλάδος, 50 ἄσματα καὶ 24 δίστιχα. Ὁ συλλογεὺς οὗτος εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς περὶ τὰ ζῶντα ἔθνικα ἡμῶν μνημεῖα ἐμβριθεῖς μελέτας του.

18. *Σ. Α. Μαρασσείδου*. Διάλεκτος Αἰνίου, Ἰμβρου καὶ Τενέδου. Ἄσματα 21.

19. *Ι. Κ. Παροῦτη*. Ἡπειρωτικὴ διάλεκτος. Ἄσματα γαμήλια 17 (τῆς Ραψάνης τοῦ Ὀλύμπου), καὶ 20 μοιρολόγια (Ζαχαρίου).

20. *Συμ. Α. Μαρασσείδου*. Ποικίλη ὕλη ἐξ Αἰνίου καὶ Ἰμβρου. Περί τὰ 35 διάφορα ἄσματα.

21. *B. Schmidt. Griechische Märchen, Sagen und Volkslieder. Leipzig, 1877.* Ὁ Κ. Schmidt εἶναι ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ κλασικοῦ πονήματος περὶ τοῦ βίου τῶν νέων Ἑλλήνων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων. Διαμείνας ἐπὶ πολὺ ἐν Ἑλλάδι ἐσπούδασεν ἐπιμελῶς τὰ ἦθη, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑλλήν. λαοῦ. Τῆς συλλογῆς αὐτοῦ τὰ ἄσματα εἰσὶν ἅπαντα συνειλεγμένα ἐν Ἑπτανήσῳ, καὶ διακροῦνται εἰς μοιρολόγια ἢ χαρόντεια 39, γαμήλια 4, καὶ 27 ἄλλα διάφορα μετὰ Γερμανικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν γλωσσολογικῶν σημειώσεων.

Ἐκτὸς τῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρω Συλλογαῖς (1), πολλὰ δημοτ. ἄσματα ἐδημοσιεύθησαν σποράδην καὶ εἰς τὰ ἐξῆς περιοδικά:

α) *Παγθώρα*, καὶ *Ν. Παγθώρα*. Ἀθῆναι. Ἀπὸ τοῦ Δ'. μέχρι τοῦ Κ' τόμου.

β) *Ἐστέρηκη*. Ἀθῆναι.

(1) Τῆς τοῦ Κ. Γιανναρέκη συλλογῆς Κρητικῶν ἁμάτων οὐκ εἶχον ἐπ' ὄψιν.

προϊόντα αὐτῆς καταδείξαντα τὸν χαρακτήρα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλλήνων λαοῦ, κατέστησαν συνάμα καταφανῆ καὶ τὰ ἀνεξάλειπτα ἔχνη τῆς καταγωγῆς ἡμῶν καὶ ἐχρησίμευσεν καὶ χρησιμεύουσιν ἔτι ὡς ἡ ἀσφαλεστάτη κατὰ τῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀντιπάλων ἀσπίς. Εἰς αὐτὰ ἀνέδρον οἱ περὶ Ἑλλάδος γράψαντες τὴν κραταιοτέραν ἀπόδειξιν τῆς καταγωγῆς μας. «Καὶ αὐτὴ ἀκόμη — λέγει ὁ Faugiel — ἡ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν πλατρεῖα τῶν ἀρχαίων, ἣν θαυμάζομεν, ἀνευρίσκεται καὶ ἐξηγεῖται διὰ τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων». Ὡστε καὶ εὐγνωμοσύνης καθῆκον πρὸς τοὺς ἄλλοις ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν μέριμναν περὶ τοῦ κληροδοτήματος τούτου, ὑπερ ἀφῆκαν ἡμῖν αἱ ἀποσβεσθεῖσαι ἤδη γενεαί, καὶ τὴν διὰ τῆς γραφῆς τοῦλάχιστον δικτῆρησιν αὐτοῦ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους, ἀφοῦ διὰ τοῦ ζῶντος λόγου ἀπαξιοῦμεν δυστυχῶς πλέον νὰ συγκρατήσωμεν αὐτό. Ἄλλ' ἡμεῖς ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀφήκαμεν τὸν τοῦ Εὐρωπαίου βίου κατακλυσμόν νὰ παρσύρῃ τὰ ζῶντα ταῦτα παρ' ἡμῖν μνημεῖα τοῦ παρελθόντος ἐθνικοῦ βίου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ ἡμῶν ὅπως καθάρωμεν τὴν ἡμετέραν γλῶσσιν καὶ διαπλάτσωμεν αὐτὴν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τῆς ἀρχαίας, κατεδικάσαμεν ἀστόργως εἰς θάνατον τοὺς ἀψευδεῖς τούτους τῶν ἀλλοιώσεων αὐτῆς μάρτυρας, ὧν ἡ ὑπερξείς, ἂν οὐχὶ ἄλλο τι, θὰ διέσωζε τοῦλάχιστον τοὺς γνησίους τύπους τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς ἀπλότητος.

Εὐτυχῶς ἀπὸ τινος συνησθάνθημεν τὴν ἀνάγκην τούτου καὶ πρόθυμοι σπεύδομεν εἰς θεράπειαν αὐτῆς. Οὕτω πρὸ μικροῦ ἡ μὲν Ἑλληνικὴ Βουλὴ ἐψηφίσατο ποσὸν τι ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς συλλογὴν δημοτικῶν ᾠσμάτων, πολλοὶ δὲ τῶν ἡμετέρων λογίων μετὰ ζήλου ἀσχολοῦνται περὶ τὰς τοιαύτας μελέτας, ἃς αὐτοὶ ἀποτελεσματικώτερον τῶν ξένων θὰ δυνήθωσι νὰ διεξαγάγωσιν, ἅτε δὴ βοηθοῦμενοι καὶ ὑπὸ τῆς πλήθους κατανούησως τῆς γλώσσης καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ἐθίμων καὶ ἠθῶν αὐτοῦ κάτοχοι. Ἀναγνωρίζομεν δὲ πάντες ἤδη τὴν ἀλήθειαν τῶν πρὸ 50 ἐτῶν λεχθέντων ὠραίων τούτων λόγων τοῦ φιλέλληνος Faugiel: «ὅταν οἱ Ἕλληνες ἀπελευθερωθέντες ἀναπτύχῳσιν εἰς τὸν πολιτισμόν, τὰ γράμματα καὶ τὰς ὠραίους τέχνας, θ' ἀπακητήσωσι βεβαίως καὶ πρίησιν τελείν· ἀλλὰ τοῦτο θὲς μὴ τοὺς κάμη θὰ περιφρονήσωσι τὴν συλλογὴν τῶν δημοτικῶν αὐτῶν ᾠσμάτων. Ἡ εὐρώπη θὰ εὐγνωμονῇ αὐτοῖς διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ αὐτοὶ δὲ οὕτως θὰ θέλγωνται ἡμέραν τινὰ δυνάμενοι νὰ περπατήσωσι τὰ προϊόντα ἀποϊήσεως σοφῆς καὶ καλλιεργημένης πρὸς τὰ ἀπλὰ ταῦτα μνημεῖα τοῦ πνεύματος, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἠθῶν τῶν πατέρων των».

Ὅδ' ἐμβάλλει ἡ δημώδης ἡμῶν ποίησις τὸν εἰς τριαύτην ἐνασχόλησιν ἐπιδιδόμενον εἰς στενοχωρίαν ἐνεκα ἐλλείψεως ὕλης· διότι εἶναι αὕτη ἀφθονος ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐδημοσιεύθη ἄχρι τοῦδε ἀρκετὰ μέγας ἀριθμὸς δημοτικῶν ᾠσμάτων, καὶ ὅμως πολὺ πλείονερα ὑπάρχουσιν ἔτι ἀνέκδοτα καὶ ἀγνωστα εἰς τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτά. Διότι αὐτὸ τὸ κλίμα καὶ ὁ ποιητικὸς ὀρίζων τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ἐνέπνευσαν ἀνέκαθεν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς ζωηράν τάσιν πρὸς τὸ ἐκφράζειν διὰ τῆς ποιήσεως πάσας αὐτοῦ τὰς ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις, ἡ δὲ πατρὶς τῶν ραψωδῶν τῶν Ὀμηρικῶν χρόνων φυσικώτατον ἦτο νὰ διακωνίσῃ τὴν ταυαύτην ἀνεξάντλητον αὐτῆς ποιητικὴν δύναμιν.

Ἡ κατ' ἐξοχὴν ὅμως γόνιμος ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει Ἑλληνικὴ χώρα, κατὰ τοὺς νεωτέρους τοῦλάχιστον χρόνους, δύναται, φρονοῦμεν, νὰ θεωρηθῇ ἡ Ἡπειρος. Ἐὰν ἡ ἀνά χειρὰς συλλογὴ, ἡ ἄλλως ἀρρουντως ἀγκώδης, ἐπρόκειτο νὰ περιλάβῃ πάντα τὰ γνωστά Ἡπειρωτικὰ ᾠσματα, δὲν θὰ ἐπῆρκει αὐτῇ ὄγκος τετραπλάσιος· τόση εἶναι ἡ πληθὺς τῶν παρὰ τῷ Ἡπειρωτικῷ λαῷ προϊόντων τῆς δημώδους μουσῆς. Τὰ αἷτια τοῦ φαινομένου τούτου εἰσὶ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἡμεῖς παρατηροῦμεν μόνον ἐνταῦθα, ὅτι τῶν κλεφτικῶν ἰδίως ᾠσμάτων ἡ πληθὺς ἀφείλεται πρὸ πάντων εἰς τοῦτο, ὅτι κατὰ τὰς δύο τελευταίας μάχας ἐκατονταετηρίδας ἡ Ἡπειρος — λέγοντες δὲ ἐνταῦθα Ἡπειρον ἐννοοῦμεν σύμπασαν τὴν κατὰ καιροὺς διοικητικὴν αὐτῆς περιφέρειαν, εἰς ἣν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπήγετο καὶ τῆς Δυτ. Ἑλλάδος τὸ πλεῖστον, καὶ ἡ Θεσσαλία ὀλόκληρος, καὶ πολὺ τῆς Μακεδονίας — ἐγένετο τὸ διαρκέστερον θέατρον τοῦ ἀγῶνος τῶν Ἀρματωλῶν πρὸς τοὺς Τούρκους. Ἐκεῖ εἶχον τὴν ἑδρὰν αὐτῶν οἱ Τούρκοι διοικηταί, εἰς οὓς ἀντίθετο ἡ περιστολὴ τῆς διηνεκοῦς τῶν Ἀρματωλῶν ἀποστασίας διὰ τῶν Ἀλβανικῶν σιφῶν, ἅτινα διὰ τῆς Ἡπείρου ἐκεῖνοι ἐξέπεμπον εἰς τὰς μεσημβρινωτέρας Ἑλλήν. ἐπαρχίας· ἐκεῖθεν δὲ βραδύτερον ὁ ἄσπονδος τῶν κλεφτῶν διωκτῆς Ἀλῆς διεξῆγε τὴν αἱματηρὰν ἐκείνην κατ' αὐτῶν πάλιν, ἥτις ἀφθονον παρέσχεν ὕλην εἰς τὴν δημώδη ἐποποιίαν. Πολλὰκις ἄλλοι κλεφτῶν ἀλλαγῇ διαπραχθέντες ὑμνήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἡπειρώτου ποιητοῦ, ὅστις πλησίον τοῦ Ἀλῆ εὐρίσκόμενος πρῶτος ἐλάμβανε γνῶσιν αὐτῶν καὶ ζωηροτέρην ἡσθάνετο τὴν ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσιν ἐπὶ τῆς φαντασίας του, ἥτις σφοδρότερον ἐθερμαίνεται ὑπὸ τῆς φήμης τῶν γινομένων. Αἱ ἐπιθανάτιοι κραυγαὶ τοῦ ἐν ταῖς εἰρηταῖς τοῦ Ἀλῆ βρσκανιζομένου κλέφτου ἥρωος πρῶτον εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ ἀπήχουν, ἡ δ' εὐαίσθητος αὐτοῦ μουσα ἔσπευδε τότε νὰ κρούσῃ πενθίμως τὴν λύραν αὐτῆς πρὸς ἐξύμνη-

σιν τοῦ στραγγαλισθέντος· μάρτυρος. Ἐπανήρχετο· κατησχυμένος εἰς Ἰωάννινά· ἐκ τινος· κατὰ τῶν ἀρματωλῶν ἐκδρομῆς· αὐτοῦ ὁ Ἰσοῦφ Ἀ·ράπης ἢ ὁ Βελεθ Γκεγκας τοῦ Ἀλῆ, καὶ ὁ ποιητῆς λαὸς ἐμπλεως· χά·ρᾳς ἐψάλλεν ἀμέσως τὴν νίκην τῶν Ἑλληνικῶν δπλων.

Φαίνεται δέ, ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Πινδίας σειρᾶς περίπτυξις ὁλοκλή·ρου σχεδὸν τῆς Ἡπειρωτικῆς χώρας, συνέτεινεν ἴσως εἰς τὴν καλλιέρ·γειαν τοῦ κλάδου τούτου τῆς δημοτ. ποιήσεως. Τὰ ὄρη ταῦτα ὑπῆρξαν ἄλλοτε τὰ κατ' ἐξοχὴν κλεφτοδοθῆναι. Οἱ πολυπληθεῖς κάτοικοι αὐτῶν ἦσαν εἰς στενοτάτην μετὰ τῶν κλεφτῶν συνάφειαν, καὶ ἐκ τῶν Βλαχο·ποιμένων τοῦ Πίνδου—ὧν ὁ βίος ἐλάχιστα διέφερε τοῦ κλεφτικοῦ—συνεπληροῦντο συνήθως αἱ ἀραιούμεναι τάξεις ἐκάστου καπετάνου· παρ' αὐτοῖς δ' εὐρήται καὶ ἡ ἀφθονωτέρα τῶν κλεφτικῶν ἀσμάτων πηγὴ. (1) Ὁ ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητῆς Βαλαωρίτης ὡμολόγει, ὅτι εἰς τὴν διηνεκή ἐκ Λευκάδος θέαν τῶν ὁρέων τοῦ Πίνδου ὀφείλει τὰς ὠραιότερας τῶν ποιη·τικῶν αὐτοῦ ἐμπνεύσεων, δι' ὧν ὕμνησε τὸν κλέφτικον βίον, καὶ τὸ δη·μοτικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, ὅπερ ἰδίως διακρίνει τὰς ἀθανάτους ποιήσεις του. Οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον, ὅτι ἐξῆπτον ἐπίσης καὶ τοῦ Ἡπειρωτι·κοῦ λαοῦ τὴν ποιητικὴν φαντασίαν τὰ ἐνώπιόν του κλεφτοδοθῆναι ταῦτα εἰς ἐξύμνησιν τῶν πολεμιστῶν, οἵτινες ἐπ' αὐτῶν πάντοτε ἐδαιτῶντο· καὶ ὕψαινον τὸν δαιμόνιον ἱστὸν τοῦ βίου των.

Ἀλλ' οἷονδ' ἅποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ αἷτιον τοῦ ἐν λόγῳ φαινομένου, βέβαιον εἶναι ὅτι οὐδεμία ἄλλη ἑλληνικὴ χώρα εἶναι τόσῳ πλουσία κατὰ τὰ δημοτικὰ ἄσματα, ὅσῳ ἡ Ἡπειρος. Δύναται τις μάλιστα νὰ εἴπῃ, ὅτι ὅλης τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος τὰ δημοτικὰ ἄσματα ὁμοῦ λαμ·βανόμενα μέλις ἀποτελοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἡπειρωτικῶν. Ἀπόδειξιν δὲ τούτου πρόχειρον παρέχει ἡμῖν ἀπλοῦν βλέμμα εἰς τὰς σπουδαιοτέ·ρας τῶν ἐκδοθειῶν συλλογῶν. Ἐκ τῶν 126 παρὰ Faugier ἀσμάτων, 70, δηλ. ὑπὲρ τὸ ἥμισυ, εἶναι Ἡπειρωτικά. Ἐπίσης μετὰξὺ τῶν 200

(1) Γνωστὸν ὅτι τὴν Πινδίαν σειρὰν οἰκοῦσι κυρίως οἱ Βλάχοι ἢ Κουτσόβλαχοι λεγό·μενοι. Οὗτοι, καίπερ μὴ μεταχειριζόμενοι ὡς οἰκιακὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικὴν, εἰς ταύ·την ὅμως συνθέτουσι τὰ ἄσματα αὐτῶν. Θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ πλείστα τοιαῦτα συνειλεγμένα ἐν Μετσόβῳ, Γριεβνοῖς καὶ Μαλακασίῳ, ἐπαρχίαις Βλαχικαῖς μὲν ἐν μέρει, ἀλλ' ἐνθα οὐδέποτε σχεδὸν ἀκούεται ἔσμα Βλαχικόν. Εἰς τοὺς χοροὺς αὐτῶν, τοὺς γάμους, τὰς πανηγύρεις, ἢ κατ' οἶκον, ὅταν αἱ γυναῖκες βαυκαλῶσι τὰ βρέφη ἢ μοι·ρολογῶσι τοὺς νεκροὺς, Ἑλληνιστὶ πάντοτε ᾄδουσι, καίτοι ἐνίοτε τινὲς ἐξ αὐτῶν, ἀγνοοῦ·σαι τὴν Ἑλληνικὴν, δὲν ἱννοοῦσιν ἀκριβῶς τὰ παρ' αὐτῶν ᾄδόμενα. Ἔστω λοιπὸν καὶ τοῦτο ὡς μία ἐκ τῶν ἀπόδειξεων τῆς πλήρους σχεδὸν συγχωνύσεως τῆς φυλῆς ταύτης μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς.

τοῦ Ζαμπελίου εὐρίσκομεν Ἑπειρωτικά 100. Ἐν δὲ τῇ πληρεστάτῃ τῶν συλλογῶν, τῇ τοῦ Passow, 646 περιεχούσῃ ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά υπερβαίνουνσι τὰ 250. Εἰς τὴν τοῦ Legrand πάλιν, περιέχουσιν 98 καθαρῶς δημοτικά ἄσματα, τὰ Ἑπειρωτικά ἀνέρχονται εἰς 33. Καὶ ἄλλῃ θές μὲν εἶναι, ὅτι μεταξὺ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑπολογιζομένων εἰσὶ καὶ τινα κοινὰ καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλλην. ἐπαρχίαις καὶ μὴ δυνάμενα νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς καθαρῶς Ἑπειρωτικά. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ μὲν ἐξακριβωσις τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν πατρίδος εἶναι δύσκολος, ἀπαντῶμεν δὲ αὐτὰ ἐν γενικῇ χρήτει κατὰ τὴν Ἑπειρον, δικαιούμεθα νὰ τὰ ὑπολογίσωμεν ὡς τοιαῦτα. Ἄλλως τε ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν εἶναι τόσῳ μέγας, ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τὰ ἡμέτερα συμπεράσματα. Ἐὰν ἤδη λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἔχομεν προσέτι καὶ εἰδικὰς Ἑπειρωτικὰς συλλογὰς δύο, τὴν τοῦ Κ. Γ. Χασιώτου — περιέχουσιν Ἑπειρωτ. ἄσματα 317 — καὶ τὴν παρεῦσαν, προσέτι δὲ, ὅτι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ περιοδικῇ τύπῳ κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντων τοιούτων ἐξ Ἑπείρου, πλεῖστα Ἑπειρωτικαὶ συλλογαὶ ὑπεβλήθησαν καὶ εἰς τὰ Ζωγράφεια διαγωνίσματα, δὲν θὰ καταδικάσῃ ἡμᾶς ἐπὶ ὑπερβολῇ ἰσχυρισθέντας, ὅτι τὰ Ἑπειρωτικά ἄσματα εἰσὶ πλεῖστερα πάντων ὁμοῦ τῶν τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Ὡς πρὸς δὲ τὰ δίστιχα εἶναι γνωστόν, ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐπιζομένων εἶναι Ἑπειρωτικά. Ὑπεδείξαμεν ἀνωτέρω δι' ὀλίγων τὰς ἀφορμάς, εἰς ἃς ὀφείλουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν πολλὰ τῶν κλεφτικῶν ἄσμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίως ἐν Ἑπείρῳ. Ἐνεκα τῶν ἀφορμῶν τούτων ἡ ἱστορικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι ὁμολογουμένως μεγάλη. Ἐν αὐτοῖς βλέπει τις ζωηρὰν τὴν εἰκόνα τοῦ θερμουργοῦ αἰσθημάτων, ὑφ' οὗ κατεῖχοντο οἱ πατέρες ἡμῶν, ὅποτε προπαρεσκευάζον ἢ ἐπραγματοποιοῦν τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατρίδος. Εἰς δὲ τὸν Ἑλληνα ἱστορικὸν τῶν δύο ἡ τριῶν τελευταίων ἑκατονταετηρίδων χρησιμεύουσι ταῦτα ὡς μία τῶν κυριωτέρων πηγῶν, ἐξ ὧν δύναται ν' ἀντλήσῃ τὰς πληροφορίες του, αἵτινες εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἀκριβεῖς, ὅσάκις δὲν παρέφθειρεν αὐτὰ ἐκπαισθητῶς ὁ χρόνος· διότι, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Κ. Legrand, τὰ κλεφτικά ἄσματα ἦσαν διὰ τοῦς ἀρματωλικούς πολέμους, ὅτι εἶναι σήμερον τὰ δελτία τῶν μαχῶν (bulletins de victoire). Ἀμα τῇ λήξει τῆς μάχης καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἔτι τῶν ἐντυπώσεων αὐτῆς, ὁ κλέφτης ἀρχεται συνθέτων τὸ ἄσμα αὐτοῦ. Καὶ εὐλόγως· διότι εἰς ποῖον θ' ἀφήσῃ τὸ ἔργον τῆς διαιωνίσεως τῶν ἐθνικῶν αὐτοῦ ἀγώνων; Ἀντιπρόσωπος τῆς δημοσιογραφίας δὲν παρίσταται πλησίον του ὅπως γνωστοποιήσῃ τὰ ἀθλά του εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲ ἱστορικὸς ὅπως ἀπομνημονεύσῃ αὐτὰ ὑπάρχει.

Καὶ τὰ μὲν κλέφτικα, ὁμοιάζοντα ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τοῦ τόπου τῆς συνθέσεως αὐτῶν πρὸς τὸ ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν φυόμενον ῥόδον, εἶναι, ὡς εἶδομεν, γνησίως ὀρεινὰ ἄνθη, τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀποτελούντων τοὺς λοιπούς τῆς δημοτ. ποιήσεως κλάδους πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς προϊόντα ἀστυκά, καὶ μάλιστα τὰ ἐρωτικά λεγόμενα, ἅτινα ὁ αὐστηρὸς τὰ ἦθη ὀρεινὸς ὀλοψύχως καταφρονεῖ. Μεταξὺ τῶν τελευταίων τούτων εἰσὶ τινὰ ὀφειλόμενα προδήλως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τῆς ἄσσεως εἰσκαγομένων ἡθῶν, ἅλλα δὲ λείψανα τῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα κυκλοφορησάντων καὶ ἐν Ἑλλάδι διαφόρων ποιημάτων περὶ τῶν ἱπποτικῶν πράξεων. Ἄλλ' ὁ πρὸς τὰ ξένα ταῦτα ἦθη θαύμασμος καὶ τῶν ἱπποτικῶν ἄθλων ἡ ἐξύμνησις περιωρίζετο τότε μόνον εἰς τὰς πόλεις — τὰς παραλίους πρὸ πάντων — καὶ οὐδέποτε ἐφθανε μέχρι τῶν ὀρεινῶν Ἑλλήνων.

- Κατ' ἐξοχὴν δὲ ἀστυκὰ προϊόντα εἶναι τὰ *Λιανοτράγουδα*, ἥτοι τὰ *δίστιχα*. Ταῦτα, ἴδιον κλάδον τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἀποτελοῦντα, εἰσὶν ἀποκλειστικῶς συνθέσεις τῶν πόλεων. Ἡ μάλλον φημιζομένη ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν τοιούτων πόλις εἶναι ἡ τῶν Ἰωαννίνων. Ἐξ αὐτῆς διασπείροντο ἀνέκαθεν τὰ εὐώδη ταῦτα ποιητικὰ ἀνθήλια εἰς πάσας τὰς Ἑλλήν. ἐπαρχίας, καὶ διὰ τοῦτο ὁσάκις πρόκειται περὶ αὐτῶν *Γιαρ κηώτικα* τὰ ὀνομάζουσι καὶ σήμερον ἔτι. Ὁ Fauriel μάλιστα ἀναφέρει ἡμῖν καὶ ὠρισμένην ἐν Ἰωαννίνοις τάξιν ἀνθρώπων, τοὺς βυρσοδέσας (ταμπάκιδες), ὡς τοὺς κυρίως ποιητὰς αὐτῶν. Τῶν τραγουδιῶν τούτων ἡ πρωτεύουσα ἀρετὴ εἶναι, ὅτι διὰ δύο μόνων στίχων ἐκφράζουσι μετ' ἀπαραιμίλλου χάριτος μίαν πλήρη πάντοτε ἔννοιαν καὶ διακρίνονται πολλαῖς διὰ τὸ ὕψος αὐτῶν καὶ τὸ ζωηρὸν τῆς φαντασίας. Τὰ τῶν ἄλλων κλάδων τῆς δημοτ. ποιήσεως ἄσματα δὲν δύνανται ἐπίσης ν' ἀποδοθῶσιν εἰς ὠρισμένην τινὰ ἀνθρώπων τάξιν. Οὐχ ἥττον βέβαιον εἶναι, ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν ἀφιερωμένων εἰς τὴν ἐκδήλωσιν ζωηροῦ πάθους εἰσὶν ἀποκλειστικῶς συνθέσεις γυναικῶν, ὡς λόγου χάριν τὰ *μοιρολόγια*, ἅτινα μόνον παρ' αὐτῶν δύναται τις ν' ἀκούσῃ ἀδόμεικτα.

Καὶ ἐν γένει μὲν τὰ προϊόντα τῆς δημοτ. ποιήσεως οὔτε διὰ τὴν ζωηρότητα αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ ποικιλίᾳ ἰδεῶν διακρίνονται. Ἡ μονοτονία τῶν μάλιστα καθίσταται ἐνιχυρὸν ὀχληρά. Ὁ δὲ κυρίως δεσπόζων παρ' αὐτοῖς τύπος εἶναι ὁ τῆς μελαγχολίας, διὸ σπινθίς ἀπαντῶμεν μετὰξὺ αὐτῶν ἄσματα εὐθυμα. Ἄλλ' ὁ λόγος τοῦ φαινόμενου τούτου εἶναι πρόδηλος· μόνον παρὰ πονα καὶ στεναγμοὺς ἔχει νὰ ἐκπέμψῃ τοῦ δούλου ἡ καρδιά. Ὅπως δὴ ποτε ὁμως ἡ ποιητικὴ αὐτῶν ἀξία εἶναι ἀνεμφισβή-

τητος. Εἶδομεν ἤδη πῶς ἐξετίμησαν αὐτὰ ποιηταὶ καὶ σοφοὶ ἔξοχοι, κριταὶ τοιούτων ζητημάτων ἀπταιστοί. Ἄλλ' ἐγνωεῖται, ὅτι τὴν ἀξίαν ταύτην δὲν κέκτηνται ἀνεξαίρετως πάντα. Ἐὰν μάλιστα κρίνωμεν τὰ δημοτ. ᾠσματα κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τεχνικῆς ποιήσεως, πολλάκις θὰ εὕρωμεν αὐτὰ ἀτελῆ ἢ πλημμελῶς ἔχοντα. Μὴ λησμονῆ. ὅμως ὁ ἀναγνώστης, ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτῶν, ὅστις οὔτε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ ἔχει, οὔτε γραμμάτων εἶναι κἀτοχος, δὲν εἶναι ὑπόχρεως νὰ εἰσάγῃ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτοῦ τὰ πλάσματα εἰς τὸν τύπον τῶν τεχνικῶν κανόνων. Οὐδὲν ἥττον ὑπάρχουσι μετὰ αὐτῶν τινά, ὧν τὸ ὕψος εἶναι τοσοῦτον, ὥς καὶ ὁ μέγιστος τῶν ποιητῶν δὲν θ' ἀπηξίου νὰ τὰ υἱοθετήσῃ.

Ἄλλ' εἶναι καιρὸς νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνεπαίσθητως παρεπλάνησεν ἡμᾶς εἰς περιττάς τινὰς ὥς παρεκβάσεις ἢ μνεῖς συμβάντων ἀναγομένων εἰς τὰς κρισιμοτέρας στιγμὰς καὶ τὰς θαυμαστοτέρας πράξεις τοῦ νεωτέρου ἡμῶν ἐθνικοῦ βίου, καὶ ὁ ζῆλος εἶνα σαφέστερον καταδειχθῇ ἡ χρησιμότης συλλογῶν, οἷα ἡ παρούσα. Ἄς σπεύσωμεν δὲ νὰ δηλώσωμεν ὅτι ἡμεῖς, ἀπλοῖ ἐκδόται ἔργου τοῦ ἡμετέρου πατρός, οὔτε νὰ προσθέσωμεν τι νέον εἰς ὅσα μέχρι τοῦδε παρ' ἄλλων ἐλέχθησαν περὶ τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ποιήσεως, οὔτε νὰ γνωρίσωμεν τι ἄγνωστον περὶ αὐτῆς εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐπαγγελλόμεθα δι' ὧν προετίζαμεν. Ἄν δέ που καὶ ἐν τῇ σαιρᾷ τῶν ᾠμάτων περηνεῖρα μὲν τινὰς παρκτηρήσεις ἢ ἐφέρομεν περὶ αὐτῶν κρίσεις ἰδίαις, ἐπράξκαμεν τοῦτο μόνον, ὅπως δώσωμεν νύξιν πρὸς ἐπίστητονικότεραν αὐτῶν ἔρευναν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους, ἢ ὅπως συμπληρώσωμεν τὰς τοῦ συλλογέως ἱστορικὰς καὶ λοιπὰς πληροφορίας διὰ τῶν προσθηκῶν ἐρανισθεισῶν ἐκ συγγραμμάτων δημοσιευθέντων κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη.

Ἐκθέτομεν ἤδη δι' ὀλίγων τὰς ἐπενεχθείσας μεταβολὰς εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς συλλογῆς σύνταξιν, καὶ τὰς ἄλλας προπονοήσεις ἢ προσθήκας, ἃς ἐθεωρήσαμεν ἀναγκασίας ἐπιχειρήσαντες σήμερον τὴν ἐκδοσιν αὐτῆς.

Συλλογῇ Ἑλλήν. δημοτικῶν ᾠμάτων ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἐκδομένοι ὑπὲρ τὰς εἴκοσι. Παραθέτομεν ἔδῃ σύντακτον βιβλιογραφικὴν ἀνάλυσιν ὧν ἐξ αὐτῶν ἡμεῖς εἶδομεν, ὅπως δινηθῇ ὁ ἀναγνώστης καὶ κρίνῃ περὶ τῆς ἡμετέρας καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτάς.

1. C. Fauriel. Chants populaires de la Grèce Moderne. Paris, 1824 — 25. Τόμοι δύο. Εἶναι ἡ πρώτη δημοσιευθεῖσα συλλογὴ Ἑλλην. δημοτ. ᾠμάτων, διακρίεται δὲ εἰς οἰκιακά, ἱστορικά καὶ πλαστά, καὶ

περιέχει ἐν ὅλῳ 126 ᾠσματα, ἐξ ὧν τινὰ οὐχὶ δημοτικά, καὶ 70 δι-
στιχα, μετ' ἐπιτυχοὺς εἰς τὴν Γαλλικὴν μεταφράσεως. Μέγα μέρος τῶν
ἐν αὐτῇ ᾠμάτων εἶχε δοθῆ τῷ Fauriel κατὰ τὸ 1816 ὑπὸ τοῦ Κοραΐ,
ἐκ συλλογῆς χειρογράφου τοῦ Σικτιστέως Θεοδ. Μανούση. Ὁ φιλέλλην
Γάλλος, ὅστις εἶχεν ἤδη γράψει καὶ περὶ τῶν δημοτ. ᾠμάτων τῆς
Γαλλίας, εἰσέδυσεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὸ πνεῦμα τῆς δημώδους ἡ-
μῶν ποιήσεως καὶ μέχρι τοῦδε θεωρεῖται δικαίως ὡς ὁ κάλλιον παντὸς
ἄλλου ἀναπτύξας τὰ κατ' αὐτὴν ὑπὸ παντοίῃς ἐπόψεις. Ὁ ὥρχιος αὐτοῦ
πρόλογος θαυμάζεται διὰ τὴν πλήρη τοῦ θέματος ἐπίγνωσιν καὶ τὰς
ἐν αὐτῷ βαθεῖας κρίσεις περὶ τῶν περιπετειῶν τῆς γλώσσης ἡμῶν καὶ
φιλολογίας κατὰ τὸν μεσαιῶνα. Διὰ τοῦ ἔργου του, συγχρόνου τῷ Ἑλ-
ληνικῷ ἀγῶνι, πολύτιμον παρέσχεν ὁ Fauriel ἐκδούλευσιν εἰς τὸν Ἑλ-
ληνισμόν· διότι εἰσαγαγὼν τοὺς Εὐρωπαίους εἰς αὐτὸν τὸν ἰδιωτικὸν
βίον τοῦ πολυπλοκοῦ Ἑλλήνος, καὶ παρασχὼν αὐτοῖς ἀληθῆ τὴν εἰ-
κόνα τῶν τότε προμάχων τῆς πατρίδος, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν
ἐξέγερσιν τῶν συμπαθειῶν τοῦ κόσμου ὑπὲρ ἡμῶν. Αἱ δὲ ἱστορικαὶ καὶ
βιογραφικαὶ αὐτοῦ σημειώσεις περὶ τῶν κλεφτῶν καὶ ἀρματωλῶν, καί-
τοι ἠδύναντο, ἔνεκα τῆς ἐποχῆς κατ' ἣν ἐγράφησαν, νὰ ὦσιν ἐνιαχοῦ
πληρέστεραι καὶ ἀκριβεστέραι, εἰσὶν οὐδὲν ἥττον πολύτιμοι καὶ ἐχρη-
σίμευσαν τὰ μέγιστα εἰς τὸν κατάρτισμόν τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας.
Τὰ ᾠσματα τῆς συλλογῆς Fauriel μετεφράσθησαν ἔκτοτε καὶ εἰς ἄλ-
λας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας.

2. *Th. Kind. Neugriechische Christomathie mit Erläuterungen.*
Leipzig. 1835. Καὶ *Neugriechische Volkslieder.* Leipzig. 1849.
Ἄσματα τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν τοῦ Fauriel ἡρξανισμένα, μετὰ Γερμαν.
μεταφράσεως.

3. *N. Tommaseo. Canti popolari etc. Venezia.* 1842. Τόμοι 4.
Ὁ Θωμαζαῖος περιέλαβεν εἰς τὴν συλλογὴν του οὐ μόνον τὰ Ἑλληνικά,
ἀλλὰ καὶ τὰ Ἰταλικά καὶ Δαλματικὰ καὶ Σλαβωνικά ᾠσματα, ἔγραψε
δὲ πολλὰ καὶ καλὰ περὶ τῆς συγκριτικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ ἰδίως ὑπὸ
ποιητικὴν ἔποψιν. Ἑλληνικά ἔχει (εἰς τὸν III τόμον, εἰς τοῦτον δὲ γί-
νονται πάντοτε καὶ αἱ ἡμέτεραι παραπομπαὶ) οὐκ ὀλίγα, ἰδίως Ἑπτα-
νησιακά, ἀλλὰ τὰ πλεῖστα ἀπλᾶ καὶ ἀτελῆ ἀποσπάσματα.

4. *Γ. Εὐλαμπίου.* Ὁ Ἀμάραντος, ἦτοι τὰ ῥόδα τῆς ἀναγεννηθείσης
Ἑλλάδος. Πετροῦπολις, 1843. Εἶναι ὁ πρῶτος Ἑλλὴν ἐκδότης δημοτ.
ᾠμάτων. Ἡ συλλογὴ αὐτοῦ οὔτε μεγάλη εἶναι, οὔτε πολλὰ πρωτο-
φανῆ ᾠσματα παρυσιάζει.

5. *D. Sanders*. Das Volksleben der Neugriechen. Mannheim, 1844. Συλλογή μικρὰ ᾠσμάτων ἤδη δημοσιευθέντων παρὰ τοῦ Fau-riel, μετὰ Γερμαν. μεταφράσεως καὶ συντόμου μελέτης περὶ μελωδίας ἐν τῇ δημοτικῇ ποιήσει.

6. *A. Μαρούσου*. Τραγούδια ἔθνικα κτλ. Κέρκυρα. 1850. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα, ὧν οὐκ ὀλίγα ἀνέκδοτα, ἰδίως κλέφτικα, συνοδεύονται καὶ διὰ βιογραφικῶν τινῶν σημειώσεων. Τὴν συλλογὴν ταύτην ἡγνώνει ὁ Passow.

7. *M. de Marcellus*. Chants du peuple en Grèce. Paris. 1851. Τόμοι 2. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ 116 ᾠμάτων μόνον 64 εἶναι καθαρῶς δημοτικά, σχεδὸν πάντα πρωτότυπα, συνεileγμένα ἐξ ὧν τῶν Ἑλλήνων ἐπαρχιῶν, πρὸς δὲ καὶ 100 περίπου δίστιχα. Θυμασθῆς ἐνθερμος παντὸς Ἑλληνικοῦ ὁ de Marcellus οὐδεμίαν παραλείπει ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ εὐκαιρίαν ὅπως ἐπαινήσῃ καὶ τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν καὶ τὸν βίον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

8. *Σ. Ζαμπελίου*. ᾠσματα δημοτικά τῆς Ἑλλάδος. Κέρκυρα. 1852. Συλλογὴ ἀξιόλογος, περιέχουσα 200 περίπου ᾠσματα (ἐν οἷς καὶ τινὰ μὴ δημῶδη), ἐξ ὧν τὰ τρία τέταρτα κλέφτικα. Τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα ὄντα ἐπιμελῶς συνεileγμένα καὶ ἐκ τῶν ζωηροτέρων τῆς δημῶδους μούσης προϊόντων, κατέδειξαν τρυώτερον τὸ ὕψος τῆς φαντασίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τῆς ποιήσεως τοῦ λαοῦ. Ἀτυχῶς ὁ Κ. Ζαμπέλιος πρεσβεύων, ὅτι αὐτὸν κτήμας τοῦ λαοῦ ἐπιστρέφῃ εἰς τὸν λαόν, φιλα-τιμία ἐκδότου δὲν παρεμβάλλεται, ἀπέφυγε νὰ τὰ συνοδεύσῃ καὶ δι' ἐρμηνείας ἢ σχολίων περὶ αὐτῶν, ὅπερ πολλὴν θὰ εἶχεν ἀξίαν παρὰ συγγραφείας οὕτω δοκίμου περὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀλλὰ τὴν ἔλλειψιν ταύτην ἀνεπλήρωσεν ὑπὸ τινος ἐπόψεως, πραγματευθεὶς ἔτη τινὰ βραδύτερον περὶ τῆς δημοτ. ποιήσεως διὰ μακρῶν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις ἐκδιδρομένῳ τότε περιοδικῷ «Spectateur de l'Orient».

9. *Ἰατρείδου*. Συλλογὴ δημοτ. ᾠμάτων. Ἀθήναι. 1859. Καὶ ταύτην τὴν μικρὰν ἄλλως τε συλλογὴν ἡγνώνει ὁ Passow.

10. *Arn. Passow*. Τραγούδια Ρωμαίικα. (Popularia carmina). Lipsiae. 1860. Ὁ Passow περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐγκρατὴς γενόμενος τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ, ἐπεχείρησε μετὰ πλείους ἐπιμελείας τὴν κατὰ τὰς ἐκδόσιν πάντων σχεδὸν τῶν γνωστῶν δημοτικῶν ᾠμάτων, ὡς καὶ τινῶν παρ' αὐτοῦ συνεileγμένων, εἰς ἰδίαν ἐκτενῆ συλλογὴν, ἣτις εἶναι ἡ πληρεστάτη τῶν ὑπάρχουσῶν καὶ διακρίνεται διὰ τὴν λεπτομερῆ παράθεσιν ὧν τῶν εἰς τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις πα-

ρουσιαζομένων παρχαλλικών. Εἰς 646 ἀνέρχονται τὰ ἐν αὐτῇ ᾠσματα, ἐξ ὧν 270 εἰσὶν ἱστορικά καὶ κλέφτικα, 135 οἰκιακὰ καὶ 240 διάφορα. Μεταξὺ αὐτῶν παρεισέφησαν καὶ τινὰ μὴ γνησίως δημοτικά, ἀλλ' ὀλίγιστα. Περιέχει προσέτι καὶ 1157 δίστιχα.

11. *Γ. Χασιώτου*. Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἠπειρον δημοτικῶν ᾠμάτων. Ἀθῆναι. 1866. Εἶναι ἡ πρώτη ἐκδοθεῖσα εἰδικὴ συλλογὴ ᾠμάτων μιᾶς καὶ μόνης ἐπαρχίας. Πλεῖστα εὐρίσκομεν ἐν αὐτῇ τέως ἀνεκδοτὰ ᾠσματα, καὶ ἱκανὰς συμπληρώσεις ἄλλων ἀτελῶς προεκδοθέντων. Ἐν γένει δὲ ἐπιμελῶς ἐφρόντισεν ὁ εἰδήμων συλλογεὺς νὰ διατηρήσῃ ἐν αὐτοῖς πιστῶς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Ἠπειρωτικῆς διαλέκτου (ἰδίως κατὰ τὴν προφορὰν τῶν Ζαγορισίων), καὶ ἐπιτυχῶς διήρεας καὶ κατέταξεν αὐτὰ καθ' ὕλην μεθοδικώτερον τῶν πρὸ αὐτοῦ συλλογῶν. Τὰ ᾠσματα τῆς συλλογῆς ταύτης, συνειλεγμένα τὸ πλεῖστον ἐν Ζαγορίῳ, ἀνέρχονται εἰς 317, ἥτοι 74 κλέφτικα, 52 ἐρωτικά, 52 γαμήλια, 41 τοῦ χοροῦ καὶ 100 διάφορα.

12. *Μ. Αελέκου*. Δημοτικὴ Ἀνθολογία. Ἀθῆναι. 1868. Πολλὰ, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀτάκτως ἐν αὐτῇ ἐρριμμένα ᾠσματα, ἀπεθησαύρισεν ἡμῖν ἡ συλλογὴ αὕτη. Εἰς τὸν Κ. Αελέκον, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὸν μέγαν αὐτοῦ ζήλον ὑπὲρ τῆς δημώδους ποιήσεως, πολλαὶ ὀφείλονται χάριτες καὶ διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ κυρίως προκληθεῖσαν μέριμναν, ἣν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ Ἑλλήν. βουλὴ ὑπὲρ τῆς διασώσεως τῶν δημοτ. ἡμῶν ᾠμάτων. Ἦδη προεκκήρυξε τὴν ἐκδοσιν καὶ νεωτέρας αὐτοῦ συλλογῆς.

13. *Κ. Τεφαρίκη*. Λικνοτραγουδά. Ἀθῆναι. 1868. Συλλογὴ περιέχουσα 2,300 δίστιχα καὶ 30 περίπου διάφορα ἄλλα ᾠσματα. Εἶναι ἡ πλουσιωτέρα συλλογὴ δημοτικῶν διστίχων.

14. *Φιλόλογ. Συλλόγου «Παρνασσῶς»*. Νεοελληνικά ἀνάλεκτα. Ἀθῆναι, 1870—71. Ἐν τῇ Α'. τόμῳ (φυλ. Β'. καὶ Ε'.) τοῦ καλοῦ τοῦτου περιοδικοῦ δημοσιεύματος, δι' οὗ ὁ «Παρνασσὸς» ἔγνω νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ζώντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ μνημείων, ἀπαντῶμεν ἀξίαν λόγου συλλογὴν 80 δημοτ. ᾠμάτων τέως ἀνεκδοτῶν ἢ ἱκανὰς παραλλαγὰς παρρουσιαζόντων, καὶ 739 διστίχων μὴ περικομμένων εἰς τὰς συλλογὰς Passow καὶ Τεφαρίκη.

15. *Em. Legrand*. Recueil de chants populaires grecques. Paris. 1873. Ὁ Κ. Legrand, ὅστις ἡσχολήθη πολὺ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ τὴν δημώδη Ἑλλ. ποίησιν, ἐν τῇ συλλογῇ αὐτοῦ, περιεχούσῃ κυρίως μεσαιωνικά τινὰ ποιήματα ἐκ περιωθέντων χειρογράφων, κατεχώρισεν καὶ περὶ τὰ 100 δημώδη ᾠσματα (ἐξ ὧν 40 ἱστορικά καὶ κλέ-

φτικά), οὐχὶ πάντα πρωτοφανῆ, μετὰ Γαλλικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν ἀξιολόγων σχολίων.

Εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Κων/πόλει 'Ελλην' Φιλολογ. Συλλόγου (Τόμ. Η' καὶ Θ'. 1874), κατεχωρίσθησαν ἐκ τῶν ὑποβληθεῖσων τότε εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα αἱ ἐξῆς πέντε εἰδικαὶ ᾠσματικαὶ συλλογαί:

16. *Ι. Ν. Σταματέλλον*. Συλλογὴ τῶν ζώντων μνημείων ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ Λευκαδίου λαοῦ. ᾠσματα 75 καὶ δίστιχα 162. Ἡ πηγὴ, ἐξ ἧς ἤντλησεν ὁ Κ. Σταματέλλος, εἶναι μία τῶν ἀφθονωτέρων καὶ διαυγεστέρων συνάμα, διότι ἡ Λευκάς εἶναι πλουσίᾳ κατὰ τ' ᾠσματα, ἅτινα παρουσιάζουσι προσέτι καὶ πολλὴν γλωσσικὴν ἀξίαν, διὰ τὸ ἀμιγρὲς τῶν κατοίκων αὐτῆς.

17. *Ν. Γ. Πολίτου*. Γλωσσολογικὴ συμβολή. Ἀνέκδοτα δημοτ. ᾠσματα τῆς Ἑλλάδος. 50 ᾠσματα καὶ 24 δίστιχα. Ὁ συλλογεὺς οὗτος εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς περὶ τὰ ζῶντα ἔθνικὰ ἡμῶν μνημεῖα ἐμβριθεῖς μελέτας του.

18. *Σ. Α. Μαρασσείδου*. Διάλεκτος Αἰνίου, Ἰμβροῦ καὶ Τενέδου. ᾠσματα 21.

19. *Ι. Κ. Παγούρη*. Ἡπειρωτικὴ διάλεκτος. ᾠσματα γαμήλια 17 (τῆς Ραψάνης τοῦ Ὀλύμπου), καὶ 20 μοιρολόγια (Ζαχαρίου).

20. *Συμ. Α. Μαρασσείδου*. Ποικίλη ὕλη ἐξ Αἰνίου καὶ Ἰμβροῦ. Περὶ 35 διάφορα ᾠσματα.

21. *B. Schmidt*. Griechische Märchen, Sagen und Volkslieder. Leipzig, 1877. Ὁ Κ. Schmidt εἶναι ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τοῦ κλασικοῦ ποιήματος περὶ τοῦ βίου τῶν νέων Ἑλλήνων ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν τῶν ἀρχαίων. Διαμείνας ἐπὶ πολὺ ἐν Ἑλλάδι ἐσπούδασεν ἐπιμελῶς τὰ ἦθη, τὰς παραδόσεις καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ Ἑλλην. λαοῦ. Τῆς συλλογῆς αὐτοῦ τὰ ᾠσματα εἰσὶν ἅπαντα συνειλεγμένα ἐν Ἑπτανήσῳ, καὶ διακροῦνται εἰς μοιρολόγια ἢ χαρόντεια 39, γαμήλια 4, καὶ 27 ἄλλα διάφορα μετὰ Γερμανικῆς μεταφράσεως καὶ πολλῶν γλωσσολογικῶν σημειώσεων.

Ἐκτὸς τῶν ἐν ταῖς ἀνωτέρω Συλλογαῖς (1), πολλὰ δημοτ. ᾠσματα ἐδημοσιεύθησαν σποράδην καὶ εἰς τὰ ἐξῆς περιοδικά:

α) *Παρθόρα*, καὶ *Ν. Παρθόρα*. Ἀθῆναι. Ἀπὸ τοῦ Δ'. μέχρι τοῦ Κ' τόμου.

β) *Ἐστέρη*. Ἀθῆναι.

(1) Τῆς τοῦ Κ. Γιανναράκη συλλογῆς Κρητικῶν ᾠσμάτων δὲν εἶχον ἐπ' ὄψιν.

- γ) *Ἰδιος Ἀρθολογία*. Κέρκυρα.
- δ) *Ἐπτάλοφος*. Κωνσταντινούπολις.
- ε) *Φιλιστωρ*. Ἀθήναι.
- ς) *Χρυσάλλης*. Ἀθήναι.
- ζ) *Ἔθρ. Ἡμερολόγιον Μ. Βρεττοῦ*. Παρίσιοι, 1860 — 69.
- η) *Ἐφημερίς τῶν Φιλομαθῶν*. Ἀθήναι. (ἀριθ. 678 καὶ 679 συλλογὴ διστιχῶν ὑπὸ Α. Ταταράκη, καὶ ἀριθ. 751 καὶ ἐφεξῆς διάφορα ἄσματα Κερκύρας).

Ἐπίσης ἀρκετὰ ἄσματα τῆς Κύπρου ἀπαντῶνται εἰς τὸν Γ'. τόμον τῶν «Κυπριακῶν» Α. Σακελλαρίου. Ἀθήναι. 1868.

Πρὸς πάσας τὰς μνημονευθείσας συλλογὰς παραβαλόντες τὰ ἄσματα τῆς ἡμετέρας, παραπέμπομεν ἐκάστοτε τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτάς, ὡς αὐτοὶ δύναται ἐκεῖ ν' ἀπαντήσῃ. εἴτε ἄσμα τι παραπλήσιον ἔχον θέμα πρὸς τὸ παρ' ἡμῶν δημοσιευόμενον, εἴτε πρόσωπον ἢ γεγονός ὁμοίον. Ἀξιοιοῦται δὲ παραπομπαὶ γίνονται πάντοτε πρὸς τὰς ὧδε σημειωθείσας ἐκδόσεις.

Τὴν αὐτὴν σύγκρισιν δὲν ἐπεχειρήσαμεν καὶ διὰ τὰ διστιχα, διότι ἡ τοιαύτη ἐργασία, ἕνεκ τῆς συνήθους αὐτῶν κατὰτάξεως κατ' ἀλφabetικὴν σειρὰν καὶ οὐχὶ κατ' ὕλην, καὶ λίαν ἐπίπονος καὶ ἄσκοπος συνάμα ἀποβαίνει, ἀφοῦ ταῦτα ἐκ ἐκάστη συλλογῇ πάντοτε παραλλάσσουσιν εἴτε περὶ τὴν ἔκφρασιν εἴτε περὶ τὴν ἔννοιαν. Ὅπως δὲ ποτε ὁμοῦς δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ εἰπώμεν, ὅτι τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ἡμῶν διστιχῶν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ εἰσὶν ὅλως ἀνέκδοτα.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ὡς ἀνωτέρω γενομένην ἀντιπαραβολὴν πρὸς τούτας συλλογὰς, σπουδαίως μετὰβολὰς ἐδέξασα νὰ ἐπενέγκωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν. Αὕτη, φιλοπονηθεῖσα, ὡς εἶπομεν, πρὸ τοῦ 1860, περιεῖχε μὲν ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς καταστάσει ἀριθμὸν ἀνεκδότων ἁσμάτων ἀρκετὰ μεγαλύτερον τοῦ σημερινοῦ, ἀλλὰ κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη, κατ' ἄμμενε χειρόγραφος καὶ παρημελημένη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ συλλογέως, διήλθοι πρὸ αὐτῆς ἄλλαι ἐκδόσεις νεώτεροι, αἵτινες συχνάκις ἔκαμνον νὰ φιλοροῦσιν ἐκ τῆς ἀνθοδέσμης αὐτῆς οὐκ ὀλίγα ἄνθη ἐκ τῶν εὐωδαστέρων καὶ ἀξιολογωτέρων. Ἐδέξασα λοιπὸν ἵνα ἐκτὸς ἐκείνων τῶν ἁσμάτων, ἅτινα ζῶν ἔτι ὁ ἡμέτερος πατήρ ἠναγκάσθη διὰ τὸν λόγον τοῦτον νὰ διαγράψῃ ἐκ τῆς συλλογῆς του, καὶ πλεῖστα ἄλλα, περὶ τὰ ἐκατόν, διαγράψωμεν ἤδη καὶ ἡμεῖς, καθὼς ἀπολέσαντα κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τὴν ἀξίαν τοῦ πρωτοφνοῦς.

Τοῦτου γενομένου ἀπέμειναν χυρίως ἐν τῇ συλλογῇ τὰ ὅλως ἀνέκδοτα.

αφήσαμεν ὅμως καὶ ἐκ τῶν ἐκδεδομένων τινά, ὅσα δηλαδὴ παρυσιαίζουσιν ἐνταῦθα παραλλαγὰς οὐσιώδεις, ἢ συμπληροῦσιν ἑτέρα ἀτελῶς παρ' ἄλλων ἐκδεδομένα. Ἀλλὰ τοῦ κανόνος τούτου ἐποιήσαμεν ἐξίρεσιν διὰ τινὰ κλέφτικα ἄσματα — οὐχὶ πλείονα τῶν 20 — τὰ ὅποια καίτοι ἐλάχιστον διαφέροντα τῶν ἐν ἄλλαις συλλογαῖς, ἀφήσαμεν ὅμως καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χάριν τῶν ἐπισυνημμένων αὐτοῖς βιογραφικῶν ἢ ἱστορικῶν σημειώσεων, δι' ὧν διορθοῦνται ἐσφαλμέναι περὶ τινῶν ἀρματωλῶν πληροφορίαι, ἢ παρέχονται νέαι περὶ αὐτῶν εἰδήσεις, ἀρσθενεῖσαι ἐκ παραδόσεων ἢ ἄλλων ἐγχωρίων πηγῶν ἀξίων πίστεως. Ὡς ἔχει σήμερον ἡ ἀνὰ χεῖρας συλλογὴ, ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ 497 ἁσμάτων τὰ μὲν 300 περίπου εἰσὶν ἐντελῶς πρωτοφανῆ, τὰ δὲ λοιπὰ παραλάττουσιν οὐσιωδῶς τῶν προδημοσιευθέντων παραπλησιῶν.

Μεταβολὴν ἐπίσης ριζικὴν ἐπηνέγκαμεν καὶ εἰς τὴν κατὰτάξιν τῆς ὕλης. Ὀρισμένη τις ἰδέα περὶ τοῦ τρόπου ἐν γένει τῆς διαίρεσεως τῶν ἁσμάτων ἐν ταῖς δημοτ. συλλογαῖς δὲν ἐπεκράτησεν εἰσέτι, καὶ διὰ τοῦτο βλέπομεν τοὺς διαφόρους συλλογεῖς ἀκολουθοῦντας κατὰ τοῦτο σύστηματα λίαν διαφέροντα ἀλλήλων. Οὕτως, οἱ μὲν ἀρκοῦνται χωρίζοντες μόνον τὰ κλέφτικα ἀπὸ τῶν μὴ τοιούτων, οἱ δὲ τᾶς οὐσιν αὐτὰ εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας, οἰκιστὰς, ἱστορικὰ καὶ πλαστὰ, ὅτεροι δὲ πάλιν, στηρίζοντες τὴν διαίρεσιν αὐτῶν εἰς εἶδη ποιήσεως, τὰ διακρίνουσιν ἀπλῶς εἰς τραγούδια καὶ λιανοτεράγμους. Ἐσχάτως, ἀφοῦ ἀπεδείχθη ὅτι ὁλόκληρος σειρά ἁσμάτων (ὡς τὰ τοῦ Διγενεῦς Ἀκρίτα, τῆς Ἀρετοῦσας, τῆς γεφύρας τῆς Ἄρτης, τοῦ κάστρου τῆς Ὀρηᾶς, τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κτλ.) ἔχουσιν ὡς βράβιν ἱστορικὴν τινα ἢ μυθολογικὴν πηλὰδον, περὶ ἣν ὡς περὶ κέντρον στρέφονται, ἤρξαντό τινες ἐφαρμόζοντες τὸ σύστημα τῆς εἰς ἁσματικούς κύκλους διαίρεσεως πολλῶν ἐκ τῶν τοιούτων ἁσμάτων. Καὶ εἶναι μὲν βεβίαιως ὁρθὴ ἡ τοιαύτη εἰς κύκλους διαίρεσις, ἀλλ' ὅπως ἐπεκταθῇ ἐπὶ μεγαλειτέρου ἀριθμοῦ ἁσμάτων ἀπαιτεῖται πολλὰς εἰσέτι συγκριτικὰς μελέτας περὶ τε τῶν παρ' ἡμῖν καὶ τῶν παρ' ἄλλοις λαοῖς δημοτ. ἁσμάτων, ἵνα δύνηται ὁ ἐφαρμόζων αὐτὴν ν' ἀποφεύγῃ τὰς πεντοίχας παραπλησιᾶς, εἰς αἷς δύναται νὰ ὑποπέσῃ.

Ἡμεῖς, ἀκολουθοῦντες ἄλλο σύστημα κατὰτάξεως τῆς ὕλης, ὡς ἐκ τοῦ εἶδους μὲν τῆς ποιήσεως διηρέσαμεν τὴν συλλογὴν εἰς τραγούδια καὶ λιανοτεράγμους, ὡς ἐκ τοῦ ἀντικειμένου δὲ τῶν ἁσμάτων εἰς βίον δημόσιον, ἐνθα κατεχωρίσαμεν τὰ ἱστορικὰ, κλέφτικα καὶ θρησκευτικὰ, καὶ βίον ἰδιωτικόν, εἰς ὃν ὑπηγάγομεν διαφόρους κατηγορίας ἁσμάτων.

ἀνταποκρίνομένους πρὸς τὰς εὐτυχεῖς ἢ δυστυχεῖς περιστάσεις τοῦ ἀνθρώπου βίου καὶ τὰς κυριωτέρας αὐτοῦ περιόδους ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀτόμου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, περιελάβομεν δὲ εἰς ἴδιον κεφάλαιον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *διάφορα*, τὰ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω ὑποδιαιρέσεων ὑπαγόμενα.

Πρωτοφανής τις διαίρεσις τῶν διστίχων παρουσιαζομένη ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ, καθίστησιν ἀναγκαίως βραχείας τινος περὶ αὐτῆς ἐξηγήσεις. Ἐννοοῦμεν τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *στιχουργικοὶ ἀγῶνες* δίστιχα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ 1^{ον} τμήμα τοῦ Β'. μέρος τῆς συλλογῆς ταύτης. Συγκροτοῦνται ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν ὥραις συμποσίων καὶ εὐχαίς, ὁπότε ὁ Βάκχος εἰσπηδᾷ ἐν μέσῳ τῶν συνδαιτημόνων, εἰδὸς τι ποιητικῶν ἀγῶνων, οἵτινες ἔχουσι, νομίζομεν, πηγὴν ἀρχαίαν, ὡς ἀπαντῶμενοι ἐν τισι τῶν τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλλίων, καὶ παρ' Ἀριστοξένῳ καὶ Ἀρτέμῳ. Γινώσκομεν, ὅτι κατὰ τοὺς δεῖπνους τῶν ἀρχαίων ἀπηγγέλλοντο ἐν τῷ κύκλῳ τῶν συμποτῶν τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *σκόλια* γνωστὰ ἐκεῖνα ποιημάτων ἢ ἐπιγράμματα, ἅτινα πολλὴν ἔχουσιν ὁμοίότητα πρὸς τὰ περὶ ἔρωτος ἀξιώματα ἢ τὰ ἄλλα δίστιχα γυναικῶν τῆς δημόδους ποιήσεως. Τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ θέμα καὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος στιχουργικῶν παρ' ἡμῖν ἀγῶνων. Κατ' αὐτοὺς δυὰς τραγουδιστῶν δοκίμων, παρὰ τῶν συμποτῶν ἐκλεγομένων, ἔδουσιν ἀμοιβὰς ἐκ τοῦ προχείρου, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, δίστιχα ἐρωτικά ἐπὶ ὀρισμένου θέματος. Ὁ ἀγὼν δὲ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁφείλει ὁ δεύτερος αἰδοῦς ν' ἀπαντᾷ ἐπιτυχῶς εἰς τὸν πρῶτον διὰ διστίχου ἀρχομένου συνήθως ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ συλλαβῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὸ παρ' ἐκείνου ἀπευθυνθὲν αὐτῷ, καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνηται τοῦ ἀπ' ἀρχῆς τεθέντος θέματος. Τοῦτο λοιπὸν τὸ πρωτοφανὲς εἶδος τῶν αὐτοτελῶν ᾠσμάτων, ὅπερ ἐν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ συλλογῇ εὔρηται, ἀποτελεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰδιαιτέρον, ὡς εἴπομεν, τμήμα.

Ἐν τέλει σημειοῦμεν, ὅτι τῆς ἀνὰ χεῖρας συλλογῆς τὰ ᾠσματα, ἀντληθέντα ἀπαντα ἐκ τῆς πρώτης πηγῆς, εἶναι γεγραμμένα ἀκριβῶς ὅπως φέρονται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ πιστῶς ἐτηρήθη ἐν αὐτοῖς ἡ Ἑπειρωτικὴ προφορά. Τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀπαντωμένων ἰδιωτισμῶν, ἣτις θὰ ἔδιδε μείζονα ὄγκον εἰς τὸ παρὸν τεῦχος χωρὶς νὰ ῥῖναι ἱσως ἀπαραίτητος, πκρελείψαμεν, ἐξηγήσαντες μόνον ἐνιαχοῦ δυσλήπτους τινὰς λέξεις χρήσιμους πρὸς κατανόησιν τοῦ κειμένου· πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεσυνάψαμεν καὶ ἐρμηνευτικὸν πῖνακα τῶν ἐν τοῖς ᾠμασιν ἀπαντωμένων ξένων λέξεων. Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου βλέπει τις, ὅτι αἱ πλεῖ-

σται ἐν χρήσει παρὰ τῷ Ἑπειρωτικῷ λαῷ ξέναι λέξεις εἰσι Τουρκικαί, καὶ ὀλίγαι Ἰταλικαί, Ἀλβανικὴ δὲ σχεδὸν οὐδεμία. Τοῦ φαινομένου τούτου τὴν ἐξήγησιν ἀφίνομεν εἰς τοὺς διὰ τοσοῦτω σοφῶν κρανιολογικῶν παραδοξολογιῶν πειραθέντας ἐσχάτως νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν Ἑπειρον ὡς Ἀλβανικὴν χώραν.

Περαιόνοντες ἤδη τὸν ὑπὲρ τὸ δέον ἔσως διεξοδικὸν ἡμῶν πρόλογον, ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμένειαν τῶν ἀναγνώστων δι' ὅσας ἂν εὕρωσιν ἐν τῇ συλλογῇ ἐλλείψεις προσελθούσας ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν ἐκδοτῶν αὐτῆς περὶ τοιαύτην ἐργασίαν.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1880.

1. **Identifying the Problem:** The first step is to identify the specific problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information, understanding the context, and defining the scope of the problem.

[illegible]

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Κατὰ τὴν ἐνεστώσαν ἑκατονταετηρίδα τινὲς τῶν περιηγηθέντων τὴν Ἑλλάδα φιλελλήνων Εὐρωπαίων ἐπιμήσαντες τὸ ἔθνος καὶ τὴν ποιητικὴν χάριν τῶν ἐν αὐτῇ ἀδομένων δημοτικῶν ᾠμάτων, ἐνῆι σχολήθησαν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἑθνικῶν τούτων ἀποκειμένων. Μεταξὺ τῶν ᾠματοδιφῶν τούτων διεκρίθησαν ὁ Γάλλος Φωριέλλος καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Θωμαζάιος, ὧν ὁ πρῶτος μεταφράσας καὶ Γαλλιστί τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα καὶ μετὰ ζωηροῦ φιλελληνισμοῦ ἀναπτύξας τὴν ἀξίαν αὐτῶν, προσέθηκε καὶ τινὰς πολλαχοῦ ἀξιο-λόγους βιογραφικὰς σημειώσεις ἐκ συγχρόνων μαρτυριῶν ἢ ἀρχαιοτέ-ρων παραδόσεων ἀντληθείσας.

Ὡς ἐθνικὴν ὀφειλὴν θεωρήσαντες καὶ τινες τῶν ἡμετέρων τὴν ἀπα-θησαύρισιν τῆς πολυτίμου ταύτης ὕλης, ἐπεδόθησαν παρέρχως πῶς εἰς τοιαύτας ᾠματικὰς συλλογὰς, ὧν πληρεστέρα ἐστὶν ἡ τοῦ κ. Σ. Δαμ-πλίου, ὅστις οὐ μόνον πλεῖστα προσέθηκεν ᾠματὰ εἰς τὰ ἤδη ἐκδο-μένα, ἀλλὰ καὶ τούτων ἑλλειπὴ τινα συνεπλήρωσε καὶ τῶν παρε-σφαρμένων ἱκανὰ διώρθωσεν.

Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι πᾶσα τῆς Ἑλλάδος χώρα ἐγκλείει εἰς τοὺς πυλῶνς αὐτῆς πλεῖστα ἔτι καὶ πολύτιμα ἀνεκμετάλλευτα ᾠματὰ, εἰς ὧν τὴν ἀποταμίευσιν ὀφείλουσιν οἱ ἰθαγενεῖς λόγιοι νὰ ἐπιδίδω-νται προθύμως, πεποιθότες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ οἱ δοκησίσφοι χλευάζουσιν, ὥστε μικρολόγον εἶναι, οὐδ' ἀκαρπῶν ἀποθήσεται. Ἐάν αἰῶνάς τινας ἐνωρίτερον οἱ κατὰ καιροὺς Ἕλληνες λόγιοι, ἀντὶ νὰ θεω-ρῶσι μετὰ τοῦ Τζέτζη καὶ τῶν ἄλλων Βυζαντινῶν στιχουργῶν τὴν δημώδη ποίησιν ὡς «βάνανσον καὶ ἄτεχον καὶ ἀγυρτίδος μούσης ἐπο-κῆμα», ἐπεδίδοντό εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν τῶν παρόντων αὐτῆς, πολ-λοὶ ἤθελον περισώθῃ ἡμῖν μαργαρίται ἐκ τοῦ αἰεποτε πλουσίου περι-δεραίου τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μούσης, πλεῖστα δὲ αξιοπεριέργα καὶ σπουδαῖα ἐθνικὰ ᾠματὰ, διὰ παντὸς ἤδη ἀπολεσθέντα, ἐμελλον δια-σώζεσθαι, καὶ ἐξ ἐκείνων πολλὰ ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς γεγονότα καὶ πρόσωπα τῶν παρελθουσῶν ἑκατονταετηρίδων ἤθελον συμπληροῦν τὴν ἀτελεῖ ἱστορίαν τῶν Τουρκοκρατικῶν χρόνων. Ὅπως ἂν εἶρα γε παραπλήσιοι τῶν Μπουκουβαλαίων, Μιλλωνῶν, Ζηδῶν καὶ

τῶν ἄλλων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἀκμασάντων ἐν Ἡπειρῷ, Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ ἡρώων, δὲν διέπρεψαν καὶ ἡνδραγάθησαν καὶ κατὰ τὴν ΙΓ' καὶ ΙΖ'; Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπεσβέσθη δυστυχῶς ἀπολεσθέντων τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων, δι' ὧν ὁ λαὸς ἐξύμνει τοὺς ἄθλους αὐτῶν. Καὶ ὁμως ἦτο ἀξία αἰωνίου διατηρήσεως ἡ μνήμη τῶν ἐλευθεροφρόνων ἐκείνων Ἑλλήνων, τῶν ἐπανομασθέντων κ λ ε φ τ ῶ ν, οἵτινες διὰ τοῦ εὐγενοῦς φρονήματος καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ αὐτῶν ἠκόνισαν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μάχαιραν καὶ ὀξύτατα ἠκονισμένην κατέλιπον αὐτὴν εἰς τὴν νέαν γενεάν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξίς προσέτι πολλῶν ἴσως ἡθῶν καὶ ἐθίμων, λειψάνων τῆς ἀρχαιοτάτης ἑλληνικῆς ἐποχῆς, θὰ ἐμαρτυρεῖτο διὰ τῆς ἐγγράφου περισώσεως τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν ἁσμάτων, πρὸς μείζονα διάψευσιν τῶν δογμάτων τοῦ Φαλμεράυερ καὶ τῶν ἄλλων παραδοξολόγων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθρῶν. Ἐν γένει δὲ τολμῶμεν εἰπεῖν, ὅτι μία πλήρης τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἁσμάτων συλλογὴ θὰ ἐνέκλειε συνάμα καὶ ὁλόκληρον τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀρκεῖ λοιπὸν ἡ τῆς αὐτῆς ἐθνικῆς ἀπώλεια. Εἶναι καιρὸς νὰ διασώσωμεν ἐκ τῆς περαιτέρω φθορᾶς τοῦ χρόνου τὴν πολύτιμον ταύτην πατρικὴν ἡμῶν κληρονομίαν. Ὑπὸ τοιούτων ἐμπνεόμενος σκέψεων καὶ ἀκούων συνεχῶς ἐν Ἡπειρῷ πλείστα δημοτικὰ ἄσματα μὴ περιεχόμενα εἰς τὰς ἀχρι τοῦδε ἐκδομένας συλλογὰς, ἐπεδόθην μετὰ ζήλου εἰς ἀποταμίευσιν αὐτῶν, ὑπερνικῶν τὰς παντοίας δυσχερείας καὶ ἐνοχλήσεις, ἃς συνεπήγετο τὸ πρωτοφανὲς τοιαύτης ἐργασίας. Πολλάκις ἐν ταῖς ἐρεῦναις μου προῦκόμενα τὴν χλεύην ἡμιμαθῶν τινῶν καὶ ἀπειροκάλων λογισμάτων, οὐχὶ σπάνιως δὲ ἐφείλκυσα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν γνωριζόντων ἁσμάτι, οὓς ἐβλεπον ἀποροῦντας ἢ καὶ ἐρεθιζομένους κατ' ἐμοῦ ὁπότε παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ μοι τὸ ἀπαγγείλωσιν ὅπως τὸ γράψω, διότι ἐνόμιζον ὅτι τοὺς ἐχλεύαζον. Ἐν τούτοις ἡδυνήθην, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν μου, νὰ καταρτίσω ἱκανῶς ὀγκώδη συλλογὴν ἁσμάτων ἀνεκδότων οὐχὶ σμικρᾶς καλλονῆς καὶ ἀξίας. Ἀκούων δὲ κατὰ τὰς ἐρεῦνας μου καὶ ὅσα ἐκ τῶν προεκδομένων εἰσὶν ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἡπειρον, συνέλεξα καὶ τινα ἐξ αὐτῶν καὶ κατέταξα εἰς τὴν συλλογὴν μου ἐπὶ τὸ ἀκριδέστερον ἐκτεθειμένα, ὅπως δηλαδὴ ἤκουσα αὐτὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐμοῦ ἀποθησαυρισθέντων ᾠσμάτων ἀνέρχεται εἰς 600 περίπου, εἰς τὰ ὅποια προσέθηκα καὶ περὶ τὰ 1000 δίστιχα, ὧν τὰ πλεῖστα συνέλεξα ἐν Ἰωαννίνοις. Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ συλλογῇ μου ᾠσμάτων ἀπαντῶνται καὶ τινὰ ἀναφυέντα μὲν ἰσως καὶ βλαστήσαντα εἰς ἑτέρας ἑλληνικὰς χώρας, ἀλλ' εἰσαχθέντα καὶ ἐθιζόμενα ἐν Ἡπειρῷ ὡς ἐγχώρια, χάρις εἰς τὴν θρησκευτικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀδελφικὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἡπειρώτου πρὸς πᾶν γέννημα ἑλληνικῆς μητρός.

Ἀσματικὰς δὲ συλλογὰς εἶχον ὑπ' ὄψιν μου τὰς ἑξῆς: α') τὴν τοῦ Φωριέλου, β') τοῦ Θωμαζαίου, γ') τοῦ Μαρχέλλου, δ') τοῦ Ζαμπιέλου, ε') τοῦ Α. Μανούσου, καὶ τέλος τὰ ἐν τῇ «Πανδώρα» κατὰ καιροὺς δημοσευθέντα ᾄσματα.

Δὲν θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης πολλὰς παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις περὶ τῆς ποικίλης ἀξίας τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ᾠσμάτων, διότι ἐθεώρησα τοῦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἄλλως τε ἡ ἀπὸ τινων ἐξ αὐτῶν ἀποπνέουσα ποιητικὴ χάρις εἶναι τοιαύτη, ὥστε εὐκόλως τὴν αἰσθάνεται τις καὶ τὴν ἀνακαλύπτει καὶ ἀνεῖ. ἐρμηνειῶν καὶ σχολίων. Ἐνόμισα ὅμως καλὸν νὰ συνοδεύσω τινὰ αὐτῶν, τὰ κλέφτικα, διὰ βιογραφικῶν τινων σημειώσεων καὶ ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, ἅτινα παρ' αὐτοπτῶν πρεσβυτῶν μαρτύρων, ἢ ἄλλων περιέργων ἤκουσα καὶ ἔμαθον ἐπιτοπίως. Ὁμολογῶ δὲ, ὅτι ἀνεπαρκῆ εἰσι τὰ οὕτω σημειωθέντα παρ' ἐμοῦ, διότι ἀπὸ τοιαύτων πηγῶν ὀλίγιστα καὶ τεθολωμένα πολλάκις ἀντλεῖ τις νάματα; ἐπειδὴ τῶν πρὸ πολλοῦ γεγονότων αἱ κατὰ παράδοσιν ἀπομνημονεύσεις προΐοντος τοῦ χρόνου ἀποδεκατίζονται καὶ ἡ ἀκρίβεια αὐτῶν, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδομένων, ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυται.

Ὅσῳ ἐρευνᾷ τις πλεῖστον τὰ διάφορα μέτρα καὶ τὴν ἁρμονίαν, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ δημώδης ἡμῶν ποίησις, τόσῳ μείζονα διαβλέπει τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ ἀδιστακτικῶς πείθεται, ὅτι τὰ μέτρα αὐτῆς πηγάζουσιν ἀπ' ἐκείνης, μὲ μόνον τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ χρόνου καθιερώθη ἡ χρῆσις τοῦ τόκου (1). Καί

(1) Τὴν θεωρίαν ταύτην διὰ μακρῶν καὶ ἐπιτυχῶς ὑπεστήρικτον ὁ πολυμαθὴς Β. Α. Παγκαδῆς ἐν ταῖς «Μεταφράσεσιν ἑλλ. δραμάτων».

τοι εἰς τὰ πλεῖστα τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων ἐπικρατεῖ κυρίως ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἐξάμετρον πολιτικὸς λεγόμενος στίχος, ἡ δεκαπεντασύλλαβος, ὃν βλέπομεν ἀπὸ τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος καὶ εἰς τὸν Πτωχαπρόδρομον, οὐδὲν ἤττον πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐξ αὐτῶν παρουσιάζουσι ποικιλίαν μέτρων ἀξιοπαρατήρητον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται αὕτη ὡς οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, διότι γνωρίζομεν ὅτι αὕτη εἰσῆλθῃ ἐκ τῆς Δύσεως μόλις κατὰ τὸν 15 ἢ 16 αἰῶνα.

Ἐκ τῆς πεποιθήσεως λοιπὸν ὅτι στενοτάτῃ ὑπάρχει καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ μέτρου σχέσις τῆς νῦν δημώδους πρὸς τὴν ἀρχαίαν ποίησιν ὁρμώμενος καὶ ἐλπίζων ὅτι θὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους ἐμοῦ νὰ ἐξακριβώσωσι δεόντως τὴν σχέσιν ταύτην, παρατίθῃμι κατωτέρω εἶδη τινὰ μέτρων τῶν ὄντων ἐν χρήσει εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν, μετὰ συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἀνάλογα ἀρχαῖα μέτρα χρονικὰ, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἡμετέραν δημώδη στιχουργίαν καὶ πόδες δισύλλαβοι καὶ τρισύλλαβοι περιέχονται καὶ μέτρα ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα καὶ καταληκτικά, καὶ μονόμετρα, δίμετρα κλπ. τοῦ ἱαμβικοῦ, τροχαϊκοῦ καὶ λοιπῶν εἰδῶν, πρὸς δὲ καὶ Σαπφικὰ καὶ Ἀνακρεόντεια καὶ Ἰππωνάκτεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα δύνανται ἴσως ν' ἀνευρεθῶσι· διότι ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι οἱ πρῶτοι ἡμῶν ἐκκλησιαστικοὶ ποιηταὶ καὶ ὑμνωδοὶ πολλὰκις ἐλάμβαναν τὰ πολυσύνθετα ταῦτα μέτρα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως ὡς πρότυπα ἐν τῇ συνθέσει τῶν ᾠδῶν, τροπαρίων, καθισμάτων, ἀντιφώνων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾠσμάτων, τοῦτα μεγάλως ὑπεδοήθησε τὴν ἐν μέρει διάσωσιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει.

Τὰ βραχέα ταῦτα προτάξας, εὐχομαι καὶ πάλιν ἵνα ταχέως ἴδωμεν τοὺς λαγίους τοῦ ἔθνους ἐπιδιδομένους εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἀπλῶν ἀλλὰ πολυτίμων τούτων μνημείων τοῦ παρελθόντος ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἐν Ἰωαννίνοις, μηνὴ Ἰαννουαρίῳ τοῦ 1861.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

Α'. ΔΙΠΛΑΣΙΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

1. ΙΑΜΒΙΚΑ.

α'. Μονόμετρον.

— Βουνὸ ψηλὸ
θὲ ν' ἀνεβῶ.

— Θεὸν φίλει,
σέβου γονεῖς.

β'. Μονόμετρον ὑπερκατάληκτον.

— Ἄν ἦταν τρόπος
κι' ἂν ἤμπορουσα. (δίζ. 1035).

— Ὅσον τάχιστα.

γ'. Μονόμετρον καταληκτικόν.

— Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλείς,
σαγίταις με βραεῖς. (δίζ. 1048).

δ'. Δίμετρον ἀκατάληκτον (ἀνακρεόντειον).

— Ἐμπᾶτε, τσιούπραις, ἔς τὸ χορὸν
τώρα ποῦ ἔχετε κειρὸ. (410).
(καὶ 211, 223 κτλ.)

— Ἐρῶ τε θηῶτε κοῦκ ἐρῶ
καὶ μαίνομαι καὶ μαίνομαι.

ε'. Δίμετρον καταληκτικόν.

— Μαρκαίνεις παλληκάρια — 'Ο μὲν θέλων μάχεσθαι
 ποῦναι σὺν τὰ λειοντάριχ. (376). πᾶρεστι γὰρ μαχέσθω.

στ'. Τρίμετρον.

— Φίλοι, γιατί δὲν τρῶτε καὶ δὲν πίνετε; (360).
 (καὶ 207, 250 κτλ.)

— 'Ω τέκνχ Κάδμου τοῦ πάλαι νέα τροφή.

ζ'. Τρίμετρον ὑπερκατάληκτον.

— Κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε τᾶχ' ἄλλος μετρημένα. (418).
 — 'Επῆγε γιὰ μαλλί κ' ἐβῆκε κουρεμένος. (παροιμ.)

η'. Τρίμετρον βραχυκατάληκτον.

— Αὐτὰ τὰ μάτια, Δῆμό μ', τᾶμορφα.

— Ζυγέντα παῖδ' ὁποῖαν ἄδονάν.

θ'. Τετράμετρον καταληκτικόν ('Ιππωνάκτειον).

— 'Απόψε, περδικοῦλά μου, ἐδῶ θὰ ξενομείνω. (394).
 (καὶ πλεῖστα ἄλλα).

— Εἴ μοι γένοιτο παρθένος καλὴ τε καὶ τέρεια.
 — Μάτην ἐμοὶ κεκλεύσεται οὐδ' ἐγγέων τεθνήξῃ.

ε'. Τετράμετρον ἀκατάληκτον. (Ἀλκαίου).

— 'Ο χέστης εἶπε τοῦ κλανιᾶ, παρέκει· τί μ' ἐβρόμῃσες. (παροιμ.)
— Πάψετ', ἄερες, πάψετε, ἀπόψε κι' ἄλλη μιὰ βραδυά.

— Δέξι με κωμάζοντα, δέξαι· λίσσομαί σε, λίσσομαι.

2. ΤΡΟΧΑΙΚΑ.

ια'. Μονόμετρον.

— Ἄλλος Πάσκα — Στέργε μόχθον,
κι' ἄλλος χάσκα. (παροιμ.) φεῦγε· ὀκνον.

ιβ'. Μονόμετρον ὑπερκατάληκτον (ὡς τὸ Ἀδώνειον).

— Ὅλα τὰ πουλιά — Τρισμάκαρ μέροψ
μέσα 'ς τὴ φωληά. ὅστις εὐδίως.
— Κάτου 'ς τὸ γιὰλό....

ιγ'. Δίμετρον καταληκτικόν. (Εὐριπίδειον ἢ Λυκύθειον).

— Πιάστε, πιάστε τὸ χορό, — Νῦν δέ μοι πρὸ τειχέων
πιάσε, νύφη, τὸ γαμπρό. (372). θούριος μολὼν Ἄρης.
— Ἀδερφέ, γιάτ' ἰδρωσες; — Τὸν κλεινὸν Φερεκύδην.
ὠμιλοῦσα μὲ τρελλόν. (παροιμ.) (καὶ 231, 232, 359 κτλ.)

ἀνταποκρίνομένους πρὸς τὰς εὐτυχεῖς ἢ δυστυχεῖς περιστάσεις τοῦ ἀνθρώπου βίου καὶ τὰς κυριωτέρας αὐτοῦ περιόδους ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἀτόμου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, περιελάβομεν δὲ εἰς ἴδιον κεφάλαιον, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *διάφορα*, τὰ εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀνωτέρω ὑποδιαίρεσεων ὑπαγόμενα.

Πρωτοφανὴς τις διαίρεσις τῶν διστίχων παρουσιαζομένη ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ, καθίστησιν ἀναγκαίως βραχείας τινος περὶ αὐτῆς ἐξηγήσεις. Ἐννοοῦμεν τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *στιχουργικοὶ ἀγῶνες* *δίστιχα*, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ 1ον τμήμα τοῦ Β'. μέρους τῆς συλλογῆς ταύτης. Συγκροτοῦνται ἐν Ἰωαννίνοις, ἐν ὥραις συμποσίων καὶ εὐωχίας, ὁπότε ὁ Βάκχος εἰσπηδᾷ ἐν μέσῳ τῶν συνδαιτημόνων, εἰδὸς τι ποιητικῶν ἀγώνων, οἵτινες ἔχουσι, νομίζομεν, πηγὴν ἀρχαίαν, ὡς ἀπαντῶμενοι ἐν τισὶ τῶν τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλλίων, καὶ παρ' Ἀριστοξένῳ καὶ Ἀρτέμωνι. Γινώσκομεν, ὅτι κατὰ τοὺς δεῖπνους τῶν ἀρχαίων ἀπηγγέλλοντο ἐν τῷ κύκλῳ τῶν συμποτῶν τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα *σκόλια* γνωστὰ ἐκεῖνα ποιήματα ἢ ἐπιγράμματα, ἅτινα πολλὴν ἔχουσιν ὁμοίότητα πρὸς τὰ περὶ ἔρωτος ἀξιώματα ἢ τὰ ἄλλα δίστιχα γλωμικὰ τῆς δημώδους ποιήσεως. Τοιοῦτόν τι εἶναι τὸ θέμα καὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος στιχουργικῶν παρ' ἡμῶν ἀγώνων. Κατ' αὐτοὺς δυὰς τραγουδιστῶν δοκίμων, παρὰ τῶν συμποτῶν ἐκλεγομένων, ᾄδουσιν ἀμοιβαδὸν ἐκ τοῦ προχείρου, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν μουσικῶν ὀργάνων, δίστιχα ἐρωτικὰ ἐπὶ ὠρισμένου θέματος. Ὁ ἀγὼν δὲ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁφείλει ὁ δεῦτερος ἀοιδὸς ν' ἀπαντᾷ ἐπιτυχῶς εἰς τὸν πρῶτον διὰ διστίχου ἀρχομένου συνήθως ἀπὸ τῆς αὐτῆς λέξεως ἢ συλλαβῆς, ἀφ' ἧς καὶ τὸ παρ' ἐκείνου ἀπευθυνθὲν αὐτῷ, καὶ χωρὶς ν' ἀπομακρύνῃται τοῦ ἀπ' ἀρχῆς τεθέντος θέματος. Τοῦτο λοιπὸν τὸ πρωτοφανὲς εἶδος τῶν αὐτοτελῶν ᾠσμάτων, ὅπερ ἐν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ συλλογῇ εὑρίτται, ἀποτελεῖ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰδιαίτερον, ὡς εἵπομεν, τμήμα.

Ἐν τέλει σημειοῦμεν, ὅτι τῆς ἀνὰ χεῖρας συλλογῆς τὰ ᾠσματα, ἀντληθέντα ἀπαντα ἐκ τῆς πρώτης πηγῆς, εἶναι γεγραμμένα ἀκριβῶς ὅπως φέρονται εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ πιστῶς ἐτηρήθη ἐν αὐτοῖς ἡ Ἑπειρωτικὴ προφορά. Τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀπαντωμένων ἰδιωτισμῶν, ἣτις θὰ ἔδιδε μείζονα ὄγκον εἰς τὸ παρὸν τεῦχος χωρὶς νὰ ῥῖναι ἴσως ἀπαραίτητος, παρελείψαμεν, ἐξηγήσαντες μόνον ἐνιαχοῦ δυσλήπτους τινὰς λέξεις χρησίμους πρὸς κατανόησιν τοῦ κειμένου πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεσυνάψαμεν καὶ ἐρμηνευτικὸν πῖνακα τῶν ἐν τοῖς ᾠσμασιν ἀπαντωμένων ξένων λέξεων. Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου βλέπει τις, ὅτι αἱ πλεῖ-

σται ἐν χρήσει παρὰ τῷ Ἑπειρωτικῷ λαῷ ξέναι λέξεις εἰς Ἱταλικαί, καὶ ὀλίγαι Ἱταλικάι, Ἀλβανικὴ δὲ σχεδὸν οὐδεμία. Τοῦ φαινομένου τούτου τὴν ἐξήγησιν ἀφίνομεν εἰς τοὺς διὰ τοσούτῳ σοφῶν κρανιολογικῶν παραδοξολογιῶν πειραθέντας ἐσχάτως νὰ χαρακτηρίσωσι τὴν Ἑπειρον ὡς Ἀλβανικὴν χώραν.

Περαιόντες ἤδη τὸν ὑπὲρ τὸ δέον ἴσως διεξοδικὸν ἡμῶν πρόλογον, ἐπικαλούμεθα τὴν εὐμένειαν τῶν ἀναγνωστῶν δι' ὅσας ἂν εὕρωσιν ἐν τῇ συλλογῇ ἐλλείψεις προελθούσας ἐκ τῆς ἀπειρίας τῶν ἐκδοτῶν αὐτῆς περὶ τοιαύτην ἐργασίαν.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1880.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐκατονταετηρίδα τινὲς τῶν περιηγηθέντων τὴν Ἑλλάδα φιλελλήνων Εὐρωπαίων ἐκτιμήσαντες τὸ ὄψος καὶ τὴν ποιητικὴν χάριν τῶν ἐν αὐτῇ ἀδομένων δημοτικῶν ᾠμάτων, ἐνῆι σχολήθησαν εἰς τὴν συλλογὴν καὶ δημοσίευσιν τῶν ἐθνικῶν τούτων ἀποκρυμμάτων. Μεταξὺ τῶν ᾠματοδιφῶν τούτων διεκρίθησαν ὁ Γάλλος Φωριέλλος καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Θωμαζάκος, ὧν ὁ πρῶτος μεταφράσας καὶ Γάλλιστί τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκδοθέντα καὶ μετὰ ζωηραῦ φιλελληνισμοῦ ἀναπτύξας τὴν ἀξίαν αὐτῶν, προσέθηκε καὶ τινὰς πολλαχοῦ ἀξιο-λόγους βιογραφικὰς σημειώσεις ἐκ συγχρόνων μαρτυριῶν ἢ ἀρχαιοτέ-ρων παραδόσεων ἀντληθείσας.

Ὡς ἐθνικὴν ὀφειλὴν θεωρήσαντες καὶ τινες τῶν ἡμετέρων τὴν ἀπο-θησαύρισιν τῆς πολυτίμου ταύτης ὕλης, ἐπεδόθησαν παρέρωτος πῶς εἰς τοιαύτας ᾠματικὰς συλλογὰς, ὧν πληρεστέρα ἐστὶν ἡ τοῦ κ. Σ. Δαμ-πλίου, ὅστις οὐ μόνον πλεῖστα προσέθηκεν ᾠματα εἰς τὰ ἤδη ἐκδο-μένα, ἀλλὰ καὶ τούτων ἑλλειπὴν τινα συνεπλήρωσε καὶ τῶν παρε-φθαρμένων ἱκανὰ διώρθωσεν.

Εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι πᾶσα τῆς Ἑλλάδος χώρα ἐγκλείει εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτῆς πλεῖστα ἔτι καὶ πολύτιμα ἀνεκμετάλλευτα ᾠματά, εἰς ὧν τὴν ἀποταμίευσιν ὑπείλουσιν οἱ ἰθαγενεῖς λόγιοι νὰ ἐπιδίδωνται προθύμως, πεποιθότες ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὅπερ οἱ δοκησίσφοι χλευάζουσιν, ὥςτε μικρολόγον εἶναι, οὐδ' ἄκαρπον ἀποθήσεται. Ἐὰν αἰῶνάς τινος ἐνωρίτερον οἱ κατὰ καροὺς Ἕλληνες λόγιοι, ἀντὶ νὰ θεω-ρῶσι μετὰ τοῦ Τζέτζη καὶ τῶν ἄλλων Βυζαντινῶν στιχουργῶν τὴν δημῶδη ποίησιν ὡς «βάνανσον καὶ ἄτεχον καὶ ἀγυρτίδος μούσης ἐπο-κῆμα», ἐπιδίδοντο εἰς τὴν ἀποθησαύρισιν τῶν προϊόντων αὐτῆς, πολ-λοὶ ἤθελον περισωθῇ ἡμῖν μαργαρίται ἐκ τοῦ αἰεποτε πλουσίου περι-δεραίου τῆς δημοτικῆς ἡμῶν μούσης, πλεῖστα δὲ αξιοπεριέργα καὶ σπουδαῖα ἐθνικὰ ᾠματα, διὰ παντὸς ἤδη ἀπολεσθέντα, ἐμελλον δια-σώζεσθαι, καὶ ἐξ ἐκείνων πολλὰ ἀπομνημονεύματα ἀναφερόμενα εἰς γεγονότα καὶ πρόσωπα τῶν παρελθουσῶν ἐκατονταετηρίδων ἤθελον συμπληροῦν τὴν ἀτελεῖ ἱστορίαν τῶν Τουρκοκρατικῶν χρόνων. Ὅσοοι ἄρα γε παραπλήσιοι τῶν Μπουκουβαλαίων, Μιλλιωῶν, Ζηδῶν καὶ

τῶν ἄλλων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ἀκμασάντων ἐν Ἡπείρῳ, Θεσσαλία καὶ Μακεδονία ἡρώων, δὲν διέπρεψαν καὶ ἡνδραγάθησαν καὶ κατὰ τὴν ΙΓ' καὶ ΙΖ' ; Ἀλλὰ τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ἀπεσβέσθη δυστυχῶς ἀπολεσθέντων τῶν δημοτικῶν ἄσμάτων, δι' ὧν ὁ λαὸς ἐξύμνει τοὺς ἄθλους αὐτῶν. Καὶ ὅμως ἦτο ἀξία αἰωνίου διατηρήσεως ἡ μνήμη τῶν ἐλευθεροφρόνων ἐκείνων Ἑλλήνων, τῶν ἐπανομασθέντων κ λ ε φ τ ὠ ν, οἵτινες διὰ τοῦ εὐγενοῦς φρονήματος καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ αὐτῶν ἠκόνισαν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν μάχαιραν καὶ ὀξύτατα ἠκονισμένην κατέλιπον αὐτὴν εἰς τὴν νέαν γενεάν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξίς προσέτι πολλῶν ἴσως ἡδῶν καὶ ἐθιμῶν, λειψάνων τῆς ἀρχαιοτάτης ἑλληνικῆς ἐποχῆς, θὰ ἐμαρτυρεῖτο διὰ τῆς ἐγγράφου περισώσεως τῶν ἀρχαιοτέρων ἡμῶν ἄσμάτων, πρὸς μείζονα διάψευσιν τῶν δογμάτων τοῦ Φαλμεράιερ καὶ τῶν ἄλλων παραδοξαλόγων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθρῶν. Ἐν γένει δὲ τολμῶμεν εἰπεῖν, ὅτι μία πλήρης τῶν δημοτικῶν ἡμῶν ἄσμάτων συλλογὴ θὰ ἐνέκλειε συνάμα καὶ ὁλόκληρον τὴν ἐθνικὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀρκεῖ λοιπὸν ἡ τρσαύτη ἐθνικὴ ἀπώλεια. Εἶναι καιρὸς νὰ διασώσωμεν ἐκ τῆς περαιτέρω φθορᾶς τοῦ χρόνου τὴν πολύτιμον ταύτην πατρικὴν ἡμῶν κληρονομίαν.

ὑπὸ τοιούτων ἐμπνεόμενος σκέψων καὶ ἀκούων συνεχῶς ἐν Ἡπείρῳ πλεῖστα δημοτικὰ ἄσματα μὴ περιεχόμενα εἰς τὰς ἄχρι τούδε ἐκδομένας συλλογὰς, ἐπεδόθην μετὰ ζήλου εἰς ἀποταμίευσιν αὐτῶν, ὑπερνικῶν τὰς παντοίας δυσχερείας καὶ ἐνοχλήσεις, ἃς συνεπήγετο τὸ πρωτοφανὲς τοιαύτης ἐργασίας. Πολλάκις ἐν ταῖς ἐρεύναις μου προῦκάλεσα τὴν χλεύην ἡμιμαθῶν τινων καὶ ἀπειροκάλων λογιστάτων, οὐχὶ σπανίως δὲ ἐφείλκυσα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν γνωρίζοντων ἄσμά τι, ὅς ἐβλεπον ἀποροῦντας ἢ καὶ ἐρεθιζομένους κατ' ἐμοῦ ὅποτε παρεκάλουν αὐτοὺς νὰ μοι τὸ ἀπαγγείλωσιν ὅπως τὸ γράψω, διότι ἐνόμιζον ὅτι τοὺς ἐχλεύαζον. Ἐν τούτοις ἡδυνήθην, παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν μου, νὰ καταρτίσω ἱκανῶς ὀγκώδη συλλογὴν ἄσμάτων ἀνεκδότων οὐχὶ σμικρᾶς καλλονῆς καὶ ἀξίας. Ἀκούων δὲ κατὰ τὰς ἐρεῦνας μου καὶ ὅσα ἐκ τῶν προεκδομένων εἰσὶν ἐν χρήσει εἰς τὴν Ἡπειρον, συνέλεξα καὶ τίνα ἐξ αὐτῶν καὶ κατέταξα εἰς τὴν συλλογὴν μου ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον ἐκτεθειμένα, ὅπως δηλαδὴ ἤκουσα αὐτὰ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐμοῦ ἀποθησαυρισθέντων ᾠσμάτων ἀνέρχεται εἰς 600 περίπου, εἰς τὰ ὁποῖα προσέθηκα καὶ περὶ τὰ 1000 δίστιχα, ὧν τὰ πλεῖστα συνέλεξα ἐν Ἰωαννίνοις. Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ συλλογῇ μου ᾠσμάτων ἀπαντῶνται καὶ τινὰ ἀναφύοντα μὲν ἱσως καὶ βλαστήσαντα εἰς ἑτέρας ἑλληνικὰς χώρας, ἀλλ' εἰσαχθέντα καὶ ἐθιζόμενα ἐν Ἠπειρῷ ὡς ἐγχώρια, χάρις εἰς τὴν θρησκευτικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ ἀδελφικὴν ἀφοσίωσιν τοῦ Ἠπειρώτου πρὸς πᾶν γέννημα ἑλληνικῆς μητρός.

Ἀσματικὰς δὲ συλλογὰς εἶχον ὑπ' ὄψιν μου τὰς ἑξῆς: α') τὴν τοῦ Φωριέλου, β') τοῦ Θωμαζαίου, γ') τοῦ Μαρκελλοῦ, δ') τοῦ Ζαμπιέλου, ε') τοῦ Α. Μανούσου, καὶ τέλος τὰ ἐν τῇ «Πανδώρα» κατὰ καιροὺς δημοσιευθέντα ᾠσματα.

Δὲν θὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης πολλὰς παρατηρήσεις καὶ σημειώσεις περὶ τῆς ποικίλης ἀξίας τῶν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ᾠσμάτων, διότι ἐθεώρησα τοῦτο ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἄλλως τε ἡ ἀπό τινων ἐξ αὐτῶν ἀποπνέουσα ποιητικὴ χάρις εἶναι τοιαύτη, ὥστε εὐκόλως τὴν αἰσθάνεται τις καὶ τὴν ἀνακαλύπτει καὶ ἄνευ ἐρμηνειῶν καὶ σχολίων. Ἐνόμισα ὁμως καλὸν νὰ συνοδεύσω τινὰ αὐτῶν, τὰ κλέφτικα, διὰ βιογραφικῶν τινων σημειώσεων καὶ ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, ἅτινα παρ' αὐτοπτῶν πρεσβυτῶν μαρτύρων, ἢ ἄλλων περιέργων ἤκουσα καὶ ἔμαθον ἐπιτοπίως. Ὁμολογῶ δὲ, ὅτι ἀνεπαρκῆ εἰσι τὰ οὕτω σημειωθέντα παρ' ἐμοῦ, διότι ἀπὸ τοιούτων πηγῶν ὀλίγιστα καὶ τεθολωμένα πολλάκις ἀντλεῖ τις νάματα; ἐπειδὴ τῶν πρὸ πολλοῦ γεγονότων αἱ κατὰ παράδοσιν ἀπομνημονεύσεις προϊόντος τοῦ χρόνου ἀποδεκατίζονται καὶ ἡ ἀκρίβεια αὐτῶν, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδομένων, ἐκλείπει καὶ ἀπόλλυται.

Ὅσω ἐρευνᾷ τις πλεῖστον τὰ διάφορα μέτρα καὶ τὴν ἀρμονίαν, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ δημώδης ἡμῶν ποίησις, τόσω μείζονα διαβλέπει τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ ἀδιστάκτως πείθεται ὅτι τὰ μέτρα αὐτῆς πηγάζουσιν ἀπ' ἐκείνης, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ χρόνου καθιερώθη ἡ χρῆσις τοῦ τόνου (1). Καί

(1) Τὴν θεωρίαν ταύτην διὰ μακρῶν καὶ ἐπιτυχῶς ὑποστήριξε ὁ πολυμαθὴς Β. Α. Ραγκαβῆς ἐν ταῖς «Μεταφράσεσιν ἑλλ. δραμάτων».

ται εἰς τὰ πλεῖστα τῶν δημοτικῶν ᾠσμάτων ἐπικρατεῖ κυρίως ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἐξάμετρον πολιτικὸς λεγόμενος στίχος, ἡ δεκάπεντασύλλαβος, ὃν βλέπομεν ἀπὸ τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος καὶ εἰς τὸν Πτωχοπρόδρομον, οὐδὲν ἦττον πολλὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐξ αὐτῶν παρυσιάζουσι ποικιλίαν μέτρων ἀξιοπαρατήρητον. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τῇ ὁμοιοκαταληξίᾳ δὲν πρέπει νὰ θεωρῇται αὕτη ὡς αὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν τῆς δημοτικῆς ποιήσεως, διότι γνωρίζομεν ὅτι αὕτη εἰσαήχθη ἐκ τῆς Δύσεως μόλις κατὰ τὸν 15 ἢ 16 αἰῶνα.

Ἐκ τῆς πεποιθήσεως λοιπὸν ὅτι στενοτάτῃ ὑπάρχει καὶ ὑπὸ τὴν ἐπαφὴν τοῦ μέτρου σχέσις τῆς νῦν δημώδους πρὸς τὴν ἀρχαίαν ποιήσιν ὁρμώμενος καὶ ἐλπίζων ὅτι θὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς ἄλλους ἀρμοδιωτέρους ἐμοῦ νὰ ἐξακριβώσωσι δεόντως τὴν σχέσιν ταύτην, παρατίθην· κατωτέρω εἶδη τινὰ μέτρων τονικῶν ὄντων ἐν χρήσει εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν, μετὰ συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς ἀνάλογα ἀρχαῖα μέτρα χρονικά, ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἡμετέραν δημώδη στιχουργίαν καὶ πόδες δισύλλαβοι καὶ τρισύλλαβοι περιέχονται καὶ μέτρα ὑπερκατάληκτα, βραχυκατάληκτα καὶ καταληκτικά, καὶ μονόμετρα, δίμετρα κλπ. τοῦ ἱαμβικοῦ, τροχαϊκοῦ καὶ λοιπῶν εἰδῶν, πρὸς δὲ καὶ Σαπφικά καὶ Ἀνακρεόντεια καὶ Ἰππωνάκτεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα δύνανται ἴσως ν' ἀνευρεθῶσι· διότι ἐὰν ἀληθεύῃ ὅτι οἱ πρῶτοι ἡμῶν ἐκκλησιαστικοὶ ποιηταὶ καὶ ὑμνωδοὶ παλῶν ἐλάμβανον τὰ πολυσύνθετα ταῦτα μέτρα τῆς ἀρχαίας ποιήσεως ὡς πρότυπα ἐν τῇ συνθέσει τῶν ψδῶν, τροπαρίων, καθισμάτων, ἀντιφώνων καὶ λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ᾠσμάτων, τοῦτα μεγάλως ὑπεδοήθησε τὴν ἐν μέρει διάσωσιν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ δημοτικῇ ἡμῶν ποιήσει.

Τὰ βραχέα ταῦτα προτάξας, εὐχομαι καὶ πάλιν ἵνα ταχέως ἴδωμεν τοὺς λαγίους τοῦ ἔθνους ἐπιδιδομένους εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἀπλῶν ἀλλὰ πολυτίμων τούτων μνημείων τοῦ παρελθόντος ἔθνικοῦ ἡμῶν βίου.

Ἐν Ἰωαννίνοις, μηνὴ Ἰαννουαρίῳ τοῦ 1861.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΡΑΒΑΝΤΙΝΟΣ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

Α'. ΔΙΠΛΑΣΙΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

1. ΙΑΜΒΙΚΑ.

α'. Μονόμετρον.

— — — — —	— — — — —
— Βουνὸ ψηλὸ	— Θεὸν φίλει,
θὲ ν' ἀνεβῶ.	σέβου γονεῖς.

β'. Μονόμετρον ὑπερχατάληκτον.

— — — — —	— — — — —
— Ἄν ἦταν τρόπος	— Ὅσον τάχιστα.
κι' ἂν ἤμπορουσα. (δίζ. 1035).	

γ'. Μονόμετρον καταληκτικόν.

— — — — —
— Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλείς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς. (δίζ. 1048).

δ'. Δίμετρον ἀνατάληκτον (ἀνακρεόντειον).

— — — — —	— — — — —
— Ἐμπᾶτε, τσιούπραις, ἔς τὸ χορὸ	— Ἐρῶ τε θεῦτε κοῦκ ἐρῶ
τώρα ποῦ ἔχετε καιρό. (410).	καὶ μκίνομαι καὶ μαίνομαι.
(καὶ 211, 223 κτλ.)	

ε'. Δίμετρον καταληκτικόν.

— Μαράνεις παλληκάρια — 'Ο μὲν θέλων μάχεσθαι
πόνοι σὺν τῷ λειωνάρια. (376). πᾶσι γὰρ μαχέσθω.

στ'. Τρίμετρον.

— Φίλοι, γιὰ δὲν τρώτε καὶ δὲν κίνετε; (360).
(καὶ 207, 250 κτλ.)

— 'Ω τέκνη Κάδμου τοῦ πέλι νεά τροφή.

ζ'. Τρίμετρον βαρυσυλάληκτον.

— Κε' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε τᾶχ' ἄλλος μετρημένω. (418).
— 'Επῆγε γιὰ μάλλι κ' ἔδῃκε κουρεμένος. (παροιμ.)

η'. Τρίμετρον βραχυκατάληκτον.

— Αὐτὰ τὰ μάτια, Δῆμόμ', τᾶμορφα.

— Ζυγέντα παῖδ' ὁποῖαν ἀδονάν.

θ'. Τετράμετρον καταληκτικόν ('Ἰκωνάκτειον).

— 'Απόψε, περδικουλά μου, ἐδῶ θὰ ξενομείνω. (394).
(καὶ πλεῖστα ἄλλα).

— Ἐξ μοι γένοιτο παρθένος καλὴ τε καὶ τέρπεινα.
— Μάτην ἐμοὶ κεκλαύσεται οὐδ' ἐγγέων τεθνήξῃ.

ε'. Τετράμετρον ἀκατάληκτον. (Ἀλκαίου).

— Ὁ χέστης εἶπε τοῦ κλανιᾶ, παρέκει· τί μ' ἐβρόμῃσες. (παροιμ.)

— Πάψετ', ἄερες, πάψετε, ἀπόψε κι' ἄλλη μιὰ βραδυά.

— Δέξι με κωμάζοντα, δέξαι· λίσσομαί σε, λίσσομαι.

2. ΤΡΟΧΑΙΚΑ.

ια'. Μονόμετρον.

— Ἄλλος Πάσκα · · · · · — Στέργε μόχθον,
κι' ἄλλος χάσκκ. (παροιμ.) · · · · · φεῦγε· δκνον.

ιβ'. Μονόμετρον ὑπερκατάληκτον (ὡς τὸ Ἀδώνειον).

— Ὅλα τὰ πουλιὰ · · · · · — Τρισμάκαρ μέροφ
μέσα 'ς τὴ φωληά. · · · · · ὅστις εὐδίως.
— Κάτου 'ς τὸ γιαλό. . . .

ιγ'. Δίμετρον καταληκτικόν. (Εὐριπίδειον ἢ Λυκούθειον).

— Πιάστε, πιάστε τὸ χορό, · · · · · — Νῦν δέ μοι πρὸ τειχέων
πιάσε, νύφη, τὸ γαμπρό. (372). · · · · · θούριος μολὼν Ἄρης.
— Ἀδερφέ, γιὰτ' ἰδρωσες; · · · · · — Τὸν κλεινὸν Φερεκύδην.
ὠμιλοῦσα μὲ τρελλόν. (παροιμ.) · · · · ·
(καὶ 231, 232, 359 κτλ.)

ιβ'. Δίμετρον ἀκατάληκτον.

- Πρᾶμμυ ποῦ εἶδα τὸ Σαββάτο — Μακαρίζομέν σε, τέττιξ,
ποῦ δὲν ἐπαντήχαινά το. (381). ὅτι θεοδρέων ἐπ' ἄκρων.
(καὶ 382, 254, καὶ δίς. 1064 κτλ.).

ιγ'. Δίμετρον βραχυκατάληκτον.

- Κάτου σὲ δροσάδαις — Οἶνε λυσίμοχθε,
καὶ σὲ πρασινάδαις. (493). φροντίδων σκεδαστά.

ιστ'. Τρίμετρον καταληκτικὸν Ἀρχιλόχου. (τὸ καὶ ἀκέφαλον Ἰαμβικὸν καλούμενον).

- Παλληκάρια μου, Γρεββενιτόπουλα. (276).
(καὶ 237 κτλ.).

- Ζεῦ πάτερ, γάμον μὲν οὐκ ἐδκισάμην.

ιζ'. Τρίμετρον ὑπερκατάληκτον.

- Πῆγα γιὰ νὰ σεργιανίσω μέσ' τὸ γχιούλ-μπαχτσέ. (399).
(καὶ 242, 248 κτλ.).

- Ἥλιος φλέγει πόαν, ἔρωσ δὲ καρδίαν.

ιη'. Τρίμετρον ἀκατάληκτον. (ὡς τὸ τοῦ Πινδάρου).

- Ἐ μωρὲ Γιαννῆ, μωρὲ, κοντοκαρτέρει. (448).
(καὶ 476 κτλ.).

- Δωρίῳ φωνὰν ἐνχρμόζαι πεδίλῳ.

ιβ'. Τετράμετρον καταληκτικόν.

— Δὲ σοῦ τὸ εἶπα, σκύλλα κόρη, ἔς τὸ γιὰλὸ μὴν κατεβῆς. (208).

— Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια ἔς τὴν ἀγάπῃ τράνεψα. (δίς. 893).

— Ἐρξίῃ πῇ δηῦτ' ἀνόλβως ἀθροίζεται στρατός.

— Εἰ δοκεῖ στείχωμεν, ὦ γενναῖον εἰρηκῶς ἔπος.

κ'. Τετράμετρον ἀκαταληκτικόν.

— Ὡς τὰ τώρα τὴν καρδιά μου τὴν κρατοῦσα σφαλισμένη. (377).

(καὶ 407 κτλ.)

— Κλυθί μευ γέροντος ἐυέθειρα χρυσόπεπλε κούρα.

Β'. ΙΣΟΥ ΓΕΝΟΥΣ.

1. ΔΑΚΤΥΛΙΚΑ.

αα'. Δίμετρον (τὸ ὁμονακικόν).

— Πάρτε το, σύρτε το,
κι' ἔλοι σας δεῖρτέ το.

— Παρθένον φδετε,
μητέρα μέλπετε.

κδ'. Δίμετρον ἐξ ἀμφιδραχίων ποδῶν.

— Γυρίζω καὶ τρέχω,
ἐλπίδα δὲν ἔχω.

κγ'. Τετράμετρον Διωλικόν καταληκτικόν.

— Ἄσπρη κι' ὤμορφη, γαρουφαλένια. (310).

— Πάρ' τоне, κόρη μου, τὸ λεβεντάκη. (404).
(καὶ 230, 403 κτλ.)

— Θυρωρῶ πόδες ἐπτορόγυιοι
τὰ δὲ σάμβρα πεντεδόη.

κδ'. Τετράμετρον συγκείμενον ἐκ δακτύλου καὶ σπονδαίου.

— Πέρα 'ς τὸν ἄμμο, 'ς τὸ ρημονῆσι
ἀητὸς ἐβῆκε νὰ κυνηγήσῃ. (226).
(καὶ 300, 404 κτλ.)

κε'. Πεντάμετρον καταληκτικόν εἰς δισύλλαβον. (Διωλικόν).

— Ἕνας λέβεντος κ' ἕνας καλὸς στρατιώτης. (414).

— Τέω σ', ὦ φίλε γαμβρέ, καλῶς εἰκάσδω
ὄρακι βραδινῷ σε μάλιν' εἰκάδω.

κστ'. Δακτυλικόν πενθημεμερές.

— Βάσανα ἔπαθ' ἡ γῶ.

ἄμετρα, χίλια καὶ δύο.

— Ἐν δὲ Βατουσιᾶδης.

— Κλῦθι μευ, ὦ Τυχίδη.

κζ'. Δακτυλικόν εξαμέτρον ὁλοδάκτυλον.

- Κλάψε με, μάνα μου, κλάψε με, κλάψτε μ', ἀδέρφια καὶ φίλοι.
— Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά.
— Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλά.

κη'. Δακτυλικόν ἑφθήμερες.

- Ἐπαθα βάσανα, πάθηα πολλά. (δίς. 1040).
— Ταῦτα μὲν ὥς ἂν ὁ δῆμος ἅπας.

2. ΑΝΑΠΑΙΣΤΙΚΑ.

κθ'. Μονόμετρον.

- Τὰ ξανθά σου μαλλιά — Ποθέω στρατιᾶς.
δὲν τὰ ἔχει καμμιᾶ. (δίς. 1060).

λ'. Δίμετρον καταληκτικόν.

- Ποιὸς ἐλόγισε, μωρ', ποῖος ἐλόγισε. (118).

λα'. Δίμετρον ἀκατάληκτον.

- Ὅταν εἶχα καιρὸν νὰ γευθῶ τὸν καρπὸν.
— Κουκουβάγιαίς θε νᾶρθουν νὰ κάμουν φωληαίς. (παροιμ).
— Μεγάλους μὲν ἰδοῦσα νέους θανάτους

λδ'. Τρίμετρον καταληκτικόν. (τὸ τοῦ Σαμμ. Ροδίου).

— Σκληρὴ, ἄσπλαχνη, πρόφθασε, νῆρθω γράψε μου πίσω. (δίδς. 728).

— Ἐστία ἀγνὰ ἀπ' ἐυζείνων μεσατοίχων.

λγ'. Τετράμετρον ὑπερκατάληκτον.

— Ὁ Μάης μὰς ἤρθε καὶ ρόδα μυρίζει.

λδ'. Τετράμετρον καταληκτικόν.

— Ὅταν εἶχα φλωριά νὰ σοῦ δίνω πολλὰ, τὰ φιλήματ' ἀζύγιαστα τᾶχες.

— Ὁ μὲν ὄρτυγα δούς, ὁ δὲ πορφυρίων; ὁ δὲ χῆν, ὁ δὲ περσικὸν ὄρνιν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Τ Ρ Α Γ Ο Υ Δ Ι Α

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΒΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

---

1. ΤΟ ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ. (ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ. 1565-1575).

Ἀνάθεμά σε, Βασιληά, καὶ τρεῖς ἀνάθεμά σε,
μὲ τὸ κακὸν ὀπώκαμες, μὲ τὸ κακὸ ποῦ κάνεις!
Στέλνεις, τραβᾷς τοὺς γέροντας, τοὺς πρώτους, τοὺς παπάδες,
νὰ μάσης παιδομάζωμα, νὰ κάμης Γιαννιτσάρους.
Κλαῖν ἢ μανάδαις τὰ παιδιὰ, κ' ἢ ἀδερφαῖς τ' ἀδέρφια,
κλαίγω κ' ἐγὼ καὶ καίγομαι κ' ὅσω νὰ ζῶ θὰ κλαίγω·
πέρσου πῆραν τὸ γυιόκα μου, φέτο τὸν ἀδερφό μου.

Τὸ ἔσμυ τοῦτο ἀνάγεται πιθανῶς εἰς τὸν 15^{ον} αἰῶνα, ὁπότε οἱ Ἑπείρωται, μὴ θελήσαντες νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὸν γνωστὸν ἀπεχθὲς φόρον τοῦ παιδομαζώματος, ἤγειρον τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας. Ἴδε χρονογρ. τῆς Ἑπέρου Α, 218 καὶ Τουρκοκρ. Ἑλλάδα Κ. Σέθλ, σελ. 129.

---

2. Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΚΑΙ Ο ΣΚΛΑΒΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ 1574).

Ζαγκ. 678, 103. Tomas. 152. Ραμ. 418-419. Σ. Μανασσ. 15. Νεσλ. ἐκλ. 86, 20.

- Νά ἔμοιρι ποῖλὲ γίλακατῶν, νά ἔμοιρι χελιδόν,
 νά ἔμοιρι καὶ χρονοκόπανο ἔς τὸ φῶς τῆς Μεσσήνας,
 γιὰ νά γλεπα, νά βίγλιζα τὸ Ρήγα πᾶρμενίζει,
 ἐπ' ἀρμενίζουσι χαίροντας καὶ λαμβάνουσι τραγουδώντας.
 Δὲν πᾶν σὲ πόρτο γιὰ νάμπούν, λιμιῶνα γιὰ νάράξουν,
 γυρεύουσι τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ γιὰ νά τὸν πολεμήσουν.
 Ὅταν ἀπαντηθήκανε ἡ οὐὸ χοντραῖς ἀρμάδες,
 βροντοκοπᾶν ἡ κανοναῖς, γίνετ' ἡ μέρα νύχτα,
 πλώρη μὲ πλώρη σμίγουνε, κατάρτι μὲ κατάρτι,
 λαμποκοπᾶνε τὰ λαμιά, βροντᾶνε τὰ τριμπόνια,
 ποδάρια, χέρια καὶ κορμιὰ γιομίζουν τὰ καράδια,
 σκοτώθη κι' ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς, τὸ ἄξιο παλληκάρι,
 κι' ὁ Ρήγας τὴν γαλήοτα του τὴν ἔσερν' ἀπ' τὴν πρύμμη.
 Μίσα εἶχε σκλάβους ἑκατὰ ἔς τὰ σίδερα δεμένους,
 καὶ σκλάβος ἀναστέναξε, κ' ἐστάθη τὸ καράδι,
 Ὁ Ρήγας ἀνατρώμαξε, τὸν πρῶτό του φωνάζει.
 — Ἐκεῖλος π' ἀναπτέναξε κ' ἐστάθη τὸ καράδι.
 ἂν ᾔην' ἀπὸ τοὺς δούλους μου τὴ ρόγα του θ' ἀξήσω,
 κι' ἂν ᾔην' ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου θὰ τὸν ἐλευθερώσω.
 — Ἐγὼ εἶμ' ὅπ' ἀναπτέναξα καὶ τὸ καράδι ἐστάθη,
 γιὰτ' εἶδα ὄνειρο κακὸ ἔς τὸν ὕπνο ποῦ καιμώμαυν,
 εἶδα καὶ τὴν γυναῖκά μου τὴν στεφανώναν μ' ἄλλον.
 Νειόγαμπρον τέσσερων μερῶν Τοῦρκοι μ' ἐπῆραν σκλάβον,
 καὶ δέκα χρόνους ἔκαμα ἔς τῆς Μπαρπαριάς τὸ χῶμα.
 δέκα καρναῖς ἐφύτεψα ἔς τὴ φυλακὴ ποῦ μ' εἶχαν,
 κι' ἀπ' ὅλαις ἔφαγα καρπὸ, καὶ λευτεριά δὲν ἤῤῥα.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, ὡς διήγημα, ὑποκρύπτει βεβαίως τὸ ἱστορικὸν τῆς ἐν Νκυπάκτῃ ἀξιομνημονεύτου ναυμαχίας. Ἡ ἐν αὐτῷ μνεῖξ τοῦ λιμένου τῆς Μεσσήνης, ἡ περιγραφὴ τοῦ θανάτου τοῦ Ὀθωμανοῦ Νκυάρχου Ἀλῆ

Πασσᾶ, ἡ παρεισκγωγή τοῦ Δὸν Ἰωάννου ὡς *Ρήγα*, κτλ. οὐδεμίαν ἀφίνουσι περὶ τοῦτου ἀμφιβολίαν. Οὐδ' ἠδύνατο ὁ Ἑλληνικὸς· καλὸς νὰ μὴ ἀπομνημονεύσῃ τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο κατάρθωμα, δι' οὗ πρῶτην φορὰν ἐταπεινούτο ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ ὁ τέως ἀήττητος κατακτητὴς του, καὶ τὸ ὅποιον μετὰ τοσοῦτων ἀπεξεδέχθη ἐλπίδων, ταχέως ἅμως διαψεύσεισιν ἐνεκα τῆς ἀντιζηλίας τῶν συμμάχων Χριστιανικῶν Δυνάμεων. — Σημειωτέον δὲ, ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἄσμα ἄδεται κυρίως παρὰ τῶν ναυτικῶν τῆς Πάργας, ὁπόθεν, ὡς γνωστὸν, εἶχεν ἀπάρει ὁ ὀθωμανικὸς στόλος πρὸ τῆς περιλαλήτου ἐκείνης ναυμαχίας.

3. Ο ΦΑΝΑΡΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ. (1612).

Pass. 492.

- Τοῦ Φαναριοῦ τὸν ἱσκόπο τὸν ΓεροΣεραφεῖμη,
 'ς τὴν ἀδανιὰ τὸν ἐβρίξαν οἱ Τοῦρκοι τῶν Φερσάλων
 'ς τὸ κούτσουρο τὸν ἔβαλαν καὶ 'ς τὰ βασανιστήρια,
 καὶ τὸ κεφάλι τῷ κοψαν σιμὰ σὲ κυπαρίσσι,
- 5 κ' ἡ ῥίζαις τοῦ κυπαρισσιοῦ ὄλαις ἐξηραβήκαν.
 Μαζὺ μὲ τὸν ἐπίσκοπον ἔκοψαν καὶ τρεῖς κλέφτες,
 κ' ἐκεῖ ποῦ τάρριξαν μαζὺ τὰ τέσσερα κεφάλια,
 τῇ νύχτα εἶδεν ἓνα φῶς ἓνας καλὸς τσομπάνος,
 κ' ἔτρεξε 'ς τὸν ἀφέντη του νὰ τοῦ τὸ μολογήσῃ.
- 10 Ἀφέντης του τὸν διάταξε νὰ κλέψῃ τὸ κεφάλι
 ἐκεῖν' ὁποῦ ἔχυνε τὸ φῶς καὶ νὰ τὸ πάῃ 'ς τὸ Δοῦσκο.
 Τὸ πῆρε κ' ἔτρεχε ὁ βοσκὸς τῆς Σαλαμβριάς τὴν ἄκρη.
 Τρέχουν καὶ δυὸ Γιαννίτσαροι, τρέχουν τὸν κυνηγοῦνε
 κ' ἐκεῖνος ἀπ' τὸ φόβο του τῷ ῥίξε 'ς τὸ ποτάμι,
- 15 κ' ἔτρεξε 'ς τὸν ἀφέντη του νὰ εἰπῇ τὰ τι συνέβη.
 Οἱ δυὸ πρὸς τὰ μεσάνυχτα 'ς τὴν Σαλαμβριά πηγαίνουν,
 ψάχνουν, κ' ἀπ' τὴν ἀναλαμπὴ ἠύρηκαν τὸ κεφάλι.
 καὶ πηλαλῶντας μὲ χαρὰ 'ς τὸ Δοῦσκο ξημερόνουν.
 Ἐτρεξαν νειοὶ καὶ γέροντες οἱ Ἀσπροποταμίταις,
- 20 καὶ μὲ τιμὴ τὸ θάψανε μέσα 'ς τὸ ἅγιον δῆμα.

Οἱ Ἀγραριώταις τῶμαθαν, γράφουν ἔς τὸν Πατριάρχη
 γιὰ νὰ τοὺς στείλῃ προσταγὴ τὴν χάρα νὰ τοὺς δώσουν.
 Τὴν πῆραν καὶ τὴν ἔβαλαν ψηλὰ μέσ' ἔς τὴν Κορώννα
 γιὰ νὰ τὴν ἐορτάζουτε καὶ σπέπῃ νὰ τὴν ἔχουν.

π Ὡς τὸ κόνισμα ποῦ τῶρτιασεν ἓνας καλὸς ζωγράφος
 ἔφτιασ' ἀπάνου τὸ βροσκὸ καὶ τοὺς Γιαννιτσαρέους,
 καὶ κάτω ἔς τὰ ποδάρια του τὴν τρομερὴ πανοῦκλα,
 ὅπου τὴν ἐκαμάκιζε καὶ τὴν κλοτσοπατοῦσε.

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τότες ἔς τ' Ἀγραρα θανατικὸ δὲ ἔμπαίνει.

Ὁ ἐνάρτεος Ἐπίσκοπος Φανερίου καὶ Νεοχωρίου Σερχφείμ ὑπέστη
 τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τῇ 4 Δεκεμβρίου 1612, κατηγορηθεὶς ὡς συνέ-
 νοχος τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, τῇ ὑποκινήσει τοῦ Δουκὸς τοῦ Νέ-
 βερ Καρόλου, ἡ τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας (ἡ, κατ' ἄλλους, τῶν Νεο-
 πολιτανῶν), ὑψώσαντος ἐν Ἰωαννίνοις τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως
 αἰοιδήμου ἀρχιερ. Τρίκκης Διονυσίου — τοῦ καὶ στυλοσόφου ἐπικληθέντος.
 Ἡ ἐκκλησία συγκατέλεξε αὐτὸν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν ἁγίων, ὁ δὲ λαὸς
 ὕμνησε διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἄσματος τὸν μαρτυρικὸν αὐτοῦ θάνατον. (Βλ.
 καὶ χρονογρ. Ἠπ. Α. 224 καὶ Σάθχ Τουρκογρ. Ἑλ. 214-222.

—ο—

4. ΟΙ ΣΠΑΧΙΔΕΣ.

Pass. 523. Δελέκου 41, 28.

Τὰ τέσσερα, τὰ πέντε, τὰ ἐννιάδερα,
 τὰ δεκοχτὼ ξαδέρφια, τὰ ἑλιγόμερα,
 τοὺς ἡρῶ ἓνα φερμάνι ἀπ' τὸν βασιλῆα,
 νὰ πᾶν νὰ πολεμήσουν χρόνους δώδεκα.

β Σελλόνουν τ' ἄλογά τους, τρέμ' ἡ μαύρη γῆς,
 τροχοῦνε τὰ σπαθιά τους, λάμπ' ἡ θάλασσα,
 ἀδειάζουν τὰ ντουφέκια, τρέμουν τὰ βουνά.
 Σαράντα μέραις τρέχουν δίχως τὸ ψωμί,
 κι' ἄλλαις σαράντα πέντε δίχως τὸ νερό.

10 Βρίσκουν ἓνα πηγάδι σὲ μιὰν ἔρημο,

- πενήντ' ὀργυιαῖς τὸ βάθος κ' ἑκατὸ πλατύ·
 Λαχνιάζουν, ξελαχνιάζουν ποτὸς νὰ κατεβῇ,
 πέφτ' ὁ λαχνὸς τοῦ Κώστα τοῦ μικρότερου.
 Τὸν δένουν, σφιχτοδένουν, τὸν κατέβασαν,
 15 σαράντα ὀργυιαῖς ἐπῆγε, τότε ἑσχιάχθηκε·
 — Τραβάτέ με, φωνάζει, δὲν ἡῦρα νερό.
 — Ἐμεῖς τραβοῦμε, Κώστα, καὶ δὲ σκόνεσαι.
 — Γιὰ βάλτε καὶ τὸ γρίδα μ', νὰ τραβάη κι' αὐτός.
 — Κώστα, τραβάει κι' ὁ γρίδας καὶ δὲ σκόνεσαι.
 20 — Ἀφῆστέ με, μπρ' ἀδέρφια, σύρτε 'ς τὸ καλὸ,
 κι' ἂν σᾶς ρωτήσ' ἡ μάνα μ' τὸ τί γίνηκα,
 πέτε της πῶς 'ς τὰ ξένα ἐπαντρεύτηκα,
 κ' ἐπῆρα γιὰ γυναῖκα κόρη βασιληῶς.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, ἀόριστον ὅλως, ἀναφέρεται εἰς ἐποχὴν ἀρχαιοτάτην, καὶ εἰς ἱστορικὸν τι βεβαίως γεγονός. Μέχρι τοῦ ἔτους 1635 τὸ τάγμα τῶν Σπαχίδων συνέκειτο ἐκ χριστιανῶν γαιοκτημόνων, τούτων δὲ φαίνεται στίφος τι ἐκστρατεύσαν κατὰ Σουλτανικὴν διαταγὴν, καὶ ἀποτελούμενον ἐκ συγγενῶν, κατεστράφη ὑπὸ ἐχθρῶν, καὶ οὐδεις αὐτῶν ἐπνηλθεν εἰς τὴν πατρίδα, ὡς εἰκάζεται ἐκ τῶν δύο πρώτων στίχων. Τῶν ταλαιπωριῶν τοιαύτης τινὸς ἐκστρατείας ἴσως ἀτελής καὶ ἐπὶ τὸ μυθικώτερον σκιαγράφησις φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ ἔσμα τοῦτο. (Περὶ Σπαχίδων ἴδε καὶ χρονογ. Ἡπεῖρ. Α, 225).

— 0 —

5. Ο ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΙΤΗΣ ΔΗΜΑΚΗΣ. (1770).

- Ἕνας Πασσᾶς διαβαίνει, κι' ἄλλος ἔρχεται,
 'ς τὰ Τρίκκαλα πηγαίνουν μέσ' τὸν κα σ α μ π ᾶ.
 Γυρεύουν τοὺς γερόντους ἀπ' τὰ Τρίκκαλα,
 γυρεύουν τὸν Δημάκη ἀπ' τ' Ἀσπροπόταμο.
 5 Αὐτὸς τρέχει καὶ πιάνει τὰ ψηλὰ βουνά,
 'ς τοῦ Κρίκη τὰ σαράγια, μέσ' τὸ Μέτσοδο·
 ψητὰ εἶχε 'ς τὸ τραπέζι, καὶ γλυκὰ κρασιά,

κ' ἔλγος τρέχει καὶ πόσι καὶ δει χάρειται,
 κ' ὁ Νικολός ὁ γὰρ τοῦ τῶν περὶ τρέχει
 16 — Γιατὶ δει τρέχει, ἀρέτῃ, καὶ δει χάρειται;
 τὰ στίχια κ' ἂν μᾶς κάλῃσι, ἄλλα φανόμαστε,
 ἂν μᾶς γράβῃσι γρόσια, φλωριά ἄνοιξι,
 τὰ κρέβατ' ἂν μᾶς πύρσι, ἄλλα πένταξι,
 ἄς ἦν' καλὰ αἱ Βλάχαι ὡς τ' Ἀστροπώτισσι.

Ὁ Δημάκης οὗτος ἤμαχ' ἐν ἐπικρατοῦσας τῆς Π' ἐκτεντοπληρῶς, χρηματιστικῆς ἀρχιπρεσβυτικῆς ἐπικρατοῦσας τοῦ Ἀσπροπλάτου, ἀντίζηλος ὢν καὶ ἀντίπαλος τοῦ Τρικαλίου, ἀρχιπροσέτου τῆς πόλεως τῶν Τρικαλίων (Κούμα ἱστορ. τόμος Ι' σελ. 383). Τὴν εἰς τὸ Μέτσοδον ὡς εἰς ἄστυον προσφυγὴν τοῦ ἀπηνικηστέου τὸ ἔσχατ' αὐτοῦ, συμβᾶσιν περὶ τὸ 1770, ὅτε ἡ Θεσσαλία, ἐνταῦθα τῆς ἐπικρατοῦσας τῆς Πελοποννήσου, κατέστη θέατρον ἀρπηγῶν καὶ σφεγῶν τελομένων ὑπὸ τῶν βερβαρικῶν σφιγῶν, ἅτινα ἀδικαλείπτως διέδοκινον ἐκεῖθεν, ἵνα μεταβῶσιν εἰς Πελοπόννησον. Εἰκάζεται δὲ, ὅτι βρασιθεῖς εἰς τὰς Τουρκικὰς ὑποσχέσεις κατέλειπεν ἀκολούθως τὸ ἄστυλόν του, καὶ μετέβη εἰς Τρίκαλα, ἐνθα ἐγένετο θῦμα τῆς ἐμπιστοσύνης του, κεραιτομηθεὶς ἐν τῇ πόλει ἐκεῖνῃ, ὡς δὴθεν διατελῶν εἰς σχέσεις μετὰ τῶν ἐπικρατοῦσας, καθὰ προκύπτει ἐκ τοῦ ἐξῆς σημειώματος ἐπὶ τινος Ἀλυσσίου εὐρισκομένου ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν.... « 1770 Ἰουλίου 17, ὁ Τερβίσσης » μπουλούμπας ἐσκότωσε τὸν μακαρίτην κὺρ Δημάκην ὁμοῦ μετὰ τὸν υἱόν του Νικολὸν εἰς τὸ σπῖτι τους, οἱ ὅποιοι ἐστάθησαν γέροντες » Τρικαλίου. » Ἐπειτα ἔγινε γέροντας ὁ κὺρ Στάθης Δημουλάς. » — (Βλ. καὶ Σάθα, Τουρκοκρ. Ἑλλάδα σελ. 497). Πατὴρ τοῦ Δημάκη τούτου ὑπῆρξε τὸ χωρίον Χαλίκι καὶ τούτου ἑγγονοὶ ἦσαν αἱ μητέρες τοῦ περιωνύμου Ἰωάννου Κωλέττη, τοῦ Γεωργίου Τουρτούρη, καὶ τοῦ ὑποστρατήγου Χριστοδούλου Χατζηπέτρου. (Ἴδε καὶ παρὰ Χασιώτῃ (VI, 27), ἔσχατ' περὶ τοῦ αὐτοῦ Δημάκη).

6. Η ΣΟΥΛΕΙΜΑΝΠΑΣΣΙΝΑ. (1786).

Ποῖδς θέλ' ν' ἀκούσῃ σκούσματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια,
 ἄς πάγῃ μέσ' τὰ Γιάννενα, ἀντίκρ' ἀπὸ τὸ κάστρο,
 ν' ἀκρουμασθῇ τὴν πάσσαινα, τὴν Σουλεϊμανπασσίνα,
 ποῦ σκούζει καὶ μοιρολογαίει, καὶ χύνει μαῦρα δάκρυα.
 5 Γυναῖκες ἀπ' τὰ Γιάννενα, κυράδες ἀπ' τὸ κάστρο,
 γιὰ βγάλετε τὰ κόκκινα, τὰ μαῦρα νὰ ἔντυθῇτε,
 τὸν Σουλεϊμὰν ἐκόψανε, ὅπου ἦτανε βεζύρης,
 βεζύρης εἰς τὰ Γιάννενα, καὶ Βόιβοντας ἔς τὴν Ἄρτα.

Περὶ τοῦ Σουλεϊμὰν Πασσᾶ τούτου ἰδὲ χρονογρ. Ἡπειρ. Α, 273.

7. Ο ΝΟΥΤΣΟΣ Η ΓΙΑΝΝΟΥΤΣΟΣ ΚΟΝΤΟΔΗΜΟΣ. (1798).

Ψηλά ἔς τοῦ Βίκου τὴν κορφή, ἔς τὴ μέσῃ ἀπ' τὸ Βραδέτο,
 μιὰ πέρδικα κατὰμαυρὴ ἐπικροκελαῖδοῦσε.
 Δὲν κελαῖδοῦσε σὰν πούλι μόνον μοιρολογαίει·
 «Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνηκε ἔς τὸ δόλιο τὸ Ζαγόρι!
 5 τὸν προεστῶ του σκότωσαν, τὸ Νοῦτσο Κοντοδήμον,
 ποῦ ἦταν κορώννα τσ' ἀρχοντιάς ἔς ὅλο τὸ Βιλαέτι.
 Δὲ σ' τὸ εἶπα, Νοῦτσό μ' ἀδερφέ, νὰ κάτσης μὲ τ' ἐμένα;
 Δὲ μ' ἀκουσες κ' ἐκίνησες ἔς τὰ Γιάννενα κ' ἐπῆγες,
 νὰ προσκυνήσῃς τούρκισσα τὴν Σουλεϊμανπασσίνα,
 10 κί αὐτὴ γιὰ εὐχαρίστησι σῶκοψε τὸ κεφάλι,
 καὶ τῶβριξε ἔς τὰ σκούπουρα, γιὰ νὰ τὸ φᾶν οἱ σκύλοι.
 Ἀνάθεμά σε, Πάσσена, καὶ τρισανάθεμά τον
 αὐτὸν τὸν Ἀληζότπασσα, ποῦ πῆρες ἔς τὸ πλευρό σου.»

Διὰ τὸ συμβάν τοῦτο καὶ τὰ περὶ τῆς ἀξίως τοῦ δολοφονηθέντος Κόν-
 τοδήμου τοῦ ἐκ Βραδέτου, ἰδὲ χρονογρ. Ἡπ. Α, 274, ἐνθα ὁμοῦ κατὰ
 λάθος παρίσταται οὗτος ὡς πατὴρ τοῦ γνωστοῦ Ἀλεξίου Νοῦτσου.—
 Περὶ Λελέκω (54, 49) ὑπάρχει ἄσφα παραπεπλήσιον.

8. Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ. (1798).

- Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀκούστε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ,
 ποῦ τοὺς Τόσκιδες ὀρίζει, καὶ τὴν Πάργα φοβερίζει·
 γράφει χαρτιά καὶ προβοδᾶ ἔς τοὺς Παργινοὺς καὶ χαιρετᾶ·
 « Παργινοί, μὴ ταραχθῆτε, μόν' ἔμέ παραδοθῆτε,
 5 τί ἔχω φερμάνια φοβερά, σταλμέν' ἀπὸ τὸ βασιλῆά,
 γιὰ νὰ πάρω καὶ τὴν Πάργα, καὶ νὰ ἴμπῶ ἔς τὴν Ἁγία Μαῦρα».
 Ἡ Πάργα τ' ἀποκρίθηκε, ὅτι συνεννοήθηκε,
 μὲ τὸν στόλον τῆς Ρωσίας, καὶ μ' ἐκεῖνον τῆς Τουρκίας·
 Ἀλῆ Πασσᾶς σὰν τ' ἄκουσε, τοῦ ἐφάν' ὁ κόσμος ἔχάλασε,
 10 γιὰτί ἔχανε τὴν Πάργα, καὶ τὸ Σοῦλι διὰ πάντα.
 Δὲν εἶν' ἡ Πρέβεζα αὐτῇ, μόν' εἶν' ἡ Πάργα ἡ ξακουστή,
 ὅπου χύνει τὴν τρομάρα, σὲ πεζοῦρα, σὲ καβδάλα.
 Μὴν πέτεσαι ἔς τὴν κλεφτουργιά, οὔτε ἔς αὐτὴν τὴν Τοσκαριά,
 γιὰτί ὅλοι θὰ ρουπίσουν, καὶ μονάχον θὰ σ' ἀφήσουν·
 15 Σ' ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλῆας Φραντζέζους γιὰ νὰ κηνωγᾶς,
 κ' ὄχι τίμιους ραγιάδες, ποῦ μισοῦνε τοὺς ληστὰδες.
 Ἐμεῖς ἀγάπη θέλουμε, κ' ἐλευθεριά νὰ ἔχουμε,
 μακριὰ τὰ γράμματά μας καὶ σιμὰ τὰ ἄρματά μας.
 Ἄλλους σκοποὺς ἐφύλαγες, κρυφοὺς δολίους τήραγες,
 20 μὰ ἡ Πάργα σὲ γνωρίζει, καὶ ντουφέκι σοῦ γυρίζει.

Τὸ ἔσμα αἰνίττεται τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πάργας ἀποπεί-
 ρας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἶδε χρονογρ. Β'. 200).

—ο—

9. Ο ΓΝΙΓΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗΣ. (ΙΩΑΝΝ. 1801).

Kind III, 58. Marc. II, 30. Xas. VII, 45. Pass. 394. Legr. 178, 65.

Τ' ἀκούσαταν τί γίνηκε ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴ λίμνη,
 ποῦ ἔπνιζαν τσ' ἀρχόντισσαι καὶ τὴν Κυρά Φροσύνη;
 Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 τί κακό ἔπαθες, καυμένη!

5 Ἄλλη καμμιὰ δὲν τῶδαλε τὸ λιαχουρὶ φουστάνι
 πρῶτ' ἢ Φροσύνη τῶδαλε κ' ἐβγήκε 'ς τὸ σιργιάνι·

Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Δὲν σ' τῶλεγα, Φροσύνη μου, κρύψε τὸ δαχτυλίδι,
 10 γιὰτ' ἂν τὸ μάθῃ Ἄλῃ Πασσᾶς θὲ νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι;

Ἄχ, Φροσύνη μου καυμένη,
 τί κακὸ πολὺ θὰ γένη.

Ἄν ᾔστε Τοῦρκοι, ἀφῆστέ με, χίλια φλωριά σᾶς δίνω,
 σῦρτε με 'ς τὸ Μουχτάρπασσα δυὸ λόγια νὰ τοῦ κρίνω

15 Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου!

Πασσᾶ μου, ποῦ εἶσαι, πρόβαλε, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσῃς,
 'μέρωσε τὸν Ἄλῃ Πασσᾶ, καὶ δώσε ὅ,τι νὰ δώσῃς.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,

20 τί κακὸ 'παθες, καυμένη.

Εἰς τὸ Βεζύρη τὰ φλωριά, τὰ δάκρυα δὲν περνᾶνε,
 κ' ἐσένα μ' ἄλλαις δεκαφτὰ τὰ ψάρια θὰ σᾶς φᾶνε.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου.

25 Χίλια καντάρια ζάχαρι θὰ ρίξω μέσ' τῇ λίμνῃ
 γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερὸ νὰ πιῇ ἡ κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 καὶ 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Φύσα βαρυὰ, πικρὲ βορειὰ, γιὰ ν' ἀγριέψ' ἡ λίμνη

30 νὰ βγάλῃ ταῖς ἀρχόντισσαις καὶ τὴν κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Περὶ τοῦ τρχικοῦ τούτου συμβάντος ἶδε τὴν ἡμετέραν χρονογραφίαν (Τόμ. Β' 228). Τὸ ἐν τῷ ἄσματι δὲ τούτῳ ἀναφερόμενον δαχτυλίδιον, ὑπῆρξε πολύτιμόν τι τοιοῦτον, ὅπερ ὁ Ἄλῃς ἐδωρήσατο τῇ νύμφῃ του, συζύγῳ τοῦ Μουχτάρη. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ δῶρόν του ἐκεῖνο ἀφαιρεθὲν ὑπὸ τοῦ Μουτχάρη ἐκ τῶν χειρῶν τῆς συζύγου του, ἐδόθη παρ' αὐτοῦ εἰς τὴν κυρά Φροσύνη, εὔρε τὴν περίστασιν ταύτην κατάλληλον

8. Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ. (1798).

- Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀκοῦστε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ,
 ποῦ τοὺς Τόσκιδες ὀρίζει, καὶ τὴν Πάργα φοβερίζει·
 γράφει χαρτιά καὶ προβοδᾶ ἔς τοὺς Παργινούς καὶ χαιρετᾶ·
 « Παργινοί, μὴ ταραχθῆτε, μόν' ἔμὲ παραδοθῆτε,
 τί ἔχω φερμάνια φοβερά, σταλμέν' ἀπὸ τὸ βασιλῆά,
 γιὰ νὰ πάρω καὶ τὴν Πάργα, καὶ νὰ μ'πῶ ἔς τὴν Ἁγία Μαῦρα»·
 Ἡ Πάργα τ' ἀποκρίθηκε, ὅτι συνεννοήθηκε,
 μὲ τὸν στόλον τῆς Ρωσίας, καὶ μ' ἐκεῖνον τῆς Τουρκίας·
 Ἀλῆ Πασσᾶς σὰν τ' ἄκουσε, τοῦ ἐφάν' ὁ κόσμος ἡάλασε,
 10 γιὰτί ἔχανε τὴν Πάργα, καὶ τὸ Σοῦλι διὰ πάντα.
 Δὲν εἶν' ἡ Πρέβεζα αὐτῇ, μόν' εἶν' ἡ Πάργα ἡ ξακουστή,
 ὅπου χύνει τὴν τρομάρα, σὲ πεζοῦρα, σὲ καδδάλα.
 Μὴν πέτεσαι ἔς τὴν κλεφτουργιά, οὔτε ἔς αὐτὴν τὴν Τοσκαριά,
 γιὰτί ὅλοι θὰ ρουπίσουν, καὶ μονάχον θὰ σ' ἀφήσουν·
 15 Σ' ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλῆας Φραντζέζους γιὰ νὰ κηνυγᾶς,
 κι' ὄχι τίμιους ραγιάδες, ποῦ μισοῦνε τοὺς λησταδες.
 Ἐμεῖς ἀγάπη θέλουμε, κ' ἐλευθεριὰ νὰ ἔχουμε,
 μακρυὰ τὰ γράμματά μας καὶ σιμὰ τὰ ἄρματα μας.
 Ἄλλους σκοποὺς ἐφύλαγες, κρυφοὺς δολίους τήραγες,
 20 μὰ ἡ Πάργα σὲ γνωρίζει, καὶ ντουφέκι σοῦ γυρίζει.

Τὸ ἔσμα αἰνίττεται τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πάργας ἀποπεί-
 ρας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἴδε χρονολογ. Β'. 200).

—o—

9. Ο ΓΝΙΓΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗΣ. (ΙΩΑΝΝ. 1801).

Kind III, 58. Marc. II, 30. Xas. VII, 45. Pass. 394. Legr. 178,65.

Τ' ἀκούσαταν τί γίνηκε ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴ λίμνη,
 ποῦ ἔνιξαν τὸ ἀρχόντισσαις καὶ τὴν Κυρά Φροσύνη;
 Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 τί κακό ἔπαθες, καὖμένη!

Ἄλλη καμμιὰ δὲν τῶβαλε τὸ λιαχουρὶ φουστάνι
πρῶτ' ἢ Φροσύνη τῶβαλε κ' ἐβγήκε 'ς τὸ σιργιάνι·

Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Δὲν σ' τῶλεγα, Φροσύνη μου, κρύψε τὸ δαχτυλίδι,
10 γιὰτ' ἂν τὸ μάθῃ Ἀλῆ Πασσᾶς θὲ νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι;

Ἄχ, Φροσύνη μου καὕμένη,
τί κακὸ πολὺ θὰ γένη.

Ἄν ἦστε Τοῦρκοι, ἀφήστε με, χίλια φλωριά σᾶς δίνω,
σύρτε με 'ς τὸ Μουχτάρπασσα δυὸ λόγια νὰ τοῦ κρίνω

15 Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
τί κακὸ 'παθες, κυρά μου!

Πασσᾶ μου, ποῦ εἶσαι, πρόβαλε, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσης,
'μέρωσε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ δῶσε ὅ,τι νὰ δώσης.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
20 τί κακὸ 'παθες, καὕμένη.

Εἰς τὸ Βεζύρη τὰ φλωριά, τὰ δάκρυα δὲν περνᾶνε,
κ' ἐσένα μ' ἄλλαις δεκαφτὰ τὰ ψάρια θὰ σᾶς φᾶνε.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
τί κακὸ 'παθες, κυρά μου.

25 Χίλια καντάρια ζάχαρι θὰ βίξω μέσ' τῇ λίμνῃ
γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερὸ νὰ πιῇ ἡ κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
καὶ 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Φύσα βαρυὰ, πικρὲ βόρειά, γιὰ ν' ἀγριέψ' ἡ λίμνη

30 νὰ βγάλῃ τὰς ἀρχόντισσας καὶ τὴν κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Περὶ τοῦ τρχικοῦ τούτου συμβάντος ἶδε τὴν ἡμετέραν χρονογραφίαν (Τόμ. Β' 228). Τὸ ἐν τῷ ἄσματι δὲ τούτῳ ἀναφερόμενον δαχτυλίδιον, ὑπῆρξε πολύτιμόν τι τοιοῦτον, ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἐδωρήσατο τῇ νύμφῃ του, συζύγῳ τοῦ Μουχτάρη. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ δῶρόν του ἐκεῖνο ἀφαι-
ρεθὲν ὑπὸ τοῦ Μουτχάρη ἐκ τῶν χειρῶν τῆς συζύγου του, ἐδόθη παρ' αὐ-
τοῦ εἰς τὴν κυρά Φροσύνη, εὔρε τὴν περίστασιν ταύτην κατὰλληλον

8. Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΣΑ. (1798).

- Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀκούστε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ,
 ποῦ τοὺς Τόσκιδες ὀρίζει, καὶ τὴν Πάργα φοβερίζει·
 γράφει χαρτιά καὶ προδοᾷ ἔς τοὺς Παργινούς καὶ χαιρετᾷ·
 « Παργινοί, μὴ παραχθῆτε, μόν' ἔμὲ παραδοθῆτε,
 5 τί ἔχω φερμάνια φοβερά, σταλμέν' ἀπὸ τὸ βασιλῆά,
 γιὰ νὰ πάρω καὶ τὴν Πάργα, καὶ νὰ μ'πῶ ἔς τὴν Ἁγία Μαῦρα».
 Ἡ Πάργα τ' ἀποκρίθηκε, ὅτι συνεννοήθηκε,
 μὲ τὸν στόλον τῆς Ρωσίας, καὶ μ' ἐκείνον τῆς Τουρκίας·
 Ἀλῆ Πασσᾶς σὰν τ' ἄκουσε, τοῦ ἐφάν' ὁ κόσμος χάλασε,
 10 γιὰτί ἔχανε τὴν Πάργα, καὶ τὸ Σοῦλι διὰ πάντα.
 Δὲν εἶν' ἡ Πρέβεζα αὐτή, μόν' εἶν' ἡ Πάργα ἡ ξακουστή,
 ὅπου χύνει τὴν τρομάρα, σὲ πεζοῦρα, σὲ καβδάλα.
 Μὴν πέτεσαι ἔς τὴν κλεφτουργιά, οὔτε ἔς αὐτὴν τὴν Τοσκαριά,
 γιὰτί ὅλοι θὰ ρουπίσουν, καὶ μονάχον θὰ σ' ἀφήσουν·
 15 Σ' ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλῆας Φραντζέζους γιὰ νὰ κηρυγᾷς,
 κι' ὄχι τίμιους ραγιάδες, ποῦ μισοῦνε τοὺς ληστάδες.
 Ἐμεῖς ἀγάπῃ θέλουμε, κ' ἐλευθερίᾳ νὰ ἔχουμε,
 μακρυὰ τὰ γράμματα μας καὶ σιμὰ τὰ ἄρματα μας.
 Ἄλλους σκοποὺς ἐφύλαγες, κρυφοὺς δολίους τήραγες,
 20 μὰ ἡ Πάργα σὲ γνωρίζει, καὶ ντουφέκι σοῦ γυρίζει.

Τὸ ἔσμα αἰνίττεται τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῆς Πάργας ἀποπεί-
 ρας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ (ἴδε χρονολογ. Β'. 200).

9. Ο ΓΝΙΓΜΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗΣ. (ΙΩΑΝΝ. 1801).

Kind III, 58. Marc. II, 30. Xas. VII, 45. Pass. 394. Legr. 178,65.

Τ' ἀκούσαταν τί γίνηκε ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴ λῆμνη,
 ποῦ πνίξανε τσ' ἀρχόντισσαις καὶ τὴν Κυρά Φροσύνη;
 Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 τί κακό παθες, καυμένη!

5 Ἄλλη καμμιὰ δὲν τῶβαλε τὸ λιαχουρὶ φουστάνι
 πρῶτ' ἢ Φροσύνη τῶβαλε κ' ἐβγῆκε 'ς τὸ σιργιάνι·

Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Δὲν σ' τῶλεγα, Φροσύνη μου, κρύψε τὸ δαχτυλίδι,
 10 γιὰτ' ἂν τὸ μάθῃ Ἀλῆ Πασσᾶς θὲ νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι;

Ἄχ, Φροσύνη μου καυμένη,
 τί κακὸ πολὺ θὰ γένη.

Ἄν ᾔστε Τοῦρκοι, ἀφῆστέ με, χίλια φλωριά σᾶς δίνω,
 σῦρτε με 'ς τὸ Μουχτάρπασσα δυὸ λόγια νὰ τοῦ κρίνω

15 Ἄχ, Φροσύνη, πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου!

Πασσᾶ μου, ποῦ εἶσαι, πρόβαλε, τρέξε νὰ μὲ γλυτώσῃς,
 'μέρωσε τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ δώσε ὅ,τι νὰ δώσῃς.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,

20 τί κακὸ 'παθες, καυμένη.

Εἰς τὸ Βεζύρη τὰ φλωριά, τὰ δάκρυα δὲν περνᾶνε,
 κ' ἐσένα μ' ἄλλαις δεκαφτὰ τὰ ψάρια θὰ σᾶς φᾶνε.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 τί κακὸ 'παθες, κυρά μου.

25 Χίλια καντάρια ζάχαρι θὰ ρίξω μέσ' τῇ λίμνῃ
 γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερὸ νὰ πιῇ ἡ κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη παινεμένη,
 καὶ 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη.

Φύσα βαρυὰ, πικρὲ βορειὰ, γιὰ ν' ἀγριέψ' ἡ λίμνη

30 νὰ βγάλῃ ταῖς ἀρχόντισσαις καὶ τὴν κυρά Φροσύνη.

Ἄχ, Φροσύνη πέρδικά μου,
 μῶκαψες τὰ σωθικά μου.

Περὶ τοῦ τρχικοῦ τούτου συμβάντος ἶδε τὴν ἡμετέραν χρονογραφίαν
 (Τόμ. Β' 228). Τὸ ἐν τῷ ἄσματι δὲ τούτῳ ἀναφερόμενον δαχτυλίδιον,
 ὑπῆρξε πολýτιμόν τι τοιοῦτον, ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἐδωρήσατο τῇ νύμφῃ του,
 συζύγῳ τοῦ Μουχτάρη. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι τὸ δῶρόν του ἐκεῖνο ἀφαι-
 ρεθὲν ὑπὸ τοῦ Μουτχάρη ἐκ τῶν χειρῶν τῆς συζύγου του, ἐδόθη παρ' αὐ-
 τοῦ εἰς τὴν κυρά Φροσύνη, εὔρε τὴν περίστασιν τρυτὴν κατὰλληλον

ὅπως ἐκδικηθῇ τὴν περικαλλεστάτην ἐκείνην γυναῖκα ὡς μὴ παραδοθεῖσαν εἰς τὰς κτηνώδεις ὁρέξεις του. Ἐκ τοῦ ἄσματος δὲ τούτου, ἀκριβεστάτου ὄντος, διορθωτέον καὶ τὸ ἐν τῇ χρονογραφίᾳ ἡμῶν παρεισφρησάν λᾶθος, ὅτι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ φρικώδους τούτου κακουργήματος, ὁ Μουχτάρης ἀπῆλθον εἰς τὴν τοῦ Σουλίου πολιορκίαν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν κατὰ τῶν Ρώσων ἐκστρατείαν.

—o—

10. ΠΑΡΓΑΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΜΑΧΗ. (1814).

- Τί νᾶν' τῆς Πάργας ὁ ἀχός, κ' ἡ βρονταριά ἡ μεγάλη!
 μήνα βρονταῖς, μὴν' ἀστραπαῖς, μὴν' ἀστραποπελέκια;
 Οὔτε βρονταῖς, οὔτ' ἀστραπαῖς, οὔτ' ἀστραποπελέκια.
 Ἐκίνησ' ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς ἔς τὴν παινεμένη Πάργα,
 5 πέντε χιλιάδες Λιάπιδες, γιὰ νὰ τὴν ἐσπλαῶσῃ.
 Ἄξαφνα μπῆκαν κι' ἔφθασαν μέσα ἔς τὰ περιβόλια,
 κι' ἀναψ' ἐκεῖ ὁ πόλεμος ἀπ' τὸ πουρν' ὡς τὸ βράδυ.
 Ἐξέρανε ταῖς κυτριάς τὸ Τούρκικο τὸ αἷμα,
 κ' ἔπεσε κι' ὁ Νταούτ Μπεης τοῦ ἀσκεριοῦ ὁ πρῶτος.
 10 Φεύγουν οἱ Τοῦρκοι, φεύγουνε καὶ πίσω δὲν κυττάζουν,
 καὶ Τοῦρκος δὲν ἀπόμεινε ἔς τὸ σύνορο τῆς Πάργας.
 Ὅτ' Ἀουγαράτι φθάνοντας γυμνοὶ καὶ τρομασμένοι,
 μετροῦνται μιά, μετροῦνται δύο, καὶ λείπουν ὀχτακόσιοι,
 μετροῦνται καὶ οἱ Παργινοὶ τοὺς λείπουν τρεῖς νομάτοι,
 15 οἱ δύο ἐσκοτωθήκανε, ὁ τρίτος πάλ' εὐρέθη.

Περὶ τῆς εἰσβολῆς ταύτης, συμβάσης κατὰ τὴν 23 Φεβρουαρίου τοῦ 1814, ἰδὲ χρονογ. Δ'. 313.

—o—

11. Ἡ ΓΩΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ. (1819).

Ὅποιος θέλ' ἄς ἀκούσῃ διὰ νὰ μάθῃ
 τὸν χαλασμόν τῆς Πάργας, τὸ πῶς ἐστάθῃ.
 Ἡ Ὑψηλὴ ἡ Πόρτα καὶ ἡ Βρεττανία
 ἔκαμαν γι' αὐτὴ ἀνομὴ συμφωνία,

5 νὰ τήνε λάβ᾽ ἡ πρώτη μὲ πληρωμή της
 καὶ ὅσοι νὰ καθίσουν, νᾶναι δικοὶ της,
 καὶ ὅποιος δὲν θελήσῃ γιὰ νὰ καθίσῃ
 νὰ πληρωθῇ τὸ πρᾶγμά του ν' ἀναχωρήσῃ.
 Ὅσους Παργινοὺς δὲν ἔμεινε καμμιὰ ἐλπίδα,
 10 κ' ὅλοι ἀφιερώθηκαν ἔς τὴν Παναγία,
 ποῦ μοναχὴ της θέλησε νὰ κατοικήσῃ,
 νὰ κάμῃ χώραν ὁμορφοῦ, κάστρο νὰ χτίσῃ.
 Σὲ τετρακόσιους χρόνους εἶναι κτισμένη
 καὶ τώρα θεὸς νὰ ῥημωθῇ ἡ μαραμμένη.
 15 Μικραὶς Παργινοπούλαις, μαῦρα ἔντυθῃτε,
 ἀπ' τὴν γλυκεῖα πατρίδα σας ἀναχωρεῖτε.
 Ἀκούσετε, γονεοὶ μας, τί θὰ σᾶς ποῦμε·
 μαχαίρι βάλτε σ' ὀλαις μας γιὰ νὰ χαθούμε
 ἔς τὰ ξένα νὰ μὴ ζήσουμε ἢ μαυρισμέναις
 20 ξέναις, φτωχαῖς, καὶ δυστυχαις καὶ μαραμμέναις.

—o—

12. Ἡ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΓΑΣ. (1819).

Ὅσους χίλιους ὀχτακόσιους τὸ ἔτος δεκανιὰ,
 ἔς τὴν παινεμένη Πάργαν ἐμπῆκεν ἡ Τουρκιά.
 Ἡ Πάργα ἦταν κορίτσι δὲν δίνει τὰ κλειδιά,
 κ' ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τὴν πῆρε μὲ τὰ πολλὰ φλωριά.
 5 μικροὶ μεγάλοι ἐφύγαν, κ' ἐπῆγαν ἔς τὰ νησιά,
 γιὰ νὰ μὴ καταντήσουν ραγιαδες ἔς τὴν Τουρκιά.
 Τὴν πρώτη τοῦ Μαγίου ἐκάμαμε πανιὰ
 ἔς τὴν Πάργα γιὰ νὰ πάμε μεγάλη Σουλτανιά,
 ἔδρῃκαμε τοὺς Ἰγγλέζους ἔς τὴν ἀκροθαλασσιὰ,
 10 σύφτουν καὶ προσκυνᾶνε τὸν Δεβλετλῆ Πασσᾶ.
 Ἀλῆ Πασσᾶ, νὰ ζήσης μ' ὅλα σου τὰ παιδιά,
 ὁπῶκαμες τὴν Πάργα κ' ἐγένηκε Τουρκιά.

¹² ... χώραν ὁμορφοῦ, κάστρο νὰ χτίσῃ. Αἰνίσσεται τὸ θαῦμα τῆς εἰκόνας, δι' ὃ οἱ Πάργοι ἔκτισαν τὴν νέαν Πάργαν. (Ἰδὲ τὴν ἡμετ. χρόνον. Τόμ. Β'. 185).

Τὸ ἔσχα τοῦτα ὑπερβαίνει τὸν ποιητὴν του, Ἄλβανὸν μωαμεθανίζοντα καὶ ἀντιπροσωπεύοντα τὸ ὀθωμανικὸν στοιχεῖον, τὸ ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ, διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην τῆς Πάργας κατὰκτησιν, πεπληρωμένον χαρᾶς.

13. Η ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΥΡΡΑΚΟΥ. (1821).

- Τρία πουλάκια κάθονταν ψηλά ἔς τὸν Ἀγιώργη,
 τῶνα τηράει τὰ Γιάννενα, τ' ἄλλο κατὰ τὸ Βάλτο,
 τὸ τρίτο τὸ καλλιτέρο μοιρολογαίει καὶ λέγει·
 « Πολλὴ μαυρίλα πλάκωσε ψηλ' ἀπ' τὴν Τσουκαρέλα !
 5 Μὴ ν' ἦναι μαῦρα πρόβατα, μὴ ν' ἦναι μαῦρα γίδια ; »
 Δὲν εἶναι μαῦρα πρόβατα, οὔτε καὶ μαῦρα γίδια,
 μόν' εἶναι οἱ Χαλντούπιδες πῶρχονται ἔς τοῦ Συρράκου.
 Βρίσκουν τὰ σπίτια ἔρημα, ταῖς πόρταις ἀνοιγμέναις,
 βάνουν φωτιά ἔς τὸν Ἀϊλιά, καὶ καῖν' ὅλη τὴ χώρα.
 10 Ἰμέρ Κουμπάρος χούγιαξε ἔς τὴ μέση ἀπὸ τῇ Γούρα·
 — Παιδιά, μὴν καῖτε τὸ χωριό, μὴν καῖτε τὰ βακούφια,
 οἱ Βλάχοι τὸ μετάνιωσαν, καὶ πίσω θὰ γυρίσουν.
 — Τί λές, τί λές, παληάρθανε, τί λές, Ἰμέρ Κουμπάρε ;
 Πᾶνε οἱ Βλάχοι, ἔφυγαν, πᾶνε κατὰ τὸ Βάλτο,
 15 κι' ὅταν θ' ἀλλάξῃ ὁ καιρὸς, φτιάνουν καινούρια σπίτια,
 φτιάνουν καινούριας ἐκκλησιαίς, καινούρια μοναστήρια.

Ἡ κατὰληψις καὶ καταστροφή τοῦ Συρράκου συνέβη κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1821, ὁπότε τὴν αὐτὴν ὑπέστη καταστροφὴν καὶ ἡ κώμη τῶν Καλάρυτων (ιδεὲς χρονολ. τῆς Ἡπείρου Α'. 349).

14. Η ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΟΥ ΚΙΟΥΤΑΧΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΥΤΙΚΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. (1826).

Μᾶς ἦρθ' ἡ ἀνοιξι πιερὴ, τὸ καλοκαῖρι μαῦρο,
 μᾶς ἦρθε κι' ὁ χινόπωρος πιερὸς, φαρμακωμένος.

Πρώϊμα μᾶς μπῆκεν ἡ Τουρκιά, μᾶς ἤρε πεινασμένους.
 Καὶ ὁ Κωλέττης ἔγραψε, καὶ ὁ Κωλέττης γράφει.
 5 « Παιδιά μου, πιάστε τὰ στενά, παίζετε τὰ καρυφύλλια.»
 Κι' ὁ Κιουταχῆς ἀπέρασε Ξερόμερο καὶ Βάλτο,
 κι' ὁρδὶ δὲν ἤρε πουθενά, γιὰ νὰ τὸν πολεμήσῃ,
 γιὰτ' οἱ λεβέντες ἔλειπαν εἰς τὸ Μωρηὰ ν' ἐπῆγαν,
 τ' εἶχαν ἐμφύλιο πόλεμο μὲ τὸν Παναγιωτάκη.

—o—

15. Η ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ. (1826).

Λελέκ. 60, 53.

Σαββάτο ἡμέρα πέρασα ν' ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι
 τὴν Κυριακ' ἦταν τῶν Βαγιῶν, Σαββάτο τοῦ Λαζάρου
 κι' ἄκουσα μέσα κλάμματα, δάκρυα καὶ μοιρολόγια,
 δὲν ἐκλαιγαν τὸν σκοτομὸ, κι' οὔτε γιὰ τὰ κουφάρια,
 5 μόν' ἔκλεγαν γιὰ τὸ ψῶμι ὁπῶλειψε τ' ἄλεϋρι.
 Κ' ἓνας παπᾶς ἐχούγιαξεν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν·
 — Παιδιά, μεγάλοι καὶ μικροί, ἐδῶ 'ς τὸν Ἅϊ Νικόλα,
 τὴν ὕστερη μεταλαβιά ἐλάτε γιὰ ναῦρῃτε.
 Κι' ὁ Μπότσαρης ἐχούγιαξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι
 10 — ποῖός εἰν' ἀξιὸς καὶ γλήγορος καὶ ἄξιο παλληκάρι,
 νὰ πάῃ μὲ γράμμα 'ς τὰ νησιά, 'ς τὴν Ὑδρα καὶ ταῖς Σπέτσαις
 γιὰ νὰ μᾶς φέρουν ζαῖρὲ νὰ διώξουμε τὴν πεῖνα,
 νὰ διώξουμε τς' Ἀράπιδες, τὸ σκύλο τὸ Μπραῖμη.
 Ποῦ πᾶς, μωρὲ Μπραῖμπασσα, μὲ τοὺς παληαραπάδες!
 15 ἐδῶ τὸ λένε Κάρλελι, τὸ λένε Μεσολόγγι,
 ποῦ πολεμᾷν οἱ Ἕλληνες σὰν ἄξια παλληκάρια.

—o—

⁹ Παναγιωτάκην ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ ᾄσμα τὸν Π. Νοταρᾶν, περιελθόντα εἰς ρῆξιν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἀνδρέαν διὰ λόγους ἐπαρχιακῆς ἐπιβροχῆς.

16. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὁ Νότης ἐτραγούδαι ἔς τοῦ Μάρκου τὸ κιβούρι,
καὶ λείει τραγούδια θλιβερὰ καὶ παραπονεμένα.

« Γιά σήκ' ἀπάνω, Μάρκο μου, καὶ μὴ βαρυκοιμᾶσαι,
τὶ ὁ Βάλτος ἐπροσκύνησε, κι' ὅλο τὸ Ξηρομέρι.

• Τὸ Μεσολόγγι ἀπόμεινε, δὲν θέλ' νὰ προσκυνήσῃ·
Στεριᾶς τὸ δέρν' ὁ Κιουταχῆς, κι' Ἀράπης τοῦ πελάγου,
πέφτουν τὰ τόπια σὰν βροχὴ κ' ἡ μπόμπες σὰν χαλάζι
κι' αὐτὰ τὰ λιανοτούφεκα σὰν ἄμμος τῆς θαλάσσης.

—o—

17. Ο ΦΟΝΟΣ ΤΟΥ ΒΕΛΗΜΠΕΗ ΚΑΙ ΑΣΛΑΜΠΕΗ. (1829).

Ἐτοὺς χίλιους ὀχτακόσιους καὶ εἴκοσι ἐννιά,
μᾶς ἔστειλ' ὁ Σουλτάνος τὸν Σατραζέμπασσα,
τὸν ἔστειλε μὲ βοῦλα ἔς τὸν Ρούμελη-Βαλῆ,
μὲ τακτικὸ ἄσκαϊρι, μὲ δύναμι πολλή,

• νὰ δώσῃ τὸ νιζάμι εἰς τὴν Ἀρβανιτιά,
ποῦ χάλασαν τὸν κόσμον τὸν δόλιο τὸν ραγιά.

Ἐγραψ' ἀπ' τὰ Μπιτώλια μεγάλη προσταγή,
ἔς τὰ Γιάννενα τὴν στέλνει γιὰ τὸν Βελήμπεη.
Εἰς τὰ Μπιτώλια πῆγαν Ἀσλάνης κι' ὁ Βελῆς

10 τοὺς δέχτηκε μὲ τέχνη ὁ Ρούμελη-Βαλῆς,
τοὺς ἔδωκε κονάκια, τοὺς ἔταξε πολλά,
τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα ὅλοι ἔς τὴν μπαταριά.
Τ' ἀκοῦν οἱ Ἀρβανίταις κ' ἐπῆραν τὰ βουνά
κι' αὐτὸς ὁ Χατζῆ Πρόνιος πέρασε ἔς τὰ νησιά.

—o—

18. ΕΤΕΡΟΝ.

Xas. 214,36. Legr. 172,82.

Μᾶς ἦρθ' ἡ ἀνοιξι πικρή, τὸ καλοκαῖρι μαῦρο,
μᾶς ἦρθε τὸ χινόπωρο πικρό, φαρμακωμένο!

Ὁ Σατραζέμης ἔστειλεν ἓνα σφιχτὸ φερμάνι

ἔς τοὺς πρώτους τῆς Ἀρβανιτιάς Βελίκον καὶ Ἀσλάνη.

« Σ' ἐσέ, παιδί μ' Ἀσλάμπεη, σ' ἐσέ, Βελίκο Γιάτση,
νάρθῃτε καὶ νὰ μεῦρητε, πασσάδες θὰ σᾶς κάμω,
καὶ φέρτε καὶ τ' ἄσ κέρι σας νὰ πάρουν τοὺς λουφέδες».

Ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν ἔς τὸ δόλιο Μοναστήρι.

— Καλῶς ἦρθαν οἱ Μπέηδες, καλῶς τα τὰ παιδιά μου!

10 Πασσᾶ, Βελίκο, σ' ἔκαμα, Βαλῆ ἔς τὴ Σαλονίκη,
καὶ τὸν Ἀσλάνη Βόιδοντα θὰ στείλω ἔς τὸ Μπεράτι.
Τὸν Μιραλάη φώναξε, κρυφὰ τὸν κουβεντιάζει,
νὰ τοὺς καλέσῃ τὸ πουργὸ νὰ πᾶν νὰ σεργιανίσουν,
τὸ στράτευμα τὸ ταχτικὸ πῶς κάνουν τὸ τάλιμι.

15 Ἐκεῖ ὅπου σεργιανίζαν οἱ μαῦρ' οἱ Ἀρβανίταις,
μιὰ μπαταριά τοὺς ἔρριξαν κ' ἐσκότωσαν περισσοὺς,
Ὁ Ἀσλάμπεης δὲν ἔπεσε, κ' ἐχύθη σὰν λιοντάρι,
πῆρε τὸν κάμπο κ' ἔφευγε μὲ τὸ σπαθὶ ἔς τὸ χέρι.

Ὁ Κιὸρ Πασσᾶς τὸν ἔφτασε καββάλα ἔς τ' ἄλογό του

20 τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι του, καὶ ἔς τὸν Πασσᾶ τὸ πῆγε.

Περὶ τῆς φρικώδους ταύτης δολοφονίας ἴδε χρονογρ. Ἡπ. Α, 387. Ὁ Ἀσλάνβης λέγεται ὅτι κατήγετο ἐκ τινος χριστιανικοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου τῆς Ἡπείρου, ἐφ' ᾧ καὶ ἐσεμνύνετο.

*Εν τινι ἀλβανικῷ ἄτματι περὶ τοῦ αὐτοῦ συμβάντος ἀναφέρεται καὶ τρίτος τις Ἀλβανὸς ἀρχηγὸς ἀνθὸς τῶν ἡρώων» καλούμενός, ὅστις ἐφανεύθη ἐπίσης τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὀνόματι Ἀμπάζ Θάνες. (*Ἰδ. Camarda, append. di grammatolog. Albanese, 1866).

19. Η ΔΟΛΟΦΟΝΙΑ ΤΟΥ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ. (1829).

Τί ἔχουν οἱ κάμποι καὶ βογκᾶν, καὶ τὰ βουνὰ καὶ τρίζουν;
 Τί ἔχεις, καυμένη Ρούμελη, καὶ βαρυαναστενάξεις;
 Ἕλληνα, σὰν μ' ἐρώτησες, θὰ σοῦ τὸ μολογήσω.
 Χρόνους ἐννῆά ποῦ πολεμῶ μετὸν Σουλτὰν Μαχμούτη,
 5 τίποτες δὲν ἐκέρδεσα, τίποτες δὲν ἐπῆρα,
 γιατί με κατατρέξανε, μ' ἐφτόνεσαν οἱ Φράγκοι.
 Τὸν Καποδίστρια ἐστείλανε γιὰ νὰ μᾶς κυβερνήσῃ,
 κι' αὐτὸς μᾶς ἐκυβέρνησε σὰν φρόνιμος ὁποῦ ἦταν.
 Πρῶτα ν' ἐπῆρε τ' ἄρματα ἀπὸ τοὺς στρατιώταις,
 10 κ' ὕστερ' ἀπὸ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ τοὺς καπεταναίους,
 κ' ἐσύστησε τὸ τακτικόν, ἔβαλε 'ς ὅλα τάξι,
 κ' ἤθελε καὶ τὰ σύνορα πολὺ νὰ τὰ τεντώσῃ.
 Καὶ δυὸ μινίστροι φθονεροί, ἐβάλαν κακὴ γνώμη,
 κ' ἐβάλαν καὶ τὸν σκότωσαν 'ς τῆς ἐκκλησίας τὴν πόρτα.

—ο—

20. Η ΕΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΑ ΕΙΣΟΔΟΣ

ΤΟΥ ΙΜΗΝ ΠΑΣΣΑ. (1830).

Ἐσύ, ὦραία καὶ καλή, ποῦ πλέκεις τὰ μαλλιά σου,
 σύρε 'ς τὸν ὄξω τὸν ὄντα, κι' ἀνοιξ' τὸ παραθύρι,
 νὰ ἰδῇς καινούργιο στράτεμμα, νὰ ἰδῇς καββαλαρία,
 νὰ ἰδῇς ὅλα τὰ Γιάννενα ποῦ τρέχουν γιὰ νὰ ἰδοῦνε
 5 τὸν νειούτσικον Ἴμην Πασσᾶ 'ς τ' ἀσῆμι φορτωμένον.
 Ἄλλοι πηγαίνουν ὀμπροστὰ κι' ἄλλοι πηγαίνουν πίσω,
 κι' αὐτὸς 'ς τὴ μέση ὀλόχρυσά περνάει καμαρωμένος.

Ἐν Ζαγορίῳ τὸ ἄσμάτιον τοῦτο ἄδεται ὡς χορευτικὸν διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ
 α Φρχακχιδιώτισσα καὶ α Συλιδιώτισσα.

—ο—

21. Η ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΩΝ ΤΣΑΜΙΔΩΝ. (1831).

- Ἐνα πουλάκι ἐκίνησε μέσ' ἀπὸ τοὺς Φιλιάταις,
 κ' ἐπῆγε 'ς τὸν Ἱμὴν Πασσᾶ, 'ς τὰ Γιάννενα 'ς τὸ κάστρο.
 — Πασσᾶ μου, ὅλ' οἱ Τσάμιδες, πρῶτ' οἱ Παραμυθιώταις,
 ὅλοι κεφάλ' ἐσήκωσαν, καὶ τῶχουν σηκωμένο,
 5 κ' ἔρχονται νὰ σὲ κλείσουνε, τὰ Γιάννενα νὰ κάψουν.
 Ὅσ' τοῦ Ράϊκου ἀπόψε φτάνουνε, καὶ γράφουν 'ς τὴ Βελτσίστα,
 « Ὅσ' ἐσᾶς, χωριά, Βελτσιστινοί, παπαδες καὶ γερόντοι,
 φαγιά πολλὰ τοιμάσετε, καὶ φέρτε τα 'ς τοῦ Ράϊκου,
 10 γιὰτὶ σᾶς καῖμε τὸ χωριό, σᾶς πέρνουμε καὶ σκλάβους ».
 — Πόσαις χιλιάδες, μπρὲ πουλί, πόσοι κατσκοκλέφτες;
 — Πέντε χιλιάδες γίνηκαν Σεικάταις καὶ Ντεμάταις,
 γιὰ νὰ σὲ πιάσουν ζωντανόν, γιὰ νὰ σὲ πάρουν σκλάβο.
 Νύχτα κινάει ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς μὲ χίλιους πεντακόσιους,
 καὶ τὴν Βελτσίσταν ἔπιασε πρὶν νὰ γλυκοχαράξῃ.
 15 Ἀνάφτει πόλεμος πικρός, δουλεύει τὸ ντουφέκι.
 Τρία γιρούσια ἐκάμανε οἱ Τσάμιδες οἱ μαῦροι,
 καὶ μέσ' τὸ τρίτο τσάκισαν, κ' ἐγύρισαν ταῖς πλάταις,
 κι' ἀφήνουν κάππαις κι' ἄρματα, κ' ἐφεῦγαν σὰν τὰ γίδια.

Περὶ τῆς ἀνταρσίας ταύτης ἴδε τὴν ἡμετέραν χρονολογίαν Α'. 290, περὶ δὲ τῶν Σεικάτων καὶ Δεμάτων, αὐτόθι λέξις «Σεικάταις» εἰς τὸν Β' τόμον. Ἄσμα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου περιέχεται εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Κ. Ζαμπελίου (664, 84 καὶ Pass. 271), ἀλλὰ συγκεχυμένον.

— 0 —

22. Η ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΩΝ ΤΟΣΚΙΔΩΝ. (1835).

- Ἀηδόνια, μὴ λαλήσετε, κοῦκχοι, νὰ βουδαθῇτε,
 καὶ σεῖς, καυμένοι Ἀρβανιτιά, 'ς τὰ μαῦρα νὰ ντυθῇτε,
 μὲ τὸ κακὸ ποῦ κάμεταν τοῦτο τὸ καλοχαῖρι!
 Σκοτώσταν τὸν Χασάμπεη καὶ τὸν Ταξιμ Ἐφέντη,
 5 κι' ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς σὰν τῶμαθε βαρυὰ τοῦ κακοφάνη.

- τοὺς Μπιμπασάδες φώναζε, τὸν Σίσκο Μιραλάη,
 νὰ πᾶνε νὰ βαρέσουνε αὐτοὺς τοὺς Ἀρβανίταις.
 Τὴ νύχτα ἑκαμαν, τὴ νύχτα μέρα κᾶναν,
 ἔς τὴν Πισκοπὴ ξημέρωσαν ἔς τὰ δυὸ τὰ κρουονέρια.
- 10 Κ' ἓνας Παπᾶς, ντελήπαπας, τοὺς ἔδωκε χαμπέρι.
 «Τί κάθесαι, Ἰμὴν Πασσᾶ, παιδὶ τοῦ Σατραζέμη!
 θε νὰ σὲ πιάσουν ζωντανόν, θε νὰ σὲ πάρουν σκλάβο».
 Σὰν τάκουσ' ὁ Ἰμὴν Πασσᾶς, σὰν πῆρε τὸ χαμπέρι,
 τὸν Μιραλάη ἐπρόσταξε καὶ τὸν Ντελῆ Χασάνη,
- 15 κ' ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν πεζοῦρα καὶ καβδάλα,
 νὰ πᾶνε ν' ἀπαντήσουνε τσ' Ἀρβανιτιάς τ' ἀσκέρι.
 Σ' ἓνα μπουγάζι ἐσμίξανε κι' ὁ πόλεμος ἀρχίζει,
 πῆραν κεφάλια περισσὰ καὶ ζωντανούς περισσους,
 προσκύνησ' ὁ Μαλήκ Μπεης, προσκύνησαν κι' οἱ ἄλλοι,
- 20 κ' ἐφυγεν ὁ Ταχέρ Μπεης, κ' οἱ Καστρινοὶ Ἀγάδες.
 Ὁ Ἰμὴν Πασσᾶς γελάστηκε, πῆγε ἔς τὸ Τεπελένι,
 κ' ἐκεῖ δὲν ἦταν Καστρινοὶ καὶ Λιάπιδες νὰ φύγουν,
 ἐκεῖ τὸ λένε Τοσκαριά, τὸ λένε Τεπελένι.
 Ἕνας Ντερβίσης πρόβαλε, κρυφὰ τὸν κουβεντιάζει,
- 25 «Σήκω, Πασσᾶ μου, γύρισε, τί σκλάβο θὰ σὲ πιάσουν.»

Περὶ τοῦ συμβάντος τούτου ἰδὲ τὴν ἡμετέραν χρονογραφ. Α'. σελ. 396

23. ΠΑΠΑ ΚΩΣΤΑΣ ΤΣΑΜΑΛΑΣ. (1847).

- Τρία μπαράκια ξέβγαιναν μέσ' ἀπὸ τὴν Ἀθήνα;
 Τοῦ Γαρδικιώτ' ἦταν μπροστά, δεύτερο τοῦ Τσαχίλα,
 τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο ἦτανε τοῦ Μαμούρη.
- Ὁ Βασιληὰς τοὺς ἔστειλε γι' αὐτὸν τὸν Παπᾶ Κώστα,
 5 ποῦ βγῆκ' ἀντάρτης κ' ἐπίασε τὴ χώρα τοῦ Σαλῶνου.
 «Μήτε τὸ Γρίβα σκιάζομαι μήτε καὶ τὸν Τσαχίλα,
 Τὸν Γιάνν' Μαμούρη σκιάζομαι, τὸν Γιάνν' Μαμούρ' φοβοῦμαι

γιατ' ἔχει ἀσκέρι διαλεχτό, ἀδέρφια καὶ ξαδέρφια,
 κ' εἶναι κ' ἔχτρος μου παλαιός, τὸ αἷμά μου διψάει.

Τὸ ἐλλειπὲς τοῦτο ἄσµα, ὅπερ ἠκούσαμεν παρὰ τοῖς Βλάχοις ἀδόμε-
 νον, ἀνάγεται εἰς τὸν Παπᾶ Κώστα Τσικμάλαν, ὅτε οὗτος, κηρυχθεὶς
 ἀντάρτης κατὰ τῆς βσιλείας, κατεπολεμήθη εἰς Σάλωνα καὶ Λεβ-
 αῖαν, καὶ ἡττηθεὶς προσέφυγεν εἰς Θεσσαλίαν, ὡς ὁ Θ. Γρίβας εἰς
 Ἡπειρον.

— o —

24. Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ. (1847).

Ζημπ. 623,35. Pass. 272.

Θέλτε ν' ἀκούστε σκουσμαριά καὶ μαῦρα μοιρολόγια;
 Περᾶστ' ἀπ' τὸ Μπερατινό, 'ς τὸ Δέλβινο νὰ πάτε,
 τῆς Τσοκαριᾶς καὶ Λιαπουριᾶς ν' ἀκούστε μύριαις τζίκαις
 καὶ Τσάμισσαις χιλιαδαργαῖς ποῦ λέν' τὰ μοιρολόγια,
 5 ποῦ κλαῖνε τοὺς ἀγάδες τους, ποῦ κλαῖνε τὰ παιδιὰ τους.
 Ἄλλαις τοὺς κρᾶζουν γιὰ νὰ βγοῦν ἀπὸ τὸ μαῦρο μνηῆμα,
 ἄλλαις ἀπὸ τὸν Ταρσανᾶ, κι' ἄλλαις ἀπὸ τὴν Κόνια.
 Ἀνάθεμά την τὴν στιγμὴν, καὶ τὴν πικρὴν τὴν ὥρα,
 πῶδαλαν τὴν κακὴν δουλὴν οἱ μπέηδες κι' ἀγάδες,
 10 τὴ μαύρην τὴν Ἀρβανιτιὰ νὰ σκώσουν 'ς τὸ ποδάρι·
 Τὸ εἶχαν οἱ πρῶτοι 'ς τὸ κρυφόν, καὶ οἱ μικροὶ 'ς τὸ φόρον·
 τοὺς Λιάπιδες ἐσήκωσαν ὁ Χόντος κι' ὁ Γκιουλέκκας,
 τοὺς Τσάμιδες τοὺς κίνησεν Χαμίτης ὁ Τσαπάρης,
 τοὺς Τόσκιδες ξεκίνησεν ὁ Ράπος ὁ Κεκάλης,
 15 κ' ἔπιασαν κοῦλαις καὶ χωριά, κ' ἔπιασαν τὰ Δερβένια,
 κ' ἐχτύπησαν κ' ἐχάλασαν τοῦ Βασιληᾶ τ' ἀσκέρια·
 Σὰν τ' ἄκουσεν ὁ Βασιληᾶς, βαρυὰ τοῦ κακοφάνη,
 κ' ἔστειλε δύναιμες πολλαῖς, στερηᾶς καὶ τοῦ πελάγου.
 Πέρασ' ὁ Σερασκέρ πασσας κ' ἐμπῆκε 'ς τὸ Μπεράτι,
 20 καίονται τούρκικα χωριά, εἰς ὅλο τὸ σαντσακι·
 πέρασε καὶ 'ς τὸ Δέλβινο καίοντας καὶ χαλκῶντας,

κ' ἔστειλε καὶ ἔς τὴν Τσαμουριά τὸν Χουσεῖν Βρυώνη.
 Σὰν τὴν κοπὴ τὰ πρόβατα, σὰν τὰ παχυὰ κριάρια,
 σωρεύτηκαν ἔς τὰ Γιάννενα, Λιάπιδες, Αὐλωνιάταις,
 25 Μπερατινοὶ καὶ Καστρινοὶ καὶ Τσάμιδες δεμένοι.

Παρὰ Ζαμπελῖω ἀπαντᾷ ἄσμά τι ἀναφερόμενον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου
 τούτου, ἀλλὰ λίχν ἑλλειπές. Περὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, συμ-
 βάσης κατὰ τὸ 1847, ἰδὲ χρονογρ. Α'. 407.

—o—

25. Η ΕΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΙ ΜΑΧΗ. (1854).

Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμεν, ἐμεῖς οἱ μαῦροι Τοῦρκοι!
 Μᾶς χάλασεν ἡ κλεφτουργιά μᾶς πῆραν τὰ κανόνια·
 ἔς τῆς Καλαμπάκας ταῖς καμνιαῖς, ἔς τὸν πᾶτ' ἀπὸ τῆ χώρα,
 τρία τ α μ π ο ῦ ρ ι α στήσανε σιμ' ἀπὸ τὸ ποτάμι·
 ἔς τὸ πρῶτο εἶν' ὁ Καταραχιάς, ἔς τὸ δεύτερο οἱ Μανιάταις,
 5 ἔς τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο ἦταν ὁ Λεοτσάκος.
 Τὰ δυὸ τ α μ π ο ῦ ρ ι α ἐτσάκισαν, κ' ἐκίνησαν νὰ φύγουν,
 κ' ὁ Λεοτσάκος χούγιαξε σὰν ἄξιο παλληκάρι·
 «Ἕλληνες, μὴν τσακίζετε, τοὺς Τούρκους μὴ φοβᾶσθε,
 ἔχουμ' ἄσ κ έ ρ ι δυνατὸ νὰ τοὺς ξανατσακίσῃ».
 10 Τοὺς Τούρκους πάλ' ἐτσάκισαν κ' ἔφευγαν σὰν τὰ γίδια,
 πέντε χιλιάδες σκότωσαν, καὶ τρεῖς ἐπιάσαν σκλάβους.

—o—

26. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. VI, 54.

Τί σκούζεις, μαῦρε κόρακα, τί σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 μήνα διψᾷς γιὰ αἵματα, μήνα καὶ γιὰ κουφάρια;
 Ἔβγα ψηλὰ ἔς τὸν Κόζακα, ψηλὰ ἔς τὸ μοναστήρι,
 κ' ἀγνάντεψε τὴν ποταμιὰ κατὰ τὴν Καλαμπάκα,

- 5 νὰ ἰδῆς μαυρίλα καὶ καπνὸ, ν' ἀκούσης πῶς βροντᾶνε
 τὰ τόπια τῶν νιζάμιδων, τὰ Τούρκικα μουσκέτα,
 ν' ἀκούσης καὶ τοὺς Ἑλληνας, νὰ ἰδῆς τὸν Χατζῆ Πέτρο,
 πῶς τρέχουν μέσα 'ς τὴ φωτιά μετὰ τὰ σπαθιά 'ς τὰ χέρια.
 Καταραχιάς ἐχούγιαξε ψηλ' ἀπ' τὸ μοναστήρι·
 10 «Βάστα, Χατζῆ Πετράκη μου, νὰ κλείσουμε τοὺς δρόμους,
 γιὰ νὰ ταῖς ξεπατώσουμε ταῖς δώδεκα χιλιάδες».
 Πιάνουν χιλιάδες ζωντανούς, χιλιάδες θανατώνουν
 καὶ μιμιπασάδες τέσσαρες καὶ κολαγάδες ἑξή.

— 0 —

27. ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ. (1854).

Χαρ. VI, 59.

- Ἑσεῖς, βουνὰ τοῦ Γρεββενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
 ἴλιγο νὰ χαμηλώσητε, κᾶννα ντουφέκι τόπο,
 γιὰ νὰ φανῇ ἀπ' τὸ ζυγὸ τὸ παινεμένο Σπήλιον,
 νὰ ἰδοῦμε τὸ Ζακόπουλο πῶς πολεμάει τοὺς Τούρκους.
 5 Βάστα, καυμένε Θόδωρε, βαστάξου 'ς τὸ ντουφέκι,
 μὴ σὲ φοβίζουν τίποτες τοῦ Ἀθντῆ Πασσᾶ τὰ τόπια.
 — Πῶς νὰ βαστάξω, μπρὲ παιδιά, καὶ πῶς νὰ πολεμήσω;
 Μπαροῦτι δὲν ἔχω σπειρί, δὲ μῶμειν' ἓνα βόλι,
 καὶ χίλια γυναικόπαιδα κρεμιοῦνται 'ς τὸ λαιμὸ μου!
 10 Ἄϊστε, παιδιά μ', ἄς φύγουμε, 'ς τὴν Καλαμπάκ' ἄς πᾶμε,
 ναῦροῦμε τοὺς συντρόφους μας κι' αὐτὸν τὸ Χατζῆ Πέτρο.
 — Ζάκα μου, καὶ πῶς τῶπαθες; Ζάκα μου, πῶς ἐστάθη;
 πῶς ἄφησες ταῖς ἐκκλησιαίς, κι' αὐτὸ τὸ μοναστήρι;
 — Κάλλιο ν' ἀφήσω τς' ἐκκλησιαίς κι' αὐτὸ τὸ μοναστήρι,
 15 παρὰ ν' ἀφήσω 'ς τὴ σκλαβιά χίλια γυναικοπαιδιά.
 Ἐκεῖ τὸ λένε Ἀρβανιτιά, τὸ λένε Ἀρβανίταις,
 ποῦ γιὰ νὰ κάμουν π λ ι ἄ τ σ ι κ α, καὶ γιὰ νὰ πάρουν σκλάβους,
 δὲν συλλογιοῦνται σκοτομόν, ζωὴ δὲν συλλογιοῦνται.

— 0 —

28. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΣΕΛΙΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 55.

- Ὁ ντελῆ Γρίδας ἔπιασε τοῦ Κουτσελίου τὰ σπίτια,
 κ' εἶχε μαζί του μοναχὰ τρακόσια παλληκάρια.
 Σὰν τῶμαθ' ὁ Ἀβδῆ Πασσᾶς (ἓνα λελέκι τὸ εἶπε)
 ἐβγήκε ἀπὸ τὰ Γιάννενα νύχτα, βαθὺ σκοτάδι,
 5 κ' ἐπῆγε κ' ἐξημέρωσε 'ς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.
 Παρασκευὴ ξημέρωνε, κρύα, παταγομένη,
 κ' ὁ Γρίδας ὅταν ζύπνησεν, εὐρέθηκε κλεισμένος·
 Βροντᾶν τὰ τόπια τῶν Τουρκῶν, ντουφέκια ἀντιβογκοῦνε,
 καὶ πεντακόσι' ἀλόγατα 'ς τὸν κάμπο χλιμιντρίζουν.
 10 Ὁ πόλεμος δὲν ἔπαψεν ἀπ' τὸ πουρν' ὡς τὸ βράδυ,
 καὶ μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ κι' ἀπὸ δυὸ τρία σπίτια
 ὅσα μολύβι' ἀπέταγαν ἔπεφταν σὲ κουφάρια.
 Ὁ Λάμπρο Ζῆκος φώναζεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,
 «Γρίδα μου, βάστα τὴ φωτιά ὡς νὰ καλονυχτίση,
 15 φέρνω λεβένταις διαλεχτούς, Λακκιώταις πεντακόσιους».
 Οἱ Τοῦρκοι δὲν καρτέρεψαν νὰ τοὺς πλακώσ' ἡ νύχτα,
 κ' ἐμπῆκαν μέσ' τὰ Γιάννενα πεζοῦρα καὶ καθδάλα.
 Πέντε χιλιάδες βγήκανε Νιζάμι κι' Ἀρδανίταις
 κ' ἐπλέρωσαν τὴ δεκατιὰ 'ς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.

Ἡ μάχη αὕτη συνέβη κατὰ τὴν 26 Φεβρουαρίου 1854.

—o—

29. Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 56.

Σ' ὅλον τὸν κόσμον ξεστεριά, 'ς ὅλον τὸν κόσμον ἥλιος,
 καὶ τὸ καυμένο Μέτσοβο ὅλο καπνοὺς καὶ φλόγαις.
 Ἰὸ χτύπησαν, τὸ πάτησαν τ' Ἀβδῆ Πασσᾶ τ' ἀσκέρια,
 ἐννιά χιλιάδες ἦτανε κι' ὀχτὼ χιλιάδες μπῆκαν.

- 8 Ὁ Γρίβας ἀποκλείστηκε ψηλὰ ἔς τοῦ Νικολέτου,
 μὲ σταυροφόρους ἑκατὸ καὶ μὲ διακόσιους ἄλλους.
 ψηλὴ φωνὴν ἐφώναζεν ὁ Χουσεῖν Βρυώνης
 «προσκύνα, Γρίβα, ἔς τὴν Τουρκιά, προσκύνα ἔς τὸν Φερίκη,
 νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴ ζωὴ, νὰ γένουμε καὶ φίλοι».
- 10 Κι' ὁ Κόκκαλης ἐφώναζεν ἀπὸ τὸ παραθύρι,
 «τί λές, μπρὲ Χουσεῖν Πασσᾶ, τί λές, ζουρλὸ κεφάλι;
 φουσέκια ἔς τῆς μπαλάσκαίς μας, εἶναι πολλὰ ἀκόμα,
 θὰ παίξῃ τὸ ντουφέκι μας, κουφάρια θὲ νὰ στρώσῃ,
 κ' ὕστερα καρτερεῖτέ μας μὲ τὸ σπαθὶ ἔς τὸ χέρι».
- 15 Παρασκευὴ ξημέρωνεν, ἡμέρα χιονισμένη,
 κι' ὁ Γρίβας κ' οἱ λεβέντες τοῦ πουρνὸ πουρν' ἀνεβαίναν,
 τὰ μονοπάτια τοῦ Ζυγοῦ ζερβιά ἔπο τὸ Χαλίκι,
 καὶ μόν' καὶ μόνά ἔλειπαν τέσσερα παλληκάρια.

Τὸ ἀνωτέρω συμβᾶν ἔλαβε χώραν τὴν 27 Μαρτίου 1854.

II. ΚΛΕΦΤΙΚΑ.

Α'. ΩΡΙΣΜΕΝΑ.

30. ΜΑΛΑΜΟΣ. (1580).

- Μαλάμος ἔρροβόλαγε, νὰ πάῃ νὰ προσκυνήσῃ,
βάνει τοὺς γέροντες ἔμπροστὰ κ' ἐκεῖνος ἀπ' ὀπίσω.
— Ἀγάλι' ἀγάλια, γέροντες, καὶ νὰ σᾶς ρωτήσω.
Ἐφές εἶδα ἔς τὸν ὕπνο μου, ἔς τὸν ὕπνο τοῦ κοιμώμουν,
8 εἰς τὸ λαιμὸ εἶχα δυὸ σπαθιά, καὶ ἄλλα δυὸ ἔς τὰ χέρια.
— Μαλάμο, τὰ εἰνόρατα ἔς τὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάνῃς,
τὰ εἴνορα εἶναι ψέμματα, καὶ μὴν τὰ συλλογιέσαι.
Ἐκίνησαν, κ' ἐπάγησαν ἔς τοῦ Μπέῃ τὰ σαράγια.
— Πολλὰ τὰ ἔτη, Μπέῃ μου — Καλῶς τὸν καπετάνο.
10 Μαλάμο, τί μοῦ ἤφερες, χάρισμα νὰ μοῦ δώσῃς;
— Χίλια φλωριά καζάντισα, αὐτὰ εἶναι δικά σου,
σοῦφερα κι' ἀσημόκουπα, καὶ δέκα χρυσὰ ζάρφια.
— Τσιμποῦκι φέρτε, μπρὲ παιδιά, τοῦ καπετάν Μαλάμου.
Εἰς τὸ τσιμποῦκι ἀπανωθιὸ σηκώθηκεν ὁ Μπέης,
15 καὶ διάταξε τς' ἀνθρώπους τοῦ κρυφὰ νὰ τὸν σκοτώσουν.
Τὸν Μπέῃ ἀκουρμάστηκεν ὁ δοῦλος τοῦ Μαλάμου.
— Μαλάμο, σήκου, ἄς φύγουμε, γιατί θὰ σὲ σκοτώσουν.
Ρίχνοντ' ἀπ' τὰ παράθυρα, κ' εὐρέθησαν ἔς τὸ δρόμο.

Τὸ ἄσμα τοῦτο διαφέρει τοῦ παρὰ Legrand, (80,52) ἰδίως δὲ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ μέρος. Τὸν Μαλάμον ὁ κ. Σάθας (Τουρκοκρ. Ἑλλ. 178),

—0—

Χαρ. VI. 57.

Τὸ ἄσμα τοῦτο, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἀλβανοῖς ἀδόμενον, ἀναφέρεται καὶ ἀπρὸς δίδεται εἰς τὸν διακρότητον λήσταρχον Μετσοῖσον, τὸν πρόπαππον τοῦ Ἀλῆ πασῶ. Ὁ Μέτσο Ἰσος οὗτος ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ Χουσεῖν Καπουτῆ, ἀποσταλέντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΖ'. ἔκγοντον αὐτοῦ δι' ὑπηρεσίαν, καὶ ἀποκατασταθέντος εἰς χωριδίον τι

πλησίον τοῦ Τεπελενίου, ὅπερ ὠνομάσθη Εκπιτσίσση ἐκ τοῦ οἰκήτορος. Τούτου ὁ υἱὸς Μουσταφᾶς (Μέτσο Ἴσος), νυμφευθεὶς εἰς Τεπελέν, μετώκησεν ἐκεῖτε, καὶ υἱὸς τούτου ἦν ὁ Μουχτάρμπεης, ὁ κατὰ τὸ 1716 φονευθεὶς εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας. Ἐκ τοῦ εἰρημένου Μέτσου μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Βελήμπεην, πνέρα τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, καὶ τοὺς θείους αὐτοῦ, τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα «Μετσοῖσχαῖοι» ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἀπεσπορῆκεν.

—ο—

32. Ο ΓΕΡΩΝ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ. (1700-1715).

Faur. I, 12. Tomas. 77, 78. Σχιν. 172. Ζαμπ. 627—630. Pass. 2—5.

Τ' εἶν' ὁ ἡγὼς ποῦ ἀκούεται, κ' ἡ βρονταριὰ ἡ μεγάλη!
μήνα βουδάλια πολεμᾶν, μήνα θεριὰ μαλόνουν;

Οὔτε βουδάλια πολεμᾶν, οὔτε θεριὰ μαλόνουν.

Ὁ Μπουκουβάλας πολεμάει μὲ δυό, μὲ τρεῖς χιλιάδες,

⁵ πέφτουν ντουφέκια σὰν βροχή καὶ τὰ βουνὰ βογκᾶνε.

Ἐνα πουλάκι ἐφώναξεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,

Πάψτε, παιδιὰ, τὸν πόλεμο, πάψτε καὶ τὸ ντουφέκι,

νὰ κατακάτση ὁ κουρνιαχτὸς, νὰ μετρηθοῦν τ' ἀσκέρια.

Μετριῶντ' οἱ Τούρκοι τρεῖς φοραὶς καὶ λείπουν πεντακόσιοι,

¹⁰ μετριῶνται κ' οἱ ἄρματωλοι καὶ λείπουν δεκαπέντε.

Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐξεδόθη καὶ παρ' ἄλλων, ὑπὸ τινος διαφορᾶς, περιέχον εἰς τὸν 7ον στίχον «Γικνηῖ» ἀντὶ «παιδιὰ», οὐδεὶς δὲ δισταγμὸς ὅτι ἀναφέρεται εἰς λαμπρὸν τι κατόρθωμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας τῶν Μπουκουβαλαίων. Ὁ Γέρων Μπουκουβάλας, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πικρελθούσης ἐκατονταετηρίδος, ἀπομνημονεύεται ὅτι ὑπῆρξε περίφημος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀπλαρχηγὸς, καὶ ὅτι ἐπολέμησε πολλὰς μετὰ τῶν ληστρικῶν Ἀλβανικῶν σιφῶν, προστατεύων τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἀγράφων, πιθκὸν δὲ νὰ συνετάχθη τὸ ᾄσμα τοῦτο, ὅτε κατετρόπωσε καὶ κατεδίωξε τοὺς Μετσοῖσχαῖους ληστάρχους (τὸν Μουχτάρμπεην ἢ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ), εἰσβαλόντας εἰς τὰ Ἀγρῶνα. Τοῦτο δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γενεὰ τῶν Μετσοῖσχαίων ἀδιαλείπτως ἐμνησικᾷ καὶ συνεπλέκετο πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ νικητοῦ, ἄσπονδον

δὲ ἔπνεεν ὁ Ἀλῆ πασσῆς καθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Μπουκουδάλα μῖσος. Λανθάνει λοιπὸν ὁ Περραιβός, ὃν ἠκολούθησε καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος, γνωματεύων ὅτι ὁ κατατροπώσας τὸν Μέτσο Χοῦσον, ὅστις ἠκμαζε κατὰ τὸ τέλος τῆς ΙΖ'. ἐκατονταετηρίδος, ἦτο ὁ L. Μπουκουδάλας. Πρωτοπλλήκαρον τοῦ Μπουκουδάλα ὑπῆρξεν ὁ Ἰω. Καρχμπελᾶς, περὶ οὗ ἶδε τὸ ἐν φύλ. 62 τῆς «Πανδώρας» ἄσμκ.

—ο—

33. Ο ΑΛΒΑΝΟΣ ΛΙΑΖΗΣ. (1720).

Faur. I, 78, Ζαμπ. 602,5 καὶ 619,29. Pass. 30 καὶ 120. Χασ. VI, 11 καὶ 57.

Ἐβγῆκε ὁ Λιάζης 'ς τὰ βουνά, 'ς ταῖς κρίαις ταῖς βρυσούλαις
καὶ παλληχάρια μάζονε, Βουργάρους κι' Ἀρβανίταις,
καὶ διαλεχτὰ Βλαχόπουλα, μὲ πάλαις ἀσημένιαις.
Μονάχος του τὰ διάταζε, μονάχος τὰ διατάζει,

5 «παιδιά, τροχῆστε τὰ σπαθιά, πλύνετε τὰ ντουφέκια,
τσελίκι βάλτε 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερο 'ς τὰ πόδια,
τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ κάμωμε μιὰ νύχτα,
νὰ πάμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ὁπῶχει τὰ πολλὰ φλωριά, καὶ τ' ἀσημένια πιάτα».

10 — Γειά σου, χαρά σου, Νικολό, — καλῶς τους τοὺς λεβένταις.
— Βάλε, καὶ ψῆσέ μας ἄρνιὰ καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
καὶ φέρε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε·
Θέλουν καὶ γρόσια τὰ παιδιά χρυσ' ἄρματα νὰ φοιάσουν
κι' ἀτός μου θέλω χάρισμα φλωριά δυὸ-τρεῖς χιλιάδες.

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κυρίου Ζαμπελίου καὶ ἀλλαχοῦ ἐξεδόθη τοιοῦ-
τόν τι ἄσμκ ἐπ' ὀνόμῃτι Νάνου τινος, καὶ τοῦ Ντελῆ Ἰσχοῦ, ἀλλὰ
παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις ἄδεται ὡς ἀνωτέρω, καὶ εἰκάζεται ὅτι ὁ Λιάζης
ἦτο λήσταρχος ἐφάμιλλος καὶ ὁπλὸς τοῦ Μέτσου Ἰσοῦ, ἐξ ἐκείνων οἱ-
τινες κατὰ τὴν πρελεθοσαν ἐκατονταετηρίδα κατεμάστιζον ἀτιμωρητὴι
καὶ συστηματικῶς τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον.

—ο—

κ' ἔστειλε καὶ ἔς τὴν Τσαμουριά τὸν Χουσεῖν Βρουώνη.
 Σὰν τὴν κοπή τὰ πρόβατα, σὰν τὰ παχυὰ κριάρια,
 σωρεύτηκαν ἔς τὰ Γιάννενα, Λιάπιδες, Αὐλωνιάταις,
 25 Μπερατινοὶ καὶ Καστρινοὶ καὶ Τσάμιδες δεμένοι.

Παρὰ Ζαμπελίου ἀπαντᾷ ἄσμά τι ἀναφερόμενον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου
 τούτου, ἀλλὰ λίχν ἐλλειπές. Περὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης, συμ-
 βάσεως κατὰ τὸ 1847, ἰδὲ χρονογρ. Α'. 407.

—o—

25. Η ΕΝ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΙ ΜΑΧΗ. (1854).

Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμεν, ἑμεῖς οἱ μαῦροι Τούρκοι!
 Μᾶς χάλασεν ἡ κλεφτουργιὰ μᾶς πῆραν τὰ κανόνια·
 εἰς τῆς Καλαμπάκας ταις καμνιαῖς, ἔς τὸν πᾶντ' ἀπὸ τῆ χώρα,
 τρία ταμπούρια στήσανε σιμ' ἀπὸ τὸ ποτάμι·
 ἔς τὸ πρῶτο εἶν' ὁ Καταραχιάς, ἔς τὸ δεύτερο οἱ Μανιάταις,
 5 ἔς τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο ἦταν ὁ Λεοτσάκος.
 Τὰ δυὸ ταμπούρια ἐτσάκισαν, κ' ἐκίνησαν νὰ φύγουν,
 κ' ὁ Λεοτσάκος χούγιαξε σὰν ἄξιο παλληκάρι·
 «Ἕλληνες, μὴν τσακίζετε, τοὺς Τούρκους μὴ φοβᾶσθε,
 ἔχουμ' ἄσ κέρϊ δυνατὸ νὰ τοὺς ξανατσακίσῃ».
 10 Τοὺς Τούρκους πάλ' ἐτσάκισαν κ' ἔφευγαν σὰν τὰ γίδια,
 πέντε χιλιάδες σκότωσαν, καὶ τρεῖς ἐπιάσαν σκλάβους.

—o—

26. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. VI, 54.

Τί σκούζεις, μαῦρε κόρακα, τί σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 μήνα διψᾷς γιὰ αἵματα, μήνα καὶ γιὰ κουφάρια;
 Ἔβγα ψηλὰ ἔς τὸν Κόζακα, ψηλὰ ἔς τὸ μοναστήρι,
 κ' ἀγνάντεψε τὴν ποταμιὰ κατὰ τὴν Καλαμπάκα,

- 5 νά ἰδῆς μαυρίλα καὶ καπνὸ, ν' ἀκούσης πῶς βροντᾶνε
τὰ τόπια τῶν νιζάμιδων, τὰ Τούρκικα μουσκέτα,
ν' ἀκούσης καὶ τοὺς Ἑλληνας, νά ἰδῆς τὸν Χατζῆ Πέτρο,
πῶς τρέχουν μέσα 'ς τὴ φωτιά μὲ τὰ σπαθιά 'ς τὰ χέρια.
Καταραχιάς ἐχούγιαξε ψηλ' ἀπ' τὸ μοναστῆρι·
- 10 «Βάστα, Χατζῆ Πετράκη μου, νά κλείσουμε τοὺς δρόμους,
γιὰ νά ταις ξεπατώσουμε ταις δώδεκα χιλιάδες».
Πιάνουν χιλιάδες ζωντανούς, χιλιάδες θανατώνουν
καὶ μπιμπασάδες τέσσαρες καὶ κολαγάδες ἔξη.

— 0 —

27. ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΠΗΛΑΙΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 59.

- Ἑσεῖς, βουνά τοῦ Γρεβδενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
λίγο νά χαμηλώσητε, κᾶννα ντουφέκι τόπο,
γιὰ νά φανῇ ἀπ' τὸ ζυγὸ τὸ παινεμένο Σπήλιο,
νά ἰδοῦμε τὸ Ζακόπουλο πῶς πολεμάει τοὺς Τούρκους.
- 5 Βάστα, καυμένε Θόδωρε, βαστάξου 'ς τὸ ντουφέκι,
μὴ σέ φοβίζουν τίποτες τοῦ Ἀβντῆ Πασσᾶ τὰ τόπια.
— Πῶς νά βαστάξω, μπρὲ παιδιά, καὶ πῶς νά πολεμήσω;
Μπαροῦτι δὲν ἔχω σπειρί, δὲ μῶμειν' ἓνα βόλι,
καὶ χίλια γυναικόπαιδα κρεμιοῦνται 'ς τὸ λαιμό μου!
- 10 Ἄϊστε, παιδιά μ', ἄς φύγουμε, 'ς τὴν Καλαμπάκ' ἄς πᾶμε,
ναῦροῦμε τοὺς συντρόφους μας κι' αὐτὸν τὸ Χατζῆ Πέτρο.
— Ζάχα μου, καὶ πῶς τῶπαθες; Ζάχα μου, πῶς ἐστάθη;
πῶς ἄφησες ταις ἐκκλησιαίς, κι' αὐτὸ τὸ μοναστῆρι;
— Κάλλιο ν' ἀφήσω τς' ἐκκλησιαίς κι' αὐτὸ τὸ μοναστῆρι,
- 15 παρὰ ν' ἀφήσω 'ς τὴ σκλαβιά χίλια γυναικοπαῖδια.
Ἐκεῖ τὸ λένε Ἀρβανιτιά, τὸ λένε Ἀρβανίταις,
ποῦ γιὰ νά κάμουν π λ ι ᾱ τ σ ι κ α, καὶ γιὰ νά πάρουν σκλάβους,
δὲν συλλογιοῦνται σκοτομόν, ζωὴ δὲν συλλογιοῦνται.

— 0 —

28. Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΣΕΛΙΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 55.

- Ὁ ντελῆ Γρίδας ἔπιασε τοῦ Κουτσελίου τὰ σπίτια,
 κ' εἶχε μαζί του μοναχὰ τρακόσια παλληκάρια.
 Σὰν τῶμαθ' ὁ Ἀδῶη Πασσᾶς (ἓνα λελέκι τὸ εἶπε)
 ἐβγήκε ἀπὸ τὰ Γιάννενα νύχτα, βαθὺ σκοτάδι,
 5 κ' ἐπῆγε κ' ἐξημέρωσε 'ς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.
 Παρασκευὴ ξημέρωνε, κρύα, παταγομένη,
 κ' ὁ Γρίδας ὅταν ξύπνησεν, εὐρέθηκε κλεισμένος·
 Βροντᾶν τὰ τόπια τῶν Τουρκῶν, ντουφέκια ἀντιβογκοῦνε,
 καὶ πεντακόσι' ἀλόγατα 'ς τὸν κάμπο χλιμινιτρίζουν.
 10 Ὁ πόλεμος δὲν ἔπαψεν ἀπ' τὸ πούρν' ὡς τὸ βράδυ,
 καὶ μέσ' ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ κι' ἀπὸ δυὸ τρία σπίτια
 ὅσα μολύδι' ἀπέταγαν ἔπεφταν σὲ κουφάρια.
 Ὁ Λάμπρο Ζῆκος φώναζεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,
 «Γρίδα μου, βάστα τὴ φωτιά ὡς νὰ καλονυχτίση,
 15 φέρνω λεβένταις διαλεχτούς, Λακκιώταις πεντακόσιους».
 Οἱ Τοῦρκοι δὲν καρτέρεψαν νὰ τοὺς πλακῶσ' ἡ νύχτα,
 κ' ἐμπῆκαν μέσ' τὰ Γιάννενα πεζοῦρα καὶ καθβάλα.
 Πέντε χιλιάδες βγήκανε Νιζάμι κι' Ἀρδανίταις
 κ' ἐπλήρωσαν τὴ δεκατιὰ 'ς τοῦ Κουτσελίου ταῖς ράχαις.

Ἡ μάχη αὕτη συνέβη κατὰ τὴν 26 Φεβρουαρίου 1854.

—o—

29. Η ΑΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΤΣΟΒΟΥ. (1854).

Χασ. VI, 56.

Σ' ὄλον τὸν κόσμον ξεστεριά, 'ς ὄλον τὸν κόσμον ἥλιος,
 καὶ τὸ καυμένο Μέτσοβο ὄλο καπνοὺς καὶ φλόγαις.
 Ἰὸ χτύπησαν, τὸ πάτησαν τ' Ἀδῶη Πασσᾶ τ' ἀσκέρια,
 ἐννιά χιλιάδες ἦτανε κι' ὀχτὼ χιλιάδες μπῆκαν.

- Ὁ Γρίδας ἀποκλείστηκε ψηλά ἔς τοῦ Νικολέτου,
 μὲ σταυροφόρους ἑκατὸ καὶ μὲ διακόσιους ἄλλους.
 ψηλὴ φωνὴν ἐφώναξεν ὁ Χουσεὶν Βρυώνης
 «προσκύνα, Γρίδα, ἔς τὴν Τουρκιά, προσκύνα ἔς τὸν Φερίκη,
 νὰ σοῦ χαρίσῃ τὴ ζωὴ, νὰ γένουμε καὶ φίλοι».
- 10 **Κ**ὶ ὁ Κόκκαλης ἐφώναξεν ἀπὸ τὸ παραθύρι,
 «τί λές, μπρὲ Χουσεὶν Πασσᾶ, τί λές, ζουρλὸ κεφάλι;
 φουσέκια ἔς τῆς μπαλάσκαίς μας, εἶναι πολλὰ ἀκόμα,
 θὰ παίξῃ τὸ ντουφέκι μας, κουφάρια θὲ νὰ στρώσῃ,
 κ' ὕστερα καρτερεῖτέ μας μὲ τὸ σπαθὶ ἔς τὸ χέρι».
- 15 **Π**αρασκευὴ ξημέρωνεν, ἡμέρα χιονισμένη,
 καὶ ὁ Γρίδας κ' οἱ λεβέντες τοῦ πουρνὸ πουρν' ἀνεβαίναν,
 τὰ μονοπάτια τοῦ Ζυγοῦ ζερβιά ἔπὸ τὸ Χαλίκι,
 καὶ μόν' καὶ μόνον ἔλειπαν τέσσερα παλληκάρια.

Τὸ ἀνωτέρω συμβᾶν ἔλαβε χώραν τὴν 27 Μαρτίου 1854.

II. ΚΛΕΦΤΙΚΑ.

Α'. ΩΡΙΣΜΕΝΑ.

30. ΜΑΛΑΜΟΣ. (1580).

Μαλάμος έρροβόλαγε, νά πάη νά προσκυνήση,
βάνει τούς γέροντες 'μπροστά κ' εκείνος απ' όπίσω.

— Άγάλι' άγάλια, γέροντες, κάτι νά σās ρωτήσω.

'Εφές είδα 'ς τόν ύπνο μου, 'ς τόν ύπνο ποῦ κοιμώμουν,
εἰς τὸ λαιμὸ εἶχα δυὸ σπαθιά, καὶ ἄλλα δυὸ 'ς τὰ χέρια.

— Μαλάμο, τὰ εἰνόρατα 'ς τὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάνης,
τὰ εἴνορα εἶναι ψέμματα, καὶ μὴν τὰ συλλογιέσαι.

'Εκίνησαν, κ' ἐπάγησαν 'ς τοῦ Μπέη τὰ σαράγια.

— Πολλὰ τὰ ἔτη, Μπέη μου — Καλῶς τὸν καπετάνο.

¹⁰ Μαλάμο, τί μοῦ ἤφερες, χάρισμα νά μοῦ δώσης;

— Χίλια φλωριά καζάντισα, αὐτὰ εἶναι δικά σου,
σοῦφερα κι' ἀσημόκουπα, καὶ δέκα χρυσὰ ζάρφια·

— Τσιμποῦκι φέρτε, μπρὲ παιδιά, τοῦ καπετάν Μαλάμου.

Εἰς τὸ τσιμποῦκι ἀπανωθιὸ σηκώθηκεν ὁ Μπέης,

¹⁵ καὶ διάταξε τς' ἀνθρώπους τοῦ κρυφὰ νά τὸν σκοτώσουν.

Τὸν Μπέη ἀκουρμάστηκεν ὁ δοῦλος τοῦ Μαλάμου.

— Μαλάμο, σήκου, ἄς φύγουμε, γιατί θά σέ σκοτώσουν.

Ρίχνοντ' ἀπ' τὰ παράθυρα, κ' εὔρεθηκαν 'ς τὸ δρόμο.

Τὸ ἄσμηκ τοῦτο διαφέρει τοῦ παρὰ Legrand, (80,52) ἰδίως δὲ τὸ τε-
λευταῖον αὐτοῦ μέρος. Τὸν Μαλάμον ὁ κ. Σάθης (Τουρκοκρ. Ἑλλ. 178),

ὡς καὶ ὁ κ. Παπαρρηγόπουλος ('Ις. Ἑλλ. Ἔθν. Ε' 595), ὅστις δημοσιεύει τὸ αὐτὸ τοῦ Μαλάμου ἔσμκ, οἶον καὶ ὁ κ. Legrand, παριστῶσιν ὡς ἀρματωλὸν Ἠπειρώτην ἐπαναστατήσαντα τῷ 1585 κατὰ τῶν Τούρκων, τῇ ὑποκινήσει τῆς Ἑνετ. Δημοκρατίας, μετὰ τοῦ Θ. Μπούα Γρίδκ καὶ Πούλιου Δράκου. Ὁ Μαλάμος εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μνημονευμένων ἀρματωλῶν.

—ο—

31. ΜΕΤΣΟ ΙΣΟΣ. (1690-1715).

Χασ. VI. 57.

Ὁ Μετσοίσος 'ς τὰ βουνά, ψηλά 'ς τὰ κορφοβούνια,
ἐμάζωξε κλεφτόπουλα, ὅλ' Ἀρβανιτοπαῖδια.

Τὰ μάζωξε, τὰ σύνταξε, τάκαμε τρεῖς χιλιάδες.

— Φᾶτε καὶ πιῆτε, μπρὲ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε

5 τοῦτον τὸ χρόνο τὸν καλὸ, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸ ξέρει,
γιὰ ζοῦμε, γιὰ πεθαίνουμε, γιὰ 'ς ἄλλον κόσμον πᾶμε.
'Ακοῦστε, παλληκάρια μου, ἀκοῦστε, μπρὲ παιδιὰ μου·
δὲν θέλω κλέφτες γιὰ τραγιά, καὶ κλέφτες γιὰ κριάρια,
μόν' θέλω κλέφτες γιὰ σπαθί, καὶ κλέφτες γιὰ ντουφέκι.

10 Τριῶν μερῶν περπατησιὰ θὰ κάμωμε μιὰ νύχτα,
νὰ πᾶμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ὁπῶχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ καὶ τ' ἀσημένια πιάτα.

— Καλὴ σου μέρα, Νικολό. — Καλῶς τὸν Μετσοῖσο·

— Κονάκια θέλουν τὰ παιδιὰ, φαγεῖ τὰ παλληκάρια,

15 κι' ἀτός μου θέλω πέντ' ἄρνια, καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
κ' ἓνα κορίτσιν ὠμορφο κρασί νὰ μὲ κερνάη·

Οὔτε κορίτσι θέλω γῶ, οὔτε σφαχτὰ ψημένα,

θέλω τὰ γρόσια 'ς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά 'ς τὴν τζέπη.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, παρὰ πᾶσι τοῖς Ἀλβανοῖς ἀδόμενον, ἀναφέρεται καὶ ἀποδίδεται εἰς τὸν διαβόητον λήσταρχον Μετσοῖσον, τὸν πρόπαππον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ὁ Μέτσο Ἴσος οὗτος ὑπῆρξεν υἱὸς τοῦ Χουσεῖν Καπουτσῆ, ἀποσταλέντος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ μέσα τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος δι' ὑπηρεσίαν, καὶ ἀποκατασταθέντος εἰς χωρίδιόν τι

πλησίον τοῦ Τεπελενίου, ὅπερ ὠνομάσθη Καπιτσίαση ἐκ τοῦ οἰκήτορος. Τούτου ὁ υἱὸς Μουσταφᾶς (Μέτσο Ἴσος), νυμφευθεὶς εἰς Τεπελένι, μετώκησεν ἐκεῖσε, καὶ υἱὸς τούτου ἦν ὁ Μουχτάρμπεης, ὁ κατὰ τὸ 1716 φονευθεὶς εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Κερκύρας. Ἐκ τοῦ εἰρημένου Μέτσου μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Βελήμπεην, πατέρα τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ, καὶ τοὺς θεῖους αὐτοῦ, τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα «Μετσοῖσάιοι» ὅπερ ὁ Ἀλῆς ἀπεσκορράκισεν.

—ο—

32. Ο ΓΕΡΩΝ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ. (1700-1715).

Faur. I, 12. Tomas. 77, 78. Σχιν. 172. Ζαμπ. 627—630. Pass. 2—5.

Τ' εἶν' ὁ ἦχος ποῦ ἀκούεται, κ' ἡ βρονταριὰ ἡ μεγάλη!
 μήνα βουδάλια πολεμᾶν, μήνα θεριὰ μαλόνουν;
 Οὔτε βουδάλια πολεμᾶν, οὔτε θεριὰ μαλόνουν.
 Ὁ Μπουκουβάλας πολεμᾷ με δυό, με τρεῖς χιλιάδες,
 πέφτουν ντουφέκια σὰν βροχὴ καὶ τὰ βουνὰ βογκᾶνε.
 Ἕνα πουλάκι ἐφώναξεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα,
 Πάψτε, παιδιὰ, τὸν πόλεμο, πάψτε καὶ τὸ ντουφέκι,
 νὰ κατακάτση ὁ κουρνιαχτός, νὰ μετρηθοῦν τ' ἀσκέρια.
 Μετριῶντ' οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φοραὶς καὶ λείπουν πεντακόσιοι,
 10 μετριῶνται κ' οἱ ἄρματωλοι καὶ λείπουν δεκαπέντε.

Τὸ ᾄσμα τοῦτο ἐξεδόθη καὶ περ' ἄλλων, ὑπὸ τινος διαφορᾶς, περιέχον εἰς τὸν 7ον στίχον «Γικννῆ» ἀντὶ «παιδιά», οὐδεὶς δὲ δισταγμὸς ὅτι ἀναφέρεται εἰς λαμπρὸν τι κατόρθωμα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας τῶν Μπουκουβαλαίων. Ὁ Γέρων Μπουκουβάλας, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἀπομνημονεύεται ὅτι ὑπῆρξε περίφημος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀπλαρχηγός, καὶ ὅτι ἐπολέμησε πολλάκις μετὰ τῶν ληστρικῶν Ἀλβανικῶν στιφῶν, προστατεύων τὴν ἐπαρχίαν τῶν Ἀγρᾶφων, πιθανὸν δὲ νὰ συνετάχθη τὸ ᾄσμα τοῦτο, ὅτε κατετρόπωσε καὶ κατεδίωξε τοὺς Μετσοῖσάιους ληστάρχους (τὸν Μουχτάρμπεην ἢ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ), εἰσβαλόντας εἰς τὰ Ἀγρᾶφα. Τοῦτο δὲ ἐνισχύεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γενεὰ τῶν Μετσοῖσάιων ἀδιαλείπτως ἐμνησικᾷκε καὶ συνεπλέκετο πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ νικητοῦ, ἄσπονδον

δὲ ἔπνεεν ὁ Ἀλῆ πασσῆς καθ' ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας Μπουκουδάλα μῖσος. Λανθάνει λοιπὸν ὁ Περραιβός, ὃν ἠκολούθησε καὶ ὁ κ. Παπκρηγόπουλος, γινωματεύων ὅτι ὁ κατατροπώσας τὸν Μέτσο Χοῦσον, ὅστις ἤκμαζε κατὰ τὸ τέλος τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος, ἦτο ὁ Ι. Μπουκουδάλας. Πρωτοπαλλήκαρον τοῦ Μπουκουδάλα ὑπῆρξεν ὁ Ἴω. Καρχμπελᾶς, περὶ οὗ ἴδε τὸ ἐν φύλ. 62 τῆς «Πανδώρας» ἄσμκ.

— 0 —

33. Ο ΑΛΒΑΝΟΣ ΛΙΑΖΗΣ. (1720).

Faur. I, 78, Ζαμπ. 602,5 καὶ 619,29. Pass. 30 καὶ 120. Χασ. VI, 11 καὶ 57.

Ἐβγῆκε ὁ Λιάζης 'ς τὰ βουνά, 'ς ταῖς κρύαις ταῖς βρυσούλαις
καὶ παλληγκάρια μάζονε, Βουργάρους κι' Ἀρδανίταις,
καὶ διαλεχτὰ Βλαχόπουλα, μὲ πάλαις ἀσημένιαις.
Μονάχος του τὰ διάταζε, μονάχος τὰ διατάζει,

5 «παιδιά, τροχῆστε τὰ σπαθιά, πλύνετε τὰ ντουφέκια,
τσελίκι βάλτε 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερο 'ς τὰ πόδια,
τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ κάμωμε μιὰ νύχτα,
νὰ πάμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ἐπῶχει τὰ πολλὰ φλωριά, καὶ τ' ἀσημένια πιάτα».

10 — Γειά σου, χαρά σου, Νικολό, — καλῶς τους τοὺς λεβένταις.
— Βάλε, καὶ ψῆσέ μας ἄρνιὰ καὶ δυὸ παχυὰ κριάρια,
καὶ φέρε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.
Θέλουν καὶ γρόσια τὰ παιδιά χρυσ' ἄρματα νὰ φοιάσουν
κι' ἀτός μου θέλω χάρισμα φλωριά δυὸ-τρεῖς χιλιάδες.

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κυρίου Ζαμπελίου καὶ ἀλλαχοῦ ἐξεδόθη τοιοῦ-
τόν τι ἄσμκ ἐπ' ὀνόματι Νάνου τινος, καὶ τοῦ Ντελῆ Ἰσκου, ἀλλὰ
παρὰ τοῖς Ἡπειρώταις ἄδεται ὡς ἀνωτέρω, καὶ εἰκάζεται ὅτι ὁ Λιάζης
ἦτο λῆσταρχος ἐφάμιλλος καὶ ὁμοῦ τοῦ Μέτσου Ἰσκού, ἐξ ἐκείνων οἱ-
τινες κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα κατεμάστιζον ἀτιμωρητῇ
καὶ συστηματικῶς τὴν Μακεδονίαν, Θεσσαλίαν καὶ Ἡπειρον.

— 0 —

34. ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΛΑΙΟΠΟΥΛΟΣ. (1750).

Νά ἦταν ἡ μέρα βροχερὴ κ' ἡ νύχτα χιονισμένη,
 ὄντας ἐβάλαν τὴ βουλὴ τὰ δώδεκα πρωτὰτα,
 νὰ κόψουν τὸν Παληόπουλο, τὸ δόλιο τὸ Γιαννάκη.
 Δυὸ παλληκάρια ἔστειλαν νὰ πᾶν νὰ τὸν καλέσουν,
 5 κ' ἐπῆγαν καὶ τὸν εὔρηκαν μὲ τὸν καφφὲ ἔς τὸ χέρι.
 — Σὲ θέλουν, κύρ Γιαννάκη μου, σὲ θέλουν οἱ γερόντοι,
 σὲ θέλουν καὶ οἱ μπέηδες καὶ οἱ κοτσαμπασίδες.
 — Παιδιά, διαβῆτε σεῖς μπροστά, κ' ἐγὼ ἔρχομαι κατόπι.
 Τ' ἄλογο τοῦ σελλώσανε, πηδάει, καβδαλικεύει,
 10 κ' ἐκίνησε, κ' ἐπήγαινε σὰν ἄγγελος γραμμένος.
 — Πολλὰ τὰ ἔτη, μπέηδες, καὶ σεῖς, κοτσαμπασίδες.
 — Καλῶς τὸν τὸν Παληόπουλο, καλῶς τὸν κύρ Γιαννάκη.
 Ἐκεῖ ποῦ καλοκάθισε κ' ἐκεῖ ποῦ ἔχαιρετοῦσε,
 ἐμπῆκ' ἓνας σκυλάραπος, καὶ μὲ τὸ γιαταγάνι
 15 λιανὰ λιανὰ τὸν ἔκοψεν ἐμπρὸς εἰς τὰ πρωτὰτα·
 κ' ἡ γλῶσσά του ἀηδονολαλεῖ καὶ θλιβερά φωνάζει,
 «Ποῦ εἴσθε, φίλοι κ' ἐδικοὶ, ἀδέρφια καὶ ξαδέρφια!
 Τοῦρκον νὰ μὴ πιστέψητε, τ' εἶν' ἀνεμπιστευμένους.
 Ὁ Τοῦρκος εἶναι πανηρὸς, κι' ἄλλοιὰ ποῦ τὸν πιστεύει».

Ὁ δολοφονηθεὶς οὗτος ἐπίσημος Θεσσαλὸς, εἶναι, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ὁ πατήρ τοῦ Καρπενησιώτου Δημ. Πηλαιοπούλου, — ὅστις ὑπῆρξεν, ὡς γνωστὸν, μετὰ τοῦ Βλαχάβη, ὁ πυρὴν τῆς κατὰ τὸ 1806 εὐρείας ἐκείνης τῶν ἀρματωλῶν κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ συνωμοσίας, — διαπρέψας κατὰ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος.

— 0 —

35. ΤΑΧΙΡ ΓΙΑΤΣΟΣ. (1750).

Ποιὸς θέλ' ν' ἀκούσῃ κλάμματα καὶ μαῦρα μοιρολόγια,
 ἃς διαβ' ἀπὸ τὴν Τοσκαριά, ἀπὸ τὸ Ζαθαλιάνι,
 ν' ἀκούσῃ ἐκεῖ τρεῖς Τούρκισσαις, ταῖς τρεῖς βαρυαῖς κυράδες,
 ποῦ κλαῖνε, ποῦ μοιρολογοῦν, ποῦ χύνουν μαῦρα δάκρυα.

- Ἡ μιά ἦταν ἡ Βεῖζενα, ἡ ἄλλ' ἡ ἀδερφή της,
 κι' αὐτὴ μὲ τὰ λερόσκουτα, ἡ μάνα τοῦ Ταχίρη.
 Ὑπὸ παραθύρι κάθεται, ρωτᾷ τοὺς διαβάταις·
 — διαβάταις, ποῦ διαβαίνετε, στρατιώταις, ποῦ περνάτε,
 κᾶννα χαμπερί φέρνετε ἀπὸ τὴν Ἀλασσῶνα;
- 10 — Τὸν Ταχίρ Γιάτσο χτύπησαν ὅλ' οἱ ντερβεναγάδες,
 τὸν Τάχο τὸν ἐλάβωσαν, 'ς τὸ γόνα καὶ 'ς τὸ χέρι,
 καὶ ζωντανὸ τὸν κίνησαν 'ς τὴ Λάρσα νὰ τὸν πᾶνε,
 κι' ἔσω νὰ πάη 'ς τὴ Λάρισσαν ἀπέθανε 'ς τὸ δρόμο.

Ὁ Ἀλβανὸς οὗτος λήσταρχος τῆς αὐτῆς τῶν Μετσοϊταίων διχγωγῆς, ὑπῆρξε μάστιξ τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὰ μέτρα τῆς παρελθούσης ἐκκτονταετηρίδος, καταγόμενος ἐκ τῆς κώμης Ζαβαλιάνης, τῆς ἐπικρατίας Πρεμετῆς.

— 0 —

36. ΔΗΜΟΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΛΑΣ. (1720-1750).

Πανθ. 67. Faur. I, 62. Tomas. 339. Ζαμπ. 607, 13. Pass. 104-106.

- Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυνασε, πάει καὶ τούτ' ἡ μέρα!
 Σύρτε, παιδιά μου, γιὰ ψωμί, ψωμί νὰ φάτε βράδυ,
 καὶ φέρτε καὶ παληὸ κρασί ἀπὸ τὸ μοναστήρι
 νὰ πλύνω τὰς λαβωματιαῖς, ὅπου ἔχω 'ς τὸ κορμί μου·
- Φέρτε μου καὶ τὸν ταμπουρά, πικρὰ νὰ τὸν βαρέσω,
 νὰ τραγουδήσω θλιβερά καὶ νὰ μοιρολογήσω.
 Πικρό, παιδιά μ', τὸ λάβωμα, φαρμάκι τὸ μολύδι·
 Σύρτε, καὶ μὴν ἀργήσετε, κι' ἀνίσως κι' ἀπεθάνω,
 ἐδῶ νὰ μὴ μὲ θάψετε 'ς τὸν ἔρημον τὸν λόγχο,
- 10 μόν' νὰ μὲ βγάλετε ψηλά, σὲ μιά ψηλὴ ραχοῦλα,
 μνημοῦρι νὰ μοῦ φτιάσετε, νᾶναι πολὺ μεγάλο,
 νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γιομίζω,
 κι' ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεξιὸ ν' ἀφῆστε παραθύρι,
 νὰ βλέπω πότ' εἶν' ἀνοιξι, πότ' εἶναι καλοκαῖρι,
- 15 νὰ μπαينوβαίνουν τὰ πουλιά γιὰ νὰ μὲ χαιρετοῦνε
 νὰ φέρουν χαιρετίσματα ἀπ' τοὺς Μπουκουβαλαίους.

Παραπλήσιον τῷ ᾄσματι τούτῳ περιέχει ἡ τοῦ Χαμπελίων συλλογὴ καὶ ἡ Ν. Πανδώρα, ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Δῆμον, τὸν υἱὸν ἰσως τῆ ἀδελφὸν τοῦ γέροντος Μπουκουβάλα, ὅστις καιρῶς πληγωθεὶς εἰς συμπλοκὴν μετὰ τῶν ὁδοφυλάκων κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, διέφυγε τὴν σύλληψιν, ἀλλ' ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον.

37. ΛΑΓΓΑΣ. (1760).

Faur. I, 26. Ζαμπ. 653, 69. Pass. 53.

Χρυσὸς ἀητὸς ἐκάθονταν 'ς τὸν ἔρημο τὸ Λοῦρο,
καὶ πᾶσα 'μέρα κυνηγάει ἀηδόνια καὶ περδίκια·
'Σταῖς δεκαπέντε τοῦ Μαγιοῦ κυνηγί δὲν γυρεύει
μόν' μαραμμένος κάθονταν, κ' ἐχάλναι τὴ φωληὰ του.

5 Ἄλλος ἀητὸς ἐδιάβαινε, καὶ τὸν καλημερίζει.

— Καλὴ σου ἡμέρα, σταυραητέ — Καλῶς τον τὸν πετρίτη.

— Τί ἔχεις, καυμένε σταυραητέ, χαλνᾷς καὶ τὴ φωληὰ σου;
μήνα τ' αὐγά σου κλούβιασαν, μήνα βρωμᾷ ἡ φωληὰ σου;

— Πετρίτη, σὰν μ' ἐρώτησες, νὰ σοῦ τὸ 'μολογήσω·

10 Οὔτε τ' αὐγά μου κλούβιασαν, οὔτε βρωμᾷ ἡ φωληὰ μου·
ἀπόψ' εἶδα 'ς τὸν ὕπνο μου, 'ς τὸ στρώμμα ποῦ κοιμώμουν
σάμμα κ' ἐπῆγα 'ς τὸν Πασσᾶ, 'ς τὸν Κούρτη 'ς τὸ Μπεράτι,
κί ἄκουσα τὸ μ ο υ σ α β ε ρ ἐ, τοῦ Γιάχου τὴν κρυθέντα·

« Πασσᾶ μου, γύρεψε φλωριά, καὶ πάρε δσα θέλεις,

15 γιὰ νὰ μὲ στείλῃς Βάδοντα 'ς τὴν Ἄρτα καὶ 'ς τὸ Λοῦρο,
νὰ διώξω τὸ δερβέναγα, τὸ σκυλοχασνατάρη,
νὰ δώσω καὶ τῆς Λάμαρης τ' ἀρματωλίκι σ' ἄλλον.

17. Ἀρματωλίκι. Ἡ ἱστορία τῶν ἀρματωλικίων χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς μέσων τῆς 12Τ'. ἑκατονταετηρίδος, ὁπότε ἡ Τουρκ. κυβέρνησις, ὅπως περισσεύει τὰ πολυπληθῆ τῶν κ λ ε φ τ ῶ ν σώματα, ἄτινα ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῶν αἰώνιον διεξήγον πάλην κατὰ τῶν Τούρκων, προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς, χορηγήσασα αὐτοῖς παντοῖα διακισώματα, πολλοὺς ἐκ τῶν κλειπτῶν τούτων, οἵτινες ὠνομάσθησαν τότε ἀρματωλοί, armatores, ὅπως ἐκαλοῦντο καὶ οἱ ἐπὶ φραγκοκρατείας ἱθελονταί, καὶ δίδιναι αὐτοῖς τὰς διαφόρους ἀρματωλικὰς περιφερέας, ἡ πρωτάτα. (Βλ. καὶ Ἰστ. Ἑλλ. Ἔθνου, Ε',

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λάκωνης καὶ τοῦ Λούρου (ὑπαγομένην μέχρι τοῦ 1796 εἰς τὸν Βοεβόδαν τῆς Ἄρτης), ἐκρημάτισε μετὰ τὸν Χοντρομάραν (χρονογρ. Α. 250) ὁπλαρχηγὸς ὁ ἀναφερόμενος γενναῖος Λάμπας, (οὐχὶ ὃ ἐν τῷ ἄσματι τοῦ Ζίδρου μνημονευόμενος). Διορισθεὶς παρὰ τοῦ Κούρτ Πασσᾶ ὁ Μπερατινὸς Γιάχος ὡς Βοεβόδας τῆς Ἄρτης καὶ Δερβέναγας, ἠνάγκασε τὸν Λάμπαν ὅπως ἐξέλθῃ λήσταρχος, καὶ τὸ συμβᾶν αὐτὸ αἰνίττεται τὸ προεκτεθειμένον ἀρχαῖον ἄσμα, τὸ ἐλλιπῶς καὶ ἀορίστως ἐκδοθὲν ἐν ἄλλαις συλλογαῖς. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ τοῦ Λάμπᾶ (1760) ἡ δικαιοδοσίᾳ τῆς ὁπλαρχηγείας τοῦ Λούρου ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς Τσουκνίδας, χωρίου τῆς ἐπαρχίας τοῦ Φαναρίου, καὶ ἐν τῇ κώμῃ τοῦ Λούρου ὑπῆρχεν ἑδρα ὑποδιοικητοῦ. Ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Κούρέντων ἠκούσαμεν τὸ ἄσμα τοῦτο ἔχον μετὰ τὸν 14 στίχον τὴν ἐπομένην διαφορὰν.

Θέλω γὰρ γένω Βόιβοντας ἔς τὴν Ἄρτα καὶ ἔς τὸ Λοῦρο,
νὰ διώξω τοὺς Ζαρίφιδες, τὰ ψευτοπαλληκαρικά.

Ἀκούστε, σεῖς Λουριώτισαις, καὶ σεῖς Λουριωτῶπούλαις!

Τὸν Μᾶη κρασί μὴν πίνετε, τὸν ὕπνο μὴ ἀγκαπᾶτε,

τὴν ἐσκώθησαν δυὸ πούστικα, καὶ περπατοῦν τὴ νύχτα.

38. ΝΤΡΙΤΣΑΣ. (1760).

Μάρτης δὲν εἰκοσάρισεν, Ἀπρίλης δὲν ἐμπῆκε,

κ' οἱ κλέφτες βγήκαν ἔς τὰ βουνά, ψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια.

Ἐκεῖ μοιράζουν τὰ χωριά, μοιράζουν τοὺς ν α χ ι έ δ ε ς

Τσάρας πῆρε τὸν Ὀλυμπο, Ἀλζαῖροι τὴν Ἀλασσῶνα,

-738 καὶ Fausiel, πρόλογον αλλαγῆς του). Ὁ ἀρχηγὸς τῶν ἀρματωλῶν, καθήκον ἔχων νὰ προφυλάττῃ τοὺς ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ του ἀπὸ πάσης ληστρικῆς ἐπιδρομῆς, ἐμισθοδότηι ἐκατοστηίας παληκαρίων, ἐπιχορηγούσης αὐτῷ τῆς τοπικῆς διοικήσεως τὴν πρὸς συντήρησιν αὐτῶν δαπάνην. Ἐξίσκει δὲ καὶ διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν, καὶ συνάμα ἐφορολόγει, λόγῳ ἀσφαλίσεως, τοὺς ἐκ τῆς περιφερείας του διερχομένους. Ὅσαν ἐπομένως οἱ ἀρματωλοὶ ἡμιανεξάρτητοι διοικηταί, καὶ τὴν ὁπλαρχηγίαν κατεῖχον κληρονομικῶς οἱ πλείστοι, τινὲς μὲν ἕνεκα τοῦ φόβου, ὃν ἐνέπνεον τοῖς Διοικηταῖς, ἕτεροι δὲ διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐνοίαν τῶν κοινοτήτων. — Εἶναι δὲ γνωστὸν πόσον τὸ ἀρματωλικὸν τοῦτο σῶμα συνῆκράειν εἰς τὴν Ἑλλ. ἐκανάστασιν καὶ πῶσον ἐν παντὶ χρόνῳ διέψευσε τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνέστησεν αὐτὸ ἡ Τουρκ. Κυβέρνησις.

· · · · · κι' ὁ Ντρίτσας ποῦ ἦταν φρόνιμος καὶ πρῶτος καπετάνιος,
· · · · · πῆρε τῆς Γούρας τὰ βουνά . . . . .

Ἐπειδὴ εἰς τὸ ἄσμα τοῦ Ζίδρου, (Ζαμπ. 652, 68.) ἀκμάσαντος κατὰ τὸ 1760, ἀπομνημονεύεται καὶ ὁ Ντρίτσας, θετέον τὴν πρᾶξιν τῶν ἀνωτέρω ὀπλαρχηγῶν τῆς Θεσσαλίας κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν, ἀναπληρωθῆναι δὲ τὸ ἀτελές τοῦτο ἄσμα παρ' ἄλλου γινώσκοντος τὸ τέλος αὐτοῦ.

—o—

39. ΤΣΙΟΥΛΚΑΣ. (1760).

· · · · · Tomas. 425. Ζαμπ. 692, 122. Σχιν.....Passow 182-183. Legr. 88, 59.

Ἔνα πουλάκι πέταξε 'πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Ἄρτα,
κ' ἔτρεξε 'ς τὸ Ξερόμερο, τὸν Τσιούλκα ν' ἀνταμώσῃ.
— Τσιούλκα μ', γιὰ παραμέρισε κι' ἀπόλυσε τοὺς σκλάβους,
τί ἐπλάκωσ' ὁ Ντερβέναγας μὲ χίλιους πενταχόσιους.

· 5 — Ὅσφ εἶν' ὁ Τσιούλκας ζωντανός, τοὺς Τούρκους δὲν φοβᾶται.
Φύσα, ν ἀέρα δροσερέ, πονέντε χαϊδεμένε,
γιὰ νὰ δροσίσης τὰ παιδιὰ τοῦ Τσιούλκα τὰ καυμένα,
ποῦ πολεμοῦν κατάκαμπα μὲ τοὺς Δερβенаγάδες.
Τρεῖς μέραις κάνουν πόλεμο, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχταις,
10 χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό, χωρὶς νὰ κλείσουν μάτι,
κ' ἔχυναν τ' ἀσημόκουμπα γιὰ βόλια 'ς τὰ ντρουφέκια
καὶ σὰν σωθῆκανε κι' αὐτὰ ὁ Τσιούλκας ὁ καυμένος,
ξεσπαθωμένος 'χύθηκε σὲ χίλιους Ἀρβανίταις,
νὰ φύγῃ τὸν ἀποκλεισμό, νὰ πιάσῃ ριζοδούνια.

· · · Ἡ μάχη αὕτη ἐκροτήθη πλησίον τοῦ χωρίου Καλούδη τῆς Αἰτωλίας
· · · κῆς χώρας, καθ' ἣν φαίνεται ὅτι ἔπεσεν ἀνδρείως μαχόμενος κατὰ δυσαναλόγου
· · · Τουρκικῆς δυνάμεως ὁ πολύκροτος οὗτος κλέπτάρχος Αἰτωλός,
· · · ὁ ἐκ τοῦ Ζυγοῦ τῆς Αἰτωλίας ὀρμώμενος. Ἀγνοεῖται δὲ ἡ θετικὴ ἐποχὴ
· · · τοῦ ἐν τῷ ἄσματι μνημονευομένου συμβάντος, παγκοίνου ὄντος εἰς Ἡπει-
· · · ρον, καὶ ὅπερ ὁ ποιητὴς κατέλειπεν ἀτελές, ἴσως ἵνα μὴ ἀναφέρῃ τὸν
· · · φόνον τοῦ ἥρωος. Ὁ K. Legrand ἀνάγει τὸ συμβάν τοῦτο εἰς τὸ 1760.

—o—

40. ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΘΑΣ. (1765-1770).

Πανδ. φυλ. 73. Pass. 13.

Νὰ ἦταν ἡ μέρα βροχερὴ κ' ἡ νύχτα χιονισμένη,
 ὅταν ἐβάλαν τὴ βουλή Ἀρχοντες Καρλελιώταις
 κ' ἐπράξαν τὸν Ἀλῆ Μπεη, καὶ τὸν Μαλιὸ Κασίμη.

— Μάλιο μ', ἀν θέλετε ψωμί, κ' αὐτὸ τὸ βαλιέτι,

- τοὺς κλέφτες νὰ βαρέσετε τοὺς Χαραμοσταθαίους.

Νάτος κ' ὁ Γιάννης τοῦ Σταθα, γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα,
 'ς τὸν Κόρακα ἐγιομάτισε, 'ς τὴ Βλύχα πάει τὸ βράδυ.

— Καλὴ σας μέρα, Μπέηδες, πολλὰ τὰ ἔτη, ἀγάδες.

— Καλῶς τὸ Γιάννη τοῦ Σταθα, καλῶς τὸν Καπετάνο.

- 10 Γιαννάκη μ', ρίξε τ' ἄρματα, Γιαννάκη μ', παραδώσου.

— Καὶ πῶς τὰ ρίχνω τ' ἄρματα καὶ πῶς τὰ παραδίνω.

Ἐγὼ εἰμι ὁ Γιάννης τοῦ Σταθα, γαμπρὸς τοῦ Μπουκουβάλα,
 χίλια φλωριά δὶν' ὁ Σταθαῖς, καὶ χίλια ὁ Μπουκουβάλας,

καὶ χίλια δὶν' ἡ μάνα μου καὶ χίλια ἡ ἀδερφή μου,

- 15 καὶ χίλια ἡ γυναῖκά μου γιὰ νάρθουν νὰ μὲ βγάλουν.

— Ἐδῶ ποῦρτες, Γιαννάκη μου, ποτὲ βγαλμοὺς δὲν ἔχεις,

ἐδῶ δὲν εἶν' ἡ Δούμνιτσα, δὲν εἶν' τὸ Σακαρέτσι,

ἐδῶ τὸ λέν' Ἀρβανιτιά, τὸ λένε Μέτσο Χοῦσο.

Ὁ Μπουκουβάλας κίνησε τὴ νύχτα μέρα κάνει,

- 20 'ς τὸν Κόρακα ξεκάμπησε, 'ς τὸ Βάλτο πάει τὸ βράδυ,

κ' ὅσῳ νὰ πάη 'ς τὴ Δούμνιτσα, τοὺς βρίσκει σκοτωμένους,

καὶ κάνει τὸν κατήφορο, καὶ πάγει πρὸς τὰ χάνια,

τὸν Μέτσο Χοῦσο καρτερεῖ, τρακόσιους τοῦ σκοτόνει,

καὶ τὸν ἐπῆρ' ἀπ' τὸ κοντὸ ὡς ὄξου ἀπὸ τὴν Ἄρτα.

Ἡ γενεὰ τῶν Σταθαίων διέπρεψε μεταξύ τῶν τοῦ Βάλτου ἀρματωλῶν, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετήρησε τὴν ὀπλαρχηγίαν τῆς χώρας ταύτης, μέχρι τοῦ Σταθαῖκη, (ἄσμα 61ον.) Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ἄσματος ἐξάγεται ὅτι ὁ Ἰω. Σταθαῖς, ὅστις πάμπολλα ἀνδραγαθήματα ὡς ὀπλαρχηγὸς διέπραξε, ἐφονεύθη διὰ δόλου. Ἦτο δὲ γαμβρὸς τοῦ Ἰωάν. Μπουκουβάλα (ἄσμα 42), ὅστις παρυσισάζεται ἐν τῷ παρόντι ἔτηματι ὡς ἐκδικητὴς του, καὶ μετ' αὐτοῦ πολλάκις συνεπολέμησε κατὰ τῶν Μετσο-

Χουσαίων, πατροπαράδοτον διατηρούντων κατὰ τῆς οἰκὸγένειας Μπουκουδάλα μῖσος, χρονολογούμενον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ γέρον Μπουκουδάλας (ἄσμκ 32), ἐνίκησε τὸν Μέτσο-Χοῦσον.

—o—

41. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΑΙΝΤΟΥΤΗΣ. (1760—1770).

Pass. 9.

Μάνα, μ' ἐκαταράστηκες, βαρεῖα κατάρα μοῦ εἶπες,
 ὀλημερῆς νὰ πολεμῶ, τὴ νύχτα νὰ φυλάγω,
 τὸ χέρι μου προσκέφαλο, καὶ τὸ σπαθί μου στρώμα.
 Νὰ ἤμουνα πετροπέρδικα 'ς τὰ πλάγια τοῦ Πετρίλου,
 5 'ς τὰ πλάγια καὶ 'ς τὰ μάρμαρα καὶ 'ς ταῖς κοντοραχούλαις,
 ν' ἀκούρμαγα τὸν πόλεμο πῶς πολεμοῦν οἱ κλέφταις,
 καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα τοῦ Γιάννη Μπουκουδάλα,
 'ς τὸν πάτο 'ς τὰ Κουμπουριανά, 'ς τὴν ἐκκλησιὰ τριγύρω.
 Γιώργο Χαϊντούτης φώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι,
 10 — Βάλτε φωτιά 'ς τὴν ἐκκλησιὰ, κάψτε τὴν Παναγία,
 χίλια φλωριά θὰ τῆς χρωστῶ, καὶ πεντακάσια γρόσια,
 καινούρια νὰ τὴν φτιάσουμε, νὰ μὴ μᾶς κατάρψῃ.

Τὸ ἄσμάτιον τοῦτο ὡς τεμάχιον ἐκτενεστέρου ἄσματος ἐκδιδομένου ὑπὸ τοῦ Χριστοφ. Περραιβοῦ καὶ τῆς Ν. Πανδώρας, διετηρήθη ἐδόμενον ὡς αὐτοτελές παρὰ τοῖς Ἑπειρώταις εἰς κλέος τοῦ Γεωργίου Χαϊντούτη, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἀνδρεϊότερος τῶν ὑπαρχηγῶν τοῦ Ἰωάννου Μπουκουδάλα.

—o—

42. ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ. (1772).

Pass. 6.

Ἐνα πουλάκι ξέβγαίνε 'πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Πάργα,
 καὶ ψάχνει ναῦρῃ 'ς τὰ βουνά τὸν Κώστα Μπουκουδάλα,
 καὶ ἀντάμωσε τὴν κλεφτουργιὰ πέρα 'ς τὸ Μακρυνόρο.

— Πές μας, καλὸ πουλάκι μου, πές μας κἀνα χαμπέρι.

- — Τί νὰ σᾶς 'πῶ, μωρὲ παιδιά, τί νὰ σᾶς 'μολογήσω;
ὁ Μπουκουβάλας πέθανε τὴν κυριακὴ τὸ βράδυ,
κι' ἄφησε διάτα καὶ χαρτὶ 'ς ὅλα τὰ παλληκάρια.
«Σ' ἐσέ, Γιαννούλη μ' ἀδερφέ, 'ς ἐσέ, Χρῆστ' Ἀνωγιάτη,
καὶ Τραγουδάκα χωριανέ, ποῦ σ' εἶχα μπιστεμένον,
10 τὸν Κώστα νὰ συμμάσητε, νὰ γένη καπετάνος,
μὴ τὸν καταφρονέσητε ποῦ πέθαν' ἀδερφός του.
'Ο Κώστας εἶναι φρόνιμος, εἶναι καὶ παλληκάρι,
'ς τὰ δόντια παίρνει τὸ σπαθί, 'ς τὰ χέρια τὸ ντουφέκι,
ὁμπρὸς τρέχει 'ς τὸν πόλεμο, 'ς τὸ φεῦγα μὲν' ὀπίσω.

Ἄλλος Ἰωάννης Μπουκουβάλας, υἱὸς ἡ ἑγγονος τοῦ γέρω Μπουκουβάλα (ἀρ. 32), μεθ' οὗ ἐσφαλμένως συγγέουσιν αὐτόν, διατελέσας σωματάρχης τοῦ ἀρματωλοῦ Βάλτου Σταθᾶ Γεροδήμου σὺν τῷ Ἀλ. Καρακίτσῳ καὶ Κοντόγιάννῃ, ἐγκατεστάθη διὰ τῆς βίβας περὶ τὸ 1770, τῇ συνδρομῇ τοῦ Γεροδήμου, εἰς τὸ ἀρματωλίκιον τῶν Ἀγρᾶφων (ἴδε καὶ Τουρκοκρ. Ἑλλ. 492 καὶ 497, καὶ Ἱστορ. Ἑλλ. Ἔθνους Ε, 621). Κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁρλώφ ὑποκινηθεῖσαν τῷ 1770 ἀτυχῇ ἑλλῃν. ἐξέγερσιν, φαίνεται λαβὼν καὶ οὗτος μετὰ τῶν ἄλλων συγχρόνων ἀρματωλῶν ἐνεργὸν μέρος. Ἦτο δὲ ὁ πρεσβύτερος καὶ ἀξιώτερος τῶν δύο ἀδελφῶν τοῦ Στεργίου καὶ Κώστα, καὶ ἀπεβίωσε περὶ τὸ 1772 εἰς Πάργαν, ἀτεκνὸς ὢν, ἐτάφη δὲ ἐν τῷ ἐκεῖσε Σιναιτικῷ μετοχίῳ τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων, διαθεὶς τὴν ὀπληρχηγίαν του εἰς τὸν ἀδελφόν του Κώστα. Τοῦ Κώστα τοῦτου υἱοὶ ἦσαν οἱ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἀκμάσαντες καὶ μέχρις ἐξοντώσεως ὑπ' ἐκείνου καταδικώμενοι Ἀθνασίος, Γιαννάκης καὶ Δημὸς, ἔχοντες ὡς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν καταφύγιον τὴν Πάργαν. Περὶ τοῦ Ἀθνασίου ἴδε τὸ ἔσμα 640. Ὁ Ἰωάννης, δευτερότοκος ὢν, ὑπήρξε γαμβρὸς τοῦ Καραϊσκού, καὶ ἀπεβίωσεν ἐν Ἰωαννίνοις, ὅπου ἐπὶ τινα ἔτη διέμενεν ὡς ὁμηρος, ὁ δὲ Δημὸς νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ Δεσύλα Μάστρακκα, Παργίου, ἐπέζησε μέχρι τῶν πρώτων χρόνων τῆς ἐπαναστάσεως.

Εἰς Κούρεντα τὸ προεκτεθὲν ἔσμα ἠκούσαμεν ἔχον τὴν ἐπομένην διαφορὰν ἐν τῇ ἀρχῇ.

Πουλιὰ νὰ μὴ λαλήσετε, κοῦκκοι νὰ βουβαθῇτε,

... βρουσούλες μὲ τὰ κρυὰ νερά, ὅλαις νὰ ξεραθῇτε,

καὶ ἔς τοῦ Πετρίλου τὰ δεντριά πουλί νὰ μὴ λαλήσῃ,
 τ' ἦρθε πουλί θαλασσινὸ πο μὲς ἀπὸ τὴν Πάργα·
 Ὁ Μπουκουβάλας πέθανε κτλ.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Πανδώρας (Φύλλ. 63) ὑπὸ τὸν τίτλον «Στέργιος Μπουκουβάλας» καὶ διαφέρει τοῦ ἡμετέρου, ὃ δὲ ἐν τῷ 8ῳ ἄσματι τοῦ Ζαμπελίου Στέργιος εἶναι, φρονοῦμεν, ἄλλος παρὰ ὃ ἀνωτέρω ἀναφερόμενος.

43. ΤΣΙΟΒΑΡΑΣ. (1770).

Χαρ. VI, 31. Legr. 80,53.

Βαρκοῦλα ν ἐκατέβαινε τοῦ Λούρου τὸ ποτάμι,
 τὰ ρέμματα ροδόλαγαν καὶ ἡ βαρκοῦλα τρέχει·
 Καταμεσῆς τοῦ ποταμοῦ, ἔς τὸν πόρο τοῦ Τσιοβάρα,
 τὰ ρέμματα ροδόλαγαν καὶ ἡ βαρκοῦλα ἐστάθη,
 5 γιὰτὶ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ, ἔς ἓνα δεντρί μεγάλο,
 ἓνα πουλί, μαῦρο πουλί, σὰν ἀπ' ἀνθρώπου στόμα,
 στριγκιὰ φωνὴν ἐξέβγαλε, κ' οἱ λόγκοι ἀχολογοῦσαν.
 — Καραβοκύρη, σὰν θὰ βγῆς ὅξ' ἀπὸ τὸ ποτάμι,
 διαλάλησε ἔς τὴν Πρέβεζα, ἔς τὴ Βόνιτσα, ἔς τὸ Βάλτο,
 10 νὰ μάθουν πῶς ἐσκότωσαν τὸν καπετὰν Τσιοβάρα.
 Πέρναγε ψὲς μὲ δυὸ παιδιὰ ἔς τὴν Ἄρτα νὰ πηγαίνῃ,
 κ' ἐδῶ καρτέρι τῶκαμαν Τοῦρκοι Μαργαριτιώταις.
 Εἴκοσι βόλια τῶρριξαν τὰ τρία τὸν ἐπῆραν,
 τῶνα τὸν πῆρε ἔς τὸ μερί, τᾶλλο ἔς τὸ δέξιο χέρι,
 15 τὸ τρίτο τὸ πικρότερο τοῦ τρύπησε τὰ στήθια.
 Ψῆλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάξει·
 «Μαργαριτιώταις ἄπιστοι, νυχτοπαλληκαράδες,
 ἐγὼ ἂν σκότωσα πολλούς, πολλοὺς ἀπ' τοὺς ἴδικούς σας,
 παλληκαρίσια τῶκανα, δὲν ἴσκότωνα τὴ νύχτα,
 20 τὸ ξέρεי ὅλ' ἡ Λάμαρη, ὁ Λοῦρος, τὸ Φανάρι.

Τοῦ Λάμπρα ἴσως συγγενὴς ὁ Τσιοβάρας, διεδέχθη τὴν θέσιν αὐτοῦ

ἐπαξίως, καὶ κατέστη περιώνυμος διὰ τὴν συστηματικὴν ἀντίταξιν του κατὰ τῶν ἀγάδων τοῦ Μαργαριτίου, πρὸς οὓς μόνον τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπετέλει τρόμον. Ἐν καιρῷ δὲ εἰρήνης καὶ σπονδῶν ἐδολοφονήθη παρὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ ὡς τὸ ἔσμα περιγράφει, καὶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν τῆς Λάμαρης ὀπλαρχηγίαν ὁ Δῆμος Διγόννης. Περὶ τοῦ Τσοβάρα ἰδὲ χρονογρ. Τομ. Α'. 259 καὶ διορθώτεον τὸ ἐκεῖτε λάθος περὶ τοῦ τόπου ὅπου ἐδολοφονήθη. — Ἀγνοοῦμεν ποῦ στηριζόμενος ὁ κ. Legrand χρονολογεῖ ἀπὸ τοῦ 1672 τὸ παρ' αὐτοῦ ἐκδεδομένον ἔσμα τοῦ Τσοβάρα, ἀποκαλῶν αὐτὸν καὶ ὀπλαρχηγὸν τῶν Ἀγράφων. Τὸ παρ' αὐτῷ ἔσμα, καίτοι διάφορον τοῦ ἡμετέρου, ἀνήκει προδήλως εἰς τοῦτον τὸν τῆς Λάμαρης ὀπλαρχηγὸν Τσοβάραν, φανευθέντα παρὰ τὸν ποταμὸν Λοῦρον. Ἐπίσης καὶ ὁ κ. Παπαρηγόπουλος ἐσφαλμένως ὀνομάζει αὐτὸν ἄρματολὸν τῆς ΙΖ'. ἑκατονταετηρίδος.

Τὸ παρὰ Χασιώτῃ (207,30) ἐλήφθη ἐκ τῆς παρούσης συλλογῆς.

—o—

44. ΓΙΩΤΗΣ ΜΠΑΡΖΟΚΑΣ. (1770).

Famr. I, 12. Ζαμπ. 606,12. Pass. 119. Σασ. VI, 29.

Ἀσκήθηκα πολὺ ταχυὰ ὁ μαῦρος ἀπ' τὸν ὕπνο,
πέρνην νερὸ καὶ νίβομαι, φορῶ καὶ τ' ἄρματα μου,
καὶ πῆρα δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια.

Ῥκούω τὰ πεῦκα ποῦ βροντοῦν καὶ ταις ὄξυαῖς ποῦ τρίζουν,
καὶ τὰ γιατάκια τῶν κλεφτῶν, ποῦ κλαῖν τὸν καπετάνο.

Ῥκούω ποῦ βόγκαε κ' ἔλεγεν ὁ Γιώτης ὁ Μπαρζόκας:

«Ποῦ εἰστε, παιδιά, δὲ φαίνεστε τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχταις

Ἐλᾶτε νὰ με βγάλετε ἀπ' τὰ πικρὰ λαγκαθία,

τὶ ἐδῶ οἱ λύκοι θὰ με φᾶν, τ' ἀρκούδια θὰ με πνίξουν.

10 Γὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ, βάλτε με νὰ καθίσω,

φέρτε μου κ' ἕναν ταμπουρά πικρὰ νὰ τὸν λαλήσω,

νὰ τὸν λαλήσω καὶ νὰ εἰπῶ τὸ μαῦρό μου τραγουδί.

Μουστάκι μου κατάμαυρο, καὶ φρύδια μου μεγάλα,

καὶ σὺ, τζαμπᾶ περήφανε, ποῦ φτάνεις ὡς τὴν πλάτη,

15 θὲ νὰ αἰς φάγ' ἡ μαύρη γῆς, θὰ λυώσετε 'ς τὸ χῶμα!

Παιδιά μου, νὰ μοῦ φτιάσετε τὸ μαῦρό μου κιθαύρι,
 νᾶναι βαθύ, νᾶναι πλατύ, νᾶναι πολὺ μεγάλο,
 νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ, κι' ὀλόρθος νὰ γεμίζω,
 καὶ 'ς τὴν δεξιὰ του τὴ μεριὰ ν' ἀφήστε παραθύρι,
 10 νὰ χρούη ὁ ἥλιος τὸ ταχύ, τὴ νύχτα τὸ φεγγάρι,
 κι' ὅταν οἱ κλέφτες θὰ περνᾶν νὰ με καλημερίζουν.

Ἐν ἄλλαις συλλογαῖς παρὰπλήσιον ἄσκημα ἐξεδόθη ἀναφερόμενον εἰς ἄλλο πρόσωπον, ἀλλ' ἐν τῇ Ἡπείρῳ ἄδεται ὡς ἐκδίδεται ἐνταῦθα, ἀπομνημονεῦον τὸ ὄνομα τοῦ Γιώτη Μπαρζόκκ, ἀρχαίου κλέφτου Θεσσαλοῦ, καὶ ἔως εἰς τὸν Μπαρζόκκν τοῦτον ἀναφέρεται καὶ τὸ ἄσμα τὸ ἀρχόμενον. ἌΤι συλλογιέσαι, Γιώτη μου, τί βάνεις με τὸ νοῦ σου. Ἐπισυνάπτοντες τοὺς ἐπομένους Ὀμηρικοὺς στίχους, προσκαλοῦμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς ἀντιπαρεβολὴν αὐτῶν μετὰ τῶν τελευταίων τεσσάρων στίχων τοῦ ἄσματος.

α Σήματ' ἐμοὶ χεῦχι πολιῆς ἐπὶ θινὶ θαλάσσης,
 α ἀνδρὸς δυστήνοιο, καὶ ἐσσομένοισι ποθέσθαι·
 α ταῦτα τέ μοι τελέσαι, πῆξαι τ' ἐπὶ τύμβῳ ἑρετμὸν
 α τῷ καὶ ζῶδες ἔρεπσον ἐὼν μετ' ἐμοῖς ἐταίροισσι. (Ὀδ. Α. 89).

45. ΣΑΤΗΡ ΜΓΕΗΣ. (1760-1780).

Σαββάτο· ἡμέρα, κυριακὴ προτοῦ νὰ ξημερώσῃ,
 κίνησεν ὁ Σατίρμπεης 'ς τὸν πόλεμον νὰ πάνῃ.

Ἐ τὸ δρόμον ὁποῦ πῆγαινε, 'ς τὸ δρόμον ποῦ πηγαίνει,
 ἓνα πουλί τὸν σταύρωσε, τὸν πικροκουδεντιάζει.

6 — Γύρισε πίσω, μπέη μου, γιατί θε ν' ἀπεθάνῃς.

— Καὶ ποῦ τὸ ἔμαθες, πουλί, ὅπως θε ν' ἀπεθάνῃς;

— Ἐφές ἤμαυν 'ς τοὺς οὐρανοὺς μαζὺ με τοὺς Ἀγγέλους,
 γράφουν τὰ στίτια σ' ἔρημα, καὶ τὴν κυρά σου χήρα,
 γράφουν καὶ τὰ μπεγιόπουλα φτωχὰ χωρὶς πατέρα.

10 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόπειε,
 μὴ μπαταριά ν' ἀκούστηκε, κ' ἔπρεσε μὲς τὸν τόπο.

Ὁ ἐκ Γρεβθενῶν οὗτος Μπέης, ληστοδιώκτης χρηματίσας ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούρτ Πασσᾶ, κατήγετο ἐκ τοῦ Κάστρου τῶν Γρεβθενῶν, ἔμπροσθεν δὲ εἰς ἐνέδραν ληστῶν ἐφονεύθη, ὡς τὸ ἄσμαξ του παρίστησιν.

—o—

46. ΟΙ ΥΙΟΙ ΤΟΥ ΔΗΜΑΚΗ

ΥΠΟ ΚΛΕΦΤΩΝ ΑΓΑΧΘΕΝΤΕΣ. (1765).

Χασιώτ. VI, 26.

- Τοῦ Κυρ' Δημάκη τὰ παιδιά, τὰ δυὸ γραμματισμένα,
 σκλάβους τὰ πῆραν καὶ τὰ δυὸ οἱ σκυλοχαραμίδες·
 Τὰ πῆραν, καὶ τὰ πάγησαν δεμένα μέσ' ἔς τὰ Χάσσια,
 κ' ἐκεῖ τὰ τυραγνοῦσανε, μὲ πέτραις τὰ πλακόνουν.
 Γράφουν καὶ στέλνουν γράμματα ἔς τὸ δόλιο Κυρ' Δημάκη
 νὰ στείλῃ γρόσια καὶ φλωριά, κ' ἐξῆντα δυὸ γελέκια,
 νὰ στείλῃ κι' ἀσημόκουπα νὰ πίν' ὁ καπετάνος.
 Τὰ σύναξε, τὰ σύναξε, τρεῖς μούλαις φορτωμέναις.
 Ὅσον δρόμον ὅπου πήγαινε, ἔς τὸν δρόμον ποῦ πηγαίνει,
 10 ἀκούει τὸν κοῦκκο ποῦ λαλεῖ, καὶ βραχνιαστὰ τὸ λέγει,
 κι' ὁ Κύρ' Δημάκης τὸν ρωτᾷ καὶ τὸν καλοξετᾷ·
 — Μὴν εἶδες κλέφτες πουθενά, μὴν εἶδες χαραμίδες;
 — Τὸ βλέπεις 'κεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι ψηλὸ καὶ μέγα;
 ἐκ' εἶν' οἱ κλέφτες οἱ πολλοί, ἐκ' εἶν' οἱ χαραμίδες,
 15 κ' ἔχουν καὶ δυὸ σκλαβόπουλα, παιδιά τοῦ Κυρ' Δημάκη.

Περὶ τοῦ Δημάκη τούτου ἐξηγούμεθα ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 5 ἄσματι· τὸ δὲ παρὸν ἄσμα εἶναι λίαν ἐκφραστικὸν τῶν παθημάτων τῶν αἰχμαλωτιζομένων ὑπὸ ληστῶν.

—o—

47. ΝΙΚΟΛΟΣ ΣΤΟΥΚΟΣ ΚΑΙ ΧΑΣΑΝ ΜΠΕΝΙΑΣ. (1760-1780).

Διαβᾶτε ἀπὸ τὴν Χιλιαδοῦ, ζερβιά μερῆς τῆς Γούρας·

ὁ Χασάν Μπένιας πολεμάει μὲ τρία βιλαέτια,

- με τὸν Πασσᾶ, με τὸν Ἀγᾶ, με Νικολὸ τοῦ Στούκου,
 — Μπρὲ Νικολό, δὲν πολεμᾶς, δὲ ρίχνεις καὶ ντουφέκια!
 5 — Ὅτ' Ἀλωναριοῦ τὰ κάμματα, ὅτ' Αὐγούστου τὰ σκρουμπούδια,
 ἀναψε τὸ ντουφέκι μου, τὰ βόλια δὲν τὰ τρώγει.
 Γιροῦσι ἐκάμανε πικρὸ ὁ Νικολὸς κι' ὁ ἀράπης.
 — Καλὰ ἔλεγε, μανοῦλά μου, καὶ σύ, δόλια γυναῖκα,
 με τοὺς κακοὺς μὴ πιάνεσαι, καὶ με τοὺς Ἀρδανίταις,
 10 τ' οἱ Ἀρδανίταις εἶν' κακοί, ρίχνουν καὶ σὲ σκοτώνουν.
 Μάνα μ', δὲν ἦταν ἐκατό, δὲν ἦτανε διακόσιοι,
 ἦταν πολλοὶ κι' ἀμέτρητοι κι' ὁ Νικολὸς μονάχος.

Τοῦ ἀπομνημονευομένου Νικολοῦ πατρίς ὑπῆρξεν ἡ Χιλιάδοῦ, χωρίον
 τῶν Ἀγράφων, καὶ ἤκμαζεν, ὡς εἰκάζομεν, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούρτ
 Πασσᾶ, διαπρέπων μετὰ τῶν τότε δημογερόντων καὶ πολεμιστῶν,
 ὅποιοι ἦσαν οἱ Τσολάκογλοι, Παλαιόπουλοι καὶ ἄλλοι, ἐγένετο δὲ θῦμα
 τοῦ τότε ληστάρχου Ἀλβανοῦ Χασάν Μπένια ἐνεδρεύσαντος ἡ ἀποκλεί-
 σαντος αὐτόν, ἔχοντα μόνον τὸν ἀράπην του μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐν τῇ συλ-
 λογῇ τοῦ Μανούσου ἀπαντᾶται ἄσμα ἀρχόμενον ὡς τὸ προεκτεθειμένον,
 ἀλλ' εἰς διάφορον ἀντικείμενον περιστρεφόμενον, ὅπου ἀπαντᾶται ὡς
 ἀγωνιστῆς ὁ Καζαβέρνης. Ἐπίσης λίαν διάφορα εἰσὶ καὶ τὰ παρὰ Ζαμπ.
 (609, 16), Tomas. (381) καὶ Pas. (114) ἀπαντῶμενα ἄσματα τοῦ
 Καζαβέρνη.

—o—

48. ΝΤΕΛΗ ΔΗΜΟΣ. (1780).

Ἕνας πλάτανος με δεκοχτὼ κλωνάρια,
 καὶ ὅτ' ἐν τῇ ρίζᾳ του κοιμᾶτ' ὁ Ντεληδῆμος,
 Τρεῖς τὸν ἐκλαιγαν, καὶ δυὸ μοιρολογοῦσαν,
 « Σήκου, Δῆμό μου, καὶ μὴ βαρυκοιμᾶσαι,
 5 μάσε παγανιὰ ὅλο Γρεβδενιτούλια.
 κ' ἔβγα ὅτ' ἐν τῷ βουνό, ψηλὰ ὅτ' ἐν τῇ Βασιλίτσα,
 τί ἔχεις πόλεμο μαζὺ με τὸν Βελιάγα».

Ὁ Ντελη Δημος οὗτος ἤκμασεν εἰς τὴν χώραν τῶν Γρεβδενῶν ὡς

ἀρματωλὸς καὶ λήσταρχος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κούρτ Πασσᾶ ὑπ' αὐ-
τὸν καὶ ὁ Γεώργιος Ζάκας (Γάκης), πατὴρ τῶν Ζακαίων, ὑπηρέτησεν
ὡς πρωτοπαλλῆκαρον. Ἐφονεύθη δὲ προσβληθεὶς αἰφνης ὑπὸ τοῦ Βελιάγα,
προπάππου τοῦ νῦν προὔχοντος τῶν Γρεβδεσίων.

— 0 —

49. ΒΕΒΑΣ, ΓΡΙΒΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΣΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ. (1760-80).

Pass. 184.

- Καλότυχα εἶναι τὰ βουνά, καλότυχοι κ' οἱ κάμποι,
τὸ καλοκαίρι πράσινα καὶ τὸ χειμῶνα ἄσπρα,
δὲν καρτεροῦνε θάνατο, τὸ χάρο δὲ φοβοῦνται.
κανένας δὲν τὰ χάρηκεν ἀπ' τοὺς παλληκαράδες,
5 τὰ ἔχρηκε ὁ Κατσίγιαννος, ὁ Γρίβας καὶ ὁ Βέβας.
Ἄντάμα ἐτρῶγαν κ' ἔπιναν, ἀντάμα ἐχαιρετιῶνταν,
ὁ Βέβας πίν' μὲ τὸ γυαλί, ὁ Γρίβας μὲ τὴν κοῦπα,
κι' ὁ δόλιος ὁ Κατσίγιαννος μὲ μαστραπ' ἀσημένιον.
— Βέβα, δὲν τρῶς, δὲ χαίρεσαι, δὲ τραγουδᾷς, δὲν πίνεις;
10 — Καὶ τί καλὸ ἔχω νὰ χαρῶ, νὰ πιῶ, νὰ τραγουδήσω!
Ἄπόψ' εἶδα ἔς τὸν ὕπνο μου, ἔς τὸν ὕπνο τοῦ κοιμώμου,
φοροῦσα γοῦνα κόκκινη ἀπ' τὴν κορφή ἔς τὰ πόδια.
— Τὰ εἴνορα εἶναι ψέμματα, ἔς τὸ νοῦ σου μὴν τὰ βάνης.
Ἀκόμ' ὁ λόγος ἔστεκε κ' ἡ συντυχία ἐκρατιῶνταν,
15 κ' ἡ παγανιά τοὺς πλάκωσε, μιὰ μπαταριά τοὺς ρίχνει.
Τὸ Βέβα πέρνουν ἔς τὴν καρδιά, τὸ Γρίβα ἔς τὸ ποδᾶρι,
τὸν δόλιο τὸν Κατσίγιαννο τὸν ἔπῃραν ἔς τὸ κεφάλι.

Ἄγνοομεν εἰς ποίους ἀρματωλοὺς καὶ εἰς ποίαν ἐποχὴν ἀναφέρεται
τὸ ἔσμα τοῦτο. Ἐὰν ὁ ἀναφερόμενος Γρίβας ᾔην ὁ πάππος τοῦ Γαρδι-
κιώτου καὶ Θεοδώρου, ὁ δὲ Κατσίγιαννος ἀρχηγὸς τῆς γενεᾶς τῶν Κα-
τσιογιανναίων, ἀποδοτέον τὸ συμβᾶν αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Κούρτ
Πασσᾶ, καὶ θετέον ὡς τόπον ἐνθα διεδραματίσθη θέσιν τινὰ τῆς Ἀκαρ-
νανίας. Δὲν εἶναι ἐν τούτοις καὶ ἀπίθανον νὰ ἀναφέρεται τὸ ἔσμα εἰς
τὴν ἐνδοξὸν τῇ Ἀγγελοκαστρῷ μάχην τοῦ Χρ. Γρίβα πρὸς τὸν Βαλῆν

τοῦ Κάρλελι Ἀχμέτ, τῷ 1770. Παρὰ Ζαμπελίῳ (611, 19) ἀπαντᾷται
 φσμα τι ἀντικείμενον ἔχον τὴν δολοφονίαν ἐνὸς τῶν Κατσιογιάννων
 καὶ ἀναγόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκατονταετηρίδος ταύτης.

—o—

50. ΙΣΜΑΗΛ ΔΑΜΖΗΣ. (1775).

Δὲν σ' ἄρεγε, Σμαήλαγα, Φοῦρκα καὶ Σαμαρίνα,
 μόν' ἤθελες καὶ τὸ Ντουσκὸ νάχης ἀρματωλίκι,
 καὶ τὸ κακὸ τοὺς ἔκαμε καρτέρι νὰ σοῦ κάμουν.
 — Σμαήλη, ρίξε τ' ἄρματα, Σμαήλη, παραδόσου.

- — Καὶ πῶς νὰ ρίξω τ' ἄρματα καὶ πῶς νὰ προσκυνήσω,
 ἐγὼ εἶμαι ν ὁ Σμαήλαγας ποῦ μὲ τρομάζ' ὁ κόσμος.
 Μιὰ μπαταριά τοῦ ρίχνουνε κι' ἀπόμεινε 'ς τὸν τρόπο
 τὸν ἔκλαψ ἡ Ἀρβανιτιά, τὸν ἔκλαψε τὸ Δάμζι.

Ὁδοφύλαξ τρομερὸς χρηματίσας οὗτος ἐπὶ Κούρτ πασσα, ἀπερχόμενος
 εἰς τὸ Ντουσκό, χωρίον τῶν Γρεβθενῶν τοῦ Βλαχικοῦ τμήματος, πρὸς
 καταδίωξιν ληστρικῆς συμμορίας, ἐφονεύθη ἐν ἐνέδρῳ.

—o—

51. ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑ ΣΑΜΑΡΝΙΩΤΗΣ. (1780).

Σασ. 110, 33.

Κύττα μπαϊράκια πῶρχονται ἀπ' τοῦ Ρωμηοῦ τῇ ράχι!
 Κι' ὁ Γιάννης χαμογέλαγε, ταράζει τὸ κεφάλι,
 πέρνει καὶ ζώνει τὸ σπαθί, κι' ἀδράζει τὸ ντουφέκι.

Ἡ μάνα του ἀπὸ κοντὰ τοῦ σκούζει καὶ βελλάζει.

- — Ποῦ πᾶς, Γιαννη μου, μοναχός, δίχως πολλοὺς κοντά σου;
 — Καὶ τί τοὺς θέλω τοὺς πολλοὺς; φτάνω καὶ μοναχός μου.
 Σὰν 'πῆγε καὶ τοὺς ἔφθασε μέσ' τοῦ Χασὰν Κοπάτση,
 — ποῦ πᾶτε, πάληαρβανητιά, καὶ σεῖς, μπρὲ Κολωνιάταις!
 ἔδω εἶν' ὁ Γιάννης τοῦ Παπᾶ ἀπὸ τῇ Σαμαρίνα.

- ¹⁰ Τὸ λόγο δὲν ἀπόσῳσε καὶ βαρυαναπενάξει.
 Ἀπὸ τὴν πλάτῃ τῶρχεται φαρμακερὸ βολύμι
 μὲ προδοσιὰ βαρέσανε τὸν καπετὰν Γιαννάκη.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς οὗτος ἤκιμαζε περὶ τὸ 1780 καταστάς ὁ τρόμος τῶν Ἀλβανῶν καὶ Κωλωνικτῶν, ὅσοι διέβαινον ἐκ τῶν Βλαχικῶν διόδων ἐπιστρέφοντες ἐκ τῶν κατὰ τὴν Θεσσαλίαν ληστρικῶν ἐκδρομῶν των. Οὗτοι ἠναγκάσθησαν, ὑποστάντες πολλάκις τὰ πάνδεινα, ἵνα παρχωρῶσιν αὐτῷ τὸ ἐν τρίτον τῆς λείας των, ὅπως διέρχωνται ἐκεῖθεν ἀνενοχλήτως. Ἐδολοφονήθη δέ, ὡς τὸ ἔσμα τοῦτο παρίστησιν, ὑπὸ συμμορίας Ἀλβανῶν ὀδηγουμένης ὑπὸ τινος συνεγχωρίου τοῦ ἀντιζήλου, συννηοθηθέντος μετὰ τῶν ἤδη ἐπικνερχομένων ἐκ Θεσσαλίας ληστῶν.

— 0 —

52. ΜΙΧΟΣ ΣΑΜΑΡΝΙΩΤΗΣ. (1785).

- Ὁ Μίχος ἐκατέβαινε ἀπὸ τῇ Σαμαρίνα,
 μὲ τὸ γτουφέκι 'ς τὸ πλευρό, μὲ τὸ σπαθί 'ς τὴ ζωσί,
 νὰ πάῃ κατὰ τὰ χειμαδιά, 'ς τὴ Σκιά καὶ 'ς τὸ Πρετόρι.
 Πουλάκι ἐπῆγε κ' ἔκατσε 'ς πῇ δέξια τοῦ τὴν πλάτῃ,
⁵ καὶ δὲν λαλοῦσε σὰν πουλί οὔτε σὰν χελιδόνι,
 μόν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγεν ἀνθρώπινη κουβέντα,
 « Πέρνα το, Μίχο, διάβα το αὐτὸ τὸ μονοπάτι,
 κι' ἄλλῃ φορᾷ δὲν τὸ περνᾷς, κι' ἄλλῃ δὲν τὸ διαβαίνεις».
 Τὰ μάτια τοῦ ἐχαμήλωσε, τὰ δάκρυα τὸν ἐπῆραν.
¹⁰ — Πουλάκι μου, ποῦ τῶμαθες, ποῦ τ' ἄκουσες, πουλί μου;
 — Ἐφές ἤμουν 'ς τοὺς Οὐρανοὺς μαζὺ μὲ τοὺς Ἀγγέλους,
 κι' ἄκουσα ποῦ σ' ἀνάφερναν μὲ τοὺς ἀπεθαμένους.
 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσῳσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
 μιὰ μπαταριά ν' ἀκούστηκε μέσ' ἀπὸ τὰ λαγαῶδι.
¹⁵ Ἰτρίζης τὸν καρτέρας ψηλὰ μέσ' τὸ Μπουγάζι,
 'ς τὸ χῶμα ἔπεσε νεκρὸς ὁ Μίχος Σαμαρνιώτης,
 ποῦ ἦταν 'ς τὴ Φούρκ' ἄρματωλός, 'ς τὴ Σαμαρίνα κλέφτης.

Ὁ τῶν Βλαχοχωρίων προϊστάμενος ἀρματωλὸς οὗτος ἐφονεύθη δι' ἐνέδρας ὑπὸ τινος συνεγχωρίου του, Ἰτρίζη ἐπονομαζομένου, ὅστις ὑπὸ τοῦ Μίχου συκοφαντηθεὶς ὡς κιβδηλοποιὸς, ἀπεστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ὑπέστη πολυετὴ δέσμευσιν, ἐξ ἧς ἀπαλλαγὴς ἐξεδικήθη τὸν αἵτιον τῆς ψευδοῦς καταμηνύσεως, καὶ μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην μετέβη εἰς Θεσσαλίαν ὑπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀθανασίου Μπλαχάδα· τοῦτο δὲ ἐγένετο ὀλίγῳ πρὸ τῆς σατραπείας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.

—o—

53. ΔΕΛΗ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ. (1760-1790).

Σήμερα ἴμερα πασχαλιά, σήμερα πανηγύρι,
τὰ παλληκάρια χαίρονται, βγαίνουν ἔς τὸ χασομέρι,
κι' ὁ Γιώργος δὲν ἐφάνηκε νὰ βγῇ ἔς τὸ χασομέρι.
Κύριε μου, τί νὰ γίνηκεν ὁ Γιώργης ὁ Μουστάκας.

- 5 Σκοτώθηκε καὶ κείτεται δεξιὰ ἔς τὸ ἅγιον δῆμα,
παράγγειλε καὶ τοῦ ἔφτιακαν μακρὸν πλατὺ κιβούρι,
καὶ ἔς τὴν δεξιὰ του τὴν μεριά τ' ἀφῆκαν παραθύρι,
νὰ μπαίν' ὁ Ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ, τ' Ἀπρίλην τὸ φεγγάρι,
ν' ἀκούη καὶ τὴν λειτουργιά, ν' ἀκούη τοὺς ψαλτάδες,
10 νὰ γλέπη καὶ νὰ χαίρεται ταῖς κόραις ποῦ χορεύουν
τὴν πασχαλιά καὶ ταῖς γλυκαῖς καλοκερναῖς γιορτάδες.

Οὗτος ἤκμασε πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ ἐχρημάτισεν ὀπλαρχηγὸς κατὰ τὸ τμήμα τῆς ἐπαρχίας τῶν Φιλιατῶν, οὗτινος ἔδρα ἦν τὸ χωρίον Τσαμαντᾶ, εἰς ὃ καὶ κατῴκει. Ἐδολοφονήθη δὲ ἔξω τοῦ χωρίου Ἀλίουκῦ παρὰ τοῦ ἀντιζήλου του Φετάνη Λυκιώτου, Χριστιανοῦ.

—o—

54. ΝΙΚΟΤΣΑΡΑΣ. (1795).

Τόπους πολλοὺς ἐγύρισα, δὲν ἔχω μπεζερίσει,
τὰ ἔρημα τὰ Γιάννενα τάχω μπεζερισμένα!

Μαντσάρ', ἔλα κι' ἄς φύγουμε, 'ς τὰ κόλια μας νὰ πᾶμε.

— Τί λές, τί λές, Τσαρούλη μου, τί λές, μπρὲ καπετάνε;

• Ἐδὼ τὸ λέν Ἀλῆ-πασσᾶ, μᾶς παίρνει 'ς τὴν ὁργή του.

— Ὅσῳ εἶν' ὁ Νίκος ζωντανός, Βεζύρη δὲν φοβᾶται,

Πασσᾶ ἔχει ὁ Νίκος τὸ σπαθί, Βεζύρη τὸ ντουφέκι!

Ἐκραξε τὸ σεῖζη του καὶ τότε διατάζει·

«Σεῖζη, σφίξε τ' ἄλογο, τὸν ἄξιο μου τὸ γρίβδα...

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπούλως μετὰ τὸν φόνον τοῦ γέροντος Τσάρρα, ἄρματωλοῦ τῆς Ἑλασσῶνος, ἐκράτει ἐν Ἰωαννίνοις ὁ δολοφόνος Ἀλῆ Πασσᾶς τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἐπιφοβὸν Νίκον Τσάρραν, ὅστις διέφυγεν ἀποτόλμως τὸν ἐπικείμενον τῆς δολοφονικῆς κίνδυνον, ὡς ἐκ τοῦ ἀτελοῦς τούτου ἔσματος ἐξάγεται. Περὶ τούτου δὲ καὶ τῶν ἀδελφῶν του Χρήστου Τσάρρα ἡ Μπαλωμένου καὶ Κωνσταντίνου, ὑπάρχουσιν καὶ ἕτερα ἔσματα διαφόρων περιπετειῶν ἀπομνημονευτικὰ ἐκδεδομένα σποράδην. (Βλ. Ζαμπ. 676, 100. Faur. I, 192 — 197. Πανδ. 14. Χρονογρ. Ἠπ. Α, 258). Ὁ ἥρωας τοῦ παρόντος ἔσματος, οὗτινος τὰ θαυμασία κατορθώματα ὡς ἄρματωλοῦ καὶ πειρατοῦ, ἰδίως κατὰ τὸ 1807, ἀναφέρονται ἐκτενῶς ἐν τῇ Τουρκοκρ. Ἑλλ. Σάθα (σελ. 577), ἀπεβίωσε περὶ τὸ 1808, καὶ οὐχὶ τὸ 1806, ὡς ἐσφαλμένως λέγει ὁ Fauriel.

— 0 —

55. ΣΤΟΥΡΝΑΡΗΣ. (1790).

Legr. 82, 54.

Βουν' ἀπὸ τ' Ἀσπροπόταμο, μὲ τὰ πολλὰ τὰ χιόνια,
τὰ χιόνια μὴν τὰ λυώσετε, ὅσῳ νὰ πέσουν τ' ἄλλα,
τ' εἶν' ὁ Στουρνάρης ἄρρωστος, βαρυὰ γιὰ ν' ἀπεθάνῃ,
καὶ τοὺς γιατροὺς ἐφώναξε καὶ τὸν ἀποφασίζουν.

• Ποῦ εἶσαι, Σφοντύλῃ μ' ἀδερφέ, καὶ πρωτοξάδερφέ μου,
ἔλα σιμὰ μου κάθησε, ἔλα σιμὰ 'ς τὸ στρῶμα.

Σ' ἀφίνω διάτα τὰ παιδιά μ', τὰ μοσχοχαϊδεμένα,

τ' εἶναι μικρὰ κι' ἀνήξερα κι' ἀπὸ κλεψιά δὲν ξέρουν.

Οἱ νειοὶ θέλουνε χάιδεμα, οἱ Τοῦρκοι θέλουν γρόσια,
 10 καὶ τὰ πρωτοπαλλήκαρα λουφὲ νὰ τ' αὐγατίσης,
 τὶ αὐτοὶ βασιτῶν τὸν πόλεμο, σὲ κάνουν παλληκάρη,
 ὅς τὸν πόλεμο πάνουν μπροστά, ὅς τὸ γύρισμα κατόπι.

Πολλὴν ἔχει τὸ παρὸν ὄψμα ομοιότητα πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Κ. Παπαρηγοπούλου (Ἰστ. Ἑλλ. Ἔθ. Β, 737) δημοσιευθὲν, ἀπὸθεν παρέλαβεν αὐτὸ καὶ ὁ Κ. Legrand, ἀλλ' ἐσφαλμένως, φρονοῦμεν, ἀποδίδουσιν αὐτὸ εἰς τὸν πάππον τῶν Στουρνάρων καὶ τὸ χρονολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ 1610. Ὁ Στουρνάρης οὗτος εἶναι ὁ ἀκμάσας καὶ διαπρέψας μεταξὺ τῶν συν-
 χρόνων του ἀρματωλῶν καὶ κλεπταρχῶν κατὰ τὸ τέλος τῆς παρελθού-
 σης ἑκατονταετηρίδος, ἀπεβίωσε δὲ κατέχων τὴν ὀπλαρχηγίαν τοῦ
 τμήματος τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀσπροποτάμου καλουμένου «Πόρτα Κόλια»
 καὶ ἡ ὀπλαρχηγικὴ αὐτοῦ θέσις διετηρήθη μέχρι τοῦ 1838, κατεχομέ-
 νη περιοδικῶς ὑπὸ τῶν υἱῶν του Στεργίου, Νικολάου, Γεωργίου καὶ Κώ-
 στα. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Νικόλαος διέπρεψε κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπα-
 νάστασιν καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς τοῦ Με-
 σολογγίου τὴν 9 Ἀπριλίου 1826· Ὁ δὲ Στέργιος ἐδολοφονήθη κατὰ
 τὸ 1829 ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σούλτσε Κόρτσ· Ὁ δὲ τελευταῖος Κώστας,
 ἀφαιρεθεὶς τὴν ὀπλαρχηγίαν τὸ 1838, ἐπιζεῖ ἰδιωτεύων. (Περὶ τοῦ Νι-
 κολάου Στουρνάρη ὡς καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν του, ὅρα ἱστορ. Τρικυύπη
 314).

—ο—

56. Ο ΖΑΡΝΑΒΕΛΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΑ. (1790-1800).

Πουλί μου, ποῦθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦθε κατεδαίνεις;
 Μὴν' ἔρχεσ' ἀπὸ τ' Ἀγραφα, κί' ἀπὸ τὸν ἔρμα Βάλτο;
 Μὴν' εἶδες κλέφτες πουθενά, μὴν' εἶδες χαραμίδες;
 Μὴν' εἶδες τὰ Κοντόπουλα, τὸ Γιώργη Ζαρναβέλα;

• — Ἐφές, προφές ἐπέρασα Ταρτάνας τὸ γιοφύρι,
 κί' ἀκούονταν ὁ πόλεμος τὸ κλέφτικο ντουφέκι,
 ἴκούονταν καὶ πολλαὶς φωναῖς καὶ χουγιατὰ μεγάλα
 καὶ μιὰ ξεχωριστὴ φωνή, φωνὴ τοῦ καπετάνου
 « Τρέξε, Γιωργάκη μ' ἀδερφέ, πάρε μου τὸ κεφάλι.

¹⁰ μὴ μῶυ τὸ πᾶρ' ἢ παγανιά κι' ὁ σκύλος ὁ Τσαβέλας,
καί μοῦ τὸ πᾶρ' ἔς τὰ Γιάννενα, ἔς τ' Ἀλῆ Πασσᾶ τὸ κάπτρο,
τὸ ἰδοῦν ὄχτροι καὶ χαίρονται καὶ φίλοι καὶ λυπιῶνται.

Εἰκάζομεν, ὅτι τὸ ὄνομα «Τσαβέλας» δὲν ἔχει τόπον ἐνταῦθα, διότι ὁ Κίτσος Τσαβέλας οὐδέποτε ὑπηρέτησεν ὡς ληστοδιώκτης τὸν Ἀλή-
πασσα, καὶ ὅτι ἀνάγεται τὸ συμβᾶν αὐτὸ εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ
Ἀλήπασσας ἔλαβε τὴν ἐπὶ πτεῖαν καὶ διεύθυνσιν τῶν Δερβενίων τῆς
Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας (1793). Ἐπειδὴ δὲ παρ' οὐδενὸς ἠδυνήθημεν γὰρ
λάβωμεν πληροφορίας περὶ τοῦ ἀναφερομένου Ζαργωθῆλα καὶ τῶν κλε-
πτεικῶν Κοντοπούλων, φρονοῦμεν ὅτι ὁ πρῶτος ὑπῆρξεν ἀρματωλὸς
καὶ διώκτης τῶν Κοντοπούλων, ἐξ ὧν ὁ πρεσβύτερος ἐν τῇ ἀδοκίμῳ
ταύτῃ συμπλοκῇ ἐφονεύθη, καὶ τότε διορθωτέον τὸ τμήμα τοῦ δεκάτου
στίχου διὰ τῶν λέξεων «ὁ σκύλος Ζαργωθῆλας» ἀντὶ «κι' ὁ σκύλος ὁ
Τσαβέλας».

—o—

57. ΓΕΩΡΓΟΘΩΜΟΣ. (1797).

Faur. II, 324. Ζαμπ. 663,82. Pass. 113.

Ἔνα πουλάκι ξέβγαине κ' ἔτρεχε πρὸς τὸ Βάλτο,
μέρα καὶ νύχτα πέταγε, μέρα καὶ νύχτα τρέχει·
«Θέ' μου ναβρῶ τὴν κλεφτουργιά, τὸ Γιῶργο τὸ Σπαρτιώτη,
τὶ ἔχω δυὸ λόγια νὰ τοῦ εἰπῶ, γιὰ νὰ παραμερίση.

⁵ — Πουλάκι μου, ποῦ τῶμαθες ποῦ θέ' νὰ με χτυπήσουν;

— Ἐφές ἤμουν ἔς τὰ Γιάννενα ἔς τὴν πόρτα τοῦ Βεζύρη,
κ' ἐμπήκε ἔς τὸν Ἀλήπασσα ὁ Γιάννος Καραγκούννης.

«Ἄδικο, ἀφέντη μ', ἄδικο ἀπὸ τὸν Γιωργοθῶμο!

τὰ πρόβατά μου τάρπαξε, σκλάβωσε τὰ παιδιὰ μου.

¹⁰ «Νὰ κάμης σά μ' πρι, Γιάννο μου, κ' ἐγὼ σὲ ξεδιкиοῦμαι».

Ἰσοῦφ Ἀράπης πλάκωσε μὲ δυὸ μὲ τρεῖς χιλιάδες,

κι' ὁ Γιωργοθῶμος τὰ στενά τοῦ Μακρυνόρου πιάνει.

¹²... Ὀχτροὶ καὶ χαίρονται καὶ φίλοι καὶ λυπιῶνται. Ὡς τὸ παρ'
Δισχάφ (Πέρος, 1028) «... λυπρά, χάρματα δ' ἐχθροῖς».

Πέφτουν ντουφέκια σὰν βροχή, ἀχοῦν βουνὰ καὶ λόγχοι,
 κ' ἐδάσταζεν ὀλημερῆς τὸ κλέφτικο ντουφέκι.

15 Οἱ Τοῦρκοι πίσω γύρισαν, καὶ πᾶν κατὰ τὴν Ἄρτα,
 κί' ὁ Γιωργος καμαρόνοντας ἐγύρισε ἔς τὸ Βάλτο,
 μέ μιὰ μικρὴ λαβωματιά μέσ' τὸ δεξι τὸ χέρι.

Τὸ λαμπρὸν αὐτὸ κατόρθωμα τοῦ Γιωργοθώμου ἀνάγεται εἰς τὰ τέ-
 λη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Ὁ ἀνδρεὺς οὗτος κλέφτης, γεν-
 νηθεὶς εἰς τὸ χωρίον Σπάρτο ἢ Κεντρώμματα τῆς Ἀκαρνανίης, διέπρεπεν
 ἀκαταδάμαστος μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς τρεχούσης ἑκατονταετηρίδος, ὅτε
 ἐδολοφονήθη εἰς τὸ χωρίον Ἀράπη, ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου Ἰσκου φιλοξε-
 νούμενος. Τοῦτο δ' ἐγένετο κατ' ἐπίμονον αἵτησιν τοῦ θηριώδους Ἀλη-
 Πκτσᾶ, μὴ δυνηθέντος ἄλλως πῶς νὰ καταστρέψῃ τὸν τοιοῦτον ἐχθρόν,
 ὅστις ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐδεκάτιζε καὶ τὰ θρέμματα καὶ κοπάδια τοῦ τυ-
 ράννου, τὰ εἰς τὴν Ἀμφιλοχίαν διαχειμύζοντα ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιν
 τοῦ ἀναφερομένου ἀρχιποιομένου Ἰω. Καρχακούνη. Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ
 Fauriel ἀπαντᾶται τὸ ἄσμη τοῦτο διαφορετικώτερον καὶ παριστᾷ τὸν
 Γεωργοθώμον πεσόντα κατὰ τὴν ἀδομένην συμπλοκὴν, ὅπερ δὲν ἀλη-
 θεύει.

—0—

58. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΙΣΚΟΣ, Η ΔΕΛΗ ΙΣΚΟΣ. (1797).

Ζαμπ. 619,29. Pass. 120.

Λαλοῦν οἱ κοῦκκοι ἔς τὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικες ἔς τὰ πλαγία,
 κί' ὁ Ντελῆ Ἰσκος ἔτρεχε ψηλὰ ἔς τὰ κορφοβούνια.

Παλληκαράδες μάζονε ὅλους λεβεντοπαῖδια,
 μέ τὰ σπαθιά τὰ δαμασκιά, ντουφέκια καρυοφύλλια.

— Παιδιά, ποὶς θέλει λεβεντιά, ποὶς θέλει καὶ καζάντι,
 κρασί πολὺ μὴν ἀγαπάει, μὴ τρέχει σὲ γυναῖκες,
 κί' ἄς βάλ' τζελίκι εἰς τὴν καρδιά καὶ σίδερα ἔς τὰ πόδια,
 τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ τρέχῃ σὲ μιὰ νύχτα,
 καὶ στρῶμα νάχῃ τὸ σπαθί, προσκέφαλο τὸ χέρι.

Τὸ ἄσμη τοῦτο εἶναι ἀπομίμησις τοῦ 31 καὶ 33 τῆς συλλογῆς ταύ-
 της, καὶ συνετάχθη καθ' ἡν ἐποχὴν ὁ Ἀθανάσιος Ἰσκος, ἢ Ντελῆ Ἰ-

σκό, ἐσχημάτισε τὴν ἀρματωλικὴν συμμορίαν του, χρηματίζας πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὸν Γεωργοθῶμον ὡς πρωταπαλλήκαρον. Ὁ Ἰσκος οὕτως κατήγετο ἐκ γονέων εὐτελεῶν, ἐκ τῆς κώμης Σακκαρέτσι τῆς τοῦ Βάλτου ἐπαρχίας, καὶ γνωστὸς γενόμενος διὰ τῶν πολλῶν ἀνδραγαθημάτων του εἰς τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς του, συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα προῦχοντος τῆς ἐπαρχίας Βάλτου, ἐκ τῆς οἰκογενείας Σταθα, καὶ τῇ μετολαβήσῃ τούτου προσκυνήσας τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀνεδείχθη ὀπλαρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας, μεθ' ἧ καὶ ἐδολοφόνησε τὸν περίφημον Γεωργοθῶμον, ὡς προεξετέθη, ὑπείκων εἰς ἀνάγκην ἀνωτέρων, διότι ὁ Ἀλῆς ἠπείλει νὰ φονεύσῃ τὸν υἱὸν του, ὃν ἐκράτει ὡς ὄμηρον. Δυσπιστῶν δὲ πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, καὶ φοβούμενος μὴ πέσῃ καὶ αὐτὸς θύμῃ δολοφονίας, ὠκοδόμησε πύργον ὀχυρόν, κατὰ τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους «Κανούλα» καὶ ἐκεῖσε κατὰ τὸ πλεῖστον διέμενε περιφρουρούμενος, ἐνίοτε δὲ παρεχέμαζεν εἰς Πάργαν, ὅπου εἶχεν οἰκήματα· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπέτυχεν ὁ Ἀλῆς νὰ δολοφονήσῃ καὶ τὸν γενναῖον αὐτὸν ὀπλαρχηγόν, καθ' ὃν καὶ τὸν διετρίβεν ἐν τῇ οἰκίᾳ του κατὰ τὸ χωρίον «Ἀράπι». Διεδέχθη δὲ τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ υἱὸς Ἀνδρέας, διατηρήσας αὐτὴν μέχρι τῆς ἐξοντώσεως τοῦ τυράννου.

59. ΔΗΜΟΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ. (1780-1800).

Πανθ. 87. Pass. 124.

Πέρα ἔς ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦ εἶναι ψηλὸ καὶ μέγα,
ἔς τὴν ἀποπέρα τῇ μεριά κείτονται τρία κιβούρια.
τῶνα εἶναι τοῦ γραμματικοῦ, τ' ἄλλο τοῦ Παναγιώτη,
τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο ἦταν τοῦ καπετάνου.

Ἡ μάνα τοὺς τοὺς ἐκλαιγε, κ' ἡ ἀδερφή τοὺς σκούζει·
τοὺς κλαῖνε χώραις καὶ χωριά, τοὺς κλαῖνε βιλαέτια,
τοὺς κλαῖνε καὶ τρεῖς Μπέηδες ἀπὸ τὸ Πατρατσίκι.

— Δὲν σ' τὸ εἶπα, Κώστα, μιὰ βολά, δὲν σ' τὸ εἶπα τρεῖς καὶ πέντε,
τί χάλευες, τί γύρευες αὐτοῦ ἔς τὰ Βλαχοχώρια;

Ἐπῆγες καὶ ἀνταμώθηκες μὲ τοὺς Κοντογιανναίους
καὶ σ' ἔφαγαν μὲ ἀπιστιά, καὶ σ' ἔφαγαν μὲ μπέσα.

Τὸ ἔσχα τοῦτο, οὐσιωδῶς διάφορον τοῦ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ὑπὸ πᾶν τίτλον «Κοντογιανναῖοι», ἐθίζεται ὡς χορευτικὸν καὶ ᾄδεται ἔχον ἐν ἑκάστῳ στίχῳ ἀμοιβαδὸν τὰς στροφάς «Δῆμο Βλαχόπουλε» καὶ εὖρε ποὺλί μου κι' ἔλα»· φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρξαν τρεῖς ἀδελφοὶ Κώστα, Παναγιώτης καὶ Δῆμος Βλαχόπουλος, πιθανῶς προπάτορες τοῦ κατὰ τὸ 1821 διαπρέψαντος ἐν Ἀγρινίῳ Βλαχοπούλου (ἔσχα 32), προὔχοντες ἢ ἄρματωλοὶ τῆς Ὑπᾶτης ἢ τοῦ Βραχωρίου, οὓς καὶ ἐδολοφόνησαν οἱ Κοντογιανναῖοι. Εἰς τοῦτον ἱσως τὸν Βλαχόπουλον ἀναφέρεται καὶ τὸ παρὰ τῷ Κ. Ι. Σταματέλῳ (Περιοδ. Ἑλ. Φιλ. Συλλ. Τόμ. Η, ἀρ. 13) ἔσχα τὸ «Βλαχόπουλον».

—ο—

60. ΕΛΕΝΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗ. (1804).

- Τόπους πολλοὺς ἐγύρισα Φραγκιαῖς καὶ Φραγκοννήσια,
 εἶδα Ρωμῆαις καὶ Τούρκισσαις, Φράγκαις καὶ Φραγκοπούλαις,
 καὶ δὲν εἶδ' ἄλλη πουθενὰ φρόνιμη κι' ἀνδρειωμένη,
 σὰν 'κείνη τῇ Σουλιώτισσα τὴν ἀδερφή τοῦ Νότη.
 6 Σέρνει πιστόλαις καὶ σπαθί, ντουφέκι καρυοφύλλι,
 καὶ μοναχὴ τῆς ἔτρεχε νὰ πάη νὰ ἔρῃ τὸ Νότη.
 Τρεῖς Τοῦρκοι τὴν ἐσταύρωσαν καὶ θέλουν νὰ τὴν πιᾶσουν.
 — Γυναῖκα, ρίξε τ' ἄρματα νὰ γλύσης τὴ ζωὴ σου.
 — Τίς λές, τί λές, παληότουρκε, τί λές παληαρβανίτη;
 10 Ἐγὼ εἶμαι κόρη ἀνύπαντρη, τοῦ Μπότσαρη ἡ Λένη·
 καὶ σὰν τραδάει τὸ σπαθὶ τοὺς τρεῖς τοὺς πελεκάει.

—ο—

61. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. VI. 19.

Ὅλαις ἢ καπετάνισσαις ἀπὸ τὸ Κακοσοῦλι,
 σκλαδῶθηκαν ἢ ὀρφαναίς, σκλαδῶθηκαν ἢ μαύραις,
 κ' ἡ Λένη δὲ σκλαδῶθήκεν ἡ ἀδερφή τοῦ Νότη,

- μόν' πήρε δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κερφοβούνια
 5 κ' ἔφτα Τούρκοι τὴν κυνηγᾷν ὅλοι Τσοχαταφαῖοι.
 — Τούρκοι, γιὰ μὴν παιδεύεστε, μὴν ἔρχεστε σιμὰ μου,
 τί ἐγὼ εἶμ' ἡ Λέν' τοῦ Μπότσαρη, ἡ ἀδερφή τοῦ Νόττη,
 σέρνω φουσέκια ἔς τὴν ποδιά καὶ βόλια ἔς τὰς μπαλάσκαϊς.
 — Κόρη, γιὰ ρίξε τάρματα, γλύτωσε τὴ ζωὴ σου.
 10 — Τί λέτε, μπρὲ παληότουρκοι, καὶ σεῖς παληαρθανίταις!
 Σὰν ἄνδρας ἐξεσπάθωσε καὶ τρέχει πρὸς τοὺς Τούρκους,
 τοὺς τρεῖς τοὺς ἐπελέκησε, τοὺς ἄλλους κυνηγᾷει.

Τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα τῆς Ἑλένης, ἀδελφῆς τοῦ Κίτσου Μπότσαρη καὶ Νόττη, ἀναφέρονται εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Σουλιωτῶν κατὰ τὸ Μοναστήριον Σέλτσου, ἐν ἔτει 1804, μηνὶ Ἀπριλίῳ (Χρονολογ. Α', σέλ. 297). Ἄλλ' ἡ Ἡρώς Ἑλένη εἰκάζεται, ὅτι ἐφονεύθη ἢ ἐπνίγη μετὰ τῶν ἄλλων Σουλιωτῶν, διότι οὐδεμίαν μνεῖζν ποιεῖται τις περὶ αὐτῆς.

62. ΠΑΠΑ ΓΕΩΡΓΗΣ. (1803).

Ζαμπ. 677, 102.

- Ἔσεῖς, πουλιά τοῦ Γρεββενοῦ, κι' ἀηδόνια τοῦ Μετσόδου,
 ἐσεῖς καλὰ τὸν ξέρετε αὐτὸν τὸν παπᾶ Γιώργη,
 ποῦταν μικρὸς ἔς τὰ γράμματα κι' ἄξιος ἔς τὰ πινακίδια,
 κι' ἀπὸ μικρὸς παντρεύτηκε, μικρὴ γυναῖκα πῆρε,
 5 γιὰτ' εἶχε νὰ γενῇ παπᾶς, νὰ γένῃ κ' οἰκονόμος.
 Τὸ βράδυ ν' ἔπου πλάγιασε, τὴν ἡῦρε φιλημένη,
 κ' ἡ μάνα τῆς τὴν εὔρηκε ἔς τὸ στρῶμα λιανισμένη,
 καὶ τότε ἐβγήκε ἀρματωλὸς, καὶ τότε βγήκε κλέφτης.
 Χώραις πολλαῖς ἐπάτησε, χώραις καὶ μοναστήρια,
 10 τὸ μοναστήρ' ἀπ' τὸ Σταγὸ θέλησε νὰ πατήσῃ,
 ποῦταν χτισμένο ἔς τὴν κορφή ἔς ἓνα ψηλὸ λιθάρι.
 Τὸν γούμενον ἐφώναξε, τὸ γούμενο φωνάζει,
 «κατέβα κάτω, γούμενε, καὶ μέ ξεμολογήσης,
 γιὰτί θ' ἀφήσω τὴν κλειψιά καλόγερος νὰ γένω».

- 15 Ὁ γούμενος τὸ πιστεύει καὶ εὐθὺς ἐποῦ κατέβη,
πισθάγκωνα τὸν ἔδεσαν καὶ σκλάβο τὸν ἐπῆραν
νὰ τὸν ξεμολογήσουνε ἔς τοὺς λόγκους καὶ ἔς τὰς ράχαις.

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Ζαμπελίου ἀπαντᾶται ὁμοιον ἄσμα ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Εὐθύμιον Βλαχάδαν, ὁπερ οὐδόλως συμβιβάζεται μετὰ τοῦ χερκκτῆρος τοῦ γενναίου ἐκείνου ἀνδρός. Ὁ Παππαγεώργης οὗτος ὑπῆρξεν εἰς ἐκ τῶν αἰμοχαρῶν καὶ ἀνοσιῶν ληστάρχων τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.

—ο—

63. ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ. (1805).

Heav. 33 καὶ 77. Tomas. 198 καὶ 199. Ζαμπ. 666, 85. Pass. 62—65. Δελ. 47, 37.

- Τί ἔχουν τῆς Πάτρας τὰ βουνὰ καὶ στέκουν βουρκλωμένα
μὴν' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ, μὴν' ἀπὸ τὸν χειμῶνα;
Οὐτ' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ, οὐτ' ἀπὸ τὸν χειμῶνα
μόν' ἀπ' τὰ δάκρυα τῶν κλεφτῶν κι' ἀπὸ τὰ μοιρολόγια.
- 6 Ἐκεῖ πουλάκι ἐκάθονταν καὶ κελαδᾷει καὶ λέγει,
«Ἰσοῦφ Ἀράπης ἔρχεται μὲ χίλιους πεντακόσους,
» φέρνει τὸν Μάμουλα μπροστὰ ἔς τὴ μούλα καβδαλάρη,
» ἔς τὴ μούλα καὶ ἔς τὰ σίδερα, δεμένον, φορτωμένον.
» Σέρνει τσεκούρια ἔς τᾶλογα, τσεκούρια ἔς τὰ μουλάρια,
- 10 » γιὰ νὰ τσακίζῃ γόνατα, γιὰ νὰ τσακίζῃ χέρια.
Οἱ κλέφτες ὅσοι τ' ἄκουσαν, πῆγαν νὰ προσκυνήσουν,
κι' ὁ Ζαχαράκης ὁ κακὸς δὲν θέλ' νὰ προσκυνήσῃ.
— Ἐλα προσκύνα, Ζαχαριά, προσκύνα σὰν καὶ οἱ ἄλλοι.
— Δὲν σὲ φοβοῦμ' Ἰσοῦφ Ἀγᾶ, δὲν σὲ φοβοῦμ', Ἀράπη,
- 15 τί ἔχω τριακόσιους ἔς τ' Ἀγραφα, ἔς τὸ Πατρατσίκι χίλιους.
Ράχη σὲ ράχη περπατεῖ, λημέρι σὲ λημέρι,
γιὰ νὰ μαζώξῃ λεβεντιά, νὰ μάσῃ τοὺς συντρόφους.
— Ἐλᾶτε, παλληκάρια μου, ἐλᾶτε μὲ τ' ἐμένα,
νὰ κάμωμε τὸν πόλεμο μὲ τὸν Ἰσοῦφ Ἀράπη,
- 20 νὰ ἰδῇ ντουφέκι κλέφτικο, τὰ βόλια μας ποῦ πέφτουν,
νὰ μὴν περνᾷ νὰ τυραγνᾷ ἀδύνατους ραγιαδες.

Τὸ ἄσμα τοῦτο, ἐκδεδομένον ὑπὸ τινος διαφορᾶς ἐν τῇ Ν. Πανδώρα, ἐμφαίνει τὸν Ζαχαράκη πεσόντα κατὰ τὴν αὐτὴν μάχην, τὸ δὲ παρὰ Ζαμπελίῳ παρίστησιν αὐτὸν ὡς νικητὴν, καὶ τοιοῦτόν τι ὑπεμφαίνει καὶ τὸ ἡμέτερον. Ὁ ἄνδρετος οὗτος, σύγχρονος τοῦ Γυφτάκη (καὶ ἴσως συγγενὴς αὐτοῦ), ἐχρημάτισε πρωτοπαλλήλαρον τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τῆς Ἰπτάκης Δημητρίου ἢ Ντίτζου Κοντογιάννη, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκατονταετηρίδος ταύτης. Δὲν πρέπει νὰ συγχέηται ὁ Ζαχαράκης οὗτος πρὸς τὸν Πελοποννήσιον κλέφτην Ζαχαριᾶν.

—0—

64. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑΣ,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΑΘΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΙΟΣ ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΥ. (1807-1808).

- Νὰ ἦταν ἡ μέρα βροχερὴ καὶ ἡ νύχτα χιονισμένη,
 ὅταν ἐβάλαν τὴ βουλὴ οἱ τρεῖς καπετανοί,
 ὁ Μπουκουβάλας, ὁ Σταθὰς καὶ ὁ γυῖος τοῦ Καρακίτσου,
 νὰ πᾶν νὰ πολεμήσουνε 'ς τὴν Ρούσσικην ἀρμάδα.
 ἔπῃγαν καὶ τὴν εὔρηκαν, 'ς τὴν Πάρο παλαμίζει,
 — Γεῖά σου, χαρά σου, ἀφέντη μου! — καλῶς τοὺς λεβεντάδες
 Βγάνει καφφὲ καὶ τοὺς κερνᾷ, τραπέζι καὶ τοὺς στρώνει,
 καὶ τρία μπαϊράκια τσῶδωκε μὲ τὸ σταυρὸ 'ς τὴ μέση,
 μὲ τὸ σταυρὸ, μὲ τὸ Χριστό, καὶ μὲ τὴν Παναγία.
 Ἐπῆρ' Ἀλέξης τὰ βουνά, τοὺς κάμπους ὁ Σταθάκης,
 καὶ ὁ Μπουκουβάλας ἔτρεξε νὰ πιάσῃ τὰ δερβένια.
 Πολλὴ Τουρκί' ἀπαντήσανε Σπαχίδες, Γιαννιτσάρους,
 καὶ ἐπιάσανε τὸν πόλεμο τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες.
 Ἀπὸ τὴ μέση τῆς Τουρκίᾳς πέταξαν σὰν ξεφτέρια,
 καὶ 'ς τὸν Μωρητᾶ εὔρηκανε τὴν Ρούσσικην ἀρμάδα.
 — Ἀφέντη, ποῦν' τ' ἀσκέρια σου, καὶ ποῦν' οἱ ἐδικοί σου;
 ἔρχετ' ἀμέτρητ' ἡ Τουρκιά καὶ μεῖς εἴμαστε ἄλγοι.

Τῷ 1807 ἀνάνεωθέντος τοῦ μεταξὺ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας πολέμου, ὁ Ρῶσσος Ναύαρχος Δ. Σινιάδην ἔγνω νὰ ὑποκινήσῃ, χάριν ἀντιπερσπασμοῦ τῶν Τούρκων, νέαν Ἑλλήν. ἐπανάστασιν, ἣτις ἀρξαμένη πα-

ραρχήμα, ἐμέλλε νὰ ἐγκαταλειφθῇ καὶ αὐτὸς ἀσπλάγχυνος παρὰ τῶν Ρώσων ἅμα τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἐν Τιλοϊτ εἰρήνης. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐκείνην σπουδαῖον διεδραμάτισε πρόσωπον ὃ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἔσχατι 'Ιω. Σταθάς, ἢ Σταθάκης, ὅστις ὀπλαρχηγὸς ὦν τῶν 'Αγρέφων καὶ διαπράξας ἤδη πολλὰ κατὰ ξηρὰν κατορθώματα, διορίσθη παρὰ τῶν συγγενῶν του ὀπλαρχηγῶν διοικητὴς τοῦ τότε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἑλλην. καταδρομικοῦ στόλου καὶ διεκρίθη διὰ τὴν τόλμην καὶ ἀνδρείαν του. (Βλ. Τουρκοκρ. 'Ελλ. 586 καὶ 'Ιστ. 'Ελλ. ἔθν. Β, 656). Μετὰ τὴν οἰκτρὰν τῆς ἐπανάστασεως ἐκείνης ἀποτυχίαν, ἐξηκολούθησε κατὰ ξηρὰν μαχόμενος μετὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ 'Αθ. Μπουκουβάλα καὶ 'Αλ. Καρχαίτου κατὰ τοῦ Τεπελενλή 'Αλῆ Πασσᾶ, καὶ μίαν τῶν τοιούτων συμπλοκῶν ἔχει θέμα τὸ πρὸν ἔσχα. Βραδύτερον πάντες οἱ ὀπλαρχηγοὶ οὗτοι ἐπανήλθον εἰς τὰς ἐστίαις των. 'Ο 'Ιω. Σταθάς ἦτο ἑγγονος τοῦ ἐν τῷ 40 ἔσχατι συνωνύμου του, ὃ δὲ 'Αθην. Κώστα Μπουκουβάλας ἦτο ἀνεψιὸς τοῦ 'Ιω. Μπουκουβάλα (ἔσχα 42). Οὗτος νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ Κασσιανᾶ, ἀπεβίωσεν ἐν 'Ιωννίνῳ, ὅπου διέμενε, τῷ 1815. 'Ο δὲ 'Αλ. Καρχαίτος, ἑγγονος ἑσως τοῦ 'Αλ. Καρχαίτου τοῦ 1770 (ἴδε σημείωσιν τοῦ ἔσχα. 42), ὑπῆρξεν ὀπλαρχηγὸς τοῦ Κερκενησίου, τούτου δὲ ὁ υἱὸς Μιχάλης ἀποκατέστη διὰ παντός εἰς Πάργαν, ἐνθα ἐνυμφεύθη.

65. ΟΙ ΚΑΤΣΟΥΔΑΙΟΙ. (1805).

Ζαμπ. 674, 97. Πανθ 28. Pass. 49-50.

Κύριε μου, τί νὰ 'γείνηκαν οἱ μαῦρ' οἱ Κατσουδαῖοι;
οὔτε 'ς τὴν Πάτρα φάνηκαν οὔτε 'ς τὸν ἅγιον Σώστη,
ὁ Φλῶρος ὁ περήφανος, ὁ φοβερός Κατσούδας,
ποῦ ἦταν 'ς τοὺς κάμπους φλάμπουρο καὶ 'ς τὰ βουνὰ μπαλάνι,
ποῦ πέταγε σὰν ὁ ἀητὸς καὶ σὰν λαγὸς περπάτει.
Πάει ὁ Κατσούδας 'ς τὸν πασσᾶ, πάγει νὰ προσκυνήσῃ.
— Πολλὰ τὰ ἔτη, Δοβλετλή, — Καλῶς τον τὸν Κατσούδα!
Κατσούδα, τ' ἤρθες μοναχός, ποῦ εἶναι οἱ δικοί σου;
Τὸν Φλῶρο ποῦ τὸν ἀφηκες, κοντά σου δὲν τὸν ἔχεις;
10 — 'Ο Φλῶρος εἶν' περήφανος εἶναι καὶ παλληκάρι,

τὸν ἄφησα ἔς τὸ Πατρινὸ τὸν ἔχω καπετάνο,
καὶ πάει ἔς τὸ Μουχουρτάραγα, πάει ν' ἀνταμωθοῦνε,
κ' ἐγὼ σ' ἀναμπιστεύθηκα κ' ἦρθα νὰ προσκυνήσω.
Χίλια φλώρια καζάντισα κ' ὅλα δικὰ σου νᾶναι.

15 — Κατσούδα, κλάψαις μοῦρθανε ἀπὸ τὰ βίλαετια,
χαλᾶς τῆς Πάτρας τὰ χωριά, Βάλτο καὶ Λοιδωρίκι.

— Ἐφταιξ', ἀφέντη μ', ἔφταιξα καὶ νὰ μὲ συμπαθήσης;
καὶ. κάμε με τ σ ε ρ ἄ κ ι σου νὰ ὀῆς τὸ τί ἀξίζω,
νὰ δώξουμε τοὺς Βαλτινοὺς καὶ τοὺς Κοντογιανναίους.

20 — Ἐμὲ μὲ λέν' Ἀλῆ Πασσᾶ, μὲ λέν' Ἀλῆ Βεζύρη!
καὶ τὸν τ ζ ε λ ι ἄ τ η ν ἔκραξε, τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι.
Σὲ κλαῖν, Κατσούδα, ἡ Πατρινιαὶς καὶ ἡ Βαλτινοπούλας,
καὶ ἡ Τασοῦλα ἡ ἑμορφη ἀπὸ τὸ Πατρατσέκι,
σὲ-κλαίγει καὶ μιὰ παπαδιά ἀπὸ τὸν ἅγιο Σώστη.

Περὶ τῶν δύω αὐτῶν δολοφονηθέντων ἀδελφῶν καὶ συναγχετιστῶν ἐμάθομεν ὅτι πατρίδα ἔσχον κώμην τινὰ τῆς Ὑπάτης καὶ ληστοβίως περιήρχοντο ἀκαταπάλαιστοι καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν Δερβεναγᾶδων τοῦ Ἀλῆ καὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Ὑπάτης Κοντογιανναίων. Αὐτοκλήτως δὲ ὁ Κατσούδας, οὗ τὸ ὄνομα ἀγνοοῦμεν, ἔλθων εἰς Ἰωάννιννα ὅπως κάμψῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του καὶ τῶν δώρων ἅπερ προσῆγε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ὅπως κατορθώσῃ νὰ λάβῃ τὴν ὀπλαρχηγίαν τῆς Ὑπάτης ἀντὶ τῶν Κοντογιανναίων, εἶρε τὸν θάνατον ὅπως τὸ ἄσμά του ἀναφέρει. Ὁ δὲ Φλώρος ἐμπιστευθεὶς εἰς τὸν Μουχουρτάραγαν Ἄγον, τὸν τότε Δερβεναγαν, ἐγένετο καὶ αὐτὸς θύμα, κατὰ διαταγὴν τοῦ Ἀλῆ. Συνέβη δὲ ταῦτο περὶ τὸ 1805, Παρὰ τῷ Ζαμπελίῳ καὶ τῇ Πανδώρα ἀπαντᾷ τὸ ἄσμα τοῦτο διαφθαρμένον ἐν μέρει. Ὁ Ἄγος Μουχουρτάραγας ἀποκτενέσθαι κατὰ τὸ 1804 Δερβεναγας, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βελῆ Γκέγκα.

Ὁ Σύρος ἀπὸ τὰ Σερβιά καὶ ὁ Νάνκος ἀπὸ τὴ Βέρροια
 κονίαι ἔχουσι ἔς τὴν Κεραιά, ἔς ἐνὸς παπᾶ τὸ σκίτι
 — Παπᾶ, ψωμί, παπᾶ, κρασί, παπᾶ, ταγὴ τ' ἀλόγου,
 καὶ φέρε καὶ τὴν κόρη σου, ἑρῆτὴ νὰ μὲ κερνάτῃ.

- — Ἡ κόρη μου ὅτε εἶν' ἐδῶ, τὴν ἔστειλα ἔς τ' ἀμπελι.
 Γιά τὴν καὶ ἡ κόρη πῶρχονταν ἔς τὰ μῆλα φορτωμένη,
 φέρει τ' ἀπὸ τὰ ἔς τὴν πόλιν τὰ μῆλα ἔς τὸ μαντῆλι
 — Καλῶς τὴν κόρη πῶρχεται νὰ μὲ κερνά νὰ τίνω
 — Ἐγὼ εἶμαι κόρη τοῦ παπᾶ καὶ νοικοκυροπούλα,

- 10 ποτὲ μου ὅτε ἐκέρασα κανέναν καπετάνο.
 — Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σύρος ξακουστός, Σύρος ὁ ξηκουσμένος
 σὲ κέρνω μὲ τὸ χέρι μου κανέναν ὅτε φοβοῦμαι
 μέρα καὶ νύχτα πολεμῶ τοὺς Τούρκους κυνηγῶ,
 ἀσκέρι ἔχω διαλεχτό, συντρόφους καπετάνους,
 15 τὸν Τσόγια τὸν περήρανο καὶ τὸν καπετὰν Τάσο.
 αὐτ' ὅταν ὁρῶν τὴ βουλά μου, διαβάτουν τὴ γραφὴ μου,
 τὴ νύχτα μέρα κάνουνε νάρθουν νὰ μ' ἀνταμώσουν.

Τὸ ἔπημα τοῦτο, διάφορον τοῦ εἰς τὴν Πενδῶρον Φ. 12 ἐκδομένου, οὕτως ἠκούσαμεν ἀπαγγελλόμενον παρὰ γέροντος τινὸς Βλαχοποιμένου ἐκ Σμυρνῆας, ὅστις ἔδωκεν ἡμῖν καὶ τὰς ἀκολουθοῦντας ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν αὐτῷ προσώπων. Ὁ Σπυρίδων Σύρος, ἐκ Σερβίων κατὰ γένος, ἤλκεσεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλήπασσα χρηματίσας ὀπλαρχηγὸς ἐνὸς τῶν τμημάτων τῆς Βερροίας, ὀπλαρχηγοῦντος συγχρόνως καὶ τοῦ καπετὰν Τάσου (Κεραιάσου), ἐκ τῆς Βερροίας, εἰς ἕτερον τμημα. Μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν τούτων ὁ Ἀλῆς συνεννοεῖτο ραδιοργάνων κατὰ τῆς πολιτικῆς διαχειρίσεως τῶν εἰς Θεσσαλονίκην σατραπεύοντων, καὶ διὰ τῶν δύο αὐτῶν πολλὰ πράγματα καὶ περισπασμούς ἔφερον ἐν μέσῳ ἐλπίζων νὰ ἐξανυχάσῃ τὸ Διδάχιον νὰ ὑποβάλῃ καὶ τὴν σατραπεῖαν ἐκείνην ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του. Πότε ἀπεβίωσεν ὁ ρηθεὶς Σύρος ἀγνοοῦμεν, γνωρίζομεν μόνον ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων ἀρματωλῶν τοῦ Ὀλύμπου κατέφυγε καὶ οὗτος τῷ 1807 εἰς Σκιάθον, ὁπόθεν μετὰ τοῦ Ι.

Σταθὰ ἐξώπλισαν τὸν πειρατικὸν στολίσκον, δι' οὗ τοσχύτας ἐπήνεγκον
 ζημίαις εἰς τὰ Τουρκικὰ παράλια καὶ πλοῖα. Κατέλιπε δὲ δύο υἱοὺς
 διαδεχθέντας τὴν ὀπλαρχηγίαν του, οἵτινες μετὰ τῶν ἄλλων Μακεδό-
 νων ὀπλαρχηγῶν συμπράξαντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπαναστάσιν, εἰ-
 σήλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα καταπονηθέντες, καὶ μετὰ τινα ἔτη ἐξελθόν-
 τες διεβίωσαν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην. Τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τούτου ἡ
 μνήμη ἐκηλιδώθη διὰ πολλῶν καταχρήσεων καὶ ἀδικημάτων. Τούτου
 ἴσως υἱὸς ἦν ὁ ἄρπαξ τῆς ὠραίης συζύγου τοῦ ἀνδρείου Γικννακοῦ, καὶ
 ὁ δολοφόνος αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 481 ἄσμα περιγράφεται. Τοῦ
 ἀδομένου Καρχατᾶσοῦ υἱὸς ἐστὶν ὁ Τσάμης Καρχατᾶσος, ὁ ἀγωνισθεὶς ἀν-
 δρείως κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπαναστάσιν. Περὶ δὲ τοῦ Τσόγια ἡ γνωρί-
 ζομεν ὅτι οὗτος, ἐκ τῆς ἐπρχίης Γρεβενῶν καταγόμενος, ἔλαβε κατὰ
 τὸ 1810 τὴν ὀπλαρχηγίαν ταύτης ὅπου μετ' ὀλίγον καὶ ἐδολοφονήθη.
 Ὁ Σύρος μνημονεύεται καὶ ἐν τῷ ἄσματι τοῦ «Φῶτη» δημοσιευθέντι
 παρὰ τοῦ De Marcellus (I, 240), ὅστις ἐκλαμβάνει καὶ μεταφράζει
 αὐτὸν ὡς Σύριον καὶ μάγον.

67. ΣΚΥΛΟΔΗΜΟΣ. (1806).

Ζαμπ. 670,91. Faur. I, 150. Pass. 107.

- Ἐύπνα, πουλάχι μ', τὴν αὐγὴ κι' ἀνέβα 'ς τὸ κλαράκι,
 καὶ τίναξ' ταῖς φτερούγες σου νὰ πέσουν ἢ δροσούλαις,
 λάλει, πουλάχι μ', τὴν αὐγὴ, καθὼς λαλοῦν καὶ τ' ἄλλα,
 5 τ' εἶναι σημάδι τῶν κλεφτῶν, κακὸ 'ναὶ γιὰ τοὺς κλέφτες.
 Δουλειὰ δὲν εἶχ' ἡ κλεφτουργιά, κι' αὐτὸς ὁ Σκυλοδῆμος
 ἐδείπνα κ' ἐτραγούδαγε 'ς τὰ ἔλατ' ἀπὸ κάτω,
 μὲ τὴν Εἰρήνην 'ς τὸ πλευρό, μὲ τὴν Παπαδοπούλα.
 — Κέρνα μ', Εἰρήνη μ', κέρνα με, κέρνα μ' ὅσῳ νὰ φέξῃ,
 10 καὶ τὸ πουρνὸ σὲ προδοῶ μὲ δέκα παλληκάρια.
 — Δῆμο, δὲν εἶμαι δοῦλά σου κρασὶ νὰ σὲ κερνάω,
 ἐγὼ εἶμαι κόρη προεστοῦ κι' ἀπὸ τοὺς Παππαδαίους.
 Αὐτοῦ πρὸς τὰ χαράμματα φάνηκαν δυὸ διαβάταις.
 — Δῆμό μου, καλὴ μέρα σου, — Καλῶς τους τοὺς διαβάταις.
 15 Διαβάταις ποῦ τὸ ξέρετε πῶς εἴμ' ὁ Σκυλοδῆμος;

— Φέρνουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδερφό σου,
 'ς τὰ Γιάννενα τὸν εἶδαμε 'ς τὴ φυλακὴ κλεισμένον,
 κ' εἶχε 'ς τὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπαις 'ς τὰ ποδάρια.
 Κι' ὁ Δῆμος ὥσάν τ' ἄκουσεν ἄρπαξε τὸ ντουφέκι,
 20 καὶ κλαίγοντας ἐκίνησε 'ς τὰ Γιάννενα νὰ πάγῃ.
 — Ποῦ πᾶς, ποῦ τρέχεις, μπρ' ἀδερφέ, ποῦ τρέχεις, καπετάνει!
 ὁ ἀδερφός σου εἴμ' ἐγὼ κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε·
 τὰ σίδερα 'πρίονισα ἐρρίχθηκα 'ς τὴ λίμνη,
 δυὸ μερονύχτια στάθηκα κρυμμένος 'ς τὰ καλάμια,
 κι' ἀντίπροφες μὲ πέρασαν νησιώταις 'ς τὴν Καστρίτσα.

Περὶ τοῦ κλεπτάρχου Σκυλοδήμου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ· ἰδὲ ἐν ἐκτάσει τὴν συλλογὴν τοῦ Ἀντωνίου Μῆνουσου σελ. 156, ὅπου καὶ τὸ ἄσμα τοῦτο παρηλλαγμένον καὶ ἄχαρι ἐκδίδεται, ὡς καὶ εἰς τινὰς τῶν ἄλλων συλλογῶν. Ὁ γέρον Σκυλοδῆμος χρηματίσας ὀπλαρχηγὸς εἰς Ἀκαρνανίαν κατὰ τὸ τμήμα Σύντεκνον, κατέλιπεν υἱοὺς πέντε, τὸν Ἰωάνν. Μπλωμένον, Γεώργιον Χολῆν, Δῆμον Σκυλοδῆμον, τὸν ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ ὑπαινιττόμενον Κώσταν Τσακώσταν, καὶ τὸν ἥρωα τοῦ παρόντος ἄσματος Σπυρίδων. Ὁ τρίτος διαπρέπων μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ὡς τοιοῦτος διευθύνας τὴν πατρικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Συντέκνου ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, ἐδολοφονήθη αὐτός τε καὶ οἱ δύο ἀδελφοί του Χολῆς καὶ Τσακώστας, δηλητηριασθέντες ὑπὸ τίνος ἐκ τῆς τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἀντιζήλου οὗσης τῆς Σκυλοδημηκίης, καὶ ὑποθαλπομένης ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Διεδέχθη δὲ τὴν ὀπλαρχηγίαν ὁ Ἰωάννης Μπλωμένος, ὅστις διέπρεψεν ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Καλαρρυτῶν καὶ ἠγωνίσθη κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα μετὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ ζήλου, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ 1832 εἰς Αἴγιον. Ὁ δὲ Σπυρίδων διαπρέψας ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἐφονεύθη γενναίως κατὰ τὴν ἑξοδὸν τῆς ἡρωικῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. Τῆς ἐν τῷ ἄσματι τούτῳ ἀναφερομένης Εἰρήνης, ἐκ τῆς εἰρηνένης ἀντιζήλου τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἠράσθη ὁ Σκυλοδῆμος καὶ τὴν ἀπήγαγεν· ἐνεκεν δὲ τούτου ἠναγκάσθησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς νὰ δεχθῶσι τὴν μετὰ τοῦ ἀπαγωγέως σύζευξιν τῆς θυγατρὸς των. Ταύτης δὲ ἀδελφὴ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ Καραϊσκάκη.

68. ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΚΙΛΓΓΕΛΗΣ. (1808).

Ἐνύσταξα, μπρὲ ξάδερφε, καὶ θέλω νὰ πλαγιάσω,
 κι' ἐσύ κάτσε κι' ἀγνάντευε κατὰ τὴν Κατερίνη,
 τὶ ἔχω κουβέντα σήμερα, ἔχω κουβέντ' ἀπόψε,
 νὰ μαζωχθοῦν ἡ συντροφιά, ὁ καπετὰν Γιαννάκης,
 νὰ μᾶς μοιράσῃ τὸ λουφέ, πῶχουμε δουλεμένον,
 κι' ἀπὲ νὰ ξεχωρήσουμε νὰ γένουμε μπουλούκια,
 νὰ πᾶ' νὰ ξεχειμάσουμε κατὰ τὸ Καρπενήσι.
 Τὸ Μάη καλαῖς ἀντάμωσαις, καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε,
 νὰ πᾶμε νὰ χτυπήσουμε τῆς Πόλις τὰ μπουγαζία.

Ὁ Γεώργιος Κιάγγελης, Σαρκατσάνος, ἤκμαζεν ὡς πειρατὴς καὶ κλέπτарχος πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁμηγήριον ἔχων τὴν γενεθλίαν αὐτοῦ γῆν, τὸ Καρπενήσιον. Τὸ ἔσμα τοῦτο αἰνίττεται ἔσως τὴν συνεννόησιν τοῦ ἀναφερομένου ὀπλαρχηγοῦ Γιαννάκη (ἀγνώστου ἡμῖν) μετὰ τοῦ Κιάγγελι καὶ ἄλλων ἵνα συναγωνισθῶσι κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὑπὸ τὸν Εὐθύμιον Βλαχάδην, ἀλλὰ καθ' ὁδὸν ὄντες ἔμαθον τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀρχισυνωμότου. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐγένετο καὶ ὁ Κιάγγελης τραγικὸν θῦμα προδοσίης ἀνηκούστου. Ὁ κλέπτарχος οὗτος ληστεύων κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος εἰς τὰ πέριξ τοῦ Ὀλύμπου, κατὰ τὸ φθινόπωρον μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν του καὶ δέκα ἐξιδέλφων καὶ συγγενῶν του προσέφευγεν εἰς τὴν Λευκάδα καὶ ἀλλοχου πρὸς διαχείμασιν, ὁπόθεν κατὰ τὸ ἔαρ ἐπανέκαμπε διὰ θαλάσσης. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θαλασσοπλοίην προσορμισθέντος τοῦ πλοίου εἰς ξηράν τινα καὶ ἔρημον νῆσον, οἱ περὶ τὸν Ἀγγελὴν ἢ Κιάγγελην ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν χάριν ἀναψυχῆς, καὶ τούτου γενομένου ὁ πλοίαρχος ἀπέπλευσεν ἐγκαταλείψας τοὺς ἀθλίους ἐκείνους στερουμένους παντὸς βοήθηματος, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου πάντες ἐγένοντο θύματα τοῦ λιμοῦ, ὃ δὲ πλοίαρχος ἐπιστρέψας μετὰ ταῦτα ἔδρεψε τοὺς καρπούς τοῦ ἀνημήματός του, συλίσας τὰ ὅπλα καὶ τὰ χρήματα τῶν θυμάτων του. Τὸ συμβάν τοῦτο ἐκτραγωδεῖ τὸ ἐπόμενον ἔσμα. — Περὶ Κισιώτη (96,9) τὸ παρὸν ἔσμα εἶναι ἀτελές.

69. ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. (1816).

Ζμπ. 660,79. Pass. 170.

Σάν τὸ κακὸ ποῦ 'πάθανε κανεῖς νὰ μὴ τὸ πάθῃ,
 οὔτε Τουρκὸς, οὔτε Ρωμῆος οὔτε κανεῖς 'ς τὸν κόσμον!
 Σαράντα κλέφτες ἦτανε ὅλ' ἀδερφοζαδέρφια,
 κ' ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ φύγουνε, νὰ πᾶνε 'ς ἄλλον τόπο,
 5 μὲ τὰ γροσάκια φόρτωμα, μὲ τὰ φλωριά 'ς τὴ ζωσι.
 Σ' ἓνα καίκι μπήκανε, σ' ἓν' ὠμορφο καράβι,
 τρεῖς μέραις ἐπατούσανε 'ς τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
 κ' ἐπήγανε κι' ἀράξανε σ' ἓνα ξερὸ νησάκι.
 Βγῆκε Ἀγγελῆς νὰ φάῃ ψωμί, νὰ πάρ' ὀλίγον ὕπνο,
 10 ἐβγῆκε κι' ὅλ' ἡ συντροφιά λίγο γιὰ νὰ ξεδώσουν,
 κι' ὅταν γυρῆσαν γιὰ νὰ μπουὺν καράβι ἐκεῖ δὲν ἦταν,
 οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, οὔτε καμμιά ν ἐλπίδα.
 Σαράντα μέραις πέρασαν, γύρισε τὸ καράβι,
 βρίσκουν γιομάτο τὸ νησὶ κουρούνες καὶ κοράκια,
 15 βρίσκουν 'ς τὴν ἄκρῃ τοῦ γιालοῦ τὸν Γεῶργ' ἀπεθαμένον
 κ' ἐκεῖ κοντὰ τ' ἀδέρφι του ὁ Λιάς ποῦ ψυχομάχα.

—o—

70. ΤΣΕΛΙΟΣ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ. (1808).

Ἐθάμπωσεν ὁ οὐρανός, κ' ἐγέννηκε σκοτάδι.
 Ἐθάμπωσε κ' ἡ θάλασσα, κ' ἐγέννηκε κατράμι.
 Βγῆκαν καράβια Φράγκικα, Ἰγγλέζικα καράβια,
 κι' ὅλα τὸν Τσέλιο κυνηγοῦν, τὸν Τσέλιο γιὰ νὰ πιάσουν,
 5 κι' ὁ Τσέλιος βγῆκε σὲ στεργιά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια.
 Βελῆ Πασσᾶς σὰν τῶμαθε πιάνει γραφὴ τοῦ γράφει,
 « Νάρθης, καπετὰν Τσέλιο μου, νάρθης νὰ μ' ἀνταμώσης,
 Ντερβέναγας γιὰ νὰ γενῆς 'ς τοὺς κάμπους τῶν Τρικκάλων,
 νὰ κουβαλᾷς γεννήματα, νὰ περπατᾷς καδβάλα.»

Οὗτος ἐλέγετο Κώστας, καὶ συνηγωνίσθη μετὰ τοῦ Εὐθυμίου Βλα-

χάβη εἰς τὰς πειρατικὰς ἐκείνου ἐκδρομὰς, ἔπεσε δὲ εἰς τὴν κάτ' αὐτοῦ ἐπίθεσιν τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Βελή Πασσᾶ κατὰ τὸν Ὀλυμπόν, διότι μὴ θέλων ἐκ δυσπιστίας νὰ προσέλθῃ τῷ Βελή, περιήρχετο ληστρικῶς τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ ἄσμα ὅπερ ἐξεδόθη ἀρχόμενον ἀπουλί μου ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθεν κκτεβκίνεις» (Marcel. I, 302. Kind. III, 14. Pass. 112) ἀνάγεται εἰς τὴν μάχην, καθ' ἣν ἐθριζάμβευσε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀκολούθως δὲ ἔπεσεν εἰς ἐτέραν μάχην. Ἄσμακ περὶ Τσελίου ὑπάρχει καὶ παρὰ Λελέκω (50,44).

71. ΤΟΤΣΚΑΣ. (1809).

Ζαμπ. 620,31. Pass. 22.

- Ἐφές ἀργὰ διαβαίνοντας τοῦ Τότσκα τὰ λημέρια,
τὸν ἄκουα κι' ὠρμήνευε, τὰ κερτοπαλληκάρια.
— Παιδιά, ποῖος θέλει λεβεντιά κ' ἐλευθεριά καὶ γρόσια,
τσελίκι ἄς βάλῃ 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερα 'ς τὰ πόδια,
5 ἄς μὴ τὸ πίνη τὸ κρασί, ἄς μὴ τ' ἀρέσῃ ὁ ὕπνος,
τί ὁ ὕπνος εἶναι θάνατος καὶ τὸ κρασί 'ναι πλάνος.
Γυρίζει ὁ Νάκας καὶ τοῦ λέει—ὡς πότε, Καπετάνε!
τὰ παλληκάρι' ἀπόκαμαν, νὰ τρέχουν ὅλη νύχτα,
κι' αὐγὴ, καὶ γιόμα, καὶ βραδὺ νὰ στέκουν καρאוῦλι,
10 γι' αὐτὸ θὰ προσκυνήσουνε, 'ς αὐτὸν τὸν Διδιτάρη
ποῦ εἶναι Βαλῆς 'ς τὰ Γρεβδενά, Δερβέναγας 'ς τὰ Χάσια.
— Παιδιά μ', ἂν θέλετε σπαθί, ἂν θέλετε κρεμάλα,
ἐλᾶτε νὰ σᾶς κόψω ἐγώ, ἐγὼ νὰ σᾶς κρεμάσω,
νὰ δώσω καὶ μνημόσυνα σὲ ὅλους τοὺς παπάδες,
15 ν' ἀκούσουν χώραις καὶ χωριά, ν' ἀκούσουν βιλαέτια,
νὰ εἰποῦν ὁ Τότσκας λύσσαξε, καὶ τρώγει τοὺς δικούς του.—
Τὸ λόγον δὲν ἀπόσωσε κ' ἡ συντυχιά κρατιότουν,
καὶ μιὰ φωνὴ ν' ἀκούστηκεν ἀπὸ τὸ καρאוῦλι.
«Παιδιά, Τουρκιὰ μᾶς πλάκωσε πεζοῦρα καὶ καββάλα».
20 — Ἀφῆτέ τους, καὶ ἄς ἔρθουνε, καλῶς νὰ μᾶς εὐροῦνε,

νὰ ἰδοῦν τοῦ Τότσκα τὸ σπαθί, τοῦ Νάκα τὸ ντουφέκι.
 Πιάστε παιδιὰ τὸ στένωμα, φτιάστε τὰ μετερίζια,
 βαρεῖτ' ἀπάνω σὲ κορμιὰ ἀφοῦ κοντοζυγώσουν.
 Βόηθ' Αἰ Ἠλιά 'π' τὸ Μπιτζικό, κι' ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα!
 25 βόηθα, κυρὰ καὶ Παναγιά, ἀπὸ τὸ Μέγα Σπήλῳ!
 νὰ φτιάσω 'ς ταῖς εἰκόναῖς σου καντύλαις ἀσημένιαις.
 Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχή, στρώνουν 'ς τὴ γῆ κουφάρια.
 Κι' ὁ Τότσκα εἴβαλε φωνήν, ἀπὸ τὸ μετερίζι.
 — Τί τοὺς κυτᾶτε, μπρὲ παιδιὰ, τραβάτε τὰ σπαθιά σας,
 30 τοὺς Τούρκους πάρετ' ὀμπροστά, σὰν τὴν κοπὴ τὰ γίδια.

Οὗτος ὁ πρὶν ἀρμυτωλὸς Γρεβθενῶν, (μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Ζάκα Γεωργίου) καὶ εἰτα λήσταρχος, ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀναδειχθεὶς ἐκ τῶν παρχολωτέρων καὶ μᾶλλον ἀκαταδαμάστων λησταρχῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσης, Γρεβθενῶν καὶ Χασίων. Κατήγετο δὲ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ ἀναφερόμενος Διδιτάρης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἦν ὁ Μπεκίρχης Ντάμζης, ἐκ τῆς ἐπαρχίης Τεπελενίου. Ἐχρημάτισε δὲ ὁ Τότσκα σύγχρονος τοῦ Μαντάλου καὶ Μπαζτέκη, ὡς ἐν τῷ ἄσματι «Βασίλη κάτσε φρόνιμα», ἀναφέρεται διὰ τοῦ στίχου «τὸν Τότσκα καὶ τὸν Μαντάλο ναῦρῶ καὶ τὸν Μπαζτέκη», καὶ περιήρχετο ὅτε μὲν ὡς πειρατής, ὅτε δὲ ὡς ληστής. Ἐφρονεῦθη δὲ μετὰ τὸ 1809 πλησίον τοῦ Κυπριοῦ, χωρίου τῶν Γρεβθενῶν, καθ' ἣν ὥραν νικήσας τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντας κατεδίωκεν αὐτοὺς θύων καὶ ἀπολλύων, πυροβοληθεὶς ὑπὸ Ἀλβανοῦ τινος, ὅστις πληγωμένος ὦν ἐκρύπτετο εἰς θάμνον ὅπως δισσωθῇ. Τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρμυτωλικίου τῶν Γρεβθενῶν, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Τότσκα, παρεχώρησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῷ ἐκ τῆς ἐπαρχίης Γρεβθενῶν ληστάρχῳ Εὐθυμίῳ Τσόλιῳ, ἀκολούθως δολοφονηθέντι.

Ὁ Κύριος Περραιβός, (Ἱστορ. Σουλ. I, 34), σχολιάζων τοῦ ἁσματος τούτου τὸ συμβᾶν τὸ μεταφέρει εἰς τὸ 1770, ἀλλὰ λαμβάνεται, καθ' ἡμᾶς, ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐγένετο τὸ συμβᾶν καὶ ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ τοῦ Τότσκα ἐπιπεσόντων ἀρχηγῶν.

72. ΝΑΣΙΟΣ. (1810).

Pass. 98.

Τὸ λέ ν' οἱ κοῦκκοι 'ς τὰ βουνά κ' ἡ πέρδικες 'ς τὰ πλάγια
τὸ λέει κι' ὁ πετροκότσιφας, τὸ λέει τὸ μοιριολόγι.

« Οἱ κλέφτες ἐμοιράσθησαν κ' ἐγίνηκαν μπουλούκια.

ἽΟ Δίπλας πάει πρὸς τ' Ἀγραφα, κι' Ἀντώνης πρὸς τὸ Βάλτο,
κι' ὁ Νάσιος πέρα πέρασε, πέρ' ἀπὸ τὰ ποτάμια.

Πῆγε νὰ μάση πρόβατα, πῆγε νὰ μάση γίδια,
νὰ κάμ' ὁ μαῦρος τὴ χαρά, χαρὰ 'ς τὸν ἀνεψιό του,
καὶ νὰ καλέση 'ς τὴ χαρὰ τοὺς ἡκαρδιακοὺς του φίλους.

Πολλὰ ντουφέκια πέφτουνε ἀπὸ πικρὸ καρτέρι·

10 μὲ ἀπιστιὰ σκοτώσανε ἡ παγανιὰ τὸ Νάσιο».

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Θωμαζαίου (σελ. 411) διαφέρει τὸ ἄσμα τοῦτο
ἀπὸ τοῦ πέμπτου στίχου μέχρι τέλους. Συνέβη δὲ ἡ δολοφονία τοῦ
Νάσιου, ὅστις ὑπῆρξε συναγωνιστὴς τοῦ Κετσαντώνη, τῷ 1810.

—ο—

73. ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ. (1815).

Ἐνα πουλάκι ξέβγαινε ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαῦρα,
νύχτα σὲ νύχτα πέταγε, νύχτα σὲ νύχτα ψάχνει,
γιὰ ναῦρη τὸν Βρυκόλακα καὶ τὸν Θυμιὸ Μπαλάσκα.
Τοὺς ἡῦρε, τοὺς ξετρύπωσε 'ς τὰ Σκουλιαν' ἀπὸ κάτου.

8 — Γειά σας, χαρά σας, μπρὲ παιδιά, — Καλῶς το τὸ πουλάκι.

Πουλάκι μ', πές μας τίποτε, πές μας κἄνα χαμπέρι.

— Τί νὰ σᾶς πῶ, μωρὲ παιδιά, τί νὰ σᾶς μολογήσω.

Ἐφές, προφές ἐδιάβαινα τοῦ Τσιόγκα τὰ σαράγια,
κι' ἄκουσα ποῦ κουβέντιαζαν κ' ἔλεγαν τ' ὄνομά σας.

10 Ὁ γούμενος σᾶς πρόδωκε, σᾶς πῆρε 'ς τὸ λαιμό του,
ἔγραψε κ' ἔστειλε γραφὴ 'ς αὐτὸν τὸν καπετάνο.

« Ἐβγήκεν ὁ Βρυκόλακας μὲ δώδεκα νομάτους,
καὶ πάγει νὰ στεφανωθῇ νὰ πάρῃ τὴ Γιαννούλα ».

Περὶ τοῦ Βρυκόλακx τούτου γινώσκομεν, ὅτι ὑπηρετήσεν ὑπὸ τὸν Γεώργιον Τσιόγκαν ὡς σωματάρχης (μπουλουχτσῆς), καὶ ἔπειτα διῆγεν ὅσον ληστρικὸν ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ καταφεύγων ἐγκαίρως καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆς Λευκάδος. Κατὰ δὲ τὸ 1815, προώρως ἐξελθὼν εἰς Ἀκαρνανίαν ὅπως νυμφευθῇ μετὰ τῆς Γιαννούλας, ὠραίας Βλάχας, προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ Τσιόγκα εἰς τὸν κατὰ τὰ Σκουλιανὰ κρυψῶνά του, καὶ ἐρονεύθη μετὰ τοῦ συνεταίρου του Εὐθυμίου Μπαλάσκα διὰ προδοσίας τοῦ Ἡγουμένου, ὃν προσεκέλεσεν ὁ Βρυκόλακx πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου του. (Ἰδε καὶ ἄσμα 105).

74. ΔΕΣΓΩ ΛΙΑΚΑΤΑ. (1816).

Μέσα ᾿ς τὸ κάστρο, ᾿ς τὰ ψηλὰ σεράγια τοῦ Βεζύρη, ὅπου εἶχε χίλιαις πέρδικες κλεισμέναις κ' ἐλαλοῦσαν ἤφεραν καὶ μιὰ πέρδικα, πέρδικα πλουμισμένη, ὅπου τὴν ἐκυνήγησαν ᾿ς τοῦ Λιακατᾶ ταῖς στάναις,

⁵ κι' ὀλαις ἢ πέρδικες λαλοῦν κ' ἐκεῖνη δὲν λαλοῦσε.

— Δέσπω, γιατί δὲ μᾶς μιλάς, γιατί εἶσαι κακιωμένη;
ἔμπα καὶ στῶσε τὸν ὄντα, ἄλλαξε τὰ στρωσίδια,
νάρθω κ' ἐγὼ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ νὰ σὲ κουβεντιάσω.

— Ἐγὼ, Πασσᾶ μ', δὲν κάκιωσα, ἐγὼ Πασσᾶ μ', δὲν ξέρω

¹⁰ πῶς στρώνονται τὰ στρώματα, πῶς βάνουν τὰ στρωσίδια
γιατ' εἶμαι τσοῦπρ' ἀπ' τὰ μανδριά, καὶ μόν' καὶ μόν' γνωρίζω,
νὰ βόσχω ἄρνια καὶ πρόβατα, τὸ γάλα τους ν' ἄρμέγω,
νὰ πλέχω χοντροτσούραπα, νὰ φκιάνω καὶ γιαγοῦρτι.

Περὶ τῆς ὠραίας ταύτης Βλαχόπαιδος ἐξηγούμεθα εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ.
89 ἄσμα.

75. ΚΩΣΤΑΣ ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ. (1815).

Ζαμπ. 67,396. Pass. 102—103.

- Ἑσεῖς, πουλιά πετούμενα, ἄγρια καὶ μερωμένα,
 ἐσεῖς δουλειὰ δὲν ἔχετε εἰς τὰ χωριά τοῦ Βάλτου·
 πετᾷτ' ἀπάνω 'ς τ' Ἀγραφα, εἰς τὰ κεφαλοχώρια,
 νὰ ἰδῆτε τοὺς ἄρματωλοὺς καὶ τοὺς Λεπενιωταίους,
 5 ποῦ τρῶν καὶ πίνουν 'ς τὰ χωριά, καὶ ρίχνουν 'ς τὸ σημάδι.
 Μέσ' 'ς τὴ Ρεντίνια 'κόνεψεν ὁ Κώστας Λεπενιώτης,
 ἐκεῖ τὸ πάσχα τῶκαμε, καὶ 'ς τὸ Φουρνᾶ διαβαίνει,
 ὁ δόλιος δὲν ἐλόγιαζε, πῶς τοῦχανε καρτέρι!
 Ὁ Νικοθέος φώναζεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 10 — Βαρεῖτε τοὺς ἄρματωλοὺς κι' αὐτὸν τὸ Λεπενιώτη,
 ποῦ χάλασανε τ' Ἀγραφα καὶ τὰ κεφαλοχώρια!
 — Νίκο μ', ἂν εἶχες τὸ σκοπό, δὲ μῶδινες χαμπέρι,
 νὰ μάσω τὰ μπουλούκια μου ποῦ τάχω σκορπισμένα,
 τὸν Τσόγκ' ἀπ' τὴ Νευρόπολι, Φραγκίστ' ἀπ' τὴ Ρεντίνια
 15 κι' αὐτὸν τὸν Παληομπαταργιᾶ πέρ' ἀπὸ τὸ Κιοστάνι,
 νάβλεpes τ' εἶν' ὁ πόλεμος, τ' εἶν' οἱ Λεπενιωταῖοι.
 Δέκα ντουφεκία πέφτουνε κι' ἄλλα διακόσ' ἀντάμα,
 βροντᾷν ἢ ράχαις, τὰ βουνά, καὶ τὰ πουλιά σκορπίζουν.
 τοῦ Νικοθέου ἢ ντουφεκιά χτυπάει τὸ Λεπενιώτη.
 20 Συντρόφοι τὸν ἐπήρανε 'ς τὸ Βάλτο τὸν πηγαίνουν,
 σὲ δυὸ ὁδομάδες 'πέθανε κ' οἱ Κολιτζίδες ὅλοι
 'ς τὸ Βάλτον ἐκατέβηκαν καὶ τ' Ἀγραφα τ' ἀφῆκαν.

Ὁ Κώστας Λεπενιώτης εἶναι ὁ γνωστὸς τοῦ Κατσαντώνη ἀδελφός.
 περὶ δὲ τοῦ ἐκτραγωδουμένου συμβάντος ἰδὲ τὴν ἡμετ. χρονογρ. Α'.
 283. Τὸ ἄσμα τοῦτο εὑρηται καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς· ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦ-
 τον ἀκριβὲς ὅπως ἡμεῖς ἀπὸ στόματος τοῦ Γ. Νικοθέου τὸ ἠκούσαμεν.
 Τὸ τοπικὸν ὄνομα Κιοστάνι σημαίνει τὴν Εὐρυτανίαν.

66. Ο ΣΥΡΟΣ. (1806).

Pass. 30.

Ὁ Σύρος ἀπὸ τὰ Σερβιά κι' ὁ Νάννος ἀπ' τὴ Βέρροια
κονάκι ἔχουν 'ς τὴν Κερασιά, 'ς ἐνοῦ παπᾶ τὸ σπίτι.

— Παπᾶ, ψωμί, παπᾶ, κρασί, παπᾶ, ταγὴ τ' ἀλόγου,
καὶ φέρε καὶ τὴν κόρη σου, ὀρθὴ νὰ μὲ κερνάη.

8 — Ἡ κόρη μου δὲν εἶν' ἐδῶ, τὴν ἔστειλα 'ς τ' ἀμπέλι.

Γιὰ τὴν κ' ἡ κόρη πῶρχονταν 'ς τὰ μῆλα φορτωμένη,
φέρει τ' ἀπίδια 'ς τὴν ποδιά τὰ μῆλα 'ς τὸ μαντύλι.

— Καλῶς τὴν κόρη πῶρχεται νὰ μὲ κερνᾷ νὰ πίνω.

— Ἐγὼ εἶμαι κόρη τοῦ παπᾶ καὶ νοικοκυροπούλα,

10 ποτὲ μου δὲν ἐκέρασα κανέναν καπετάνο.

— Ἐγὼ εἶμ' ὁ Σύρος ξακουστός, Σύρος ὁ ξαηκουσμένος·

σὲ πέρνω μὲ τὸ χέρι μου κανένα δὲν φοβοῦμαι·

μέρα καὶ νύχτα πολεμῶ τοὺς Τούρκους κυνηγᾶω,

ἀσκέρι ἔχω διαλεχτό, συντρόφους καπετάνους,

15 τὸν Τσόγια τὸν περήφανο καὶ τὸν καπετὰν Τάσο.

αὐτ' ὅταν 'δοῦν τὴ βουλά μου, διαβάσουν τὴ γραφή μου,

τὴ νύχτα μέρα κάνουνε νάρθουν νὰ μ' ἀνταμώσουν.

Τὸ ἔσμη τοῦτο, διάφορον τοῦ εἰς τὴν Πανδώραν Φ. 12 ἐκδεδομένου, οὕτως ἠκούσαμεν ἀπαγγελλόμενον παρὰ γέροντος τινὸς Βλαχοποιέμενος ἐκ Σμυρῖνας, ὅστις ἔδωκεν ἡμῖν καὶ τὰς ἀκολουθοῦς ἱστορικὰς εἰδήσεις περὶ τῶν ἐν αὐτῇ προσώπων. Ὁ Σπυρίδων Σύρος, ἐκ Σερβίων καταγόμενος, ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλήπασσα χρηματίσας ὀπλαρχηγὸς ἐνδὲς τῶν τμημάτων τῆς Βερροίας, ὀπλαρχηγοῦντος συγχρόνως καὶ τοῦ καπετὰν Τάσου (Κκρατάσου), ἐκ τῆς Βερροίας, εἰς ἕτερον τμήμα. Μετὰ τῶν ὀπλαρχηγῶν τούτων ὁ Ἀλῆς συνεννοεῖτο ραδιοургῶν κατὰ τῆς πολιτικῆς διαχειρίσεως τῶν εἰς Θεσσαλονίκην σατραπεύοντων, καὶ διὰ τῶν δύο αὐτῶν πολλὰ πράγματα καὶ περισπασμούς ἔφερεν ἐν μέσῳ ἐλπίζων νὰ ἐξαναγκάσῃ τὸ Διβάνιον νὰ ὑποβάλλῃ καὶ τὴν σατραπείαν ἐκείνην ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του. Πότε ἀπεβίωσεν ὁ ρηθεὶς Σύρος ἀγνοοῦμεν, γνωρίζομεν μόνον ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων ἀρματωλῶν τοῦ Ὀλύμπου κατέφυγε καὶ οὗτος τῇ 1807 εἰς Σκιάθον, ὁπόθεν μετὰ τοῦ Ι.

Σταθὰ ἐξώπλισαν τὸν πειρατικὸν στολίσκον, δι' οὗ τοσαύτας ἐπ'ήνεγκον
 ζημίαις εἰς τὰ Τουρκικὰ παράλια καὶ πλοῖα. Κατέλιπε δὲ δύο υἱοὺς
 δικδεχθέντας τὴν ὀπλαρχηγίαν του, οἵτινες μετὰ τῶν ἄλλων Μακεδό-
 νων ὀπλαρχηγῶν συμπράξαντες εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, εἰ-
 σήλθον εἰς τὴν Ἑλλάδα καταπονηθέντες, καὶ μετὰ τινα ἔτη ἐξελθόν-
 τες διεβίωσαν ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην. Τοῦ ὀπλαρχηγοῦ τούτου ἡ
 μνήμη ἐκηλιδίσθη διὰ πολλῶν κατὰχρήσεων καὶ ἀδικημάτων. Τούτου
 ἴσως υἱὸς ἦν ὁ ἄρπαξ τῆς ὠραίας συζύγου τοῦ ἀνδρείου Γιαννακοῦ, καὶ
 ὁ δολοφόνος αὐτοῦ, ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 481 ἄσμα περιγράφεται. Τοῦ
 ἀδομένου Καρχιδάσου υἱὸς ἐστὶν ὁ Τσάμης Καρχιδάσος, ὁ ἀγωνισθεὶς ἀν-
 δρείως κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν. Περὶ δὲ τοῦ Τσάμη γινωρί-
 ζομεν ὅτι οὗτος, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν κατὰχόμενος, ἔλαβε κατὰ
 τὸ 1810 τὴν ὀπλαρχηγίαν ταύτης ὅπου μετ' ὀλίγον καὶ ἐδολοφονήθη.
 Ὁ Σύρος μνημονεύεται καὶ ἐν τῷ ἄσματι τοῦ «Φῶτη» δημοσιευθέντι
 παρὰ τοῦ De Marcellus (I, 240), ὅστις ἐκλκμβάνει καὶ μεταφράζει
 αὐτὸν ὡς Σύριον καὶ μάγον.

67. ΣΚΥΛΟΔΗΜΟΣ. (1806).

Ζαμπ. 670,91. Faur. I, 150. Pass. 107.

- Εὐύπνα, πουλάχι μ', τὴν αὐγὴ κι' ἀνέβα 'ς τὸ κλαράκι,
 καὶ τίναξ' ταῖς φτερούγες σου νὰ πέσουν ἢ δροσοῦλαις,
 λάλει, πουλάχι μ', τὴν αὐγὴ, καθὼς λαλοῦν καὶ τ' ἄλλα,
 5 τ' εἶναι σημάδι τῶν κλεφτῶν, κακὸ 'ναὶ γιὰ τοὺς κλέφτες.
 Δουλεῖα δὲν εἶχ' ἡ κλεφτουργία, κι' αὐτὸς ὁ Σκυλοδημος
 ἐδείπνα κ' ἐτραγοῦδαγε 'ς τὰ ἔλατ' ἀπὸ κάτω,
 μετὰ τὴν Εἰρήνην 'ς τὸ πλευρό, μετὰ τὴν Παπαδοπούλα.
 — Κέρνα μ', Εἰρήνη μ', κέρνα με, κέρνα μ' ὅσῳ νὰ φέξῃ,
 10 καὶ τὸ πούρνὸ σὲ προβοδῶ με δέκα παλληκάρια.
 — Δῆμο, δὲν εἶμαι δοῦλὰ σου κρασὶ νὰ σὲ κερνάω,
 ἐγὼ εἶμαι κόρη προεστοῦ κι' ἀπὸ τοὺς Παππαδαίους.
 Αὐτοῦ πρὸς τὰ χαράμματα φάνηκαν δυὸ διαβάταις.
 — Δῆμό μου, καλὴ μέρα σου, — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 15 Διαβάταις ποῦ τὸ ξέρετε πῶς εἶμ' ὁ Σκυλοδημος;

— Φέρνουμε χαιρετίσματα ἀπὸ τὸν ἀδερφό σου,
 ἔς τὰ Γιάννενα τὸν εἶδαμε ἔς τὴ φυλακὴ κλεισμένον,
 κ' εἶχε ἔς τὰ χέρια σίδερα καὶ κλάπαις ἔς τὰ ποδάρια.
 Κι' ὁ Δῆμος ὡσὰν τ' ἄκουσεν ἄρπαξε τὸ ντουφέκι,
 καὶ κλαίγοντας ἐκίνησε ἔς τὰ Γιάννενα νὰ πάγῃ.
 — Ποῦ πᾶς, ποῦ τρέχεις, μπρ' ἀδερφέ, ποῦ τρέχεις, καπετάνε!
 ὁ ἀδερφός σου εἴμ' ἐγὼ κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε·
 τὰ σίδερα ἔπριόνισα ἐρρίχθηκα ἔς τὴ λίμνη,
 δυὸ μερονύχτια στάθηκα κρυμμένος ἔς τὰ καλάμια,
 κι' ἀντίπροψες μὲ πέρασαν νησιώταις ἔς τὴν Καστρίτσα.

Περὶ τοῦ κλεπτάρχου Σκυλοδήμου καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἰδὲ ἐν ἐκτάσει τὴν συλλογὴν τοῦ Ἀντωνίου Μανουσίου σελ. 156, ὅπου καὶ τὸ ἔκθεμα τοῦτο παρηλλαγμένον καὶ ἄχρι ἐκδόδοται, ὡς καὶ εἰς τινὰς τῶν ἄλλων συλλογῶν. Ὁ γέρον Σκυλοδήμος χρηματίσας ὀπλαρχηγός εἰς Ἀκαρνανίαν κατὰ τὸ τμήμα Σύντεκνον, κατέλειπεν υἱοὺς πέντε, τὸν Ἰωάνν. Μπλωμένον, Γεώργιον Χολῆν, Δῆμον Σκυλοδήμον, τὸν ἐν τῷ ἔκθεματι τούτῳ ὑπαινιττόμενον Κώσταν Τσακώσταν, καὶ τὸν ἥρωα τοῦ παρόντος ἔκθετος Σπυρίδωνα. Ὁ τρίτος διαπρέπων μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ὡς τοιοῦτος διευθύνων τὴν πατρικὴν ἀρχηγίαν τοῦ Συντέκνου ἐφ' ἱκανὰ ἔτη, ἐδολοφονήθη αὐτός τε καὶ οἱ δύο ἀδελφοί του Χολῆς καὶ Τσακώστας, δηλητηριασθέντες ὑπὸ τινος ἐκ τῆς τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἀντιζήλου οὐσῆς τῆς Σκυλοδημακίχης, καὶ ὑποθαλαπομένης ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ. Διεδέχθη δὲ τὴν ὀπλαρχηγίαν ὁ Ἰωάννης Μπλωμένος, ὅστις διέπρεψεν ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Καλαρρυτιῶν καὶ ἠγωνίσθη κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα μετὰ πολλῆς ἀνδρείας καὶ ζήλου, ἀπεβίωσε δὲ κατὰ τὸ 1832 εἰς Αἴγιον. Ὁ δὲ Σπυρίδων διαπρέψας ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἐφρονεύθη γενναίως κατὰ τὴν ἐξοδὸν τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου. Τῆς ἐν τῷ ἔκθεματι τούτῳ ἀναφερομένης Εἰρήνης, ἐκ τῆς εἰρημένης ἀντιζήλου τῶν Παπαδαίων γενεᾶς, ἠράσθη ὁ Σκυλοδήμος καὶ τὴν ἀπήγαγεν· ἐνεκεν δὲ τούτου ἠναγκάσθησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς νὰ δεχθῶσι τὴν μετὰ τοῦ ἀπχωγέως σύζευξιν τῆς θυγατρὸς τῶν. Ταύτης δὲ ἀδελφὴ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ Καρχισκάκη.

68. ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΚΙΑΓΓΕΛΗΣ. (1808).

Ἐνύσταξα, μπρὲ ξάδερφε, καὶ θέλω νὰ πλαγιάσω,
 κι' ἐσύ κάτσε κι' ἀγνάντευε κατὰ τὴν Κατερίνη,
 τὶ ἔχω κουβέντα σήμερα, ἔχω κουβέντ' ἀπόψε,
 νὰ μαζωχθοῦν ἡ συντροφιά, ὁ καπετὰν Γιαννάκης,
 νὰ μᾶς μοιράσῃ τὸ λουφέ, πῶχουμε δουλεμένον,
 κι' ἀπὲ νὰ ξεχωρήσουμε νὰ γένουμε μπουλούκια,
 νὰ πᾶ' νὰ ξεχειμάσουμε κατὰ τὸ Καρπενήσι.
 Τὸ Μάη καλαῖς ἀντάμωσαις, καλῶς ν' ἀνταμωθοῦμε,
 νὰ πᾶμε νὰ χτυπήσουμε τῆς Πόλις τὰ μπουγάζια.

Ὁ Γεώργιος Κιάγγελης, Σαρκατσάνος, ἤρχιζεν ὡς πειρατῆς καὶ κλέπταρχος πρὶν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁρμητήριον ἔχων τὴν γενεθλίαν αὐτοῦ γῆν, τὸ Καρπενήσιον. Τὸ ἄσμα τοῦτο αἰνίττεται ἔως τὴν συνεννόησιν τοῦ ἀναφερομένου ὀπλαρχηγοῦ Γιαννάκη (ἀγνώστου ἡμῖν) μετὰ τοῦ Κιάγγελη καὶ ἄλλων ἵνα συναγωνισθῶσι κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ὑπὸ τὸν Εὐθύμιον Βλαχάβαν, ἀλλὰ καὶ ὁδὸν ὄντες ἔμαθον τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀρχισυνωμότη. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐγένετο καὶ ὁ Κιάγγελης τραγικὸν θῦμα προδοσίαις ἀνηκούστου. Ὁ κλέπταρχος οὗτος ληστεύων κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος εἰς τὰ πέριξ τοῦ Ὀλύμπου, κατὰ τὸ φθινόπωρον μετὰ τῶν τριῶν ἀδελφῶν του καὶ δέκα ἐξαδέλφων καὶ συγγενῶν του προσέφευγεν εἰς τὴν Λευκάδα καὶ ἀλλοχοῦ πρὸς διχχεύμασιν, ὁπόθεν κατὰ τὸ ἔαρ ἐπανάκαμπε διὰ θαλάσσης. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ θλασσοπλοῖαν προσορμισθέντος τοῦ πλοίου εἰς ξηρὰν τινα καὶ ἔρημον νῆσον, οἱ περὶ τὸν Ἀγγελὴν ἢ Κιάγγελην ἀπέβησαν εἰς τὴν ξηρὰν χάριν ἀνψυχῆς, καὶ τούτου γενομένου ὁ πλοίαρχος ἀπέπλευσεν ἐγκαταλείψας τοὺς ἀθλοῦς ἐκείνους στερουμένους παντὸς βοθημάτων, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου πάντες ἐγένοντο θύματα τοῦ λιμοῦ, ὃ δὲ πλοίαρχος ἐπιστρέψας μετὰ ταῦτα ἔδρεψε τοὺς καρπούς τοῦ ἀνομήματός του, συλῆσας τὰ ὅπλα καὶ τὰ χρήματα τῶν θυμάτων του. Τὸ συμβὰν τοῦτο ἐκτραγωδεῖ τὸ ἐπόμενον ἄσμα. — Περὰ Χρσιώτη (96,9) τὸ παρὸν ἄσμα εἶναι ἀτελές.

69. ΕΤΕΡΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ. (1816).

Ζημ. 660,79. Pass. 170.

Σάν τὸ κακὸ πού 'πάθανε κανείς νὰ μὴ τὸ πάθῃ,
 οὔτε Τουρκὸς, οὔτε Ρωμῆς οὔτε κανείς 'ς τὸν κόσμον!
 Σαράντα κλέφτες ἦτανε ὅλ' ἀδερφοζαδέρφια,
 κ' ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ φύγουνε, νὰ πᾶνε 'ς ἄλλον τόπο,
 5 μὲ τὰ γροσάκια φόρτωμα, μὲ τὰ φλωριά 'ς τὴ ζωσι.
 Σ' ἓνα καίκι μπήκανε, σ' ἓν' ὠμορφο καράβι,
 τρεῖς μέραις ἐπατούσανε 'ς τῆς θάλασσας τὸ κύμα,
 κ' ἐπήγανε κι' ἀράξανε σ' ἓνα ξερὸ νησάκι.
 Βγῆκε Ἀγγελῆς νὰ φάῃ ψωμί, νὰ πάρ' ὀλίγον ὕπνο,
 10 ἐβγῆκε κι' ὅλ' ἡ συντροφιά λίγο γιὰ νὰ ξεδώσουν,
 κι' ὅταν γυρῆσαν γιὰ νὰ μπουὶν καράβι ἐκεῖ δὲν ἦταν,
 οὔτε ψωμί, οὔτε νερό, οὔτε καμμιά ν ἐλπίδα.
 Σαράντα μέραις 'πέρασαν, γύρισε τὸ καράβι,
 βρίσκουν γιομάτο τὸ νησί κουρούνες καὶ κοράκια,
 15 βρίσκουν 'ς τὴν ἄκρῃ τοῦ γιालοῦ τὸν Γεῶργ' ἀπεθαμένον
 κ' ἐκεῖ κοντὰ τ' ἀδέρφιν του ὁ Λιᾶς ποῦ ψυχομάχα.

—0—

70. ΤΣΕΛΙΟΣ Ο ΠΕΙΡΑΤΗΣ. (1808).

'Εθάμπωσεν ὁ οὐρανός, κ' ἐγείνηκε σκοτάδι.
 'Εθάμπωσε κ' ἡ θάλασσα, κ' ἐγείνηκε κατράμι.
 Βγῆκαν καράβια Φράγκικα, Ἰγγλέζικα καράβια,
 κι' ὅλα τὸν Τσέλιο κυνηγοῦν, τὸν Τσέλιο γιὰ νὰ πιάσουν,
 5 κι' ὁ Τσέλιος βγῆκε σὲ στεργιά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια.
 Βελῆ Πασσᾶς σὰν τῶμαθε πιάνει γραφὴ τοῦ γράφει,
 « Νάρθης, καπετὰν Τσέλιο μου, νάρθης νὰ μ' ἀνταμώσης,
 Ντερβέναγας γιὰ νὰ γενῆς 'ς τοὺς κάμπους τῶν Τρικκάλων,
 νὰ κουδαλᾷς γεννήματα, νὰ περπατᾷς καθβάλα.»

Οὗτος ἐλέγετο Κώστας, καὶ συνηγωνίσθη μετὰ τοῦ Εὐθυμίου Βλα-

χάβη εἰς τὰς πειρατικάς ἐκείνου ἐκδρομάς, ἔπεσε δὲ εἰς τὴν κάτω αὐτοῦ ἐπίθεσιν τῶν Ἀλβανῶν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ κατὰ τὸν Ὀλυμπόν, διότι μὴ θέλων ἐκ δυσπιστίας νὰ προσέλθῃ τῷ Βελῆ, περιήρχετο ληστρικῶς τὴν Θεσσαλίαν. Τὸ ἄσμη ὅπερ ἐξεδόθη ἀρχόμενον «πουλί μου ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθεν κτεβεχίνεις» (Marcel. I, 302. Kind. III, 14. Pass. 112) ἀνάγεται εἰς τὴν μάχην, καθ' ἣν ἐθριζάμβευσε κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀκολούθως δὲ ἔπεσεν εἰς ἐτέραν μάχην. Ἄσμη περὶ Τσελίου ὑπάρχει καὶ παρὰ Λελέκῳ (50,44).

71. ΤΟΤΣΚΑΣ. (1809).

Ζαμπ. 620,31. Pass. 22.

- Ἐφές ἀργὰ διαβαίνοντας τοῦ Τότσκα τὰ λημέρια,
τὸν ἄκουα κι' ὠρμήνευε, τὰ κεφτοπαλληκάρια.
— Παιδιά, ποῖος θέλει λεβεντιά κ' ἐλευθεριά καὶ γρόσια,
τσελίκι ἄς βάλῃ 'ς τὴν καρδιά καὶ σίδερα 'ς τὰ πόδια,
⁵ ἄς μὴ τὸ πίνη τὸ κρασί, ἄς μὴ τ' ἀρέσῃ ὁ ὕπνος,
τί ὁ ὕπνος εἶναι θάνατος καὶ τὸ κρασί 'ναι πλάνος.
Γυρίζει ὁ Νάκας καὶ τοῦ λέει—ὥς πότε, Καπετάνε!
τὰ παλληκάρι' ἀπόκαμαν, νὰ τρέχουν ὅλη νύχτα,
κι' αὐγή, καὶ γιόμα, καὶ βραδὺ νὰ στέκουν καραοῦλι,
¹⁰ γι' αὐτὸ θὰ προσκυνήσουνε, 'ς αὐτὸν τὸν Διβιτάρη
ποῦ εἶναι Βαλῆς 'ς τὰ Γρεβδενά, Δερβέναγας 'ς τὰ Χάσια.
— Παιδιά μ', ἂν θέλετε σπαθί, ἂν θέλετε κρεμάλα,
ἐλᾶτε νὰ σᾶς κόψω ἐγώ, ἐγὼ νὰ σᾶς κρεμάσω,
νὰ δώσω καὶ μνημόσυνα σὲ ὅλους τοὺς παπάδες,
¹⁵ ν' ἀκούσουν χώραις καὶ χωριά, ν' ἀκούσουν βιλαέτια,
νὰ εἰποῦν ὁ Τότσκας λύσσαξε, καὶ τρώγει τοὺς δικούς του.—
Τὸ λόγον δὲν ἀπόσπωσε κ' ἡ συντυχιά κρατιότουν,
καὶ μιὰ φωνὴ ν' ἀκούστηκεν ἀπὸ τὸ καραοῦλι.
«Παιδιά, Τουρκιὰ μᾶς πλάκωσε πεζοῦρα καὶ καββάλα».
²⁰ — Ἀφῆτέ τους, καὶ ἄς ἔρθουνε, καλῶς νὰ μᾶς εὐροῦνε,

νὰ ἰδοῦν τοῦ Τότσκα τὸ σπαθί, τοῦ Νάκα τὸ ντουφέκι.
 Πιάστε παιδιὰ τὸ στένωμα, φτιάστε τὰ μετερίζια,
 βαρεῖτ' ἀπάνω σὲ κορμιὰ ἀφοῦ κοντοζυγώσουν.
 Βόηθ' Αἰ Ἠλιά 'π' τὸ Μπιτζικό, κι' ἀπὸ τὴ Σαμαρίνα!
 26 βόηθα, κυρὰ καὶ Παναγιά, ἀπὸ τὸ Μέγα Σπήλῳ!
 νὰ φτιάσω 'ς ταῖς εἰκόναῖς σου καντύλαις ἀσημένιαις.
 Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχή, στρώνουν 'ς τὴ γῆ κουφάρια.
 Κι' ὁ Τότσκα εἴβαλε φωνήν, ἀπὸ τὸ μετερίζι.
 — Τί τοὺς κυτᾶτε, μπρὲ παιδιὰ, τραβάτε τὰ σπαθιά σας,
 30 τοὺς Τούρκους πάρετ' ὀμπροστά, σὰν τὴν κοπὴ τὰ γίδια.

Οὗτος ὁ πρὶν ἀρματωλὸς Γρεβθενῶν, (μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Ζάκα Γεωργίου) καὶ εἶτα λήσταρχος, ἤκμασεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἀναδειχθεὶς ἐκ τῶν παραβολωτέρων καὶ μᾶλλον ἀκαταδάμαστων λησταρχῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κονίτσης, Γρεβθενῶν καὶ Χασίων. Κατήγετο δὲ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ὀλύμπου. Ὁ ἀναφερόμενος Διδοτάρχης τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, ἦν ὁ Μπεκίρχης Ντάμζης, ἐκ τῆς ἐπαρχίης Τεπελενίου. Ἐξημερῆσαί τε δὲ ὁ Τότσκα σύγχρονος τοῦ Μαντάλου καὶ Μπαζτέκη, ὡς ἐν τῷ ἄσματι «Βασίλη κάτσε φρόνιμα», ἀναφέρεται διὰ τοῦ στίχου «τὸν Τότσκα καὶ τὸν Μάνταλο ναῦρῶ καὶ τὸν Μπαζτέκη», καὶ περιήρχετο ὅτε μὲν ὡς πειρατής, ὅτε δὲ ὡς ληστής. Ἐφρονεῖθη δὲ μετὰ τὸ 1809 πλησίον τοῦ Κυπριοῦ, χωρίου τῶν Γρεβθενῶν, καθ' ἣν ὥραν νικήσας τοὺς κατ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντας κατεδίωκεν αὐτοὺς θύων καὶ ἀπολλύων, πυροβοληθεὶς ὑπὸ Ἀλβανοῦ τινός, ὅστις πληγωμένος ὦν ἐκρύπτετο εἰς θάμνον ὅπως δικάσῃ. Τὴν ἀρχηγίαν τοῦ ἀρματωλικίου τῶν Γρεβθενῶν, μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τοῦ Τότσκα, παρεχώρησεν ὁ Ἀλῆ Πασσᾶς τῷ ἐκ τῆς ἐπαρχίης Γρεβθενῶν ληστάρχῳ Εὐθυμίῳ Τσόλιᾳ, ἀκολούθως δολοφονηθέντι.

Ὁ Κύριος Περριβός, (Ἱστορ. Σουλ. I, 34), σχολιάζων τοῦ ἄσματος τούτου τὸ συμβᾶν τὸ μεταφέρει εἰς τὸ 1770, ἀλλὰ λαμβάνεται, καθ' ἡμᾶς, ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἐγένετο τὸ συμβᾶν καὶ ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ τοῦ Τότσκα ἐπιπεσόντων ἀρχηγῶν.

72. ΝΑΣΙΟΣ. (1810).

Pass. 98.

Τὸ λέ ν' οἱ κοῦκκοι 'ς τὰ βουνά κ' ἢ πέρδικες 'ς τὰ πλάγια
τὸ λέει κι' ὁ πετροκότσιφας, τὸ λέει τὸ μοιριολόγι.

« Οἱ κλέφτες ἐμοιράσθηκαν κ' ἐγένηκαν μπουλούκια.

Ὁ Δίπλας πάει πρὸς τ' Ἀγραφα, κι' Ἀντώνης πρὸς τὸ Βάλτο,
5 κι' ὁ Νάσιος πέρα πέρασε, πέρ' ἀπὸ τὰ ποτάμια.

Πῆγε νὰ μάζη πρόβατα, πῆγε νὰ μάζη γίδια,
νὰ κάμ' ὁ μαῦρος τὴ χαρά, χαρὰ 'ς τὸν ἀνεψιό του,
καὶ νὰ καλέσῃ 'ς τὴ χαρὰ τοὺς ἡκαρδιακοὺς του φίλους.

Πολλὰ ντουφέκια πέφτουνε ἀπὸ πικρὸ καρτέρι·

10 μὲ ἀπιστιά σκοτώσανε ἡ παγανιά τὸ Νάσιο».

Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Θωμαζαίου (σελ. 411) διαφέρει τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπὸ τοῦ πέμπτου στίχου μέχρι τέλους. Συνέδη δὲ ἡ δολοφονία τοῦ Νάσιου, ὅστις ὑπῆρξε συναγωνιστὴς τοῦ Κετσαντώνη, τῷ 1810.

—ο—

73. ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ. (1815).

Ἐνα πουλάκι ξέβγαινε ἀπὸ τὴν Ἁγία Μαῦρα,
νύχτα σὲ νύχτα πέταγε, νύχτα σὲ νύχτα ψάχνει,
γιὰ ναῦρη τὸν Βρυκόλακα καὶ τὸν Θυμιὸ Μπαλάσκα.
Τοὺς ἡῦρε, τοὺς ξετρύπωσε 'ς τὰ Σκουλιαν' ἀπὸ κάτω.

8 — Γειά σας, χαρά σας, μπρὲ παιδιά,—Καλῶς το τὸ πουλάκι.

Πουλάκι μ', πές μας τίποτε, πές μας κἄνα χαμπέρι.

— Τί νὰ σᾶς πῶ, μωρὲ παιδιά, τί νὰ σᾶς μολογήσω.

Ἐφές, προφές ἐδιάβαινα τοῦ Τσιόγκα τὰ σαράγια,
κι' ἄκουσα ποῦ κουβέντιαζαν κ' ἔλεγαν τ' ὄνομά σας.

10 Ὁ γούμενος σᾶς πρόδωκε, σᾶς πῆρε 'ς τὸ λαιμό του,
ἔγραψε κ' ἔστειλε γραφὴ 'ς αὐτὸν τὸν καπετάνο.

« Ἐβγήκεν ὁ Βρυκόλακας μὲ δώδεκα νομάτους,
καὶ πάγει νὰ στεφανωθῇ νὰ πάρῃ τὴ Γιαννούλα ».

Περὶ τοῦ Βρυκόλακx τούτου γινώσκoμεν, ὅτι ὑπηρετήσεν ὑπὸ τὸν Γεώργιον Τσιόγκαν ὡς σωματάρχηx (μπουλουχτσῆx), καὶ ἔπειτα διῆγε βίον ληστρικὸν ἐν τῇ Ἀκαρνανίῃ καταφεύγων ἐγκαίρως καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆx Λευκάδος. Κατὰ δὲ τὸ 1815, προώρως ἐξελθὼν εἰς Ἀκαρνανίαν ὅπως νυμφευθῇ μετὰ τῆx Γιαννούλαx, ὠραίῃx Βλάχαx, προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ Τσιόγκα εἰς τὸν κατὰ τὰ Σκουλιανὰ κρυφῶνά του, καὶ ἐφρονεύθη μετὰ τοῦ συνεταίρου του Εὐθυμίου Μπαλάσκα διὰ προδοσίῃx τοῦ Ἡγουμένου, ὃν προσεκάλεσεν ὁ Βρυκόλακx πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου του. (Ἴδε καὶ ἄσμη 105).

—o—

74. ΔΕΣΠΩ ΛΙΑΚΑΤΑ. (1816).

Μέσα ᾿ς τὸ κάστρο, ᾿ς τὰ ψηλὰ σεράγια τοῦ Βεζύρη,
ὅπου εἶχε χίλιαιx πέρδικεx κλεισμέναιx κ' ἐλαλοῦσαν
ἤφεραν καὶ μιὰ πέρδικα, πέρδικα πλουμισμένη,
ὅπου τὴν ἐκυνήγησαν ᾿ς τοῦ Λιακατὰ ταῖx στάναιx,
⁵ κι' ὀλαιx ἢ πέρδικεx λαλοῦν κ' ἐκεῖνη δὲν λαλοῦσε.

— Δέσπω, γιατί δὲ μᾶx μιλαῖx, γιατί εἶσαι κακιομένη;
ἔμπα καὶ στῶσε τὸν ὄντα, ἄλλαξε τὰ στρωσίδια,
νάρθω κ' ἐγὼ γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ, καὶ νὰ σὲ κουβεντιάσω.

— Ἐγὼ, Πασσᾶ μ', δὲν κάκισα, ἐγὼ Πασσᾶ μ', δὲν ξέρω
¹⁰ πῶx στρώνονται τὰ στρώματα, πῶx βάνουν τὰ στρωσίδια
γιατ' εἶμαι τσοῦπρ' ἀπ' τὰ μανδριά, καὶ μόν' καὶ μόν' γνωρίζω,
νὰ βόσκω ἀρνιά καὶ πρόβατα, τὸ γάλα τουx ν' ἀρμέγω,
νὰ πλέχω χοντροτσούραπα, νὰ φκιάνω καὶ γιαιοῦρτι.

Περὶ τῆx ὠραίῃx ταύτης Βλαχόπαιδοx ἐξηγοῦμεθα εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ.
89 ἄσμη.

—o—

75. ΚΩΣΤΑΣ ΛΕΠΕΝΙΩΤΗΣ. (1815).

Ζαμπ. 67,396. Pass. 102—103.

- Ἔσεῖς, πουλιὰ πετούμενα, ἄγρια καὶ μερωμένα,
 ἐσεῖς δουλειὰ δὲν ἔχετε εἰς τὰ χωριά τοῦ Βάλτου·
 πετᾷτ' ἀπάνω 'ς τ' Ἀγραφα, εἰς τὰ κεφαλοχώρια,
 νὰ ἰδῇτε τοὺς ἄρματωλοὺς καὶ τοὺς Λεπενιωταῖους,
 5 ποῦ τρῶν καὶ πίνουν 'ς τὰ χωριά, καὶ ρίχνουν 'ς τὸ σημάδι.
 Μέσ' 'ς τὴ Ρεντίνια 'κόνεψεν ὁ Κώστας Λεπενιώτης,
 ἐκεῖ τὸ πάσχα τῶκαμε, καὶ 'ς τὸ Φουρνᾶ διαβαίνει,
 ὁ δόλιος δὲν ἐλόγιαζε, πῶς τοῦχανε καρτέρει!
 Ὁ Νικοθέος φώναζεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
 10 — Βαρεῖτε τοὺς ἄρματωλοὺς κι' αὐτὸν τὸ Λεπενιώτη,
 ποῦ χάλασάνε τ' Ἀγραφα καὶ τὰ κεφαλοχώρια!
 — Νίκο μ', ἂν εἶχες τὸ σκοπὸ, δὲ μῶδινες χαμπέρι,
 νὰ μάσω τὰ μπουλούκια μου ποῦ τάχω σκορπισμένα,
 τὸν Τσόγκ' ἀπ' τὴ Νευρόπολι, Φραγκίστ' ἀπ' τὴ Ρεντίνια
 15 κι' αὐτὸν τὸν Παληομπαταργιᾶ πέρ' ἀπὸ τὸ Κιοστάνι,
 νᾶβλεpes τ' εἶν' ὁ πόλεμος, τ' εἶν' οἱ Λεπενιωταῖοι.
 Δέκα ντουφέκια πέφτουνε κι' ἄλλα διακόσ' ἀντάμα,
 βροντᾷν ἢ ράχαις, τὰ βουνά, καὶ τὰ πουλιὰ σκορπίζουν.
 τοῦ Νικοθέου ἢ ντουφεκιὰ χτυπάει τὸ Λεπενιώτη.
 20 Συντρόφοι τὸν ἐπήρανε 'ς τὸ Βάλτο τὸν πηγαίνουν,
 σὲ δυὸ ἑβδομάδες 'πέθανε κ' οἱ Κολιτζίδες ὅλοι
 'ς τὸ Βάλτον ἐκατέβηκαν καὶ τ' Ἀγραφα τ' ἀφῆκαν.

Ὁ Κώστας Λεπενιώτης εἶναι ὁ γνωστὸς τοῦ Κατσαντώνη ἀδελφός.
 περὶ δὲ τοῦ ἐκτραγωδουμένου συμβάντος ἰδὲ τὴν ἡμετ. χρονογρ. Α'.
 283. Τὸ ἄσμα τοῦτο εὐρηται καὶ ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦ-
 τον ἀκριβὲς ὅπως ἡμεῖς ἀπὸ στόματος τοῦ Γ. Νικοθέου τὸ ἠκούσαμεν.
 Τὸ τοπικὸν ὄνομα Κιοστάνι σημαίνει τὴν Εὐρυτανίαν.

76. ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΛΑΖΑΙΟΙ. (1816).

Tomas. 386. Pass. 122-123. Xασ. 113,36 καὶ 211,33. Legr. 116,64.

Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμε τοῦτο τὸ καλοκαῖρι !

Μᾶς χάλασ' ὁ Βελῆ Πασσᾶς, μᾶς ἔκαψε τὰ σπίτια,
μᾶς σκότωσε μὲ ἀπιστιά, καὶ σκλάβους μᾶς ἐπῆρε.

Κώστα, γιατί ἐζουρλάθηκες, σοῦ πῆρ' ὁ θεὸς τὴ γνῶσι,

• καὶ κάθεσαι 'ς τὰ Γιάννενα μὲ τὸν Μπραῖμ Σαρατζή;

Ταῖς φαμηλιαῖς ταῖς σήκωσαν, 'ς τὸν Τούρναβο ταῖς πᾶνε.
μπροστὰ πηγαίν' ἡ Δήμαινα, ὀπίσω ἡ συννυφάδες,
καὶ ὀπίσ' ὀπίσω ἡ Κώσταινα μὲ τὸ παιδί 'ς τὸ χέρι,
σὰν μῆλο, σὰν δαμάσκηνο τριῶν χρονῶν παιδάκι.

10 Βελήπασσας ἀγνάντευεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.

— Ποιαὶς εἶν' αὐταῖς ἡ φαμηλιαίς, ποιαὶς εἶναι ἡ γυναῖκες;

— Εἶναι τοῦ Δήμου ἡ φαμηλιά, καὶ ἡ дуό της συννυφάδες
κ' ἡ πισιν' ἡ καλῆτερη τοῦ Κώστα ἡ γυναῖκα.

— Πάρτε ταῖς τρεῖς καὶ βάλτε ταῖς σὲ σπίτι, κι' ἄς καθίσουν,
τὴν Κώσταινα τὴν ὠμορφη στεῖλτέ τὴν 'ς τὸ χαρέμι.

Οἱ τέσσαρες ἀδελφοὶ Λαζαῖοι ἢ Λαζόπουλα, γνωστοὶ διὰ τὸ ἐνεργὸν μέρος, ὅπερ ἔλαβον κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἐπανάστασιν τοῦ 1807, προσκυνήσαντες μετέπειτα εἰς τὸν Βελῆ Πασσᾶν, σατράπην τῆς Θεσσαλίας, ἐφησύχαζον εἰς τὰς ἐστίας των οἱ τρεῖς, ὁ δὲ Κώστας διέτριβεν ἐν Ἰωαννίνοις ὡς ὁμηρος μέχρι τοῦ 1816, ὅτε ἔμαθε τὴν δολοφονίαν τῶν ἀδελφῶν του ἐν Ραψάνῃ, τὴν ἐρήμωσιν τῆς οἰκίας των καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν γυναικῶν καὶ τοῦ τρυφεροῦ τέκνου του, τοῦ ἐπιζῶντος Τόλιου Λαζοπούλου. Ἐπεσε δὲ καὶ ὁ Κώστας ὑπὸ τὴν φονικὴν μάχαιραν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ ἐν Ἰωαννίνοις ὀλίγον μετὰ τὴν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του καταστροφὴν. Τῶν Λαζαίων ὀπλαρχηγία ἦσαν τὰ βόρεια τοῦ Ὀλύμπου χωρία, ὑπ' αὐτοῦς δὲ ὑπηρέτησεν ὡς σωματάρχης καὶ ὁ Πλιάτσκας, περὶ οὗ ἶδε Ζαμπ. 610,18, καὶ Faug. I, 32.

77. ΣΚΑΛΤΣΟΔΗΜΟΣ, Η ΔΗΜΟΣ ΣΚΑΛΤΣΑΣ. (1816).

Pass. 260. Σταματ. 14.

- 'Σ τοὺς ἴσκιους ἀπ' τὰ ἔλατα, κάθετ' ὁ Σκαλτσοδήμος,
 μὲ τὴν Κρουστάλλω 'ς τὸ πλευρό, μὲ τὴν Παπαδοπούλα
 ὅπου εἶχεν ἄντρα ν' ἄρχοντα μέσ' ἀπ' τὸ Λοιδωρίκι·
 ἔχει τὰ μάτια γαλανά, τὰ φρύδια τῆς γραμμένα,
 5 τὰ μάγουλα τριαντάφυλλα, τὸ πρόσωπο σὰν μῆλο,
 καὶ τὸ λιγνὸ τῆς τὸ κορμὶ ὀρθὸ σὰν κυπαρίσσι·
 κι' ὁ Γούλας ἀπ' τῇ μιᾷ μεριά, κι' ὁ Διάκος ἀπ' τὴν ἄλλη,
 ὁ Διάκος ὁ σταυραδερφὸς 'ς τὰ μάτια τὴν κυττάζει.
 — Τί μὲ κυττᾷς, σταυραδερφέ, καὶ δὲν μὲ λεημονιέσαι;
 10 Πάρε καὶ κάμε μιὰ γράφῃ στείλ' τὴν 'ς τὸν Ἀναγνώστη,
 καὶ γράψε του τὸ χάλι μου καὶ τὴν κακὴ μου μοῖρα.
 Φωτιά νὰ κάψῃ τ' ἄσπρα του, φωτιά καὶ τὰ φλωριά του,
 ν' ἀφίνη τῇ γυναικί του 'ς τὰ κλέφτικα λημέρια,
 νὰ τρέχῃ ἀπ' ὄλο τὸ πουρνό, νὰ ξενοχτάῃ 'ς τοὺς λόγκους,
 15 πέτρα νάχῃ προσκέφαλο, καὶ τὰ χορτάρια στρῶμα,
 κι' αὐτὸν τὸν Δῆμο τὸ Σκαλτσᾶ νὰ βλέπῃ μέρα νύχτα.

Ὁ Σκαλτσοδήμος γεννηθεὶς εἰς Κλιμάκι, χωρίον τῆς Δωρίδος, ἐχρη-
 μάτισεν ἐπὶ τῆς Ἀληπασσητικῆς ἐποχῆς ἀκαταδίωκτος κλέπτарχος,
 καὶ βραδύτερον ὀπλαρχηγὸς τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας, ὑπ' αὐτὸν δὲ ὡς
 πρωτοπαλλήκαρον ὑπηρέτει καὶ ὁ περιώνυμος πρωτομάρτυς τοῦ Ἑλλη-
 νικοῦ ἀγῶνος, Ἀθανάσιος ὁ Διάκος. Ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀγῶνι διέπρεψε
 μεταξὺ τῶν ὀπλαρχηγῶν ἀγωνιστῶν καὶ ἐθριάμβευσε πολλαχοῦ, καὶ
 κατὰ τὴν μάχην τῆς Γραβιᾶς κατὰ τὴν 14 Ἰουλίου τοῦ 1824. Ἀπο-
 μνημονεύεται δὲ ὡς δυσειδέστατος τὴν μορφήν, σκληροκάρδιος, καὶ
 σφόδρα λάγνος· τῆς λχγνεῖας του δὲ ταύτης θύμα ἐγένετο καὶ ἡ ἐν τῷ
 ἄσματι Κρουστάλλω, ἡ ἐκ τῆς γενεᾶς τῶν Παπαδαίων ἐκ τοῦ Συντέ-
 κνου τῆς Ἀκαρνανίως, καὶ σύζυγος τοῦ Ἀναγνώστου. Ἄλλοι δὲ λέ-
 γουσιν ὅτι ἡ ἀρπαγὴ τῆς Κρουστάλλως ἐγένετο παρὰ τοῦ Σκαλτσοδή-
 μου ὅπως ἐξαναγκάσῃ τὸν Ἀναγνώστην, εὐνοούμενον τοῦ Ἀλῆ, νὰ
 συντελέσῃ ἵνα χορηγηθῇ αὐτῷ ἡ ὀπλαρχηγία τοῦ Λοιδωρικίου.

78. ΓΩΓΟΣ ΜΠΑΚΩΛΑΣ. (1821).

- Ποῖδς εἶν' αὐτὸς ποῦ πολεμάει, καὶ βροντερὰ χουγιάζει!
 Γῶγος Μπακῶλας πολεμάει μὲ χίλιους πενταχόσιους.
 — Λεβέντες Ραδοβισδινοί, πετρίταις τοῦ Τσουμέρκου,
 παστρέψτε τὰ ντουφέκια σας, τροχίστε τὰ σπαθιά σας,
 5 τὶ ἐπλάκωσ' ἡ Ἀρβανιτιά, γιὰ νὰ μᾶς ξολοθρέψουν,
 νὰ πάρουν τὰς γυναῖκές σας, τὰς νύφαις, τὰ κορίτσια,
 καὶ σεῖς σκλάβοι μὴ γίνεστε εἰς τοὺς παληαρβανίταις,
 μόν' τρέξτε γιὰ νὰ πιάσωμε ἐκείνην τὴ ραχούλα,
 φτιάστε ταμπούρια δυνατά, πιάστε τὰ μετερίζια.
 10 Τρεῖς ὥραις ἐπολέμησαν σὰν ἄξια παλληκάρια,
 φουσέκι 'ς τὰς μπαλάσκαῖς τοὺς δὲν ἔμεινε κανένα,
 καὶ τότε ὁ Γῶγος ὠφώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι.
 — Ποῦ εἴστε, παιδιὰ τοῦ Τσουμερκιοῦ, παιδι' ἀπ' τὸ Ραδοβίζι,
 ἀφῆστε τὰ ντουφέκια σας, τραβάτε τὰ σπαθιά σας,
 15 βάλτε τοὺς Τούρκους ὀμπροστά, χτυπᾶτε, πολεμᾶτε.

Τὸ ἔσμα τοῦτο συνετάχθη κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε ὁ τοῦ Ραδοβιζίου ὀπλαρχηγὸς Γῶγος Μπακῶλας ἠνδραγάθησε κατὰ πολυπληθοῦς Τουρκικῆς δυνάμεως ἐν τῇ θέσει «Σταυρός». (Περὶ τῆς μάχης καὶ τῶν μετὰ ταῦτα πράξεων τοῦ Γῶγου, ἰδὲ ἱστορίαν Τρικούπη, Α, 314). Οὗτος ἀποκατέστη ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ραδοβιζίου κατὰ τὸ 1805 διχδεχθεὶς τὸν Πουλῆν, ἐκδιωχθέντα ἐκεῖθεν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ· ὁ δὲ Πουλῆς ὑπῆρξε γαμβρὸς τοῦ Καστανᾶ, διατηρήσας ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν ὀπλαρχηγίαν Ραδοβιζίου καὶ Τσουμέρκων, ἐξ ἧς ἀπεδιώχθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐκατονταετηρίδος ταύτης. Τοῦ ρηθέντος Γῶγου υἱοὶ ὑπῆρξαν ὁ Δημήτριος καὶ Κωνσταντῖνος, διαδοχικοὶ τοῦ Ραδοβιζίου ὀπλαρχηγοί, ὧν ὁ τελευταῖος ἐγένετο κατὰ τὸ 1846 θύμα δολοφονίας ὑπαγορευθείσης ὑπὸ τοῦ ὁδοφύλακος Ὁσμὰν Ταχίρη καὶ ἐκτελεσθείσης ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Κοτσιλαίων, συνεγγχωρίων καὶ φίλων τοῦ δολοφονηθέντος. Περὶ τῶν ὀπλαρχηγῶν Τσουμέρκων καὶ Ραδοβιζίου ἰδὲ τὸ ἔσμα 111.

79. ΕΤΕΡΟΝ.

Νὰ ἤμουν μιὰ πετροπέρδικα 'ς τὴ Λαγαροῦ 'ς τὴ βρύσι ,
 νὰ ξύπναγα πολὺ ταχυά, δυὸ ὥραις πρὶν νὰ φέξῃ ,
 νὰ πῆγαινα γιὰ νάκουγα τί πόλεμος θὰ γένη.

Τ' εἶν' ὁ ἀχὸς ποῦ γίνεται κ' ἡ ταραχ' ἡ μεγάλη !

5 Γῶγος Μπακώλας πολεμάει μ' ἐννηὰ χιλιάδες Τούρκους.

Δέν εἶναι κρίμα κι' ἄδικο καὶ ἀνομιὰ μεγάλη ,
 νὰ πολεμᾶν οἱ ἑκατὸ μ' ἐννηὰ χιλιάδες Τούρκους !
 ὁ Γῶγος ἔβγαλε φωνὴν ἀπὸ τὸ μετερίζι.

— Γιὰ πολεμᾶτε δυνατὰ καὶ σκούζτε τα μεγάλα ,

10 νὰ ραῖσθοῦνε τὰ βουνὰ καὶ νὰ σκισθοῦν οἱ κάμποι ,
 γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴ σκλαβιά τόσα γυναικοπαῖδια ,
 ποῦ κυνηγιῶνται σὰν τ' ἄρνιά , καὶ σκούζουν καὶ βελλάζουν.

Ὁ πόλεμος ἐκράτησεν ἀπ' τὸ πουν' ὡς τὸ βράδυ ,
 κ' ἐγλύτωσαν οἱ Χριστιανοὶ κ' ἐτσάμισαν οἱ Τούρκοι.

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἀπομνημονεύει τὴν ἀνδραγαθίαν τοῦ Γώγου, ὅστις βοηθοῦμενος ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Μπαλωμένου (αὐταδέλφου τοῦ Σκυλοδήμου), καὶ ὑπὸ ἑκατοντάδος ἀνδρείων πολεμιστῶν, ἀπέκρουσε χιλιάδας ὀθωμανῶν ὀρμηθέντων ἐκ Καλαρρυτῶν εἰς καταδίωξιν τῶν Ἰωννικῶν καὶ Βλαχικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες προσέφευγον πρὸς διάσωσίν των εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν μετὰ τὴν τῶν Καλαρρυτῶν καταστροφὴν.

—o—

80. ΕΤΕΡΟΝ.

Νὰ ἤμουν μιὰ πετροπέρδικα 'ς τὴ Λαγαροῦ 'ς τὴ βρύσι

νὰ ξάνοιγα πολὺ ταχυά δυ' ὥραις μπριχοῦ νὰ φέξῃ ,

νὰ ξύπναγα τὴ συντροφιά, τὸ Μῆτρο Κουταλίδα.

Ξύπνα, καυμένη συντροφιά, μπρὲ Μῆτρο Κουταλίδα ,

5 ξύπνα ν' ἀκούσης πόλεμο καὶ φοβερὸ ντουφέκι !

Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποῦ πολεμάει Σταυρὸ καὶ Χαροκόπου ;

Γῶγο Μπακώλας πολεμάει μ' ἐννηὰ χιλιάδες Τούρκους ,

- κ' οἱ Τοῦρκοι ὄρκον ἔκαναν, ὄρκο 'ς τὰ χαίμαλιά τους
 γιὰ νὰ περάσουν τὸν ζυγὸ, Τσουμέρκα, Ραδοβίσδι,
 10 νὰ πάρουν σκλάβους τὰ παιδιά, κορίτσια καὶ νυφάδες.
 Γῶγος Μπακώλας φώναξε σὰν καπετάνος ποῦ ἦταν.
 — Γυρίστε πίσω, Τοῦρκοί μου, μὴ χάνετε τὸν ὄρκο,
 τί ὅσω εἶν' ὁ Γῶγος ζωντανὸς καὶ ζῇ κι' ὁ Κουταλίδας,
 σκλάβους ἐσεῖς δὲν πέρνετε κορίτσια καὶ νυφάδες,
 15 τί ἐμεῖς μολύβια δίνουμε, σπαθιά ξεγυμνωμένα.
 Ποῦ εἶστε, παιδι' ἀπ' τὸ Τσουμερκιό, παιδι' ἀπ' τὸ Ραδοβίσδι!
 γιὰ πολεμᾶτε δυνατά, ὅσω κι' ἂν ἤμπορῇτε,
 νὰ ραγισθοῦνε τὰ βουνά, ν' ἀχολογοῦν οἱ κάμποι,
 ν' ἀκούσῃ τὸ ντουφέκι μας κι' ὁ Μπότσαρης ὁ Μάρκος.

Ἐνταῦθα ἀπομνημονεύεται καὶ ἡ θέσις Σταυρὸς ὅπου συνεκροτήθη ἡ μάχη, κειμένη μεταξὺ Θεοδωρικῶν καὶ Βουργαρελίου, ὡσαύτως καὶ αἱ θέσεις Λαγαροῦ καὶ Χροκόπου, ὅπου τότε διενυκτέρευσεν ὁ Δημήτριος Κουταλίδας.

—o—

81. ΣΑΒΒΑΣ. (1821).

- Δὲν κλαῖτε, δέντρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς, κοντοραχούλαις,
 δὲν κλαῖτε τοὺς ἄρματωλοὺς καὶ τὸν καπετὰν Σάββα!
 Κύριε μου, τί νὰ γίνηκε τοῦτο τὸ καλοκαῖρι;
 οὔτε 'ς τὴ Γούρα φάνηκεν, οὔτε 'ς τὸν Ἀρμυριώτη.
 5 Μᾶς εἶπαν πάει 'ς τὰ Γιάννενα πάγει νὰ προσκυνήσῃ.
 — Πολλὰ τὰ ἔτη, ἀφέντη μου — Σάββα, καλῶς μᾶς ἦρθες,
 Σάββα, πῶς ἦρθες, πῶς περνᾷς, πῶς εἶν' τὰ παλληκάρια;
 — Σὲ προσκυνοῦν, ἀφέντη μου, 'ς τοὺς κάμπους κατεβῆκαν
 κ' ἐγὼ ἦρθα 'ς τὸ χουζούρι σου νὰ πιάσω τὴν ποδιά σου.

Μὴ ἔχοντες πληροφορίαν περὶ τοῦ ἀδομένου μαχητοῦ, τοῦ ἐν Θεσσαλίας ἀκμάσαντος, ἀνέχομεν τὸ ἀτελὲς τοῦτο ἄσμα κατ' εἰκασίαν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰσμαὴλ Πασσᾶ, ὅτε ἐπολιόρκει τὸν Ἀλῆν.

—o—

82. Γ. ΤΣΟΓΚΑΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΚΗΣ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ. (1821).

Ἵ δλον τὸν κόσμον ξαστεριά, Ἵ δλον τὸν κόσμον Ἥλιος,
καὶ Ἵ τὸ Βραχῶρι τὸ πικρὸ μαῦρος καπνὸς κ' ἀντάρα.

Καπεταναῖοι τῶκαιγαν, ὁ Τσόγκας κι' Ἀλεξάκης.

Μιά Μπεγιοπούλα φώναξεν ἀπὸ ψηλὸ σαράγι.

• —Τί κάνετε, μπρὲ Χριστιανοί! Δὲν εἴστε βαπτισμένοι;

Ἐμεῖς ἀντάμα ἐζήσαμε, τρανέψαμεν ἀντάμα,

γιατὶ τῶρα μᾶς καίγετε, μᾶς χύνετε τὸ αἷμα!

Τέτοια παράπονα πικρὰ ταῖς φλόγαις δὲν ταῖς σβύνουν,

τὰ γυναικόπαιδα ἔπесαν Ἵ τῶν ἀνταρτῶν τὰ χέρια.

Εἰς τὴν ἄλωσιν τοῦ Βραχωρίου συμβᾶσεν κατὰ τὸ 1821 δὲν παρευρέθη ὁ Γεώργιος Τσόγκας αὐτοπροσώπως, ἀποστείλας τὸν Δῆμον Τσέλιον μετὰ 300 μαχητῶν. Ὁ Σαρακατσάνος Τσόγκας, πρωτοπαλλήκαρον τῶν Κατσαντωναίων, μετὰ τὴν ἐξόντωσιν αὐτῶν ἐπροσκύνησε καὶ ὑπηρέτει τὸν Ἀλῆ Πασσᾶ, παρ' οὗ εὐνοηθεὶς κατέστη ὀπλαρχηγὸς τοῦ Ξηρομέρου, ἀποδιωχθέντος τοῦ Ἰωάν. Βαρνακιώτου ἐκ τῆς χώρας τῆς Βονίτσης, ἐφ' ἧς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη ὑπῆρξαν, μέχρι τοῦ 1844, ὀπλαρχηγοὶ ἀντίζηλοι ὁ Δράκος Γρίβας καὶ Στάθης ὁ Κατσιοιογιάννης, ἀμφοτέρωι Ἀκαρναῆες. Ὁ Τσόγκας ἐντίμως κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀγωνισθεὶς ἀπεβίωσεν ἄτεκνος τῷ 1832 ἐν τῷ Αἰτωλικῷ. (Περὶ τοῦ Ἀλεξάκη Βλαχοπούλου καὶ τῆς ἐκπορθήσεως τοῦ Βραχωρίου βλ. Ἰστ. Τρικούπη Γ. 151).

—ο—

83. ΚΑΡΑΜΗΤΣΟΣ. (1824).

Ἀνάμεσα τρία βουνά, Κασσάνδρα κι' Ἅγιον Ὅρος,
βγήκαν τρὶ' ἀστέρια λαμπερά, τὰ τρὶ' ἀράδ' ἀράδα.

Ξήγα τα, Μῆτσό' μ, ξήγα τα, ξήγα τα τί νὰ λένε;

— Εἶναι σημάδια τῶν κλεφτῶν, τῶν Καπεταναραίων,

• γιατί καράδια Φράγκικα ἔρχονται νὰ μᾶς πιάσουν,
κι' ἄς βγοῦμεν ὀξοῦ Ἵ τὴ στεριά προτοῦ νὰ ξημερώση.

Εἰς τὴ στεριά ποῦ βγήκανε, τοὺς εἶχανε καρτέρι,

τὸν Καραμήτσο βάρεσαν Ἵ τὸ γόνα καὶ Ἵ τὸ χέρι.

—ο—

84. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἀνάμεσα τρεῖς θάλασσαις Κασσάνδρα κι' Ἅγιον Ὅρος,
βγῆκαν δυὸ ἄστρια λαμπερά, κ' ἦταν καὶ θολωμένα.

Κύριε μου, τ' εἶν' τὰ λαμπερά καὶ θολωμένα ἄστρια;
μήνα ὁ ἥλιος χάθηκεν, μήνα καὶ τὸ φεγγάρι;

5 Οὔτε ὁ ἥλιος χάθηκεν, οὔτε καὶ τὸ φεγγάρι,
μόν' εἶδαν εἰς τὴ θάλασσα καράβι' ἄρματωμένα,
κι' οἱ φίλοι μας ἀπ' τὰ βουνὰ μᾶς κάνουνε σημάδι,
νὰ βγοῦμεν ὅξου 'ς τὴν στεργιά προτοῦ νὰ ξημερώσῃ.

Ἐβγῆκε ὁ Μῆτσος 'ς τὴ στεργιά, ἐβγῆκαν κ' οἱ συντρόφοι,

10 κ' ἐκεῖ καρτέρι τοῦκαμαν κ' ἐβάρησαν τὸ Μῆτσο.

Ὁ ἐκ Βερροίας ὁρμώμενος οὗτος ὀπλαρχηγός, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐλληνικῆς ἐπανάστασεως ἐκδιωχθεὶς τῆς πατρίδος του μετῆρχετο τὸ ληστρικὸν καὶ πειρατικὸν ἔργον κατὰ τῶν Τούρκων εἰς τὰ μεταξὺ Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Ἀθῶνος παράλια καὶ εἰς τὰ πελάγη τοῦ μέρους τούτου. Κατὰ τινα δὲ ἐκδρομὴν του ἐν τῇ ξηρᾷ προδοθεὶς ὑπὸ τινος οἰκείου περιεκλείσθη μετὰ 35 μαχητῶν ὑπὸ πολυπληθοῦς Τουρκικῆς δυνάμεως πέριξ τῆς Κασσάνδρας καὶ ἐφονεύθη ἐξορμήσας κατὰ τῶν περικλειόντων αὐτόν.

—ο—

85. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΣ ΖΑΚΑΣ. (1824).

Μὲ γέλασεν ἡ χαραυγὴ τῆς νύχτας τὸ φεγγάρι,
κ' ἐβγῆκα νύχτα 'ς τὰ βουνὰ ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια.

Κοῦω τὰ πεῦκα ποῦ βροντᾶν καὶ τὰ βουνὰ βογκοῦνε.

Ἔσεῖς βουνὰ τῶν Γρεβθενῶν καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόδου,

5 τί ἔχετε καὶ μαλόνετε, τί ἔχετε καὶ βογκάτε;

— Μπῆχαν οἱ κλέφτες 'ς τὰ μανδριά, ὁ καπετὰν Γιαννούλας,

σκλάβους μᾶς πῆρε τὰ παιδιὰ μᾶς πῆρε τὰ κορίτσια,

καὶ μᾶς γυρεύει ξαγορὰ πολλαὶς σακκούλαις ἄσπρα,

γυρεύει γιὰ νὰ τοῦ δοθῇ καὶ τὸ καπετανλίκι

10 'ς τὸ Γρεβθενό, 'ς τὸ Μέτσοδο, καὶ 'ς ὅλα τὰ Ζαγόρια.

Τρεῖς μέραις μόνον καρτερεῖ, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
 κι' ἀπὲ θὰ κάψῃ τὰ χωριά, ἔκκλησιαῖς καὶ μοναστήρια.

Τὰ βιλαέτια τῶμαθαν κ' ἔτρεξαν οἱ μεγάλοι,
 ἔς τὰ Γιάννενα ἐπάγησαν ἔς τὴν πόρτα τοῦ Βεζύρη.

- 15 — Κακὸ μεγάλο πάθαμεν, κακὸ πολὺ θὰ γένη
 ἔς τὸ Γρεβενό, ἔς τὸ Μέτσοβο, ἔς τὸ δόλιο τὸ Ζαγόρι,
 ἀνίσως καὶ δὲν σιάσωμεν τὸν καπετὰν Γιαννούλα.

Διὰ τῶν ἀπειλῶν καὶ ληστρικῶν ἐκδρομῶν τοῦ ὁ Γιαννούλας Ζάκας
 καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος κατηνάγκασε τὸν τότε ἀνίσχυρον διοι-
 κητὴν τῆς Ἡπείρου ἵνα ἀνχνωρίσῃ αὐτὸν ὡς ὑπομίσθιον ὁδοφύλακα ἐν
 τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Γρεβενῶν καὶ τῇ περιοχῇ τοῦ Ζαγορίου. Ἀνάγεται δὲ
 τὸ ἄσμα τοῦτο εἰς τὸ 1824.

—ο—

86. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΛΙΑΚΑΤΑΣ. (1825).

Μὲ γέλασεν ἡ χαραυγὴ μὲ γέλασεν ἡ πούλια,
 κ' ἐπῆγ' ἀπάνου ἔς τὸ βουνό ψηλὰ ἔς τὸ κορφοδοῦνι,
 κ' ἐκεῖ ἄκουσα μιὰ πέρδικα, ποῦ γλυκοκελαδοῦσε,
 κ' ἐκαταριῶνταν τὰ βουνὰ μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.

- 5 — Ἐσεῖς, βουνὰ τοῦ κερατᾶ, βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου,
 τὴν κλεφτουργιὰ τί ἐκάμετε, τὸν καπετὰν Γληγόρη;

— Ὁ Νικολὸς τὸν γέλασεν, ὁ Νικολὸς Στουρνάρης·
 "Αἴντε, Γληγόρ', ἄς φύγουμε, ἔς τὸ Μεσολόγγι ἄς πᾶμε,
 νὰ γίνουμε χιλίαρχοι καὶ νὰ μᾶς κάμουν πρῶτους.

- 10 Ὁ Μῆτρος ἔγραψε γραφὴ κ' ἔστειλε τοῦ Γληγόρη·
 «Γληγόρη, τί ἐζουρλάθηκες, σοῦ πῆρ' ὁ Θεὸς τὴ γνῶσι,
 κι' ἄφηκες τὰ λημέρια μας, τὸ πατρικὸ σου σπίτι;»

«Τί νὰ σοῦ κάμω, μπρὲ ἀδερφέ, τί νὰ σοῦ κάμω, Μῆτρο,
 βόλι πικρὸ μοῦ βάρεσε τὸ δέξιο μου τὸ μάτι,

- 15 κι' ἂν κάμῃ ὁ Θεὸς καὶ γιατρευτῶ κ' ἡ Παναγιά καὶ γειάνω
 θὰ πάρω δίπλα τὰ βουνὰ, δίπλα τὰ κορφοδοῦνια.»

—ο—

87. ΕΤΕΡΟΝ.

- Μ' ἐγέλασ' ὁ αὐγερινός, μ' ἐγέλασεν ἡ πούλια,
 κ' ἐβγῆκ' ἀπάνω 'ς τὸ βουνὸ προτοῦ νὰ καλοφέξῃ,
 ἐκεῖ σὲ πέτρ' ἀκούμπησα νὰ πάρ' ὀλίγον ὕπνο,
 κ' ἐκεῖ ἄκουσα τρεῖς πέρδικες, ὁποῦ ἐκελαδοῦσαν,
 5 κ' ἐκαταριῶνταν τὰ βουνὰ μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
 — Ἐσεῖς, βουνὰ τοῦ κερατᾶ, βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου,
 τοὺς κλέφταις τί τοὺς κάμεταν, τὸν καπετὰν Γληγόρη;
 — Αὐτὸς πῆγε κ' ἐκλείσθηκε 'ς τὸ δόλιο Μεσολόγγι·
 μᾶς εἶπαν πῶς λαβώθηκεν εἰς τὸ δεξιὸ τὸ μάτι,
 10 καὶ λέν πῶς δὲ θὰ ξαναρθῇ, δὲ θὰ τὸν ξαναἰδοῦμε.
 Για κλάψτε, δέντρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς, κοντοραχούλαις,
 καὶ σεῖς, βουνὰ κλεφτόδουνα, μὲ ταῖς κρυοδυσούλαις,
 τί ἐχάσατε τὴν κλεφτουργιά, τὸν καπετὰν Γληγόρη.

—ο—

88. ΕΤΕΡΟΝ. (1826).

- Ἐφῆς κατὰ τὸ δειλινό, ἐψῆς κατὰ τὸ βράδυ,
 τρεῖς λυγεραῖς τὸ ἔλεγε κ' ἐπικροτραγουδοῦσαν.
 Ἡ μιὰ ἦταν ἡ Στουρνάραινα, τοῦ Μάρκου Μπότσαρ' ἡ ἄλλη
 κ' ἡ τρίτη ἡ μικρότερη τοῦ καπετὰν Γληγόρη.
 5 Ἐκεῖ ποῦ μοιρολόγαε, κι' ὠμορφοτραγουδοῦσε,
 πουλάκι ἐπῆγε κ' ἔκατσεν ἐκεῖ 'ς τὰ γόνατά της.
 — Πές μας, πές μας, πουλάκι μου, κᾶνα καλὸ χαμπέρι.
 — Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, κυροῦλά μου, τί νὰ σοῦ μολογήσω;
 Ἐφῆς προφῆς ποῦ διάβαινα 'ς τὸ ἔρμο Μεσολόγγι,
 10 ἄκουσα πῶς βαρέθηκεν ὁ καπετὰν Γληγόρης·
 τὸν κλαῖν τὰ δέντρα, τὰ κλαργιά, τὸν κλαῖν κ' ἡ κρύαις βρύσες
 τὸν κλαῖνε καὶ 'ς τὰ Κούτσανα ἡ καπετανοπούλαις.

Κ ο ύ τ σ α ν α, χωρίον τῶν Στουρναραίων εἰς Ἀσπροπόταμον. Ὁ ποιη-

τῆς παρεισάγων καὶ τὴν χήραν τοῦ Μάρκου Μπότσαρη καὶ τὴν τοῦ Ν. Στουρνάρη, ὑπαινίττεται τοὺς θρήνους τῶν γυναικῶν τούτων διὰ τὴν χρείαν των, πεσόντος πρὸ ἐνὸς ἔτους τοῦ ἀειμνήστου Μάρκου καὶ ὀλίγον μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ Λιακατᾶ φονευθέντος τοῦ Ν. Στουρνάρη εἰς Μεσολόγγιον. (ἰδὲ τὸ ἄσμα Στουρνάρη.)

—o—

89. ΕΤΕΡΟΝ. (1826).

Tom. 428. Ζαμπ. 682, 107. Pass. 261.

Ψηλ' ἀπὸ τ' Ἀσπροπόταμο πετάει 'ς τὸ Μεσολόγγι,
 γεράκι μὲ δυὸ γράμματα ἀπὸ τοὺς Λιακαταίους.
 Γυρίζ' ἐδῶ, γυρίζ' ἐκεῖ, γυρίζ' ὅλη τὴ χώρα,
 — μὴν εἶδατε τὸ Λιακατᾶ, τὸν καπετὰν Γληγόρη;
 * — Πουλί μ', αὐτὸς δὲν εἶν' ἐδῶ, ἐδῶ μὴν τὸν γυρεύης,
 πέτα πρὸς τ' Ἀνατολικό, καὶ πέρασε 'ς τὸν Πόρο,
 κ' ἐκεῖ θαύρῃς πολλὰ κορμιὰ σφαγμένα, σκοτωμένα,
 καὶ ὅποιο νὰ ἰδῇς λεβέντικο καὶ ξανθομουστακάτο,
 ἐκεῖνο εἶναι τὸ κορμὶ τοῦ καπετὰν Γληγόρη.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 86 ἄσμα περιγράφει τὸν γενναῖον τοῦτον μχητὴν ἐγκαταλείψαντα τὸ πάτριον ἔδαφος ὑπὲρ τῆς ἐθνεγεροσύνης, τὰ δὲ ὑπ' ἀριθ. 87—89 παριστῶσι συγκινητικώτατα τὸν ἐνδοξὸν αὐτοῦ θάνατον, συμβάντα τὴν 28 Φεβρ. 1826 ἐν τῷ νησιδίῳ Ντουλμαῶ, τῷ πλησίον τοῦ Αἰτωλικοῦ, ὅτε ἐπετέθησαν κατὰ τῆς ὀλιγαριθμοῦ φρουρᾶς αὐτοῦ δισχιλίοι Ἀλβανοί, ἐξ ὧν πλεῖστοι ἐγένοντο θύματα τῆς ἀνδρείας τοῦ ρηθέντος Θεσσαλοῦ. Ὁ γέρον Λιακατᾶς, πατὴρ τῆς ὠρκαίας Δέσπως καὶ τεσσάρων υἱῶν, Δημητρίου, Γρηγορίου, Κώστα καὶ Σωτήρη, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πλουσίων Βλαχοπομπέων τοῦ Ἀσπροποτάμου, καὶ μετὰ βρυτάτης θλίψεως εἶδε τὴν ἀγαπητὴν του θυγατέρα ἄρπαγεῖσαν καὶ ἐγκλεισθεῖσαν εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ κατὰ τὸ ἔτος 1816. Χάριν αὐτῆς ὁ Τύραννος προεχείρισε τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν τῆς Γρηγόριον ὀπλαρχηγὸν τοῦ τμήματος τῆς τοῦ Ἀσπροποτάμου ἐπαρχίας καλουμένου «Γκλινόβο-κόλι». Τὴν θέσιν ταύτην διετήρησαν οἱ ἀσελοφοὶ

τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου μέχρι τοῦ 1827, καίτοι οὗτος διέπρεπε μεταξὺ τῶν προμάχων τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἐδολοφονήθη δὲ ὁ ἐπιζήσας Σωτήρης Λιακατᾶς τῷ 1827, κατὰ παραγγελίαν τοῦ τότε σατράπου τῆς Θεσσαλίας, διὰ τοῦ ὁδοφύλακος Γκέντσεγα, (υἱοῦ τοῦ περιβοήτου Σουλτζε Κόρτσα,) δοθείσης τῆς ὀπλαρχηγίας εἰς τὸν Δημήτριον Κατσαρόν. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὴν ρηθεῖσαν Δέσπων (Ἰδ. ἀρ. 74) ἤρπασεν ὁ Ἀλῆς, τρωθεὶς ἐξ ἔρωτος, ἰδὼν αὐτὴν πλύνουσαν πλησίον τοῦ Καρβασαρά ὅτε ἐξ Ἀρτης διέβαιεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ φρίκη τῆς ὥραιας νεάνιδος, καὶ τοσαύτη ἡ σεμνότης της, ὥστε πρὶν ἢ μολυνθῇ ἐκ τοῦ ἄρπαγος, τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν τῆς ἀρπαγῆς της, ἀπεβίωσεν. Τοσοῦτον δ' ἔρωτα πρὸς ταύτην ἔσχεν ὁ τύραννος, ὥστε καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσίν της διετήρησεν ἐξειδικασμένην εὐνοίαν πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς. Ὁ προμνησθεὶς Γρηγόριος συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Νικολάου Στουρνάρη, τοῦ καὶ συναγωνιστοῦ καὶ ὁμοιοπαθοῦς αὐτῷ. Ταύτην δὲ καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτῆς αἰνίττεται τὸ 88 ἔσμα.

—0—

90. ΜΑΚΡΑΛΕΞΗΣ, Η ΑΛΕΞΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ. (1826).

- Γιὰ κράξτε, βάζτε, μπρὲ παιδιά, ρίξτε πολλὰ ντουφέκια,
μὴν πάει κι' ἀκούσ' ἡ συντροφιά, νάρθῃ νὰ μᾶς βοηθήσῃ.
Ποῦ εἶς', ἀδερφέ μου Νικολό, καὶ Χρῆστ' ἀγαπημένε,
τούτην τὴν ὥρα νὰ βρεθῇς, τρέξε νὰ με γλυτώσῃς,
5 τί ἔχω παιδιά ἀνήξερα κι' ἄμαθ' ἀπὸ ντουφέκι.
Τί νὰ σοῦ κάμῃ ὁ Νικολός, Ἀλέξη μου καυμένη,
αὐτοῦ ποῦ ἀποκλείστηκες 'ς τὴν ἐρημὴν τὴν κούλια!
Δὲν εἶναι τόπος γιὰ σπαθί, δὲν εἶναι γιὰ ντουφέκι.
Πικρὸ γηροῦσι ν' ἔκαμαν οἱ Τοῦρκοι μέσ' τὴν κούλια,
10 τρία ντουφέκια πέτυχαν τὸ δόλιο τὸν Ἀλέξη,
ἓνα τὸν πῆρε ζώδεμα, τὸ δεύτερο 'ς τὸν ὦμο,
τὸ τρίτο τοῦ ἐτσάκισε τὸ ζέρδιο του τὸ χέρι,
καὶ μ' ὅλαις ταῖς λαβωματιαῖς ἐγλύτωσεν ὁ μαῦρος.

Ὁ πρεσβύτερος οὗτος τῶν ἀδελφῶν Μακραίων, οἰκογενεῖας διαπρε-

πούσης ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Γρεβενῶν, ὑπῆρξε σωματάρχης (μπούλου-κτοῆς) τοῦ Γιαννοῦλα Ζάκα, φυλάσσωσιν τὴν περιοχὴν τοῦ Σπήλγου, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ θέσει ταύτῃ συνοδεῖται ὁδοιπύρων ἐλθευθεύθη, ἀπέστειλε κατ' αὐτοῦ ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς ἐξ Ἰωαννίνων τὸν υἱὸν τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη Ἀρίφ Μπέην μετὰ 300 Αἰλιωτῶν, ὅστις προσέβλεπεν ἀφ' ἑνὸς τὸν Ἀλέξιον Μακρῆν εἰς τὸ χωρίον Σπήλγου, ἀνύποπτον ὄντα καὶ μόλις τριάκοντα ὁπαδοὺς ἔχοντα, καὶ ὁμοῦς ὁ Μακρῆς ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον ἡμέραν ἀντιστάς, ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ ἐκ τοῦ μέσου τῶν ἐχθρῶν καίτοι βαρεῖας ἔχων πληγὰς καὶ νὰ προσφύγῃ ὑπὸ τὴν ἀρωγὴν τοῦ ὁπλαρχηγοῦ τοῦ Ζάκα. Οὗτος ἐπαπειλούμενος ὑπὸ τοῦ Ἱμὴν Πασσᾶ, ἠναγκάσθη μετ' ὀλίγον νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Ἀρίφ Μπέην τὸν ζητούμενον σωματάρχην του, ὅστις ἀπαχθεὶς εἰς Ἰωάννινα σκληρῶς ἐθανατώθη. Τὴν διαγωγὴν δὲ τοῦ Γιαννοῦλα θεωρήσαντες ὡς προδοσίαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς τοῦ Ἀλεξίου ἔπνεον κατ' ἐκείνου ἐκδίκησιν (ἰδὲ περὶ τούτου τὴν σημείωσιν τοῦ ἔσματος 91.)

—0—

91. ΟΙ ΖΑΚΑΙΟΙ. (1826).

- Πουλὶ ποῦ πᾶς ᾿ς τὰ Γρεβενά, ᾿ς τὸν βλογημένον τόπο,
 χαίρετά μου τὴν κλεφτουργιά, τὸν καπετὰν Γιαννοῦλα,
 καὶ πές του προσκυνήματα πολλὰ ν' ἀπὸ τ' ἐμένα.
 Νάχη τὰ μάτια του ἀνοιχτὰ ᾿ς ὅλο τὸ σύνορό του,
 5 δὲν εἶν' ὁ περσυνὸς καιρὸς ποῦ ἦταν ὁ Μουσελίμης,
 κ' ἦταν ὁ Μπαϊραχτάραγας ἐπάνω ᾿ς τὰ δερβένια.
 Φέτο ἦρθ' ἓνα Πασσόπουλο ἓνα Βεζυροπαῖδι,
 κ' εἶναι κι' ὁ Σιλιχτάραγας εἰς ὅλα τὰ δερβένια·
 κράζει τοὺς κλεφταρματωλοὺς ᾿ς τὰ Γιάννενα νάρθοῦνε.
 10 Γυρεύει τὰ Τσαπόπουλα καὶ τὸ χρυσὸ ζευγάρι.
 Τὰ μαῦρα τὰ Τσαπόπουλα στέκουν συλλογισμένα,
 γιὰτὶ φοβοῦνται νὰ ἀπιστιά, φοβοῦνται τὴ ζωὴ τους.

Τὸ ἔσμα τοῦτο παρίστησιν ἐπιστολὴν φίλου διευθυνθεῖσαν ἐξ Ἰωαννίνων πρὸς τὸν Γιαννοῦλαν Ζάκαν καὶ ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1826, ὅτε ὁ Ἱμὴν Πασσᾶς διετάχθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του (πολιορκουντος τότε τὸ Μεσολόγγιον) ἵνα διὰ παντὸς τρόπου συλλάβῃ καὶ ἐξοντώσῃ τοὺς ἐν

Ἡπεύρω ἀρματωλοὺς καὶ κλέφτας. Οἱ Ζακκαῖοι προσεκτικοὶ ὄντες διέμειναν ἀνενόχλητοι μέχρι τοῦ φθινοπώρου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, κατὰ τὸν Νοέμβριον ὅμως ὁ Μεχμέτχας, Μουσελίκης τῶν Γρεβενῶν, συλλέξας ἀρκετοὺς Ἀλβανοὺς καὶ συμπράκτορας ἔχων τὸ Ζῶγον Κυπριώτην καὶ τὴν τῶν Μακραίων οἰκογένειαν, ἐπετέθη ἀπροσδοκῆτως κατὰ τῶν Ζακαίων διαμενόντων εἰς τὸ χωρίον Μακρυνόρον, ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Ἀπέκνυι τοιχύτης ἰσχυρᾶς καὶ ἀπροσδοκῆτου ἐπιθέσεως, πολεμήσαντες γενναίως μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς ὀλίγων ὁπαδῶν, ὁ μὲν Γιαννούλας ἐγένετο θύμα, ὁ δὲ Θεόδωρος διεσώθη δι' ἡρωϊκῆς ἐξόδου καὶ προσέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ πατὴρ τούτων, ὁ γέρον Ζάκας (ἀποβιώσας κατὰ τὸ 1814), διέπρεψε κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς κλεπτάρχης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γρεβενῶν, κατακπονηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ συνηνώθη μετὰ τοῦ Εὐθυμίου Βλαχάβα, μεθ' οὗ καὶ συνηγωνίσθη ἀδιασπᾶστως. Κατ' ἀρχὰς οὗτος ὑπηρετήσας ὑπὸ τὸν συμπατριώτην του Ντεληδημον (ιδε' τὸ ἄσμα 48), κατέσχε μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ πρὶν τοῦ Τότσα, τὴν ὁπλαρχηγίαν τῶν Γρεβενῶν· ἐκαλεῖτο δὲ Γεωργάκης, ἐξ οὗ καὶ τὸ «Ζάκας» ὡς ἐπώνυμον τῷ ἐδόθη.

—o—

92. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΡΒΕΝΑΣ. (1826).

Τρία πουλάκια κάθονταν ψηλά 'ς τὸ Ραδοτόδι·

ἀπὸ βραδὺς μοιρολογοῦν, καὶ τὸ ταχὺ τὸ λένε.

Ἐ τῆς Σαμαρίνας τὰ βουνὰ βγῆκε ὁ Γιωργοδερβένας,
γυρεύει τὸ χαράτσωμα, γυρεύει τοὺς λουφέδες.

- 5 Πιάνει καὶ γράφει γράμματα, 'ς τὴν Κόντσα νὰ τὰ στείλῃ,
«Ἐσένα, Σουλεημάμπεη, 'ς ἐσᾶς κοτσαμπασίδες!
Στείλτε μου τὸ χαράτσωμα, στείλτε μου τοὺς λουφέδες,
γιὰ νὰ μὴ κάψω τὰ χωριά, νὰ μὴ τὰ λιμουριάξω».

Τὸ γράμμα δὲν ἀπόγραψε, καὶ μπαταριά ν' ἀκούει,

- 10 δώδεκα βόλια τὸν τρυπᾷ καὶ λόγον δὲν ἐβγάνει,

Οὗτος κατήγετο ἐκ χωρίου τῆς Κονίτσης καλουμένου «Δερβένη» περὶ τρέχων ὡς κλεπτάρχης τὰς ἐπαρχίας Κονίτσης, Γρεβενῶν καὶ Ζαγορίου ἀπὸ τὸ 1821. Πρὸς περὶ τῶν ἐκδρομῶν του διωρίσθη ὁπλαρχ

χηγός τῆς Κονίτισης καὶ Σκαμαρίνας, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξήσκει ἐμμέσως καὶ τὸ πρῶτόν του ἐπιτήδευμα, ἐφρονεύθη δι' ἐνέδρας ὑπὸ Ἀλβανῶν ἀποσταλλέντων παρὰ τοῦ Σουλεϊμάμπη Κονίτσα, διοικητοῦ ὄντος εἰς Κόνιτσαν. Ἀνάγεται τὸ ἔσμη εἰς τὸ 1826.

93. ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ. (1829).

Ἐσεῖς βουνὰ τοῦ Γρεβδενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
λίγο νὰ χαμηλώσητε καὶ νὰ ταπεινωθῆτε,
γιά νὰ περάσ' ἡ κλεφτουργιά τὰ δυὸ παιδιά τοῦ Τσάπου,
νὰ πᾶνε κατὰ τὸ Σταυρό, πέρα 'ς τὰ καρπούλια,
νὰ μάθουν ἀπ' τὰ Γιάννενα κᾶνα καλὸ χαμπέρι.
Ἐκεῖ χαμπέρι πῆρνε πικρὸ φαρμακωμένο,
τὸν Δεληγιάννη σκότωσαν 'ς τὴ μέση 'ς τὸ παζάρι.
Σὰν πῆραν δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
ἀρπάζουν, καῖνε τὰ χωριά, διαβάταις ξεγυμνόνουν.

Ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Τσαπκίων Ἰω. Δεληγιάννης, ὀπλαρχηγὸς τοῦ Μετσόβου, εἶναι ὁ κατὰ τὸ 1808 προδόσας εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶν τὸν αἰείμνηστον Βλαχάβη καὶ λοιποὺς συνωμότας. Ἐδολοφονήθη δὲ ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1827 γενόμενος θυμὸς ἐνὸς τῶν προϋχόντων Ἀλβανῶν, μνησικακοῦντος διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνεψιοῦ του πεσόντος εἰς Μέτσοβον πρό τινων ἐτῶν, ὅτε ὁ Δεληγιάννης μετὰ τῶν Μετσοβιτῶν ἀντέκρουσε τὸν Μπράχον Νεπράχιστσην, ὅστις, ὀδηγῶν χιλιάδας Ἀλβανῶν λιποτακτησάντων ἐκ Θεσσαλίας, προέθετο τὴν λεηλασίην τοῦ Μετσόβου, ἐὰν εἰσῆρχετο ἐκεῖτε, ὡς ἐπεθύμει. Τὴν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἰωαννίνων συμβῆσαν δολοφονίαν ταύτην, ὁ τότε διοικητὴς ἀκούσας ἀναλγήτως, οὐδεμίαν κατέβαλε φροντίδα πρὸς σύλληψιν καὶ τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, διότι ἡ ἐξόντωσις τοιούτων ὀπλαρχηγῶν χριστιανῶν ἦτο λίαν εὐχάριστος τῇ Τουρκικῇ διοικήσει.

94. ΦΛΩΡΟΣ. (1826).

Ὅσα δεντριά, κι' ὅσα κλαριά, ὅλα τὸ Φλῶρο κλαῖνε.
 Καλὰ ἤσουν, Φλῶρο, 'ς τὰ νησιά, καλὰ ἤσουν 'ς τὰ καράδια,
 τί χάλευες, τί γύρευες 'ς τὰ ἔρημα τὰ Χάσια!
 Ἦρθα ναῦρῶ τοὺς φίλους μου, τὴ σκυλοκουμπαριά μου,
 5 κι' ὁ Μῆτρο Ψείρας τὸ σκυλί, ποῦ εἶχα στεφανωμένον,
 ἔβαλε τὴν κακὴ βουλὴ κρυφὰ νὰ μὲ σκοτώσῃ.
 Τρία παιδιὰ τοῦ βάφτισα, κάνεν νὰ μὴ προκόψῃ,
 κι' ἀπὸ τὸ Τούρκικο σπαθὶ κάνεν νὰ μὴ γλυτώσῃ.

Ὁ Φλῶρος, κλέπτάρχος κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Χασίων, καταπιε-
 ζόμενος ὑπὸ τῶν τότε ληστοδικωκτῶν Ὀθωμανῶν προσέφυγεν εἰς τὴν
 Θάσσον κατὰ τὸ 1814, μὴ δεχθεὶς νὰ προσέλθῃ πρὸς τῷ σατράπῃ τῆς
 Θεσσαλίας εἰς ὃν καὶ οἱ ἀδελφοὶ Ψειραῖοι προσήλθον. Κατὰ δὲ τὸ 1826
 νοσταλγήσας, ἐπέστρεψε κρυφίως εἰς τὴν πατρίδα του, βσιζόμενος εἰς
 τὴν φιλίαν καὶ συγγένειαν τῶν Ψειραίων, ἀλλὰ πρ' αὐτῶν τούτων ἐ-
 δολοφονήθη μετ' ὀλίγον, καὶ τῆς τοιαύτης δολοφονίας ἀπομνημόνευμα
 ἐστὶ τὸ παρὸν ἔξομα.

—o—

95. ΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΨΕΙΡΑΙΟΙ. (1827).

Μήν' εἶν' κατὰρα τοῦ γονῆ, μήν' εἶναι καὶ τοῦ νούννου,
 μήν' εἶν' ἀπ' τὸν Θεὸ γραφτό, κι' ἀπὸ τὴ μοῖρα γράμμα,
 μήνα ζουλούμια ν' ἔκαμαν ὄξου τὰ παλληκάρια;
 Πολλοὶ πολλοὶ ἐκλαυτήκανε 'ς τὸ Σιλιχτάρη Μπότα,
 5 κι' ὁ Σιλιχτάρης τῶβαλε νὰ πιάσῃ τοὺς Ψειραίους.
 Τρία μπουλούκια ξέβγαλε, σύγνεφα τρία μαῦρα,
 τῶνα εἶν' ὁ Νάσος Μάνταλος, τ' ἄλλο εἶν' ὁ Μαντσαφλάρας,
 τὸ τρίτο τὸ χειρότερο εἶν' ὁ Ραχίπ Κολώνιας.
 Ὅθεν διαδοῦν κι' ὅθε σταθοῦν ρωτᾶνε κ' ἐξετάζουν,
 10 —Ποιὸς εἶδε τοὺς περήφανους, ποιὸς εἶδε τοὺς Ψειραίους;
 σὲ τί χωριὸν ἀπέρασαν, σὲ τί τόπο κονεύουν;
 —Ἐμεῖς ἐφῆς τοὺς εἶδαμε μέσα 'ς τὴ Νεμπενίτσα,

ὅπου εἶχαν σκόρπια τὰ παιδιά, σκόρπια τὰ παλληκάρια.
 Σὰν πῆγαν καὶ τοὺς εὔρηκαν μιὰ μπαταριά τοὺς ρίχνουν,
 15 καὶ ζωντανοὺς τοὺς ἐπιασαν, ᾿ς τὰ Τρίκκαλα τοὺς πᾶνε.
 ᾿ς τὰ Τρίκκαλα τοὺς ἔσφαξαν τοὺς τρεῖς μέσ' τὸ παζάρι·
 κομμένο τὸ κεφάλι τους, κ' ἡ γλῶσσα ματωμένη,
 ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλαν, ψηλὴ λαλίτσα βγάνουν·
 — Νάσο, ἐσὺ ποῦ γλύτωσες, πολὺν καιρὸν νὰ ζήσης,
 20 μολύβι νὰ μὴ σὲ κολνᾷ, σπαθιά νὰ μὴ σ' ἐγγίζη,
 καὶ γλήγορα τὸ αἷμά μας βαρυὰ νὰ ξαγοράσης.

96. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἥλιε, τί βγῆκες κόκκινος, καταμελaniaσμένος;
 — Ἐφές ὅταν βασίλεψα κοντόκατσα ᾿ς τὴ ράχη,
 ν' ἀκούσω ποῦθ' ἔβγαίνανε καὶ ποῦθ' ἐξεκינוῦσαν,
 δάκρυα πικρὰ καὶ σκούσματα, καὶ μαῦρα μοιρολόγια.
 5 Ἐκλαῖγαν μάναις τὰ παιδιά, ἡ ἀδερφαῖς τ' ἀδέρφια,
 ἐκλαίγανε τοὺς ἄντρες τους κ' ἡ νύφαις τῶν Ψειραίων,
 κ' ἐκλαιγε κ' ἡ Τσολάκαινα τὸ Γιώργο τὸν ὀικό της.

Ὁ Δημήτριος Ψείρας καὶ οἱ ἀδελφοί του, γόνοι ὀπλαρχηγοῦ διαπρέ-
 ψαντος κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Χασίων, ὑπῆρξαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δεκαε-
 τίαν, ὅτε μὲν κλεπτάρχει, ὅτε δὲ ὀπλαρχηγοί. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐποχῆς,
 καθ' ἣν ὁ Ἡπειρώτης Σιλιχτάρ Μπόττας διωρίσθη τοποτηρητῆς τῆς
 Θεσσαλίας, ὑπέπεσον εἰς τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καταμηνυθέντες ὡς προδό-
 ται καὶ ἄρπαγες παρὰ τοῦ συνεπαρχιώτου καὶ ἀντιζήλου των Μαντζα-
 φλάρας. Καταδιωκόμενοι δὲ περιήρχοντο ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν Χα-
 σίων μετ' ὀλίγων ὀπαδῶν, ἐγκαταλελειμένοι παρὰ τῶν φίλων καὶ συμ-
 πατριωτῶν. Τελευταῖον δὲ κατὰ τὸ χωρίον Νεμπενίτσαν περικυκλω-
 θέντες ἠναγκάσθησαν ἵνα παρὰδοθῶσιν ἐπὶ ὑποσχέσει ἀμνηστίας, ἀλλ'
 ἐθανατώθησαν εἰς Τρίκκαλα, ὡς τὸ ἄσμά των παρίστησιν. Ὁ ρηθεὶς
 Μαντζαφλάρας εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἐκδουλεύσεών του προεχειρίσθη διάδο-
 χος τοῦ Δημητρίου Ψείρα εἰς τὴν ὀπλαρχηγίαν, ἀλλ' ὀλίγον ἐχάρη

τοὺς καρποὺς τῆς προδοσίας του, δολοφονηθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀφοσίωσίν του. Μετὰ τῶν Ψειραίων ἐφονεύθη τότε καὶ ὁ Γεώργιος υἱὸς τοῦ Τσολάκη, ὅστις ἐχρημάτισε πρωτοπλῆκαρον τοῦ Τσόγκα.

—ο—

97. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΑΚΑΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΑΙΟΙ. (1828).

Ζαμπ. 671, 92. Pass. 108.

Ἵ τὴν Κρανιά, μέσ' τὸ γιοφύρι,
βγήκαν οἱ σκυλομακραῖοι.
Πάτησαν πολλὰ καρβάνια,
πῆραν ἄσπρα, πῆραν γρόσια,
πῆραν καὶ μιὰ Βλαχοπούλα,
ποῦ ἦταν ἄσπρη σὰν τὸ χιόνι,
νόστιμη σὰν τὸ πεπόνι,
κι' ὠμορφη σὰν τὸ τρυγόνι.
Ξάπλωσαν ἐκεῖ τὰ γρόσια,
10 κι' ἄρχησαν νὰ τὰ μοιράζουν.
Νὰ κι' ὁ Θεόδωρος ὁ Ζάκας,
μπαταριά τοὺς ρίχνει ἀπάνου,
δεκαπέντε λαβωμένοι,
κ' οἱ Μακραῖοι σκοτωμένοι.
15 Φέρετ' ἓναν ψωρογρίβδα
νὰ τοὺς βάλουμε σὰν γίδια.

Ὅτε ὁ Θεόδωρος Ζάκας ἐπανεκαμψεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος (κατὰ τὸ 1828) εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γρεβθενῶν, πρῶτον αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξεν ἡ ἐκδίκησις τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ του Γιαννούλα κατὰ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἀλεξίου Μακρῆ, οἵτινες συνέτρεξαν, ὡς ἐκτίθεται ἐν τῷ ᾠσματι 91, εἰς τὸν θάνατον ἐκείνου. Τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐκδικήσεως ταύτης ὑπεμφαίνει τὸ ᾠσμα τοῦτο, ὅπερ εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Κ. Ζαμπελίου ἐξεδόθη χωλὸν καὶ παρεφθαρμένον.

—ο—

98. ΝΑΣΟΣ ΜΑΝΤΑΛΟΣ. (1828).

Τὸ λένοι κοῦκχοι ς' τὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικες 'ς τὰ πλάγια,
τὸ λέει κι' ὁ πετροπότσιφος 'ς ἓνα ξερὸ δεντράκι.

Σὰν μοιρολόγι τῶλεγε τὸ θλιβερὸ τραγοῦδι.

« Πολλὰ ντουφέκια πέφτουνε καὶ θλιβερά βροντοῦνε·

ἢ μῆνα σὲ γάμο πέφτουνε, μῆνα σὲ πανηγύρι;

Οὔτε σὲ γάμο πέφτουνε οὔτε σὲ πανηγύρι.

Ὁ Νάσος κάνει πόλεμο μὲ τὸν Χασάνι Γκέκα,

τρεῖς μέραις ἐπολέμησε, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,

χωρὶς ψωμί, χωρὶς νερό, χωρὶς καμμιὰ βοήθεια.

10 Πρὸς τὰ χαράμματα τσ' αὐγῆς μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι,
κόκκινον δρόμον ἀνοιξε κι' ἀφηκαν γειὰ 'ς τὰ Χάσια.»

Ὁ υἱὸς τοῦ περιωνύμου Μαντάλου, ὁ ἀδόμενος οὗτος Νάσος ἢ Ἀθανάσιος Μάνταλος, ὅτε μὲν κλέπτарχος ὅτε δὲ ὀπλαρχηγὸς τοῦ βορείου τῶν Χασίων τμήματος, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως συνηνώθη μετὰ τῶν ἄλλων Θεσσαλῶν ὀπλαρχηγῶν, καὶ πολλοῦ ἀνδρείως ἡγωνίσθη ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ Ἑλλάδι μέχρι τοῦ 1826, ὅτε συνεννοηθεὶς μετὰ τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Κιουταχῆ ἐπροσκύνησε, καὶ ἔλαβε τὴν πρώτην τοῦ ὀπλαρχηγικῆς θέσιν. Κατὰ τὸ 1828, προγραφεὶς καὶ οὗτος μετὰ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν ὀπλαρχηγῶν, ὅσους ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισεν ἵνα ἐξοντώσῃ, ἐγένετο ἀντικείμενον ἐν τόνου καταδιώξεως τοῦ Χασάν Γκέκα, ὑπαλλήλου τοῦ Διοικητοῦ τῶν Γρεβθενῶν Μεχμέταγα. Ὁ Γκέκας οὗτος μετὰ ἰσχυρᾶς Ἀλβανικῆς στρατείας προσβάλὼν τὸν Νάσον ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς θέσιν τινὰ τῶν Χασίων, ὅπου ἐθεωρεῖτο ἀφευκτος ἢ σύλληψις αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ γενναῖος οὗτος μαχητὴς ἐξαντλήσας τὰ πολεμεφόνδια διέφυγεν ἀβλαβής, καὶ ἐκ νέου προσέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Μανούσου ἐξεδόθη παραπλήσιον τοιοῦτον ἄσμα ἀναφερόμενον εἰς Νάσον ἀόριστον, καὶ ὑποτιθέμενον ὡς ἀκμάσαντα κατὰ τὴν παρελθούσαν ἑκατονταετηρίδα. Ἐζῆσε δὲ ὁ Ἀθανάσιος Μάνταλος μέχρι τοῦ 1858 πλήρης ἡμερῶν καὶ πατριωτικῶν αἰσθημάτων. (Ὅρα ἱστορ. Τριχούπη Α'. 304).

99. ΣΑΦΑΚΑΣ. (1829).

Pass. 268. Ζαμπ. 671, 93.

Τρεῖς περδικοῦλαις κάθονταν ψηλά 'ς τὰ λιθαρίτσια,
 ἡ μιὰ εἶχε παρδαλὰ φτερά, ἡ ἄλλ' εἶχε γαλάζια,
 κ' ἡ τρίτη ν' ἡ κατάμαυρη μοιρολογάει καὶ λέγει.
 — Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνηκε 'ς τὸν καπετὰν Σαφάκα!

- Προφῆς ἀπὸ τὰ Γιάννενα μέσ' ἀπ' τὸ κάστρο δῆγῃκε,
 κ' ἐπῆρε δίπλα τὰ βουνὰ δίπλα τὰ κορφοβούνια.

Νύχτα καὶ μέρα περπατάει, δρόμους καὶ μονοπάτια,
 μονάχος, καταμόναχος γυμνὸς καὶ πεινασμένος.

Εἰς τὴν Ταρτάναν ἔφθασε, 'ς τὴν ἐκκλησιὰν ἐμπῆκε,

- 10 κ' ἔταξε χρυσοκάντυλο νὰ φέρῃ νὰ κρεμάσῃ,
 ἂν φτάσῃ πέρα 'ς τ' Ἀγραφα ποῦχε δικούς καὶ φίλους,
 κ' εἶχε καὶ φίλο-γαρδιακὸ τὸν καπετὰν Σωτήρη,
 φίλον ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ, καὶ βλάμην 'ς τὸ βαγγέλιο.
 Ἐφθασε καὶ τὸν εὔρηκε καὶ ὕλικοφιληθῆκαν.

- 15 Καὶ τί τὰ θέλει τὰ φιλιὰ, καὶ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια;

Τὴν ἄλλῃ μέρα πέσανε τρία πικρὰ ντουφέκια;

ἐκεῖ ποῦ ἔτρωγαν κ' ἔπιναν μὲ τὸν Σωτήρη Στράτο.

Ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε μὲ ματωμένη γλῶσσα.

«Βλάμη, γιατί μ' ἐσκότωσης, μ' ἐπῆρες 'ς τὸ λαιμὸ σου;

- 20 Λόγχοι, βαῖστε τὰ κλαριά, βουνά, χαμηλωθῆτε,
 νὰ πάῃ 'ς τὴ μάνα μ' ἡ φωνή, 'ς τὴ δόλια μου γυναῖκα,
 καὶ σύ, ἀγέρα, πάρε τὴν, ν' ἀκούσῃ ὁ κόσμος ἄλλος,
 νὰ μάθῃ πῶς ἐγλύτωσα ἀπ' τῶν Τουρκῶν τὰ νύχια,
 καὶ μ' ἔφαγεν ὁ βλάμης μου ὁ ἄπιστος ὁ Στράτος.»

Ὁ Σαφάκας ἐκ τῆς Ἀρτοτίνης, χωρίου τῆς Δωρίδος, δραῶμενος ὑπῆρξε κλέπτάρχος πρῶτον, καὶ ἀρχηγὸς τῶν ἀρματωλῶν τῆς Δωρίδος καὶ τῆς Κράβδαρης κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἐπανάστασεως, καὶ ἦν διέπρεψε πολυλαχοῦ ἀγωνισθεὶς καὶ θριαμβεύσας. Κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1827, ὅτε τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπανάστασεως ἐφαίνοντο ἀπεγνωσμένα, ἠναγκάσθη ἵνα προσκυνήσῃ καὶ τούτου γενομένου μετεκλήθη εἰς Ἰωάννινα, ὅπου εὔρε θέσιν ἐν ταῖς εἰρκταῖς δι' ἀμοιβήν. Συντρίψας δὲ τὰς ἀλύσεις του καὶ δικ-

φυγὼν ὡς ἐκ θαύματος ἐκ τῆς εἰρκτῆς τοῦ φρουρίου μετὰ πολλοὺς ἀγῶ-
νας καὶ κινδύνους κατέφυγεν εἰς τὸν ἀδελφοποιητὸν καὶ φίλον του Σω-
τήριον Στράτον, τὸν εἰς Ἀγραφα ὀπλαρχηγοῦντα, ἵνα ἐκείθεν ἀπέλθῃ
εἰς Δωρίδα, ἀλλ' ὁ φίλος ἐκεῖνος, ὅστις ἔνεκα τῆς φιλοτούρκου διαγω-
γῆς του καὶ Τουρκοστράτος προσηγορεύετο, φοβηθεὶς ἴσως τὴν ὀργὴν
τοῦ Ἰμὴν Πασσᾶ ἐτέλεσε τὸ κακούργημα τῆς δολοφονίας, διὰ τοῦ σω-
ματάρχου του Λιούσα Νιάρκ.

100. ΑΙ ΝΕΓΑΔΙΩΤΙΣΣΑΙ. (1828).

Ζαμπ. 617,27. Παρ. 125.

- Τὸ λέν οἱ Καραμπερίδες, τὸ λέν καὶ ᾿ς τὸ Ζαγόρι,
τὸ λένε τὰ Ζακόπουλα ψηλὰ ᾿ς τὴ Βαλιακάρδα,
τὸ λέν κ' ἡ Νεγαδιώτισσας, τὸ λέν σὰν μοιρολόγι.
Τὸ λέν γιὰ τὴ Μπαλάναινα καὶ τὴν Κυρὰ Χρυσούλα,
5 καὶ γιὰ τὴν Κυρ' Ἀγγελικὴ τῆς Γκούμαινας τὴ νύφη,
ποῦ ταῖς ἐπῆραν ὀμπροστὰ καὶ σκλάβαις ταῖς πηγαίνουν,
μὲ δώδεκα συντρόφισσας, καὶ μὲ σαράντα δούλαις.
— Περπάτα, Κυρ' Ἀγγελικὴ, μὴν ἀπομένης πίσω,
μῆνα τὰ ρούχα σὲ βαροῦν, μῆνα καὶ τὰ τουμάνια;
10 — Μῆτε τὰ ρούχα μὲ βαροῦν, μῆτε καὶ τὰ τουμάνια,
μόν' τ' ἀσπρολίθια μὲ βαροῦν, τὰ γόνατα μοῦ σφάζουν,
τὴ μαύρη τὴν ζυπολησιὰ δὲν ἔχω μαθημένη.
Ταῖς πῆραν καὶ ταῖς πάγησαν πέρ' ἀπ' τὴ Βαλιακάρδα,
πιάνουν οἱ κλέφτες τὸ χορό, βάνουν καὶ ταῖς γυναιῖες.
15 — Ρίξου, κυρὰ Μπαλάναινα, γιὰ νὰ ριχθοῦν κ' ἡ ἄλλαις.
— Κύριε μ' ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, δὲν σκύφτεις νὰ κυττάξης,
τὸ τί κακὸν ἐπάθαμε, καὶ τί κακὸ μᾶς μέλλει;
Ταῖς πῆραν καὶ ταῖς ξέταξαν ὅλαις μὲ τὴν ἀράδα,
ποιά ἔχει ἀνδρ' ἀζώτερον, γιὰ νὰ τὴν ξαγοράσῃ.
20 Ἡ Ἀγγελικὴ τῆς Γκούμαινας, ἡ νύφη τῆς Χρυσούλας,
ἐκλαιγε γιὰ τὴ μοίρα της, καὶ γιὰ τὴ δυστυχία της
γιατ' ᾔξερε ποῦ ὁ ἀντρας της εἰς τὴ Βλαχιά ἐζουρλάθη.

Ἡ ἀρπαγὴ αὕτη ἐγένετο κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1828 ὑπὸ τῆς ληστρικῆς συμμορίας τοῦ Θεοδώρου Ζάκα, ἐπιπεσοῦσης αἰφνηδίᾳ κατὰ τῶν Νεγάδων, κόμης τοῦ Ζαγορίου, ἣτις ὑπῆρξε πάσης ἄλλης Ζαγορικῆς κοινότητος ἢ πλουσιωτέρα, διότι συστηματικῶς ἀπεδῆμουν εἰς Μολδοβλαχίαν οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων αὐτῆς. Ἐνεκα δὲ τῶν κατ' αὐτῆς συνεχῶν ἐπιδρομῶν διαφόρων ληστρικῶν συμμοριῶν περιῆλθεν ἀκολούθως εἰς οἰκτρὰν θέσιν, ἐκπατρισθέντων τῶν εὐποροτέρων κατοίκων τῆς.

—ο—

101. ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ ΜΠΙΣΟΒΙΤΗΣ. (1831).

Πουλάχ' ἐπῆγε κ' ἔκατσε 'ς τὴ μέση 'ς τ' ἀργαστήρια,
καὶ δὲν λαλοῦσε σὰν πουλὶ σὰν ὄλα τὰ πουλάκια,
μόνε μ' ἀνθρώπινη λαλιά μοιρολογάει καὶ λέγει.

« Γεωργάκη, τί ἐζουρλάθηκες, σοῦ πῆρ' ὁ Θεὸς τὴ γνῶσι;

Ἐαστόχησες, λησμώνησες, πόσα κακὰ ἔχεις κάμει!

Γιατ' ἦρθες κ' ἐπροσκύνησες 'ς αὐτὸν τὸν Μεχμετάγο,

κι' ἀξέγνοιαστος 'ς τῶν Γρεβθενῶν τὴ χώρα τριγυρίζεις;

Ὁ Μεχμετάγος ἔκραξε τὸν Σουλεϊμὰν Δελβίνα,

καὶ τὸν κρυφοκουβέντιασε νὰ πιάσῃ τὸ Γεωργάκη.

Ἔσ' τὸ παζάρι κάθονταν, τρέχουν τὸν ξαρματόνουν,

τὸν δένουν χειροπόδωρα κ' ἐκεῖ τὸν πελεκῆσαν.

Ὁ ἐκ τοῦ χωρίου Μπέσοβα, τῆς ἐπαρχίας τῶν Γρεβθενῶν, ἀναφερόμενος Γεωργάκης ὑπηρέτησεν ὡς πρωτοπαλλήκαρον ὑπὸ τοὺς Ζαχαίους, καὶ μετὰ ταῦτα σχηματίσας ληστρικὴν συμμορίαν διήρχετο λητῶν τὰ χωρία τῶν Γρεβθενῶν καὶ τὰ τῆς Νασελίτσας. Προσκυνήσας δὲ κατὰ τὸ 1831 εἰς τὸν Μεχμετάγον, ἐδόλοφονήθη ὡς ἐν τῷ παρόντι ἄσματος ἀναφέρεται.

—ο—

102. ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΖΑΚΑΣ. (1832).

- Τί ἔχουν τοῦ Σπήλῃου τὰ βουνὰ καὶ στέκουν ρογκωμένα;
 Μήν' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ, μήν' ἀπὸ τὸ χειμῶνα;
 Οὐτ' ἀπ' τὰ χιόνια τὰ πολλὰ οὐτ' ἀπὸ τὸ χειμῶνα·
 τὸν Θεοδωράκην ἔκλεισε στενὰ ὁ Μεχμετάγος·
 5 κι' ὁ Κώστας Βλάχος φώναξε τοῦ Μιντερλῆ καὶ λέγει·
 — Τί καρτεροῦμε, μπρὲ παιδιὰ, κλεισμένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους;
 ἔλα, τραβᾶτε τὰ σπαθιά, βγάλτε τὰ γιαταγάνια
 κ' ἐβγάτε νὰ τοὺς στρώσουμε μπροστὰ ὥσάν τὰ γίδια!
 Ἀνάμεσα ἔς τὸν πόλεμο καὶ ἔς τὸ κακὸ ντουφέκι,
 10 ἔπεσε μιὰ βροχὴ χοντρή, κ' ἓνα χοντρὸ χαλάζι,
 κ' ἔκαμε κ' ἐτραβίχθησαν τῶνα καὶ τᾶλλο ἀσκέρι.

Τοῦτο συνέβη κατὰ τὸ 1832, ὅτε ὁ Θεόδωρος Ζάκας, μεθ' ἐνὸς μέρους τῶν ὁπαδῶν του ἀπροσδοκῆτως προσεβλήθη ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Σπήλῃου, ὑπὸ πολυπληθοῦς Τουρκικῆς στρατιᾶς ὀδηγουμένης ὑπὸ τοῦ Μεχμετάγου. Οἱ ἀναφερόμενοι δὲ Κώστα Βλάχος καὶ Μιντερλῆς ὑπῆρξαν πρωτοπαλλήκαροι τοῦ Ζάκα, ὅστις ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ κατέστη τρομερώτατος, διότι ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἔσχε τὴν γενναιότητα καὶ τόλμην ἵνα εἰσέλθῃ ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Γρεβενῶν, καὶ πυρπολῇ καὶ λεηλατήσῃ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὀθωμανικῶν οἰκιῶν.

— b —

103. Η ΛΗΣΤΕΥΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΣΤΑΝΙΑΣ. (1832).

- Οἱ κλέφτες ἐσυνάχθησαν μέσ' τὴν Ἀγίᾳ Τριάδα.
 Ἦταν τὰ δυὸ Τσαπόπουλα, οἱ πέντε Μπλαχαδαῖοι,
 ὁ Ζάκας ἀπ' τὸ Γρεβενό, οἱ τρεῖς Κοντογιανναῖοι,
 Γιώργης ἀπ' τὸ Ξερόμερο κι' ὁ γιὸς τοῦ Σκυλοδήμου,
 5 ὁ Στράτης ἀπὸ τ' Ἀγραφα, οἱ δυὸ Μπουκουδαλαῖοι,
 Κώστας Στρουνάρης, Κατσαρὸς κι' ὁ Γιάννης Κουτελίδας,
 καὶ Τόσκιδες, καὶ Λιάπιδες, μὲ τὸν Ταφίλῃ Μπούζη.
 Συνάχθησαν, κουδέντιασαν, κ' ἐκίνησαν νὰ πᾶνε,

- νὰ χαρατσώσουν τὰ χωριά, νὰ κάμουν καὶ λιμούρα.
- 10 Πιάνουν καὶ γράφουν μιὰ γραφή, ἔς τὴν Καστανιά τὴν στέλνουν.
 «Σ' ἐσᾶς, ἀρχόντοι Καστανιάς, σ' ἐσᾶς, κοτζαμπασίδες»
 Στείλτέ μας ἑκατὸ πουγκιά, ψωμιὰ καὶ κρασοράκια
 χίλια τσαρούχια ἑτοίμα καὶ χίλιαις φουστανέλλαις,
 νὰ πιοῦν τὰ παλληκάρια μας, νὰ φᾶν, καὶ νὰ φορέσουν».
- 15 Οἱ προεστοὶ δὲν τ' ἀκούσαν, κ' ἐτοίμαζαν ντουφέκια.
 Σὰν ἔκαμαν κ' ἐκίνησαν οἱ κλέφτες θυμωμένοι
 μὲ τὰ σπαθιά ξεγύμνωτα, κ' ἐμπῆκαν μέσ' τὴ χώρα,
 τὰ πρῶτα σπίτια ἐπιάσανε, τὰ κάμανε λιμούρα,
 κ' ἐπῆραν σκλάβους ἀρχοντες, κυραὶς κ' ἀρχοντοπαῖδια.
- 20 Ἀνάθεμά σας, προεστοί, καὶ Νάσο Καστανιώτη,
 μὲ τὸ κακὸ ποῦ ἔκαματε ἔς τὴ δόλια μας τὴ χώρα,
 μᾶς πῆραν κλέφτες ἔς τὰ βουνά, μᾶς κωλοσέρνουν σκλάβους,
 καὶ μᾶς γυρεύουν ξαγορὰ τόσαις χιλιάδες γρόσια.

Ἀφ' οὗ ἐξ ὅλης τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου ἀπεδιώχθησαν οἱ ἀναφερόμενοι ἀρματωτοὶ καὶ κλέφται, καὶ προσέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, συνεννοηθέντες καὶ συνασπισθέντες ἐκεῖσε ἐξῆλθον εἰς Θεσσαλίαν ὡς λησταί, ὅπως ἐξαναγκάσωσι τὴν ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν εἰς παραχώρησιν ὀπλαρχηγῶν τῶν τοιούτων λοιπὸν στιφῶν ἐγένετο ἔρμαιον ἢ πολίχνη Καστανιά κατὰ τὸν φθινόπωρον τοῦ 1832. Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπαντᾷται καὶ ἐν τῇ συλλογῇ Ζαμπελίου, ἀλλ' ἐλλιπές.

—o—

104. ΣΟΥΛΕΙΜΑΝΗΣ ΜΠΕΛΤΖΟΠΟΥΛΟΣ. (1832).

Σ' ὅλον τὸν κόσμον ξαστεριά, ἔς ὅλον τὸν κόσμον ἥλιος,
 ἔς τὸ ξρημο τὸ Σούμπανο μαῦρος καπνὸς κι' ἀντάρα.
 Μῆνα μοσχάρια ψένονται, μῆνα παχυὰ κριάρια,
 Οὔτε μοσχάρια ψένονται, οὔτε παχυὰ κριάρια,
 ὁ Σουλεϊμάνης πολεμάει μὲ τοὺς Δερβenaγᾶδες,
 κλεισμένος εἰς τὴν ἐκκλησιά μὲ δεκοχτῶ νομάτους.
 Πέφτουν τὰ βόλια σὰν βροχὴ καὶ στρώνονται κρυφάρια,

κι' ὁ Μεχμετάγος φώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι,
 «βάλτε φωτιά 'ς τὴν ἐκκλησιά, καινούρια ἐγὼ τὴν φτιάνω»,
 10 Ἐνὰς ἀράπης ἔτρεξε μὲ τὸ δαυλὶ 'ς τὸ χέρι,
 βάνει φωτιά 'ς τὴν ἐκκλησιά, μαῦρος καπνὸς ἐβγαίνει,
 μὲ ταῖς εἰκόνες κάηκαν κ' αἱ μαυρισμένοι κλέφτες,
 κ' ἐκάη καὶ τὸ Μπελτσόπουλα ὁπαῦ ἦταν λαδωμένο.

Τοῦτο ἐγένετο τὴν 12 Δεκεμβρίου τοῦ 1832 ἐντὸς τοῦ χωρίου «Σούμπενον» τῆς ἐπαρχίας τῶν Γρεβενῶν. Ὁ ἀδόμενος Σουλεϊμάνης ἐ χρημάτισε πρωτοπαλλήκαρον τῶν Ζακκαίων, ἦτο δὲ καὶ δεύτερος ἐξαδέλφος αὐτῶν, υἱὸς τοῦ κλεπτάρχου Μπελτζοπούλου, συναγωνιστοῦ τοῦ Κατσαντώνη. Ὁ Σουλεϊμάνης οὗτος αἰχμαλωτισθεὶς ἐν ἡλικίᾳ βρεφικῇ ὑπὸ Ἀλβανῶν, ἠναγκάσθη προσλαβεῖν τὸ τῶν δεσποτῶν του θρήσκευμα, ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον μεταβὰς εἰς τοὺς ἐξαδέλφους του διετήρησε μόνον τὸ ὄνομα, οὐχὶ δὲ καὶ τὸν μωαμεθανισμόν.

—o—

105. Ο ΛΟΧΑΓΟΣ ΒΡΥΚΟΛΑΚΑΣ. (1832).

Ἐνὰ πουλάκι κάθονταν σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα
 κ' ἐκελαδοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.
 «Ἀπέραις' ὁ Βρυκόλακας ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι,
 καὶ τρέχει πρὸς τὴ Βόνιτσα ναύρῃ τὸν Θύμιο Σάρρα.
 5 Ψάχνοντας τὸν ξετρύπωσε 'ς τὰ Σκουλιανὰ 'ς τὴν τρύπα.
 — Γεῖά σου, χαρά σου, Θύμιε μου — Καλῶς τὸν ταγματάρχη.
 — Θύμιε, γιὰ δῶσε τ' ἄρματα, δῶσε καὶ τὴ Γιαννούλα,
 κι' ἄντε νὰ πᾶς 'ς τὸν βασιληά, καὶ 'ς τὸν συνταγματάρχη,
 γιὰ νὰ σὲ κάμῃ λοχαγὸ νὰ σ' ἔχῃ 'ς τὸ παλάτι.

Τὸ ἔσμα τοῦτο, τὸ χρονικῶς καὶ ἱστορικῶς παραλάσσει τοῦ κλέπτου Βρυκόλακα τοῦ ὑπ' ἀριθ. 73 ἔσματος, ὅπερ ἐστὶ τὸ κύριον καὶ γνήσιον ἔσμα, ἐξεδώκαμεν ἐνταῦθα ὅπως τὸ ἠκούσαμεν ἀδόμενον παρὰ τινος βλαχοποιμένου. Ἐστὼ δὲ τοῦτο ὡς ζωηρότατον δείγμα τῆς ἀλλοιώσεως ἣν ὑφίστανται τὰ δημοτικὰ ἔσματα μὴ φυλαττόμενα διὰ τῆς γραφῆς.

—o—

106. ΧΑΤΣΗ ΧΡΗΣΤΟΣ. (1834).

Δὲν κλαῖτε, μαῦρα δέντρα, καὶ σεῖς, μαῦρα κλαριά!
 τί αὐτὸς ὁ Χατση Χρήστος δὲν τῶκαμε καλὰ.

Ἀπόλυσε τ' ἀσκέρι λιμούρα 'ς τὰ χωριά,
 μᾶς πῆραν δυὸ κορίτσια ἀπὸ τὴν Πορταριά.

- 5 Σ' τὰ Γιάννενα τὰ 'πῆγαν εἰς τὸν Μαχμοῦτ Πασσᾶ,
 καὶ τᾶστειλε 'ς τὴν Πόλι 'ς αὐτὸν τὸν Βασιληά!

Ὁ Βασιληᾶς σὰν τὰ εἶδε, τοῦ φάνηκαν καλὰ,
 κ' ἐπρόσταξε νὰ γράψουν εἰς τὸν Μαχμοῦτ Πασσᾶ.

- « Σ' τὰ Γιάννενα, 'ς τὴ Λάρσα, σὲ ἔκαμα πασσᾶ,
 10 καὶ κάμε ὅ,τι θέλεις, δὲν θέλω ἐγὼ φλωριά,
 μόν' θέλω νὰ μοῦ στέλνης κορίτσια τρυφερά,
 ὡμορφα σὰν τὴ Λένη καὶ τὴν Κωνσταντινιά.

—ο—

107. Η ΚΑΤΑΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΛΗΙΣΤΟΒΙΩΝ ΑΛΒΑΝΩΝ. (1834).

Λάλησε, κοῦκκε, λάλησε, λάλει, καὶ μὲν' ἀηδόνι!

— Τί νὰ λαλήσω, τί νὰ εἰπῶ, καὶ τί νὰ μολογήσω;

Μᾶς ἤρθ' ἡ ἄνοιξι πικρή, τὸ καλοκαῖρι μαῦρο,
 μᾶς ἤρθε κι' ὁ χινόπωρος πικρὸς, φαρμακωμένος.

- 5 Μαζώχθηκ' ἡ Ἀρβανιτιά εἰς τῆς Κρανιάς τὸν ἴσκιον,
 στέκουν καὶ συλλογίζονται, στέκουν καὶ διαλογίζονται,
 ποῖονε νὰ κάμουν κε χαγιᾶ, ποῖονε νὰ βάλουν πρῶτον.
 Βάνουν τὸ Μάλιο κεχαγιᾶ, καὶ τὸν Κασίμη πρῶτον.

- «Κασίμη, πιάσε ταις αὐγαίς, πιάσε καὶ τὰ ντερβένια,
 10 μῆνα διαβῇ κᾶνας πασσᾶς, ἡ κᾶνας χαρατσάρης».
 Οὔτε πασσᾶς ἐδιάβηκεν, οὔτε καὶ χαρατσάρης,
 μόνε διαβαίνει ὁ χάροντας μὲ τοὺς ἀπεθαμένους,
 σέρνει τοὺς νειοὺς ἀπ' τὰ μαλλιά, τοὺς γέρους ἀπ' τὰ γένηα,
 σέρνει καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ἀπ' τὴν ὁρὰ τ' ἀλόγου.

Διὰ τοῦ ἀνωτέρω ἔσματος ὁ ποιητὴς σκιαγραφεῖ καταστροφὴν συμ-

βάσαν εἰς τοὺς συγγενεῖς ληστρικῶν στιφῶν Ἀλβανικῶν, ὑπὸ στρατοῦ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιδραμόντος τὰ χωρία, ὧν οἱ κάτοικοι ἔζων ληστρικὸν βίον. Ἀνάγεται δὲ πιθανῶς τὸ συμβᾶν εἰς τὴν παρελθοῦσαν ἐκατονταετηρίδα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ ἔσμα τοῦτο φαίνεται ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ παρὰ Legrand (174, 83), δέον ἔσως ν' ἀναχθῇ μᾶλλον εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰμὴν Πασσᾶ διοικήσεως τῆς Ἡπείρου.

—o—

108. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ. (1836).

- Ἔνα πουλάκι ξέβγαινε 'πὸ μέσα 'πὸ τὴ Λάρισσα,
 κ' ἐπέταγε κ' ἐπέταγε 'ς τὸ Γκλίνοβο νὰ φθάσῃ.
 Ψάχνει ναῦρῃ τὸν Κατσαρὸ τὸν καπετὰν Δημήτρη,
 κι' ὁ Κατσαρὸς λημέριαζε σὲ μιὰ ψηλὴ ραχούλα.
- — Καλὴ σου ἡμέρα, Κατσαρέ, — καλῶς το τὸ πουλάκι.
 Πουλάκι, ποῦθε 'πρόδαλες, καὶ ποῦ θε νὰ πηγαίνης;
 — Πέταξ' ἀπὸ τὴ Λάρισσα, κ' ἦρθα νὰ σ' ἀνταμώσω.
 Τί νὰ σοῦ εἰπῶ, μπρὲ Κατσαρέ, τί νὰ σοῦ 'μολογήσω;
 Ὁ Κακανίκας 'πὸ Κρασιά, κι' αὐτὰ τὰ δυὸ Γουσόπλα,
 10 ἐπροσκλαυθῆκαν 'ς τὸν Πασσᾶ, 'ς τὴ μέση 'ς τὸ σαράγι.
 «Ἀμάν, ἀμάν, ἀφέντη μου, μπέτηδες καὶ ἀγάδες!
 μᾶς σκλάβωσεν ὁ Κατσαρὸς, μᾶς χάλασε τὰ σπίτια.»

—o—

109. ΕΤΕΡΟΝ.

Ζαμπ. 620, 30 καὶ 637, 75. Pass. 127 καὶ 129.

- Μᾶς πῆρ' ἡμέρα, μπρὲ παιδιά, μᾶς πῆρε μεσημέρι,
 μᾶς πῆρ' ὁ ὕπνος σὰν μωρά, σκωθῆτε γιὰ νὰ παῖμε,
 ἄλλην χρυψῶνα ναῦρουμε, νὰ κάμουμε λημέρι,
 ἐκεῖ σ' ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦ εἶναι μιὰ χρῦα βρύσι,
 • πῶχει τὰ πεῦκα τὰ πολλὰ καὶ ταῖς ὀξειαῖς ποῦ στρίζουν!

- Ἐσκήωθησαν, κ' ἐκίνησαν μὲ τάρματα ἔς τὸ χέρι,
 κι' ὁ Κατσαρός ἀπόμεινε γιὰ νὰ νιφθῇ ἔς τὴ βρύσι,
 κ' ἐκεῖ ποῦ ἔσκυψε νὰ πιῇ τρία ντουφέκια πέφτουν,
 ἓνα τὸν πῆρε ξώδεσμα, τὸ ἄλλο ἔς τὴν παλάσκα,
 10 τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸν πῆρε ἔς τὸ κεφάλι.
 Τὸ στόμα αἷμα γιώμοσε, τὰ χεῖλια τοῦ φαρμάκι,
 κ' ἡ γλῶσσά του ἑλάδαγε πικρά, πικρά τὸ λέγει,
 «Ἐλ', ἀνεψιὲ Καταραχιᾶ, πάρε μου τὸ κεφάλι,
 νὰ μὴν τὸ πᾶρ' ὁ Κόρακας ἔς τὴ Λάρσσα νὰ τὸ πάγη.
 15 κι' ἀφίνω σου παραγγελιά, τὸ αἷμά μου νὰ πάρης.

Ὁ Κατσαρός οὗτος, Σπρακατσάνος τὸ γένος, ἐχρημάτισε τρομερὸς εἰς Θεσσαλίαν κλέπτάρχος, καὶ ἐκ τοῦ τρόμου ὃν ἐνέπνευσεν ἐπέτυχεν τὴν θέσιν ἀρχηγοῦ τῶν ἀρματωλῶν τοῦ τμήματος «Κόλι Γκλίνοβου» τῆς χώρας τοῦ Ἀσπροποτάμου κατὰ τὸ 1827 (μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Σωτήρη Λιγκκτᾶ), ἦν καὶ διετήρησεν μέχρι τοῦ 1835. Τότε δὲ ἐκδιωχθεὶς τῆς θέσεώς του, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τῆς Θεσσαλίας ἀρματωλοὶ, ἐπανέλαβεν τὸ τῆς ληστείας ἔργον, ἀλλὰ διωκόμενος ἐντόνως περιωρίσθη εἰς μόνους δέκα ὁπαδοὺς καὶ τὸν ἀνεψιὸν τοῦ Καταραχιᾶν, μεθ' ὧν ἀπεκρύπτετο ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν, ἔφερε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς ἐνδεδυμένην ἀνδρικῶς, (μεθ' ἧς σχέσεις αἰσχυραὶ ἀπὸ καιροῦ τὸν συνέδεον). Τελευταῖον ὁ γενικὸς τῆς Θεσσαλίας Δερβενχγας καταδιώκων ἀδιαλείπτως τὴν συμμορίαν ταύτην, καὶ ἔμπειρον ἰχνηλάτην ἔχων τὸν Ἀσπροποταμίτην Γεώργιον Κόρακην, ἐλόχευσεν αὐτὴν καὶ ἐφόνευσεν τὸν Κατσαρὸν καθ' ἣν στιγμὴν ἐνίπτετο εἰς τὴν πηγὴν περὶ ἣν διενυκτέρευεν, ὁ δὲ Καταραχιᾶς μετὰ τῶν ἄλλων διέφυγεν. Πρωτοπαλλήκαρα τοῦ Κατσαροῦ ὑπῆρξαν οἱ Ρουπακιᾶς καὶ Γεροχουσαδάς (ἴδε Ζημπ. 661, 78), γνωστοὶ διὰ τὴν σκληρότητα αὐτῶν καὶ τὴν τόλμην· ὁ Ρουπακιᾶς ἐδόλοφονήθη ὑπὸ τοῦ ψυχογιοῦ τοῦ τῷ 1833, πληγωμένος ὢν ἐν τῇ μάχῃ, ἣν ἐκρότησαν τότε οἱ μετὰ τοῦ Ν. Ζέρβου ἀποστατήσαντες κατὰ τοῦ Ὁθωῆος.

110. ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ, Ο ΚΑΙ ΤΣΑΠΟΣ. (1837).

- Μιά περδικοῦλα κάθονταν 'ς τὰ πλάγια τοῦ Μετσόδου,
καὶ τῶλεγε πικρά πικρά, σὰν ἀπ' ἀνθρώπου στόμα.
Σήμερα, Τσάπο μου, γιορτὴ, ἡ πασχαλιὰ ἡ μεγάλη,
καὶ σήμερα θὰ θυμηθῇς τὰ μαῦρά σου τὰ νειάτα.
- 8 Μὲ τὰ χρυσᾶ τοῦ τ' ἄρματα, μὲ τὸ σπαθὶ ζωσμένος,
μὲ τὰ καπετανίτικα φορέματα ντυμένος,
ἐπῆγε 'ς τὴν Ἀνάστασι σὰν πρῶτος καπετάνος.
'Σ τὸ σπίτι τοῦ ἐμπαινόβγαιναν γιὰ τὸ «Χριστὸς ἀνέστη»
ὅλ' οἱ δικοὶ καὶ φίλοι τοῦ, κ' οἱ πρῶτοι τοῦ Μετσόδου.
- 10 Πλούσιο τὸ γιῶμα τῶστρωσαν, τῆς πασχαλιᾶς τραπέζι,
καὶ μόν' τὸ πρῶτό τοῦ παιδὶ ἦταν συντραπεζίτης,
τ' ἄλλα παιδιὰ κι' ἀνίψια τοῦ 'ς τὴν παγανιὰ ἦταν ὅλα.
'Αρνὶ μεγάλο καὶ παχὺ ἀπ' τὸ σουβλί βγαλμένο,
φέραν τοῦ βάλαν ὀμπροστὰ κλέφτικα λιανισμένο.
- 15 Τὸν πλάτῃ ἐπῆρε γιὰ νὰ φάῃ, τὸν πλάτῃ νὰ κυττάξῃ,
τὸ πρόσωπό τοῦ ἐχλώμιασε κ' ἔσκυψε τὸ κεφάλι,
γιατ' εἶδε δύο μνήματα σκαμμένα 'ς τὴν αὐλή τοῦ.
— Τσάπο-μ', καλὴ σου πασχαλιὰ. — Μπέη μ', πολλὰ τὰ ἔτῃ,
ὅριστε 'ς τὸ τραπέζι μας. — Χαῖτε καπετάνε,
- 20 ἕναν καφφὲ μόνον νὰ πιῶ, καὶ σεῖς φάτε καὶ πιῆτε.
Σήκωσ' ὁ Τσάπος ἐντολὴ γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ Μπέη,
κ' ἔπιε τὴν ὑστερὴ σταξιὰ μαζὺ μὲ τρία βόλια,
καὶ μ' ἄλλα πέντε ἐκλείστηκε τὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ τοῦ.
Τοῦ Γέρου ἡ γλῶσσα κελαδᾷ 'ς τὸ αἷμά τοῦ πνιγμένη.
- 26 «Ἀρίμπεη, Τουρκόγυφτε, κλήρα τοῦ Ἀλῆ Φαρμάκη,
ἔχω παιδί' ἄλλα κι' ἀνεψιούς, καὶ διάτα τοὺς ἀφίνω,
ὅσον καιρὸ νὰ ζήσουνε τὸ αἷμά μου νὰ βγάλουν,
καὶ Τοῦρκον νὰ μὴ μπιστευθοῦν, καὶ φίλον νὰ μὴν πιάσουν».

111. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΑΛΙΔΑΣ. (1837).

Ἵς τὸ Βουργαρέλι τὸ χωριό, ψηλὰ μέσ' τὸ Τσουμέρκο,
 μιὰ πέρδικα κατάμαυρη, κλεισμένη ἔς τὸ κλουβί της,
 μοιρολογοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα.

« Δὲν σ' τὸ εἶπα, Γιάννη, μιὰ φορά, δὲν σ' τὸ εἶπα τρεῖς καὶ πέντε,
 5 ἔς τοὺς Τούρκους μὴ μπιστεύεσαι, γιὰτ' εἶν' ὄχτρος κρυμμένοι,
 γιὰτὶ σκοτώνουν μ' ἀπιστιά τάξια τὰ παλληκάρια !

Ἵς τὰ λόγια ὅπου σῶλεγα, ἐγέλαγες μ' ἐμένα,
 ἐγέλαγες, καὶ μῶλεγες τοὺς Τούρκους δὲν φοβάσαι,
 καὶ χήρα τώρα μάφησες, καὶ καταφρονεμένη,
 10 κι' ἄφησες καὶ μικρὰ παιδιὰ σὰν μῆλα μαραμμένα.

Παιδί μου, πότε νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ γένης παλληκάρι,
 νὰ σέρνης εἰς τὸν ὤμό σου, ντουφέκι καρυοφίλλι,
 κουμπούραις εἰς τὴν μέση σου, σπαθὶ Τουρκοδαμμένο,
 νὰ πάρης ράχαις καὶ βουνά, δρόμους καὶ μονοπάτια,

15 ναὺρῆς τὸν Τσέλιο Πίτσαρη, ναὺρῆς ἀπ' τῇ γεννὰ του,
 τὸ αἷμα γιὰ νὰ πλερωθῇς τοῦ Γιάννη Κουταλίδα,
 τὸ αἷμα ποῦ τοῦ χύσανε ἔς τοῦ τραπέζιου τῇ μέση,
 ὄντας τὰ παλληκάρια του ἦτανε σκορπισμένα.»

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χρονογραφίᾳ (τόμ. Α'. 401) ἀναφέρονται τὰ περὶ τοῦ δολοφονηθέντος τούτου ὀπλαρχηγοῦ τῶν Τσουμέρκων διαδεχθέντος εἰς τὴν ὀπλαρχηγίαν τὸν ἀδελφόν του Δημήτριον, ἀφοῦ ὁ ἕτερος ἀδελφός του ἀπεποιήθη αὐτήν. Ἐκτίθενται δ' ἐνταῦθα συνοπτικῶς οἱ προ- χρηματίσαντες τῆς χώρας τῶν Τσουμέρκων ὀπλαρχηγοί. Πρῶτος ἐκ πα- ραδόσεως ἀναφέρεται ὡς τοιοῦτος Δημήτριος ὁ Χοσεψίτης, ἐκδιωχθεὶς παρὰ τοῦ Γεωργίου Καλαντζῆ, περιωνύμου ληστάρχου καὶ συγχρόνου τοῦ Ἰω. Μπουκουβάλα. Τὴν ὀπλαρχηγίαν ταύτην, περιέχουσιν καὶ τὴν χώραν τοῦ Ραδοβισδίου, διετήρησεν ὁ Καλαντζῆς μέχρι τοῦ 1770 φο- νευθεὶς τότε εἰς Βελεντσικόν, ὅπου ἐν θριάμβῳ ἐπέστρεψεν, ἀφοῦ τῇ ἐπικουρίᾳ τοῦ ῥηθέντος Μπουκουβάλα κατετρόπωσε περὶ τοὺς 1000 Βραχωρίτας ὀθωμανοὺς εἰσελάσαντας εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του. Ἐφο- νεύθη δὲ ὑπὸ τινος ὀθωμανοῦ ἐνεδρεύσαντος αὐτὸν ἔξω τῆς ρηθείσης κώμης. Τὸν Καλαντζῆν διεδέχθη ὁ γέρων Καστανᾶς, ὅστις ἀπεβίω-

σεν εἰς Πρέβεζαν καταλιπὼν τέσσαρας υἱοὺς τὸν Γεώργιον, Ἰωάννην, Νικόλαον καὶ Ἀθανάσιον. Τούτων ὁ πρῶτος κατεῖχε τὴν πατρικὴν ὀπλαρχηγίαν μέχρι τοῦ 1796, ὅτε καταληφθεὶς ὑπὸ ὀξυτάτης ποδालγίας ἀποκατέστη εἰς Πρέβεζαν καὶ παρεχώρησε τὴν ὀπλαρχηγικὴν θέσιν τῶν Τσουμέρκων εἰς τὸν νυμφευθέντα τὴν αὐταδέλφην του Ἀνθὴν Κωνσταντῖνον Πουλῆν Ἀσπροποταμίτην, τὴν δὲ τοῦ Ραδοβισδίου ἔδωκε τῷ ἑξ ἀδελφῆς ἀνεψιῷ του Ἰωάν. Μανώλῃ. Ὁ Πουλῆς οὗτος κατὰ προτροπὴν τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ δολοφονήσας μετ' ὀλίγον τὸν ρηθέντα Μανώλῃν, ἠνυόθη τὰ μέγιστα ὑπὸ τοῦ τυράννου, ὃν καὶ συνέντρεξεν οὐσιωδῶς εἰς τὴν ἐν Σέλτζῳ καταστροφὴν τῶν Σουλιωτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέλυσε τὸν ἐκεῖσε συλληφθέντα Κίτσον Μπότσαρην, πεσὼν εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλῆ κατέφυγεν εἰς τὴν Λευκάδα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Θεσσαλίαν διαβάς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ (ὅτε οὗτος διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τὸν πατέρα του), παρ' οὗ ἀνεδείχθη ὀπλαρχηγὸς εἰς τὸν Ὀλυμπον. Ἐπὶ δὲ τῆς πολιορκίας τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ τῇ συνεργείᾳ τοῦ Χουρσίτ Πασσᾶ ἐπανελάβε τὴν τῶν Τσουμέρκων ὀπλαρχηγίαν, ἣν ἐπ' ὀλίγον ἐχάρη, διότι αἰσχροῦς ὑπηρεσίας προσενεγκὼν τῷ Χουρσίτῃ κατὰ τῶν ἐπικρατατησάντων ὁμογενῶν, ἡχμαλωτίσθη τελευταῖον εἰς Πλάκαν ὑπὸ τοῦ Μάρκου Μπότζαρη, καὶ ἐφονεύθη ἐν Βονίτζῃ, ὅπου περιωρισμένος ὢν ἀπεπειράθη νὰ δραπετεύσῃ καὶ μεταβῇ εἰς Πρέβεζαν πρὸς ἐπανάληψιν τῶν ἀντεθνικῶν ἀγώνων του· ὅτε ὁ Πουλῆς κατέλιπε τὴν ὀπλαρχηγίαν του, τὰ μὲν Τσουμέρκα ἔδωκεν ὁ Ἀλῆς εἰς τὸν γέροντα Κουταλίδαν, ἐκ χωρίου Χόσεφης, τὸ δὲ Ραδοβισδίου εἰς τὸν Γῶγον Μπακώλιν. Τοῦ γέροντος Κουταλίδαν διαδόχος κατὰ τὸ 1812 ἀνεδείχθη ὁ πρωτότοκος υἱὸς του Δημήτριος, καὶ τούτου ὁ ἀδελφός του Ἰωάννης κατὰ τὸ 1822.

—0—

112. ΕΤΕΡΟΝ.

Δὲν κλαῖτε, δέντρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς, κοντοραχούλαις,
δὲν κλαῖτε γιὰ τς ἀρματωλοὺς καὶ γιὰ τὸν καπετάνο!
Τὸν κλαῖνε ὅλα τὰ χωριά κι' ὅλα τὰ βιλαέτια,
οὐδὲ 'ς τὴν Ἄρτα πέρασεν οὐδὲ καὶ 'ς τὸ Τσουμέρκο.

• Μᾶς εἶπαν πέρα πέρασε κατὰ τὸ Βουργαρέλι
νὰ πάγῃ 'ς τὰ Θεωριανὰ τὸν Τσέλιο ν' ἀνταμώσῃ

- κ' ἐκεῖ ἀπιστιά τοῦ ἔκαμε, βάνει καὶ τὸν σκοτόνουν·
 τρία ντουφέκια τῶρριξαν πικρά, φαρμακωμένα,
 'ς τὰ γόνατα ἔγονάτισε, τὸν Τσέλιο φοβερίζει,
 10 — Τσέλιο, σὰν εἶχες τὸ σκοπὸ δὲ μῶκανες χαμπερί,
 νὰ βγῆς νὰ πολεμήσουμε σὰν ἄξια παλληκάρια.

— 0 —

113. ΤΑ ΤΣΑΠΟΠΟΥΛΑ. (1838).

- Μὲ γέλασ' ὁ αὐγερινός, μ' ἐγέλασεν ἡ πούλια,
 κ' ἐβγῆκ' ἀπάνου 'ς τὰ βουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοβούνια,
 κι' ἀκούω ἀέρας ποῦ φυσάει, καὶ τὰ βουνὰ μαλόνουν.
 Ἐσεῖς, βουνὰ τοῦ Γρεββενοῦ, καὶ χίλιων χρόνων πεῦκα,
 6 τί ἔχετε καὶ μαλόνετε, τί ἔχετε καὶ βογκᾶτε;
 μήνα τὰ χιόνια σᾶς βαροῦν, μὴ σᾶς βαρεῖ ὁ χειμώνας;
 — Δὲ μᾶς βαρεῖ ὁ χειμῶν' καιρός, δὲ μᾶς βαροῦν τὰ χιόνια
 μόν' μᾶς βαρεῖ ἡ κλεφτουργιὰ ποῦ περπατάει τῇ νύχτα,
 μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρὸ καὶ τὸ σπαθί 'ς τὴ ζώση,
 10 καὶ μᾶς βαρεῖ κ' ἡ παγανιά, οἱ τόσ' οἱ Ἀρβανίταις,
 ποῦ μέρα νύχτα περπατᾶν καὶ ψάχνουν καὶ γυρεύουν,
 τὰ δόλια τὰ Τσαπόπουλα τὰ τέσσερα ξαδέρφια.

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν μετὰ τὴν δολοφονίαν τοῦ Ἀποστόλου Τσάπου, ὅτε οἱ υἱοὶ καὶ ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ἐξεληθόντες λησταὶ κατεδιώκοντο ἐπιμόνως ὑπὸ διαφόρων Ἀλβανῶν.

— 0 —

114. ΚΑΤΑΡΑΧΙΑΣ. (1838).

Τρία πουλάκια κάθονταν 'ς τὴ Λούτσα 'ς τὰ κριθάρια,
 τῶνα τηράει τὰ Τρίκκαλα, τὸ ἄλλο τὸ Γαρδίκι,
 τὸ τρίτο τὸ καλῆτερο μοιρολογάει καὶ λέγει.
 «Νᾶταν ἡ μέρα βροχερὴν, κ' ἡ νύχτα χιονισμένη,

6 ποῦ κίνησ' ὁ Σεμσόμπεης νὰ πάη 'ς τὰ Βλαχοχώρια,
νὰ πιάσῃ τὸν Καταραχιᾶ καὶ τ' ἄξια· του συντρόφια.
Ἐκίνησε, τὸν εὔρηκε ψηλὰ μέσ' τὰ κριθάρια,
Καταραχιᾶς τὸν δέχτηκε σὰν ἄξιο παλληκάρι,
κι' ὁ Σέμσος ἐσκοτώθηκε 'ς τὸν πόλεμο, 'ς τὴν ράχη.

—o—

115. ЕТЕРОΝ.

Ζαμπ. 651,67. Pass. 130.

- Τρεῖς περδικούλαις κάθονταν 'ς τὴν ράχη, 'ς τὰ κριθάρια,
ἡ μιὰ τηράει τὰ Τρίκκαλα κ' ἡ ἄλλη πρὸς τὴ Λάρσσα,
κ' ἡ τρίτη ν' ἡ καλήτερη μοιρολογάει καὶ λέγει.
«Ἀκοῦστε, μπρὲ Καταραχιᾶ, καὶ σεῖς, παιδιὰ τοῦ Τσάπου,
8 ἀκοῦστε, Λιάκο Γκότοδα, καὶ Γεώργη Καραμῆτσο!
Σᾶς πλάκωσε ὁ Σεμσόμπεης μὲ χίλιους πεντακόσιους·
'ς τὴ Λεπενίτζα κόνεψε, ψηλὰ 'ς τὸ μοναστήρι,
τοὺς καλογέρους ξέταζε, τοὺς καλογέρους σφίγγει.
—Ποῦ πέρασ' ὁ Καταραχιᾶς, ὁ Λιάκος ποῦ νὰ πῆγῃ;
15 —'Σ τὰ Κριθαράκια πέρασαν μέσ' τὴν ψηλὴν ραχοῦλα,
κ' ἔχουν ταμπούρια δυνατά, ταμπούρια τοῦ πολέμου.
'Ολονυχτῆς ἐκίνησε μὲ ὄλο του τ' ἀσκέρι,
γιὰ νὰ προφθάσῃ χαραγῇ ἐδῶ γιὰ νὰ σᾶς κλείσῃ.»
Καταραχιᾶς ἐφώναζε,—παιδιὰ μὴν ταραχθῆτε,
18 ἀφῆστέ τους νάρθοῦν σιμά, νὰ φτάνῃ τὸ μολύβι.
Σὰν ἄρχισεν ὁ πόλεμος κ' ἐπίασε τὸ ντουφέκι,
σὰν ἔπεσαν πολλὰ κορμιὰ 'ς τὸ αἷμα κυλισμένα,
ἐλαμποκόπησαν μὲ μιὰ τὰ κλέφτικα μαχαίρια,
κ' οἱ Τοῦρκοι ἐκατρακύλαγαν εἰς τὰ ριζὰ τῆς ράχης·
20 κι' αὐτοῦ κατὰ τὸ δειλινὸ ἓνα πικρὸ μολύβι,
πέραν καὶ πέρα πέρασε τοῦ Σέμσου τὸ κεφάλι.
Πλάκωσ' ἡ νύχτα τὰ βουνά, κ' ἔπαψε τὸ ντουφέκι,

φεύγουν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ βραδύς, πᾶνε κατὰ τὴ Λάρσσα,
 πουρνὸ κ' οἱ κλέφτες ἔφυγαν ἀπὸ τὸ μονοπάτι.

Περὶ τοῦ συμβάντος τούτου ἐκτενῶς διαλαμβάνει ἡ ἡμετ. χρονογρ.
 Α'. 381.

116. ΛΙΑΚΟΣ ΓΚΟΝΤΟΒΑΣ, Η ΚΟΝΤΟΥΒΑΣ. (1839).

- Ὅλα τὰ χιόνια 'ς τὰ βουνά, 'ς ὅλα Δερβenaγάδες,
 κι' ὁ Λιάκος καταμόναχος, κ' εἶναι καὶ λαθωμένος.
 Πρὸς ποῦ νὰ πάῃ ὁ ἔρημος, πρὸς ποῦ νὰ πάῃ ὁ μαῦρος;
 νὰ πάῃ κατὰ τὸν Κίσσαβο θαύρῃ Δερβenaγάδες,
 νὰ πάῃ κατὰ τὸν Ὀλυμπον εἶναι γιομάτος χιόνια,
 νὰ πάῃ κατὰ τὸ Γρεβδενὸ κ' ἐκεῖ Δερβenaγάδες,
 νὰ πάγῃ πρὸς τὸ Μέτσοβο νὰ σμίξῃ τοὺς Τσαπαίους,
 τοῦ εἶπαν πῶς ἐπροσκύνησαν, κ' ἐγίνηκαν ραγιάδες·
 «Ποῦ εἶσαι, Γιαννάκη ψυχογιέ, Γιαννάκη ἀγαπημένε!
 γύρισε, πάρε τ' ἄρματα, τὸ κορτερὸ σπαθί μου,
 καὶ σύρ' τα 'ς τὴ γυναῖκά μου, 'ς τὰ δόλια τὰ παιδιὰ μου,
 τί ἐγὼ θὰ γένω Λαρσσινός, 'ς τὴ Λάρσσα θ' ἀπεθάνω.

Ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ, διαπρέπων μετὰ τῶν μαχητῶν τῆς ἐπο-
 χῆς του, διετήρησεν ἐπὶ τινα ἔτη τὴν ὀπλαρχηγίαν τῆς Ἑλασσῶνος,
 ἐξ ἧς ἀποδιωχθεὶς συνηνώθη μετὰ τῶν ἄλλων ὁμοιοπαθῶν, τῶν ἐν τῷ
 ἔσχατι τούτῳ ἀναφερομένων, καὶ τούτων ἀποσπασθεὶς, περιήρχετο εἰς
 διάφορα μέρη μετὰ τῆς συμμορίας του καὶ κατεδιώκετο ἐπιμόνως. Ἐν
 τινὶ δὲ συμπλοκῇ μετὰ τοῦ δερβενάγα τῆς Θεσσαλίας Σουλεϊμὰν
 Ταχίρ Ἀμπάζη, ἀντιστὰς ἥρωικῶς καὶ ἀντικρούσας αὐτὸν, ἠδυνήθη
 ἐπτά πληγὰς φέρων νὰ δικφύγῃ τοὺς ἐχθρούς, καὶ προσφυγὼν μετὰ
 τεσσάρων μόνον ὀπαδῶν του εἰς τὰ δάση εἰσέδυσεν εἰς κρυψὼνα ἀσφαλῆ
 ὅπου διέμεινε τρεῖς ἡμέρας ἐκ τῶν πληγῶν του πάσχων, ἐπ' ἐλπίδι θε-
 ραπείας καὶ διασώσεως· ἀλλὰ διὰ προδοσίας ἀνακαλυφθεὶς ὑπὸ τῶν
 διωκτῶν του συνελήφθη, καὶ ἡμιθανὲς ἀπαχθεὶς εἰς Λάρισσαν ἀπηγ-
 χονίσθη κατὰ τὸ 1839.

Ἄσμά τι περὶ Κοντουβᾶ, ἀλλ' ἐντελῶς διάφορον, εὔρηται καὶ παρὰ
 Χασιώτῃ, 215,37.

117. Ο ΜΕΧΜΕΤΑΓΟΣ ΚΑΙ Η ΣΟΥΛΑ. (1844).

Κάθεται κοριτσοκόρη μέσ' τὴν πόρτα της,
 κι' ὁ Μεχμέταγας τὴν βλέπει, σκανδαλίζεται.
 Ρίχνει μῆλο καὶ τὴν κρούει, δὲν ταραίζεται,
 ρίχνει μάλαμμα κι' ἀσῆμι, χαμογέλασε.

- Πέντε παλληκάρια στέλνει μέσ' τὸ σπίτι της.
 — Νὰ μᾶς δώσετε τὴ Σούλα 'ς τὸν Μεχμέτ 'Αγᾶ.
 — Πέντε φονικά νὰ γένουν μέσ' τὴν πόρτα μου,
 τὸν Μεχμέτ 'Αγᾶ δὲν παίρνω, δὲν τὸν ἀγαπῶ,
 γιὰ νὰ γείνω Μεχμετίνα μέσ' τὰ Γρέβдена.

Περὶ τοῦ Μεχμετάγου, Ὁθωμανοῦ βαθυκτήμονος καὶ ἰσχυροῦ κατὰ
 τὴν ἐπαρχίαν τῶν Γρεβδενῶν, ποιούμεθα μνεῖαν εἰς τὰ ξσμ. 98, 101 καὶ
 102. Ἐνταῦθα ἀπομνημονεύει τὸ ξσμα τὴν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην τῇ
 1844 ἀρπαγὴν τῆς ὠρκίης Γρεβθενίτιδος Σούλας ἢ Ἀναττασούλας.

B'. ΑΟΡΙΣΤΑ.

118. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΝΕΛΛΟΣ.

- Ποιὸς ἐλόγιασε, μωρ', ποιὸς ἐλόγιασε,
 τὸν Κωσταντῇ Κανέλλο τὸν ἀρματωλό!
 Ψὲς τὸν εἶδαμε, μωρ', ψὲς τὸν εἶδαμε,
 σὲ σπῖτι Βλαχοπούλας, πῶτρωγ' ἔπινε.
 • εἶχε μιὰ Βλαχοπούλα ἀσπροκόκκινη,
 πλευρὸ πλευρὸ τὴν εἶχε καὶ τὴν κέρναγε·
 τὴν κύτταζε 'ς τὰ μάτια, δὲν τὴν χόρταινε,
 ἔστριψε τὸ μουστάκι καὶ τῆς ἔλεγε,

— ὥμορφη Βλαχοπούλα, δὲν παντρεύεσαι,
 10 νὰ πάρῃς ἄντρα κλέφτη, ἄντρ' ἄρματωλό,
 'ς τ' ἀσῆμι φορτωμένον καὶ 'ς τὸ μάλαμμα,
 ν' ἀφήσῃς τὰ σεγκούνια, νὰ φορῇς χρυσᾶ,
 τὰ χέρια σου νὰ λάμπουν μὲ διαμαντικά.

— o —

119. Ο ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ, Η Ο ΑΔΕΛΦΟΚΤΟΝΟΣ.

Ζαμπ. 765, 50. Faur. II, 120. Pass. 487-488. Χασ. 95, 8 καὶ 208, 32.

Legr. 322, 143. Μανασσεῖδ. 2.

- Ἀνδρουτσος ὁπραμματευτής, Ἀνδρουτσος ὁ στρατιώτης,
 σέρνει μουλάρια δεκοχτῶπραμματέιαις φορτωμένα,
 κ' ἡ μούλα ἡ χρυσόμαλλη ὁποῦ καβδαλικεύει,
 εἶχεν εἰς τὰ καπούλια τῆς μιᾶς φούντα καρυοφύλλι.
 5 Ἀπ' τὴν πολλή τὴ μυρωδιά ποῦχε τὸ καρυοφύλλι,
 ἀποκοιμήθ' ὁ νειούτσικος 'ς τῆς μούλας τὰ καπούλια,
 κ' ἡ μούλα τὸν ἐλάθειψε, κλέφτικο δρόμο πῆρε.
 Ὁ νειὸς ὅταν ἐξύπνησε τὴ μούλα τοῦ μαλόνει.
 — Μούλα, τῆς λέει, ποῦ μ' ἔφερες; ἐδῶ εἶν' οἱ χαραμίδες!
 10 Ἀκόμα ὁ λόγος ἔστεκε 'ς τοῦ νειούτσικου τὰ χεῖλια,
 καὶ νὰ κ' οἱ κλέφτες ἤρθανε, νὰ τοὶ κ' οἱ χαραμίδες·
 πιάνουν καὶ κόφτουν ταῖς τριχιαῖς, πιάνουν καὶ ξεφορτόνουν.
 — Μπρέ, τί τὰ ξεφορτόνετε τὰ ἔρημα μουλάρια!
 μοῦ πλήγιασαν τὰ στήθη μου φορτῶντας, ξεφορτῶντας·
 15 — Μαῦρε, δὲν κλαῖς τὰ νειάτά σου, δὲν κλαῖς τὴ λεβεντιά σου,
 μόν' κλαῖς τὰ παληομούλαρα, τὰ ἔρημα μουλάρια!
 — Παιδιά, ποῦ εἶν' ὁ πρῶτός σας, ποῦ εἶν' ὁ καπετάνος;
 Νάτος κι' ὁ πρῶτος πῶρχονταν, νάτος κι' ὁ καπετάνος·
 — Τί τὸν φυλάτε, μπρὲ παιδιά, καὶ τί τὸν ἐρωτᾶτε;
 20 Χρυσὸ μάχαϊρι ν' ἐβγαλεν ἀπ' ἀργυρὸ θηκάρι,
 καὶ 'ς τὴν καρδιά τοῦ νειούτσικου βαθυὰ βαθυὰ τὸ χώνει.
 Ψηλὴ φωνίτσα ν' ἐβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάνει·

- Κύρη μου, ποῦ εἶσαι νὰ μὲ ἰδῇς, μάνα μου, νὰ μὲ κλάψῃς!
 'Σ τὸ χῶμα ἔπεσεν ὁ νεῖδς αἵματοκυλισμένος,
 25 κ' ὁ καπετάνος ἄρχισε τότε νὰ τὸν ρωτήσῃ·
 — Ξένε, ποῖδς εἶν' ὁ τόπος σου, καὶ ποιά τὰ γονικά σου;
 — Κακὸ ζακόνι ὁπῶχετε ἐσεῖς οἱ χαραμίδες,
 τὸν ἄνθρωπον τὸν σφάζετε, κ' ἔπειτα τὸν ρωτᾶτε.
 'Ο κύρης μ' ἀπ' τὰ Γιάννενα, ἡ μάνα μ' ἀπ' τὴν Ἄρτα,
 30 κ' ἔχουν καὶ γυιὸν τρανήτερον καὶ πρῶτον ἀπ' τ' ἐμένα,
 κλέφτην 'ς τοὺς λόγκους, 'ς τὰ βουνά, καὶ πρῶτον καπετάνον.
 — 'Εσ' εἶς, ἐσ' εἶς, Ἀνδρουτζέ μου, ἐσ' εἶσαι ὁ ἀδερφός μου!
 'Σ τὴν ἀγκαλιὰ τὸν ἄρπαξε, καὶ 'ς τὸ γιατρὸ τὸν πάγει.
 — Γιατρέ μου, σὲ παρακαλῶ, γιατρέ, σὲ παραγγέλω,
 35 νὰ μοῦ γιαιτρέψῃς γλῆγορα τοῦτον τὸ λαβωμένον.
 — Ἐγὼ πολλοὺς ἐγιάτρεψα, σφαγμένους, λαβωμένους,
 μόν' τοῦτος δὲν γιαιτρεύεται, τ' εἶν' ἀδερφοσφασμένος.
 — Πάρ' ἀδερφέ, ταῖς μούλαις μου, καὶ φέρ'ταις 'ς τοὺς γονοὺς μας.
 — Καὶ τί νὰ εἰπῶ τοῦ κύρη μας, καὶ τί νὰ εἰπῶ τῆς μάνας;
 40 νὰ εἰπῶ ἔσφαξα τ' ἀδέρφι μου, καὶ πῆρα τὰ μουλάρια;
 Τὸ χρυσομάχαιρο ἔβγαλε, ἀπ' τ' ἀργυρὸ θηκάρι,
 ψηλά, ψηλά τὸ σήκωσε καὶ 'ς τὴν καρδιά τὸ χώνει.
 Τοὺς πῆραν καὶ τοὺς θάψανε τοὺς δυὸ 'ς ἓνα μνημαῦρι,
 κ' ἐκεῖ φυτρώνει καλαμιὰ, φυτρώνει κυπαρίσσι,
 45 λυγογυρίζ' ἡ καλαμιὰ, φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ἔσμα, ὑπὸ πολλῶν ἐκδεδομένων, κατεχωρίσθη κατ' εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην ὡς ἀπανταχοῦ τῆς Ἡπείρου καὶ παρὰ πάσης φυλῆς ἡδόμενον καὶ ὡς γνησιώτερον κατὰ τὴν ἀρχικὴν τοῦ σύνταξιν ὄν. Ἐθίζεται δὲ καὶ ὡς χορευτικὸν παρὰ ταῖς γυναιξὶ τῶν Ἰωαννίνων.

120. Η ΛΗΣΤΕΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΝΙΚΟΛΟΥ.

Χασ. VI, 11 καὶ 57.

- Μπεζέρισα, βαρέθηκα, δώδεκα χρόνους κλέφτης,
 • τῆς νύχτας τὸ περπάτημα, τσαυγῆς τὸ καραούλι,

- τὸ χέρι μου προσκέφαλο καὶ τὸ σπαθί μου στρῶμα
καὶ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρὸ σὰν ὁ γαμπρὸς τῇ νύφῃ.
- 5 Θέλω νὰ πάω 'ς τὴ Ρούμελη 'ς τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
ἐπώχει τ' ἄσπρα τὰ πολλὰ καὶ τ' ἄσημένα πιάτα.
— "Αἶντε, ἀδερφέ, δὲν ἔρχομαι γιὰτὶ τὸν ἔχω φίλο,
πάρε τὰ παλληκάρια μου καὶ σύρε μοναχὸς σου,
κ' ἐγὼ κρατῶ δυὸ ψυχογυιούς, κι' ἀτός μου τρεῖς νομάτοι.
- 10 Ὀλονυχτῆς περπάτησαν, ράχαις πολλαῖς διαβῆκαν,
κ' ἐπῆγαν κ' ἐξημέρωσαν 'ς τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια.
— Γειά σου, χαρά σου, Νικολό, — καλῶς τὰ παλληκάρια,
καλῶς τους, καλῶς ἤρθανε νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε.
— Δὲν ἤρθαμε γιὰ φάει, γιὰ πιεῖ, οὔτε καὶ γιὰ κουβέντα,
- 15 ἤρθαμε νὰ σὲ πάρουμε καὶ 'ς τὰ βουνὰ νὰ πᾶμε,
ψηλὰ 'ς τὰ δέντρα τὰ ψηλά, 'ς τὸν ὠμορφο τὸν τόπο.
Σήκου, τ σ α ο ὕ σ η, δέσε τον, δέσ' τον τὸν κυρ Νικόλα,
νὰ πάρῃ δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια.

Ὁ Νικολὸς οὗτος ἀναφερόμενος εἰς διάφορα κλέφτικα ἔσματα, φαίνεται ὅτι ὑπῆρξε βαθύπλουτος δημογέρων Μακεδὼν καὶ ὡς ἐκ τοῦ πλοῦτου τοῦ ὑπέστη περιοδικῶς ἀπογυμνώσεις καὶ ληστεύσεις ὑπὸ διαφόρων λησταρχῶν. Πιθανὸν ὅμως καὶ ν' ἀνκφέρεται τὸ ἔσμα εἰς τὸν πατέρα τοῦ Ἀσπροποταμίτου Δημάκη, περὶ οὗ ἴδε ἀρ. 5.

—ο—

121. Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΓΕΤΑΝ ΓΕΩΡΓΑΚΗΣ.

- Πουλάκι ἐπῆγε κ' ἔκατσε ψηλὰ 'ς τὴν Περεγλίτσα,
καὶ δὲ λαλοῦσε σὰν πουλί, σὰν ὅλα τὰ πουλάκια,
μόν' ἐλαλοῦσε θλιβερά μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα·
«Λενίτσα μου, τὸν ἄντρα σου πᾶνε νὰ τὸν κρεμάσουν.
- 6 Τί τάξεις γιὰ ξανταμοιβὴ τοῦ καπετὰν Γεωργάκη,
ἂν ἤμπορέσῃ ζωντανὸν ἐδῶ νὰ σοῦ τὸν φέρῃ;
Δὲν θέλει γρόσια καὶ φλουριά, δὲν θέλει τ ζ ο β α τ ρ ι α!
— Γρόσι' ἂν δὲν θέλῃ καὶ φλουριά τί ἄλλο νὰ τοῦ δώκω;

τὸ Μάη ποῦ πάει γιὰ πέρδικαις, νὰ πάω κ' ἐγὼ κοντά του,
 10 νὰ σέρνω τὴ βεργούλα του, νὰ σέρνω τὸ σπαθὶ του.

—ο—

122. Η ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΚΛΕΠΤΩΝ ΚΥΡΑ ΕΛΕΝΗ.

Περπάτα, κυρά Λένη μου, μὴν ἀπομένης πίσω!
 Μήνα τὰ ροῦχα σὲ βαροῦν, μήνα τὰ μπελιζίκια,
 μὴ σὲ βαρεῖ ὁ χρυσὸς σταυρὸς ποῦ ἔχεις 'ς τὸ λαιμό σου;
 — Οὔτε τὰ ροῦχα μὲ βαροῦν, οὔτε τὰ μπελιζίκια,
 5 οὔτε καὶ ὁ χρυσὸς σταυρὸς ποῦ ἔχω 'ς τὸ λαιμό μου,
 μόν' μὲ βαραίνει ἡ σκλαβιὰ ὅπου μὲ πᾶτε σκλάβα,
 κι' ἄφηκα κόρη ἀνύπανδρη, παιδί 'ς τὴ σαρμανίτσα,
 κι' ἄφηκα σπίτι ἀτάραγο μὲ δούλαις, μὲ δουλεύτραις.

—ο—

123. Η ΚΛΕΦΤΟΠΟΥΛΑ.

Ζαμπ. 616,26 καὶ 684,110. Σχινᾶ 67. Tomas. 161. Marcel. I, 320. Σας. VI, 6.
 Λελ. 43,30.

Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὸ βραδύ, κι' ἀστρὶ τὸ μεσημέρι,
 ποιὸς εἶδε ψάρι 'ς τὸ βουνό, καὶ θάλασσα σπαρμένη,
 ποιὸς εἶδε κόρη ἀνύπαντρη 'ς τὰ κλέφτικα ντυμένη;
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμεν ἀρματωλὸς καὶ κλέφτης,
 5 κανένας δὲν τὴν γνῶρισε, κανένας δὲν τὴν εἶδε.
 Μιὰ πασχαλιά, μιὰ Κυριακή, μιὰ 'πίσημην ἡμέρα,
 βγήκε μὲ τὰ συντρόφια της νὰ ρίξῃ τὸ λιθάρι,
 κι' ἀπ' τὸ πολὺ τὸ σείσιμο κι' ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι,
 ἐκόπη τὸ θηλίκι της κ' ἐφάνη τὸ βυζί της.
 10 "Ἄλλος τὸ λέγει μάλαμμα, ἄλλος τὸ λέει ἀσῆμι,
 κ' ἐν ὠμορφο κλεφτόπουλο τὸ γλέπει καὶ γελάει.
 — Τί ἔχεις, μωρὲ κλεφτόπουλο, γιατί γελάς μ' ἐμένα;
 — Εἶδα τὸν ἥλιο πῶλαμψε κ' ἐφεξε τὸ φεγγάρι.
 — Σῶπα, μωρὲ κλεφτόπουλο, κι' ἂν δὲ μὲ μαρτυρήσης,

15 ἥθε νὰ σὲ κάμω ψυχογυιόν, ἥθε νὰ σὲ κάμω πλούσιον,
καὶ πρωτοπαλληκάρι μου σὰν γένω καπετάνος.

Τὸ ἄσμα τοῦτο οὕτω κοινῶς ᾄδεται ἐν Ἡπείρῳ, καὶ οὐχὶ ὅπως ἐν ἄλλαις συλλογαῖς ἐξεδόθη· παρὰ δὲ τοῖς Ζαγορισταῖς ᾄδεται ὑπὸ τὴν ἐπομένην διαφορὰν ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου στίχου.

»Κ' ἓνα μικρὸ Βλαχόπουλο τὴν κόρ' ἐσυγκολλήθη,
στρέχει καὶ πᾶσι 'ς τὴ μάνα του μὲ κλάμματα γεμάτῃ.
» — Μάνα μου, κόρην εὗρηκα 'ς τ' ἀνδρίκιον φορεμένην.
» — Παιδί μου, μὴ τὸ λές αὐτὸ καὶ σὲ γελάει ὁ κόσμος.
» Αὐτὸς τῆς συγκολλήθηκε καὶ τς ἔκαμε καρτέρι,
τὴν ἔπιασε, τὴν ἄρπαξε, 'ς τὸ σπίτι του τὴν φέρνει
» κ' ἐκεῖ φωνάζει τὸν παπᾶ γιὰ νὰ τοὺς στεφανώσῃ.
» Ὁ βασιλεὺς σὰν τῷ μαθε ἔστειλε καὶ τὴν πῆρε,
τὴν πῆρε καὶ τὴν ἔβαλε 'ς τὸ μέγα τὸ θρονί του,
καὶ μὲ γυαλιὰ τὴν ἔκλεισε, γιὰ νὰ τὴν γλέπῃ ὁ κόσμος,
» κ' ἔτρεχαν καὶ τὴν ἔβλεπαν, κί' ὅσοι τὴν ἐθωροῦσαν,
» ἐθιάμαζαν 'ς τὰ κάλλη της καὶ 'ς τὴν παλληκαριά της,
» κί' ὁ νειὸς ἀπὸ τὴ λύπη του πῆρε κ' ἐμαχαιρώθη.

— 0 —

124. ΟΙ ΕΝ ΕΝΕΔΡΑΙ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΕΣ ΑΔΕΛΦΟΙ.

Χαρ. VI. 1.

Ἐκίνησαν χαρούμενα τὰ τέσσερα τ' ἀδέρφια,
κ' ἐπῆγαν κατὰ τ' Ἀγραφα, πέρα ν' ἀπ' τὸ ποτάμι,
κ' ἐκεῖ σὲ μιὰ κρυόβρυσι, κρύα, παταγωμένη,
ἔκατσαν κ' ἐξουρίστηκαν καὶ 'ς τὸ γυαλί τηριῶνταν.

- 5 — Τήρα κεφάλια στρογγυλά, τήρα μουστάκια μαῦρα·
τί πρέπει γιὰ τὰ Τρίκκαλα, τί πρέπει γιὰ τὴ Λάρσσα.
— Τί λές, μωρὲ μικρὲ ζουρλέ, τί λές, μωρὲ κεφάλι;
φωτιά νὰ μπῇ 'ς τὰ Τρίκκαλα, καὶ λαύρα μέσ' τὴ Λάρσσα,
μπροστὰ 'ς τὰ κεφαλάρια μας τὰ 'μορφοκαμωμένα.
10 Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσαν, τὸ λόγο δὲν ἀπέειπαν,
κ' ἔπεισε μαύρη μπαταριά, κί' οἱ τέσσερες 'ς τὸν τόπο,
καὶ τὰ κεφάλια τῶν κλεφτῶν τὰ κρέμασαν 'ς τὴ Λάρσσα.

— 0 —

125. Ο ΒΑΡΔΑΡΙΩΤΗΣ.

Faur. II, 134. Ζαμπ. 669,89—90. Pass. 158. Δελ. 46,36.

- Μέσ' τοῦ Βαρδαριοῦ τὸν κάμπο,
 εἰς τὴν ἄκρα 'ς τὸ γεφύρι,
 'ς ἓνα δέντρο φουντωμένο,
 μὲ χοντραῖς καὶ παχειαῖς ρίζαις,
 5 ξένος ἦταν ξαπλωμένος,
 καὶ ὁ γρίβας τοῦ δεμένος,
 τρώει ταῖ καὶ χλιμητάει·
 — Σήκ', ἀφέντη, καβδαλικά.
 — Δὲ μπορῶ, καῦμένε μ' γρίβα,
 10 γιὰτι μ' ἔχουν λαβωμένον,
 'ς τὴν καρδιά 'πιτυχημένον·
 Σκάψε, γρίβα μ', μὲ τὰ νύχια,
 μὲ τ' ἀργυροπέταλά σου,
 τράδιξέ με μὲ τὰ δόντια,
 15 καὶ μὲ χῶμα σκέπασέ με,
 κ' ἔπαρε καὶ τ' ἄρματά μου,
 δόσε τα 'ς τὰ γονικά μου,
 ἔπαρε καὶ τὸ μαντύλι
 τὸ χρυσό μου δαχτυλίδι,
 20 νὰ τὰ δώσης τῆς καλῆς μου,
 νὰ μὲ κλαίῃ ὅταν τὰ βλέπῃ.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἐν ἄλλαις συλλογαῖς διάφορον φέρεται, ἐν τῇ Ἑπει-
 ρῷ ὅμως οὕτω πως ἔδεται. Καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 90 τοῦ Ζαμπελίου εἶναι
 γνησίως Ἑπειρωτικόν.

—o—

126. Ο ΔΗΜΟΓΕΡΩΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΗΝΙΤΣΑΣ ΛΗΙΣΤΕΥΘΕΙΣ.

Πουλάκι μου, ποῦ ἔτρεχες τοῦτο τὸ καλοκαίρι;
 — Ψηλὰ 'ς ταῖς ράχαις, 'ς τὰ βουνὰ γύριζα κ' ἐπετοῦσα.
 Ἐγὼ εἶμ' ἐν' ἄγριο πουλί, καὶ τς ἐρημιαῖς ζηλεύω,

- 'ς τοὺς βράχους τρέχω καὶ γυρνῶ, καὶ 'ς τὰ κλαριά κοιμοῦμαι,
 5 καὶ 'ς τὰ λημέρια τῶν κλεφτῶν τρέχω καὶ κελαδᾷ.
 «Ξυπνᾶτε, μπρὲ κλεφτόπουλα, ξυπνᾶτε, χαραμίδες!
 ἔσᾳς σᾶς τρέμ' ἢ παγανιά, σᾶς τρέμουν οἱ στρατιώταις,
 σᾶς τρέμουν χώραις καὶ χωριά καὶ τόσα βιλαέτια,
 σᾶς τρέμει κ' ἓνας προεστὼς ἀπὸ τῇ Μακρηνίτσα.
 10 Τὸ σπίτι τοῦ πλακῶσατε, τοῦ πῆρατε τὸ βιό του,
 τοῦ πῆρατε τὰ δυὸ παιδιὰ καὶ δυὸ μικραῖς νυφάδες,
 καὶ τοῦ ζητᾶτε ξαγορὰ φλωριά πέντε χιλιάδες.
 Ποῦ νὰ τὰ βρῇ ὁ ἔρημος, ποῦ νὰ τὰ βρῇ ὁ μαῦρος!
 Ἐβγήκε 'ς τὴ ζητολογία, καὶ ποῦ νὰ τὰ συνάξῃ!
 15 Παιδιὰ, γιατί νὰ σβύσετε τέτοιο μεγάλο σπίτι;
 Παιδιὰ δὲν εἴστε χριστιανοί, δὲν εἴστε βαπτισμένοι;
 Δὲν ὀνομάζετε Θεό, κι' ὁ Θεὸς θὰ σᾶς παιδέψῃ.»

—o—

127. ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ ΑΝΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΤΟ ΕΑΡ.

- Ἦσυχα ποῦ εἶναι τὰ βουνά, ἦσυχοι ποῦ εἶν' οἱ κάμποι!
 δὲν καρτεροῦνε θάνατο, γεράματα δὲν ἔχουν,
 μόν' καρτεροῦν τὴν ἀνοιξι, τὸ Μάη, τὸ καλοκαίρι,
 νὰ ἰδοῦν τοὺς Βλάχους 'ς τὰ βουνά, νὰ ἰδοῦν ταῖς Βλαχοπούλαις,
 5 νὰκούσουν τὰ Βλαχόπουλα λαλῶντας ταῖς φλογέραις,
 βόσκοντας τὰ κοπάδια τους μὲ τὰ χοντρά κουδούνια.
 ὄντας θὰ στήσουν τὰ μανδριά, τὴν ἀρτησιὰ νὰ φτιάσουν
 θὰ ἔβγουν καὶ τὰ κλεφτόπουλα νὰ παίζουν, νὰ χορεύουν.
 Συχνὰ συχνὰ θὰ ροβολᾷν 'ς τοὺς κάμπους τῶν Φερσάλων,
 10 νὰ πιάνουν Τούρκους ζωντανούς, νὰ γδύνουν σκοτωμένους,
 νὰ φέρνουν γρόσια καὶ φλωριά, κ' ἐκεῖ νὰ τὰ μοιράζουν,
 καὶ νὰ χαρίζουν κᾶνα δυὸ 'ς ταῖς ἄσπραις Βλαχοπούλαις,
 κλέφτοντας καὶ κᾶνα φιλί, καὶ γλυκοπαιγνιδάκι.

Τὸ ἀφελές καὶ χάριεν τοῦτο ἄσμα, σκιαγραφοῦν τὴν ποιμενικὴν καὶ ἄρματωλικὴν ζωὴν, εἶναι ἐφάμιλλον τινῶν τῶν τοῦ Θεοκρίτου εἰδυλίων.

—ο—

128. Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΠΑΡΑΧΕΙΜΑΖΩΝ.

Ἐμαραθῆκαν τὰ δεντριά, τὰ κορφοδοῦνι' ἀσπρίζουν,
 κ' οἱ Βλάχοι πᾶν 'ς τὰ χειμαδιά, πᾶνε νὰ ξεχειμάσουν,
 κι' ὁ κλέφτης τότες ποῦ νὰ πάη; Τὰ κορφοδοῦνι' ἀφίνει,
 ἀλλάζει τὰ φορέματα καὶ τρέχει σκοτισμένος,
 5 καὶ δὲ γελάει τ' ἀχείλι του καὶ σκύφτει τὸ κεφάλι.
 Μετρῶντας τὰ μερόνυχτα τὴν ὥρα καρτεράει,
 ν' ἀνοῖξ' ὁ γαῦρος, ἡ ὀξειά, νὰ ζώσῃ τ' ἄρματά του,
 νὰ πάρῃ νὸ ντουφέκι του νὰ τρέξῃ 'ς ταῖς ραχοῦλαις,
 ν' ἀνέβῃ 'ς τὰ ψηλὰ βουνά, 'ς τὰ κλέφτικα λημέρια,
 10 νὰ σμιῖξῃ μὲ τὴ συντροφιά, τὴν τέχνην του ν' ἀρχίσῃ,
 σφάζοντας Τούρκους ὅπου βρῇ, γυμνόνοντας διαβάταις,
 καὶ πλούσιους σκλάβους πιάνοντας τὴν ξαγορά νὰ παίρνῃ.

—ο—

129. Ο ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΙΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κ' ἡ ὥμορφαις κοιμοῦνται,
 τὰ παλληκάρια τὰ καλὰ 'ς τοὺς λόγκους τυραννιοῦνται·
 τοὺς τρώγ' ἡ λέρα τὸ κορμί, τὴ μέση τὸ κιμέρι,
 μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρό, καὶ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ στῤῥωμα·
 5 — Ντουφέκι μ', ἐλ' ἄς φύγουμε, 'ς τὸ σκίτι μας ἄς πᾶμε,
 μᾶνα ἔχω καὶ μὲ καρτερεῖ, γυναῖκα καὶ παντέχει,
 κ' ἔχω κ' ἓνα μικρὸ παιδί, ὁποῦ παραπονιέται,
 νὰ γλέπη τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ μαζὶ μὲ τὸν γονῆ τους.

—ο—

130. Ο ΜΗΤΡΟΣ, Η Ο ΝΟΣΗΛΕΥΟΜΕΝΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

- Νὰ μὴν εἶχ' ἔρθει ὁ θεριστής, ὁ θλιβερός ὁ μῆνας,
 ποῦ βλόγιασ' ὅλα τὰ παιδιά, ὅλα τὰ παλληκάρια.
 Ὅλα μανάδες εἶχανε καὶ τὰ καλοτηροῦσαν,
 κι' ὁ Μῆτρος μάνα δὲν εἶχε, νὰ τὸν καλοτηράξῃ.
 5 Σάπησαν τὰ γελέκια τοῦ τ' ἀσημοκεντημένα,
 κ' ἔπесαν τ' ἀργυρᾶ κουμπιὰ τὰ χρυσοκαπνισμένα.
 Ὡς τὸ παραθύρι κάθονταν, ταῖς ράχαις ἀγναντεύει,
 γλέπει τοὺς κλέφτες νὰ περνᾶν, γλέπει τοὺς μπουλουχτσίδες.
 Τὸν πῆρε τὸ παράπονο κι' ἀρχίνησε νὰ κλαίγῃ,
 10 κ' ἐπαρακάλειε τὸν Θεὸ νὰ δώσῃ τὴν ὑγιὰ του,
 γιὰ νάβγῃ πάλε 'ς τὰ βουνά, ψηλὰ 'ς τὰ κορφοδούνια,
 νὰ βρῇ τοὺς κλέφτες ὀμπροστὰ νὰ τοὺς καλημερίσῃ,
 νὰ πιῇ κι' ἀπ' ταῖς κρυόδρυσαις, ταῖς φλόγαις τοῦ νὰ σβύσῃ.

—ο—

131. Ο ΜΕΘΥΣΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Λελ. 149.

- Τὸ πίν' ὁ μαῦρος τὸ κρασί, τὸ πίνω νὰ μεθύσω,
 νὰ λησμονήσω τὴν κλεψιά, καὶ τὰ κακὰ νὰ πάψω.
 Καλὰ τὸ πίνω τὸ κρασί, καλὰ τὸ καταπίνω,
 μόν' μοῦ γυρεύουν πλερωμὴ κ' ἡ τσέπη μ' δὲ λαλαίει,
 5 κι' ὅταν μοῦ λένε «πλήρωσε» τοὺς στρίφω τὸ μουστάκι.
 Μουστάκι μου κατάμαυρο, καὶ δοξαρένια φρύδια,
 ντουφεκί μου περήφανο, πιστόλαις πέρα πέρα,
 δὲν εἴμαστε γιὰ κρέμασμα κι' οὔτε καὶ γιὰ παλοῦκι,
 μόν' εἴμαστε γιὰ λεβεντιά, γιὰ τὴν παληὰ μὰς τέχνη.

—ο—

132. Ο ΚΛΕΦΤΗΣ ΠΡΟΟΡΩΝ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ.

- Χορεύουν τὰ κλεφτόπουλα, χορεύουν τὰ καυμένα,
 κ' ἓνα μικρὸ κλεφτόπουλο δὲν θέλει νὰ χορέψῃ,
 μόν' τ' ἄρματά του ν' ἔσιαζε, καὶ τ' ἄρματά του σιάζει,
 κ' ἔτραγουδοῦσε κ' ἔλεγε τηρῶντας τ' ἄρματά του.
- 5 «Ντουφέκι μου περήφανο, σπαθί μου πέρα πέρα,
 πολλαὶς βολαὶς μ' ἐγλύτωσες, καὶ τώρα γλύτωσέ με!
 Δώδεκα χρόνους περπατῶ ἄρματωλὸς καὶ κλέφτης,
 μὲ τὸ ντουφέκι 'ς τὸ πλευρὸ ἀπ' τὸ πουν' ὡς τὸ βράδυ,
 προσκέφαλο τὸ χέρι μου, καὶ στρῶμα τὸ σπαθί μου,
- 10 κι' ἀπόψε εἶδα εἴνορο, κακὸ καὶ σκονταμμένο.
 Παιδιά μ', ἂν μ' εὕρῃ σήμερα τὸ φλίβερο τὸ βόλι,
 φυλάξτε τὸ ντουφέκι μου, ταῖς δόλιας μου παλάσκαϊς,
 τί τ' ἀντρειωμένου τ' ἄρματα δὲν πρέπει νὰ φοριῶνται,
 μόν' πρέπει νὰ ἦναι σ' ἐρημιά, σὲ τρία σταυροδρόμια,
- 15 κι' ὅσοι διαβάταις κ' ἂν διαβοῦν νὰ τὰ καλημερίζουν,
 «καλὴ 'μερὰ σας, ἄρματα, — καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις,
 — ἄρματα, ποῦ εἶν' ἀφέντης σας, σὰς φύλαγε 'ς τὴ μέση;
 — ὁ χάρος τὸν ἐκάλεσε, τὸν ἔχει καλεσμένον.»

—o—

133. Ο ΣΥΝΤΡΙΨΑΣ ΤΑ ΔΕΣΜΑ.

- Πέτρα σὲ πέτραν ἔτρεχα, λιθάρι σὲ λιθάρι,
 γιὰ ναῦρω σύντροφον καλόν, ἄξιον κ' ἐμπιστεμμένον,
 σὰν τὸ ντουφέκι ποῦ βαστῶ, σὰν τὸ σπαθί ποῦ σέρνω.
 Τὸν ἠύρηκα, τὸν πίστεψα, σὰν ἀδερφὸ τὸν εἶχα,
- 5 καὶ τὸ σκυλὶ μ' ἐπρόδωκεν εἰς τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια,
 Μ' ἐπιάσανε, μ' ἐδέσανε, 'ς τὰ Τρίκαλα μ' ἐπῆγαν,
 καὶ μ' ἔβαλαν 'ς τὰ σίδερα, ὅσῳ νὰ μὲ κρεμάσουν.
 Τὴν ἀλυσίδα ν' ἔκοψα, τὴν σιδεριά τσακίζω,
 καὶ πέφτω κάτω 'ς τὴν αὐλή, καὶ τρέχω καὶ πηδάω.
- 10 Κι' ὁ ἥλιος μ' ἐξαγνάντεψε 'ς τὰ πρῶτά μου λημέρια.

—o—

134. Ο ΥΠΕΡΓΗΡΩΣ ΚΛΕΠΤΑΡΧΟΣ.

Faur. I, 53. Πανδ. 18. Pass. 154.

Ἐγέρασα, καὶ δὲ μπορῶ οὔτε νὰ περπατήσω,
οὔτε νὰ σύρω τ' ἄρματα, τὰ ἔρημα τσαπράζια.
Πάρτε με, σύρτε με, παιδιά, ἐκεῖ ψηλὰ 'ς τὴ ράχη,
καὶ φκιάστε τὸ κιβοῦρί μου, ἴσα μὲ δυὸ νομάτους,
νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γεμίζω,
καὶ 'ς τὴ δεξιὰ μου τὴ μεριά, ἀφήστε παραθύρι,
νὰ μπαίνει ὁ ἥλιος τὸ πουρνό, ν' ἀστράφτουν τ' ἄρματά μου·
καὶ σύ, Λαμπράκη ψυχογιέ, ζύγωσ' ἐδῶ κοντά μου,
νὰ σοῦ χαρίσω τ' ἄρματα, τὰ ἔρημα τσαπράζια.

Ἐν τοιοῦτον κλέφτικον ἔσμα, ὅπερ εἰσῆγαγεν ὁ Γάλλος Gondinet εἰς τὸ παρκασταθὲν πρότινος ἐν Παρισίοις, δρᾶμα αὐτοῦ «οἱ ἐλευθεροί», ἀπέσπασε τὰς ἐνθερμιτάτας τῶν ἀκροατῶν ἐπευφημίαις.

—ο—

135. Ο ΦΟΒΕΡΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Μάνα, μ' ἐκαταράστηκες, μοῦ εἶπες βαρεῖα κατάρρα!
«Κλέφτης νὰ βγῆς, παιδάκι μου, κάμπους βουνὰ νὰ τρέχῃς,
»ὀλημερνῆς νὰ πολεμᾷς, τὴ νύχτα καραοῦλι.»
Νὰ ἦσουνα πετροπέρδικα, νὰ πέταγες τ' ἀψήλου,
ν' ἀγνάντευες πῶς πολεμᾷν οἱ κλέφτες μὲ τοὺς Τούρκους,
ν' ἀγνάντευες τὸ γυόκα σου μπροστ' ἀπ' τὰ παλληκάρια.
Ὅμπρὸς ξεστρώνει τὴν Τουρκιὰ μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι,
κί' ἀπ' τὴ φωνή του τὴν ψηλὴ ἀχολογᾷ ὁ τόπος.
«Βαρεῖτε, παλληκάρια μου, σκοτόνετε τοὺς σκύλους,
ψυχὴ νὰ μὴν ἀφήσουμε ὀπίσω νὰ γυρίσῃ,
τὶ ἔκαμα ἔρκο φοβερό, Τοῦρκον νὰ μὴ σκλαδῶσω.»

—ο—

136. ΟΙ ΠΡΩΤΟΠΕΙΡΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ.

Σταματέλ. 11. Χασ. VI. 5.

Σαράντα παλληκάρια ἀπ' τῇ Λεβαθείᾳ,
τρέχουν ἀρματωμένα νάβγουν 'ς τὴν κλειψιά.
Γυρεύουν κ' ἓνα γέρον νὰ τοὺς ὀδηγήῃ,
κ' ἐπῆγαν καὶ τὸν ἡῦραν μέσα σὲ σπηλιὰ.

5. — Γειά σου, χαρά σου, γέρο. — Καλῶς τὰ τὰ παιδιὰ;
καλῶς τὰ παλληκάρια τὰ κλεφτόπουλα.

— Σῆκου νὰ βγοῦμε, γέρο, κλέφτες 'ς τὰ βουνά.

— Δὲν 'μπορῶ 'γώ, παιδιὰ μου, γιὰτ' ἐγέρασα,
μόν' πάρτε τὸ παιδί μου τὸ τρανήτερο.

10. Ξέρει τὰ μονοπάτια ποῦ περπάταγα,
καὶ ταῖς κυαῖς βρυσούλαις, πῶπινα νερό,
ξέρ' ὅλα τὰ λημέρια ποῦ λημέριαζα,
καὶ τὰ κρυφὰ κονάκια πῶπερνα ψωμί,
καὶ ξέρει καὶ ταῖς τρύπαις ὅπου κρύβομουν.

15. Ἐκεῖ ὅπου θὰ πᾶτε εἶν' ἓνα χωριό,
πῶχει ὠμορφα κορίτσια καὶ γλυκὰ κρασιά.
μὴν πᾶτε 'ς τὰ κορίτσια, 'ς τὰ γλυκὰ κρασιά,
μόν' σύρτε μέσ' τὸ σπίτι τοῦ κοτζάμπαση,
ποῦ εἶναι γεμάτος γρόσια καὶ πολλὰ φλωριά.

— 0 —

137. ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΤΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ ΚΑΙ Η ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ.

Ψηλὰ 'ς τὴ ράχη τὴν ψηλὴ, τὴ ράχη τὴ μεγάλη,
ἐκεῖ ψηλὰ λημέριαζαν οἱ σκύλ' οἱ χαραμίδες.
κ' εἶχαν ἀρνιά ὀπῶφεναν, κριάρια σουβλιαμένα,
εἶχαν κ' ἓνα γλυκὸ κρασί ἀπὸ τὸ μοναστήρι,

5. κ' εἶχαν καὶ κόρην ὠμορφή νὰ τοὺς κερνᾷ νὰ πίνουν.

— Κέρνα μας, κόρη, κέρνα μας, κέρνα μας γιὰ νὰ πιοῦμε,
κ' ἐμεῖς θὰ σ' ἀπολύσωμε, νὰ πᾶς 'ς τὰ γονικά σου.

— Τόσαις βολαῖς σᾶς κέρασα κ' ἐλευτεριά δὲν εἶδα!

— 0 —

138. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅσον Ἀηλιά ἔς τὸν πλάτανο, ψηλά ἔς τὰς κρύαις βρύσαις,
 εἶχαν οἱ κλέφτες μάζωμα, κ' εἶχαν καὶ τὸ λημέρι,
 εἶχαν ἀρνάκια κ' ἔφεναν, κριάρια σουβλισμένα,
 κ' εἶχαν κ' ἓνα γλυκὸ κρασί, ποῦ ἦταν γλυκὸ σὰν μέλι,
 5 κ' εἶχαν καὶ Βλάχαν ὡμορφή νὰ τοὺς κερνάῃ νὰ πάνουν.
 — Καλῶς ἀνταμωθήκαμαν ἐμεῖς οἱ ντερτιλίδες,
 νὰ κλάψουμε τὰ ντερτία μας καὶ τὰ παράπονά μας,
 πάλαι καλαῖς ἀντάμωσais, ἂν ματανταμωθοῦμε.
 Κέρνα μας, Βλάχα, κέρνα μας, κέρνα ὅσῳ νὰ φέξῃ,
 ὅσῳ νὰ σκάσ' αὐγερινός, νὰ πᾶ ἡ πούλια πέρα.

139. Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ.

Τ' ἔχεις, καὶ μένε κόρακα, καὶ σκούζεις καὶ φωνάζεις;
 Μήνα διψᾷς γιὰ αἵματα, διψᾷς καὶ γιὰ κουφάρια;
 — Σκούζω, φωνάζω καὶ διψῶ ν' ἀνοίξῃ ἓνα σεφέρι,
 νὰ φάω κουφάρια μπέηδων, νὰ πιῶ πασσάδων αἷμα,
 5 νὰ φάω τῆς χήρας τὸν υἱόν, π' ἄλλο παιδί δὲν ἔχει.
 Ἀνοίχτηκεν ὁ πόλεμος, γιῶμωσ' ἡ γῆς κουφάρια,
 κί' ὁ γυιὸς τῆς χήρας πιάστηκε ἔς τὸ χέρι λαβωμένος.
 Πέντε κρατοῦν τὰ χέρια του, πέντε κρατοῦν τὰ πόδια,
 καὶ ἄλλοι πέντε τὸν τσαμπᾶ, τοῦ κόφτουν τὸ κεφάλι.
 10 Ἡ μάνα του μ' ἐρώτησεν ἂν εἶδα τὸν υἱόν της,
 κ' ἐπῆγα καὶ τῆς ἔδειξα τὸ δόλιο τὸ κουφάρι.
 «Σήκω, παιδί μου, πάτησε, κ' ἔλα ἔς τὴν ἀγκαλιά μου,
 σήκω νὰ ἰδῇς τὴ μάνα σου, πῶς κλαίει καὶ πῶς μαδιέται.»

140. Ο ΕΞΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Tomas. 87.

Σὰν πρῶμε καὶ σὰν πίνουμε, καὶ σὰν χαροκοποῦμε,
 κ' ἓνα καλὸ δὲν κάνουμε 'ς τὴ δόλια τὴν ψυχὴ μας!

Ὁ κόσμος φκιάνουν ἐκκλησιαίς, φκιάνουν καὶ μοναστήρια,
 φκιάνουν καὶ πετρογιόφυρα, γιὰ νὰ περνάη ὁ κόσμος,

5 κ' ἐγὼ καλὸ δὲν ἔκαμα χωρὶ ἀπὸ κακωσύναις.

Κορίτσια ἐξῆντα φίλησα κ' ἐξῆντα παντρεμμέναις,
 τριάντα χήραις νόστιμαίς καὶ καλοπορεμμέναις,
 καὶ παπαδιαίς καὶ καλογρηαίς, λογαριασμὸ δὲν ἔχουν,
 καὶ μιὰ κοντούλα παπαδιά, τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα.

10 Ὅλοι ἐκουρσεύανε χωριά, ὅλοι ἐκουρσεύαν σπίτια;
 κ' ἐγὼ ἐκούρσευα 'κκλησιαίς καὶ ἅγια μοναστήρια·
 ὅλοι ἔδεναν τὸ μαῦρό τους σὲ κάμπο, σὲ λιβάδι,
 κ' ἐγὼ ἔδενα τὸ μαῦρό μου 'ς τῆς ἐκκλησιτᾶς ἡν πόρτα.

141. ΕΤΕΡΟΝ.

Τὸ μάθεταν τί γίνηκε ταύτην τὴν ἐβδομάδα;

Τρεῖς ἀδερφοὺς ἐκρέμασαν, τοὺς τρεῖς ἀράδ' ἀράδα,

τὸν ἓνα γιὰτὶ σκρότωσε, ἄλλον γιὰτ' εἶχε κλέψει,

τὸν τρίτον τὸν μικρότερον γιὰτ' εἶχε μολογήσει,

5 πόσαις γυναῖκες φίλησεν εἰς ὅλον τὸν καιρὸ του.

Χίλια κορίτσια φίλησε, καὶ χίλιας πάντρεμμέναις,

καὶ παπαδιαίς καὶ καλογρηαίς, καὶ χήραις μὲ τὰ μαῦρα.

142. Ο ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΟΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Ἀπόψε δὲν κοιμήθηκα, καὶ σήμερα νυστάζω,

γιὰ δυὸ ματάκια γαλανά, γιὰ δυὸ γλυκὰ ματάκια·

θὲ νὰ τὰ κλέψω μιὰ βραδυὰ νύχτα χωρὶς φεγγάρι,

νὰ τ' ἀνεβάσω σὲ βουνό, ψηλὰ ἔς τὸ κορφοδοῦνι,
 νὰ τὰ φιλῶ μεσάνυχτα, νὰ τὰ φιλῶ τὸ τάχυ,
 ὄντας λαλάη ἢ πέρδικα, ὄντας λαλάη τ' ἀηδόνι.
 Λαλαῖν τ' ἀρνίθια τρεῖς φοραίς, καὶ τὰ παγόνια πέντε,
 ξύπνα, περδικομμάτα μου, ξύπνα νάρθης μαζὺ μου,
 νὰ σοῦ φιλήσω τὴν ἐλλή, πῶχαις ἔς τὸ μάγουλό σου.

143. Αἱ Αἰχμαλωτισθεῖσαι.

Paas. 201.

- Ὅσον ἀσημένια μαχαλᾶ, ἔς τὴ μπαμποκένη ροῦχα,
 κλέφτες πατέ δὲν τὸ πατοῦν, κλέφτες δὲν τὸ μπερδεύουν.
 Καὶ μιὰ γιορτὴ, μιὰ Κυριακὴ, μιὰ πασχαλιὰ μεγάλη,
 ἐπῆγαν καὶ τὸ πάτησαν νύχτα χωρὶς φεγγάρι.
- Πῆραν μανάδες μὲ παιδιὰ, γυναῖκες μὲ τοὺς ἄντρες,
 καὶ μιὰν ἀρχοντοπεθερά, μὲ τὰς ἐφτά νυφάδες.
 Ὅλαις ἢ νύφαις πηγαιναιον κοντὰ ἔς τὴν πεθερά τους,
 κ' ἡ νύφη ἢ ἡ μικρότερη δὲν πᾶει κοντὰ ταῖς ἄλλαις.
 Στρυφογυρίζ' ἡ πεθερά, στρυφοκυττάει τὴ νύφη.
- 10 —Νύφη, γιατί ξαπόμεινες, δὲν ἀκλουθᾷς ταῖς ἄλλαις;
 μήνα τὰ ροῦχα σὲ βαροῦν, μήνα τ' ἀσημοκοῦμπια;
 —Οὔτε τὰ ροῦχα μὲ βαροῦν, οὔτε τ' ἀσημοκαῦμπια,
 τοῦ γιουῦ σου οἱ πόνοι μὲ βαροῦν, κι' ὁ πόνος τοῦ παιδιοῦ μου.
 Τὸν ἄντρα μου σκλαβώσανε, τὸν πῆραν χαραμίδες,
- 15 καὶ τὰ μικρό μου τ' ἄφηκα ἔς τὴν κούνια πλαγιασμένα.
 Κούνια μου, κούνια τὸ παιδί, καὶ γάλα χόρτασέ το,
 ὅσῳ νὰ πάγω καὶ νάρθῶ, κι' ὅπισω νὰ γυρίσω.

144. Οἱ Σταυραετοί, ἡ το Γηρας τοῦ Κλεφτοῦ.

Τρεῖς σταυραετοὶ ἐκάθονταν ἔς ἓνα χοντρὸ κατρόνι,
 κ' ἐχλαίγανε τὰ πάθια τους καὶ τὰ παράπονά τους.

ὁ ἓνας γιατίι ἔχασε τὸ ὠμορφό του ἡταῖρι,
 ὁ ἄλλος γιατίι τ' ἄρπαξαν τὰ τρυφερά πουλιά του,
 5 κι' ὁ τρίτος τοὺς παρηγορεῖ, κλαίγοντας τὰ ὀδικά του.
 — Ἄν ἔχασες τὸ ἡταῖρί σου, ἡταῖρι βρίσκεις κι' ἄλλο,
 ἂν τὰ πουλιά σου σ' ἄρπαξαν, κλωσσᾷς καὶ κάνεις ἄλλα
 ἐμένα· τί με κάνετε, ποῦ ἐπέσαν τὰ φτερά μου,
 καὶ δὲ μπορῶ, καθὼς καὶ σεῖς, νὰ πεταχτῶ νὰ φύγω,
 10 γιατίι μοῦ πέρασ' ὁ καιρός, ἐγέρασαν ὁ μαῦρος,
 κι' ὄντας πλάκωσ' ἢ παγανιά ἐμένα θὰ με πιάσουν,
 καὶ σεῖς θὲ νὰ πετάξετε ψηλά 'ς τὰ κορφοβούνια.

—o—

145. Η ΠΕΡΙΔΙΚΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ.

Ἀὐγ' ἤθελα νὰ σηκωθῶ, αὐγ' ἤθελα νὰ πάγω,
 νὰ πάγω νὰ ξημερῶθῶ 'ς τὸν Ὀλυμπο 'ς τὴ μέση,
 κ' ἐγὼ ἐπαρταχύνειψα, κ' ἐβγῆκα 'ς ταῖς κορφάδαις.
 Κε' ἄκουσα γερακιοῦ λαλιά, καὶ ἀλαφίνας κρίσι,
 5 ἄκουσα καὶ μιὰ πέρδικα, μιὰ πικροκαταροῦσα,
 ποῦ καταριῶνταν τὸν ἀητό, καὶ τὸν πετρίτη ἀντάμα,
 γιατίι ἔφαγαν τὸ ἡταῖρί της, καὶ τὰ μικρά πουλιά της.

—o—

146. Ο ΠΛΗΓΩΘΕΙΣ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Κλαῖνε τὰ δέντρα, κλαῖνε, κλαῖνε καὶ τὰ κλαριά,
 κλαῖνε καὶ τὰ λημέρια 'ποῦ λημέριαζα,
 κλαῖνε τὰ μονοπάτια 'ποῦ περπατάγα,
 κλαῖνε καὶ ἡ βρυσούλαις πῶπινα νερό,
 5 κλαῖνε καὶ τὰ μετῆχια πῶπινα ψωμί,
 κλαῖνε τὰ μοναστήρια πῶπινα κρασί.
 Φαρμάκι τὸ μολύδι κ' ἡ λαβωματιά,

τὰ μάτια μου σβυσμένα κι' ὅλο μ' τὸ κορμί,
 ἔς τὴν ἐρημιὰ μονάχος, δίχως συντροφιά,
 10 θεριὰ θὲ νὰ μὲ φᾶνε, καὶ τ' ἄγρια πουλιά.

147. Η ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΤΟΥ ΞΕΡΟΜΕΡΟΥ.

Πατῆσαν τὸ Ξερόμερο, τὸ κάμανε λειμοῦρα,
 πήρανε μάναις μὲ παιδιὰ, καὶ πεθεραὶς μὲ νύφαις,
 πήραν τὴν Παπαγιάννενα μὲ δώδεκα νυφάδες.
 Ὅλαις ἢ νύφαις περπατᾶν καὶ τρέχουν καὶ ρεντεύουν,
 5 κ' ἡ νύφη ἢ μικρότερη δὲν τρέχει, δὲν ρεντεύει.
 — Νύφη μ', γιατί δὲν περπατᾶς, δὲν τρέχεις, δὲν ρεντεύεις;
 μήνα τὰ ροῦχα σὲ βαροῦν, μήνα τ' ἀσημοκούμπια;
 — Οὔτε τὰ ροῦχα μὲ βαροῦν, οὔτε τ' ἀσημοκούμπια,
 τοῦ γυιοῦ σου οἱ πόνοι μὲ βαροῦν, τοῦ γυιοῦ σου τὰ φαρμάκια,
 10 τοῦ κόψαν τὸ κεφάλι του ἔς τὸ στρῶμα ποῦ κοιμώτουν.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀπομνημονεύει Ἀλβανικὴν ἐπιδρομὴν κατὰ τῆς
 Ἀκαρνανίης, συμβῆσαν ἴσως πρὸ πολλοῦ χρόνου, καὶ χρησιμεύει ὡς χορευ-
 τικόν, ἔβδομου ἐκάστου στίχου μὲ τὰς ἐξῆς ἐπαναλήψεις: «Πατῆσαν
 το (πατῆσαν το) πατῆσαν τὸ Ξερόμερο, καὶ τῶκαμαν λειμοῦρα (ποῦ
 πᾶς, καρδιά καυμένη)».

148. Ο ΑΡΜΑΤΩΛΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ.

Κάτου ἔς τὴν ἄσπρη πέτρα, κάτου ἔς τὸ γιालό,
 παίζουν τὰ παλληκάρια, παίζουν τὰ σπαθιά,
 καὶ ρίχνουν τὰ σπαθιά τους τὸν ἀνήφορο.
 Ἔπεσ' ἓνα σπαθακὶ τὸν κατήφορο,
 5 κ' ἐδάρεσε τὸν Γιάννο τὸν ἀρματωλό,
 τὸ αἷμά του σὰν βρῦσι χύνονταν ἔς τὴ γῆς,
 καὶ γιατρεμμὸ δὲν εἶχεν ἡ βαθειὰ πληγὴ.

149. Ο ΕΝ ΕΙΡΚΤΗΙ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Δέν μπορ' ὁ μαῦρος, δέν μπορῶ, δέν μπορῶ νά φτυρήσω,
 τῆς φυλακῆς τὰ βάσανα, τῆς φυλακῆς τοὺς πόνους.
 Δώδεκα χρόνους φυλακή, δώδεκα χρόνους σκλάβος,
 ἐσάπη τὸ κορμάκι μου καὶ τὸ δεξί μου χέρι.

- 5 Παρακαλῶ τὴν Παναγιά παρακαλῶ τς ἁγίους
 νά γένῃ ἐν' ἀνακάτωμα νά βγοῦν οἱ φλακισμένοι
 νά βγῶ κ' ἐγώ ὁ κακόμοιρος κι' ὁ παραπονεμένος,
 νά γιατρευτῇ τὸ χέρι μου νά πιάσω τὸ σπαθί μου,
 νά πάρω δίπλα τὰ βουνά, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
 νά πάρω σκλάβους διαλεχτοὺς καὶ σκλάβους διαλεγμένους,
 νά πάρω καὶ μιὰ νειόνυφη καὶ μιὰ παπαδοπούλα,
 νά στέχη ὀρθή νά μέ κερνάη, γλυκὸ κρασί νά πίνω.

—o—

150. Η ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΘΕΙΣΑ ΝΕΟΝΥΜΦΟΣ.

- Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνηκε 'ς τὴ νειὰ τὴν παινεμένη,
 ἐκείνη τὴ μονάκριβη καὶ τὴ μικροσιασμένη,
 ποῦχε νά γένῃ παπαδιά, παντρεύθη μ' Ἀναγνώστη.
 Ἀνάθεμά σας, γέροντες, καὶ σεῖς, κοτζαμπασίδες,
 5 ποῦ φέρεταν ἄρματωλοὺς Τούρκους 'ς τὸ βιλαέτι,
 κ' ἐδιώζεταν τοὺς χριστιανοὺς μὲ δίκηο κακιωμένοι
 πῆραν κορίτσι' ἀνύπαντρα, νυφάδες παντρεμμέναις,
 καὶ πῆραν καὶ μιὰ νειόνυφη, μιὰ μικροπαντρεμμένη,
 μὲ τὰ φλωράκια 'ς τὸ λαϊκὸ καὶ μὲ τὰ δαχτυλίδια.
 10 σὲν ἔκαμαν κ' ἐχούμισαν ὅλα τὰ παλληχάρια
 ἀλλ' ἐτραβοῦσαν τὰ φλωριά κι' ἄλλοι τὰ δαχτυλίδια.

III. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

151. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ. (ΠΑΡΤΑΣ)

Sand. 193. Marc. II, 158.

- Χριστὸς γεννᾶται σήμερον ἐν Βηθλεὲμ τῇ πόλει,
οἱ οὐρανοὶ ἀγάλλονται, χαίρει ἡ κτίσις ὅλη.
Ἐν τῷ σπηλαίῳ τίχτεται, ἐν φάτνῃ τῶν ἀλόγων
ὁ Βασιλεὺς καὶ Ποιητὴς. Τὸ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων
τὸ ἐν Τριάδι ψάλλουσι, τὸ «Δόξα ἐν ὑψίστοις»,
πρὸ πάντων δ' ἀξιόνηται ἡ τῶν ποιμένων πίστις.
Ἐκ τῆς Περσίας ἔρχονται τρεῖς μάγοι μὲ τὰ δῶρα,
ἀστὴρ λαμπρὸς τοὺς ὁδηγεῖ χωρὶς νὰ λείψῃ ὥρα.
Ὑπάγουσιν εἰς τὴν Βηθλεὲμ μὲ πόθον ἑρωτοῦσι
10 ποῦ ἐγεννήθη ὁ Χριστὸς νὰ πᾶν νὰ τὸν εὐρῶσι.
Διὰ Χριστὸν ὡς ἤκουσεν ὁ Βασιλεὺς Ἡρώδης
ἀμέσως ἐταράχθηκε καὶ ἔγεινε θηριώδης.
Κράζει τοὺς μάγους καὶ ἑρωτᾷ, ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται;
«Εἰς Βηθλεὲμ ἠξεύρομεν ὡς ἡ Γραφὴ διγὰται».
15 Τοὺς λέγει, «σεῖς ὑπάγετε διὰ νὰ τὸν εὐρήτε,
καὶ ἀφοῦ τὸν προσκυνήσετε, ἐλᾶτε νὰ μοῦ εἰπῇτε»·
διὰ νὰ πάγῃ καὶ αὐτὸς νὰ τότε προσκυνήσῃ,
μὲ δόλον ὁ παμμίαιρος γιὰ νὰ τὸν ἀφανίσῃ.
Βγαίνουν οἱ μάγοι, τρέχουσι, καὶ τὸν ἀστέρα βλέπουσιν,
20 εἰς σπήλαιον κατέβαινον καὶ ἄσμενοι προστρέχουσιν,
ἐκεῖ ἀφοῦ ἐμβήκασι βρίσκουν τὴν Θεοτόκον,
κρατοῦσαν ὡς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸν ἅγιόν τῆς τόκον.
Γονυκλιτῶς τὸν προσκυνοῦν καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουν,
σμύρναν, χρυσὸν καὶ λίβανον, Θεὸν τὸν εὐφημίζουν.
25 Ἀφοῦ τὸν ἐπροσκύνησαν ἐξῆλθαν νὰ γυρίσουν,

καὶ τὸν Ἡρώδην μελετοῦν νὰ τὸν εἰδοποιήσουν,
πλὴν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ βγαίνει, τοὺς ἐμποδίζει,
ἄλλην ὁδὸν νὰ πάρῳσι ρητῶς τοὺς διορίζει.

Μὴ βλέποντας ὁ Βασιλεὺς τοὺς μάγους νὰ γυρίσουν
30 ἐπρόσταξε, ἵνα τὴν Βηθλεὲμ κατὰ νὰ μὴν ἀφήσουν.
Χιλιάδες δεκατέσσαρες ἔσφαξαν μιὰν ἡμέρα,
θρῆνον, κλαυθμὸν καὶ ὀδυρμὸν εἶχε πᾶσα μῆτέρα.

Ἡ ὥδῃ αὕτη, ὡς καὶ τινες τῶν ἐπομένων, δὲν δύνανται νὰ θεωρη-
θῶσι ὡς καθαρῶς δημοτικὰ προϊόντα, διότι ἐκ τοῦ ὅρους αὐτῶν προ-
δίδονται ὡς συνθέσεις ἀνθρώπου κατόχου ὁπωσοῦν ἐκκλησιαστικῆς τι-
νος παιδείσεως. Οὐδὲν ἦττον εἰσι παγκοίνου χρήσεως ἐν Ἡπείρῳ καὶ
ὡς τοιούτας καταχωρίσαμεν αὐτάς. Ὡδε.

— 0 —

152. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ Α΄ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ.

Faur. II, 248. Tomas. 276. Σταματ. 1.

Ἀρχιμηνιά, πρωτοχρονιά, πρώτη τοῦ Γενναρίου,
περιτομὴ εἶναι τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἀ΄ Βασιλείου.

Ὁ Ἀ΄-Βασίλης ἔρχεται ἀπ' τὴν Καππαδοκία,

5 βαστάει ἔς τὸ χέρι του χαρτί, βαστάει καὶ καλαμάρι,
τὸ καλαμάρι ν' ἔγραφε καὶ τὸ χαρτὶ ἀναγνώθει.

— Βασίλει, ποῦθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦθεν κατεβαίνεις;

— Ἀπὸ τὸ σπίτι μ' ἔρχομαι καὶ ἔς τὸ σχολεῖο παγαίνω.

— Κάτσε νὰ φᾶς, κάτσε νὰ πιῇς, κάτσε νὰ τραγουδήσης.

10 — Ἐγὼ τραγούδια δὲν ξευρῶ μόν' γράμματα μαθαίνω.

— Πειδὴς καὶ ξέρεις γράμματα πῆς μας τ' ἀλφαβητάρι.

Εἰς τὸ ραβδί τ' ἀκούμπησε νὰ εἰπῇ τ' ἀλφαβητάρι.

Ξερόχωρο ἦταν τὸ ραβδί, χλωροὺς βλαστάρους πετάει,

καὶ ἔς τὴν κορφή τῶν βλασταριῶν πέρδεται κελαδάει,

παίρνει νερὸ ἔς τὰ νύχια τῆς καὶ κάχνη ἔς τὰ φτερά τῆς,

15 ραντίζει τὸν ἀφέντη τῆς, ραντίζει τὴν κυρά τῆς!

Ἐπεταὶ τὸ ἐπαινετικὸν μέρος, ὅπερ καταχωρίζεται εἰς τὰ ἐπαινε-
τικὰ ἄσματτα.

— 0 —

153. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ. (ΠΑΡΓΑΣ)

Ἐβγάτε γιὰ νὰ μάθετε τὸ θαῦμα ὁποῦ ἐγέννη
 ποῦ συγκατέβηκε ὁ Χριστὸς πολλὰ νὰ ὑπομείνῃ.
 Καὶ ἐκατέβη τὸ λοιπὸν, κάτω ἔς τὸν Ἰορδάνη,
 βουλόμενος νὰ βαπτισθῇ ἀπὸ τὸν Ἰωάννη.

5 — Ἐλα, ὦ Ἰωάννη μου, ἔλα νὰ με βαπτίσῃς
 ἔς τὸ θαῦμα τοῦτο τὸ φορικτὸ νὰ με ὑπηρετήσῃς.

— ὦ κύριέ μου, δὲν μπορῶ νὰ γλέπω τὴ μορφὴ σου,
 νὰ γλέπω τὴν περιστερὰ ψηλὰ ἔς τὴν κορυφὴ σου,
 ὦ κύριέ μου, δὲν μπορῶ νὰ ἴγκιζω ἀπανωθεῖό σου,
 10 γιὰτὶ ἡ γῆς κι' ὁ οὐρανὸς εἶναι ἔς τὸν ὀρισμὸ σου.

— Ἐλα, ὦ Ἰωάννη μου, ἔλα καὶ μὴ βραδύνῃς,
 εἰς τοῦτο τὸ μυστήριον ἀνάδοχος νὰ γείνης.

Ἐκεῖ βαπτίζεται λοιπὸν διὰ νὰ καθαρίσῃ
 τὴν ἁμαρτία τοῦ Ἀδάμ, καὶ νὰ τὴν ἐξαλείψῃ,

15 διὰ νὰ σκάσῃ ὁ ἐχθρὸς ὁ τρισκαταραμένος,
 ποῦ πλάνεψε τὸν ἄνθρωπο, κ' ἔμεινε κολασμένος.

Ἐπεταὶ ὡσαύτως τὸ ἐπικινετικὸν μέρος.

— o —

154. ΟΜΟΙΑ.

Tomas. 401. Χασ. II, 1. Αελ. 10, 3. Στεμματ. 2.

Σήμερα εἶν' τὰ Φῶτα κι' ὁ φωτισμὸς
 καὶ χαρὰ μεγάλη κι' ὁ ἁγιασμὸς.

Σήμερα βαπτίζεται ὁ Χριστὸς
 θαῦμα μέγα κάνει ὁ ποταμὸς!

6 Μέσον Ἰορδάνης ἐσχίσθηκε,
 τὸν Χριστὸν ἰδὼν ἐφοβήθηκε!

Ἦρθ' ὁ Κύριός μας ἐπὶ τῆς γῆς,
 ἦρθ' ὁ ποιητὴς μας καὶ λατρευτὴς,
 λίβανον βαστάει, κερὶ κρατεῖ,

10 καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν προσκαλεῖ.

— Ἐλα, Ἰωάννη καὶ βαπτιστή,
 ἔλα νὰ βαπτίσῃς Θεοῦ παιδί,
 ἔλα, Ἰωάννη, καὶ μὴν ἀργῆς,
 καὶ δακρυρροῶντας μὴν ἀπορῆς.

15 Τότες Ἰωάννης ἐβάφτισε,
 τὸν Χριστὸν ραντίζων ἐδάκρυσε.
 Τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατέβηκε,
 καὶ σὰν περιστέρι ἐφάνηκε,
 καὶ ὁ πατὴρ ὠνόμασε τὸν Χριστὸν
 ὡς υἱόν του μόνον ἀγαπητόν.

Ἐπεται τὸ ἐπαινετικὸν ᾠσμν.

155. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ. (ΙΩΑΝΝ.)

Καλὴ μέρα σας, καλὴ βραδυὰ σας,
 καλῶς ἠῦραμε τὴν ἀφεντιά σας.

Ἄν κοιμώσασθε νὰ σηκωθῆτε,
 καὶ ἂν καθώσασθε ν' ἀφοκρασθῆτε.

8 Ποῦ ἦσουν, Λάζαρε, καὶ ἐβγῆκες τώρα,
 καὶ μᾶς φάνηκες ἐδῶ ἔς τὴ χώρα,
 μὲ τὰ σάβανα περδουκλωμένος;

Ἦμουν αὖ ἐς τὴ γῆ βαθυὰ χωμένος,
 τὰ χεράκια μου σταυροδεμένα,

10 τὰ ποδάρια μου ἀγναντισμένα,

τὰ ματάκια μου γιομάτα δάκρυ
 καὶ τὸ στόμα μου πικρὸ φαρμάκι.

καὶ ἦρθεν ὁ Χριστὸς καὶ ἐξύπνησέ με
 καὶ ἀπ' τὸ μνήμά μου ἐσήκωσέ με.

15 Ἦρθ' ὁ Λάζαρος καὶ ἦρθαν τὰ βάρια,
 ἦρθ' ἡ εορτὴ μεγάλη καὶ Ἁγία.

Ἦρθ' ὁ μέρμιγκας τῶν κορασίδων,
 κορασίδες μου, σταυροδεθῆτε,

να τιμήσητε καλὸν ἀφέντη,
 20 καὶ καλὴ κυρά καμαρωμένη.

Ἐπεταὶ τὸ ἐπαινετικόν.

156. ΟΜΟΙΑ. (ΠΑΡΓΑΣ)

- Ἀκούσατε σήμερον, καλοὶ Χριστιανοί μου,
 τὸν τοῦ Λαζάρου θάνατον τοῦ φίλου τοῦ Χριστοῦ μας,
 τῆς Μάρθας τὰ δάκρυα ὁμοῦ καὶ τῆς Μαρίας,
 ὅπου παυμοὺς δὲν ἔχουσιν οὔτε παρηγορίας,
 5 τόσῳ πολὺ τὸν κλαῖνε αὐταὶ τὸν ἀδελφὸν τους,
 τραβίζοντας πολλὰ μαλλιά ἀπὸ τῶν κεφαλῶν τους.
 «Ποῦ μᾶς ἀφίνεις, Λάζαρε, χωρὶς παρηγορία
 ποῦ ἐμεῖς ἄλλον δὲν ἔχομεν ἐδῶ ἢ τὴν Βηθανία».
 Σὰν τῷ μαθεν ὁ Κύριος τοὺς μαθητάς του κράζει,
 10 «ἐλάτε, ἃς πηγαίνωμεν ἢ τὴν πόλιν, τοὺς προστάζει,
 νὰ ἰδῇτε θαῦμα φοδερὸν γιὰ νὰ βεβαιωθῇτε
 ἄλλον νὰ μὴ πιστεύητε καὶ νὰ μὴ προσκυνῇτε».
 Ἐμδαίνοντας ὁ Κύριος μέσα ἢ τὴν Βηθανία,
 ἡ Μάρθ' ἀμέσως ἔτρεξε κί' ὀπίσω ἡ Μαρία·
 15 «Διδάσκαλε, ἂν ἤσουνε ἐδῶ ἀνάμεσόν μας,
 «ἐμεῖς δὲν θὰ ἐχάναμεν τὸν φίλον ἀδελφόν μας».
 «Σωπάτε καὶ μὴ κλαίετε ὅτι αὐτὸς κοίμαται,
 «καὶ μέλλει γιὰ ν' ἀναστηθῇ καθὼς τὸ ἀγαπᾶτε».
 «Διδάσκαλε, τὸ ξεύρομεν, ὅλοι θ' ἀναστηθοῦμεν,
 20 «καὶ εἰς τὰ σπίτια τοῦ Λαβίδ μιᾷ μέρᾳ θὰ κριθοῦμεν».
 Τότ' ὁ Χριστὸς ἐφώνησε, φωνῇ μεγάλη κράζει·
 «Σηκώσου, φίλε Λάζαρε, ὁ φίλος σέ φωνάζει,
 «σηκώσου, πάλιν λέγω σου, σηκώσου μετὰ βίας,
 «τὶ σέ προστάζει ὁ φίλος σου ὁ γιὸς τῆς Παναγίας».
 25 Κ' εὐθὺς σηκώθη ὁ Λάζαρος δεμένος με' ἀλύσεις
 καὶ ἢ τὸν Χριστὸν ἐπρόσφερε μεγάλας προσκυνήσεις.

157. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΑ ΣΕΠΤΑ ΠΑΘΗ. (ΠΑΡΓΑΣ)

Δελ. 14, 6. Σταματ. 5. Α. Μανασσιδ. 9.

Καλὸ εἶναι τ' Ἅγιος ὁ Θεός, καλὸ εἶναι νὰ τὰ λένε,
 ὅπου τὸ λέγει σώνεται, ὅπου τ' ἀκούει ἀγιάζει,
 κι' ὅπου τὸ καλοφοκρασθῇ, παράδεισο λαβαίνει,
 πηράδειςο καὶ λειτούργιά, καὶ ἅγιο μοναστήρι.

- 6 Κάτου 'ς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ 'ς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
 ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦτανε καὶ δέντρο φανερώθη.

Τὸ δέντρο ἦταν ὁ Χριστὸς κ' οἱ κλών' οἱ Ἀποστόλοι,
 τὰ φύλλα ἦταν οἱ μάρτυρες κ' ἡ ρίζαις οἱ Προφῆταις,
 ποῦ προφητεῦσαν κ' εἶπανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.

- 10 Χριστέ μου, πῶς τὰ ὑπόφερες τὰ θλιβερά μαρτούρια,
 ὅταν σ' ἐμαρταυρεῦανε οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄπιστοι, ν αἱ χιλιακολασμένοι.

Εἰς τὸν χαλκιᾶν ἐπήγανε νὰ φκιάσῃ τρία περάνια,
 κι' αὐτὸς ὁ σκύλλος ἐφκίασεν ἀντὶς γιὰ τρία πέντε.

- 15 — Χαλκιᾶ καὶ πρωτομάστορη, τί τὰ θελες τὰ πέντε;
 — ἐγὼ νὰ ποῦ σὰς τᾶφκιασα, ἐγὼ σὰς ὀρμηνεύω.

Τὰ δυὸ βάλτε 'ς τὰ πόδια του, τὰ δυὸ 'ς τὰ δυὸ του χέρια,
 τὸ πέμπτο τὸ μακρύτερο βάλτε το 'ς τὴν καρδιά του
 νὰ τρέξῃ γαῖμα καὶ χολή ν ἀπὸ τὰ σωθικά του.

- 20 Σὰν τ' ἀκουσεν ἡ Δέσποινα ἔπεσε λιγωμένη.

Φέρτε φαγί, φέρτε κρασί κι' ἀφράτο παξημάδι
 νὰ δεῖξω τὴν παρηγοριά γιὰ τὰς καυμέναις μάναις,
 γιὰ τὰς καυμέναις ἀδερφαῖς, γιὰ τὰ καυμέν' ἀδέρφια,
 μὴν πάρουν δρόμο γιὰ γκρεμό, μαχαῖρι καὶ σφαγοῦνε.

— 0 —

158. ΟΜΟΙΑ. (ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ ΙΩΑΝΝ.)

Καλὸ εἶναι τ' ἅγιος ὁ Θεός, καλὸ εἶναι νὰ τὸ λένε,
 ὅπου τὸ λέγει σώνεται, ὅπου τ' ἀκούει ἀγιάζει,
 κι' ὅπου τὸ καλοφοκρασθῇ, παράδεισο λαβαίνει,

παράδειτο καὶ λειτουργία καὶ ἅγιο μοναστήρι.

5 Κάτω ἔς τὰ Γεροσόλυμα καὶ ἔς τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο,
ἐκεῖ λειτούργει ὁ Χριστὸς ἔς τὸ Ἅγιο μοναστήρι,
οἱ Ἄγγελοι συλλειτουργοί, οἱ Ἀποστόλοι ψάλλουν,
ψάλλουν τὸ Ἅγιος ὁ Θεὸς καὶ τὴν Τιμιωτέραν
ἐκεῖ δέντρο δὲν ἦταν καὶ δέντρο ἐφανερώθη,

10 τὸ δέντρο ἦταν ὁ Χριστὸς, κ' οἱ κλών' οἱ Ἀποστόλοι,
τὰ φύλλα ἦταν οἱ μάρτυρες κ' ἡ ρίζαις οἱ Προφῆταις.
ποῦ προφητεῦσαν κ' εἶπανε γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη.
Χριστέ μου, πῶς τὰ ὑπόφερες τὰ θλιβερά μαρτύρια,
ὅταν σ' ἐμαρτυρούσαν οἱ ἄνομοι Ἑβραῖοι,

15 οἱ ἄνομοι, οἱ ἄπιστοι, ν οἱ χιλιοχολασμένοι.

Εἰς τὸν χαλκιᾶν ἐπήγανε νὰ φκιάσῃ τρία περόνια
κι' αὐτὸς ὁ σκύλλος ἐφκιάσεν ἀντὶς γιὰ τρία πέντε.

— Χαλκιᾶ καὶ πρωτομάστορη, τί τάθελες τὰ πέντε;

— ἐγὼ ν' ὀποῦ σᾶς τάφκιασα, ἐγὼ σᾶς ὀρμηνεύω,

20 τὰ δυὸ βάλτε ἔς τὰ πόδια του, τὰ δυὸ ἔς τὰ δυὸ του χέρια
τὸ πέμπτο τὸ μακρύτερο, βάλτε το ἔς τὴν καρδιά του,
νὰ τρέξῃ αἷμα καὶ χολή, νὰ τρέξῃ σὰν ποτάμι.

Μὲ τὴν καπνιά τὸν πότιζαν ξεῖδι μὲ τὸ σφογγάρι.

Σὰν τ' ἄκουσεν ἡ Δέσποινα ἔπεσε λιγωμένη.

25 — Ποῦναι μαχαίρι νὰ σφαγῶ, γκρεμὸς νὰ πάω νὰ πέσω!

— Μὴν σφάζεσαι, μανοῦλά μου, σφάζοντ' ἡ μάναις ὅλαις.

Βάλτε κρασάκι ἔς τὸ γιαλὶ κι' ἀφράτο παξημάδι

νὰ δείξω τὴν παρηγοριά γιὰ τὰς καυμέναις μάναις!

Ἀπὸ τὸν πόνο τοῦ Χριστοῦ κι' ἀπὸ τὰ τύραγνά του,

30 ὁ ἥλιος ἐσκοτίδισε καὶ τὸ φεγγάρι ἐχάθη.

— Ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Χριστό, ὅλοι κοντά μου ἐλάτε!!

Ἐκίνησαν κ' ἐπάγησαν τρεῖς ἁγίαις γυναῖκες,

ἡ ἀδερφαὶς τοῦ Λάζαρου καὶ τοῦ Ἰακώβου ἡ μάνα

κ' ἐπήγαν μὲ τὴν Δέσποιναν εἰς τοῦ ληστή τὰ σπίτια.

35 Βρίσκουν τὰς θύραις του κλεισταῖς, τὰς θύραις σφαλισμέναις,
βρίσκουν καὶ τὰ παράθυρα βαρυὰ μανταλωμένα.

— Ἀνοίξτε, θύραις τοῦ ληστή, καὶ πόρταις τοῦ Πιλάτου.

- κ' ἢ πόρταις ἀπ' τὸν τρόμο τους ἀνοίξανε μονάχαις.
 Τηρᾶν δεξιὰ, τηρᾶν ζερβιά, βλέπουν τὸν Ἄι-Γιάννη.
 40 — Ἐλὶ, Ἄι-Γιάννη ἀγαπητέ, καὶ μαθητὴ τοῦ γυιοῦ μου,
 μὴν εἶδες τὸν ὑγιούλα μου καὶ τὸ διδάσκαλό σου;
 Βρίσκουν τὸν Πέτρον ὀμπροστὰ πικρὸν καὶ μαραμμένον.
 — Κάτσε, Πέτρε, μολόγα μου, κάτσε κουβέντιασέ μου.
 — Ποιὸς ἔχει γλῶσσα νὰ σ' τὸ εἰπῇ, καρδιά νὰ μολογήσῃ.
 45 γλέπεις ἐκεῖνον τὸν γυμνὸ καὶ τὸν ἐσταυρωμένον;
 ἐκεῖνος εἶν' ὁ γυιούλης σου, αὐτὸς ὁ δάσκαλός μου.

— 0 —

159.. ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ.

Ἰατριεῖδ, σελ. 66. Pass. 508—510. Ν. Πολίτ. 13 καὶ 14. Α. Σκελλαρ.
 Κυπριακά III, 63. Νισελ. ἀνάλ. 88,21.

- Ἀκοῦστε τὸ τί γίνηκε σὲ τόπο ξακουσμένο!
 Ἐκ' ἦτανε κ' ἐφώλειαζε θεριὸ καταραμένο,
 κί' ἂν δὲν τοῦ δίναν ἄνθρωπο νὰ φάῃ πουρνὸ καὶ βράδου
 κανένανε δὲν ἄφινε νερὸ νὰ πάῃ νὰ πάρῃ.
 5 Γι' αὐτὸ ἐρρίχνανε λαχνό, κί' ὅποιανου ἤθελε πέσει,
 θάσπελνε τὸ παιδάκι του τοῦ δράκοντα πεσκέσι.
 Ἔπεσε καὶ τοῦ Βασιληᾶ γιὰ τὴ Βασιλοπούλα,
 γιὰ νὰ τὴν φάῃ ὁ δράκοντας τὴν ὡμορφὴ κυρούλα,
 κί' ὁ Βασιληᾶς μὲ κλάμματα ἐφώναζε «σταθῆτε»,
 10 ὅλο τὸ βίό μου πάρτε το καὶ τὸ παιδί μ' ἀφῆτε»,
 κί' ὁ κόσμος ἀπεκρίθησαν ὅλοι μὲ στόμα ἓνα,
 — ἦ δὸς μας τὸ κορίτσι σου ἢ πέρνουμεν ἐσένα.
 — Γιὰ ντύστε την, στολίστε την καὶ σύρτε την ἔς τὴ βρύσι
 γιὰ νὰ τὴν φάγῃ τὸ θεριὸ χωρὶς νὰ τὴν μασσήσῃ.
 15 Ὁ Ἅγιος Γιώργης τάκουσεν εἰς τὴν Καππαδοκίαν,
 ἔς τὸ γλήγορό του τ' ἄλογο ἀνέβηκε μὲ βία
 ἔς τὸν δρόμον ὅπου ἔτρεχε, ἔς τὸν δρόμον ποῦ διαβαίνει
 σὲ μιὰ παντέρμη μεριά τὸν σαταν' ἀπανταίνει.
 — ὦ μέγα Ἅγιε Γιώργιε, γιατίι τόσο σπουδάζεις,

- 20 τὸ γλήγορό σου τ' ἄλογο γιατίι τὸ παραδιάζεις;
 — Καταραμένε σατανᾶ, πῶς ξέρεις τ' ὄνομά μου
 'κὼ ἐγὼ εἶμαι ξένος ἀπ' ἐδῶ, ξένα τὰ γονικά μου;
 Βαρὶ βίτσιά τ' ἀλόγου του, 'ς τὴ βρύσι κατεβαίνει
 κ' ἔρχε τὴν κόρη πῶστεκε σὴν μῆλο μαραιμμένη.
- 21 — Γιά φεύγα, καλληχάρι μου, φεύγα μὴ φάη κί ἐσένα
 αὐτὸ τὸ ἄγριο τὸ θεριὸ πῶ θά μὲ φάη ἐμένα.
 — 'ΗΣύχασε, κορίτσι μου, καὶ μὴ παρανοῶσαι,
 καὶ τοῦ Κυρίου τ' ὄνομα πάντα νὰ τὸ θυμάσαι.
 Ξετέλειξε κ' ἐκάθισεν ὀλίγο νὰ κομπήσῃ,
 22 ὥσω πῶ νάβγῃ τὸ θεριὸ ἀπ' τὴν μεγάλη βρύσι,
 καὶ ἔταν ἀρχισε ναβγῇ, ἔλα τὰ ὄρη ἐτρέμα,
 κ' ἡ κόρη ἀπὸ τὸν τρόμο τῆς ἔμεινε δίχως αἷμα.
 — Σύντησε, σήκου, νειούτσικε, τί τὸ νερό ἀφρίζει,
 καὶ γιά τ' ἐμένα τὸ θεριὸ τὰ δόντια του τὰ στρίζει.
- 23 Εὐθὺς πηδάει 'ς τ' ἄλογο, μὲ τὸ κοντάρι τρέχει,
 κί ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ θεριοῦ βρύσι τὸ αἷμα τρέχει.
 — Κόρη μ', ἐσφάγη τὸ θεριὸ, πῆγαινε 'ς τὸν γονή σου
 γιά νὰ χαρῇ καὶ νὰ χαροῦν οἱ φίλοι κ' οἱ δικοί σου.
 — Γιά πές μου, καλληχάρι μου, πές μου τὸ ὄνομά σου,
 40 γιά νὰ 'τοιμάσω χάρισμα νὰ στείλω τς ἀφεντειᾶς σου.
 — Γεώργιον μὲ κράζουνε εἰς τὴν Καππαδοκία,
 κί ἂν θά μοῦ στείλῃς χάρισμα οἰκιάσε μιὰν ἐκκλησία,
 καὶ μέσ' τὴ μέση ζωγραφιά νάχ' ἔγαν καθδαλάρη
 νὰ κονταρεύῃ τὸ θεριὸ μ' ἓνα βαρὺ κοντάρι.

Τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο ἔσμη ρκίνεται ἐπιζόμενον τὸ πάλαι ὡς δη-
 μῶδης ὡδή, ἀδομένη κατὰ τὴν 23 τοῦ Ἀπριλίου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τοῦ
 μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, καθὼς τὰ ὅμοια τούτου ἄδονται νῦν κατὰ
 τὰς ἐορτὰς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τοῦ Λαζάρου κτλ.

Ὁ κ. Ν. Πολίτης ἐν τινι ἀξιολόγῳ αὐτοῦ μελέτῃ περὶ Ἁγ. Γεωρ-
 γίου καὶ Περσέως δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ Ἀττ. Ἡμερολογίῳ τοῦ 1872,
 πειρᾶται ν' ἀποδείξῃ διὰ πολλῶν ἐμβριθῶν σκέψεων καὶ μαρτυρῶν ὅτι
 τὰ εἰς τὸν Ἀγ. Γεώργιον ἀφιερωμένα δημ. ἔσμητα οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν,
 εἰμὴ ὁ ἀρχαῖος μῦθος τοῦ Περσέως ἐλευθερώσαντος ἀπὸ τοῦ Ἀήτου τὴν

Ἀνδρομέδαν, διασωθεὶς παρὰ τοῦ Ἑλλ. λαοῦ ὑπὸ χριστιανικὸν ἔνδυμα.
Τὴν σχέσιν ταύτην τοῦ Ἀγ. Γεωργίου πρὸς τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν
κατέδειξαν ἤδη καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἡμέτεροὶ τε καὶ ξένοι λόγιοι.

160. Η ΚΟΛΑΣΙΣ.

Αἰ. 17, 18. Legr. 206, 93.

- Παρακαλῶ σε, Παναγιά, καὶ διπλοπροσκυνῶ σε,
νὰ μοῦ χαρίσης τὰ κλειδιά, κλειδιά τοῦ παραδείσου,
ν' ἀνοίξω νάμπω ζωντανὸς γύρω νὰ περπατήσω,
νὰ ἰδῶ τοὺς πλούσιους πῶς περνᾶν, καὶ τοὺς φτωχοὺς πῶς στέκουν.
- Κάθονταν ἡ φτωχολογιά 'ς τὸν ἥλιο, 'ς τὸν προσῆλιο
κ' οἱ πλούσιοι ἐκυλιόντανε 'ς τὴν πίσσα, 'ς τὸ σκοτάδι·
ἐκείτονταν κι' ὁ ἔξαρχος σὲ μι' ἄκρ' ἀκουμισμένος,
καὶ τοὺς φτωχοὺς ἀγνάντευε καὶ τοὺς παρακαλοῦσε.
- Φτωχοί, γιὰ πάρτε τ' ἄσπρα μου, δόστε μου μιὰ λαμπάδα.
- 10 — Ἐδῶ τὰ ἄσπρα δὲν περνοῦν, λαμπάδες δὲν πουλειοῦνται.
Ἐξαρχ', ἐσὺ τὸ ἤξερες πῶς ἦσουν γι' ἄλλον κόσμον,
δὲν λεημονοῦσες τοὺς φτωχοὺς, δὲν βόθηαγες τς ἀρρώστους;
Ἐξαρχ', ἐσὺ τὸ ἤξερες, πῶς εἶχες ν' ἀπεθάνης,
δὲν πῆγαινες εἰς τὸ σπερνό, δὲ σύχναζες 'ς τὸν ὄρθρο,
- 15 καὶ 'ς τὴν ἀγιά τῇ λειτουργιᾷ ποῦ τρέμ' ὅλος ὁ κόσμος;
θυμᾶσαι ὄντας ἐπαιρνες τὰ δέκα δεκαπέντε
κ' ἔβανες 'ς τὸ κρασὶ νερό, καὶ μέσ' τ' ἀλεῦρι στάχτη;

Τὸ ἄσμάτιον τοῦτο, σκιαγράφημα τῆς Εὐαγγελικῆς παραβολῆς
τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, ἄδεται ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν
Ἰωαννίνων παρὰ τῶν λεγόντων τὴν τοῦ Λαζάρου ὥδην ὡς παράρτημα
αὐτῆς. (Ἴδε καὶ ἀριθ. 495.)

161. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἐφές εἶδα ἔς τὸν ὕπνο μου ἔς τὸ στῶμα ποῦ κοιμῶμουν,
 τὸν ἀγγελόμ' ἐφίλευα καὶ τὸν Χριστὸ κερνοῦσα,
 καὶ τὴν κυρά τὴν Παναγιά θερμοπαρακαλοῦσα,
 νὰ μοῦ χάριση τὰ κλειδιά, κλειδιά τοῦ παραδείσου,
 νὰμπῶ νὰ ἰδῶ ποιὸς εἶν' ἐκεῖ, τ' εἶναι, καὶ τί δὲν εἶναι.
 Ἡῦρα τοὺς πλούσιους κείτονταν ἔς τὴν πίσσα, ἔς τὸ σκοτάδι
 εἶδα καὶ τὴ φτωχολογιά ἔς τὸν ἥλιο, τὸν προσήλιο,
 κ' εἶδα καὶ πλούσιον ἄρχοντα νὰ σκούζη, νὰ φωνάζη
 καὶ νὰ γυρεύη μιὰ σταξιά νερὸ σὰν διακονιάρης.

—o—

162. ΤΟ ΜΕΓΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ.

Ἐλᾶτ' ἐδῶ, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς γειτονοπούλαις,
 νὰ πᾶμε νὰ γυρίσουμε ἔς τὰ πράσινα λιβάδια,
 νὰ πᾶμε ἔς τὸ ψηλὸ βουνὸ νὰ ἰδοῦμε τὰ βαγγέλια,
 νὰ ἰδοῦμε γιὰ τὴν Παναγιά, ποῦ στρώνει, ποῦ κοιμᾶται.
 Κοιμᾶται ἔς τὰ τριαντάφυλλα, κυλιέται ἔς τὰ λουλούδια
 μὲ τοῦ Χριστοῦ τὴ δύναμι, τὴ χάρι τοῦ παιδιοῦ της.

Ἀμφότερα τὰ ἄσμεά τιν' ἄδονται ὡς παράρτημα τῆς τοῦ Λαζάρου ὁδοῦ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τῶν Γρεβθενῶν.

ΒΙΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ

Ι. ΒΑΥΚΑΛΗΜΑΤΑ Η ΜΙΝΥΡΙΣΜΑΤΑ.

---

163. Α'. Πάργας.

Κοιμήσου, χαϊδεμένο μου
καὶ μοσκαναθρεμμένο μου·

Νάνα του, νανάκια του,
ὕπνος 'ς τὰ ματάκια του·

5 Νάνα του καὶ νάνα του
νὰ μὴ τὸ δεῖρ' ἢ μάνα του,
νὰ μὴ τὸ δεῖρ' ἢ μάνα του
καὶ τὸ μαλώση ὁ τάτας του.

164. Β'. Αὐτόθι.

Κοιμήσου, σαββατόλουστο
τὴν Κυριακὴ ἀλλασμένο
καὶ τὴ Δευτέρᾳ 'ς τὸ σχολειὸ
σὰν μῆλο μυρισμένο.

5 Νάνι, τὸ πουλὶ τ' ἀηδόνι,
τ' Ἀλεξανδρινὸ παγώνι·

νάνι, νάνι, τὸ κανάρι
ποῦ τὸ νοῦ μου θὰ μοῦ πάρῃ.

165. Γ'. Αὐτόθι.

Κοιμήσου, χαϊδεμένο μου,
κάτι νὰ σοῦ χαρίσω,
νὰ σοῦ χαρίσω χάρισμα
τὴν Ἄρτα μὲ τὰ Γιάννενα,

5 τὴν Ἄρτα μὲ τὰ Γιάννενα
τὴ Χιὸ μὲ τὰ καράδια,
καὶ τὴν Κωσταντινούπολι
μὲ τὰ μαργαριτάρια.

Νάνι, νάνι, νὰ μοῦ κάνῃ
10 καὶ μ' ἀγκόνια νὰ πεθάνῃ·
νάνι, νάνι, ὁ γυιὸς τοῦ Ράλλη
κι' ὁ γαμπρὸς τοῦ γκενεράλη.

166. Δ'. Αὐτόθι.

Κοιμήσου, ποῦ νὰ σὲ χαρῇ
 ἡ μάνα ποῦ σ' ἐγέννα,
 κι' ὁ κύρης ὅπου σ' ἔσπειρε
 νὰ ἰδῇ παιδιὰ 'πὸ σένα.

• Ἔλα, ὕπν', ἀγάλ' ἀγάλι
 'ς τοῦ μικροῦ μου τὸ κεφάλι·
 ἔλα, ὕπν', ἀγκάλιασέ το
 καὶ γλυκ' ἀποκοίμισέ το.

167. Ε'. Ἰωαννίνων καὶ περιχώρων.

• Κοιμᾶται τ' ὡμορφο παιδί
 καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω;
 δὲν ἔχω μοσχοκάρυδα
 νὰ τὸ πετροδολήσω.

• Κούνια, κούνα τὸν ἀθέρα,
 τὴν καλὴ μου θυγατέρα·
 κούνια, κούνα τὸ ἀρνάκι,
 τὸ γλυκὸ μου τὸ παιδάκι.

168. Σ'. Αὐτόθι.

• Κοιμᾶται τὸ παιδάκι μου
 κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνάκι,
 κοιμᾶται, καὶ ψιλὰ πανὶ
 γυφαίνεται 'ς τὴν Πόλι,
 • κόφτουν τοῦ Ρήγα δουλαμὰ
 τοῦ Πίσκοπου φελόνι,

κόφτουν γιὰ τὰ Ρηγόπουλα
 ψιλὰ ποκαμισόπουλα,
 κόφτουν γιὰ τὸ παιδάκι μου
 ποκάμισα ν' ἀλλάξῃ.

169. Ζ'. Πάργας.

• Ὕπνε, ποῦ παίρνεις τὰ μικρά,
 ἔλα, πάρε καὶ τοῦτο,
 μικρὸ μικρὸ σοῦ τῶδωκα
 μεγάλο φέρεμού το·
 • μεγάλο σὰν ψηλὸ βουνό,
 ἴσιο σὰν κυπαρίσσι
 κ' οἱ κλώνοί του ν' ἀπλώνονται
 σ' Ἀνατολὴ καὶ Δύσι.

170. Η'. Αὐτόθι.

• Κουνιέται τὸ γαρύφαλο
 κουνιέται καὶ τ' ἀσῆμι,
 κουνιέται τὸ παιδάκι μου
 μὲ μιὰ κλωνὰ μ' πρεσίμι.
 • Ἔλα, ὕπν', ἀπὸ τῇ Χιό,
 κοίμισέ μου τὸ μικρό.
 Νάνι, νάνι, τὸ παιδάκι
 τὸ γλυκὸ μου τ' ἀηδονάκι·
 ἄσπρο σὰν τυρὶ χλωρὸ
 καὶ σὰν ρόδο τρυφερά.

171. Θ'. Αὐτόθι.

Τὸ δικό μου τὸ παιδί
εἶν' ἄσπρην καὶ φλωρί,
καὶ τὰ ξένα τὰ παιδιὰ
εἶναι κάλπικα φλωριά.

Τὸ παιδί μου τὸ καλὸ
πότε νὰ τὸ ἰδῶ γαμπρό,
νὰ τὸ ἰδῶ νὰ τὸ χαρῶ
μὲ τὴ νύφη 'ς τὸ πλευρό.

172. Ι'. Αὐτόθι.

Τοῦ παιδιοῦ μ' ἐγὼ τὸ γάμο
Μάη κι' Ἀπρίλη θὰ τὸν κάμω·
θὰ καλέσω νεοὺς καὶ γέρους
πρὸς ἀρχοντίας τοὺς καλητέρους.

Θὰ καλέσω καὶ τὸν Σπάνια
νὰ τ' ἀλλάξῃ τὰ στεφάνια,
καὶ τὴ Ρήγαινα τὴν ἴδια
νὰ τ' ἀλλάξῃ τὰ δαχτυλίδια.

173. ΙΑ'. Ἰωκιννίων.

Τὰ παιδί μου κι' ἂν ἀργῇ
κάπου τὰ χορὸ κρατεῖ,
κάπου γάμος γίνεται,
τὸ κρατοῦν καὶ χαίρεται.

Στοῦ παιδιοῦ μου τὴ χαρὰ
θε νὰ σφάξω χίλι' ἀρνιά,

χίλι' ἀρνιά, χίλια σφαχτὰ
χίλια γιδοπρόβατα.

174. ΙΒ'. Αὐτόθι.

Τὸ παιδί μου τ' ἄσπρο τ' ἄσπρο
τὸ καλέσανε 'ς τὸ κάστρο,
τὰ κορίτσια τοῦ Κατῆ
καὶ τοῦ Φιάσαν μπακλαή,
μπακλαή μὲ μύγδαλα,
ραβανή μὲ ζάχαρι.

Τὸ παιδί μου πάει, πάει,
Παναγιὰ νὰ τὸ φυλάῃ·
τὸ παιδί μου πάει, πάει,
ὁ Χριστὸς νὰ τὸ βοηθήῃ.

175. ΙΓ'. Αὐτόθι.

Ἔλα, ὕπνε, κ' ἐπαρέ το,
καὶ γλυκαποκοίμισέ το.

Σὺρ το μέσ' τοῦ Μάη τ' ἀμπέλι,
καὶ 'ς τοῦ Μάη τὸ περιβόλι
γὰ τοῦ δῶσ' ὁ Μάης λουλούδια
κι' ὁ περιβολάρης μῆλα·

νάνι, νάνι, τὸ παιδάκι
ποῦ κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνάκι.
Νάνι τὸ γλυκὸ τ' ἀηδόνη,
τ' Ἀλεξανδρινὸ παγώνι,

176. ΙΔ'. Αὐτόθι.

Νάνι του καὶ νάνα του,
 ὅσῳ νάρθ' ἡ μάνα του
 ἀπ' τὸ δαφνοπόταμο
 κί' ἀπ' τὸ κρυὸ νερό.

5 νὰ τοῦ φέρῃ λούλουδα
 γιούλια καὶ τριαντάφυλλα
 καὶ δυὸ τσουπωτὰ βυζιά
 σὰν τῇ ζάχαρι γλυκά.

—o—

ΟΜΟΙΑ ΑΔΟΜΕΝΑ ΥΠΟ ΤΩΝ ΜΗΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΤΡΟΦΩΝ ΕΙΣ ΒΡΕΦΗ
 ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΓΚΑΛΑΣ.

177. Α'. Πάργας.

Τάχτα του καὶ ράρα του,
 νὰ τοῦ ζήσ' ἡ μάνα του,
 νὰ χαρῇ τὸν τάτα του
 κί' ὅλα τ' ἀδερφάκια του.
 5 Τάχτα του καὶ μιὰ μηλιά
 πῶχει μάνα κοπελιά,
 πῶχει ἀφέντη παλληκάρι
 κ' ἔχει τοῦ θεοῦ τὴ χάρι.

179. Γ'. Αὐτόθι.

Πάρτε το, κρατεῖτέ το
 κί' ὅλῳ τραγουδεῖτέ το,
 νὰ πετᾷ σὰν πουλί
 νὰ πηδᾷ σὰν τ' ἀρνί
 5 νὰ κυττάῃ σὰν παγωνοῦδι
 νὰ γελάῃ σὰν ἀγγελοῦδι.
 Πάρτε το, χορέψτε το
 καὶ γλυκοχαιδέψτε το
 πέστε του νὰ ζῇ ν' ἀξάινῃ,
 10 τὰ κορίτσια νὰ μαραίνῃ.

178. Β'. Αὐτόθι.

Τάχτα του καὶ ράρα του,
 πῶς τὴν λέν' τὴ μάνα του;
 πηλοπίθι μὲ φακί
 τάχτα του καὶ ράρα του,
 5 πῶς τὸν λέν' τὸν τάτα του;
 μαστραπᾶ γλυκὸ κρασί.

180. Δ'. Ἴωαν. καὶ περιχώρων.

Πάρτε το, κρατεῖτέ το
 κί' ὅλῳ τραγουδεῖτέ το,
 ὡς ποῦ νάρθ' ἡ μάνα του
 ἀπὸ πέρ' ἀπ' τὸ χορὸ
 5 νὰ τοῦ φέρῃ δυὸ βυζιά
 ποῦναι ἄσπρα σὰν αὐγά,

ἀπαλὰ καὶ τσουπωτά,
 σὰν λεμόνια διαλεχτά,
 νὰ τ' ἀρμέξῃ νὰ τὰ πῖῃ,
 καὶ νὰ γλυκοκοιμηθῇ.

181. Ε'. Αὐτόθι.

Νὰ χορέψῃ θέλ' ἡ κόρη,
 καὶ παπούτσια δὲν ἐφόρει
 νὰ τῆς δώσω τὰ δικά μου
 γὰ χορέψ' ἡ πέρδικά μου.
 5 χόρευε καὶ καντοπήδα,
 τόρα ποῦσαι πουλακίδα.

182. Σ'. Αὐτόθι.

Ρίξου, ρίξου, ποῦλά μου,
 ρίξου, κοπελαυλά μου.
 Κι' ἂν σοῦ ρίξουν τσίγαλα
 κλέψα τα καὶ πάτει τα,
 5 κι' ἂν σοῦ ρίξουν τὸ γυαλί
 πάρ το, βάλ' το 'ς τὴν κορφή,
 κι' ἂν σοῦ ρίξουν τὸ γαμπρὸ
 πάρ ταν βάλ' τον 'ς τὸ πλευρό.

183. Ζ'. Πάργας.

Τάρι, γυιέ μου, ποῦ ἔλειπες,
 ποῦ ξενοβραδυάστηκες;

— Μάνα μου, 'ς τὴν πεθερά.

— Ἡ γλυκειά σου ἡ πεθερά,

5 γυιέ μου, τί σ' ἐφίλεψε;

— Μάνα μου, κἂν τίποτες.

— Μπά, ἡ σκύλλα ἡ πεθερά
 μήτ' αὐγὸ δὲν σῶψησε;

— Μάνα μου, σ' ἐγέλασα,

10 δεῖπνο μοῦχε πέρδικα

πρόγεμα μοῦχε λαγὼ

καὶ γλυκὸ γλυκὸ κρασί,

κ' ἦτανε κ' ἡ σιαστική.

— Μπά, ἡ σκύλλα ἡ πεθερά,

15 τὸ παιδί μ' ἐξώδεψε.

— Μάνα μ', δὲ μ' ἐξώδεψε

δυὸ φλωριά ν' ἐφίλεψα

τὴν καλή μου σιαστική

καὶ τὰ δυὸ τ' ἀρμάθιασε.

184. Η'. Αὐτόθι.

Θὰ παντρέψουν τὸ παιδί μου,
 θὰ τοῦ φέρουνε τὴ νύφη.

μὲ τὰ σοῦγδου, μὲ τὰ μούγδου
 καὶ μὲ δώδεκα γαληιώταις.

5 'Στὴν ἐμπροστινὴ γαληιώτα
 τοῦ παιδιοῦ μ' εἶν' ἡ γυναῖκα,

καὶ 'ς τὴν πεσινὴ γαληιώτα

θᾶναι τὰ πεθερικά του,

πρὺ θὰ φέρνουνε κοντά της

10 τ' ἀλογάριαστα προικιά της.

185. Θ'. Ἰωαννίνων.

Τοῦ παιδιοῦ μου ἐγὼ τὸν γάμο
καλοκαῖρι θὰ τὸν κάμω·
χώρια 'πὸ τοὺς συμπεθέρους
θὰ καλέσω νειοὺς καὶ γέρους,
τὸν πρωτόπαππα ὃχ τὴ Ζήτσα,
τὸν Πασχάλη ὃχ τὴν Καρίτσα
καὶ τὸν κύρι Νικολό
γιὰ νὰ σέρνουν τὸν χορό,
καὶ τὸν κύρι Στεφανῇ
γιὰ νὰ σκίζη τὸ δαδί,
καὶ τὸν κύρι Πηλαῶ
νὰ βαστάῃ τὸν μασσαλᾶ.

πάρτε, φᾶτε, μπρὲ παιδιά,
δὲν τὸν τρῶνε τὰ παιδιά,
μόν' τὸν τρῶνε οἱ γερόντοι
ὅπου δὲν ποταῶουν δόντι.

188. ΙΒ'. Πάργας.

Βρέχει, βρέχει καὶ χιονίζει
κι' ὁ παπᾶς τυρομυρίζει.
Ποῦ νὰ βάλουμε τὴ νύφη;
ἀποκάτου 'ς τὸ ρεδύθι.
ποῦ νὰ βάλμε τὸ γαμπρό;
ἀπὸ κάτου 'ς τὸ σταυρό.

186. Ι'. Αὐτόθι.

Ντῖνο, Ντῖνο, Κωσταντῖνο,
τὸ χορὸ δὲν τὸν ἀφίνω.
Νάση, Νάση καὶ Θανάση,
ὁ χορὸς δὲν θὰ χαλάση.
τὸ χορὸ δὲν τὸν ἀφίνω,
μὰ τὸν Ἅγιο Κωσταντῖνο,
μὰ τὸν Ἅγιον Ἀθανάση
ὁ χορὸς δὲν θὰ χαλάση.

189. ΙΓ'. Ἰωαννίνων.

Χαρ. 193,9-10.

Τούμπου, τουμπουτέλο,
τὸ Φράγκο δὲν τὸν θέλω
γιατὶ φορεῖ καπέλλο,
μόν' θέλω τὸ Μανώλη
ὅπουρθ' ἀπὸ τὴν Πόλι,
γιατὶ φορεῖ φακιάλι.

187. ΙΑ'. Αὐτόθι.

Μάθεταν τί γείνει φέτο;
ἐσκοτώσαν ἓναν πέτο,
τὸ κεφάλι φκιάσαν σέτο,
τὸ ποδάρι καθραμᾶ,

190. ΙΔ'. Αὐτόθι.

Πέντε ποντικοὶ βαρδάτοι
μοῦ γκρεμνίσαν τὸ κρεβδάτι,
κι' ἄλλοι πέντε ἡμερωμένοι
μοῦ τὰ στῆσαν οἱ καϊμένοι.

191. ΙΕ'. Αὐτόθι.

Κατέβα, μῆλο,
νὰ σ' ἐρωτήσω,
τί κἀν' ἡ κόρη·

—πλέκει γαῖτάνι.
5 —τίνος τὸ πλέκει;
—τοῦ Καραγιάννη.

—ο—

ΟΜΟΙΑ ΑΔΟΜΕΝΑ ΟΤΑΝ ΚΡΑΤΩΣΙ ΤΑ ΒΡΕΦΗ
ΠΑΤΩΝΤΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ.

192. Α'. Ἰωαννίνων.

Πῆγα πέρα πέρα
μέσ' τοῦ Τηραπέρα
κ' ἡῦρα μιὰ κοπέλα
πῶτρῳγε σταφύλια.

5 Τς εἶπα, «δός μου ἓνα,»
μᾶδῳκε τὸ ἓνα,
Τς εἶπα, «δός μου κι' ἄλλο
μαῦρο καὶ μεγάλο,»
μᾶσκας' ἓναν μπάτσο
10 κ' ἔπασα ἱς τὸ βάλτο·
βγῆκα τῷ σαββάτῳ
σὰν τραγὶ βαρβάτο.

193. Β'. Αὐτόθι.

Σήμερα τὰ Φῶτα
καρκαλίζ' ἡ κόττα
πίσ' ἀπὸ τὴν πόρτα·
τὴν φωνάζ' ὁ πέτοσ
5 δὲν ἀπολογιέται,

ρίχν' ἓνα λιθάρι
τσάκα ς' τὸ ποδάρι.
Λέλε, ποδαράκι μου
καὶ καλαποδάκι μου.

194. Γ'. Αὐτόθι.

Φέρτε μου τὴ σέλλα μου
καὶ τὸ σαλιθάρι μου,
νὰ πηδήσω ν' ἀνεβῶ
νὰ φωνάξω—Σιμιτση,
5 σιμιτση καλόγερε,
τὰ παιδιὰ ποῦ βάφτισες,
ἔπεσαν κι' ἀρρώστησαν.

195. Δ'. Αὐτόθι.

Ἵστὸ κελὶ μιανῆς καλόγρηας
ποῦχ' ἀνώγηα καὶ κατώγηα,
ἀνοιξα κ' ἐμπῆκα μέσα
5 κ' ἡῦρα λύκο ποῦ χορεύει

κι' ἄλωποι ποῦ μαγερεύει ,
 ὁ λαγῶς λαλεῖ τῇ λύρα ,
 τὸ κουνάβι τῇ φλογέρα
 κι' ὁ σπαντόςχοιρος ὁ γίγας
 10 κάνει μάτι τῆς χελώνας ,
 κ' ἡ χελώνα καμαρόνει
 καὶ 'ς τὴν τρύπα τῆς τρυπώνει
 βγῆκ' ἀπάνου 'ς τὴν κρεβδάτα 5
 κ' ἡῦρα πῆττα καὶ κουλούρα
 15 καὶ κομπλίτσα μὲ τὸ γάλα .

196. Ε'. Ἰωαννίνων.

Κούκου, κούκου!!
 —τί ἔχεις, πέτο, καὶ λαλεῖς;
 —μ' ἐδεῖραν ἡ κοπέλαις.
 —Ποῦ εἶν' ἡ κοπέλαις;
 5 —Πάγησαν γιὰ ξύλα.
 —Ποῦ εἶν' τὰ ξύλα;
 —Τάχαψ' ἡ φωτιά.
 —Ποῦ εἶν' ἡ φωτιά;
 —Τὴν ἔσβυσ' ἡ βροχή.
 10 —Ποῦ εἶν' ἡ βροχή;
 —Τὴν ἔπιε τὸ βόιδι.
 —Ποῦ εἶναι τὸ βόιδι;
 —Πῆγε νὰ πιῇ νερὸ
 καὶ τῶφαγαν οἱ μπακάκοι

197. Σ'. Αὐτόθι.

Λέλεκα, παπᾶ χατζῆ!
 μὴν εἶδες τὰ πρόβατα;
 —Τὰ εἶδα κ' ἐβοσκούσανε
 κάτου 'ς τὰ λακκώματα.
 Λύκος βγῆκε τᾶφαγεν,
 ἄλωποι τὸν κύτταζε,
 ὅλ' οἱ σκύλλοι γαύγιζαν
 κι' ὁ βοσκὸς ἐρρούχνιζε.

198. Ζ'. Αὐτόθι.

Ἄναψα κλωνὶ δαδί,
 κ' ἔκαψα τὴν τσέπη μου
 ποῦχε ἀχούς, ποῦχε τροχοῦς,
 ποῦχε κάμπους καὶ βουνά.
 5 Τὰ βουνά εἶχαν δεντριά;
 τὰ δεντριά εἶχαν κλαριά;
 τὰ κλαριά εἶχαν φωληαῖς,
 ἡ φωληαῖς εἶχαν αὐγά,
 τ' αὐγά ἔγειναν πουλιά,
 10 τὰ πουλιά ἔβγαλαν φτερά.

199. Η'. Αὐτόθι.

Πέντε ποντικοὶ καὶ δεκοχτὼ νυφίτσες
 γάμον ἔκαναν, μ' ἓνα σπειρὶ κριθάρι,
 καὶ τ' ἄλέσανε ἔστοῦ σφονδυλιοῦ τὴν τρύπα,
 καὶ τὸ ζύμωσαν ἔς τῆς ψείρας τὸ τομάρι·
 5 ψείρα ζύμονε, κονίδα κοσκινοῦσε,
 καὶ χοντρόψυλλος τὸν φοῦρνο ἐσυδδαυλοῦσε·
 σπίθα πέταξε κ' ἔκαψε τὸ παλάτι.

200. Θ'. Αὐτόθι.

Pass. 273—277.

Λάλειε πέτος, ξύπναε τὸ γέρο,
 ποῦ φύλαγε τὸν κῆπο
 μὲ τὰ τριανταφυλλάκια.
 Ἦρθεν ἄλωποῦ κ' ἔφαγε τὸν πέτο,
 5 ποῦ ἐλάλει κ' ἐξύπνα τὸ γέρο,
 ποῦ φύλαγε τὸν κῆπο κ.τ.λ.
 Ἦρθε σκύλλος κ' ἔφαγε τὴν ἄλωποῦ,
 ποῦ ἔφαγε τὸν πέτο,
 ποῦ ἐλάλει κ' ἐξύπνα κ.τ.λ.
 10 Ἐπεσε τὸ ξύλο κ' ἐσκότωσε τὸν σκύλλο,
 ποῦ ἔφαγε τὴν ἄλωποῦ,
 ποῦ ἔφαγε τὸν πέτο κ.τ. λ.
 Ἄναψε ὁ φοῦρνος κ' ἔκαψε τὸ ξύλο,
 ποῦ ἐσκότωσε τὸ σκύλλο,
 15 ποῦ ἔφαγε τὴν ἄλωποῦ κ.τ.λ.
 Ἦρθε τὸ ποτάμι κ' ἐσβυσε τὸ φοῦρνο,
 πῶκαψε τὸ ξύλο
 ποῦ ἐσκότωσε τὸ σκύλλο κ.τ.λ.
 Ἦρθεν ἓνα βόιδι κ' ἔπιε τὸ πατάμι,
 20 ποῦ ἐσβυσε τὸν φοῦρνο,

ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο κ.τ.λ.
 Ἦρθε λύκος κ' ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπιδε τὸ ποτάμι,
 ποῦ ἔσδυσσε τὸ φουῖρνο κ.τ.λ.
 25 Ἦρθε τὸ τουφέκι κ' ἐσκότωσε τὸν λύκον
 ποῦ ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπιδε τὸ ποτάμι κ.τ.λ.

II. ΕΡΩΤΙΚΑ.

201. Η ΠΟΙΜΕΝΙΣ ΜΑΡΩ.

Νὰ χάλαγ' ἡ Παραμυθιά νὰ γένονταν λιβάδια,
 λιβάδια γιὰ τὰ πρόβατα, λιβάδια γιὰ τὰ γίδια,
 κ' ὁ πιστικὸς ποῦ τὰ φυλάει, τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 ν' ἀρραβωνιάσῃ τὴν καλὴν, τὴν παινεμένην Μάρω,
 5 νὰ τοῦ πηγαίνει τὸ ψωμί μὲ τὸν τρουβᾶ ἔς τὴν πλάτη.
 —Μάρω μου, ποῖος σοῦ τῶφκιασε τ' ὀλόχρυσον ζωνάρι;
 —μοῦ τῶφκιασεν ὁ πεθερὸς κί' ὁ γυιὸς τῆς κυραμάνας.
 —Μάρω μου, ποῖος σ' ἀγόρασε τὸ ἀργυρὸν γιουρτάνι;
 —τ' ἀγόρασεν ὁ πεθερὸς κί' ὁ γυιὸς τῆς κυραμάνας.
 10 Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, καὶ σένα, κυραμάνα,
 τὸ τίνοσ εἶν' τὰ πρόβατα ποῦ βόσκουν ἔς τὰ λιβάδια;
 —δικὰ μας εἶν' τὰ πρόβατα, δικὰ μας, κυρὰ νύφη.
 —Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, κ' ἐσένα, πεθερά μου,
 τὸ τίνοσ εἶναι τὰ τραγιά, τ' ἄλογα, τὰ γελάδια;

- 15 —δικά μας εἶν' τὰ ζωντανά, ὅλα δικά μας, νύφη.
 —Λύκος νὰ φάῃ τὰ πρόβατα, λύκος νὰ φάῃ τὰ γίδια,
 καὶ ν' ἀπομείνῃ ὁ πιστικὸς τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 γιὰ νάχω γὼ τὸν πιστικὸ, νὰ παίζω νύχτα μέρα.

—o—

202. Η ΘΕΡΙΣΤΡΙΑ ΜΑΡΩ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μάρω μ', μὴν κουρνιαχτίζεσαι καὶ μὴ σὲ φένη ὁ ἥλιος!
 —Τὸν κουρνιαχτὸ τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἥλιο γὼ τὸν θέλω,
 γιὰτὶ τὸν πρωτολιχνιστὴ θέλω νὰ πάρω γι' ἄντρα.
 —Μάρω μ', ὁ πρωτολιχνιστὴς πολλὰ προικιά γυρεύει,
 5, θέλει χωράφι' ἀθήριστα μ' ὅλους τοὺς θεριστάδες,
 γυρεύει μύλους δώδεκα μ' ὅλους τοὺς μυλωνάδες,
 γυρεύ' χιλιάδες πρόβατα καὶ νᾶν' καὶ γκαστρωμένα,
 καὶ παρακάλειε τὸν Θεὸ πλούσια γιὰ νὰ σὲ κάμῃ.
 Ἐκεῖ ποῦ παρακάλαγεν σύγνεφα τρία βγήκαν,
 10 τῶνα ἔχυνε φιλὴ βροχὴ, τ' ἄλλο ψιλὸ χαλάζι,
 τὸ τρίτο τὸ παχύτερο χοντρὸ μαργαριτάρι.
 Ἄνάρη' ἀνάρηα τῶρριχνε ρίζαις γιὰ νὰ μὴν πιᾷσῃ,
 κ' ἐκεῖνο ρίζαις ἔπιασε, ρίζαις καὶ παραρρίζαις.
 Πασάδες τὸ θερίζουνε, μπέηδες δεματιάζουν,
 15 κ' ἡ Μάρω μὲ τὴ μάνα της ἔτρεχε τὸ κατόπι,
 γιὰ νὰ σταχολογήσουνε ἐκεῖνο ποῦχε μένει.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται κατὰ τὸν θερισμόν. Ὀλίγιστα τοιαῦτα σώ-
 ζονται εἶναι δὲ ἀρχαιότατα. Ἴδε καὶ ἀριθ. 281 καὶ 496.

—o—

203. Η ΣΕΜΝΗ ΝΕΑΝΙΣ.

Μαῦρα ματάκια ποῦ εἶδα γὼ, καὶ διάφορο δὲν εἶχα!
 Μ' ἐπῆρε τὸ παράπονο κ' ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης,

- καὶ πρὸς τὴν κόρη ἐσίμωσα καὶ πρὸς τὰ μαῦρα μάτια.
 Ἡ κόρη ἦταν φρόνιμη, φρόνιμη, λογισμένη.
 5 —Πίσω τραθήξου, φώναξε, τὸ χέρι μὴν ἀπλόνης,
 τί μαραγκιάζει ὁ κόρφος μου, χαλνάει τὸ πρόσωπό μου,
 κι' ἂν μ' ἀπεικάσ' ἡ μάνα μου θὲ νὰ μὲ καταριέται.

—o—

204. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΧΕΚΤΙΚΟΥ.

- Ἐφές ἀπερνοδιάβαινα, κόρη, ἀπ' τὴν γειτονιά σου,
 κι' ἄηκουγα ποῦ σὲ μάλονεν ἡ σκύλλα ἡ πεθερά σου,
 κι' ἂν σὲ μαλόνῃ γιὰ τ' ἐμέ, πές μου νὰ μὴ διαβαίνω.
 —Διάβαιν', ἀγάπη μ', διάβαινε, διάβαινε σὰν διαβαίνεις,
 5 κι' ὅταν διαβαίνης μὲ πολλοὺς τὴν πόρτα μὴ κυττάζης.
 κι' ὅταν διαβαίνης μοναχὸς παῖζε καὶ χαμογέλα,
 καὶ μάσε λιανοχάλικα, ρίξ' τα 'ς τὰ κεραμίδια.
 Κοιμᾶς' ἀστρί, κοιμᾶς' αὐγὴ, κοιμᾶσαι νεῖο φεγγάρι!
 κοιμᾶται τὸ γαρούφαλο σιμὰ 'ς τὸν χλεμπονιάρη!
 10 Ὁ χλεμπονιάρης ρούχαζε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει,
 —Τ' ἔχεις κόρη μ', καὶ θλίβεσαι, τ' ἔχεις κι' ἀναστενάξεις;
 Μῆνα πεινᾷς, μῆνα διψᾷς, μῆνα δὲν ἔχεις ροῦχα;
 —Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε μοῦ λείπουν ροῦχα,
 Μοῦ λείπει τὸ καλῆτερο, ἡ ἄξια συντροφιά μου.

—o—

205. ΕΤΕΡΟΝ, Η ΕΛΕΝΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Xac. 52, 42. Faur. II, 160.

- Ἐμαραθῆκαν τὰ δεντριά, τ' ἄνθια καὶ τὰ χορτάρια,
 γιὰ τῆς Ἑλένης τὸν καὺμὸ τῆς κακοπαντρεμμένης,
 ποῦχε ἀρραβῶναις δώδεκα καὶ δέκα δαχτυλίδια.
 —Λένη, γιατί' εἶσαι κίτρινη; σὲ λένε μαραζάρα.
 5 μὴ σὲ μαραίνουν τὰ φλωριά καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια;

— Δὲ μὲ μαραίνουν τὰ φλωριὰ καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια
 μόν' μὲ μαραίνει ὁ ἄντρας μου αὐτὸς ὁ μαραζάρης.
 Σήκω, μαράζη, πλάγιασε, σήκω, μαράζη, πέσε,
 κι' ἄπλωσε τὰ ξεράδια σου 'ς τὸν ἀργυρό μου κόρφο,
 10 νὰ βρῆς δυὸ κιτρολέημονα ὅπου μοσχοβολᾶνε,
 νὰ βρῆς τοῦ Μάγῃ τῇ δροσιά, τ' Ἀπρίλη τὰ λουλούδια.
 Ὁ μαραζάρης κείμεται 'ς τὴν ἄκρη πλαγιασμένος
 κ' ἐγὼ ἡ μαύρη μοναχὴ 'ς τὸ ἔρμο μου τὸ στρώμα.

—o—

206. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Τρεῖς ἀδερφάδαις ἤμασταν κ' ἡ τρεῖς παντρευθηκάμαν,
 ἢ μιὰ ν' ἐπῆρε βασιληά, ἢ ἄλλη τὸ Βεζύρη,
 κ' ἐγὼ ἡ ὠμορφότερη πῆρα ἓναν πλούσιο γέρο.
 Ὅπου βασιληά φένουν ἄρνιά, εἰς τοῦ Βεζύρη κότταις,
 5 'ς τὸ γάμο τοῦ παληόγερου κριάρια καὶ μοσχάρια.
 Ἡῦρα κοπάδι' ἀλόγιαστα, βοιδάλογα ν' ἀγέλαις,
 ἀμπελοχώραφ' ἄμετρα, ἀμπάρια καὶ βαγένια,
 καὶ τί τὰ θέλω ἡ ὄρφανὴ καὶ τί τὰ θέλω ἡ δόλια,
 καὶ νάχω τέτοια συντροφιά 'ς τὸ στρώμα, 'ς τὸ πλευρό μου,
 10 πρωτόγερον, βρωμόστομα, κουφάγιαν καὶ τσιμπλιάρην!
 Ἀνάθεμα τῇ μάνα μου, κ' ἡ γῆς νὰ μὴ τὴν λυώσῃ
 τὴν προξενήτρα πῶδαλαν γιὰ νὰ μ' ἀρρεβωνιάσῃ.

—o—

207. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Δε μὲ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρινά,
 μόν' μὲ βαροῦν τῆς κόρης τὰ μηνύματα·
 μὲ τὰ πουλιά μου μῆναι καὶ μὲ τοὺς ἀητούς,
 «ὅπου κι' ἂν ἦσαι ξένη μ', γλήγορα νάρθῃς,

- 5 γιατὶ μ' ἐπροξενέψαν καὶ μὲ πάντρεψαν.
 Μῶδωκαν γέρον ἄντρα, κ' εἶν' καὶ ράθυμος,
 τὸ βράδῳ μὲ μαλόνει γιὰ τὰ στρώματα,
 καὶ τὰ ταχὺ μὲ στέλγει γιὰ κρυὸ νερό,
 σύκλον βαρὺ μοῦ δίνει, κ' ἄλυσον κοντόν.
 10 κρεμῶ καὶ δὲ μρυ φτάνει, βασανίζομαι,
 κ' ἐννητὰ ὀργυιαὶς μαλλάκια τὰ μισόκοφα.
 Ὅπου κ' ἂν ἦσαι, ξένε μ', γλήγορα ἀρθῆς.»

—o—

208. Η ΑΓΕΛΠΙΣΙΑ.

- Δέν σου τὸ εἶπα, σκύλλα κόρη, 'ς τὸ γιάλὸ μὴν κατεβῆς,
 τί ὁ γιάλὸς θὰ φουρτουνιάσῃ, κ' ἂν σὲ πάρῃ θὰ πνιγῆς!
 — Ἄν μὲ πάρῃ, κ' ἂν μὲ βγάλῃ ὅξω 'ς τὰ βαθυὰ νερά,
 τὸ κορμὶ μου κάνω βάρκα καὶ τὰ χέρια μου κουπιὰ
 5 κολυμπῶντας θὰ περάσω 'ς τὸ ἀντίπερα νησί,
 τὴν ἀγάπη μου γιὰ νάδρω, γιὰ νὰ ἤμαστε μαζί.
 Κάλλια τῶχ'ω ν' ἀπεθάνω, καὶ τὸ κύμα νὰ μὲ πιῇ,
 παρὰ νᾶμαι μέρα νύχτα ἐρημὴ καὶ μοναχῇ.

—o—

209. ΟΙ ΕΡΑΣΤΑΙ. (ΓΑΡΓΑΣ).

- Κόρη, ὅταν ἐφιλιώμαστε νύχτα ἦταν, ποῖος μᾶς εἶδε;
 Μᾶς εἶδε τῆς νυχτὸς τ' ἀστρί, μᾶς εἶδε τὸ φεγγάρι,
 καὶ τὸ φεγγάρι ν' ἔσκυψε τῆς θάλασσας τὸ εἶπε,
 θάλασσα τό εἶπε τοῦ κουπιοῦ καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη
 5 κ' ὁ ναύτης τὸ τραγούδησε τῶμαθ' οἱ γειτόνοι,
 τῶμαθε κ' ὁ πνευματικὸς τῆς μάνας μου τὸ εἶπε,
 κ' ὁ κύρης μ' ἀπ' τῇ μάνα μου τῶμαθε κ' ἐπεισμώθη
 μ' ἔβρισαν καὶ μ' ἐμάλωσαν καὶ προσταγὴ μοῦ ὅδωκαν,

οὔτε 'ς τὴν πόρτα μου νάδῳ, οὔτε 'ς τὸ παραθύρι.

- 10 'Στὸ παραθύρι ἐγὼ θάδῳ γιὰ τὸ βασιλικό μου,
 κ' ἐγὼ τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπῶ θὲ νὰ τὸν κάμω ἀηταῖρι.

Οἱ 4 πρῶτοι στίχοι ἀπαντῶνται καὶ παρὰ Fauriel, (II, 416).

210. ETERON.

- Βρέχει ὁ Θεὸς καὶ βρέχομαι, χιονίζει κι' ὄξω μένω
 δὲν τῶχω πῶς θὲ νὰ βραχῶ, ὄξω ποῦ θὲ νὰ μείνω,
 δὲν τῶχω πῶς θὰ χτυπηθῶ ἀπὸ κακὸν πλευρίτη,
 ἢ ἀπὸ μαχαιριὰ πικρὴ τὸ γαῖμά μ' ἂν θὰ τρέξη,
 5 μόν' τῶχ' ὅπου εἶμαι ἔρημο, καὶ ποιὸς θὲ νὰ μὲ κλάψῃ;
 — Ἄν δὲ σὲ κλάψ' ἡ μάνα σου, ξένε μ', κ' ἡ ἀδερφή σου,
 ἐγὼ κρυφ' ἀπ' τὴ μάνα μου μέσα 'ς τὸ περιβόλι,
 θὰ χύνω μαῦρα δάκρυα, τὸ χῶμα νὰ ποτίζω,
 θὰ κλαίω νύχτες καὶ πουρναῖς, νὰ καίω τὰ χορτάρια.

211. Η ΑΓΟΛΕΣΘΕΙΣΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Δικό μ' ἦταν τὸ φταίξιμο,
 νὰ χάσω τόσο τρέξιμο.
 Ἦρθα καὶ σ' ἡῦρα μοναχὴ
 καὶ δὲ σ' ἐχόρτασα φιλί·
 5 σ' ἐκύτταξα ν' ἀχόρταγα
 κ' ἐκάθομουν κ' ἐρώταγα,
 τὸ ποῦ νὰ ἦν' ἡ μάνα σου,
 κι' ὁ ἄγριος ὁ πατέρας σου!
 Ἦ μάνα σου 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 10 κι' ἀφέντης σου 'ς τὰ Γιάννενα,
 κ' ἐσὺ κοντὰ 'ς τὸν μπουταλᾶ,
 μὲ τὰ ματάκια χαμηλά.

212. Ο ΜΝΗΣΤΗΡ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Παρακαλῶ σε, πέρδικα, καὶ προσκυνῶ σε, κόρη,
 νὰ μοῦ δανείσης τὰ κλειδιά νάμπῳ 'ς τὸ περιδῶλι
 νὰ κόψω κιτρολέημονα καὶ κιτροκαρυοφύλλι,
 καὶ νὰ σοῦ στείλω χάρισμα διαμάντι δαχτυλίδι.
 Φτιασμένο εἶναι 'ς τὴ Βενετιά, 'ς τὴν Πόλι ἀγορασμένο,
 κ' ἡ μάνα μ' γιὰ τὴ νύξη της τῶχ' ἀποφασισμένο.
 Τὴ μάνα σου τὴν ἀγαπῶ, καὶ τῆς φιλῶ τὸ χέρι,
 καὶ θὰ τὴν κάμω πεθερά κ' ἐσεῖ γλυκὸ μ' ἀηταῖρι.

—ο—

213. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΟΥ ΕΡΑΣΤΟΥ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἵστὴ ρίζα τοῦ βασιλικοῦ, 'ς τὴ ρίζα τοῦ βαρσάμου,
 ἀκούμπησα νὰ κοιμηθῶ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
 κ' εἶδα 'να εἴνορ' ἀχαμνὸ ἐκεῖ ὅπου κοιμούμουν.
 Ἡ ἀγάπη μου παντρεύτηκε κ' ἐπῆρ' ἕναν ὀχτρὸ μου,
 5 δὲ φτάνει πῶς παντρεύτηκε καὶ τὸν ὀχτρὸ μου πῆρε,
 μόνον κ' ἐμὲ προσκάλεσε γιὰ νὰ τὴν στεφανώσω
 κ' ἐρξιακα στέφανα χρυσᾶ, λαμπάδες ἀσημένιαις
 καὶ τὸ στεφανοσκέπασμα μαργαριτοπλεγμένο.
 Ἄν ἀληθέψῃ τ' ὄνειρο, καὶ πάρῃ ἄλλον ἄντρα,
 10 ὅλοι νὰ πᾶν 'ς τὸ γάμο της κ' ἐγὼ 'ς τὰ σάβανα της,
 ὅλοι νὰ πᾶνε πρόβατα κ' ἐγὼ μιὰ μαύρη γάτα.

Ἡ στροφή (τσάκισμα) τοῦ ᾄσματος «σύρμα καὶ Βασιλικὴ» εἰς δὲ τὸ
 6'. κῶλον τοῦ στίχου «σύρμα καὶ Ἀναστασιὰ».

—ο—

214. Ο ΚΥΝΗΓΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Σαο. VII, 44.

Ἐπῆρα τὰ σκυλλάκια μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,
 αὐγίτσ' αὐγίτσα κίνησα κρυφ' ἀπ' τὰ γονικά μου,

- τρέχω, πηδάω, πηλαλῶ, ἔς τὸ ριζοβοῦνι φτάνω,
καὶ ἔς τὸ βουνὸν ἀνεβαίνοντας λαγούς, περδίκια πιάνω.
- 5 Ὡρῶ δεξιὰ, Ὡρῶ ζερβιά, Ὡρῶ ἓνα κυπαρίσσι,
Ὡρῶ μιὰ κόρη ἴπῳ πλενε σὲ μαρμαρένια βρῦσι.
Ἐξύγῳσ' ἀλαφρ' ἀλαφρὰ φτάνω ἔς τὴν κόρ' ἐκείνη,
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι μου τς ἔδωκα νὰ μοῦ πλύνῃ.
— Καὶ πῶς μοῦ δίνεις, κυνηγέ, μαντύλι νὰ σοῦ πλύνῳ,
- 10 τῶρα εἶν' ἀργὰ καὶ πάρωρα, δὲν ἔχω ποῦ νὰ μείνω.
— Ἄν ᾤν' ἀργὰ καὶ πάρωρα καὶ δὲν θὲ νὰ προφτάσῃς,
ἔλα μαζί μου, κόρη μου, τὴ νύχτα νὰ περάσῃς,
πῶχω λαγούς καὶ πέρδικες, βιολὶ καὶ ταμπουράδες,
κλίνη πλατειά, στρῶμ' ἀπαλὸ κί' ὄλαις ταῖς νοστιμαδες.
- 15 — Γιὰ δέσε τὰ σκυλλάκια σου ἔς ἐνοῦ δεντριοῦ κλωνάρι,
μὴ μοῦ δαγκάσουν καὶ μοῦ φᾶν τὸ ἄσπρο μου ποδάρι.
— Κόρη μου, τὰ σκυλλάκια μου λαγούς περδίκια πιάνουν,
καὶ τὰ κορίτσια τὰ ἴμορφα ποτὲ δὲν τὰ δαγκάνουν.
Ἡ μάνα τῆς ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὸ παραθύρι
- 20 κ' ἐφώναζε τῆς κόρης τῆς ἔς τὸ σπίτι νὰ διαγεῖρῃ.
— Ἀπόπλυνα, μανοῦλά μου, καὶ θέλω νὰ διαγεῖρῳ,
μόν' μὲ κρατεῖ ὁ κυνηγὸς ὅπουν' ἐδῶ τριγύρω.
— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ κυνηγὸς ποῦ σ' ἔπιακε ἔς τὰ βρόχια,
καὶ δὲν φοβᾶται, κόρη μου, τὰ δέκα σου τ' ἀδέρφια;
- 25 — Ἄν ἔχῃς δέκα ἀδερφούς, καβδαλαραίους δέκα,
ἐγὼ γιὰ σένα τοὺς χτυπῶ, σὲ θέλω γιὰ γυναῖκα.
— Κι' ἂν ἔχω τριάντα ν' ἀδερφούς, καβδαλαραίους τριάντα,
δὲν τοὺς φοβοῦμαι, κυνηγέ, κ' ἐγὼ σὲ θέλω γι' ἄντρα.

— 0 —

215. Η ΑΠΟ ΚΟΥΜΠΑΡΑΣ ΝΥΦΗ.

Faur. II, 376. Tomas. 109. Ζαμπ. 744,32. Pass. 436. Legr. 300,135.

Νεοελλ. ἀνάλ. 90,24. Ἐθν. ἡμερ. Βρετ. 1866, σ. 258.

Εἴκοσι δύο Κυριακαὶς κ' εἴκοσι δυὸ Δευτέραις,
δὲν εἶδα τὸν πολυαγαπῶ νὰ κατεβῇ ἔς τὸ φόρο,

- καὶ μέσα ἔς ταις εἴκοσι δυὸ τὸν εἶδα νὰ περνάη.
 Σὰν περιβόλι ἐμύριζε, σὰν νεραντζιά ἀνθοῦσε,
 5 καὶ φοῦνε' ἀπὸ τριαντάφυλλα ἔς τὸ χέρι του κρατοῦσε.
 — Ποῦ ἦσαν, λεβέντη μ' ὥμορφε καὶ πολυαγαπημένε,
 ποῦ ἦσαν κ' ἐγὼ σ' ἐγύρευα, ποῦ ἦσαν καὶ σὲ γυρεύω;
 — Καλὴ σου ἡμέρα, πέρδικα, χρυσῆς αὐγῆς τρυγῶνα,
 χι' αὐριο καλοξημέρωμα, χρυσῇ μου περιστέρα.
 10 — Ποῦ φεύγεις, γαϊτανόφρυδε, σταμάτα νὰ σοῦ κρίνω·
 — ὁ κύρης μου κ' ἡ μάνα μου μοῦ τοίμασαν τὸν γάμο,
 κι' ἂν θέλῃς ἔλα γιὰ νουνά, γιὰ νὰ μὲ στεφανώσης.
 Κινάει καὶ πάει ἔς τὴ μάνα τῆς σὰν μῆλο μαραμμένο.
 — Μάνα μου, μ' ἐκαλέσανε νὰ πάω νὰ στεφανώσω,
 15 τὸν νεῖον ὅπου καρτέραγες ἄντρα γιὰ νὰ τὸν πάρω.
 — Καὶ πῶς τὸ λές, παιδάκι μου, νὰ πᾶς νὰ στεφανώσης!
 ἔχεις ποδάρια νὰ σταθῇς καὶ μάτια νὰ κυττάξῃς;
 — Μάνα μου, τ' ἀποφάσισα, θὰ πάω μὲ τὰ στεφάνια,
 καὶ θε νὰ κάμω ὑπομονή, γερὴ καρδιά θὰ δείξω.
 20 — Ντύσου, στολίσου, κόρη μου, καὶ σύρε ἔς τὴν εὐκή μου,
 κουμπάρα σὲ ξεπροβοδῶ καὶ νύφη νὰ γυρίσης.
 Ἐντύθηκ', ἐστολίστηκε, μὲ τὰ καλῆτερά της,
 βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο.
 Τὴν εἶδ' ὁ ἥλιος, θάμπωσεν, ἡ ἐκκλησιά, καὶ στρίζει,
 25 τὴν εἶδε κ' ἔπαψ' ὁ παπᾶς, ἐπάψανε κ' οἱ διάκοι,
 τὰ φαλτικά τοὺς ἔχασαν ψάλλταις καὶ κανονάρχαις.
 — Παπάδες, διάκοι, ψάλλετε, πάρετε τὰ χαρτιά σας,
 κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκαμε σὰν τς ἄλλαις ταις μανάδες.
 — Παπᾶ μου, σὲ περικαλῶ, αὐτοῦ ποῦ θὰ βλογήσης,
 30 γιὰ γύρισε τὰ στέφανα καὶ βάλ'τα ἔς τὴν κουμπάρα,
 κουμπάρ' ᾧς γέν' ἡ σαστικὴ καὶ ἡ κουμπάρα νύφη.

216. Ο ΑΓΝΩΜΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Ἦλιε μου, γιὰ χαμήλωσε, καὶ μὴν πολυαργήσης,
 σὲ καταριέτ' ἡ ἀργατιά, κ' οἱ ξενοδουλευταῖδες·
 σὲ καταριέται καὶ μιὰ νειά, μιὰ μικροπαντρεμένη,
 πούχ' ἄρρωστον τὸν ἄντρα τῆς πολὺ βαρυὰ ἔς τὸ στῤῥώμα
 κ' ἤθελ' ἀπὸ λαγῶ τυρί, καὶ τς ἀλαφίνας γάλα,
 κι' ὅσω νὰ πάη ἔς τὸ βουνό, νὰ κατεβῇ ἔς τοὺς κάμπους,
 νὰ φκιάσῃ στρουγγκα καὶ μαντρι ν' ἀρμέζῃ τῇ λαφίνα,
 ἄντρας τῆς ἐξαρρώστησε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε.
 Δὲν τῶχει πῶς τὴν ἄφησε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
 μόν' τῶχει πῶς τὴν κάλεσε καὶ νὰ τὸν στεφανώσῃ.

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἔδεται πανταχοῦ τῆς Ἡπείρου κατὰ τὸν θερισμόν.

Τῶν δύο πρώτων στίχων τὴν ἔννοιαν ἀπαντῶμεν καὶ πρὸς Ὁμήρῳ
 (ἐν Ὀδυσσεΐᾳ Ν. 37.)

α' Ἀσπασίως δ' ἄρξ τῷ κατέδου φάος ἡελίοιο,
 εἰδὼπον ἐποίχεσθαι.....

—o—

217. Ο ΤΑΜΠΟΥΡΑΣ. (ΠΑΡΓ.)

Αὐγίτσο' αὐγίτσο' ἀσκώθηκα, σὲ περιδῶλι ἐμπήκα,
 νὰ κόψω τὸν βασιλικό, γυόσμο καὶ μαντζουράνα,
 νὰ κόψω φύλλ' ἀπὸ κιτριὰ νὰ κρούω τὸν ταμπουρά μου,
 νὰ πάγω ἔς τὴν ἀγάπη μου νὰ τὴν γλυκοζυπνήσω.
 Ἀνάθεμά σε, ταμπουρά, γιὰ δὲν βαρεῖς γιομάτα;
 —Βάλε μου τέλια δυνατά, καὶ βάρει ἔς τὰ γιομάτα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ βγάλω τὴν ξανθὴ, κάμε με τρία κομμάτια.

—o—

ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο κ.τ.λ.
 Ἦρθε λύκος κ' ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπινε τὸ ποτάμι,
 ποῦ ἔσβυσε τὸ φούρνο κ.τ.λ.
 25 Ἦρθε τὸ ταυφέκι κ' ἐσκότωσε τὸν λύκον
 ποῦ ἔφαγε τὸ βόιδι,
 ποῦ ἔπινε τὸ ποτάμι κ.τ.λ.

II. ΕΡΩΤΙΚΑ.

201. Η ΠΟΙΜΕΝΙΣ ΜΑΡΩ.

Νὰ χάλαγ' ἡ Παραμυθιά νὰ γένονταν λιβάδια,
 λιβάδια γιὰ τὰ πρόβατα, λιβάδια γιὰ τὰ γίδια,
 κ' ὁ πιστικὸς ποῦ τὰ φυλάει, τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 ν' ἀρραβωνιάσῃ τὴν καλὴ, τὴν παινεμένη Μάρω,
 5 νὰ τοῦ πηγαίνει τὸ ψωμί μὲ τὸν τρουδᾶ ἔς τὴν πλάτη.
 —Μάρω μου, ποιδὸς σαῦ τῶφκιασε τ' ὀλόχρυσο ζωνάρι;
 —μοῦ τῶφκιασεν ὁ πεθερὸς κι' ὁ γιὸς τῆς κυραμάνας.
 —Μάρω μου, ποιδὸς σ' τ' ἀγόρασεν τὸ ἀργυρὸ γιουρτάνι;
 —τ' ἀγόρασεν ὁ πεθερὸς κι' ὁ γιὸς τῆς κυραμάνας.
 10 Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, καὶ σένα, κυραμάνα,
 τὸ τίνοσ εἶν' τὰ πρόβατα ποῦ βόσκουν ἔς τὰ λιβάδια;
 —δικὰ μας εἶν' τὰ πρόβατα, δικὰ μας, κυρὰ νύφη.
 —Θὰ σ' ἐρωτήσω, πεθερὲ, κ' ἐσένα, πεθερά μου,
 τὸ τίνοσ εἶναι τὰ τραγιά, τ' ἄλογα, τὰ γελάδια;

- 15 —δικά μας εἶν' τὰ ζωντανὰ, ὅλα δικά μας, νύφη.
 —Λύκος νὰ φάῃ τὰ πρόβατα, λύκος νὰ φάῃ τὰ γίδια,
 καὶ ν' ἀπομείνῃ ὁ πιστικὸς τ' ὠμορφο παλληκάρι,
 γιὰ νάχω ἔγὼ τὸν πιστικὸ, νὰ παίζω νύχτα μέρα.

—o—

202. Η ΘΕΡΙΣΤΡΙΑ ΜΑΡΩ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μάρω μ', μὴν κουρνιαχτίζεσαι καὶ μὴ σὲ φένη ὁ ἥλιος!
 —Τὸν κουρνιαχτὸ τὸν ἀγαπῶ, τὸν ἥλιο ἔγὼ τὸν θέλω,
 γιὰτὶ τὸν πρωτολιχνιστὴ θέλω νὰ πάρω γι' ἄντρα.
 —Μάρω μ', ὁ πρωτολιχνιστὴς πολλὰ προικιά γυρεύει,
 5, θέλει χωράφι' ἀθήριστα μ' ὅλους τοὺς θεριστάδες,
 γυρεύει μύλους δώδεκα μ' ὅλους τοὺς μυλωνάδες,
 γυρεύ' χιλιάδες πρόβατα καὶ νᾶν' καὶ γκαστρωμένα,
 καὶ παρακάλειε τὸν Θεὸ πλούσια γιὰ νὰ σὲ κάμῃ.
 Ἐκεῖ ποῦ παρακάλαγεν σύγγεφα τρία βγήκαν,
 10 τῶνα ἔχυνε φιλὴ βροχὴ, τ' ἄλλο ψιλὸ χαλάζι,
 τὸ τρίτο τὸ παχύτερο χοντρὸ μαργαριτάρι.
 Ἀνάρη' ἀνάρηα τῶρριχνε ρίζαις γιὰ νὰ μὴν πιᾷσῃ,
 κ' ἐκεῖνο ρίζαις ἔπιασε, ρίζαις καὶ παραρρίζαις.
 Πασάδες τὸ θερίζουνε, μπέτηδες δεματιάζουν,
 15 κ' ἡ Μάρω μὲ τὴ μάνα της ἔτρεχε τὸ κατόπι,
 γιὰ νὰ σταχολογήσουνε ἐκεῖνο ποῦχε μείνει.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται κατὰ τὸν θερισμόν. Ὀλίγιστα τοιαῦτα σώ-
 ζονται· εἶναι δὲ ἀρχαιότατα. Ἴδε καὶ ἀριθ. 281 καὶ 496.

—o—

203. Η ΣΕΜΝΗ ΝΕΑΝΙΣ.

Μαῦρα ματάκια ποῦ εἶδα ἔγὼ, καὶ διάφορο δὲν εἶχα!
 Μ' ἐπῆρε τὸ παράπονο κ' ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης,

καὶ πρὸς τὴν κόρη ἐσίμωσα καὶ πρὸς τὰ μαῖρα μάτια.

Ἡ κόρη ἦταν φρόνιμη, φρόνιμη, λογισμένη.

- 5 —Πίσω τραθήξου, φώναξε, τὸ χέρι μὴν ἀπλόνης,
τὶ μαραγκιάζει ὁ κόρφος μου, χαλνάει τὸ πρόσωπό μου,
κι' ἂν μ' ἀπεικάσ' ἡ μάνα μου θὲ νὰ μὲ καταριέται.

—o—

204. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΧΕΚΤΙΚΟΥ.

Ἐφές ἀπερνοδιάβαινα, κόρη, ἀπ' τὴν γειτονιά σου,
κι' ἀηκουγα ποῦ σὲ μάλονεν ἡ σκύλλα ἡ πεθερά σου,
κι' ἂν σὲ μαλόνῃ γιὰ τ' ἐμέ, πές μου νὰ μὴ διαβαίνω.

—Διάβαιν', ἀγάπη μ', διάβαινε, διάβαινε σὰν διαβαίνεις,

- 10 κι' ὅταν διαβαίνης μὲ πολλοὺς τὴν πόρτα μὴ κυττάζης.

κι' ἔταν διαβαίνης μοναχὸς παῖζε καὶ χαμογέλα,
καὶ μάσε λιανοχάλικα, ρίξ' τα 'ς τὰ κεραμίδια.

Κοιμᾶσ' ἀστροί, κοιμᾶσ' αὐγὴ, κοιμᾶσαι νεῖο φεγγάρι!
κοιμᾶται τὸ γαρούφαλο σιμὰ 'ς τὸν χλεμπονιάρη!

- 10 Ὁ χλεμπονιάρης ρούχαζε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει,
—Τ' ἔχεις κόρη μ', καὶ θλίβεσαι, τ' ἔχεις κι' ἀναστενάξεις;

Μήνα πεινᾷς, μήνα διψᾷς, μήνα δὲν ἔχεις ροῦχα;

—Οὔτε πεινῶ, οὔτε διψῶ, οὔτε μοῦ λείπουν ροῦχα,

Μοῦ λείπει τὸ καλῆτερο, ἡ ἄξια συντροφιά μου.

—o—

205. ΕΤΕΡΟΝ, Η ΕΛΕΝΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Χασ. 52, 42. Faur. II, 160.

Ἐμαραθῆκαν τὰ δεντριά, τ' ἄνθια καὶ τὰ χορτάρια,
γιὰ τῆς Ἑλένης τὸν καὐμὸ τῆς κακοπαντρεμμένης,
ποῦχε ἀρραβώναις δώδεκα καὶ δέκα δαχτυλίδια.

—Λένη, γιατί' εἶσαι κίτρινη; σὲ λένε μαραζάρα.

- 5 μὴ σὲ μαραίνουγ τὰ φλωριά καὶ τὰ χρυσὰ στολίδια;

— Δὲ μὲ μαραίνουσι τὰ φλωριὰ καὶ τὰ χρυσᾶ στολίδια
 μόν' μὲ μαραίνει ὁ ἄντρας μου αὐτὸς ὁ μαραζάρης.
 Σήκω, μαράζη, πλάγιασε, σήκω, μαράζη, πέσε,
 κι' ἄπλωσε τὰ ξεράδια σου 'ς τὸν ἀργυρό μου κόρφο,
 10 νὰ βρῆς δυὸ κιτρολέημονα ὅπου μοσχοβολᾶνε,
 νὰ βρῆς τοῦ Μάγῃ τὴ δροσιά, τ' Ἀπρίλη τὰ λουλούδια.
 Ὁ μαραζάρης κείμεται 'ς τὴν ἄκρη πλαγιασμένος
 κ' ἐγὼ ἡ μαύρη μοναχὴ 'ς τὸ ἔρμιο μου τὸ στρώμα.

—o—

206. Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Τρεῖς ἀδερφάδαις ἤμασταν κ' ἡ τρεῖς παντρευθηκάμαν,
 ἡ μιά ν' ἐπῆρε βασιληά, ἡ ἄλλη τὸ Βεζύρη,
 κ' ἐγὼ ἡ ὡμορφότερῃ πῆρα ἓναν πλούσιο γέρο.
 Ὑτοῦ βασιληά φένουν ἄρνιά, εἰς τοῦ Βεζύρη κότταις,
 5 'ς τὸ γάμο τοῦ παληόγερου κριάρια καὶ μοσχάρια.
 Ἡῦρα κοπάδι' ἀλόγιαστα, βοϊδάλογα ν' ἀγέλαις,
 ἀμπελοχώραφ' ἄμετρα, ἀμπάρια καὶ βαγένια,
 καὶ τί τὰ θέλω ἡ ὀρφανὴ καὶ τί τὰ θέλω ἡ δόλια,
 καὶ νᾶχω τέτοια συντροφιά 'ς τὸ στρώμα, 'ς τὸ πλευρό μου,
 10 πρωτόγερον, βρωμόστομα, κουφάγιαν καὶ τσιμπλιάρην!
 Ἀνάθεμα τῇ μάνα μου, κ' ἡ γῆς νὰ μὴ τὴν λυώσῃ
 τὴν προξενήτρα πῶδαλαν γιὰ νὰ μ' ἀρρεδωνιάσῃ.

—o—

207. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Δε μὲ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρυνά,
 μόν' μὲ βαροῦν τῆς κόρης τὰ μηνύματα·
 μὲ τὰ πουλιά μου μήναε καὶ μὲ τοὺς ἀητούς,
 «ἔπου κι' ἂν ἦσαι ξένη μ', γλήγορα νάρθῃς,

- 5 γιατί μ' ἐπροξενέψαν καὶ μὲ κάντρεψαν.
 Μώλωκαν γέρον ἄντρα, κ' εἶν' καὶ ράθυμος,
 τὸ βράδον μὲ μαλόνει γιὰ τὰ στρώματα,
 καὶ τὸ ταχὺ μὲ στέλνει γιὰ κρυὸ νερό,
 σύκλον βαρὺ μοῦ δίνει, κ' ἄλυσον κοντόν.
 10 κρεμῶ καὶ δὲ μοῦ φτάνει, βασανίζομαι,
 κ' ἐννητὰ ὀργυιαὶ μαλλάκια τὰ μισόκοφα.
 Ὅπου κ' ἂν ἦσαι, ξένε μ', γλήγορα ἀρθῆς.»

208. Η ΑΓΕΛΓΙΣΙΑ.

- Δέν σου τὸ εἶπα, σκύλλα κόρη, ἔς τὸ γιालὸ μὴν κατεβῆς,
 τί ὁ γιालὸς θὰ φουρτουιάσῃ, κ' ἂν σὲ πάρῃ θὰ πνιγῆς!
 — Ἄν μὲ πάρῃ, κ' ἂν μὲ βγάλῃ ὅξω ἔς τὰ βαθυὰ νερά,
 τὸ κορμί μου κάνω βάρκα καὶ τὰ χέρια μου κουπιά
 5 κολυμπώντας θὰ περάσω ἔς τὸ ἀντίπερα νησί,
 τὴν ἀγάπη μου γιὰ νάδρω, γιὰ νὰ ἤμαστε μαζί.
 Κάλλια τῶχω ν' ἀπεθάνω, καὶ τὸ κύμα νὰ μὲ πιῇ,
 παρὰ νᾶμαι μέρα νύχτα ἐρημὴ καὶ μοναχῇ.

209. ΟΙ ΕΡΑΣΤΑΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Κόρη, ὅταν ἐφιλιώμαστε νύχτα ἦταν, ποῖος μᾶς εἶδε;
 Μᾶς εἶδε τῆς νυχτὸς τ' ἀστρί, μᾶς εἶδε τὸ φεγγάρι,
 καὶ τὸ φεγγάρι ν' ἔσκυψε τῆς θάλασσας τὸ εἶπε,
 θάλασσα τό εἶπε τοῦ κουπιοῦ καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη
 5 κ' ὁ ναύτης τὸ τραγούδησε τῶμαθ' οἱ γειτόνοι,
 τῶμαθε κ' ὁ πνευματικὸς τῆς μάνας μου τὸ εἶπε,
 κ' ὁ κύρης μ' ἀπ' τῇ μάνα μου τῶμαθε κ' ἐπεισμώθη
 μ' ἐβρισαν καὶ μ' ἐμάλωσαν καὶ προσταγὴ μοῦ ἔδωκαν,

- οὔτε 'ς τὴν πόρτα μου νάδῳ, οὔτε 'ς τὸ παραθύρι.
 10 'Στὸ παραθύρι ἐγὼ θάδῳ γιὰ τὸ βασιλικό μου,
 κ' ἐγὼ τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπῶ θὲ νὰ τὸν κάμω ἀηταῖρι.
 Οἱ 4 πρῶτοι στίχοι ἀπαντῶνται καὶ παρὰ Fauriel, (II, 416).

210. ΕΤΕΡΟΝ.

- Βρέχει ὁ Θεὸς καὶ βρέχομαι, χιονίζει κι' ὄξω μένω
 δὲν τῶχω πῶς θὲ νὰ βραχῶ, ὄξω ποῦ θὲ νὰ μείνω,
 δὲν τῶχω πῶς θὰ χτυπηθῶ ἀπὸ κακὸν πλευρίτη,
 ἢ ἀπὸ μαχαιριά πικρὴ τὸ γαῖμά μ' ἂν θὰ τρέξη,
 5 μόν' τῶχ' ὅπου εἶμαι ἔρημο, καὶ ποιὸς θὲ νὰ μὲ κλάψῃ;
 — Ἄν δὲ σὲ κλάψ' ἡ μάνα σου, ξένε μ', κ' ἡ ἀδερφή σου,
 ἐγὼ κρυφ' ἀπ' τὴ μάνα μου μέσα 'ς τὸ περιβόλι,
 θὰ χύνω μαῦρα δάκρυα, τὸ χῶμα νὰ ποτίζω,
 θὰ κλαίω νύχτες καὶ πουρναῖς, νὰ καίω τὰ χορτάρια.

211. Η ΑΓΟΛΕΣΘΕΙΣΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Δικό μ' ἦταν τὸ φταίξιμο,
 νὰ χάσω τόσο τρέξιμο.
 Ἦρθα καὶ σ' ἡῦρα μοναχὴ
 καὶ δὲ σ' ἐχόρτασα φιλί·
 5 σ' ἐκύτταζα ν' ἀχόρταγα
 κ' ἐκάθομουν κ' ἐρώταγα,
 τὸ ποῦ νὰ ἦν' ἡ μάνα σου,
 κι' ὁ ἄγριος ὁ πατέρας σου!
 Ἦ μάνα σου 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 10 κι' ἀφέντης σου 'ς τὰ Γιάννενα,
 κ' ἐσὺ κοντὰ 'ς τὸν μπουταλᾶ,
 μὲ τὰ ματάκια χαμηλά.

212. Ο ΜΝΗΣΤΗΡ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Παρακαλῶ σε, πέρδικα, καὶ προσκυνῶ σε, κόρη,
 νὰ μοῦ δανείσης τὰ κλειδιά νάμπῳ 'ς τὸ περιβόλι
 νὰ κόψω κιτρολέημονα καὶ κιτροκαρυοφύλλι,
 καὶ νὰ σοῦ στείλω χάρισμα διαμάντι δαχτυλίδι.
 Φτιασμένο εἶναι 'ς τὴ Βενετιά, 'ς τὴν Πόλι ἀγορασμένο,
 κ' ἡ μάνα μ' γιὰ τὴ νύφη της τῶχ' ἀποφασισμένο.
 Τὴ μάνα σου τὴν ἀγαπῶ, καὶ τῆς φιλῶ τὸ χέρι,
 καὶ θὰ τὴν κάμω πεθερὰ κ' ἐσὲ γλυκὸ μ' ἀηταῖρι

—ο—

213. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΟΥ ΕΡΑΣΤΟΥ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

'Στὴ ρίζα τοῦ βασιλικοῦ, 'ς τὴ ρίζα τοῦ βαρσαύμου,
 ἀκούμπησα νὰ κοιμηθῶ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
 κ' εἶδα 'να εἶνορ' ἀχαμνὸ ἐκεῖ ὅπου κοιμούμουν.
 Ἡ ἀγάπη μου παντρεύτηκε κ' ἐπῆρ' ἓναν ὀχτρό μου,
 5 δὲ φτάνει πῶς παντρεύτηκε καὶ τὸν ὀχτρό μου πῆρε,
 μόνον κ' ἐμὲ προσκάλεσε γιὰ νὰ τὴν στεφανώσω
 κ' ἔφκιακα στέφανα χρυσᾶ, λαμπάδες ἀσημένιαις
 καὶ τὸ στεφανοσκέπασμα μαργαριτοπλεγμένο.
 Ἄν ἀληθέψη τ' ὄνειρο, καὶ πάρῃ ἄλλον ἄντρα,
 10 ὅλοι νὰ πᾶν 'ς τὸ γάμο της κ' ἐγὼ 'ς τὰ σάβανά της,
 ὅλοι νὰ πᾶνε πρόβατα κ' ἐγὼ μιὰ μαύρη γάτα.

Ἡ στροφὴ (τσάκισμα) τοῦ ᾄσματος «σύρμα καὶ Βασιλικὴ» εἰς δὲ τὸ
 6'. κῶλον τοῦ στίχου «σύρμα καὶ Ἀνάστασις».

—ο—

214. Ο ΚΥΝΗΓΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Σας. VII, 44.

Ἐπῆρα τὰ σκυλλάκια μου καὶ τὰ λαγωνικά μου,
 αὐγίτσ' αὐγίτσα κίνησα χρυφ' ἀπ' τὰ γονικά μου,

- τρέχω, πηδάω, πηλαλῶ, ἔς τὸ ριζοβοῦνι φτάνω,
καὶ ἔς τὸ βουν' ἀνεβαίνοντας λαγούς, περδίκια πιάνω.
- 5 Ὡρῶ δεξιὰ, Ὡρῶ ζερβιά, Ὡρῶ ἓνα κυπαρίσσι,
Ὡρῶ μιὰ κόρη ἴπῳ πλενε σὲ μαρμαρένια βρύσι.
Ἐξύγῳσ' ἀλαφρ' ἀλαφρὰ φτάνω ἔς τὴν κόρ' ἐκείνη,
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι μου τς ἔδωκα νὰ μοῦ πλύνῃ.
— Καὶ πῶς μοῦ δίνεις, κυνηγέ, μαντύλι νὰ σοῦ πλύνῳ,
- 10 τῶρα εἶν' ἀργὰ καὶ πάρωρα, δὲν ἔχω ποῦ νὰ μείνω.
— Ἄν ᾗν' ἀργὰ καὶ πάρωρα καὶ δὲν θὲ νὰ προφτάσῃς,
ἔλα μαζί μου, κόρη μου, τὴ νύχτα νὰ περάσῃς,
πῶχῳ λαγούς καὶ πέρδικες, βιολὶ καὶ ταμπουράδες,
κλίνη πλατειά, στρώμ' ἀπαλὸ κι' ἔλαις ταῖς νοστιμάδες.
- 15 — Γιὰ δέσε τὰ σκυλλάκια σου ἔς ἐνοῦ δεντριοῦ κλωνάρι,
μὴ μοῦ δαγκάσουν καὶ μοῦ φᾶν τὸ ἄσπρο μου ποδάρι.
— Κόρη μου, τὰ σκυλλάκια μου λαγούς περδίκια πιάνουν,
καὶ τὰ κορίτσια τὰ ἴμορφα ποτὲ δὲν τὰ δαγκάνουν.
Ἡ μάνα τῆς ἐπρόβαλεν ἀπὸ τὸ παραθύρι
- 20 κ' ἐφώναζε τῆς κόρης τῆς ἔς τὸ σπίτι νὰ διαγεῖρῃ.
— Ἀπόπλυνα, μανοῦλά μου, καὶ θέλω νὰ διαγεῖρω,
μόν' μὲ κρατεῖ ὁ κυνηγὸς ὅπουν' ἐδῶ τριγύρω.
— Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁ κυνηγὸς ποῦ σ' ἐπιακε ἔς τὰ βρόχια,
καὶ δὲν φοβᾶται, κόρη μου, τὰ δέκα σου τ' ἀδέρφια;
- 25 — Ἄν ἔχῃς δέκα ἀδερφούς, καββαλαραίους δέκα,
ἐγὼ γιὰ σένα τοὺς χτυπῶ, σὲ θέλω γιὰ γυναῖκα.
— Κι' ἂν ἔχω τριάντα ν' ἀδερφούς, καββαλαραίους τριάντα,
δὲν τοὺς φοβοῦμαι, κυνηγέ, κ' ἐγὼ σὲ θέλω γι' ἄντρα.

— 0 —

215. Η ΑΠΟ ΚΟΥΜΠΑΡΑΣ ΝΥΦΗ.

Faur. II, 376. Tomas. 109. Ζαμπ. 744, 32. Pass. 436. Legr. 300, 135.

Νισιλλ. ἀνάλ. 90, 24. Ἐθν. ἡμερ. Βρετ. 1866, σ. 258.

Εἴκοσι δύο Κυριακαῖς κ' εἴκοσι δυὸ Δευτέραις,
δὲν εἶδα τὸν πολυαγαπῶ νὰ κατεβῇ ἔς τὸ φόρο,

- καὶ μέσα ἔς ταις εἴκοσι δυὸ τὸν εἶδα νὰ περνάη.
 Σὰν περιβόλι ἐμύριζε, σὰν νεραντζιά ἀνθοῦσε,
- 5 καὶ φοῦνι' ἀπὸ τριαντάφυλλα ἔς τὸ χέρι του κρατοῦσε.
 — Ποῦ ἦσαν, λεβέντη μ' ὥμορφε καὶ πολυαγαπημένε,
 ποῦ ἦσαν κ' ἐγὼ σ' ἐγύρευα, ποῦ ἦσουν καὶ σὲ γυρεύω;
 — Καλή σου ἡμέρα, πέρδικα, χρυσῆς αὐγῆς τρυγῶνα,
 χι' αὔριο καλοξημέρωμα, χρυσῇ μου περιστέρα.
- 10 — Ποῦ φεύγεις, γαῖτανόφρυδε, σταμάτα νὰ σοῦ κρίνω·
 — ὁ κύρης μου κ' ἡ μάνα μου μοῦ τοίμασαν τὸν γάμο,
 κι' ἂν θέλῃς ἔλα γιὰ νουνά, γιὰ νὰ μὲ στεφανώσης.
 Κινάει καὶ πάει ἔς τὴ μάνα τῆς σὰν μῆλο μαραμμένο.
 — Μάνα μου, μ' ἐκαλέσανε νὰ πάω νὰ στεφανώσω,
- 15 τὸν νεῖον ὁποῦ καρτέραγες ἄντρα γιὰ νὰ τὸν πάρω.
 — Καὶ πῶς τὸ λές, παιδάκι μου, νὰ πᾶς νὰ στεφανώσης!
 ἔχεις ποδάρια νὰ σταθῇς καὶ μάτια νὰ κυττάξῃς;
 — Μάνα μου, τ' ἀποφάσισα, θὰ πάω μὲ τὰ στεφάνια,
 καὶ θεὸς νὰ κάμω ὑπομονή, γερὴ καρδιά θὰ δείξω.
- 20 — Ντύσου, στολίσου, κόρη μου, καὶ σύρε ἔς τὴν εὐκή μου,
 κουμπάρα σὲ ξεπροβοδῶ καὶ νύφη νὰ γυρίσης.
 Ἐντύθηκ', ἐστολίστηκε, μὲ τὰ καλῆτερά τῆς,
 βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλω.
 Τὴν εἶδ' ὁ ἥλιος, θάμπωσεν, ἡ ἐκκλησιά, καὶ στρίζει,
- 25 τὴν εἶδε κ' ἐπαψ' ὁ παπᾶς, ἐπάψανε κ' οἱ διάκοι,
 τὰ ψαλτικά τοὺς ἔχασαν ψάλταις καὶ κανονάρχαις.
 — Παπάδες, διάκοι, ψάλλετε, πάρετε τὰ χαρτιά σας,
 κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκαμε σὰν τς ἄλλαις ταις μανάδες.
 — Παπᾶ μου, σὲ περικαλῶ, αὐτοῦ ποῦ θὰ βλογήσης,
- 30 γιὰ γύρισε τὰ στέφανα καὶ βάλ'τα ἔς τὴν κουμπάρα,
 κουμπάρ' ἄς γέν' ἡ σαστική καὶ ἡ κουμπάρα νύφη.

216. Ο ΑΓΝΩΜΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Ἦλπε μου, γὰρ χαμήλωσε, καὶ μὴν πολυαργήσης,
 σὲ καταριέτ' ἡ ἀργατιά, κ' οἱ ξενοδουλευτάδες·
 σὲ καταριέται καὶ μιὰ νειά, μιὰ μικροπαντρεμένη,
 ποῦχ' ἄρρωστον τὸν ἄντρα τῆς πολὺ βαρυὰ 'ς τὸ στῤῥῶμα
 * κ' ἤθελ' ἀπὸ λαγῶ τυρί, καὶ τς ἀλαφίνας γάλα,
 κι' ὅσω νὰ πάη 'ς τὸ βουνό, νὰ κατεβῇ 'ς τοὺς κάμπους,
 νὰ φκιάσῃ στρουγγκα καὶ μαντρι ν' ἀρμέζῃ τὴ 'λαφίνα,
 ἄντρας τῆς ἐξαρρώστησε κι' ἄλλη γυναῖκα 'πῆρε.
 Δὲν τῶχει πῶς τὴν ἄφησε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
 μόν' τῶχει πῶς τὴν κάλεσε καὶ νὰ τὸν στεφανώσῃ.

Τὸ ἔσμα τοῦτο ἔδεται πανταχοῦ τῆς Ἡπείρου κατὰ τὸν θερισμόν.

Τῶν δύο πρώτων στίχων τὴν ἔννοιαν ἀπαντῶμεν καὶ πρὸς Ὀμήρῳ
 (ἐν Ὀδυσσεΐᾳ Ν. 37.)

α' Ἀσπασίως δ' ἄρ' αὖ κατέδυ φῶς ἡελίοιο,
 εὐδῶπον ἐποίχεσθαι.....

217. Ο ΤΑΜΠΟΥΡΑΣ. (ΠΑΡΓ.)

Αὐγίτσο' αὐγίτσο' ἀσκώθηκα, σὲ περιδῶλι ἐμπήκα,
 νὰ κόψω τὸν βασιλικό, γυόσμο καὶ μαντζουράνα,
 νὰ κόψω φύλλ' ἀπὸ κιτριά νὰ κρούω τὸν ταμπουρά μου,
 νὰ πάγω 'ς τὴν ἀγάπη μου νὰ τὴν γλυκοξυπνήσω.
 * Ἀνάθεμά σε, ταμπουρά, γιὰ δὲν βαρεῖς γιομάτα;
 — Βάλε μου τέλια δυνατά, καὶ βάρει 'ς τὰ γιομάτα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ βγάλω τὴν ξανθὴ, κάμε με τρία κομμάτια.

218. ΤΟ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΤΟ ΜΑΝΤΥΛΙ.

Σταματέλ. 6.

- Τὸ μαντυλάκι ποῦ κεντᾶς καὶ χρυσοπιμπιλόνης,
 ἂν θὰ τὸ στείλῃς χάρισμα ἔς τὸν ἀγαπητικό σου,
 μὴ τοῦ τὸ στείλῃς μοναχό, στείλ' το μὲ τὴν ἀγάπη.
 Ἡ κόρη τ' ἀλησμόνησε, καὶ τῷστειλε μονάχο.
- Στὰ γόνατά του τῶβαλε, καὶ τὸ συχνορωτάει.
 —Γιὰ πές μου, μαντυλάκι μου, πῶς μ' ἀγαπᾷ ἡ κόρη;
 —Ὅντας σὲ συλλογίζεται, κι' ὄντας σὲ βάν' ὁ νοῦς της
 στηλόνονται τὰ μάτια της, δὲν εἶν' ἔς τὰ λογικά της·
 ὄντας σὲ γλέπη καὶ περνᾷς κι' ἀκούη τὴ λαλιά σου
- 10 πηδάει ἀπὸ τὸν τόπο της καὶ ροδοκοκκινίζει·
 ὄντας ἀργήσῃ νὰ σὲ ἰδῇ στέκεται μαραμμένη
 κι' ὅπου κι' ἂν στέκῃ μοναχὴ κλαίει κι' ἀναστενάζει.

—ο—

219. Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΝΤΟΛΗ. (ΙΩΑΝ.).

- Ὅταν θέ — μαῦρά μου μάτια,
 ὅταν θέλω ν' ἀπεθάνω,
 μιὰ παραγγολὴ θὰ κάνω.
- Νὰ μὲ δά — μαῦρά μου μάτια,
 • νὰ μὲ βάλουν ἔς τὸ κρεβάτι,
 νὰ μὲ πλύνουν ἔς τὸ χ α γ ι ά τ ι.
- Νάρθ' ἐκεῖ — μαῦρά μου μάτια,
 νάρθ' ἐκείνη ποῦ μὲ θάρτει
 τ' ἔβαλα σε β ν τ ᾱ γιὰ δαύτη.
- 10 Νὰ μὲ ἰδῇ — μαῦρά μου μάτια,
 νὰ μὲ ἰδῇ, κι' ἂν μὲ γνωρίσῃ,
 καθὼς μ' ἔχει κατ'αντήσει,
 νὰ μοῦ πῇ — μαῦρά μου μάτια,
 νὰ μοῦ πῇ δυὸ γλυκὰ λόγια,

15 τῆς ἀγάπης μοιρολόγια·

    κ' ὕστερα—μαῦρά μου μάτια,
κ' ὕστερ' ἄς μὲ κλάψῃ ἀκόμα,
    πρὶν μὲ φάῃ τὸ μαῦρο χῶμα.

—o—

220. Η ΞΑΝΘΗ ΧΑΙΔΩ.

Τὰ πέλαγα καὶ τὰ νησιά ὅλα τάχω γυρίσει,
κ' ἀκόμα δὲν ἐμπόρεσα ναῦρῳ γλυκὺ λεημόνι
γὰ νὰ τὸ στίψω νὰ τὸ πιῶ, νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.
Τοὺς πόνους πῶχω 'ς τὴν καρδιά κανεὶς νὰ μὴ τοὺς πάθῃ,
5 οὔτε ψαράκι 'ς τὸ γιαλό, οὔτε πουλὶ 'ς τὰ δάση,
καὶ μόν' ἡ Χάιδω ἢ ἡ ξανθὴ, ἡ ἄπονή μου ἀγάπη,
νὰ δοκιμάσῃ τὸ κακό, νὰ ἰδῇ τὸ τί παθαίνω,
γὰ νὰ μοῦ δώσῃ τὸ φιλὶ νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.

—o—

221. Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ.

Μάνα μου, κόρ' ὅπου εἶδα γῶ 'ς τὸν ποταμὸ νὰ πλένῃ,
εἶχε ἀσημένιον κόπανο καὶ πλάκα μαρμαρένια.
Μάνα μου, νὰ τὴν φίλεια ἔδινα τ' ἄλογό μου,
ὁπῶχει χίλια κ' ἑκατό, καὶ ἄλλαις δυὸ χιλιάδες,
5 καὶ σκλάβος τῆς ἄς γείνομουν καὶ δοῦλος 'ς τὴν αὐλή της.
Σάρονε, χήρα, σάρονε τὴν ὡμορφὴν αὐλή σου,
σάρονε καὶ τὴν πόρτα σου γὰ νὰ συχνοπερνᾶω,
νὰ γλέπω τὸ κορίτσι σου τὸ μοσχαναθρεμμένο,
ὅπου μαγεύει τῆς καρδιαῖς κ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα.
10 — Ἐμένα ἢ θυγατέρα μου εἶν' ἥλιος καὶ φεγγάρι,
καὶ θέλει τὸν αὐγερινὸ νὰ βάλῃ 'ς τὸ πλευρό της.

—o—

222. Η ΠΕΡΔΙΚΟΥΛΑ.

- Ἀγάλι' ἀγάλια περπατῶ σὰν τὸ κομμένο φεῖδι,
 νὰ μὴ μ' ἀκούσ' ἡ πέρδικα καὶ πεταχτῇ καὶ φύγῃ.
 Φτάνω, θωρῶ τὴν πέρδικα μέσ' ὅς τὰ πυκνὰ κλωνάρια,
 ποῦ ταις φτερούγαις τίναζε, κ' ἔσιαζε τὰ φτερά της.
- — Πές μου, ποιά μάνα σ' ἔκαμε, χρυσῇ μου κρατιτήρα;
 — Ἡ μάνα μου ἦταν πέρδικα κι' ἀφέντης μου ξηφτέρι
 κ' ἐμένα μ' ἐπλουμπίσανε ὥσάν τὸ περιστέρι.

223. Ο ΕΡΩΤΟΛΗΠΤΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Legr. 226,105.

- Τρελάθηκα, μανουλά μου, γιὰ μιὰ γειτονοπούλα μου!
 — Παιδί μου, ποιά εἶν' ὅπ' ἀγαπᾷς, κι' ὀλημερῆς τὴ μελετᾷς;
 — Ἡ Παυλοπούλα ἡ Ντουντοῦ, αὐτὴ μοῦ σήκωσε τὸ νοῦ,
 πῶχει τὰ μάτια σὰν ἐλθαίς, τὰ φρύδια σὰν δεντρογαλιαίς,
 • πῶχει τὰ ρούσα τὰ μαλλιά, δεμένα μὲ τὰ φουντουκλιά,
 πῶχει τὴ μέση τὴ λιανή, δεμένη μὲ τὸ λιαχουρί.
 Ἀπὸ καιρὸ τὴν ἀγαπῶ, καὶ ντρέπομαι νὰ τῆς τὸ εἰπῶ·
 τρέξε, μανά μου, πές της το, κρυφὰ κουδέντιασέ της το.
 Παίρνει τὴ ρόκα της καὶ πάει· βρίσκει τὴν κόρ' ὅπου κεντάει.
- 10 — Γεῖά σου, γειτονοπούλα μου. — Καλῶς τὴν τὴ μανούλα μου.
 — Κόρη μ', ὁ γυιός μου σ' ἀγαπεῖ, καὶ ντρέπεται νὰ σοῦ τὸ εἰπῇ.
 — Ἄν μ' ἀγαπάῃ, ἄς μοῦ τὸ εἰπῇ, ἡ ἀγάπη δὲν ἔχ' ἐντροπή.

224. ΤΟ ΕΛΕΝΑΚΙ ΚΑΙ ΑΗΔΟΝΑΚΙ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Τὸ Ἑλενάκι τὸ μικρό, θέλησα νὰ μερέψω
 καὶ νὰ τὸ βάλῳ ὅς τὸ κλουδί, νὰ τὸ μοσχοταῖζω.

Ἀπὸ τὸ μόσκο τὸν πολὺ κ' ἀπὸ τῇ μυρωδιᾷ του
ἐσκανταλίσθη τὸ κλουδί, καὶ μῶφυγε τ' ἀηδόνι·

- 6 Παίρνω τὰ ὄρη σκούζοντας, καὶ τὰ βουνὰ ρωτῶντας
— μὴν εἶδατε τὴν Ἑλενίό, τὴν ἀπιστὴ μ' ἀγάπη;
— Ἐχτὲς προχτὲς τὴν εἶδαμε σὲ καλαμιὰ ἔπο πάνω,
ποῦ κελαδοῦσε κ' ἔλεγε, τὸν ἀγαπάει ἀρνήθη.
Βάνω φωτιά ἔς τὴν καλαμιὰ καὶ γαλαζώνει ὁ τόπος,
μόν' τὸ λενάκι τὸ μικρὸ μου ἔφυγε γιὰ πάντα.

—o—

225. ΑΙ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΙ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Ἕνας λεβέντης, λέβεντος, ὡμορφο παλληκάρι,
μῆλο κρατεῖ ἔς τὸ χέρι του, λεμόνι ἔς τὴν ποδιά του,
σκύπτει φιλεῖ τὸ μῆλό του, ρωτάει τὸ λεμόνι.

— Λεμόνι, λεμονάκι μου, θέλω νὰ γυναικίσω.

- 8 — Λεβέντ', ἂν θέλῃς σύντροφο, ἂν θέλῃς καὶ γυναῖκα,
ἔς τὸ Μοναστήρι τὸ ψηλὸ, μὲ τὰ μεγάλ' ἀνώγηα
ἐκ' εἶναι μιὰ καλογρηά, πῶχει τρεῖς ψυχοκόραις·

Πανάγω κράζουσε τῇ μιᾷ, τὴν ἄλλη λένε Δέσπω,
τὴν τρίτῃ τῇ μικρότερῃ, Θανάσιω μαυρομμάτα,

- 10 ποῦ κοσκινίζει τὸ φλωρὶ καὶ τὸ μαργαριτάρι,
καὶ τ' ἀποκοσκινίσματα ἔς τὸν κόρφο της τὰ βάνει,
γιὰ νὰ μυρίζ' ὁ κόρφος της χειμῶν καὶ καλοκαῖρι,
τὸ καλοκαῖρι γιὰ δροσιά, γιὰ ζέστη τὸ χειμῶνα,
καὶ τὴν καλὴ τὴν ἀνοιξή, γιὰ γιούτσια, γιὰ λουλούδια,

—o—

226. Ο ΓΥΝΑΙΚΟΘΗΡΑΣ.

Πέρα ἔς τὸν ἄμμο, ἔς τὸ ρημονῆσι,
ἀητὸς ἀπέρασε νὰ κυνηγήσῃ.

- Δὲν κυνηγάει λαγούς λαφάκια
 μόν' κυνηγάει μαῦρα ματάκια.
- Μαῦρά μου μάτια, κόκκιν' ἀχεῖλι,
 πρόβαλε κ' ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι.
 Μαῦρά μου μάτια καὶ πλανεμένα,
 τὸ πῶς κοιμᾶσθε χωρὶς τ' ἐμένα;
 — Γαῖτάνι πλέκω καὶ δὲν ἀδειάζω,
- 10 σὰν ἀποπλέξω, σὲ κουβεντιάζω.
 — Ἀνάθεμά το καὶ τὸ γαῖτάνι
 κι' ὅποιος τὸ πλέκει κι' ὅποιος τὸ φκιάνει.
 Γραφή σοῦ στέλνω, καὶ σὰν τὴν λάβῃς,
 ἀνάγνωσέ την νὰ καταλάβῃς,
- 15 σὰν τὴν διαβάσῃς, μὴ τὴν ξεσκίσης
 τ' ὕστερα, φῶς μου, θὰ μ' ἀπελπίσῃς.

—ο—

227. Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑ ΜΝΗΣΤΗ.

- Μαρία λέν' τὴν Παναγιά, Μαρία λέν' καὶ σένα,
 τὸν νειὸν π' ἀρραβωνιάστηκες, σήμερα τὸν παντρεύουν·
 Ἄν δὲν πιστεύῃς, πρόβαλε, ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι,
 νὰ ἰδῇς τὸ ψίχι ποῦ περνάει πεζοῦρα καὶ καβδάλα,
 • νὰ ἰδῇς τὸν ὡμορφο γαμπρό, πῶς παίζει τ' ἄλογό του
 νὰ ἰδῇς τὸ νοῦνο, τὴ νουνά, πῶς φέρνουν τὰ στεφάνια.

—ο—

228. Η ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑ ΕΡΩΜΕΝΗ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Χασ. V, 19.

- Ἀπόψε κρύον ἔκαμε, κρύο καὶ τρεμουντάνα,
 κ' ἐχιονιστῆκαν τὰ βουνά, παχνίστηκαν οἱ κάμποι,
 καὶ σεῖς, περιβολάκια μου, μὴν πολυπαχνιστῆτε,
 γιὰτ' ἔχασα τὸν ἀγαπῶ, τὸν ψεύτη τῆς ἀγάπης,

- 5 π' ὅταν μὲ φίλει μῶλεγε πάντα θά μ' ἀγαπή
 καὶ τώρα μ' ἀπαρνήθηκε σὰν καλαμιὰ 'ς τὸ βάλτο ,
 ὅπου πῆς κόφτουν τὴν κορφή, κ' ἡ καλαμιὰ 'πομένει.
 Σὲ τί τραπέζι κάθεται, σὰν ποῦ τρώγει καὶ πίνει,
 10 ποιανῆς τὰ χέρια τὸν κερνοῦν, καὶ τὰ δικά μου τρέμουν,
 ποιανῆς τὰ μάτια τὸν κυττᾶν, καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε !

—o—

229. Ο ΕΡΑΣΤΗΣ ΤΗΣ ΒΛΑΧΑΣ.

- Βλάχα πλένει 'ς τὸ ποτάμι
 κ' ἓνας νεῖδς τὴν ἐρωτάει.
 — Κόρη μ', τ' εἶσαι σκουμπωμένη,
 καὶ βαρυὰ θυλυκωμένη;
 5 — Τί σὲ μέλει ἐσέν', καλέ μου,
 γιὰ τὸν γύρο τῆς ποδιᾶς μου;
 — Ἀγαπῶ μιὰ παντρεμμένη,
 καὶ τὸν Θεὸ παρακαλῶ
 νὰ χηρέψῃ νὰ τὴν πάρω,
 10 νὰ τὴν βάλω 'ς τὸ πλευρό μου.
 — Κάλλιο νὰ σὲ φάῃ τὸ φεῖδι ,
 κάλλιο νὰ σοῦ πέσ' ἡ γλῶσσα,
 παρ' αὐτὸν τὸ λόγο ποῦ εἶπες.

—o—

230. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΝΙΔΟΣ.

- Μιὰ κόρη ν ὠμορφη καὶ χαϊδεμένη,
 ἀπὸ τὸν κύρη της μισοδιωγμένη
 κι' ἀπὸ τὴ μάνα της βαργιωμισμένη,
 μόνη, ὀλομόναχη, στέκει κλεισμένη·
 5 Κλεισμέν' ἐκένταε εἰς τὸ γκεργκέφι
 κι' ὀμπρός της εἶχε χρυσὸν καθρέφτη·

Μὲ δάκρυα πότιζε τὸ κέντημά της
 κ' ἔλεγε παίζοντας τὰ δάχτυλά της.

— Καθρέφτη μου χρυσέ, καὶ πρόσωπό μου,
 10 πότε θὰ βρῶ κι' ἐγὼ τὸν σύντροφό μου;
 πότε θὰ ἰδῶ τὸν νειόν, νὰ τὸν γνωρίσω,
 καὶ χρυσομάντυλο νὰ τοῦ κεντήσω;
 Γνοιὰ σου, μανοῦλά μου, συντρόφεψέ με,
 ἢ κόψε σάβανα καὶ τύλιξέ με.

—o—

231. Η ΜΗΛΗΑ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἵς τὰ ἴμορφα τὰ καπηλιὰ
 λεδεντάδες ἔπιναν,
 καὶ ραφτάδες ἔρραφταν,
 σκούφιαις γιανιτσάρικαις
 5 καὶ τσιπεροβίτικαις.
 Ὁμορφο ραφτόπουλο
 τὴν ἡμέραν ἔρραφτε
 καὶ τὴ νύχταν ἔσκαφτε
 κ' ὅσο χῶμα ἔβγανε,
 10 Ἵς τὴ μηλητὰ τὸ πῆγαινε,
 — Νά, μηλητά, τὸ χῶμά σου,
 ἄπλωσ' το Ἵς ταῖς ρίζαις σου,
 κι' ὅταν βγοῦν τὰ φύλλα σου
 καὶ θ' ἀνοίξουν τ' ἄνθια σου,
 15 ἀπὸ τὸν γλυκὸ καρπὸ
 νὰ χαρίζῃς μερδικὸ
 κάθε βράδῳ καὶ πουργῶ
 εἰς τῆς χήρας τὸν υἱό.

—o—

232. ΕΤΕΡΟΝ.

— Μπρέ μηληά, γλυκομηληά,
δάνεισέ μας τ' άνθια σου,
φύλλ' άπ' τά κλωνάρια σου.

— Δέ δανείζω τ' άνθια μου,
6 φύλλ' άπ' τά κλωνάρια μου·
θά ντυθώ, θ' άρματωθώ,
’ς τὸ χορὸ θά κατεβώ,
νά παλαίψω, ὄχι μιά,
θά παλαίψω τρίς έννηά,
10 μέ τῆς χήρας τάν υιὸ
τὸν περήφανο τὸ νειό,
ἔπου μ' έψεμμάτισε
καί μέ άπαράτησε.

Στροφὴ τοῦ ἔσματος «μωρ' γαλανή».

233. ΤΟ ΜΑΡΓΙΟΛΙΚΟ.

— Για ίδέστε τὸ μαργιόλικο καί τὸ μαργιολεμένο,
πῶς στρίφει τὸ μουστάκι του σάν νά ἦταν μεθυσμένα·

— Δέν εἶμ' ἐγὼ μαργιόλικο, οὔτε καί μεθυσμένο·
ἡ άγάπη μ' έβαλάντωσε, μ' έχει βαλαντωμένο.

6 Σαράντα χίτρινα φλωριά δεμένα ’ς ένα ράμμα
πάρ' τα, Μαρούσιω μ', μιὰ βραδυά νά κοιμηθοῦμ' άντάμα.

— Φωτιά νά κάψη τ' άσπρα σου, φωτιά καί τά φλωριά σου,
τά κάλλη μου δέν τάχω ’γὼ νά ρθοῦν ’ς τὴν άγκαλιά σου·
τοῦτος ὁ άσπρος μου λαημὸς καί τά γλυκά μου μάτια

10 μέ σένα καί τούς ἑμοίους σου δέ γέγονταιπραμμάτεια.

234. Η ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΑ.

- Παίρνουν ν' ἀνθήσουν τὰ κλαριά, κ' ἡ πάχνη δὲν τ' ἀφίνει,
 θέλω κ' ἐγὼ νὰ σ' ἀρνηθῶ, καὶ δὲ μ' ἀφί'ν ὁ πόθος.
 Σύρε νὰ εἰπῆς τῆς μάνας σου, νὰ μὴ μὲ καταριέται,
 τὶ θὰ τὴν κάμω πεθερά, τὶ θὰ τὴν κάμω μάνα
 5 ἔς τὴν κόρη της τῇ δεύτερῃ, σ' ἔσὲ τῇ μαυρομμάτα,
 πῶχεις τὸ μάτι σὰν ἐλῆά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι,
 πῶχεις τὰ ματοτσύνουρα σὰ φράγκικο δοξάρι.
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλό, τ' ἄσπρο καὶ τὸ δροσάτο,
 νὰ τὸ εἶχα γιὰ προσκέφαλο ἔς ἓνα μαρμαροδοῦνι,
 10 νὰ σὲ χορτάσω φίλημα ἔς τὰ μάτια καὶ ἔς τὰ φρύδια.
 Χαμήλωσε τὸ φέσι σου καὶ σκέπασε τὰ φρύδια,
 νὰ μὴ φανοῦνε τὰ φιλιὰ, νὰ μὴ σὲ καταλάβουν,
 καὶ σὲ ζηλέψουν τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξὶς τὰ ἡδόνια
 καὶ σ' ἀπεικᾶσ' ὁ Βασιληάς, καὶ σ' ἀπεικᾶσ' ὁ Ρῆγας.

—ο—

235. ΒΛΑΧΑ, Η ΓΟΙΜΕΝΙΣ.

- Διψᾶν οἱ κάμποι γιὰ νερά, καὶ τὰ βουνὰ γιὰ χιόνια
 καὶ τὰ γεράκια γιὰ πουλιά, κ' ἐγὼ, βλάχα μ', γιὰ σένα.
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλό, τ' ἄσπρο καὶ τὸ χιονάτο
 νὰ τῶχα γιὰ προσκέφαλο τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
 5 νὰ σὲ χορτάσω φίλημα, νὰ σὲ χορτάσω χάδι.
 κ' ἐσὺ μοῦ φεύγεις, Βλάχα μου, μοῦ φεύγεις, τὶ θὰ γένω!
 Σὲ μιὰ ραχούλα θ' ἀνεβῶ, νὰ κάθωμαι νὰ κλαίγω,
 νὰ κάμω λίμνη κλαίοντας, νὰ βγῇ μιὰ κρύα βρύσι,
 νᾶρχωντ' ἢ ἄσπραις γιὰ νερό, νᾶρχωντ' ἢ μαυρομμάταις,
 νᾶρχεται κ' ἡ Βλαχοῦλά μου, νὰ τὴν συχνοποτίζω.

—ο—

236. ΜΑΡΩ, Η Η ΓΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ἐνα κομμάτι σύγνεφο, ἓνα κομμάτι ἀντάρα
 ἐπρόβαλεν ἀγνάντια μου καὶ μὲ κοντοζυγώνει.
 Αὐτὸ δὲν εἶναι σύγνεφο, αὐτὸ δὲν εἶν' ἀντάρα,
 μόν' εἶν' ἡ Μάρω τοῦ Παπᾶ πῶρχετ' ἀπὸ τ' ἀμπέλι,
 5 φέρνει τὰ μῆλα ᾗ τὴν ποδιά, τ' ἀπίδια ᾗ τὸ μαντύλι.
 Δυὸ μῆλα τῆς ἐγύρεψα, κι' αὐτὴ μοῦ δίνει τρία·
 — Δὲ θέλω ᾗ τὰ μῆλ' αὐτά, τὰ τσαλαπατημένα,
 μόν' θέλω τὸ κορμάκι σου νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσω.
 — Καὶ πῶς σοῦ δίνω τὸ κορμὶ νὰ τὸ σφιχταγκαλιάσης;
 10 Ἐγὼ ἔχ' ἀδέρφι' ἀρματωλούς, πατέρα καπετάνο,
 παίρνουν ᾗ τὰ δόντια τὸ σπαθί, ᾗ τὰ χέρια τὸ ντουφέκι.

— 0 —

237. Η ΑΠΟΓΛΑΝΗΘΕΙΣΑ ΝΕΑΝΙΣ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Θέλω νὰ σ' τὸ εἰπῶ, κόρη μ', κ' ἐντρέπομαι,
 τ' ἔχει τ' ἀχειλάκι σου καὶ σὲ πονεῖ;
 Μὴν' ἀρρώστησες, μὴνα θερμάθηκες;
 μὴνα φίλημα κρυφὸν ἐδέχτηκες;
 5 — Οὐτ' ἀρρώστησα, οὐτ' ἐθερμάθηκα,
 οὔτε φίλημα κρυφὸν ἐδέχτηκα·
 Εἶνορο εἶδα ψές, πῶς τάχα πότιζα
 τὸ βασιλικό, καὶ τὸν ἐκλάδευα,
 καὶ κλαρὶ ξερὸ πικρὰ μ' ἀγκύλωσε
 10 κι' ἀπ' τ' ἀγκύλωμα ἡ γάστρα μῶπεσε.

— 0 —

238. ΟΜΟΙΟΝ.

- Θέλω νὰ σ' τὸ εἰπῶ, κόρη μ', κ' ἐντρέπομαι.
 Τ' ἔχει τ' ἀχειλάκι σου καὶ σὲ πονεῖ;
 Μὴν' ἀρρώστησες, μὴνα θερμάθηκες,
 μὴν' ἀπ' ἄγουρον φιλὶν ἐδέχτηκες;

α — Οὐδ' ἀρρώστησα, κι' οὐδ' ἐθερμάθηκα,
 οὐδ' ἀπ' ἄγουρον φιλὶν ἐδέχτηκα·
 Μ' ἔστειλεν ἡ μάνα μου 'ς τὸν κῆπό της
 νὰ βλαστολογήσω τὸ βασιλικό,
 καὶ νὰ βαρδονίσω τὸν ἀμάραντο,
 10 κ' ἔπεσ' ἓνας κλόνος καὶ μὲ βάρεσε.
 — Δεῖξέ μου τὸν κλόνον ποῦ σέ βάρεσε,
 νὰ τὸν ἀσημώσω ὅλον μὲ φλωρί
 καὶ νὰ τὸν καπνίσω ὅλο μάλαμμα.

—ο—

239. Η ΡΟΥΣΩ ΚΑΙ ΤΟ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟ. (ΙΩΑΝΝ.)

Κάτου 'ς τῆς Λάρσας τὰ τσαρσιά, κάτου 'ς τὸ μπεζεστένι,
 ἔξῃντα ραφτάδες ἔρραφταν τῆς Ρούσως τὸ φουστάνι,
 κ' ἓνα μικρὸ ραφτόπουλο, ράφτοντας τραγουδάει.
 «Φουστάνι μου λιανόπλουμπο, καὶ χρυσοκεντημένο,
 5 καθὼς ἐσένα σέ κρατῶ, νᾶχα καὶ τὴν κυρά σου.»
 Ὅξω ἦταν, τ' ἄκουσ' ἡ κυρά, βαρυὰ τῆς κακοφάνη.
 — Τί λές, μωρὲ ραφτόπουλο, τί βάνεις μὲ τὸ νοῦ σου;
 Θέ νὰ τὸ εἰπῶ τοῦ μᾶστορα ρόγα νὰ μὴ σοῦ δώση,
 καὶ νὰ σοῦ δίνη τὸ ψωμί 'ς τοῦ μαχαιριοῦ τὴ μύτη.

Τὸ ἄσμα τοῦτο εἰς Πάργαν διετῆρσε τινὰς τῶν στίχων τοῦ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον, ὡς ἐπεταὶ ἀρχόμενον :

«Τῆς γαλανῆς τὸ φόρεμα, τῆς ἄσπρης τὸ φουστάνι,
 »πέντε ραφτάδες τῶρραφταν κ' ἐξῃντα μαθητούδια.....
 καὶ κατωτέρω.

»ἐδῶ ποῦ ράφτω καὶ κεντῶ νᾶχα καὶ τὴν κυρά σου.
 Εἰς δὲ τὸ Ζαγόριον ἀλλάσει οὐκ ὀλίγον, ἔχον τοὺς ἐπομένους στίχους.
 »ἔξῃντα ραφτάδες τῶρραφταν κ' ἐξῃντα μαθητούδια...
 — Νὰ σ' εἶχα βράδου 'ς τὸ πλευρὸ μαζὺ μὲ τὴν κυρά σου.
 »κ' ἡ Βαγγελίτσα τ' ἄκουσε, βαρυὰ τῆς κακοφάνη.....
 — Κ' ἐγὼ θὰ 'πῶ τ' ἀφέντη μου ποῦ σ' ἔχω φιλημένη.

—ο—

240. Ο ΚΑΡΠΟΣ ΤΗΣ ΜΗΛΗΑΣ.

- Ὁ νεῖδς μὲ τὰ λαγωνικά ἐβγήκε 'ς τὸ κυνήγι
 κ' ἐκράτει καὶ 'ς τὸ χέρι του ἓνα μικρὸ γεράκι.
 Τῶφυγε, τ' ἀπολύθηκε, σὲ περιβόλι μπήκε,
 καὶ ἀφορμὴ τοῦ γερακιοῦ, μπήκε κι' ὁ νεῖδς κατόπι.
- 5 Ἐκ' ἡῦρε κόρ' ὁπῶπλενε σὲ γοῦρνα μαρμαρένια,
 κ' ἦταν γεμάτη 'ς τὸ φλωρί καὶ 'ς τὸ μαργαριτάρι.
 — Γιά μάσε τὰ σκυλλάκια σου, καὶ δέσ' τα σὲ δεντράκι,
 νὰ μὴ μὲ φάνε, κυνηγέ, νὰ μὴ μὲ κυνηγήσουν.
 — Ἐμένα τὰ σκυλλάκια μου λαγούς μονάχα πιάνουν
- 10 καὶ 'ς τὰ κορίτσια τὰ ἴμορφα, ποτὲ κακὸ δὲν πάνουν.
 Γιά πές μου, πές μου, κόρη μου, τί προῖκα θὰ μοῦ δώσης;
 δὲ θέλω προῖκ' ἀπὸ φλωριά, δὲ θέλ' ἀπὸ στολίδια.
 — Δὲ θέλεις προῖκ' ἀπὸ φλωριά, δὲ θέλεις καὶ στολίδια·
 σοῦ δίνω τούτη τὴ μηληὰ πούναι γιομάτη μ' ἄνθια,
- 15 εἶναι γιομάτη μὲ καρπὸ, μὲ ζαχαρένια μῆλα.
 Ἔσεισ' ἡ κόρη τὴ μηληὰ, ν' ἐπέφτανε τὰ μῆλα,
 κ' ἐσχίζονταν, κ' ἐσκόρπαγαν φλωριά, μαργαριτάρια.
 — Μάζωξε, νεέ μου, μάζωξε, τὰ μῆλα τῆς μηληᾶς μου
 καὶ πάλε ματαμάζωξε, καὶ πάλε ματαγύρνα.

— o —

241. Η ΜΑΡΟΥΛΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Σήκου, Μαρούλ', ἀπὸ τὴ γῆς καὶ τίναξε τὸ χῶμα,
 σῦρε καὶ στρώσε τὸν ὄντᾱ 'ς τὸ πέρα σα χνιτάνι,
 καὶ πάρε φτιάσε μας καφφέ, φέρε νὰ μᾶς κεράσης,
 καὶ πάρε λούσου κι' ἄλλαξε, καὶ βάλε τὰ καλὰ σου,
- 5 γιὰ νὰ κατέβης 'ς τὸ χορό, κάτω 'ς τὸ μεσοχώρι,
 γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν ἡ ὡμορφαις, κι' αὐτὰ τὰ παλληκάρια,
 καὶ νὰ σὲ ἰδῇ κι' ὁ ἀντρας σου, ποῦ πῆρ' ἄλλη γυναῖκα.
 — Καὶ σὰν μὲ χώρισε καὶ τί; κακὸ ἔκαμε δικά του·
 ἐγὼ 'ς ταῖς δυὸ θὰ λούζωμαι, 'ς ταῖς τέσσερες θ' ἀλλάζω,

- 10 καὶ μέσ' ταῖς δεκατέσσερες ἄντρ' ἄλλον θὰ διαλέξω,
 νὰ φτιάσω καὶ τὰ σπίτια μου ἀντίκρυ 'ς τὰ δικά του,
 νὰ στήσω καὶ τὸν κῆπό μου κοντὰ 'ς τὸν ἐδικό του
 νὰ μπαινοβγαίνω νὰ κυττάῃ, νὰ σκάζῃ, νὰ πλαντάζῃ.

—o—

242. Η ΕΓΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΡΑΣΤΟΥ.

Δελ. 93, 45.

- Δύο χρόνους περπατοῦσα τὸ γιालὸ γιालό,
 κι' ἄλλους δύο τριγυρνοῦσα τὸ βουνὸ βουνό.
 Γύρισα ν' ἀπὸ τὰ ξένα κι' ἀπ' τὰ μακρυνά
 τὴν ἀγάπῃ μου τὴν πρώτην τρέχω νὰ τὴν βρῶ.
 5 Μέσα σὲ μπαχτσὲ τὴν ἡῦρα, 'ς τὰ τριαντάφυλλα,
 μαστραπᾶ κρατάει 'ς τὸ χέρι μὲ κρυὸ νερό.
 Ρίχνω μῆλο καὶ τὴν κρούω, δὲ μ' ἐλόγιασε,
 ρίχνω μάλαμμα κι' ἀσῆμι, καὶ μ' ἀπείκασε,
 σήκωσε τὰ μαῦρα μάτια μ' ἀγριοκύτταξε,
 10 κι' ἄνοιξε καὶ τ' ἀχειλάκι καὶ μοῦ μίλησε.
 —Ποῦ ἦσουν, πούστη καὶ προδότῃ καὶ βελεντζινᾶ,
 ποῦ ἦσουν πέρσι τὸν χειμῶνα κι' ἀντιπρόπερσι;
 —Ξένος ἦμουν, εἰς τὰ ξένα ξενοδούλεα,
 κι' ὅτι δούλεψα ὁ καυμένος σοῦ τὸ ἥφερα.
 15 Σῶφερα γυαλὶ καὶ χτένι κι' ἀσημοσουγιά,
 τὸ γυαλὶ γιὰ νὰ κυττάζῃς τς ὠμορφάδες σου
 καὶ τὸ χτένι νὰ χτενίζῃς τὰ χρυσᾶ μαλλιά.
 τὸ σουγιά νὰ καθαρίζῃς μῆλα κόκκινα.

—o—

243. Η ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΑΣΗΜΗΣ.

Τρίτη Τετράδῃ θλιβερή, Πέφτῃ φαρμακωμένη,
 Παρασκευὴ ξημέρονε, νὰ μ' εἶχε ξημερώσῃ,
 προῦ κίνησ' ἡ Γιωργάκαινα 'ς τὴ μάνα τῆς νὰ πάνῃ.

- Βάνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
 • βάνει καὶ τὸν αὐγερινὸ καθάριο δαχτυλίδι·
 λαμποκοπάει τὸ φέσι της κι' ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά της
 • κρεμοῦντ' ἀρμάθες τὰ φλωριά κι' ἀρμάθες οἱ ρουμπιέδες.
 Ἀσήμες τὴν ἀγνάντεψε, βγαίνει τὴν ἀπαντάει,
 — Καλή σου ἡμέρα, Γιώργαινα.— Καλῶς τὸν τὸν Ἀσήμε.
 10 — Γιώργαινα, θέλω ἓνα φιλί, θέλω τὰ δύο σου μάτια.
 — Καὶ πῶς σοῦ δίνω τὸ φιλί, κι' αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια
 ποῦ με μαλόν' ἡ μάνα μου κι' ἄντρας μου με σκοτόνει.
 — τὸν ἄντρα σου μὴ σκιάζεσαι κ' ἐγὼ τὸν φοβερίζω,
 τὴ μάνα σου μὴ φοβηθῆς γιὰ 'μὲ δὲ σὲ μαλάνει.

—o—

244. Ο ΕΠΙΔΕΞΙΟΣ ΕΡΑΣΤΗΣ.

- Τὸ παλληκάρι τὸ καλὸ παράκαιρα γεράζει.
 γιὰτ' ἀγαπάει τὰς ὡμορφαις κι' αὐταῖς τὰς μαυρομμάταις.
 Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
 θέλει λαγοῦ περπατησιὰ κι' ἀητοῦ γρηγοροσύνη.
 • Ὅντας διαβαίνει μὲ πολλοὺς νὰ κάνη πῶς δὲ γλέπει,
 κι' ὄντας διαβαίνει μοναχὸς γλυκὸ φιλί ν' ἀρπάξῃ,
 καὶ νὰ ρωτᾷ πῶς ἀπερνᾷ καὶ νὰ τὸν ἐρωτοῦνε,
 κι' ὅταν τοῦ λὲν πῶς πόρεψες, νὰ λήῃ τῆς ἀγάπης,
 «καλοπερνῶ ὄντας ἐρχωμαι, κακοπερνῶ ὄντας φεύγω.»

—o—

245. Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΙΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

- Τοῦτον τὸ χειμῶνα θέλω νὰ διαβῶ,
 καὶ τὸ καλοκαῖρι καλῶς νὰ σὲ βρῶ.
 Νεραντζιά μὲ τ' ἄνθια καὶ μὲ νειὸν καρπό,
 ἄφσε με 'ς τὴ ρίζα ν' ἀποκοιμηθῶ,
 • μὲ χρυσὸ μαντύλι ν' ἀποσκεπαστῶ,
 νὰ φυσᾷ ἀγέρας ἀπὸ τὸ βουνό,

τ' ἄνθια σου νὰ πέφτουν 'ς τὸ μαντύλι μου
 τ' ἄνθια σου νὰ φέρνω 'ς τὴν ἀγάπῃ μου.
 Τρέχω, κρυφοτρέχω, ἡῦρα τὸν καιρό,
 10 ἡῦρα τὸ πουλί μου μόν' καὶ μοναχό·
 ἡῦρα καὶ στρωμένη τράπεζα χρυσή,
 πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί.

—o—

246. Ο ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Τρεῖς κοπέλαις λυγεραῖς
 περπατοῦσαν μοναχαῖς
 κ' ἐδιαβαίνουν τὸ βουνὸ
 νὰ καταΐβουν 'ς τὸ χωριό.
 5 Μιὰ 'πὸ δ' αὐταῖς ἔλεγε
 κι' ὄλο κρυφογέλαε,
 — μωρ' ἐδῶ ποῦ πᾶμ' ἐμπρός,
 ἂν ἐκρύφθῃ κάνας νεῖος
 κι' ἄξαφνα μᾶς πεταχθῇ,
 10 ἀπ' ταῖς τρεῖς ποιά θὰ σταθῇ;
 Τς ἔβλεπ' ἕνας σταυραητὸς
 ποῦ καθῶνταν μουλωχτός.
 Τῶν τριῶν ἡ ὠμορφιά
 ἦτανε γιὰ ζωγραφιά.
 15 — Θέ' μου, νάχα λεφτεριά,
 νὰ χυθῶ ν' ἀρπάξω μιὰ,
 νὰ τὴν πάνω 'ς τὴν κορφή
 τοῦ βουνοῦ σὲ μιὰ στιγμή,
 κι' ἂν δὲν διάλειγ' ἀπ' ταῖς τρεῖς
 20 σᾶν καλὸς πρᾶμματευτής,
 ἃς μοῦ κόψαν τὰ φτερά
 κι' ἃς ἀπέθενα μὲ μιὰ.

—o—

247. Η ΛΥΓΕΡΗ ΚΑΙ Ο ΛΕΒΕΝΤΗΣ.

Pass. 596-597. Faur. II, 162. Πανθ. 6. Xas. VII, 3. Schmidt, 192, 58.

- Τώρα τὰ πουλιά, τώρα τὰ χελιδόνια,
 τώρα ἢ πέρδικες γλυκὰ γλυκὰ τὸ λένε.
 Ξύπν', ἀφέντη μου, ξύπνα γλυκὲ μ' ἀφέντη,
 ξύπν' ἀγαλλίωσε καρμὶ μαλαξιματένιο
- 5 κι' ἄσπρονε λαιμό, μάτια ξαγρυπνισμένα.
 — Ἄς με, λυγερή, λίγον ὕπνα νὰ πάρω,
 γιὰτ' ὁ ἀφέντης μου 'ς τὴ βίγλα μ' εἶχ' ἀπάψα
 καὶ 'ς τὸν πόλεμο πάντα μπροστὰ μὲ βάνει,
 γιὰ νὰ σκοτωθῶ, ἢ σκλάβο νὰ μὲ πάρουν.
- 10 Κ' ἔκαμ' ὁ Θεός, κ' ἔκαμ' ἡ Παναγία,
 κ' ἐξεσπάθωσα, κ' ἐβγήκα κερδαμένος.
 Πολλοὺς ἔκαψα 'ς τὸ ἔμπα καὶ 'ς τὸ ἔβγα
 λίγοι μῶφυγαν, κ' ἐκεῖνοι λαβωμένοι.
 Πῆρα τὸ στρατί, κ' ἤῤα τὸ μονοπάτι
- 15 κ' ἦρθα κ' ἔπеса 'ς τὸ στρώμα ποῦ κοιμᾶσαι
 νὰ ξεκουραστῶ, νὰ πάρω λίγον ὕπνο.

—o—

248. Η ΕΡΩΤΟΥΛΗΓΤΟΣ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

- Κάτου 'ς τὰ βλαστοπλατάνια καὶ 'ς τὴν Παναγιά
 σταύρωσαν δυὰ παλληκάρια καὶ μιὰ λυγερή
 εἰς τὰ μαῦρα φορεμένη κι' ὀλοσκέπαστη,
 ἐπου πήγαινε 'ς τοῦ φίλου τὰ μεσάνυχτα·
- 5 — Τ' ἔχεις, κόρη, κ' εἶσαι μαύρη κ' εἶσαι μοναχὴ
 μήνα ἱσκιος σ' ἀκλουθᾷ, μήνα φάντασμα;
 — Οὔτε ἱσκιος μ' ἀκλουθᾷ κι' οὔτε φάντασμα,
 μὲ τραβάει ὁ Μιχαλάκης, τὸ Χατζόπουλα·
 δυὸ ἔδομάδες δὲν τὸν εἶδα, δὲ μ' ἐζύγωσε.
- 10 Σύρτε, φέρτε μου τὸν πούστη, τὸ βελετζενᾶ
 νὰ τὸν δείρω 'ς τὸ κεφάλι μὲ τριαντάφυλλα,

νά τὸν δείρω καὶ ἔς τὰ χέρια μὲ βασιλικό,
νά τοῦ κλείσω καὶ τὸ στόμα μὲ τὴ ζάχαρη.

—o—

249. Η ΚΑΤΑΣΚΟΠΙΑ ΤΩΝ ΕΡΑΣΤΩΝ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Φεγγάρι μου, βασίλειψε, κι' ἄστρια μου τραβιχθῆτε,
νά πάγη ναύρη ὁ νειούτσικος τὴν ἀγαπητικὴν του,
νά μὴν τὸν ὀδῇ ἡ γειτονιά, νά μὴν τὸν ὀδῇ κανένας.
Τό ξέρ' ἡ σκύλλα ἡ μάνα του κι' ἡ Εὐα ἡ ἀδερφή του,
5 κι' ἐξήντα βίγλαις ἔβαλαν νά τὸν καταπατήσουν.
Ἐπῆγ' ὁ νειὸς κι' ἐγλέντησε ἔς τῆς κόρης ταῖς ἀγκάλαις,
κανένας δὲν τὸν ἔνοιωσε, κανένας δὲν τὸν εἶδε,
καὶ μόν' ἡ στρίγλα ἡ μάνα του κι' ἡ Εὐα ἡ ἀδερφή του,
τὸν εἶδαν ὅταν πῆγαινε, καὶ τῶμαθ' ὄλ' ἡ χώρα.

—o—

250. Η ΡΟΔΟΣΤΑΜΙΑ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Αὐγερινὸς κι' ἡ πούλια, τ' ἄστρα τῆς αὐγῆς,
καὶ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι μ' ἐξεπλάνεψαν,
κι' ὅταν ἐβγῆκε ὁ ἥλιος μ' ἐξαγνάντεψεν
εἰς τὸ πλευρὸ τῆς κόρης ποῦ ξενύχτησα.
5 Γυρνῶ, τὴν κόρη γλέπω ποῦ κοιμώντανε,
στέκω καὶ διαλογοῦμαι πῶς νά τῆς τὸ εἶπῶ,
πῶς νά τὴν ἐξυπνήσω τὴν πολυαγαπῶ
— Ξύπνα, σηκώσου, μῆλο, τρυφερὴ μὴληά,
ἄνοιξ' τὰ δυὸ σου μάτια, ἄνοιξ' τα νά ἰδῆς,
10 ποῦ μ' ἔκλεισεν ὁ ἥλιος μέσα ἔς τὸ κλουβί.
— Ἐμένα δὲ μὲ λένε μῆλο καὶ μὴληά,
μὲ λένε γλυκὸ ρόδο καὶ ροδοσταμιά,
κι' ἂν σ' ἔκλεισεν ὁ ἥλιος φεύγεις τὸ βραδύ.

—o—

251. Η ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Εἴκοσι δύο Κυριακαῖς κ' εἴκοσι δυὸ Δευτέραις,
 δὲν εἶδα τὴν ἀγάπην μου, δὲν εἶδα τὴν κυρά μου,
 καὶ χθὲς τὴν εἶδα ἔς τὸ χορὸν, ποῦ χόρευε ἔς τὴν μέσσην.
 Κατάμματα μ' ἐκύτταζε, καὶ μὲ τ' ἀχειλί μου εἶπε,
 5 — Ποῦ ἦσουν, ἄπονη καρδιά, τόσον καιρὸ κρυμμένος;
 — Ἡ κάκία σου μ' ἐξώρισε, μ' ἔδιωξ' ἀπὸ κοντά σου
 κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐγύριζα γιὰ νὰ σ' ἀλησμονήσω.
 Ἐφῆς ἤμουν ἔς τὴν μάνα μου, προφῆς ἔς τὴν ἀδερφή μου,
 καὶ ἀπόψε σὰν πουλὶ ἔρημο φωλὴν γυρεύω ναῦρων.
 10 — Ἀπόψ' ἔλα ἔς τὸ σπίτι μου, ἔλα ν' ἀγαπηθοῦμε,
 νὰ φᾶς ψαράκια σκαριστά, καὶ αὐγὰ τηγανισμένα
 νὰ πιῇς καὶ ἀπ' τὸ γλυκὸ κρασί ὅπου θὰ σέ κερνάω.

Στροφή τοῦ πρώτου κώλου τοῦ στίχου « ὄχ ὀϊμένα » τοῦ δὲ δευτέρου
 « ματάκια μου γραμμένα ». Εἶναι ἄσμεν τοῦ χοροῦ.

— 0 —

252. Ο ΥΓΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ.

Ζαμπ. 725,10. Pass. 592. Δελ. 79,18. Σας. 147,22 καὶ 218,40. Διανοτράγ. 30.

- Σηκώθ' ἡ κόρη τὸ ταχύ, τὰ μάτια γλυκανοίγει,
 βρίσκει ἀνοιχτὸν τὸν κόρφο της καὶ τσαλαπατημένον.
 Στέκει καὶ διαλογίζεται, καὶ μὲ τὸ νοῦ της λέγει:
 Ἄν ᾔηναι ξένου φίλημα, νᾶναι τὸ ὑστερνό του,
 5 καὶ ἂν ᾔν' ἀπὸ τὸν ἄντρα μου χαράμι νὰ τοῦ γένη.
 Εὐθύς τε λάλην ἐβγαλε σ' ὄλο τὸ βιλαέτι,
 « Ἀκοῦστ', ἐσεῖς ἡ ὠμορφαις, καὶ σεῖς ἡ μαυρομμάταις!
 τὸ Μάη κρασί μὴν πίνετε, ἔς τὰ χόρτα μὴν κοιμᾶστε,
 τί βγαίνουν κλέφτες γιὰ φιλιὰ καὶ περπατᾶν τὴ νύχτα,
 10 σέρνουν ψωμί γιὰ τὰ σκυλλιά νὰ τρῶν νὰ μὴ γαυγίζουν,
 σέρνουν καὶ ὑπνοδότανο τς ὠμορφαις νὰ ποτίζουν.

— 0 —

253. ΤΟ ΠΟΔΑΡΑΚΙ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μ' ἔδειραν καὶ μ' ἐμάλωσαν καὶ μοῦ εἶπαν νὰ μὴ βγαίνω,
 τὴ ροῦγ' αὐτὴ νὰ μὴ διαδῶ, νύφη προτοῦ νὰ γένω.
 Γιατί, γιατί νὰ μὴ διαδῶ, γιατί νὰ μὴν περάσω;
 ἐμένα ἢ μάνα μ' ἔστειλε τριαντάφυλλα νὰ μάσω.
 5 Ὕστ' ἡ σκάλα ἢ κόρη ἐπάτησε γιὰ νάμπη ὅς τὸ κηπάρι,
 κ' ἐκεῖ τς ἐφάνη τὸ βρακὶ καὶ τ' ἄσπρο ποδαράκι.
 Τὸ παλληκάρι βλέποντας πόδι ζωγραφισμένο,
 δίχως ρακί, δίχως κρασί, μεθάει τὸ καυμένο·
 μεθάει καὶ τρελλαίνεται, κ' ἀπὸ τοῦ νοῦ του βγαίνει,
 στάμναις νερὸ τοῦ χύνουνε κ' ἡ γνῶσί του χαμένη.

—ο—

254. ΤΟ ΣΤΑΜΝΙ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἦθελα γιὰ νὰ μισέψω
 καὶ καράβι δὲν εὐρίσκω·
 τρέχω τὸ γιαλὸ τὴν ἄκρα
 βρίσκω μιὰ ξανθὴ κοπέλα
 5 ὅπου πῆγαινε ὅς τὴ βρύσι,
 τὸ σταμνὶ τῆς νὰ γιομίσῃ.
 Τρέχω καὶ τὴν καταφθάνω
 καὶ τὸ χέρι τῆς τῆς πιάνω.
 Μοῦ τ' ἀφίνει, δὲν κακιάνει
 10 καὶ σιγὰ σιγὰ μοῦ λέγει.
 — Μπρὲ ζουρλὸ παιδί, τί θέλεις;
 τὸ σταμνὶ θὰ μοῦ τσακίσῃς.
 — Χίλια δίνω γιὰ τὴ στάμνα
 ὁμὸ χιλιάδες γιὰ τ' ἐσένα.

—ο—

255. Ο ΓΥΝΑΙΚΟΘΗΡΑΣ.

- Σταφύλι μου κρυστάλλινο, τὸ ποῦ θὰ μείνης βράδυ;
 — Καὶ σὺ γιὰ μένα δὲν πονεῖς, γιατί ρωτᾷς γιὰ μένα;
 — Ἀνάθεμα κι' ἂν δὲν πονῶ, κι' ἂν δὲν ἀναστενάζω
 κι' ἂν δὲν κρατῶ τὰ διαβατὰ καὶ βγαίνω καὶ τηράζω.
- 5 Βάνω τὸν ἥλιο 'ς τὸ βουνό, καὶ τὸ βουρεῖα 'ς τοὺς κάμπους,
 τὸν ἀνεμὸ τὸ ἄρασερὸ βάνω 'ς τὰ παραθύρια.
 Φωνάζετε, πῆστε τῆς κυρᾶς νὰ βγῇ 'ς τὸ παραθύρι!
 — Δὲν ἔχει ἄδεια ἡ κυρά νὰ βγῇ 'ς τὸ παραθύρι,
 εἶναι πιασμένη σὲ δουλειά τ' ἀντρός της φτιάνει δεῖπνο.
- 10 — Μῆνα εἶμαι δράκος νὰ τὴν πιῶ, καὶ ὄφις νὰ τὴν πνίξω;
 Ἐγὼ εἶμ' ἐν ἄγριῳ πουλί, ἄγριῳ χελιδονάκι,
 κι' ὅπου βρῶ πέτρα κάθωμαι, κ' ἴσκι' ὅπου βρῶ πλαγιάζω,
 ὅπου νὰ βρῶ γλυκὸ κρασί, τὸ πίνω, δὲν τ' ἀφήνω,
 ὅπου καὶ βρῶ ξυνὸ κρασί, τὸ χύνω, δὲν τὸ πίνω,
- 15 κι' ὅπου βρῶ κόρην ὡμορφή, φιλῶ καὶ δὲ χορταίνω
 κι' ὅπου βρῶ κόρην ἀσχημὴ μουντζόνω καὶ διαβαίνω.

256. ΕΤΕΡΟΝ.

- Ἔχω καιρὸ δὲ φίλησα κόρη ἀρραβωνιασμένη,
 καὶ παντρεμένη μὲ φλωριά, καὶ βλάχα μὲ γιουρνανάκι.
 Μ' ἐκάλεσε μι' ἀρχόντισσα νὰ πάω νὰ ξενοχτήσω,
 καὶ μοῦχε σίτινο ψωμί, κι' αὐτὰ τηγανισμένα,
- 5 μοῦφερε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ πιῶ νὰ δυναμώσω,
 μῶστρωσε στρώματα παχιά καὶ δυὸ προσκεφαλάδια.
 Σκύφτω, φιλῶ τὸ κοῦτσυρο, πιάνω, δαυλὶ καμμένο.
 Μ' ἐκάλεσε καὶ μιὰ φτωχὴ νὰ πάω νὰ ξενοχτήσω
 καὶ μοῦχε κριθίνον ψωμί, καὶ λάχανα βρασμένα,
- 10 μοῦφερε καὶ κρυὸ νερὸ νὰ πιῶ γιὰ νὰ χορτάσω,
 μῶστρωσε στρώμ' ἀπὸ σακκιά, τραγιά προσκεφαλάδια.

Σκύφτω, φιλῶ μιὰ πέρδικα, μιὰ Λαρσινὴ τρυγῶνα.
 Ἀρχόντισσα, νὰ εἶχες χαθῇ, φτωχή μου, νὰ μοῦ ζήσης.

—o—

257. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἐπῆρα τὸ καμάκι μου καὶ πάω νὰ κυνηγήσω·
 Γυρίζω, τρέχω, κυνηγῶ ἀπ' τὸ πουν' ὡς τὸ δειλὶ,
 κυνῆγι δὲν ἀπάντησα, δὲν ἔβγαλα κυνῆγι
 καὶ πρὸς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ καὶ τὸ βασιλεμμά του
 5 ἔρριξα τὸ καμάκι μου κ' ἔπιασα δυὸ κορίτσια·
 τῶμορφο ἦτανε φτωχό, τᾶσχημο ἦταν πλούσιο.
 Σηκόνομαι πολὺ ταχυὰ 'ς τὸ πλούσιο πρωτοπάνω·
 Μῶδγαλε σίτινο ψωμί κι' αὐγὰ τηγανισμένα,
 μῶδωσε καὶ γλυκὸ κρασί νὰ πιῶ νὰ κάμω κέφι.
 10 Σκύφτ', ἀγκαλιάζω κούτσουρο, φιλῶ, δαυλὶ καμμένο.
 Τ' ἄλλο ταχὺ σηκόνομαι καὶ 'ς τὸ φτωχὸ πηγαίνω.
 Μῶφερε κριθὶνο ψωμί καὶ λάχανα βρασμένα,
 μῶδαλε καὶ ξυνόκρασο, νὰ πιῶ νὰ κάμω κέφι·
 Σκύφτ', ἀγκαλιάζω πέρδικα, φιλῶ μιὰ περιστέρα.

—o—

258. Ο ΤΣΕΛΕΠΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Ποῦ ἦσουν, τσελεπῆ μου, δὲ φάνηκες νάρθης;
 Ὁ Ἰμὴν Πασαῶς σὲ κράζει νὰ λογαριαστῇς.
 — Ἀνάψτε μου τσιμποῦκι, βράστε καφφὲ νὰ πιῶ
 κι' ἀπόστερα πηγαίνω γιὰ νὰ λογαριαστῶ.
 5 Ἀνάθεμά σε, ὕπνε, ποῦ μ' ἀποκοίμισες
 μοῦ πῆραν τῇ Γιαννούλα καὶ δὲ μ' ἐξύπνησες.
 Γιροῦσι θε νὰ κάμω μέσ' τὰ ταμπακαριά
 ν' ἀρπάξω τῇ Γιαννούλα ἀπ' τὰ ξανθὰ μαλλιά·
 γιροῦσι θε νὰ κάμω μέσ' τ' Ἀρχιμανδρείό,
 10 ν' ἀρπάξω τῇ Γιαννούλα ἀπὸ τὸν ἀργαλειό.

Ἀνάγκασε, Γιαννοῦλα, νὰ κάμῃς τὸ παιδί
νὰ ἰδοῦμε ἂν θὰ μοιάζῃ αὐτὸν τὸν τσελεπή.

—o—

259. Η ΑΓΟΣΚΙΡΤΗΣΑΣΑ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ.

Πῆρα τὸ δρεπανάκι μου κ' ἐπῆγα νὰ θερίσω,
— μαῦρα μάτια νὰ φιλήσω.

Ὅλη τὴ νύχτα θέριζα μ' ἓνα ψιλὸ τραγοῦδι,
— μ' ἓνα κόκκινο λουλοῦδι.

8 Κ' ἐξύπνησα τὰ Σάλωνα καὶ τὰ περίχωρ' ὅλα,
— καὶ τὰ κορίτσια ὅλα.

Κ' ἐξύπνησα μιὰ καλογρηὰ μέσ' ἀπὸ τὸ κελλί της,
— πῶκανε τὴν προσευχή της.

Σκύφτει, πετάει τὰ ράσσα της, κόφτει τὰ κομπολόγια
10 — κι' ἀρχινάει τὰ μοιρολόγια.

— Σύρτε, σταυροί, 'ς τὴν ἐκκλησιά, ράσσα, 'ς τὰ μοναστήρια,
— νὰ τὴν εἶχαν φάῃ τὰ φείδια.

κ' ἐγὼ θὰ πάω νὰ παντρευτῶ, νὰ πάρω λεβεντάκι,
— νὰ μοῦ σφίγῃ τὸ κορμάκι.

—o—

260. Η ΛΕΜΟΝΙΑ.

Πράσινο μαντύλι, κόκκινη ποδιά
μῶβαλαν μαρὰ ζι μέσα 'ς τὴν καρδιά.

Λειμονιά μὲ τ' ἄνθη καὶ μὲ τὸν καρπὸ,
στρῶσέ μου 'ς τὴ ρίζα, ν' ἀποκοιμηθῶ,

8 γιὰ νὰ πάρω λίγον ὕπνο τ' ὄρφανὸ
κ' ἔπειτα νὰ φάγω τὸν γλυκὸν καρπὸ,

νὰ γλυκαῖγαλιάσω τ' ἄσπρο σου κορμί
καὶ νὰ σὲ χορτάσω μὲ γλυκὴ φιλί.

—o—

261. Η ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ.

- 'Στοῦ Νάκα τ' ἄργανα λαλοῦν, 'ς τοῦ Νάκα τὰ παιγνίδια,
 ὁ Κώστας ἐπαντρεύονταν, πῆρε Παπαδοπούλα·
 Λαλοῦν παιγνίδια καὶ βροντᾶν ντουφέκια καρυοφίλια,
 χορεύουνε καὶ τραγουδοῦν, καὶ τρῶν καὶ συχνοπίνουν.
 5 Τὸ βράδ' ὄντας ἐπλάγιασαν, ὁ Κωσταντῆς ὁ μαῦρος
 τῇ νύφῃ δὲν τὴν φίλησε, τὴν ἡῦρε φιλημένη·
 — Κόρη μου, ποῖός σέ φίλησε, ποῖός σ' ἔχει φιλημένη;
 — Ἄντά ἤμουνα μικρούτσικη, δέκα χρονῶν κορίτσι,
 μ' ἔστειλαν 'ς τὸν πνευματικὸ νὰ μὲ ξεμολογήσῃ
 10 κ' ἔσκυψε καὶ μὲ φίλησε, καὶ μ' ἡῦρες φιλημένη.

—o—

262. Η ΚΑΝΕΛΟΠΡΙΖΑ.

- Κάτου σὲ γιαλό, κάτου σὲ περιγιάλι
 κόρην ἀγαπῶ ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα,
 δώδεκα χρονῶν κι' ὁ ἥλιος δὲν τὴν εἶδε.
 Μόν' ἡ μάνα τῆς μονάκριβη τὴν ἔχει,
 5 ρόιδο τὴν καλεῖ, τριαντάφυλλο τὴν κράζει,
 κανελόρριζα καὶ ἄνθι τῆς κανέλας.
 — Τ' ἐκιτρίνησες καὶ τ' εἶσαι χλωμιασμένη;
 Μὴν ἀρρώστησες, μὴν ἐκρυφοθερμάθης;
 — Δὲν ἀρρώστησα, κρυφὴ δὲν ἔχω θέρμη,
 10 χθὲς τὸ δειλινό, ἐφῆς ἀργὰ τὸ βράδυ,
 πῆρα τὸ σταμνὶ νερὸ νὰ πάω νὰ φέρω,
 κ' ἡῦρα ἓνα παιδὶ σὰ νὰ ἦταν ἑάδερφός μου
 καὶ μ' ἐφίλησε 'ς τὰ μάτια καὶ 'ς τὰ φρύδια
 καὶ 'ς τὰ μάγουλα ποῦχα τὸ κοκκινάδι.

—o—

263. Η ΛΟΥΛΟΥΔΩ.

- Πῆραν τ' ἀπόσκια, πήρανε, πήρανε ἔς τὴν αὐλή σου,
 κάτσε, Λουλούδω μ', νύχτωσε, ἔς τὸ μύλο μὴν πηγαίνης,
 γιὰτ' εἶναι ὁ νειὸς ὁ μυλωνᾶς καὶ σέ διπλοξαγιάζει,
 σοῦ παίρνει ξάγι ἔς τ' ἄλεσμα, καὶ ξάγι γιὰ τ' ἐσένα,
 5 σοῦ κόφτει τὰ θηλίκια σου, φιλεῖ τὰ δυό σου μάτια
 καὶ μαραγκιάζ' ὁ κόρφος σου, χαλνάει τὸ πρόσωπό σου.
 Ἡ νύφη δὲ φικράστηκε τῆς πεθερᾶς τὰ λόγια,
 πιάνει, φορτώνει τ' ἄλογο, ἔς τὸ μύλο καὶ πηγαίνει,
 βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο, τὸ μυλωνᾶ κοιμᾶται.
 10 — Καλὴ σου ἡμέρα, μυλωνᾶ.—Λουλούδω μ', καλῶς ἦρθες.
 Λουλούδω μ', πιάσ' τὴ μιὰ μεριά κ' ἐγὼ πιάνω τὴν ἄλλη
 καὶ σύρε δέσε τ' ἄλογο, κ' οἱ λύκοι ἄς τὸ φᾶνε.

—o—

264. Η ΓΑΓΑΔΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ.

- Παρακαλῶσε, Κύριε μου, πάψε τὴν καταχνιά σου,
 πάρε τὴν πᾶχν' ἀπ' τὸ βουνό, τοῦ κάμπου τὴν ἀντάρρα,
 γιὰ ν' ἀγναντέψω καὶ νὰ ἰδῶ, τοὺς κάμπους, τὰ ραβένια,
 ἐκεῖ ποῦ σκάφτουν μὲ χαρὰ κι' ὀργόνουν οἱ ζευγίταις,
 5 νὰ ἰδῶ τί κἀν' ὁ Κωσταντῆς μὲ τὸ γοργὸ ζευγάρι,
 ὅπως βίδια δυὸ στοιχιά κι' ἀλέτρι σιδερένιο.
 Ὁ Κωσταντῆς δὲν ὥργονε μόν' ἔστεκε ἔς τὴ βρύσι.
 Ἀνάθεμά τον τὸν Παπᾶ, τὴν ὡμορφὴν τοῦ κόρη
 ὅπου μονάχη πῆγαινε νερὸ γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ
 10 κι' ἀπὸ τὴ βρύσι γύρισε ἔς τὸ σπίτι φιλημένῃ.

—o—

265. Η ΒΟΥΡΓΑΡΑ.

Зап. 727, 14.

Ἀπὸ μικρὸς ὠρφάνεψα πὸ μάνα καὶ πατέρα,
 κι' ἀπὸ μικρὸς ἔς τὴν ξενιτειὰ ἐβγήκα νὰ δουλέψω.

- κ' ἐπῆγα κ' ἐρογιάστηκα σὲ μιὰ κυρά Βουργάρα.
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμα ἔς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα
 5 κί' ἀπὸ τοὺς δώδεκα μπροστά τὴν εἶδα, τὴν ξανάειδα.
 Μιὰ μέρ' ἀντικριθῆκαμε σὲ μιὰ μελητὰ τοῦ κήπου,
 βγγῆκ' ἡ κυρά ἔπο τὸ λουτρό, κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ μπαρμπέρη.
 — Δός μου, κυρά, τὴ ρόγα μου, δός μου τὴ δούλεψί μου,
 γιὰτ' οἱ δικοί μου μῶγραψαν νὰ πάω νὰ με παντρέψουν.
 10 — Ἄν σῶγραψαν γιὰ παντρεῖά ἐγὼ θὰ σὲ παντρέψω,
 ἀπὸ ταῖς τρεῖς κοπέλαις μου διάλεξε ποιά σ' ἀρέσει,
 θέλεις τὴ ρούσαν ἔπαρε, θέλεις τὴ μαυρομμάτα,
 θέλεις πάρε τὴ γαλανή, ποῦ εἶν' ἄσπρη σὰν τὸ γάλα.
 — Δὲ θέλω κόρη γαλανή, δὲ θέλω μαυρομμάτα,
 15 θέλω κυρά σγουρόμαλλη, θέλω καγγελοφρύδα,
 πῶχει τῆς χήνας τὸ λαμμό, τῆς πέρδικας τὰ μάτια,
 θέλω τὴν ὡμορφὴ κυρά ποῦ με γλυκοκυττάζει
 καὶ μ' ἔχει σκλάβο δουλευτὴ ἔς τὸν κήπο τῆς αὐλῆς της.

— ο —

266. Η ΚΡΥΟΒΡΥΣΙ.

Χασ. V. 25.

- Σαράντα πέντε Κυριακαίς, σαράντα τρεῖς Δευτέραις
 δὲν εἶδαν τὰ ματάκια μου τὴν κόρη π' ἀγαποῦνε,
 καὶ χθὲς τὴν εἶδα ἔς τὸ χορὸ ποῦ χόρευε ἔς τὴ μέση,
 τὰ μάτια τὰ χαμήλωνε κι' ὅλο χαμογελοῦσε,
 5 καὶ μιὰ φορὰ ἔπο ταῖς πολλαῖς ποῦ διάβαιν' ἀπὸ μ' πρὸς μού
 ἀνοιξε τ' ἀχειλάκι της καὶ σιγαλὰ μου τό εἶπε.
 — Ἀπόψε ἔς τὴν κρυόβρυσι θάρθῶ ν' ἀνταμωθοῦμε.
 Πῶς νὰ τὸ εἰπῇ τῆς μάνας της καὶ πῶς νὰ τὴν γελάσῃ,
 ποιὰν ἀφορμὴ νὰ τῆς εὐρῇ νὰ πάῃ ἔς τὴ βρύσ' ἐξώρας;
 10 — Μάνα μ', νερὸ δὲν ἔχουμε, καὶ τί θὰ πιούμ' ἀπόψε;
 — Κόρη μου, εἶναι πάρωρα, καὶ πῶς νὰ πᾶς μονάχη;
 Πῆρε τὴ στάμνα κ' ἔτρεχε, σὰν πέρδικα πατοῦσε,
 καρδιοχτυποῦσε κ' ἔλεγε ἔς τὸ δρόμό με τὸ νοῦ της:

Ἄν ἦν' ἡ βρύσι μοναχὴ, ὁ φίλος μ' ἂν κοιμᾶται,
 τὸ τί νὰ κάμω νὰ μὲ ἰδῇ, τὸ πῶς νὰ τὸν ξυπνήσω;
 Νὰ τὸν φιλήσω, ντρέπομαι, νὰ τὸν χαϊδέψω, τρέμω,
 νὰ τὸν ραντίσω μὲ νερό, σκιάζομαι μὴν κρυώσω.
 Ἡὔρε τὸν φίλον ἔξυπνον, τῇ βρύσι μονιμονάχη,
 ἡὔρε καὶ τῇ μανούλα της βαρυὰ ποκοιμισμένη.

—o—

267. Η ΠΑΠΑΔΙΑ.

Κορίτσια στήσανε χορὸ ἔς τοὺς ἴσκιους, ἔς τὰ πλατάνια,
 κ' ἐσειόνταν κ' ἐλυγίζονταν κ' ἐγλυκοτραγουδοῦσαν,
 «Τὴν εἶδετε τὴν παπαδιά μ' ὅλη της τὴν ἀρμάτα,
 »τὴ χρυσοκέντητη ποδιά, ταῖς ἀργυραῖς τοκάδες,
 »πῶτρεχε πίσ' ἀπὸ ἵναν νεῖον σὰν ὄρνιθα ἔς τὸν πέτο;
 »Ὁ κουρεμένος ὁ παπᾶς ἔτρεχε ἀπὸ κοντὰ της.
 »—Μωρὴ, ποῦ πᾶς, ποῦ ἄφησες τὸ σπίτι, τὰ παιδιὰ μας;
 »ποῦ μ' ἄφησες τὰ ἱερὰ νὰ πάω νὰ λειτουργήσω!
 »—Γύρνα, παπᾶ μου, σπίτι σου, γύρνα καὶ ἔς τὰ παιδιὰ μας
 »κ' ἐκεῖ θὰ βρῇς καὶ τὰ ἱερὰ νὰ πᾶς νὰ λειτουργήσης,
 »τὶ ἐγὼ θὰ πᾶν' ἀντίπερα νὰ μάσω τὰ βαμπάκια.»

—o—

268. Η ΘΕΟΔΩΡΟΥΛΑ.

Λελ. 128, 112. Χασ. VII, 6.

Κάτου ἔς τὸ φραγχομαχαλᾶ καὶ ἔς τὸ στενὸ σοκάκι,
 ἡ Θεωδοῦλα ἔστησε τὸ κόκκινο μπαῖράκι
 κ' ἔτρεχαν οἱ ἀνύπαντροι, κ' ἔτρέχαν λεβεντάδες,
 νὰ βλέπουνε τὰ κάλλη της, ταῖς τόσαις νοστιμάδες.
 —Ἦθελα, Θεωδοῦλά μου, νὰ μπῶ ἔς τὴν κάμαρά σου,
 κρυφὰ πὸ τοὺς γειτόνους σου, κρυφὰ πὸ τοὺς γονεῖς σου.
 —Ἐλα, λεβέντη μ', αὔριο ἀπ' τὴ μικρὴ τὴν πόρτα,
 πουρνό, πουρνό καὶ μούλωσε σὰν ὁ λαγὼς ἔς τὰ χόρτα,

ἡ μάνα μ' πάει 'ς τὴν ἐκκλησιά, ἀφέντης μου 'ς τ' ἀμπέλι
καὶ τ' ἀδερφάκια μ' 'ς τὸ σχολεῖο, καὶ τρύγησε τὸ μέλι.

— 0 —

269. Η ΜΑΡΟΥΣΙΩ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΚΟΥΓΗΣ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Ἐκίνησ' ὁ Γιακούπαγας κ' ἐπῆγε 'ς τὴ Μαρούσιω·

— Μαρούσιω μ', καλησπέρα σου, καὶ ποῦ εἶν' ὁ Παναγιώτης;

— Ὁ Παναγιώτης ἔφυγε, βγήκε νὰ φέρῃ γύρα,

νὰ κάμῃ γύρα 'ς τὰ χωριά, γύρα 'ς τὸ βιλαέτι,

νὰ μάσῃ τὰ χαράτσωμα, κ' ἐγὼ εἶμαι μοναχὴ μου.

— Μάρω μου, πάρε κι' ἄλλαξε, φόρεσε τὰ καλά σου,

καὶ στρῶσ' ἀπάνω 'ς τὸν ὄντᾱ διπλὰ προσκεφαλᾶκια.

κι' ἀναψ' τ' ἀργυροκάντυλο, καὶ τ' ἀργυρᾶ σάμτανια.

Ὁ Παναγιώτης πρόβαλεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα·

10 καὶ γλέπει φῶς 'ς τὸ σπίτι του καὶ λάμψι 'ς τὸν ὄντᾱ του.

— Μήνα ἡ γυναῖκά μ' δὲ μπορεῖ, μήνα καὶ τὸ παιδί μας;

Δίνει βίτσιὰ τ' ἀλόγου του καὶ σὰν πουλὶ πετάει,

χρυφανεδαίνει 'ς τὸν ὄντᾱ, γλέπει τὴν ἀτιμίᾱ του,

καὶ μὲ τὸ αἷμα δυὸ κορμιῶν τὴν πλένει σὰν λεβέντης.

— 0 —

270. Η ΓΑΡΟΥΦΑΛΙΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Τοῦτον τὸ Μάη μὲ ταις δροσισαῖς, τοῦτο τὸ καλοκαῖρι

ἐκίνησ' ἡ Γαρουφαλιά νὰ πάῃ νὰ θερίσῃ·

εἶχε δρεπάνι δαμασκί, παλαμαρὶ ἀσημένια

καὶ 'ς τὰ δερβένια θερίζε, γοργὰ τὰ δεματιάζει,

καὶ 'ς τὰ δεμάτι' ἀκούμπησε κι' ἐπiane τὴν καρδιά της.

— Μάνα, ἡ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μάνα, μὲ σφάζ' ἡ μέση.

— Κόρη μ', θαρρῶ κ' ἐκρύωσες, θαρρῶ κ' ἐπλευριτώθης.

— Μανοῦλά μου, δὲν κρύωσα, πλευρίτη δὲν ἐπῆρα,

10 τρέξε 'ς τὴ χώρα γιὰ μαμμὴ, γιὰτ' εἶμα' ἀγγαστρωμένη!

— Τί λές, μωρὴ κοφόχρονη κι' ὀλιγοζῶσιμένη.

—Τί θέλεις, μάνα μ', νὰ σοῦ εἰπῶ, τί νὰ σοῦ μολογήσω,
θα κάμω ἓναν χρυσὸν ἀητό, ἓναν χρυσὸν πετρίτη.

—ο—

271. Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ.

Ποῦ πᾶς, Δενίτσα μ', μοναχή, τώρα τὸ βράδυ βράδυ;

—Πάνω 'ς τὴ θειά μου τὴ Γιαννοῦ, πάνω νὰ νυχτερέψω,
νὰ γνέσω τὰ σκουλάκια μου, νὰ φτιάσω τὰ προικιά μου,
βρακὶ νὰ φτιάσω κεντητὸ τ' ἀρραβωνιαστικοῦ μου,
νὰ φτιάσω κεντηστόμπολα γι' αὐτὴν τὴν πεθερά μου.

Κ' ἡ 'Ελενίτσα' ἀντὶς νὰ πάῃ εἰς τὴ Γιαννοῦ τὴ θειά της;
ἐχτύπησε 'ς τοῦ φίλου της καὶ τ' ἀγαπητικῆς της,
κ' ἔγνευ' ἐκεῖ καὶ γύφανε φιλιὰ ὅλη τὴ νύχτα
αὐτὰ ἦταν τὰ γνεσίματα, αὐτὰ ἦταν τὰ προικιά της.

—ο—

272. Η ΓΕΙΤΟΝΟΠΟΥΛΑ.

Ἀπόψε δὲν κοιμήθηκα καὶ σήμερα νυστάζω,
γιατὶ πολὺ κουδέντιασα μὲ μι' ἀγαπητικὴ μου,
μὲ μιὰ γειτονοπούλα μου ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα,
πῶχει τὸ μάτι σὰν ἐλῆά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι.

Μοῦ μὴνυσ' ἀπ' τὸ δειλινὸ κ' ἐπῆγα πρὸς τὸ βράδυ,
κι' ὀλονυχτῆς ἐπαίξαμε τς ἀγάπης τὸ παιγνίδι,
πέντε βολαὶς ἀπὸ βραδὺς καὶ τρεῖς τὸ μεσονύχτι,
καὶ τρεῖς πρὸς τὸ ξημέρωμα φόντας λαλοῦν τ' ἀηδόνια.
λαλοῦν τ' ἀηδόνια τρεῖς βολαὶς κ' ἐγὼ 'ς ταῖς ἀγκαλιαῖς της.

—ο—

273. Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Καὶ ζακόνι πῶχετε ἐσεῖς ἡ Ζαγορίσσαις,
τὴ νύχτα πᾶτε γιὰ νερό, τὴ νύχτα καὶ 'ς τὸ μύλο.

- Τὴ νύχτα ἡ Ἀναγνώσταινα ἐσύνταξε τὴ μούλα,
 κ' ἐκίνησ' ἡ νοικοκυρὰ ἔς τὸ μύλο γιὰ ν' ἀλέσῃ·
 5 ἡ μούλα τὴν ἀλάθεψε, κι' ἀντὶς νὰ πάῃ ἔς τὸ μύλο
 τὴν ἔφερε κρυφὰ κρυφὰ σὲ μιὰ ῥημη καλύδα.
 — Μούλα, ποῦ πᾶς, ποῦ μ' ἔφερες; δὲν εἶν' ἐδῶ ὁ μύλος!
 — Ἐδῶ εἶν' ὁ νεῖός ποῦ σ' ἀγαπάει, ὁ νεῖός ποῦ σὲ προσμένει·
 τὸν μύλον βρίσκεις ὀφκολα καὶ τὸ νερό δὲ στύφτει,
 10 τοῦ φίλου ταῖς γλυκαγκαλιαῖς δὲ βρίσκεις ὅταν θέλῃς.

—ο—

274. Η ΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. (ΑΥΤΟΘΙ).

- Μωρὴ κυρὰ πολίτισσα, μωρὴ ξεπατωμένη,
 ἂν ἀγαπᾷς τὸν ἄντρα σου, τὸν ξένον τί τὸν θέλεις;
 — ὁ ἄντρας μ' εἶναι μάρμαρο, ὁ ξένος εἶναι δέντρο,
 σὰν κυπαρίσσι φουντωτὸ ποῦναι ἔς τὴν Ἀγία-Μαύρα,
 5 ποῦ πῆγαν καὶ τὸ φύτρισαν δυὸ ἄξια παλληκάρια.
 Τὸν ἄντρα μου τὸν ἀγαπῶ, τὸν θέλω νὰ μοῦ φέρνῃ,
 τὸν ξένον τὸν γλυκοφιλῶ γιὰτὶ ξενοδολεῖει.

—ο—

275. Η ΔΗΜΟΣ ΚΑΙ Η ΤΟΥΡΚΟΠΟΥΛΑ.

- Ἀκοῦστε τὸ τί γίνηκε τούτην τὴν ἐβδομάδα·
 ὁ Δῆμός μας ἀγάπησεν ὥμορφη Τουρκοπούλα,
 Παρασκευῇ τὴν χάρηκε, Σαββάτῳ ὅλη μέρα
 καὶ τὸ ταχὺ τὴν Κυριακὴ ἐβγῆκε νὰ πηγαίνει.
 5 Τὸν πιάσανε, τὸν δέσανε, καὶ πᾶν νὰ τὸν κρεμάσουν,
 χίλιοι πηγαίνουν ὀμπροστὰ καὶ πενταχόσιοι πίσω,
 κι' ὁ Δῆμος εἰς τὴ μέση τοὺς δεμένος, μαραμμένος,
 σὰν δυὸ μερῶν τριαντάφυλλο κομμέν' ἀπ' τὸ κλωνάρι.
 Ἡ Τουρκοκόρη τῶμαθε, ἔς τὸ παραθύρι βγαίνει,
 10 — Δῆμο, τοῦ λείει, μὴ σκιάζεσαι, καὶ μὴ πολυφοβείσαι·
 θὰ πάρω γρόσια ἔς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴ τζέπη,

κι' ἂν δὲ μοῦ φτάσουν τὰ φλωριά, πουλῶ τὰ δαχτυλίδια
 κι' ἂν δὲ μοῦ φτάσουνε κι' αὐτὰ πουλῶ ὅ,τι ἄλλο ἔχω.
 Ἐσὺ Κατῇ, ἐσὺ κριτῇ, ποῦ ξέρεις ἀπὸ κόσμο,
 15 εἶδες ἀμπέλ' ἀκλάδευτο καὶ νειὸν χωρὶς ἀγάπη;

276. Ἡ ΞΕΝΟΓ'ΑΝΤΡΕΜΕΝΗ.

Παλληκάρια μου, Γρεβδενιτόπουλα
 καὶ Χασιώτικα, Ζαγοριανά,
 τί κυττάζετε καὶ μὲ θαυμάζετε;
 Μ' εἶχ' ἡ μάνα μου κόρη μόν' μοναχή,
 5 μ' ἐπροξένεψαν καὶ μ' ἀρραβώνιασαν
 μέσα 'ς τὴ Φραγκιά, τὴν ἐρωταριά.
 Ἄντρα μῶδωκαν Φράγκο πραιμματευτή,
 Φράγκα πεθερά, σὰν τὴν τριανταφυλλιά
 κ' ἡῦρα καὶ πολλὰ καλφούδια ν' ὠμορφα,
 10 τρία τέσσερα κὰν δεκατέσσερα.
 Τὸ μικρότερο, τὸ διατανίτερο,
 τὸ κουβέντιαζα καὶ μ' ἐκουβέντιαζε·
 — Σήκου, νύφη μου κι' ἀρχοντονύφη μου,
 σήκωσ' τὸ παιδί, πάρ' το 'ς τὸ χέρι σου,
 15 κ' ἔβγ' ἀγνάντεψε καράβι πῶρχεται·
 ἂν δῆς κόκκινο, ἔρχετ' ὁ ἄντρας σου,
 ἂν δῆς πράσινο, ἔρχετ' ὁ κάλφας του.
 Εἶδα πράσινο κ' ἦταν ὁ κάλφας μας·
 — Πές μου, κάλφα μου, τὸ ποῦ εἶν' ἀφέντης σου;
 20 — Ὁ ἀφέντης μας ἄλλου παντρεύτηκε,
 πῆρε μιὰ καλή, τὴ λέν Ἀναστασιά.
 — Νὰ ζῆς, κάλφα μου, ποιά εἶν' καλήτερη;
 — Σ' εἶσαι, μποῦλά μου, σ' εἶσαι καλήτερη·
 — Νὰ ζῆς, κάλφα μου, ποιά εἶν' γλυκύτερη;
 25 — Ἐσύ, μποῦλά μου, εἶσαι γλυκύτερη.

Μ' ἐφεμμάτισε τὸ διατανόπουλο
καὶ μ' ἐφίλησε, μ' ἐγλυκαγκάλιασε.

—ο—

277. Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.

Κάτου σὲ γιαλό, κάτου σὲ περιγιάλι,
κόρ' ἀγάπησα δώδεκα χρονῶ ἦταν·
μῆνες ἔτρεχα ᾿ς τὰ βρόχια νὰ τὴν βάλῳ,
δὲ μοῦ βόλεσε νὰ τὴν γλυκοφιλήσω,
5 καὶ μ' ὠρμήνεψαν τὰ συνομήλικά μου :
Ἔβγα σὲ βουνό, σ' ἓνα μαρμαροδοῦνι,
φτιάσε μιὰ ἑκκλησιά, ἐν ἁγίῳ μοναστήρι,
βάλε σήμαντρα, βάλε καὶ καλογέρους.
Σήμαντρα βαροῦν, τραδᾷν τὰ παλληκάρια,
10 τρέχουν ὠμορφαῖς, ξανθαῖς, μικρὰ κορίτσια,
᾿ς τὸν πνευματικὸ νὰ τὰ ξεμολογήσῃ.
Ἦρθε μοναχὸ καὶ τὸ μικρὸ κορίτσι
κ' ἔτρεξε νὰ πιῇ νερὸν ἀπὸ τὴ βρύση.
— Στάσου, μπρὲ μικρό, νὰ σὲ ξεμολογήσω
15 κ' ἔπειτα περνᾷς νὰ πιῇς καὶ νὰ χορτάσῃς,
γιατ' ἐχάλασεν ἡ κάνουλα τῆς βρύσης.

—ο—

278. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Κάτου σὲ γιαλό, κάτου σὲ περιγιάλι,
κόρην ἀγαπῶ εἴκοσι δύο μῆνες
καὶ δὲ μπόρεσα δυὸ λόγια νὰ τῆς κρίνω.
Μὲ ὠρμήνεψεν ἓνας σταυραδερφός μου:
5 Γύρε σὲ βουνό, σὲ μαρμαρένιον τόπο,
μάς' ἀσπρόχωμα καὶ κόκκινο λιθάρι,
φκιάσε μιὰ ἑκκλησιά κ' ἐν ἁγίῳ μοναστήρι·
βάρε σήμαντρο ν' ἀκούσ' ἡ χώρα νάρθη

- για νὰ κλησιασθοῦν , για νὰ τοὺς εὐλογήσῃς.
 10 Για το πῶρχεται καὶ τ' ὥμορφο κορίτσι
 σὰν τριαντάφυλλο μισανοιχτὸ μ' πομπὸν ποῦκι,
 κι' ὅταν ἔφυγεν, ἔφυγε μαραμμένο,
 σὰν τριαντάφυλλον εἰς τὸ νερὸ ἀνοιγμένο.

— 0 —

279. ΤΟ ΑΦΙΛΗΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ.

Χαρ. VII. 34.

- Τρεῖς χρόνους ἐπερπάταγα μ' ἓνα γλυκὸ κορίτσι
 κι' ἀκόμα δὲν τὸ φίλησα, κ' εἶχ' ἡ καρδιά μου λαύρα·
 νὰ τ' ἄφινά ἀφίλητο θὰ γέλαγαν μ' ἐμένα.
 Πεζεύω, δένω τ' ἄλογο, κρεμάω τ' ἄρματά μου,
 5 φιλῶ τὴν κόρη τρεῖς φοραίς, 'ς τὰ μάτια καὶ 'ς τὸ στόμα
 κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ δυὸ βυζιά, 'ς τὴ μέσ' ἀπὸ τὰ στήθη.
 — Ἐένε, μ' ἐγλυκοφίλησες, μοῦ πῆρες ὅ,τι εἶχα
 καὶ τώρα πῶς μ' ἀπάριασες σὰν καλαμιὰ 'ς τὸ βάλτο;
 Ἐένε, νὰ σκάσῃ ὁ μαῦρός σου, ν' ἀστράψῃ νὰ σὲ κάψῃ
 10 καὶ τὸ κορμί σου ἢ μαύρη γῆς ποτὲ νὰ μὴν τὸ λυῶσῃ.

— 0 —

280. Η ΓΩΛΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ.

Tomas. 247. Pas. 484. Χαρ. VII, 12. Schmidt 194, 58.

- Ἕνας κοντὸς κοντούτσικος, ποῦχ' ὥμορφη γυναῖκα,
 τοῦ τὴν ζηλεύ' ἡ γειτονιά, τοῦ τὴν ζηλεύ' ἡ χώρα·
 χρέη πολλὰ ν' ἐχρῶσταγε καὶ θέλ' νὰ τὴν πουλήσῃ.
 Παρασκευῇ τὴν ἔλουσε, Σαββάτῳ τὴ στολίζει
 5 καὶ τὸ πουρνὸ τὴν Κυριακὴ τὴ βγάνει 'ς τὸ παζάρι.
 — Πουλῶ μιὰ κόρη λυγερή, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
 Βγαίνει τῆς χήρας ὁ υἱὸς τὸν πουλητὴ ρωτᾷ.
 — Κοντέ, πόσο τὴν ὥμορφη, πόσο τὴ μαυρομμάτα;
 — Τῶνά της χεῖλι χίλια δυό, καὶ τ' ἄλλο δυὸ χιλιάδες,

¹⁰ καὶ τὸ χρυσὸ τῆς τὸ κορμὶ ξετιμωμὸν δὲν ἔχει.

— Κράτει, κοντέ, τῇ σκούφια σου καὶ μέτρα νὰ σοῦ δώσω.

Τὴν πῆρε κάτω ᾽ς τὸ γιאלό, τῇ μπάζει σὲ καράδι,
 ᾽ς τὴν πρύμ' ἐμπῆκ' ἡ λυγερὴ καὶ τὰ πανιὰ φουσκόνουν
 κ' ὁ νειούτσικος τῆς χήρας γυιὸς ἐμπῆκε γιὰ νὰ παῖζουν.

Τὸ πρῶτον κῶλον τοῦ στίχου ἔχει ὡς στροφὴν «τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδόνι»
 τὸ δὲ δεῦτερον «τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδονάκι». Ἐθίζεται εἰς τὸν χορόν.

—ο—

281. Η ΒΟΥΡΓΑΡΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μικρὴ Βουργάρα θέριζε σ' ἓνα κοντὸ κριθάρι,

εἶχε δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά ᾽σημένια,

γοργά, γοργά ν ἐθέριζε, γοργὰ καρδιοπονοῦσε

μέσ' τὸ δρεπάν' ἀκούμπησε παιδί γιὰ νὰ γεννήσῃ

⁵ καὶ ᾽ς τὴν ποδιά τῆς τῶβαλε, κ' ἔτρεχε νὰ τὸ θάψῃ.

Μιά πέρδικα τὴν σταύρωσεν εἰς ἓνα σταυροδόρμι.

— Ποῦ πᾶς, Βουργάρα, τὸ παιδί, ποῦ πᾶς γιὰ νὰ τὸ θάψῃς;

Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἀσπλαχνιὰ νὰ μὴν τὸ κουνάρισῃς;

Ἐγὼ ᾽χω δώδεκα πουλιά κανένα δὲ σκοτόνω

¹ καὶ σὺ ἔχεις ἓνα μοναχὸ καὶ δὲ θὰ τὸ φυλάξεις;

— Ἄν ἔχῃς δώδεκα πουλιά, τᾶχεις μὲ τὴν τιμὴ σου,

κ' ἐγὼ ᾽χω ἓνα μοναχὸ μόν' τῶχω δίχως ἄντρα.

— Ἀλλοιὰ του ποῦ ᾽ς τὸ φονικὸ θάφτει τὴν ἐντροπὴ του!

Τὴν περιέργον ταύτην ἀλληγορίαν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τινι ᾠσματι τῆς
 συλλ. Fauriel (II, 392.)

—ο—

282. Η ΜΟΙΧΑΛΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Αὐγερινὸς θε νὰ γενῶ νὰ βγῶ ᾽ς τὴ γῆς νὰ λάμψω,

νὰ δείξω τῇ μελαχρινῇ ὁπῶχει ἄντρα καὶ φίλον

ὁ ἄντρας τῆς ᾽ς τὴ φυλακὴ κι' ὁ φίλος τῆς ᾽ς τὸ σπίτι,

᾽ς τὴ φυλακὴ ψωμί φτωχό, καθάριο τρῶν ᾽ς τὸ σπίτι.

- 5 Ἐλᾶτ', ἀφοκρασθῆτέ με, τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν φίλο μ' εἶδα κυνηγό, τὸν ἄντρα μ' εἶδα λάφι.
 Θέ' μου, καὶ νὰ τὸ σκότωνεν ὁ κυνηγὸς τ' ἀλάφι!
 Καὶ πάλ' ἀφοκρασθῆτέ με τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν ἄντρα μ' εἶδα μάρμαρο, τὸ φίλο μ' εἶδα εἰκόνα·
 10 νὰ πᾶτOUNA τὸ μάρμαρο νὰ φίλεια τὴν εἰκόνα!

III. ΓΑΜΗΛΙΑ.

283. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.)

- Ντύσου, στολίσου, λυγερή, ντύσου, στολίσου, κόρη,
 γιὰ νὰ φανῆς εἰς τὸ γαμπρὸ κῆπος καὶ περιβόλι.
 Ὅλα τ' ἀηδόνια ζήλεψαν κ' ἐπέταξαν μπροστά σου
 κι' ὅλα λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν, χαρὰ 'ς τὴν ὡμορφιά σου.
 5 Ἐχεις μαλλιά τετράξανθα 'ς ταῖς πλάταις σου ριμμένα,
 Ἀγγέλοι σου τὰ χτένισαν μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.

284. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

Γιὰ φέρτε χτένια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ χτενιστοῦν χρυσᾶ μαλλιά μὲ τὴν ὡμορφιά.

Χτένι μου καὶ χτενάκι μου καὶ ἀργυρό μου χτένι,
 διάβα πῶς διαβαίνει
 5 καὶ τρίχα μὴν τῆς πέρνης.
 Λαλεῖτε, ντέφια καὶ βιολιά,
 στολιζεται χρυσῇ κυρά.
 Ἀξίζ' ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωριά μὲ τὸ καντάρι,
 ποῦ θ' ἀνταμώση τέτοια νειά μὲ τέτοιο παλληκάρι.

—o—

285. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩΙ ΘΡΑΝΙΩ, ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΝ
 ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ.

Ἐδῶ 'ς αὐτὴν τὴ γειτονιά ἐφύτεψε κεράσι,
 τ' ἀντρώγυνο ποῦ θὰ γενῇ, νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.
 Βασίλισσα τῶν γυναικῶν, σουλτάνα τῶν κυράδων,
 στολίδι τῶν ἀρχόντισσων, διαμάντι τῶν νυφάδων,
 5 ἄσπρ' εἶσαι κι' ἄσπρη φαίνεσαι, κι' ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσιά σου,
 κι' ἄσπρα λουλούδια φύτρωναν αὐτοῦ 'ς τὸ κάθισμά σου.
 Ἐσ' εἶσαι πύργος μὲ γυαλιά, κασσέλα μὲ σεντέφια,
 ἐσ' εἶσαι τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέρφια.
 Ἀγγέλοι σου ζωγράφισαν τὸ καγγελόφρουδόν σου
 10 καὶ τὸ κοντύλι ἔσταξεν ἐλῆα 'ς τὸ μάγουλό σου.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὁ ἥλιος ἐκατέβη,
 καὶ σῶδωκε τὴν ὠμορφιά καὶ πάλι πίσ' ἀνέβη.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νὰ εἶχε φάη κανέλα,
 π' ἀντάμωσε τέτοιον ἀητὸ μὲ τέτοια περιστέρα!

—o—

286. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΓ. ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖ.)

Εἰς τὸ σκαμνὶ ποῦ κάθησες, ξηρὰ ἦτανε τὰ ξύλα,
 κι' ἀπὸ τὴν ὠμορφάδα σου ἀνθοῦν καὶ βγάνουν φύλλα.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, εἶχαν τ' ἀλάφια σκόλη,
 καὶ σῶδωκαν τὴν ὠμορφιά οἱ δώδεκ' ἀποστόλοι.

- 5 Ἄπ' ὅλα τ' ἄστρια τ' οὐρανοῦ ἓνα εἶν' ὅπου σοῦ μοιάζει
 ἓνα ποῦ βγαίνει τὴν αὐγὴν ὅταν γλυκοχαράζει.
 Ἀγγέλοι ἀπὸ τοὺς οὐρανούς με προσταγὴ Κυρίου
 κατέβηκαν καὶ σῶδωκαν τὴν λάμψη τοῦ ἡλίου.
 Ἐχεις μαλλιά τ' Ἀβεσαλώμ, τοῦ Ἰωσήφ τὰ κάλλη,
 10 καλότυχος, καλόμοιρος, ὁ νειὸς ποῦ θὰ σὲ πάρῃ.
 Χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ, τὴν πεθερὰ τῆς νύφης,
 ὁπῶκαμε τέτοιον υἱὸ ζευγάρι τέτοιας νύφης.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητὴς (κτλ. ὡς ἀνωτέρω).

—o—

287. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

- Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητὴς, ποῦ νᾶχε φάη κανέλα,
 π' ἀντάμωσε χρυσὸν ἀητὸ με τέτοια περιστέρα.
 Ἥλιος ἦταν προξενητὴς,
 αὐγερινὸς στεφανωτὴς.
 5 χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ
 καὶ σ' ὅλο τὸ πεθερικό,
 ὅπου θὰ μπάσουν τέτοια νειά,
 ὠμορφή καὶ νοικοκυρά,
 χρυσὸ καμάρι τοῦ σπιτιοῦ,
 10 βασίλισσα τῆς γειτονιάς.

—o—

288. ΕΙΣ ΤΟ ΞΥΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ. (ΙΩΑΝΝ.)

- Φέρτε ξυράφια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ ξουριστοῦν χρυσὰ μαλλιά με τέτοιαν ὠμορφάδα.
 Πόσο σοῦ πρέπ' τὸ ξούρισμα, με γειά σου, με χαρὰ σου,
 καὶ ἔς τὰ γεντσούρια σου με γυιό, νὰ χαίρέτ' ἡ καρδιά σου.

—o—

289. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ.).

Μπρέ χρυσέ μπαρμπέρη, κι' ἀργυρὸ ξυράφι,
 πέρνε ἀγάλι' ἀγάλια τῇ χρυσῇ του τρίχα,
 τρίχα μὴν τ' ἀφίσσης καὶ τὸν ἀσχημίσσης,
 τ' εἶναι χαϊδεμμένο, ζαχαροθρεμμένο,
 ζαχαροθρεμμένο κα θεοφκιασμένο.

—ο—

290. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ξούριζε, μπαρμπέρη, μὲ τὸ χρυσό σου χέρι
 τρίχα μὴν τοῦ κόψης ἀπὸ τὰ μαλλιά του,
 γιὰτὶ τάχει χάρι ἀπὸ τὸ νουνό του.

—ο—

291. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ.

Κάτου σὲ γιαλό, σὲ περιγιάλι
 νύφ' ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζουν·
 γαμπρὸν ὠμορφον καὶ παλληχάρι,
 μὲ ξανθὰ μαλλιά, μὲ πλατεῖα φρύδια,
 μοιάζει τὸν ἀητὸ καὶ τὸν πετρίτη.

—ο—

292. ΟΤΑΝ ΜΕΤΑΒΑΙΝΗ Ο ΓΑΜΒΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΖΑΓΟΡ.)

Μοῦ μήνυσεν ἡ λυγερὴ νὰ πάω ν' ἀρραβωνίσω
 πρὶν κατεδάσ' ὁ Δούναβις καὶ τρέξουν τὰ ποτάμια.
 Ἐγὼ θὰ πάω νὰ τὴν εὐρῶ, κι' ἂν βρέξῃ, κι' ἂν χιονίσῃ,
 κι' ἂν κατεδάσ' ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ἔς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, ἔς τὴ βίρα μου περνᾶω.

—ο—

293. ΕΤΕΡΟΝ.

Γιὰ ἔβγ', ἀφέντη, ἔβγα, σελλώσετε τὸ γρίβα,
 βάλτ' ἀσημένια σέλλα, σκάλαις μαλαμματένιαις,
 βάλτε καὶ ἔς τὸ λαμβό του μαλαμματένιο γκέμι,
 νὰ καββαλέψ' ὁ Ρήγας νὰ πάη νὰ φέρη νύφη,
 νύφη καὶ κυρανύφη κι' ἀρχοντοθυγατέρα.

294. ΕΤΕΡΟΝ.

Κίνα δεντρί μου, κίνα,
 κίνησε, κυπαρίσσι, (δὺς)
 νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὴ λεύκα (δὺς)
 τὴ λυγεροκλαδούσα, (δὺς)
 σιμά σου νὰ τὴν στήσης (δὺς)
 νὰ τὴν γλυκοδροσίσης, (δὺς)
 δταν φυσάη ἀέρας (δὺς)
 νὰ σκύφτης νὰ φιλιέστε.

295. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. III. 23.

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύσες,
 τρέχ' ἡ ἀρχοντιά νὰ ἰδῇ τὸν Ρήγα
 ἡ ἀρχόντισσαις νὰ τὸν παινέσουν,
 τ' ἀρχοντόπουλα νὰ τὸν ζηλέψουν·
 τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ἔλη
 ὠμορφον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

296. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Ἔχετε γειά, πατέρα μου, καὶ σύ, γλυκειά μου μάννα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου, καὶ σεῖς, δικοὶ καὶ φίλοι,
 ἐγὼ πάνω ᾿ς τὸ σπίτι μου καὶ ᾿ς τὸ πεθερικό μου,
 πάνω νὰ μάθω γράμματα νὰ γράφω τὰ καλὰ μου.
 Ἔχετε γειά, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις,
 κι' ἐγὼ πάνω ᾿ς τὸ σπίτι μου κτλ.

—ο—

297. ΕΤΕΡΟΝ.

Χαρ. III. 15.

Ἦλιος ἔφεξε κι' ἀητὸς ἐμπῆκε,
 πέρδικ' ἄρπαξε καὶ πάλ' ἐβγῆκε,
 ἄσπρη κι' ὠμορφή καὶ μαυρομμάτα,
 καὶ μικρούτσικη σὰν περδικουῖλα.

—ο—

298. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἄσπρη κατάσπρη ζαμπακιὰ   κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη,
 τὴν εἶχα ᾿ς τὴν αὐλή μου   ἕνός ἦρθε κι' ἀλλόξενος
 τὴ σκάλιζα, τὴν πότιζα,   τὴ ζαμπακιὰ μου πῆρε.

—ο—

299. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου ᾿ς τὰ λιβάδια	δὲν δροσολογιέται.
καὶ ᾿ς τὰ λιθαδάκια	— Μοῦλα, γιὰ δὲ βόσκεις
βγαίνουν μούλαις βόσκουν,	δὲν δροσολογιέσαι;
καὶ δροσολογιῶνται.	— τί καλὸ ἔχω ἢ μαύρη,
μι' ἀπ' αὐταῖς δὲ βόσκει,	10 τί βοσκή νὰ κάμω;

Φεύγ' ἀπ' τὸν πατέρα μ'   κ' εἶμαι μαραμμένη ,
 κ' εἶμαι μαραμμένη ,   15 φεύγ' ἀπὸ τ' ἀδέρφια μ'
 φεύγ' ἀπ' τῇ μανούλα μ'   κ' εἶμαι μαραμμένη.

—o—
 300. ΕΤΕΡΟΝ.

Τρέχουν τὰ νερά , τρέχουν ἡ βρύσες ,
 τρέχει· γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 τὸ καλόμοιρο , τὸ χρυσαηταῖρι ,
 νύφην ὠμορphen , καμαρωμένη
 5 κί' ὠμορπον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

—o—
 301. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅλοι διάλεγαν σπαθιά , μαχαίρια ,
 διάλεξ' ὁ γαμπρὸς τὴν κάλλια νύφη·
 ποῦ τὴν ἤρρηκε , ποῦ ἦταν κρυμμένη ;
 — Ὅ τῆς μανούλας της ταὶς ἀγκαλούλαις.
 5 — Πῶς τὴν ἄφηκαν τόσοι λεβέντες ,
 τόσοι χωριανοὶ καὶ τόσοι ξένοι ;

—o—
 302. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου 'ς τὸ Δαφνοπόταμο ,
 ὅπου εἶν' ἡ δάφναις ἡ πολλαίς ,
 ὀπῶχουν τὸν δαφνόσπορο ,
 διαβαίνει νύφη καὶ γαμπρὸς ,
 5 κ' ἐκεῖ τ' ἀηδόνι κελαῖδεῖ
 καὶ λέγει τὰ παινέματα.
 Ἡ νύφη ξέρει κέντημα ,
 ξέρει ὁ γαμπρὸς κοντύλι.

10 καὶ τὸ χρυσὸ τῆς τὸ κορμὶ ξετιμωμὸν δὲν ἔχει.

— Κράτει, κοντέ, τῇ σκούφια σου καὶ μέτρα νὰ σοῦ δώσω.

Τὴν πῆρε κάτω 'ς τὸ γιालό, τῇ μπάζει σὲ καράβι,

'ς τὴν πρύμ' ἐμπῆκ' ἡ λυγερὴ καὶ τὰ πανιὰ φουσκόνουν

κ' ὁ νειούτσικος τῆς χήρας γυιὸς ἐμπῆκε γιὰ νὰ παίζουν.

Τὸ πρῶτον κῶλον τοῦ στίχου ἔχει ὡς στροφὴν «τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδόνι»
τὸ δὲ δεύτερον «τ' ἀηδόνι, τ' ἀηδονάκι». Ἐθίζεται εἰς τὸν χορόν.

—ο—

281. Η ΒΟΥΡΓΑΡΑ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μικρὴ Βουργάρα θέριζε σ' ἓνα κοντὸ κριθάρι,

εἶχε δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά 'σημένια,

γοργά, γοργά ν' ἐθέριζε, γοργά καρδιοπονοῦσε

μέσ' τὸ δρεπάν' ἀκούμπησε παιδὶ γιὰ νὰ γεννήσῃ

καὶ 'ς τὴν ποδιά τῆς τῶβαλε, κ' ἔτρεχε νὰ τὸ θάψῃ.

Μιά πέρδικα τὴν σταύρωσεν εἰς ἓνα σταυροδρόμι.

— Ποῦ πᾶς, Βουργάρα, τὸ παιδί, ποῦ πᾶς γιὰ νὰ τὸ θάψῃς;

Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἀσπλαχνιὰ νὰ μὴν τὸ κουναρίσῃς;

Ἐγὼ 'χω δώδεκα πουλιά κανένα δὲ σκοτόνω

καὶ σὺ ἔχεις ἓνα μοναχὸ καὶ δὲ θὰ τὸ φυλάξεις;

— Ἄν ἔχῃς δώδεκα πουλιά, τάχεις μὲ τὴν τιμὴ σου,

κ' ἐγὼ 'χω ἓνα μοναχὸ μόν' τῶχω δίχως ἄντρα.

— Ἀλλοιὰ του ποῦ 'ς τὸ φονικὸ θάφτει τὴν ἐντροπὴ του!

Τὴν περιέργον ταύτην ἀλληγορίαν ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τινι ἔσματι τῆς
συλλ. Fauriel (II, 392.)

—ο—

282. Η ΜΟΙΧΑΛΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Αὐγερινὸς θεὸς νὰ γενῶ νὰ βγῶ 'ς τὴ γῆς νὰ λάμψω,

νὰ δείξω τῇ μελαχρινῇ ὁπῶχει ἄντρα καὶ φίλον·

ὁ ἄντρας τῆς 'ς τὴ φυλακὴ κι' ὁ φίλος τῆς 'ς τὸ σπίτι,

'ς τὴ φυλακὴ ψωμὶ φτωχό, καθάριο τρῶν 'ς τὸ σπίτι.

- 5 Ἐλᾶτ', ἀφοκρασθῆτέ με, τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν φίλο μ' εἶδα κυνηγό, τὸν ἄντρα μ' εἶδα λάφι.
 Θέ' μου, καὶ νὰ τὸ σκότωνεν ὁ κυνηγὸς τ' ἀλάφι!
 Καὶ πάλ' ἀφοκρασθῆτέ με τ' ὄνειρο ποῦ εἶδ' ἀπόψε·
 τὸν ἄντρα μ' εἶδα μάρμαρο, τὸ φίλο μ' εἶδα εἰκόνα·
 10 νὰ πάτουνα τὸ μάρμαρο νὰ φίλεια τὴν εἰκόνα!

III. ΓΑΜΗΛΙΑ.

283. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.)

- Ντύσου, στολίσου, λυγερή, ντύσου, στολίσου, κόρη,
 γιὰ νὰ φανῆς εἰς τὸ γαμπρὸ κῆπος καὶ περιβόλι.
 Ὅλα τ' ἀηδόνια ζήλειψαν κ' ἐπέταξαν μπροστά σου
 κι' ὅλα λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν, χαρὰ 'ς τὴν ὠμορφιά σου.
 5 Ἐχεις μαλλιά τετράξανθα 'ς τὰς πλάταις σου ριμμένα,
 Ἀγγέλοι σοῦ τὰ χτένισαν μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.

284. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

Γιὰ φέρτε χτένια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ χτενιστοῦν χρυσᾶ μαλλιά μὲ τόσην ὠμορφάδα.

Χτένι μου καὶ χτενάκι μου καὶ ἀργυρό μου χτένι,
 διάβα πῶς διαβαίνει
 5 καὶ τρίχα μὴν τῆς πένης.
 Λαλεῖτε, ντέφια καὶ βιολιά,
 στολίζεται χρυσῇ κυρά.
 Ἀξίζ' ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωριά μὲ τὸ καντάρι,
 ποῦ θ' ἀνταμώση τέτοια νειά μὲ τέτοιο παλληκάρι.

—o—

285. ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝ ΤΩΙ ΘΡΑΝΙΩ, ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΙΝ
 ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ.

Ἐδῶ 'ς αὐτὴν τὴ γειτονιά ἐφύτεψε κεράσι,
 τ' ἀντρόγυνο ποῦ θὰ γενῇ, νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.
 Βασίλισσα τῶν γυναικῶν, σουλτάνα τῶν κυράδων,
 στολίδι τῶν ἀρχόντισσων, διαμάντι τῶν νυφάδων,
 5 ἄσπρ' εἶσαι κι' ἄσπρη φαίνεσαι, κι' ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσιά σου,
 κι' ἄσπρα λουλούδια φύτρωναν αὐτοῦ 'ς τὸ κάθισμά σου.
 Ἐσ' εἶσαι πύργος μὲ γυαλιά, κασσέλα μὲ σεντέφια,
 ἐσ' εἶσαι τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέρφια.
 Ἀγγέλοι σου ζωγράφισαν τὸ καγγελόφρυδό σου
 10 καὶ τὸ κοντύλι ἔσταξεν ἐλῆγ' ἔς τὸ μάγουλό σου.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ὁ ἥλιος ἐκατέβη,
 καὶ σῶδωκε τὴν ὠμορφιά καὶ πάλι πῖσ' ἀνέβη.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νὰ εἶχε φάη κανέλα,
 π' ἀντάμωσε τέτοιον ἀητὸ μὲ τέτοια περιστέρα!

—o—

286. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΓ. ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖ.)

Εἰς τὸ σκαμνὶ ποῦ κάθησες, ξηρὰ ἦτανε τὰ ξύλα,
 κι' ἀπὸ τὴν ὠμορφάδα σου ἀνθοῦν καὶ βγάνουν φύλλα.
 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, εἶχαν τ' ἀλάφια σκόλη,
 καὶ σῶδωκαν τὴν ὠμορφιά οἱ δῶδεκ' ἀποστόλοι.

5 Ἄπ' ὅλα τ' ἄστρια τ' οὐρανοῦ ἓνα εἶν' ὅπου σοῦ μοιάζει
 ἓνα ποῦ βγαίνει τὴν αὐγὴν ὅταν γλυκοχαράζει.
 Ἀγγέλοι· ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς μὲ προσταγὴ Κυρίου
 κατέβηκαν καὶ σῶδωκαν τὴν λάμψη τοῦ ἡλίου.
 Ἔχεις μαλλιά τ' Ἀβεσαλώμ, τοῦ Ἰωσήφ τὰ κάλλη,
 10 καλότυχος, καλόμοιρος, ὁ νεῖός ποῦ θὰ σὲ πάρῃ.
 Χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ, τὴν πεθερὰ τῆς νύφης,
 ὁπῶκαμε τέτοιον υἱὸν ζευγάρι τέτοιας νύφης.
 Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής (κτλ. ὡς ἀνωτέρω).

—o—

287. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.)

Ποιὸς ἦταν ὁ προξενητής, ποῦ νᾶχε φάη κανέλα,
 ἵπ' ἀντάμωσε χρυσὸν ἄητὸ μὲ τέτοια περιστέρα.
 Ἥλιος ἦταν προξενητής,
 αὐγερινὸς στεφανωτής.
 5 χαρὰ ἔς τὴ μάνα τοῦ γαμπροῦ
 καὶ σ' ὅλο τὸ πεθερικό,
 ὅπου θὰ μπάσουν τέτοια νειά,
 ὠμορφή καὶ νοικοκυρά,
 χρυσὸ καμάρι τοῦ σπιτιοῦ,
 10 βασίλισσα τῆς γειτονιάς.

—o—

288. ΕΙΣ ΤΟ ΞΥΡΙΣΜΑ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ. (ΙΩΑΝΝ.)

Φέρτε ξυράφια διαλεχτὰ μέσ' ἀπὸ τὴν Ὀλλάνδα,
 νὰ ξουριστοῦν χρυσὰ μαλλιά μὲ τέτοιαν ὠμορφάδα.
 Πόσο σοῦ πρέπ' τὸ ξούρισμα, μὲ γειὰ σου, μὲ χαρὰ σου,
 καὶ ἔς τὰ γεντσούρια σου μὲ γυιό, νὰ χαίρῃτ' ἡ καρδιά σου.

—o—

289. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ.).

Μπρὲ χρυσὲ μπαρμπέρη, κι' ἄργυρὸ ξυράφι,
 πέρνε ἀγάλι' ἀγάλια τῇ χρυσῇ του τρίχα,
 τρίχα μὴν τ' ἀφίσης καὶ τὸν ἀσχημίσσης,
 τ' εἶναι χαϊδεμμένο, ζαχαροθρεμμένο,
 ζαχαροθρεμμένο κα θεοφκισμένο.

—ο—

290. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ξούριζε, μπαρμπέρη, μὲ τὸ χρυσό σου χέρι
 τρίχα μὴν τοῦ κόψης ἀπὸ τὰ μαλλιά του,
 γιὰτὶ τᾶχει χάρι ἀπὸ τὸ νουνό του.

—ο—

291. ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΤΟΛΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ.

Κάτου σὲ γιαλό, σὲ περιγιαλί
 νύφ' ἀρμάτωναν, γαμπρὸ στολίζουν·
 γαμπρὸν ὡμορφον καὶ παλληκάρι,
 μὲ ξανθὰ μαλλιά, μὲ πλατεῖα φρύδια,
 μοιάζει τὸν ἀητὸ καὶ τὸν πετρίτη.

—ο—

292. ΟΤΑΝ ΜΕΤΑΒΑΙΝΗ Ο ΓΑΜΒΡΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΙΑΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ. (ΖΑΓΟΡ.)

Μοῦ μῆνυσεν ἡ λυγερὴ νὰ πάω ν' ἀρραβωνίσω
 πρὶν κατεβάσ' ὁ Δούναβις καὶ τρέξουν τὰ ποτάμια.
 Ἐγὼ θὰ πάω νὰ τὴν εὕρῳ, κι' ἂν βρέξῃ, κι' ἂν χιονίσῃ,
 κι' ἂν κατεβάσ' ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ἔς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, ἔς τὴ βίρα μου περνᾶω.

—ο—

293. ΕΤΕΡΟΝ.

Γιὰ ἔβγ', ἀφέντη, ἔβγα, σελλώσετε τὸ γρίβα,
 βάλτ' ἀσημένια σέλλα, σκάλαις μαλαμματένιαις,
 βάλτε καὶ 'ς τὸ λαϊμό του μαλαμματένιο γκέμι,
 νὰ καβδαλέψ' ὁ Ρήγας νὰ πάη νὰ φέρη νύφη,
 νύφη καὶ κυρανύφη κι' ἀρχοντοθυγατέρα.

294. ΕΤΕΡΟΝ.

Κίνα δεντρί μου, κίνα,
 κίνησε, κυπαρίσσι, (δὺς)
 νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὴ λεύκα (δὺς)
 τὴ λυγεροκλαδούσα, (δὺς)
 σιμά σου νὰ τὴν στήσης (δὺς)
 νὰ τὴν γλυκοδροσίσης, (δὺς)
 δταν φυσᾷ ἀέρας (δὺς)
 νὰ σκύφτης νὰ φιλιέστε.

295. ΕΤΕΡΟΝ.

Χαρ. ΙΙΙ. 23.

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύσες,
 τρέχ' ἡ ἀρχοντιά νὰ ἰδῇ τὸν Ρήγα
 ἡ ἀρχόντισσαις νὰ τὸν παινέσουν,
 τ' ἀρχοντόπουλα νὰ τὸν ζηλέψουν·
 τρέχει γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 ὦμορφον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

296. ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΝ ΤΗΣ ΝΥΜΦΗΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚΗΣ ΟΙΚΙΑΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Ἔχετε γειά, πατέρα μου, καὶ σύ, γλυκειά μου μάννα,
 ἔχετε γειά, ἀδερφάκια μου, καὶ σεῖς, δικοὶ καὶ φίλοι,
 ἐγὼ πάνω ᾽ς τὸ σπίτι μου καὶ ᾽ς τὸ πεθερικό μου,
 πάνω νὰ μάθω γράμματα νὰ γράφω τὰ καλὰ μου.
 Ἔχετε γειά, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις,
 κι' ἐγὼ πάνω ᾽ς τὸ σπίτι μου κτλ.

—ο—

297. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. III. 15.

Ἦλιος ἔφεξε κι' ἀητὸς ἐμπήκε,
 πέρδικ' ἄρπαξε καὶ πάλ' ἐβγήκε,
 ἄσπρη κι' ὠμορφή καὶ μαυροσιμάτα,
 καὶ μικρούτσικη σὰν περδικοῦλα.

—ο—

298. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἄσπρη κατάσπρη ζαμπακιά	κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη,
τὴν εἶχα ᾽ς τὴν αὐλή μου	ξένος ἦρθε κι' ἀλλόξενος
τὴ σκάλιζα, τὴν πότιζα,	τὴ ζαμπακιά μου πῆρε.

—ο—

299. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου ᾽ς τὰ λιβάδια	δὲν δροσολογιέται.
καὶ ᾽ς τὰ λιθαδάκια	— Μοῦλα, γιὰ δὲ βόσκεις
βγαίνουν μούλαις βόσκουν,	δὲν δροσολογιέσαις;
καὶ δροσολογιῶνται·	— τί καλὸ ἔχω ἢ μαύρη,
μι' ἀπ' αὐταῖς δὲ βόσκει,	τί βοσκή νὰ κάμω;

Φεύγ' ἀπ' τὸν πατέρα μ'   κ' εἶμαι μαραμμένη,
 κ' εἶμαι μαραμμένη,   ¹⁵ φεύγ' ἀπὸ τ' ἀδέρφια μ'
 φεύγ' ἀπ' τῇ μανούλα μ'   κ' εἶμαι μαραμμένη.

—ο—

300. ΕΤΕΡΟΝ.

Τρέχουν τὰ νερά, τρέχουν ἡ βρύσες,
 τρέχει: γιὰ νὰ ἰδῇ ἡ χώρα ὅλη
 τὸ καλόμοιρο, τὸ χρυσαηταῖρι,
 νύφην ὠμορφήν, καμαρωμένη
⁵ κι' ὠμορφον γαμπρὸ καὶ παλληκάρι.

—ο—

301. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅλοι διάλεξαν σπαθιά, μαχαίρια,
 διάλεξ' ὁ γαμπρὸς τὴν κάλλια νύφη·
 ποῦ τὴν ἤβρηκε, ποῦ ἦταν κρυμμένη;
 — Ὅ τῆς μανούλας τῆς ταῖς ἀγκαλούλαις.
⁵ — Πῶς τὴν ἄφηκαν τόσοι λεβέντες,
 τόσοι χωριανοὶ καὶ τόσοι ξένοι;

—ο—

302. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου 'ς τὸ Δαφνοπόταμο,
 ὅπου εἶν' ἡ δάφναις ἡ πολλαῖς,
 ὁπῶχουν τὸν δαφνόσπορο,
 διαβαίνει νύφη καὶ γαμπρός,
⁵ κ' ἐκεῖ τ' ἀηδόνι κελαῖδεῖ
 καὶ λέγει τὰ παινέματα.
 Ἡ νύφη ξέρει κέντημα,
 ξέρει ὁ γαμπρὸς κοντύλι.

—ο—

303. ΕΤΕΡΟΝ ΚΑΘ' ΟΔΟΝ.

Ξένο μου πουλί, ξένο μ' ἀηδόني,
 ψές ποῦ ἤσουνε, ποῦ θὰ ἦσαι βράδυ;
 — ψές κοιμήθηκα ἔς τὰ γονικά μου,
 βράδυ ἔς τοῦ γαμπροῦ, ἔς τὰ πεθερικά μου.
 Ξένα μου πουλί καὶ χελιδόνη,
 τί στοχάζεσαι, τί συλλογιέσαι;
 τήρα τὸν γαμπρό, πῶς σέ κυττάζει,
 τήρα πῶς πετάει καὶ καμαρόνει.

—ο—

304. ΕΤΕΡΟΝ.

Μπρὲ χρυσό μ' ἀηταῖρι,   ν' ἀποχαιρετίσω
 γιὰ κοντοκαρτέρει,   τὴ γλυκειά μου μάνα,
 νὰ πατήσω πέτρα,   ν' ἀποχαιρετίσω
 ν' ἀνεβῶ λιθάρι.   τὰ μικρά μ' ἀδέρφια.

—ο—

305. ΕΤΕΡΟΝ.

Πουλάκι κλαίει ἔς τὸν ποταμό,
 κ' ἐγὼ ἔτυχε καὶ διάβαινα.
 Ἐστάθηκα καὶ τὸ ρωτῶ,
 — Τ' ἔχεις καὶ κλαῖς, πουλάκι μου;
 — Ἐψές ἤμουν ἔς τὴ μάνα μου
 κι' ἀπόψε ἔς τὸ πεθερικό.

—ο—

306. ΕΤΕΡΟΝ.

Κάτου ἔς τὰ λιβάδια καὶ ἔς τὰς πρασινάδαις,
 σειοῦνται τὰ παγόνια, ρίχνουν τὰ φτερά τους·
 τὰ φτερά ποῦ ρίχνουν τὰ μαζόν' ἡ νύφη

για νὰ τὰ τυλίξῃ μέσ' τὰ στρώματά της,
 5 κι' ὁ γαμπρὸς τῇ γλέπει κι' ὅλο καμαρόνει.

— 0 —

307. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἄσπρη, μπελοῦσα κερασιά, σ' ἓνα καινούργι' ἀμπέλι,
 στέκει σὰν φοῦντα 'ς τ' ἄλογο, σά' σέλλα ἡλιογραμμένη,
 καλότυχος ποῦ θὰ φιλῇ χειμῶν' καὶ καλοκαῖρι,
 τὸ καλοκαῖρι κόκκινη καὶ τὸ χειμῶνα ἄσπρη.

— 0 —

308. ΟΤΑΝ ΠΛΗΣΙΑΣΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΕΝΘΕΡΙΚΟΝ ΟΙΚΟΝ.
 (ΤΣΑΜΟΥΡΙΑΣ).

Ἡ πεθερά σου σήμερα τοὺς δρόμους καθαρίζει,
 τοὺς στρώνει μὲ τριαντάφυλλα, μὲ ρόδα τοὺς γεμίζει,
 τοὺς στρώνει γιὰ τὴ νύφη της νὰ σκύφτῃ νὰ μαζώνῃ
 κι' ἀφοῦ τὰ γλυκομυρισθῇ, 'ς τὸν κόρφο νὰ τὰ βάλῃ.

— 0 —

309. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.).

Τώρα ἡ πεθερά
 τοὺς δρόμους καθαρίζει
 καὶ ρόδα τοὺς γιομίζει
 κ' ἡ νύφη τὰ μαζώνει,
 5 'ς τὸν κόρφο της τὰ βάνει
 καὶ 'ς τὸ προσκέφαλό της,
 καὶ 'ς τὸ γαμπρὸ τὰ δίνει
 νὰ μυρισθῇ ὁ καλὸς της
 νὰ τὸν ἀποκοιμίσῃ·
 10 κι' αὐτὸς θὰ μένῃ ξύπνος
 θὲ νάχ' ἄλλοῦ τὸ νοῦ του.

310. ΕΤΕΡΟΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ.

Ἄσπρη κι' ὠμορφή, γαρουφαλένια,
 πίνει τὸ νερό, φέγγει ὁ λαιμός της,
 στέκει 'ς τ' ἄλογο σὰν κυπαρίσσι.

Μπρὲ συμπέθεροι κι' ἀρχοντολόγι,
 5 μᾶς ἀργήσαταν, τ' εἶν' τ' ἀργημά σας ;
 — Νύφη ἐφέρναμε, νύχτα μᾶς πῆρε.

—ο—

311. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἔβγα, κυρά καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
 γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα ποῦ περπατεῖ λεβέντικα.

Γιὰ ιδέστε την, γιὰ ιδέστε την,
 ἥλιο, φεγγάρι πέστε την.

6 Γιὰ ιδέστε την πῶς περπατεῖ,
 σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.
 Αὐτοῦ ποῦ ζύγωσες νὰ μπῆς,
 ἥλιος, φεγγάρι θὰ φανῆς.

Ἔβγα, κυρά καὶ πεθερά, γιὰ νὰ δεχτῆς τὴν πέρδικα,
 10 γιὰ νὰ τὴν βάλῃς 'ς τὸ κλουβί, σὰν τὸ πουλί νὰ κελαιδῇ.

—ο—

312. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧ. ΙΩΑΝΝ.).

Πέζα, νύφη, πέζα, πέζα καὶ ξεπέζα,
 σοῦ τάζ' ὁ πεθερός σου φλωρένιο δαχτυλίδι.

Πέζα, νύφη κτλ.

σοῦ τάζ' ἡ πεθερά σου φλωρένιο δαχτυλίδι.

5 Πέζα, νύφη κτλ.

σοῦ τάζει κι' ὁ καλός σου ὀλόχρυσο μαντύλι.

— Ἐγὼ δὲν ξεπεζεύω χωρὶς χρυσὸ κεμέρι,
 χωρὶς χρυσὸ κεμέρι, χωρὶς φλωριά 'ς τὴ τζέπη.

—ο—

313. ΕΝ ΤΗ ΣΤΕΥΕΙ.

Ἵς τούτης τς ἐκκλησιᾶς τὸ ἅγιον δῆμα
 στέκουν δυὰ βεργιά περδικλωμένα,
 Ἵς τὴν κορφήν ἐλῆά, Ἵς τὸν πάτον δάφνη,
 Ἵς τὰ ξωκλώναρα μαργαριτάρι·
 5 στέκετ' ὁ παπᾶς νὰ τὰ βλογήσῃ
 κι' ὁ παράνυφος νὰ στεφανώσῃ.

—0—

314. ΕΤΕΡΟΝ.

Κατ. ΙΙΙ, 28.

Ἐκκλησιά μου κουκλωτή,	καὶ τὰ πρωτοστέφανα·
κουκλωτή, καμαρωτή,	βλόγησέ τα, χάρισέ τα,
μύρια δέχεσαι κερὰ	γιὰ ν' ἀνθίσουν, νὰ καρπίσουν,
τὴ μεγάλη Πασχαλιά,	πέντε γιουὺς νὰ ἀποχτήσουν
5 δέξου καὶ τὰ νειόγαμπρα	10 καὶ Ἵς τὸν πάτον θυγατέρα.

—0—

315. ΕΙΣ ΤΟΝ ΧΟΡΟΝ ΤΩΝ ΝΕΟΝΥΜΦΩΝ. (ΙΩΑΝΝ.)

Σήμερα εἶν' ἄσπερος οὐρανός, σήμερα εἶν' ἄσπερη μέρα,
 σήμεραν ἀνταμώθηκεν ἀητὸς τὴν περιστέρα.
 Πόσῳ σᾶς πιάνει ὁ χορός, μὲ γειά σας, μὲ χαρά σας,
 καὶ τὰ γεντσούρια σας μὲ γυιό, νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά σας.
 5 Πόσ' ὥμορφ' εἶσαι Ἵς τὸ χορὸν σᾶν τὸ μαργαριτάρι,
 σᾶν ἡ μαῖσια ἡ δροσιά ποῦ πέφτει Ἵς τὸ χορτάρι.
 Ὅσ' εἰστε φίλοι καὶ δικοί, τώρα νὰ μᾶς χαρῆτε,
 καὶ τῶν παιδιῶν σας ταῖς χαραῖς νὰ ζήσετε νὰ ἰδῆτε.
 Πολύχρονος ὁ κύρ νουνὸς πῶλαβε τὴ φροντίδα
 10 καὶ ἔβαλε τ' ἀντρώγυνο νὰ φέρουν μία γύρα.

Κύρι νουνέ , κυρά νουνά , νά ἦστ' εὐτυχισμένοι
καί 'ς τῶν παιδιῶν σας ταῖς χαραῖς τέτοια χαρά νά γενη.
Ἄιντε , νουνέ , κι' ἄς φύγουμε προμοῦ νά μᾶς τὸ πούνε,
τὶ ἐνύσταξε τ' ἀντρώγυνο, θέλουν νά κοιμηθοῦνε.

316. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ).

Σήμερα εἶν' ἄσπρος οὐρανός, σήμερα εἶν' ἄσπρη μέρα ,
σήμερα ν' ἀνταμώθηκεν ἀητὸς καὶ περιστέρα.

Μιά περιστέρα πλουμιστὴ μᾶς ἦρθ' ἀπὸ τὰ ξένα ,
κ' ἔχει τὰ νύχια κόκκινα καὶ τὰ φτερά γραμμένα.

6 Παίρνει νερό 'ς τὰ νύχια της καὶ πάχνη 'ς τὰ φτερά της
νά λούσῃ τὸν ἀφέντη της, νά λούσῃ τὴν κυρά της.

Ἀξιῶ ἡ μέρα ἡ σημερινὴ φλωριά μὲ τὸ ταγάρι ,

π' ἀντάμωσε τὰ δυὸ πουλιά καὶ τάκαμε ζευγάρι ,

6. Ἀφέντη της, ... κυρά της, τὸν πεινθερόν καὶ πεινθεράν.

IV. ΕΓΚΩΜΙΑ, Η ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΑ ΑΣΜΑΤΙΑ.¹

317. ΕΙΣ ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΟΥ.

*Έχεις· παιδί μικρούτσικο και γαϊτανοζωσμένο,
τὸ λούζουν, τὸ χτενίζουνε, 'ς τὸ δάσκαλο τὸ πᾶνε.

Εἶδε παιδιὰ 'ποῦ χόρευαν και πῆγε νὰ χορέψῃ,
σείστηκε κ' ἐλυγίστηκε τοῦ κόπη τὸ γαῖτάνι.

⁵ Βάνει ν. ὄτρᾶν ἢ μάνα του, ν ὄτρᾶν ἢ ἀδερφή του,
ὄτρᾶν και μιά μισην ὄτρᾶν ἢ ἀγαπητικὴ του.

'Στὸν οὐρανὸ τὸ διάζονταν, 'ς τοὺς κάμπους τὸ τυλίζουν,
κι' ἀνάμεσα 'ς τὴ θάλασσα πιάνουν και τὸ γυφαίνουν·
κεντοῦνε τὸ Χριστὸ μπροστὰ, 'ς τὴ μέση τὸν Ἅγι-Γιάννη

¹⁰ κ' ἐκεῖ 'ς τὰ κομποδέματα κεντοῦν τὸν Ἅγι-Γιώργη.

Ἄγιε Γιώργη γλήγορε και γριβοκαβδαλάρη,
βόγηθα και ἀποσκέπαζε τὸ ἄξιο παλληκάρι,
νὰ περπατάῃ νὰ χαίρεται 'ς τοὺς κάμπους καβδαλάρης
μὲ τ' ἄλογό του παίζοντας, μὲ τὸ σπαθί 'ς τὸ χέρι.

318. ΕΤΕΡΟΝ.

Κυρά, ἔχεις ὡμορφο μικρὸ 'ς τὸ μόσκ' ἀναθρεμμένο,
τὸ λούζουν, τὸ στολίζουνε, 'ς τὸ δάσκαλο τὸ στέλνεις,

¹ Τὰ ἄσμάτια ταῦτα ἄδονται πολλαχοῦ τῆς Ἠπείρου μετὰ τὴν τοῦ
Λαζάρου και τὰς ἄλλας πανηγυρικὰς ᾠδὰς. Τοιαῦτα ἐγκωμιαστικὰ
ἄσματα ἦσαν ἐν χρήσει και παρὰ τοῖς ἀρχαίοις εἰς παραπλησίαις ἐορ-
ταῖς ἀδόμενα.

τὸ καρτεράει ὁ δάσκαλος μὲ μιὰ χρυσῇ βεργούλα,
τὸ καρτερά' ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλωνάρια μόσκο·
5 — Παιδί μου, ποῦν' τὰ γράμματα, παιδί μου, ποῦν' ὁ νοῦς σου;
— Ἐκεῖ πέρα κι' ἀντίπερα, πέρα 'ς ταῖς μαυρομμάταις
πῶχουν τὰ μάτια σὰν ἑλγά, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι.

—ο—

319. ΕΤΕΡΟΝ.

Πρόβαλε, παλληκάρι μου, τὶ σοῦ μηνάει ἡ κόρη,
νὰ πᾶς νὰ πάρῃς τὸ φιλί, πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
πρὶν κατεθάσ' ὁ πόταμος καὶ πάρῃ τὰ γιοφύρια.
— Κ' ἐγὼ 'χω πόρο νὰ διαβῶ καὶ πόρο ν' ἀπεράσω·
5 'ς τὸ δαχτυλίδι μου πατῶ, 'ς τὴ βίρα μου περνᾶω,
κ' ἐκεῖ 'ς τὰ διπλοκένταυρα θὰ διπλωθῶ, θὰ κάτσω,
γιὰ νὰ τηρῶ ταῖς ὠμορφαῖς πῶς τρῶνε καὶ πῶς πίνουν,
πῶς ἔχουν τὰ τριαντάφυλλα τριγύρω 'ς τὰ μαλλιά τους
κ' ἓνα μικρὸ τριαντάφυλλο φιλεῖ τὸ μάγουλό τους.

—ο—

320. ΕΙΣ ΚΟΡΗΝ ΤΟΥ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΟΥ.

Χασ. 33,12 καὶ 196.

Κυρά, ἔχεις θύγων ὠμορφή, θύγω καμαρωμένη,
τὴ λούζουν, τὴ στολίζουνε, τὴ στέλνεις 'ς τὴ δασκάλα,
καὶ προξενεῖα σοῦ στέλνουνε ἀπὸ τὰ τριά ρηγάτα.
Δὲν θέλεις γυιὸ τοῦ Βασιληά, δὲν θέλεις γυιὸ τοῦ Ρήγα,
5 μόν' θέλεις τ' ἀρχοντόπουλο μὲ ταῖς πολλαῖς χιλιάδες,
ποῦναι 'ς τὸν κόσμον ἑξακουστὸ 'ς ἀνατολὴ καὶ δύσι.
Κ' ἐκεῖνο τ' ἀρχοντόπουλο πολλὰ προικιὰ γυρεῖ,
γυρεῖ μύλους δώδεκα μ' αὐτοὺς τοὺς μυλωνάδες,
γυρεῖ ἀμπέλια δεκοχτῶ μὲ ὅλους τοὺς σκαφτάδες.

—ο—

321. ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΤΗΝ.

Ἐδῶ ποῦ τραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ ραγίσῃ,
 κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνους πολλοὺς νὰ ζήσῃ.
 Νὰ ζήσῃ χρόνους ἑκατὸ καὶ νὰ τοὺς ἀπεράσῃ,
 νὰ ζήσῃ μὲ τ' ἀηταῖρί του καὶ νὰ καλοπεράσῃ·
 5 νὰ ζήσουν τὰ παιδάκια του καὶ νὰ νοικοκυρέψῃ,
 κι' ἀγγόνια καὶ δισέγγονα νὰ πιάσῃ, νὰ χαϊδέψῃ·
 ἀφέντη μου εὐγενικέ, πῶχεις μεγάλη χάρι,
 ποῦ λάμπεις εἰς τὴ χώρα μας σὰν ἥλιος, σὰν φεγγάρι.

322. ΕΤΕΡΟΝ.

Χασ. II, 3.

Ὅσα χορτάρια τοῦ Μαγιοῦ καὶ φύλλα ἔχουν τὰ δέντρα,
 τόσα καλὰ νὰ δώσ' ὁ Θεὸς ἐδῶ ποῦ τραγουδοῦμε.
 Ἀφέντη μ', ἀφεντάκη μου, χίλιαις βολαῖς ἀφέντη,
 πολλαῖς βολαῖς ἀφέντιασες καὶ πάλ' ἀφέντης εἶσαι.
 5 Δέκα βαστοῦν τὸ γρίβδα σου, δέκα τὸν καλιγόνουν
 καὶ δέκα σέ παρακαλοῦν, ἀφέντη, καβδαλίκα,
 'ς τ' ἀσέλλινο, προσέλλινο, 'ς τὸ κάλλινο τὸ πουλάρι,
 ὁπῶχ' ἥλιο 'ς τὸ μέτωπο, φεγγάρι 'ς τὰ καπούλια.
 Ὅπισ' ἀπ' τὰ καπούλια του τρεῖς φραγκοπούλαις παίζουν·
 10 παίζοντας καὶ χαϊδεύοντας ἀποκοιμήθ' ἀφέντης,
 κ' ἡ μιὰ τοῦ πῆρε τ' ἄσπρα του, ἡ ἄλλη τὰ φλωριά του,
 κ' ἡ τρίτη ν ἡ καλήτερη τοῦ πῆρε τ' ἄλογό του.

323. ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑΝ.

Κυρά ψηλή, κυρά λιγνή, κυρά καμαρωμένη,
 κυρά, ὅταν ἠθέλησες νὰ πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησία

7. ἀσέλλινο, προσέλλινο· ὁ μήπω δαμασθεὶς πῶλος.

- ἡ στράτα ρόδα γιόμισε κ' ἡ ἐκκλησιὰ μὲ μόσκο
 κι' ἀπὸ τὸ μόσκο τὸν πολὺν οἱ τοῖχοι ραγισθῆκαν.
 * Παπάδες, διάκοι σὲ κυττᾶν, τὸ διάβασμά τους χάνουν,
 τὰ ψαλτικά τους λησμονοῦν, ψαλτάδες, κανονάρχαις.

—o—

324. ΕΤΕΡΟΝ.

- Κυρά, ν' ὅταν ἠθέλησες γιὰ νὰ λουστῆς, ν' ἀλλάξῃς,
 ἡ πᾶππια σοῦφερνε νερὸ κ' ἡ φάσσα τὸ σαποῦνι.
 Τὸν ἥλιο βάνεις πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο,
 καὶ τὸν καθάριο αὐγερινὸν τὸν βάζεις σημαντῆρι.
 * Σημαίνεις 'ς τὴν ἀνατολή, κι' ἀκούεσαι 'ς τὴ δύσι
 κι' ἀπ' τὰ νησιὰ μέσ' τῇ στεριᾷ κι' ἀπ' τῇ στεριᾷ 'ς τὴν Πόλι.
 'Εβγαίνεις ἀπ' τὸ σπίτι σου, ὁ ἥλιος ἀνατέλλει,
 διαβαίνεις, πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησιὰ, μοσκοβολαίει ὁ τόπος.

—o—

325. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΕΣΤΩΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

- Πῶς πρέπει νὰ χρυσᾷ κουμπιὰ 'ς τὸ πράσινο γελέκι
 ἔτσι καὶ 'ς τὸν πρωτόγερο νὰ παίζῃ μὲ τὴν κόρη,
 νὰ παίζῃ μὲ τὴ λυγερὴ καὶ μὲ τὴ μαυρομμάτα,
 νὰ τὴν κρατάῃ 'ς τὰ γόνατα, νὰ τὴν φιλῇ 'ς τὰ μάτια.
 * — Κόρη μ', γιὰ δὲν εἶσαι χλωρὴ, δὲν ροδοκοκκινίζεις;
 — Ἄν θέλῃς νᾶμ' ἐγὼ χλωρὴ, νὰ ροδοκοκκινίσω,
 πέρν' ἀπ' τὴν Ἀδριανούπολι, διάβ' ἀπ' τὴ Σαλονίκη,
 κι' ἀγόρασέ μ' ἓνα φαρδὺ Σερβιώτικο ζωνάρι,
 καὶ σκουλαρίκια κίτρινα νάχουν ὀχτῶ χιλιάδες,
 10 νὰ σειοῦμαι, νὰ λυγίζωμαι, νὰ μνέγω 'ς τ' ὄνομά σου.

Τὸ ἄσμη τοῦτο καὶ τὰ ἐπόμενα τρεῖς ἐθίζονται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν
 Γρεβθενῶν καὶ τῶν Χασίων ἀδόμενα κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ Ἀαζάρου ὑπὸ
 νεανίδων χωρικῶν ἀνθοστολίστων καὶ ἐνδεδυμένων διὰ τῆς πλουσιωτέ-
 ρας ἐνδυμασίης των. Αὗται χορεῖαν συγκροτοῦσιν περιφέρονται ψάλλον-

σαι τὴν τοῦ Λαζάρου ὁδὴν ἐν τῇ ὁδῷ· ἢ ἐν ταῖς θύραις τῶν συνεγγω-
ρίων. Πρὶν δὲ ἀπαγγεῖλαι τὴν ὁδὴν, προοιμιάζουσι δι' ἑσφαττίου ἐπαι-
νετικοῦ, ἀρμολύοντες εἰς τὰ πρόσωπα, πρὸς ἃ ἀπευθύνεται ὁ ἑξαίγιος καὶ
παρ' ὧν προσκαλοῦνται καὶ ἀμείβονται.

—o—

326. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἀφέντη μου, ἔς τὰ σπίτια σου χρυσαῖς καντύλαις φέγγουν,
φέγγουν ἔς τοὺς ξένους νὰ δειπνᾶν, ἔς τοὺς ξένους νὰ πλαγιάζουσιν
φέγγει καὶ μιὰ ἔς τ' ἀηταῖρί σου νὰ στρώνῃ νὰ κοιμᾶσθε
ἀπάνου ἔς τὰ τριαντάφυλλα κι' ἀπάνου ἔς τὰ μιμίτσια,
νὰ πέφτουν τ' ἄνθι' ἀπάνου σου, τὰ μῆλα ἔς τὴν ποδιά σου,
καὶ τὰ κορφολογήματα τριγύρω ἔς τὸ λαιμό σου.

—o—

327. Εἰς τὸν ἱερεὰ τοῦ Χωρίου.

Αὐτὰ τὰ σπίτια τὰ ψηλὰ τὰ μαρμαροχτισμένα,
μέ ταις μεγάλαις ταις αὐλαῖς καὶ ταις πλακοστρωμέναις,
νάχουν καὶ χίλια πρόβατα καὶ πεντακόσια γίδια,
νάχουν ζευγάρια εἴκοσι καὶ δεκοχτὼ φοράδες,
νάχουν γελάδες ἑκατό, κι' ἀμπάρια φορτωμένα,
νὰ μπαينوγαίνουν οἱ δικοί, οἱ φίλοι νὰ μὴ λείπουν,
κι' ὅσοι διαβάταις ἀπερνοῦν νὰ τρῶνε, νὰ κοιμῶνται.

—o—

328. Εἰς Ἀρχόντα.

Ἀφέντη μου πρωτότιμε καὶ πρωτοτιμημένε,
ἀρχῆς ὁ Θεὸς σ' ἐτίμησε κ' ὕστερα ὁ κόσμος ὅλος,
σ' ἐτίμησε κι' ὁ βασιλεὺς, σ' ἐκάλεσε νουνό του.
Φέρνεις στεφάνι' ἀπὸ φλωρὶ κι' ἀπὸ μαργαριτάρια,
νὰ στεφανώσῃς βασιλεὺς με μιὰ βασιλοπούλα.

φέρνεις τῆς νύφης χάρισμα, πανώρηο δαχτυλίδι,
φέρνεις καὶ φόρεμα χρυσὸ πῶχει ζωγραφισμένα,
τοὺς κάμπους μὲ τὰ λούλουδα, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα.

329. ΕΙΣ ΤΕΛΕΤΗΝ ΓΑΜΟΥ.

Ἦστ' Ἀνάπλι τ' ἄργαλα λαλοῦν, ἔς τ' Ἀνάπλι κάνουν γάμο,
παντρεύτηκεν ὁ Κωνσταντῆς ἐπὶ ἄρχοντοπούλα,
κ' ἐκάλεσ' ὅλους τοὺς δικούς καὶ φίλους καὶ μπρατίμους·
τὸ Λάκκα δὲν ἐκάλεσε γιὰτ' εἶναι σκανταλιάρης
καὶ κάνει μέθη ἔς τὸ κρασί καὶ ζούρλια ἔς τὰ παιγνίδια.

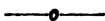
330. ΕΙΣ ΜΝΗΣΤΗΡΑ.

Σὰν κίνησεν ὁ νειούτσικος νὰ πάῃ ν' ἀρραβωνίση,
οὔτε τὸ ροῦχο τ' ἔβαλεν, οὔτε ζωνάρι ἐζώσθη·
κ' ἡ μάνα τοῦ τοῦ φώναζε, κ' ἡ μάνα τοῦ λέγει,
— Γύρισε, παρ' τὸ ροῦχό σου, ζώσου καὶ τὸ ζωνάρι
καὶ σύρε ν' ἀρραβωνιστῇς Παπα τῇ θυγατέρα·
γύριψε βόδια ἔς τὸ ζυγὸ, γελάδια ἔς τὴν ἀγέλη,
μούλαις, φοράδες κι' ἄλογα κι' ἀσέλλινο κουλάρι.
— Ἐκεῖ ποῦ πάνω, μάνα μου, ἐγὼ ν' ἀρραβωνίσω,
οὔτε γιὰ ροῦχο μὲ ρωτᾶν, οὔτε καὶ γιὰ ζωνάρι·
ἐκεῖ τηρᾶν τὰ νειάτα μου, τηρᾶν τὴν ὡμορφιά μου,
κ' ἐγὼ ἔς τὰ πλούσια τὰ προικιά τὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἔχω,
τὸν ἔχω γιὰ τῆς λυγερῆς τὰ μάτια καὶ τὰ φρύδια.

331. ΕΙΣ ΝΕΟΝΥΜΦΟΥΣ.

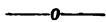
Ἐδῶ σὲ τούταις ταῖς αὐλαῖς, ταῖς ὡμορφοστρωμέναις,
σὲ τοῦτο τ' ἀρχοντόσπιτο, τὸ μαρμαροχτισμένο,

- κοιμᾶται νειούτσικος γαμπρός, κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνάκι,
καὶ μία κόρη λυγερὴ θέλει νὰ τὸν ξυπνήσῃ.
- 5 Νὰ τὸν ραντίσῃ μὲ νερό, σκιάζεται μὴν κρυώσῃ,
νὰ τὸν ποτίσῃ μὲ κρασί, φοβᾶται μὴ μεθύσῃ·
παίρνει κορφαὶς βασιλικό, παίρνει καὶ μαντζουράνα
καὶ τὸν χτυπάει ἔς τὸ μέτωπο καὶ τὸν βαρεῖ ἔς τὰ χεῖλια.
— Ξύπνησ', ἀηταῖρί μου χρυσό, καὶ μὴ βαρυκοιμᾶσαι,
10 τί ἔθηκε ὁ ἥλιος ἔς τὰ ψηλὰ κ' ἐπάψανε τ' ἀηδόνια.

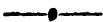
332. ΕΙΣ ΟΘΩΜΑΝΟΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΝ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

- Μπέη μου, δὲν τὸ γνῶριζα ποῦ θάρχοσουν ἔς τὴ χώρα,
ν' ἀνέβω σὲ ψηλὸ βουνό, νὰ κατεβῶ ἔς τοὺς κάμπους,
νὰ μάσω φοῦντ' ἀμάραντο καὶ τρεῖς χεριαὶς λουλούδια,
νὰ φροκαλίσω ταὶς στρατιαὶς νὰ διάβῃ ἡ ἀφεντιά σου,
5 ἀφέντης μὲ τὰ κόκκινα, μπέης μὲ τὰ γαλάζια
καὶ μὲ τὰ κατακόκκινα Πασσᾶς καμαρωμένος.

333. ΕΙΣ ΥΙΟΝ ΤΟΥ ΙΔΙΟΚΤΗΤΟΥ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ.

- Μέσ' τ' ἀφεντός μας ταὶς αὐλαίς, ἔς τοῦ Μπέη μας ταὶς πόρταις
γερακοκούδουνο λαλεῖ καὶ μαῦρος χλιμιντρίζει,
γὰ νᾶβγῃ τ' ἀφεντόπουλο νὰ πάῃ ἔς τὸ κυνήγι.
'Αφέντη, καθβαλίκεψε ἔς τὸ σελλινὸ πουλάρι,
5 ἔς τὸ σελλινὸ κι' ἀσελλινὸ κι' ἀσημαρματωμένο·
χίλιοι κρατοῦν τὸ μαῦρό σου, χίλιοι σὲ καρτεροῦνε
καὶ χίλιοι σὲ παρακαλοῦν, ἀφέντη, καθβαλικά.

334. ΕΙΣ ΜΕΓΙΣΤΑΝΑ ΟΘΩΜΑΝΟΝ ΔΙΑΒΑΤΗΝ.

- Διάβαινε ψὲς ὁ μπέης μας ἔς τὸ μαρμαρένιο ἄλωνα
 με τὸ σιδέριχο ἄλογο, με τὴ χρυσοῦ τὴ σέλλα,
 κι' ὅσα πουλιὰ πετούμενα ἔς τὴ σέλλα του γραμμένα.
 Κ' ἓνα πουλί, πιστὸ πουλί, πέταξ' ἀπὸ κοντά του
 5 κ' ἐπάησε κ' ἐστάθηκε μέσ' ἔς τῆς κυρᾶς τὸ γόνα·
 σκύφτ' ἢ κυρὰ καὶ τὸ ρωτάει, σκύφτει καὶ τὸ ζητάζει
 — πουλί μου, ποῦν' ἀφέντης μας, πουλί μου, ποῦν' ὁ μπέης;
 — ἐφῆς βραδὺ τὸν ἄφησα ἔς τὸ μαρμαρένιο ἄλωνα,
 ὁπῶρχονταν ἔς τὸ σπίτι του με χίλια δυὸ καλούδια,
 10 καὶ μ' ἔστειλε νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ γιὰ νὰ τὸν περιμένῃς,
 νὰ τάχῃς ὅλα ἔτοιμα, ὅλα σιγουρισμένα.

V. ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

335. Ο ΞΕΝΗΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΕΡΑΣΤΗΣ.

Kind. 48. Ζαμπ. 675. 39. Pass. 325-27. Faur. II. 125.

- Προφῆς ἤμουν ἔς τὴ μάνα μου, ἐφῆς ἔς τὴν ἀδερφή μου,
 ἀπόφε ἔς τὴν ἀγάπη μου τὴ νύχτα θὰ περάσω,
 κι' αὔριο καλὸ ξημέρωμα ἔς τὴν ξενητεῖα θὰ πάνω·
 θ' ἀφήσω γειὰ ἔς τὰς ὠμορφαῖς καὶ γειὰ ἔς τὰς μαυροσμιμάταις,
 5 θ' ἀφήσω καὶ ἔς τὰς ἄσχημαῖς πανοῦκλα νὰ ταῖς μάση.
 — Αὐτοῦ ποῦ πᾶς, λεβέντη μου, πάρε κ' ἐμὲ κοντά σου,
 νὰ μαγειρεύω νὰ δειπνᾶς, νὰ στρώνω νὰ κοιμᾶσαι,

- νὰ γένω γῆς νὰ μὲ πατᾶς, γιοφύρι νὰ διαβαίνης,
 νὰ γένω κι' ἀσημόκουπα νὰ χύνῃς τὸ κρασί σου,
 10 ἐσὺ νὰ πίνῃς τὸ κρασί κ' ἐγὼ νὰ λάμπω μέσα.
 — Μῆνα εἶσαι μῆλο, κόρη μου, ἔς τὸν κόρφο νὰ σὲ βάλω
 ἐσ' εἶσαι κόρη δροσερὴ κι' ὠμορφοκαμωμένη,
 κ' ἐκεῖ ποῦ θὰ πηγαίνω ἔγω ὠμορφαῖς δὲν πηγαίνουν
 γιὰτ' ἂν σὲ πάρω ἀγκαλιὰ φοβοῦμαι μὴ σ' ἀρπάξουν,
 15 κι' ἂν καὶ σὲ κρύψω ἔς τὸ βουνό, φοβοῦμαι μὴ σὲ χάσω,
 γιὰτ' εἶναι λύκοι ἔς τὰ βουνὰ καὶ κλέφτες ἔς τὰ δερβενία.
 Θὲ νὰ φωνάξω χρυσικὸν νὰ σὲ ξελαγαρίσω,
 νὰ φτιάσω κούπαν ἀργυρῇ, σταυρὸ καὶ δαχτυλίδι,
 τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῶ, τὴν κούπα γιὰ νὰ πίνω,
 20 καὶ τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνῶ κάθε πουρνὸ καὶ βράδυ.

— 0 —

336. ΕΤΕΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙCΥ).

Χασ. V, 3-5.

- Ὕτὰ ξένα πᾶς, λεβέντη μου, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
 πάρε κ' ἐμένα, βάλε με σὰν φοῦντα ἔς τ' ἀλογά σου.
 — Τί νὰ σὲ κάμω, λυγερή, τί νὰ σὲ κάμω, κόρη!
 Ἔχεις ἔς τὰ χέρια μάλαμμα, ἔχεις ἔς τὸν κόρφο ἀσῆμι,
 5 δὲν εἶσαι μῆλο κόκκινον ἔς τὸν κόρφο νὰ σὲ βάλω
 ἐσ' εἶς ἀκέρητος ἄνθρωπος, σὰν φοῦντα δὲν κρεμιέσαι
 νὰ σὲ περάσ' ἀπ' τὸ βουνό, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς κλέφτες,
 νὰ σὲ περάσ' ἀπ' τὸ χωριό, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
 σὲ μοναστῆρι, ἔς ἐκκλησιά, φοβοῦμ' ἀπὸ τὸν πρῶτον.
 10 Πουρνὸ θὰ φέρω χρυσικὸν νὰ σὲ ξελαγαρίσω,
 νὰ φτιάσω ἀσημόκουπα, σταυρὸ καὶ δαχτυλίδι,
 τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῶ, τὴν κούπα γιὰ νὰ πίνω
 καὶ τὸ σταυρὸ νὰ τὸν κρεμῶ ἔς τὸν κόρφο μέρα νύχτα.

— 0 —

337. TO ONEIPON.

Κοιμάται ἡ ἀγάπη μου καὶ πῶς νὰ τὴν ξυπνίσω;
πῆρα ζαχαρομύδαλα, ἔς τὸν κόρφο της τὰ ρίχνω.

— Βαρυὰ κοιμάσαι, πέρδικα. — Βαρυὰ κοιμοῦμ', ἀφέντη·
εἶδ' ἄν' ὄνειρο βαρὺ καὶ νὰ μοῦ τὸ ξηγήσης.

- 5 Εἶδα γυμνὸν τὸ μαῦρό σου, τὴ σέλλα τσακισμένη,
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι σου ἔς τὴ λάσπη κυλισμένο.

— Ὁ μαῦρος εἶν' ὁ δρόμος μου, ἡ σέλλα ἡ ξενητεία μου,
καὶ τὸ μαντύλι τὸ χρυσὸ εἶν' ὁ ξεχωρισμός μας.

— Αὐτοῦ ποῦ πᾶς, λεβέντη μου, πάρε κ' ἐμὲ κοντὰ σου;

- 10 νὰ μ' ἔχῃς πάντα ἔς τὸ πλευρό, ἔς τὰ μάτια σου νὰ μ' ἔχῃς.

— Αὐτοῦ ποῦ πάνω, κόρη μου, ὡμορφαις δὲ διαβαίνουν,
κ' ἐμένα μὲ σκοτόνουνε κ' ἐσένα σὲ σκλαβόνουν.

— o —

338. ETEPON.

Pass. 327.

Ὅσα πουλιά ἔναι ἔς τὰ κλαριά κοιμοῦνται κ' ἡσυχάζουν,
ὅσα ψαράκια ἔς τὸ γιαλὸ εἶν' ὅλα μωρωμένα,
καὶ μία κόρη λυγερή, βαρυὰ ποκοιμισμένη
ἔς τοῦ φίλου της τὴν ἀγκαλιά, ἔσταζε κρῦον ἴδρω.

- 6 — Βαρυὰ κοιμάσαι, κόρη μου, καὶ κρῦον ἴδρω στάζεις.

— Βαρυὰ κοιμοῦμ', ἀφέντη μου, βαρυὰ καὶ τρομασμένα,
γιατ' εἶδα εἴνορο κακὸ, πολὺ κακὸ γιὰ σένα·
εἶδα τὸ γρίβα σου γυμνόν, τὴ σέλλα τσακισμένη
καὶ τὸ χρυσὸ μαντύλι σου ἔς τὸ δρόμο ξεσκισμένο.

- 10 — Τὰ ὄνειρά ἔναι ψέμματα, ἡ γρηαὶς τὰ μολογοῦνε,
κ' οἱ φρόνιμοι ὄντας τὰ ἰδοῦν ἔς τὸ νοῦ τους δὲν τὰ βάνουν·
κόρη μου, βγήκε αὐγερινὸς κ' ἔλα νὰ φιληθοῦμε,
γιατὶ ὁ ἥλιος θὰ μ' εὐρῇ ἔς τῆς ξενητείας τὸ δρόμο.

— o —

339. ΟΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΙ ΑΓΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ.

Xασ. V. 26.

Νυστάζουν τὰ ματάκια μου, νυστάζουν τὰ καϋμένα.
 Νίτσα μου, ἔλα πλάγιασε κοντά μ' ἀκόμ' ἀπόψε,
 νὰ σὲ χορτάσω φίλημα, νὰ σὲ χορτάσω λόγια,
 γιατί' ἐγὼ σύνταχ' αὔριο τῶχ'ω γιὰ νὰ μισέψω,
 5 νὰ τρέξω κάμπους καὶ βουνά, λαγκάδια καὶ ποτάμια,
 κι' ὁ Θεὸς τὸ ξέρει, Νίτσα μου, ἂν θὰ ματαῖδοθούμε.
 Μάνα μου, σήκου ζύμωσε καθάρια παξιμάδια,
 βάλε μὲ πόθο τὸ νερό, μ' ἀγάπη ζύμωσέ τα,
 γιὰ νὰ γυρίσῃ γλήγορα ὁ γυιὸς σ' ἀπὸ τὰ ξένα.
 10 Μὲ δάκρυα χύνει τὸ νερό, μὲ δάκρυα τὰ ζυμώνει,
 μὲ κλάμματα τὰ ἐπλάσε καὶ μὲ τὸ μοιρολόγι.
 Τρίτῃ, Τετράδῃ θλιθερῇ, Πέφτῃ φαρμακωμένη,
 τοῦ καθβαλίκεψεν ὁ νεῖδς καὶ πίσω δὲν ἐφάνῃ.

—o—

340. Η ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΙΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Xασ. V, 16.

Μάνα μ', γιατί' μὲ πάντρεψες καὶ μῶδωκες Βλαχιώτῃ;
 δώδεκα χρόνους 'ς τὴ Βλαχιά καὶ τρεῖς βραδυαὶς 'ς τὸ σπίτι¹
 τρίτῃ βραδυά, πικρὴ βραδυά, δυὸ ὥραις πρὶν νὰ φέξῃ,
 ἀπλωσα τὸ χεράκι μου, τὸν ἄντρα μου δὲ βρίσκω·
 5 εἰς τὸ κατῶγι ἀρρέντεψα δὲ βρίσκω τ' ἄλογό του,
 γυρίζω, τρέχω 'ς τὸν ὄντᾱ, δὲ βρίσκω τ' ἄρματά του,
 καὶ 'ς τὸ κρεβάτι ἀκούμπησα νὰ εἰπῶ τὸ μοιρολόγι.
 Μωρ' ἔρημο προσκέφαλο, μωρ' ἔρημό μου στρῶμα,
 τὸ ποῦν' ἀφέντης ποῦχεταν ἀπόψε πλαγιασμένον;

¹ Εἰς τὰς κλείστας τοῦ Ζαγορίου κοινότητος πολλὰκις τοιαῦται ἐγκαταλείψεις ἔλα-
 βον χώραν καὶ λαμβάνουσιν ἔτι. Συμβαίνει ἐνίοτε μετὰ πολυετὴ ἀποδημίαν ἐπανερχόμε-
 νος ὁ σύζυγος νὰ εὕρῃ τὴν μὲν σύζυγον γεγενηκυῖαν ἤδη καὶ τέκνα ἐκ τέκνου, ὅπερ ἀνα-
 χωρῶν κατέλιπεν ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός.

- 10 — Ἀφέντης μας μᾶς ἄφηκε καὶ πάει 'ς τὸ ταξεῖδι,
μέσα 'ς τὴν ἔρημη Βλαχιά, 'ς τὸ μαῦρο Μπουκουρέστι.

—o—

341. Η. ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μιά νειά τρέχει 'ς τὰ πέλαγα, περνᾷ τὴν ἄκρην ἄκρη,
μὲ πὰ μαλλάκια ξέπλεγα, πισόπλατα ριμμένα·
Γλέπει καράβια πῶρχονται, καράβια π' ἀρμενίζουν,
ψηλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάζει,
5 — Καλὲ καραβοκύρι μου, καλὲ μου ταξειδιώτη,
μὴν εἶδατε 'ς τὴν ξενητεῖα τὸν ἄντρα μου τὸν ξένο;
τὸν χάρηκα, ἡ ἄχαρη, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες
καὶ μῶφυγε καὶ μ' ἄφηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
κι' ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ καὶ καλογρῇ θὰ γένῃ.

—o—

342. ΕΤΕΡΟΝ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Ζαμπ. 725, 11 καὶ 736, 26. Pass. 336 καὶ 339.

- Ξενητεμένο μου πουλὶ καὶ πολυαγαπημένο,
ἡ ξενητεῖα σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ φαρμάκι πίνω·
1 τί νὰ σοῦ στείλω, ξέने μου, τί νὰ σοῦ πρόβοδῇσω;
νὰ στείλω μῆλο, σέπεται, κυδῶνι, μαραγκιάζει,
5 νὰ στείλω μοσχοστάφυλο κι' αὐτὸ θὰ σταφιδιάσῃ·
νὰ στείλω μὲ τὰ δάκρυα μου μαντύλι μουσκεμμένο,
τὰ δάκρυα μου εἶναι φλογερὰ καὶ καῖνε τὸ μαντύλι.
τὴ χαρφυγὴ σηκόνομαι, γιὰτ' ὕπνο δὲν εὕρισκω,
ἀνοίγω τὸ παράθυρο, κυττάζω τοὺς διαβάταις,
10 κυττάζω παῖς γειτόνισσαις καὶ ταῖς καλοτυχίζω,
ποῦ ταχταρίζουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ γλυκοθυζαίνουν,
μὲ παίρνει τὸ παράπονο, τὸ παραθύρι ἀφίνω
καὶ μπαίνω μέσα, κάθομαι, καὶ μαῦρα δάκρυα χύνω.

—o—

343. ΕΤΕΡΟΝ.

Marcel. II, 232. Χασ. V, 17. Πολίτ. 35.

- Ἡθέλησε τ' ἀηταῖρί μου ἔς τὰ ξένα νὰ πηγαῖνι.
 Ἀνάθεμά σε, ξενητειά, καὶ σέ καὶ τὸ καλὸ σου,
 ποῦ παίρνεις τρυφερὰ παιδιά, γυρίζουν παντρεμένα,
 παίρνεις καὶ παντρεμένους νειοὺς καὶ γέροντες γυρίζουν.
 5 Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχες λερωμένο;
 στεϊλέ μ' το, ξένε μ', στεϊλέ μ' το, τὸ ἄσπρο σου μαντύλι,
 νὰ σοῦ τὸ πλύνω μὲ θερμό, νὰ σοῦ τὸ σαπουνίσω.
 — Κόρη μ', καὶ πούδρες τὸν θερμό, καὶ πούδρες τὸ σαποῦνι;
 — Ἐχω θερμὸ τὰ δάκρυα μου, τὸ σάλιο μου σαποῦνι,
 10 τ' ἀστῆθι μ' μαῦρο μάρμαρο, καὶ στεῖλ' το νὰ σ' τὸ πλύνω.

—o—

344. ΤΑ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

Ζαμπ. 726, 13. Χασ. V, 24.

- Παρακαλῶ σε, Κύριε μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ' μου,
 ἀρρώστειαν εἰς τὴν ξενητεῖα τοῦ ξένου μὴν τοῦ δίνεις.
 Ἡ ἀρρώστεια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
 θέλει μανοῦλα ἔς τὸ πλευρό, γυναῖκα ἔς τὸ κεφάλι,
 5 θέλ' ἀδερφαῖς ὀλόγυρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καῦμένα,
 πῶς θάφτουνε ἔς τὴν ξενητεῖα τὸν ξέν' ὄντας πεθάνη·
 δίχως θυμιάμα καὶ κερὶ, δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη,
 δίχως μανούλας κλάμματα, γυναῖκας μοιρολόγια!

—o—

345. ΕΤΕΡΟΝ.

Τί νὰ τῆς κάμω τῆς καρδιάς, τῆς πολυπικραμμένης,
 βολαῖς μὲ κάνει καὶ θρηνῶ, βολαῖς κι' ἀναστενάζω,

- 10 — Ἀφέντης μας μᾶς ἄφηκε καὶ πάει 'ς τὸ ταξεῖδι,
μέσα 'ς τὴν ἔρημη Βλαχιά, 'ς τὸ μαῦρο Μπουκουρέστι.

— 0 —

341. Η. ΣΥΖΥΓΟΣ ΑΓΟΔΗΜΟΥΗΤΟΣ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

- Μιά νειά τρέχει 'ς τὰ πέλαγα, περνᾷ τὴν ἄκρην ἄκρη,
μὲ πὰ μαλλᾶκια ξέπλεγα, πισόπλατα ριμμένα·
Γλέπει καράβια πῶρχονται, καράβια π' ἀρμενίζουν,
ψηλὴ φωνίσσαν ἔβγαλε, ψηλὴ φωνίτσα βγάζει,
5 — Καλὲ καρaboκύρι μου, καλέ μου ταξειδιώτη,
μὴν εἰδάτε 'ς τὴν ξενητειὰ τὸν ἄντρα μου τὸν ξένο;
τὸν χάρηκα, ἡ ἄχαρη, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες
καὶ μῶφυγε καὶ μ' ἄφηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
κι' ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ καὶ καλογρῆθ' αὐτὸ γένει.

— 0 —

342. ΕΤΕΡΟΝ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Ζαμπ. 725, 11 καὶ 736, 26. Pass. 336 καὶ 339.

- Ξενητεμένο μου πουλὶ καὶ πολυαγαπημένο,
ἡ ξενητειὰ σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ φαρμάκι πίνω·
1 τί νὰ σοῦ στείλω, ξένε μου, τί νὰ σοῦ πρόδοήσω;
νὰ στείλω μῆλο, σέπεται, κυδῶνι, μαραγκιάζει,
5 νὰ στείλω μοσχοστάφυλο κι' αὐτὸ θὰ σταφιδιάσῃ·
νὰ στείλω μὲ τὰ δάκρυα μου μαντύλι μουσκεμμένο,
τὰ δάκρυα μου εἶναι φλογερὰ καὶ καῖνε τὸ μαντύλι.
τὴ χαφυγὴ σηκόνομαι, γιὰτ' ὕπνο δὲν εὐρίσκω,
ἀνοίγω τὸ παράθυρο, κυττάζω τοὺς διαβάταις,
10 κυττάζω παῖς γειτόνισσας καὶ τὰς καλοτυχίζω,
ποῦ ταχταρίζουν τὰ μικρὰ καὶ τὰ γλυκοθυζαίνουν,
μὲ παίρνει τὸ παράπονο, τὸ παραθύρι ἀφίνω
καὶ μπαίνω μέσα, κάθομαι, καὶ μαῦρα δάκρυα χύνω.

— 0 —

343. ΕΤΕΡΟΝ.

Marcel. II, 232. Χασ. V, 17. Πολίτ. 35.

- Ἡθέλησε τ' ἀηταῖρί μου ἔς τὰ ξένα νὰ πηγαίνῃ.
 Ἀνάθεμά σε, ξενητειά, καὶ σὲ καὶ τὸ καλὸ σου,
 ποῦ παίρνεις τρυφερὰ παιδιά, γυρίζουν παντρεμένα,
 παίρνεις καὶ παντρεμένους νειοὺς καὶ γέροντες γυρίζουν.
 5 Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχεις λερωμένο;
 στεῖλέ μ' το, ξένε μ', στεῖλέ μ' το, τὸ ἄσπρο σου μαντύλι,
 νὰ σοῦ τὸ πλύνω μὲ θερμό, νὰ σοῦ τὸ σαπουνίσω.
 — Κόρη μ', καὶ ποῦδρες τὸν θερμό, καὶ ποῦδρες τὸ σαποῦνι;
 — Ἐχω θερμὸ τὰ δάκρυα μου, τὸ σάλιο μου σαποῦνι,
 10 τ' ἀστῆθι μ' μαῦρο μάρμαρο, καὶ στεῖλ' το νὰ σ' τὸ πλύνω.

—o—

344. ΤΑ ΒΑΣΑΝΑ ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

Ζαμπ. 726, 13. Χασ. V, 24.

- Παρακαλῶ σε, Κύριε μου, καὶ προσκυνῶ σε, Θέ' μου,
 ἀρρώστειαν εἰς τὴν ξενητεῖα τοῦ ξένου μὴν τοῦ δίνεις.
 Ἡ ἀρρώστεια θέλει στρώματα, θέλει μεγάλη πάστρα,
 θέλει μανοῦλα ἔς τὸ πλευρό, γυναῖκα ἔς τὸ κεφάλι,
 5 θέλ' ἀδερφαῖς ὀλόγυρα νὰ τὸν καλοτηρᾶνε.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καῦμένα,
 πῶς θάφτουνε ἔς τὴν ξενητεῖα τὸν ξέν' ὄντας πεθάνη·
 δίχως θυμιάμα καὶ κερὶ, δίχως παπᾶ καὶ ψάλτη,
 δίχως μανούλας κλάμματα, γυναῖκας μοιρολόγια!

—o—

345. ΕΤΕΡΟΝ.

Τί νὰ τῆς κάμω τῆς καρδιάς, τῆς πολυπικραμμένης,
 βολαῖς μὲ κάνει καὶ θρηνῶ, βολαῖς κι' ἀναστενάζω,

βολαῖς μὲ ρίχνει σ' ἄρρωσταιά βαρειά γιὰ νὰ πεθάνω.
 Νὰ πάγω 'ς ἄλλο σύνορο, νὰ φύγω 'ς ἄλλον τόπο,
 5 ξένος κ' ἐδῶ, ξένος κ' ἐκεῖ, κι' ὅπου νὰ πάγω ξένος.
 Νᾶχα τὸν οὐρανὸ χαρτί, τῇ θάλασσα μελάνη
 γιὰ ν' ἀγραφα τῆς ξενητειᾶς ταῖς λαύραις καὶ ταῖς πίκραις.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καυμένα...
 κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

346. ETEPON.

Xas. V. 8. Faur. II. 176.

- Τὴν ξενητείαν, τὴν γυμνωσίαν, τὴν πίκραν, τὴν ἀγάπην,
 τὰ τέσσαρα τὰ ζύγιασα, βαρύτερα εἶν' τὰ ξένα.
 Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητείαν πρέπει νὰ βάνῃ μαῦρα
 γιὰ νὰ ταιριάξῃ ἢ φορεσιά μὲ τῆς καρδιᾶς τῇ λαύρᾳ.
 5 — Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχεις λερωμένο;
 — ἡ ξενητεία τὸ λέρωσε καὶ τῶχει λερωμένο·
 ξέναις πλένουν τὰ ροῦχά μου, ξέναις μου τὰ μπαλόνουν,
 τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δύο, τὰ πλένουν ὡς ταῖς πέντε
 κι' ἀπὸ ταῖς πέντε κ' ἐμπροστὰ 'ς τὸ δρόμο τὰ πετάζουν.
 10 — Ξένε, γιὰ πὰρ' τὰ ροῦχά σου, πάρε καὶ τὰ σκουτιά σου,
 καὶ στείλ' τα τῆς μάνας σου, στείλ' τα τῆς γυναικός σου,
 τί ἐδῶ νερὸ δὲ βρίσκεται, σαποῦνι δὲν πουλοῦνε.
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμα 'ς τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
 'ς τοὺς δεκατρεῖς ἐκίνησα 'ς τὸν τόπο μου νὰ πάνω·
 15 πηγαίνω 'ς τὴν μανούλα μου, μὲ γλέπει καὶ τραδιέται,
 πηγαίνω 'ς τὴν γυναῖκά μου, κι' αὐτὴ δὲ μὲ γνωρίζει.
 — Ξένε, γιὰ διάβα, πήγαινε, σύρ' ἀπὸ κεῖ ποῦ ἦρθες,
 γιὰτὶ δὲν εἶς ὁ ἄντρας μου, δὲν εἶσαι τὸ παιδί μου.

347. Ο ΓΑΛΙΝΟΣΤΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Faur. II. 322. Pass. 441-446. Xas. V, 28. Marc. I, 328. Schm. 192, 57.

Μαλαμματένιος ἀργαλειὸς κ' ἐλεφαντένιο χτένι,
κ' ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ γυφαίνει.

Πραγματευτῆς ἐδιάβαινε 'ς τὸ μαῦρό του καβδάλα,
κοντοκρατάει τὸ μαῦρό του καὶ τήνε χαιρετάει.

5 — Καλὴ σου ἡμέρα, κόρη μου. — Καλῶς τὸν ξέν' ὁποῦρθε.

— Κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις παλληκάρι;

— Κάλλις νὰ σκάσῃ ὁ μαῦρός σου, παρὰ τὸ λόγ' ὁποῦπες!

"Αντρά 'χω 'γὼ 'ς τὴν ξενητεῖα καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,

10 καὶ μέσ' τοὺς τρεῖς ἂν δὲν ἐρθῇ, τὰ μαῦρα θὰ φορέσω.

— Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους,

κ' ἐγὼ τοῦ 'δάνεισα πανί, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης,

ἐγὼ κερί τοῦ 'δάνεισα, μοῦπε νὰ μὲ πλερώσης,

ἐγὼ φιλὶ τοῦ 'δάνεισα, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης.

15 — Πανί, κερί ἂν τοῦ δάνεισες, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ δώσω,

μὰ τὸ φιλί, ἂν τοῦ δάνεισες, αὐτὸς νὰ σοῦ τὸ δώσῃ.

— Κόρη, ἐγὼ εἶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι' ὁ καλὸς σου.

— "Αν ἦς' ἐσύ ὁ ἄντρας μου, ἂν ἦσαι σὺ ὁ ἴδιος,

'πὲς τὰ σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

20 — "Εχεις μνηλῆ 'ς τὴν πόρτα σου, μνηλῆ μέσ' τὴν αὐλὴ σου,

ἔχεις καὶ χρυσοκάντυλο μέσα 'ς τὴν κάμαρή σου.

— Αὐτὰ τὰ ξέρ' ἡ γειτονιά, τὰ ξέρ' ὁ κόσμος ὅλος.

'πὲς μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

— "Εχεις ἐλῆ 'ς τὰ στήθη σου κ' ἐλῆ 'ς τὴν ἀμασχάλη,

25 κι' ἀγάμεσα 'ς τὰ δυὸ βυζιά σπυρὶ μαργαριτάρι.

— Ἐσύ, ἐσ' εἶς' ὁ ἄντρας μου, ἔλα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.

Ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ, Ψ, ἀπραλάλακτα ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῆς Πηνελόπης, καὶ περικλήσιον τούτου γνῶρισμα λαμβάνει ὁ γέρον Λαέρτιος παρὰ τοῦ υἱοῦ του, ἐν τῇ αὐτῇ ραψῳδίᾳ.

Ὁ Chateaubriand ἀναγνοῦς τὸ ἐν τῇ συλλογῇ Μαρκέλλου ἐπὶ τοῦ

Прим. 26. Tommas. 148, 150. Zepx. 718,5. Pass. 441—446. Xec. V, 28.

~~SECRET~~

349. ΕΤΕΡΟΝ.

- Αὐγίτο', αὐγίστα ἴσχύθηκα, δυ' ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
 χύνω νερὸ καὶ νίβομαι, νερὸ νὰ ξαγρυπνίσω,
 παίρνω τὸ φερετζάκι μου ἔς τὸν ὦμό μου τὸ βάνω
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι,
 5 κ' ἐκ' εἶδα κόρην ἔτρεχε πρὸς τοῦ γιαλοῦ τῇ βρύσῃ·
 γοργοπατῶ καὶ φθάνω τὴν καὶ γλυκοχαιρετῶ τὴν·
 — Γειά σου, χαρά σου, ἡ λυγερή, γειά σου, χαρά σου, ἡ κόρη·
 κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι γιὰ νὰ νοικοκυρέψῃς;
 — Καὶ πῶς μοῦ λές νὰ παντρευτῶ ὅπ' ἄντρα ἔχω ἔς τὰ ξένα,
 10 καὶ λείπει χρόνους δώδεκα κι' ἀκόμα τὸν προσμένω
 κι' ὅσοι διαβάταις νὰ διαβοῦν ὄλους τοὺς ἐρωτάω,
 κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς πέθανε κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς εἶναι.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

—o—

350. Η ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΙΣΣΑ.

- Κόρη Δελβινακιώτισσα ἔς τὸ θέρο κατεδαίνει,
 σέρνει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριὰ ἴσημένα,
 καὶ ἔς τὸ δερβένι θερίζει, γοργὰ γοργὰ θερίζει.
 Ξενητεμένοι πέρναγαν καὶ τὴν καλημερίζουν·
 5 — Καλῶς τὰ κάνεις, κόρη μου. — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ πεθερός, θερίζεις μοναχὴ σου;
 κόρη μου, ποῦν' ἡ πεθερά, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ὁ πεθερός μου γέρασε καὶ κείτεται ἔς τὸ σπίτι,
 ἡ πεθερά μ' ἀπέθανε. Θερίζω μοναχὴ μου.
 10 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ἄντρας μ' ἐξενητεύτηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
 ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

—o—

αὐτοῦ θέματος ἄσμα, εἶπε τὰ ἐξῆς: αἱ ἀπλότης καὶ χάρις τοῦ ἄσμα-
τος, οὗτου δὲν ἀπαντᾷται μήτε εἰς τὸν Θεόκριτον καὶ τὸν Βιργίλιον,
διότι τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐγκεχαρκαγμένην μελαγχολίαν καὶ ἀγνότητα μόνος
ὁ χριστιανισμὸς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ. Ὁ ποιητὴς τοῦ λαοῦ, τέκνον
τῆς φύσεως, διηγεῖται καὶ ζωγραφίζει ἀκριβῶς ὅ,τι ἀκούει καὶ βλέπει.
Ἡμεῖς, ἀπ' ἐναντίας, ἐπιδιώκομεν ἀπαύστως τὸ ἰδανικόν· ἐκεῖνος ἀδυ-
νατεῖ νὰ ψευσθῇ· ἡμεῖς, ἐὰν δὲν ψευδόμεθα, μεγαλοποιοῦμεν ὅμως τὰ
πράγματα. Παρὰ τῷ λαῷ ἡ ποίησις εἶναι φωνὴ τῆς καρδίας· παρ' ἡμῖν
κατέστη ἄγων τῆς φαντασίας. . . .»

—ο—

348. ΕΤΕΡΟΝ. (ΓΑΡΓΑΣ).

Πανθ. 26. Tommas. 148, 150. Ζαμπ. 718, 5. Pass. 441—446. Χασ. V, 28.

Γλυκοχαράζ' ἡ Ἀνατολὴ καὶ γλυκοφέγγ' ἡ Δύσι,
πᾶν τὰ πουλάκια 'ς ταῖς βοσκαῖς, γυναιῖκες πᾶν 'ς τὸ πλῦμα,
πάγω κ' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου, πάγω νὰ τὸν ποτίσω.
βρίσκω μιὰ κόρη λυγερὴ σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι·

— Κόρη μου, βγάλε μας νερὸ κ' ἐμένα καὶ τοῦ μαύρου.

Δώδεκα σίσκλους ἔβγαλε 'ς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,

κί' ἀπάνω εἰς τοὺς δεκατρεῖς σήκωσε τὸ κεφάλι·

ὁ μαῦρός μου ἐχλιμίτρισε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει.

— Κόρη μου, γιατί θλίβεσαι καὶ βαρυαναστενάζεις;

— Ἄντρας μου πάει 'ς τὴν ξενητεῖα καὶ δέκα χρόνους λείπει,

ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,

κί' ἂν δὲν ἐρθῇ 'ς τοὺς δεκατρεῖς, καλόγρηα θὲ νὰ γένω.

— Γιά πές μου τὰ σημάδια τοῦ μὴν πάει καὶ τὸν γνωρίζω.

— Ἦτον ψηλός, ἦτον λιχνός, ἦτον καμαρωμένος,

ἦτονε καὶ πραμματευτὴς 'ς τὸν κόσμον ἔακουσμένος.

— Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους. . .

κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

—ο—

349. ΕΤΕΡΟΝ.

- Αὐγίτῳ, αὐγίστα ὀκώθηκα, δυ' ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
 χύνω νερό καὶ νίβομαι, νερό νὰ ξαγρυπνίσω,
 παίρνω τὸ φερετζάκι μου ἔς τὸν ὦμό μου τὸ βάνω
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι,
 5 κ' ἐκ' εἶδα κόρην ἔτρεχε πρὸς τοῦ γιαλοῦ τὴ βρύση·
 γοργοπατῶ καὶ φθάνω τὴν καὶ γλυκοχαιρετῶ τὴν·
 — Γειά σου, χαρά σου, ἡ λυγερή, γειά σου, χαρά σου, ἡ κόρη·
 κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι γιὰ νὰ νοικοκυρέψῃς;
 — Καὶ πῶς μοῦ λές νὰ παντρευτῶ ὅπ' ἄντρα ἔχω ἔς τὰ ξένα,
 10 καὶ λείπει χρόνους δώδεκα κι' ἀκόμα τὸν προσμένω
 κι' ὅσοι διαβάταις νὰ διαβοῦν ὅλους τοὺς ἐρωτάω,
 κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς πέθανε κι' ἄλλοι μοῦ λέν πῶς εἶναι.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

350. Η ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΙΣΣΑ.

- Κόρη Δελβινακιώτισσα ἔς τὸ θέρο κατεβαίνει,
 σέρνει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά ὀσημένα,
 καὶ ἔς τὸ δερβένι θερίζει, γοργὰ γοργὰ θερίζει.
 Ξενητεμένοι πέρναγαν καὶ τὴν καλημερίζουν·
 5 — Καλῶς τὰ κάνεις, κόρη μου. — Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ πεθερός, θερίζεις μοναχή σου;
 κόρη μου, ποῦν' ἡ πεθερά, θερίζεις μοναχή σου;
 — Ὁ πεθερός μου γέρασε καὶ κείτεται ἔς τὸ σπίτι,
 ἡ πεθερά μ' ἀπέθανε. Θερίζω μοναχή μου.
 10 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, θερίζεις μοναχή σου;
 — Ἄντρας μ' ἐξηνητεύτηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
 ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

351. Η ΕΡΩΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΓΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ.

N. Πολίτ. 17.

- Νεραντσοῦλα φουντωμένη, ποῦναι τ' ἄνθη σου;
 — Τράβηξε βορειᾶς ἀέρας καὶ τὰ σκόρπισε,
 κ' ἡ φουρτοῦνα τοῦ πελάγου τ' ἀποχάλασε.
 Σὲ παρακαλῶ, βορειᾶ μου, τράβα χαμηλά,
 5 νὰ σκορπίσης τὴν ἀντάρα καὶ τὰ σύγνεφα,
 γιὰ ν' ἀράξουν τὰ καράδια τὰ Ζαγοριανά.
 Ὅλα τὰ καράβι' ἀράξαν, κι' ὅλα φάνηκαν,
 κι' ὁ λεβέντης ὁ δικός μου δὲν ἐφάνηκε,
 καὶ ποὺς ξέρει σὲ τί κῦμα δέρνει νὰ πνιγῇ.
 10 — Καὶ δὲν κλαῖς τὴν ὡμορφιά σου, κόρη ν ὡμορφη,
 μόνε κλαῖς τὸν ταξειδιώτη ποῦ σ' ἀπάριασε.
 τάχα ποῖαν θεὸ νὰ φιλήσῃ τὰ μεσάνυχτα,
 τάχα ποῖαν θεὸ ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ ξημέρωμα.

VI. ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.¹

352. Ο ΑΠΟ ΛΗΙΣΤΟΥ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Χασ. VI, 64.

Ἄφῃκε ὁ Γιάννης τὴν κλεψιά κ' ἔπιασε τὸ ζευγάρι,
κ' ἔφκιασ' ἀλέτρι ἀπὸ συκιά καὶ τὸ ζυγὸ ἀπὸ δάφνη,
τὴ ζεύγα φκιάνει ἀπὸ βουρλί καὶ τὸ γινὶ ἀπὸ φτυάρι,
φκιάνει καὶ τὴ δικέντρα του ἀπὸ ἐληᾶς κλωνάρι.

Ἄπόσπειρε κ' ἐθέρισεν ἐννῆά σοινίκια στάρι·
χρωστάει τὰ πέντε, τᾶδωκε, τὰ τρία πῆρ' ὁ Τοῦρκος,
τῶνα ποῦ καψ' ἀπόμεινε τὸ πῆρε, πάει 'ς τὸ μύλο.

Βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὰ νερά κομμένα,
κι' ὅσῳ νὰ βάλῃ τὸ νερὸ καὶ νὰ κινήσ' ὁ μύλος,

πόντικας βγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶσπασε τὸ σακκοῦλι.

— Λέλε μ', μπομπώ, σακκοῦλι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ὅσῳ νὰ κλώσῃ ράμματα, νὰ ράψῃ τὸ σακκοῦλι,

λύκος ἐβγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶφαγε τὸ γομάρι.

— Λέλε μ', μπομπώ, γομάρι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ἐπῆρε τὸν ἀνήφορο σ' ἓνα καλὸ προσήλιο

¹ Τὸ ἄσεμνον τινῶν τῶν ἐν τῇ παρόντι κεφαλαίῳ ἁσμάτων δὲν ἐθεωρήσαμεν ἰσχυρὸν λόγον, ὅπως ἀποστῶμεν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν. Θὰ ἦτο τοῦτο σεμνοπρέπεια ἄτοπος καὶ ἐπιβλαβὴς συνάμα διὰ τὸν σκοπὸν, εἰς δὲ ἡ περισύναξις τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων ἀποβλέπει. Ἀποσιωπῶντες καὶ μὴ δημοσιεύοντες μετὰ τῶν ἄλλων τὰ ἐπίσης γνήσια ταῦτα προϊόντα τῆς δημώδους μούσης, ψευδὲς ἢ ἀτελὲς παρουσιάζομεν ἀπεικόνισμα τοῦ ἥθους, τοῦ βίου καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

καὶ βγάνει τὴν τσακτσίρα τοῦ νὰ τὴ λιανοφειρίσῃ·
 ἀπὸ ψηλὰ ἔπες' ἀητός, τ' ἄρπαξε τὴν τσακτσίρα.
 — Λέλε μ', μπομπώ, τσακτσίρα μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!
 Ἔκαμε τὸν κατήφορο, τὸν γλέπουν τὰ παιδιὰ του.

- 20 — Μάνα, ν' ἀφέντης ἔρχεται, ἔρχετ' ἀπὸ τὸ μύλο,
 δίχως σακκί, δίχως βρακί, καὶ δίχως τὸ γομάρι.
 Ἐβγῆκε καὶ ἡ Γιάννοβα γιὰ νὰ δεχτῇ τ' ἀλεύρι
 καὶ τοῦ φωνάζει — ἀνάγκασε, κουλούρα νὰ ζυμώσω,
 γιὰτὶ πεινᾶνε τὰ παιδιὰ καὶ σκούζουν γιὰ νὰ φᾶνε.
 25 — Τσωπάτε, μπρὲ ζαλιάρικα καὶ ζαλοδροντισμένα,
 τί ἐγὼ ῥχομαι ξεδράκωτος καὶ δίχως τὸ γομάρι.

— o —

353. Η ΠΑΓΑΔΟΓΟΥΛΑ.

Τοῦ Παπᾶ τὴ θυγατέρα δέκ' ἀμάξια δὲν τὴ σέρνουν καὶ ὀχτῶ δὲν τὴν ταραάζουν. Τὴν ἐκάμαν μαύρη νύφη, 5 φτάνουν'ς τοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι, δὲν τὴν χώραεν ἡ πόρτα· χάλασαν τρεῖς πῆχες τοῖχο κ' ἐχαρβάλωσαν τὸ σπίτι καὶ τὴν χώρεσε κ' ἐμπῆκε. 10 — Καλημέρα, πεθερά μου. — Καλῶς ἦρθες, πέρδικά μου. — Ἔχεις τίποτε ψωμάκι; — Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω· ἔχω ἓνα μικρὸ φουρνέλι 15 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο τετρακόσια δυὸ καρβέλια· — Ἔχεις τίποτε προσφάγι; — Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·	ἔχω ἓνα μικρὸ καζάνι 20 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο μιὰ γελάδα μὲ τὸ μόσχο. Ὅλα τᾶφαγεν ἡ νύφη καὶ ἀκόμα δὲ σαρκώθη. — Μπρὲ κυρὰ καὶ πεθερά μου, 25 ἔχεις καὶ κρασί νὰ πιοῦμε; — Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω· ἔχω ἓνα μικρὸ βαγένι ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο τετρακόσια δυὸ καρδάρια. 30 Ὅλο τῶπιεν, ὄλο ἡ νύφη καὶ ἐδίφαγεν ἀκόμα. — Μπρὲ κυρὰ καὶ πεθερά μου, θὲ νὰ βγῶ νὰ κατουρήσω. Ἔκαμε τὸ λάκκο, λάκκο 35 κ' ἔκατσε νὰ κατουρήσῃ· κατουρῶντας, κατουρῶντας

κίνησαν τὰ κουτσολάκκια ,   μὲ τὸν τόσκο ἔς τὸ ζωνάρι
 κ' ἦταν κ' ἓνα κουτσολάκκι   καὶ τὰ ξάγια ἔς τὸ κεφάλι·
 ποῦχε κ' ἓνα κουτσομύλι   45 τὸ χωριὸ ἦταν ἔς τὸ πλάγι,
 40 κ' ἄρχισε κ' αὐτὸ ν' ἀλέθῃ   κ' ὅσα σπίτια ἦταν κάτω
 καὶ οἱ τοῖχοί του νὰ σειῶνται,   ἢ νεροποντιὰ τὰ πῆρε.
 κ' ἔφευγαν οἱ μυλωνάδες

354. Η ΤΖΟΜΠΑΝΙΣΑ.

Μιά γυναῖκα ἐνοῦ τζομπάνη   10 νὰ σοῦ φτιάσω κοντογοῦνι,
 οὔτε τὸ γιαγοῦρτι φτιάνει,
 οὔτε τὸ τυρὶ τοῦ πήγει,   νὰ πουλήσω καὶ τὰ γίδια
 μόν' γυρεύει νὰ τοῦ φύγῃ,   νὰ σοῦ φτιάσω δαχτυλίδια,
 5 εἰς τὴ χώρα νὰ πηγαίνῃ   νὰ πουλήσω τὰ κατσίκια
 καὶ ἀρχόντισσα νὰ γένῃ.   15 νὰ πουλήσω καὶ τὴ στάνη
 —μὴ μοῦ φεύγῃς, πέρδικά μου,   νὰ σοῦ φτιάσω ἓνα φουστάνι,
 κάτσε, μεῖν' ἐδῶ κοντά μου,   νὰ πουλήσω τὴ τζομάκα
 νὰ πουλήσω τὸ γουροῦνι   νὰ σοῦ φτιάσω μαύρη κάππα.

355. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΤΖΟΜΠΑΝΗ.

Πέθαν' ὁ Βλάχος, πέθανε, κ' ἔκαμε σ' ὅλα διάτα·
 ἀφίνει τὴ τζομάκα του ἔς τὴν ἐκκλησιὰ λαμπάδα,
 ἀφίνει τὴν τσαντίλα τοῦ ποδιὰ γιὰ τὴν εἰκόνα,
 καὶ τὴν τρανὴ κουμπλίτσα του νὰ κρεμαστῇ καντύλα,
 5 ἀφίνει καὶ τὴν τσέργα του γιὰ τὸν παπᾶ φελόνι,
 κ' αὐτὴ τὴ μαύρη λιάρα του σάκκο γιὰ τὸ δεσπότη.

356. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ:

Πέθαν' ὁ γύφτος ὁ χαλκιᾶς κ' ἡ γύφτισσα τὸν κλαίγει·
 —Ἐσὺ πεθαίνεις, μάστορα, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις!

βολαῖς μὲ ρίχνει σ' ἄρρωστειὰ βαρεῖα γιὰ νὰ πεθάνω.
 Νὰ πάγω 'ς ἄλλο σύνορο, νὰ φύγω 'ς ἄλλον τόπο,
 5 ξένος κ' ἐδῶ, ξένος κ' ἐκεῖ, κι' ὅπου νὰ πάγω ξένος.
 Νᾶχα τὸν οὐρανὸ χαρτί, τῇ θάλασσα μελάνη
 γιὰ ν' ἀγραφα τῆς ξενητειᾶς ταῖς λαύραις καὶ ταῖς πίκραις.
 Μὰ τ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τ' εἶδαν τὰ καυμένα...
 κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

—o—

346. ΕΤΕΡΟΝ.

Xασ. V. 8. Faur. II. 176.

- Τὴν ξενητειά, τὴ γυμνωσιά, τὴν πίκρα, τὴν ἀγάπη,
 τὰ τέσσερα τὰ ζύγιασα, βαρύτερα εἶν' τὰ ξένα.
 Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητειὰ πρέπει νὰ βάνῃ μαῦρα
 γιὰ νὰ ταιριάξῃ ἡ φορεσιὰ μὲ τῆς καρδιᾶς τὴ λαύρα.
 5 — Ξένε μου, τὸ μαντύλι σου τί τῶχεις λερωμένο;
 — ἡ ξενητειὰ τὸ λέρωσε καὶ τῶχει λερωμένο·
 ξέναις πλένουν τὰ ροῦχά μου, ξέναις μου τὰ μπαλόνουν,
 τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δυό, τὰ πλένουν ὡς ταῖς πέντε
 κι' ἀπὸ ταῖς πέντε κ' ἐμπροστὰ 'ς τὸ δρόμο τὰ πετάζουν.
 10 — Ξένε, γιὰ πάρ' τὰ ροῦχά σου, πάρε καὶ τὰ σκουτιά σου,
 καὶ στείλῃ τα τῆς μάνας σου, στείλ' τα τῆς γυναικός σου,
 τί ἐδῶ νερὸ δὲ βρίσκεται, σαποῦνι δὲν πουλοῦνε.
 Δώδεκα χρόνους ἔκαμα 'ς τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
 'ς τοὺς δεκατρεῖς ἐκίνησα 'ς τὸν τόπο μου νὰ πάνω·
 15 πηγαίνω 'ς τὴ μανούλα μου, μὲ γλέπει καὶ τραδιέται,
 πηγαίνω 'ς τὴ γυναῖκά μου, κι' αὐτὴ δὲ μὲ γνωρίζει.
 — Ξένε, γιὰ διάβα, πῆγαινε, σύρ' ἀπὸ 'κεῖ ποῦ ἦρθες,
 γιὰτὶ δὲν εἶς ὁ ἄντρας μου, δὲν εἶσαι τὸ παιδί μου.

—o—

347. Ο ΠΑΛΙΝΟΣΤΩΝ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Faur. II. 322. Pass. 441-446. Xασ. V, 28. Marc. I, 328. Schm. 192,57.

Μαλαμματένιος ἀργαλειὸς κ' ἐλεφαντένιο χτένι,
κ' ἓνα κορμὶ ἀγγελικὸ κάθεται καὶ γυφαίνει.

Πραγματευτῆς ἐδιάβαινε 'ς τὸ μαῦρό του καβδᾶλα,
κοντοκρατᾷ τὸ μαῦρό του καὶ τήνε χαιρετάει.

5 — Καλὴ σου μέρα, κόρη μου. — Καλῶς τὸν ξέν' ὀποῦρθε.

— Κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι, δὲν παίρνεις παλληκάρι;

— Κάλλις νὰ σκάσῃ ὁ μαῦρός σου, παρὰ τὸ λόγ' ὀποῦπες!

Ἄντρα ἔχω ἔγω 'ς τὴν ξενητεῖα καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,

10 καὶ μέσ' τοὺς τρεῖς ἂν δὲν ἐρθῇ, τὰ μαῦρα θὰ φορέσω.

— Κόρημ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους,

κ' ἐγὼ τοῦ ἴδαναισα πανί, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης,

ἐγὼ κερὶ τοῦ ἴδαναισα, μοῦπε νὰ μὲ πλερώσης,

ἐγὼ φιλὶ τοῦ ἴδαναισα, μοῦπε νὰ μοῦ τὸ δώσης.

15 — Πανί, κερὶ ἂν τοῦ ἴδαναισες, ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ δώσω,

μὰ τὸ φιλί, ἂν τοῦ ἴδαναισες, αὐτὸς νὰ σοῦ τὸ δώσῃ.

— Κόρη, ἐγὼ εἶμ' ὁ ἄντρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι' ὁ καλὸς σου.

— Ἄν ἦσ' ἐσὺ ὁ ἄντρας μου, ἂν ἦσαι σὺ ὁ ἴδιος,

ἴπες τὰ σημάδια τοῦ σπιτιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

20 — Ἐχεις μνηλῆ ἔς τὴν πόρτα σου, μνηλῆ μέσ' τὴν αὐλὴ σου,

ἔχεις καὶ χρυσοκάντυλο μέσα 'ς τὴν κάμαρή σου.

— Αὐτὰ τὰ ξέρ' ἡ γειτονιά, τὰ ξέρ' ὁ κόσμος ὅλος.

ἴπες μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ καὶ τότες νὰ πιστέψω.

— Ἐχεις ἐλῆ ἔς τὰ στήθη σου κ' ἐλῆ ἔς τὴν ἀμασχάλη,

25 κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ δυὸ βυζιά σπυρὶ μαργαριτάρι.

— Ἐσύ, ἐσ' εἶσ' ὁ ἄντρας μου, ἔλα 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.

Ἐν τῇ Ὀδυσείᾳ, Ψ, ἀπαράλλακτα ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῆς Πηνελόπης, καὶ περὶ πλησίον τούτου γνῶρισμα λαμβάνει ὁ γέρον Λαέρτιος παρὰ τοῦ υἱοῦ του, ἐν τῇ αὐτῇ ρηψῳδίᾳ.

Ὁ Chateaubriand ἀναγνούς τὸ ἐν τῇ συλλογῇ Μικρέλλου ἐπὶ τοῦ

αὐτοῦ θέματος ἄσμα, εἶπε τὰ ἐξῆς: αἱ ἀπλότης καὶ χάρις τοῦ ἄσμα-
τος αὐτοῦ δὲν ἀπλυνᾶται μήτε εἰς τὸν Θεόκριτον καὶ τὸν Βιργίλιον,
διότι τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐγκεχαρκαγμένην μελαγχολίαν καὶ ἀγνότητα μόνος
ὁ χριστιανισμὸς δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ. Ὁ ποιητὴς τοῦ λαοῦ, τέκνον
τῆς φύσεως, διηγεῖται καὶ ζωγραφίζει ἀκριβῶς ὅ,τι ἀκούει καὶ βλέπει.
Ἡμεῖς, ἀπ' ἐναντίας, ἐπιδιώκομεν ἀπαύστως τὸ ἰδανικόν· ἐκεῖνος ἀδυ-
νᾷ νὰ ψευσθῇ· ἡμεῖς, ἐὰν δὲν ψευδόμεθα, μεγαλοποιούμεεν ὁμῶς τὰ
πράγματα. Παρὰ τῷ λαῷ ἡ ποίησις εἶναι φωνὴ τῆς καρδίας· παρ' ἡμῖν
κατέστη ἀγὼν τῆς φαντασίας. . . .»

—o—

348. ΕΤΕΡΟΝ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Πανδ. 26. Tommas. 148, 150. Ζαμπ. 718, 5. Pass. 441—446. Χασ. V, 28.

- Γλυκοχαράζ' ἡ Ἀνατολὴ καὶ γλυκοφέγγ' ἡ Δύσι,
πᾶν τὰ πουλάκια 'ς τὰς βοσκαῖς, γυναῖκες πᾶν 'ς τὸ πλῆμα,
πάγω κ' ἐγὼ τὸ μαῦρό μου, πάγω νὰ τὸν ποτίσω.
βρίσκω μιὰ κόρη λυγερὴ σ' ἓνα βαθὺ πηγάδι·
— Κόρη μου, βγάλε μας νερὸ κ' ἐμένα καὶ τοῦ μαύρου.
Δώδεκα σίσκλους ἔβγαλε 'ς τὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
κί' ἀπάνω εἰς τοὺς δεκατρεῖς σήκωσε τὸ κεφάλι·
ὁ μαῦρός μου ἐχλιμίτρισε κ' ἡ κόρη ἀναστενάζει.
— Κόρη μου, γιατί θλίβεσαι καὶ βαρυαναστενάζεις;
— Ἄντρας μου πάει 'ς τὴν ξενητείαν καὶ δέκα χρόνους λείπει,
ἀκόμα δυὸ τὸν καρτερῶ, 'ς τοὺς τρεῖς τὸν παντεχαίνω,
κί' ἂν δὲν ἐρθῇ 'ς τοὺς δεκατρεῖς, καλόγρηρα θὲ νὰ γένω.
— Γιὰ πές μου τὰ σημάδια τοῦ μὴν πάει καὶ τὸν γνωρίζω.
— Ἦτον ψηλός, ἦτον λιχνός, ἦτον καμαρωμένος,
15 ἦτονε καὶ πραγματευτὴς 'ς τὸν κόσμον Ἰακουσμένος.
— Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου ἐδῶ καὶ πέντε χρόνους. . .
κτλ. ὡς εἰς τὸ προηγούμενον.

—o—

349. ETEPON.

- Αὐγίτῳ, αὐγίστα ἰκώθηκα, δὺ ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
 χύνω νερὸ καὶ νίβομαι, νερὸ νὰ ξαγρυπνίσω,
 παίρνω τὸ φερετζάκι μου ἔς τὸν ὠμό μου τὸ βάνω
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι,
 6 κ' ἐκ' εἶδα κόρην ἔτρεχε πρὸς τοῦ γιαλοῦ τῇ βρύσῃ·
 γοργοπατῶ καὶ φθάνω τὴν καὶ γλυκοχαιρετῶ τὴν·
 — Γειά σου, χαρά σου, ἡ λυγερή, γειά σου, χαρά σου, ἡ κόρη·
 κόρη, γιὰ δὲν παντρεύεσαι γιὰ νὰ νοικοκυρέψῃς;
 — Καὶ πῶς μοῦ λές νὰ παντρευτῶ ὅπ' ἄντρα ἔχω ἔς τὰ ξένα,
 10 καὶ λείπει χρόνους δώδεκα κι' ἀκόμα τὸν προσμένω
 κι' ὅσοι διαβάταις νὰ διαβοῦν ὄλους τοὺς ἐρωτάω,
 κι' ἄλλοι μοῦ λὲν πῶς πέθανε κι' ἄλλοι μοῦ λὲν πῶς εἶναι.
 — Κόρη μ', ἀπέθαν' ἄντρας σου... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

—o—

350. Η ΔΕΛΒΙΝΑΚΙΩΤΙΣΣΑ.

- Κόρη Δελβινακιώτισσα ἔς τὸ θέρο κατεδαίνει,
 σέρνει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριά ἰσημένια,
 καὶ ἔς τὸ δερβένι θερίζει, γοργὰ γοργὰ θερίζει.
 Ξενητεμένοι πέρναγαν καὶ τὴν καλημερίζουν·
 6 — Καλῶς τὰ κάνεις, κόρη μου.—Καλῶς τοὺς τοὺς διαβάταις.
 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ πεθερός, θερίζεις μοναχὴ σου;
 κόρη μου, ποῦν' ἡ πεθερά, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ὁ πεθερός μου γέρασε καὶ κείτεται ἔς τὸ σπίτι,
 ἡ πεθερά μ' ἀπέθανε. Θερίζω μοναχὴ μου.
 10 — Κόρη μου, ποῦν' ὁ ἄντρας σου, θερίζεις μοναχὴ σου;
 — Ἄντρας μ' ἐξηνητεύτηκε καὶ λείπει δέκα χρόνους,
 ἀκόμα δὺ τὸν καρτερῶ... κτλ. ὡς ἀνωτέρω.

—o—

351. Η ΕΡΩΜΕΝΗ ΤΟΥ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΟΣ.

N. Πολίτ. 17.

Νεραντσοῦλα φουντωμένη, ποῦναι τ' ἄνθη σου;

— Τράβηξε βορειᾶς ἀέρας καὶ τὰ σκόρπισε,
κ' ἡ φουρτοῦνα τοῦ πελάγου τ' ἀποχάλασε.

Σὲ παρακαλῶ, βορειᾶ μου, τράβα χαμηλά,

νὰ σκορπίσης τὴν ἀντάρα καὶ τὰ σύγνεφα,

γιά ν' ἀράξουν τὰ καράδια τὰ Ζαγοριανά.

Ὅλα τὰ καράδι' ἀράξαν, κι' ὅλα φάνηκαν,

κι' ὁ λεβέντης ὁ δικός μου δὲν ἐφάνηκε,

καὶ ποῖος ξέρει σὲ τί κῦμα δέρνει νὰ πνιγῇ.

10 — Καὶ δὲν κλαῖς τὴν ὡμορφιά σου, κόρη ν ὡμορφη,

μόνε κλαῖς τὸν ταξειδιώτη ποῦ σ' ἀπάρτισε.

τάχα ποιὰν θεὸν νὰ φιλήσῃ τὰ μεσάνυχτα,

τάχα ποιὰν θεὸν ν' ἀγκαλιάσῃ τὸ ξημέρωμα.

VI. ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.¹

352. Ο ΑΠΟ ΛΗΙΣΤΟΥ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Χασ. VI, 64.

Ἄφρηκε ὁ Γιάννης τὴν κλεψιά κ' ἔπιασε τὸ ζευγάρι,
κ' ἔφκιασ' ἀλέτρι ἀπὸ συκιά καὶ τὸ ζυγὸ ἀπὸ δάφνη,
τὴ ζεύγα φκιάνει ἀπὸ βουρλί καὶ τὸ γινὶ ἀπὸ φτυάρι,
φκιάνει καὶ τὴ δικέντρα του ἀπὸ ἐλῆας κλωνάρι.

Ἄποσπειρε κ' ἐθέρισεν ἐννηὰ σοινίκια στάρι·
χρωστάει τὰ πέντε, τᾶδωκε, τὰ τρία πῆρ' ὁ Τοῦρκος,
τῶνα ποῦ καψ' ἀπόμεινε τὸ πῆρε, πάει 'ς τὸ μύλο.

Βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὰ νερὰ κομμένα,
κι' ὅσω νὰ βάλῃ τὸ νερὸ καὶ νὰ κινήσ' ὁ μύλος,

πόντικας βγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶσπασε τὸ σακκοῦλι.

— Λέλε μ', μπομπῶ, σακκοῦλι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ὅσω νὰ κλώσῃ ράμματα, νὰ ράψῃ τὸ σακκοῦλι,

λύκος ἐβγῆκ' ἀπὸ μεριά, τῶφαγε τὸ γομάρι.

— Λέλε μ', μπομπῶ, γομάρι μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ἐπῆρε τὸν ἀνήφορο σ' ἓνα καλὸ προσήλιο

¹ Τὸ ἄσεμνον τινῶν τῶν ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ ἁσμάτων δὲν ἐθεωρήσαμεν ἰσχυρὸν λόγον, ὅπως ἀποστῶμεν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν. Θὰ ἦτο τοῦτο σεμνοπρέπεια ἄτοπος καὶ ἐπιβλαβὴς συνάμα διὰ τὸν σκοπὸν, εἰς ὃν ἡ περισύναξις τῶν δημοτικῶν ἁσμάτων ἀποβλέπει. Ἀποσιωπῶντες καὶ μὴ δημοσιεύοντες μετὰ τῶν ἄλλων τὰ ἐπίσης γνήσια ταῦτα προϊόντα τῆς δημώδους μουσῆς, ψευδὲς ἢ ἀτελὲς παρουσιάζομεν ἀπεικόνισμα τοῦ ἥθους, τοῦ βίου καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἡμετέρου λαοῦ.

καὶ βγάνει τὴν τσακτσίρα του νὰ τὴ λιανοφειρίσῃ·
ἀπὸ ψηλὰ ἔπес' ἀητός, τ' ἄρπαξε τὴν τσακτσίρα.

— Λέλε μ', μπομπώ, τσακτσίρα μου, τὸ τί νὰ γέν' ὁ μαῦρος!

Ἔκαμε τὸν κατήφορο, τὸν γλέπουν τὰ παιδιὰ του.

30 — Μάνα, ν' ἀφέντης ἔρχεται, ἔρχετ' ἀπὸ τὸ μύλο,
δίχως σακκί, δίχως βρακί, καὶ δίχως τὸ γομάρι.

Ἐβγῆκε καὶ ἡ Γιάννοβα γιὰ νὰ δεχτῇ τ' ἀλεύρι
καὶ τοῦ φωνάζει — ἀνάγκασε, κουλούρα νὰ ζυμώσω,
γιατὶ πεινᾶνε τὰ παιδιὰ καὶ σκούζουν γιὰ νὰ φᾶνε.

25 — Τσωπᾶτε, μπρὲ ζαλιάρικα καὶ ζαλοβροντισμένα,
τί ἐγὼ ῥχομαι ξεβράκωτος καὶ δίχως τὸ γομάρι.

— o —

353. Η ΓΑΓΑΔΟΓΟΥΛΑ.

Τοῦ Παπᾶ τὴ θυγατέρα
δέκ' ἀμάξια δὲν τὴ σέρνουν
καὶ ὀχτῶ δὲν τὴν ταραίζουν.

Τὴν ἐκάμαν μαύρη νύφη,
5 φτάνουν' τοῦ γαμπροῦ τὸ σπίτι,
δὲν τὴν χώραεν ἡ πόρτα·
χάλασαν τρεῖς πῆχες τοῖχο
κ' ἐχαρβάλωσαν τὸ σπίτι
καὶ τὴν χώρεσε κ' ἐμπῆκε.

10 — Καλημέρα, πεθερά μου.

— Καλῶς ἦρθες, πέρδικά μου.

— Ἔχεις τίποτε ψωμάκι;

— Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·

ἔχω ἓνα μικρὸ φουρνέλι

15 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο

τετρακόσια δυὸ καρδέλια·

— Ἔχεις τίποτε προσφάγι;

— Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·

ἔχω ἓνα μικρὸ καζάνι

20 ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο

μιά γελάδα μὲ τὸ μόσχο.

Ὅλα τάφαγεν ἡ νύφη
καὶ ἀκόμα δὲ σαρκώθη.

— Μπρὲ κυρά καὶ πεθερά μου,

25 ἔχεις καὶ κρασί νὰ πιοῦμέ;

— Ἔχω, νύφη μ', καὶ παράχω·

ἔχω ἓνα μικρὸ βαγένι

ποῦ χωράει πολὺ κι' ὀλίγο

τετρακόσια δυὸ καρδάρια.

30 Ὅλο τῶπιεν, ὄλο ἡ νύφη

καὶ ἐδίψαγεν ἀκόμα.

— Μπρὲ κυρά καὶ πεθερά μου,

θὲ νὰ βγῶ νὰ κατουρήσω.

Ἔκαμε τὸ λάκκο, λάκκο

35 κ' ἔκατσε νὰ κατουρήσῃ·

κατουρῶντας, κατουρῶντας

κίνησαν τὰ κουτσολάκκια ,   με τὸν πόκο 'ς τὸ ζωνάρι
 κ' ἦταν κ' ἓνα κουτσολάκκι   καὶ τὰ ξάγια 'ς τὸ κεφάλι·
 πούχε κ' ἓνα κουτσομύλι   ⁴⁵ τὸ χωριὸ ἦταν 'ς τὸ πλάγι,
⁴⁰ κι' ἄρχισε κι' αὐτὸ ν' ἀλέθη   κι' ὅσα σπίτια ἦταν κάτω
 καὶ οἱ τοῖχοί του νὰ σειῶνται,   ἢ νεροποντιά τὰ πῆρε.
 κ' ἔφευγαν οἱ μυλωνάδες

354. Η ΤΖΟΜΠΑΝΙΣΑ.

Μιά γυναῖκα ἐνοῦ τζομπάνη   ¹⁰ νὰ σοῦ φτιάσω κοντογοῦνι,
 οὔτε τὸ γιαγοῦρτι φτιάνει,
 οὔτε τὸ τυρὶ τοῦ πῆγει,   νὰ πουλήσω καὶ τὰ γίδια
 μόν' γυρεύει νὰ τοῦ φύγῃ,   νὰ σοῦ φτιάσω δαχτυλίδια,
⁵ εἰς τὴ χώρα νὰ πηγαῖν   νὰ πουλήσω τὰ κατσίκια
 καὶ ἀρχόντισσα νὰ γένη.   ¹⁵ νὰ πουλήσω καὶ τὴ στάνη
 —μὴ μοῦ φεύγῃς, πέρδικά μου,
 κάτσε, μεῖν' ἐδῶ κοντά μου,   νὰ σοῦ φτιάσω ἓνα φουστάνι,
 νὰ πουλήσω τὸ γουροῦνι   νὰ σοῦ φτιάσω μαύρη κάππα.

355. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΤΖΟΜΠΑΝΗ.

Πέθαν' ὁ Βλάχος, πέθανε, κ' ἔκαμε σ' ὅλα διάτα·
 ἀφίνει τὴ τζομάκα του 'ς τὴν ἐκκλησιά λαμπάδα,
 ἀφίνει τὴν τσαντίλα του ποδιὰ γιὰ τὴν εἰκόνα,
 καὶ τὴν τρανὴ κουμπλίτσα του νὰ κρεμαστῇ καντύλα,
⁵ ἀφίνει καὶ τὴν τσέργα του γιὰ τὸν παπᾶ φελόνι,
 κι' αὐτὴ τὴ μαύρη λιάρα του σάκκο γιὰ τὸ δεσπότη.

356. Η ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ.

Πέθαν' ὁ γύφτος ὁ χαλκιᾶς κ' ἡ γύφτισσα τὸν κλαίγει·
 —'Εσὺ πεθαίνεις, μάστορα, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις!

— Σ' ἀφίνω τὴν καλύδα μου τὴ χιλιότρυπημένη,
 νᾶχης τὸν ἥλιο μάγειρα καὶ τὴ βροχὴ γιὰ πλύστρα
 5 καὶ τὸν ἀγέρα σκουπιστὴ καὶ τὸ χαλάζι φίλο.
 Σ' ἀφίνω τὴ φουσούνα μου, τὸν τσόκο καὶ τ' ἀμμῶνι,
 σ' ἀφίνω κι' ὄλο μου τὸ βιὸ νὰ μὴ φοβᾶσαι κλέφτες.
 σ' ἀφίνω ντ σό ρα ἔπο κρανιά καὶ τρύπια ντραβεντσίκια,
 νὰ σ' ἀλυχτᾶνε τὰ σκυλλιά καὶ σὺ νὰ καμαρώνης,
 10 νὰ μπαινοβγαίνης ἑλύτερη σὲ χίλιων λογιῶν σπίτια,
 νὰ τρῶς τὰ ξεροκούμουτσα νὰ σοῦ τροχᾶν τὰ δόντια.

—o—

357. Ο ΧΙΛΙΟΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ.

Xas. IV. 30.

Ἐσὺ ποῦ σέρνεις τὸ χορό, γιὰ μὴ μᾶς παρασεῖσαι
 τὸ σόϊ σου τὸ ξέρουμε καὶ τὴν κατάστασί σου.
 Σοῦ λείπ' ἢ σέλλ' ἀπ' τὸ βρακί, τὰ δυὸ τὰ ποδονάρια,
 σοῦ πέφτουν τὰ μπαλώματα σὰν φύλλ' ἀπὸ πλατάνια,
 5 ἢ ψείραις τρέχουν καὶ πηδᾶν ἔς τὰ παληοτσάντζαλά σου,
 φέγγουν κ' ἢ κονιδόψειραις ἔς τ' ἀχτένιστα μαλλιά σου.

—o—

358. Ο ΝΑΝΝΟΣ, Η Ο ΡΕΒΥΘΟΥΛΗΣ.

Xas. 74, 36 καὶ 201, 21.

Ἄντρα ψηλὸν μοῦ δώσανε, ψηλὸν σὰν τὸ ρεθύθι,
 μόν' ἀντρειωμένος ἦτανε, τὴ στάχτη ἀνακατόνει
 τὴ στάχτη ἀνακατόνοντας εὔρηκε μιὰ βελόνα,
 καὶ τὴ βελόνα φόρτωσε ἔς τὴν πλάτη σὰν τσεκούρα,
 5 καὶ πάει ἔς τὸ λόγγο τρέχοντας, πάει νὰ κόψῃ ξύλα.
 Ἐκεῖ τὰ ξύλα κόβοντας ἔσκισε τὴν κοιλιά του
 μύγαις τοῦ πῆραν τάντερα, ἢ σφῆκες τὰ πλεμμόνια,
 κ' ἕνας μέγας μπουρμπουνας τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι.

—o—

359. ΑΙ ΟΡΓΩΣΑΙ ΓΡΑΙΑΙ.

- Μιά γρηά μονοδοντοῦ
 ἄντρα χάλευε ἡ .....
 λάχανα μαγεῖρευε
 μιὰ κλωτσιὰ τῆς τέντσερης,
 5 χύθηκαν τὰ λάχανα
 κ' ἡ γρηά τραγούδαγε.
 Τὰ φερμάνια γράφτηκαν
 ἡ γρηαὶς νὰ παντρευτοῦν·
 ἡ γρηαὶς σὰν τ' ἄκουσαν
- 10 λούζονταν, χτενίζονταν,
 στραβοφακιολίζονταν·
 μιὰ τῆς ἄλλης ἔλεγε
 — Βάβω μ', ποῦν' τὰ δόντια σου;
 — Πῆγα 'ς τὴν πρωτόστανη
 15 κ' ἔφαγα χλωρὸ τυρί,
 μῶπεσαν τὰ δόντια μου
 καὶ τὰ δωδεκάρια μου.

—o—

360. Η ΑΣΧΗΜΗ ΝΥΦΗ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Φίλοι, γιατί δὲν τρώτε καὶ δὲν πίνετε;
 μήνα καὶ τὸ ψωμί μας δὲν σᾶς ἄρесе;
 στέλνουμε 'ς τοὺς γειτόνους καὶ τ' ἀλλάζουμε·
 μήνα καὶ τὸ κρασί μας δὲν σᾶς ἄρесе;
 5 βαγένια ἔχουμε κι' ἄλλα καὶ τ' ἀλλάζουμε·
 μήνα καὶ τὰ φαγιά μας δὲν σᾶς ἄρεσαν;
 μαγεῖρισσais εἶν' κι' ἄλλais καὶ τς ἀλλάζουμε·
 μήνα ἡ καψο-νύφη δὲν σᾶς ἄρεσεν;
 ἡ νύφη ὅπως καὶ ἂν ᾔναι δὲν ἀλλάζεται.

—o—

361. Η ΜΕΘΥΣΟΣ.

- Καλότυχος, καλόμοιρος ποῖος ἔχει νὰ μὲ πάρῃ·
 τὸν ὕπγο δὲν τὸν ἀγαπῶ μόν' τὸ κρασί μ' ἄρέσει·
 καρδάρι πίνω τὸ πουρνό, σίχλα τὸ μεσημέρι,
 καὶ πρὸς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ στραγγίζω τὸ βαγένι.
 5 Κρύψε με, μάνα μ', κρύψε με, πῖσ' ἀπὸ τὰ βαγένια,

μέ γλέπ' ἡ ρόκα κ' ἔρχεται, τ' ἀδράχτι κι' ἀρεντεύει,
καὶ τὸ σφοντυλοκύλιντρο πέφτει καὶ μὲ πλακόνει.

—ο—

362. ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΧΩΡΙΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΩΝ ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ.

Ἡ Ζήτσα πέτρα νὰ γενῇ, τὸ Ράικο νὰ βουλιάξῃ,
τῇ μαύρῃ τὴν Κρετσούνιστα ὁ Θιὸς νὰ τὴν φυλάξῃ,
τὶ βγάζει τὰ γλυκὰ κρασιά καὶ τὰ μορφα κορίτσια,
πᾶν τὰ κορίτσια γιὰ νερό, γυρίζουν φιλημένα·
κί' αὐτοῦ ψηλὰ 'ς τὴ Σιούτιστα ν' ἀστράψῃ νὰ ταῖς κάψῃ,
κί' αὐτοῦ πέρα 'ς τὴ Γρύμπιανη πανοῦκλα νὰ ταῖς μάσῃ,
κί' αὐτοῦ πέρα 'ς τὰ Δολιανὰ γυναῖκες ξακουσμέναις,
κ' ἐκεῖ πέρα 'ς τὴ Μόσσιарη κουδαρομαζωμέναις,
κ' ἐδῶθε 'ς τὴν Πογδόριανη σουμπασοφιλημέναις,
κί' αὐτοῦ πέρα 'ς τὸ Μαζαράκ' ὅλαις μαραζωμέναις,
καὶ ἡ Γερομνημάτισσαις κρομμυδομυρισμέναις,
καὶ πέρα 'ς τὴ Μπριάνιστα ὅλαις παλαδωμέναις,
κ' ἐκεῖ πέρα 'ς τὴ Γλύζιανη γουμενοφιλημέναις.

—ο—

363. Ο ΚΑΣΣΙΔΙΑΡΗΣ ΚΑΙ Η ΓΥΦΤΙΣΣΑ.

Ἀγάπησα μιὰ γύφτισσα, ποῦχε ταῖς ἀντσαις μαύραις,
μ' ἀγάπησε κ' ἐμέν' αὐτὴ κι' ἄς ἦμαι κασσιδιάρης·
ἐκοιμηθήκαμε κ' οἱ δυὸ σὲ μιὰ καινούργια τσέργα
καὶ τράβ' αὐτὴ, καὶ τράβα 'γώ, ... τὴν τσέργα
καὶ τὴν αὐγὴ ξυπνήσαμε κ' ἐπιάσαμε κουδέντα·
κανεὶς δὲ μᾶς ἀπείκασε, πῶς εἴμασταν . . . . .
κ' ἕνας παπᾶς, κακόπαπας, παπᾶς νὰ μ' εἶχε γένῃ,
ἐκεῖνος μᾶς ἀπείκασε, μᾶς πῆρε μὲ τὸ ξύλο.

—ο—

364. Ο ΠΟΝΤΙΚΟΣ.

Εἶπαμε ψέμματα πολλά, ἄς ποῦμε καὶ μι' ἀλήθεια.
 Φορτώσαμ' ἓναν ποντικὸ ἐννηὰ κοιλὰ ρεθύθια
 κι' αὐτοῦ 'ς τὰ μεσοσάμαρα σαράντα κολοκύθια·
 τὰ κολοκύθια εἶχαν νερὸ καὶ 'ς τὸ νερὸ βατράχια,
 5 καὶ τὰ βατράχια λάλαγαν κι' ὁ ποντικὸς ἐστιάχθη
 καὶ τὸ φορτίό του τῶρριξε καὶ πηλαλῶντας φεύγει·
 μέσα 'ς τ' ἀμπάρια ἐτρύπωσε κ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει
 — Ποῦ πᾶς, παιδί μου, πόντικα, ποῦ πᾶς, καλὲ Ζαφεῖρή;
 — Πάνω 'ς τὴν Πόλι γι' ἄρματα καὶ 'ς τὴ Φραγκιά γιὰ ροῦχα,
 10 γιὰ νὰ περάσω 'ς τὴ Βλαχιά ναῦρ' ὥμορφη γυναῖκα.

365. Η ΑΚΑΜΑΤΡΑ.

Δὲ δουλεύω τὴ Δευτέρα	κ' ἐγὼ γνέθω, ἡ πλατῶνα,
γιατὶ κάθομ' ὅλη μέρα·	20 καλοκαῖρι καὶ χειμῶνα,
δὲ δουλεύω καὶ τὴν Τρίτη	τρία, τέσσερα μασούρια
τὶ μοῦ ξαιματόν' ἡ μύτη·	μὲ χορτάρι ἀπὸ τ' ἀχούρια·
5 δὲ δουλεύω τὴν Τετράδη	τᾶδρασα μέσ' τὸ λυχνάρι,
γιατὶ τραγουδ' ὥς τὸ βράδυ·	τᾶλιασα μέσ' τὸ φεγγάρι
δὲ δουλεύω καὶ τὴν Πέφτη	25 καὶ στεγνὰ καὶ παστρεμμένα
γιατ' ὁ πλάτης μου μοῦ πέφτει·	'ς ἓναν πέτο φορτωμένα,
τὴν Παρασκευὴ κοιμοῦμαι	τᾶστειλα νὰ τὰ γυφάνω
10 καὶ δουλειὰ δὲν συλλογοῦμαι·	'ς τὴ γυφάντρα τὴν ἀπάνω,
δὲ δουλεύω τὸ Σαββάτο	κ' ἔκαμ' ἡ καλὴ μου ἡ τύχη
γιατὶ τρέχω ἀπάνω-κάτω·	30 κ' ἔβγαλα πανὶ μιὰ πήχη·
Κυριακὴ βγαίνω 'ς τὴν πόρτα	τῶκοψα βρακὶ τ' ἀντρός μου
καὶ ρωτῶ ἂν πιάνουν ρόκα·	καὶ τὸ φόρεσ' ὁ καλός μου·
15 'Ἡ κακαίς μου ἡ συννυφάδες	τῶλειπεν ἡ μπροστινέλλα,
κι' ἄντρες τους οἱ μασκαράδες,	ἡ βρακοθυλιὰ κ' ἡ σέλλα
ἀκαμάτρα μὲ φωνάζουν	35 καὶ τὰ δυὸ καλαμοβράκια,
καὶ μὲ χαχοκουδεντιάζουν·	καὶ γι' αὐτὸ μῶπιασε κάκια.

366. Ο ΜΥΡΜΙΓΚΑΣ.

Ἄατε, νὰ ποῦμε ψέμματα, νὰ ποῦμε παραμύθια.
 Ποιὸς εἶδε θηλικὸν παπᾶ καὶ διάκο ἔγκαστρωμένον,
 ποιὸς εἶδε καὶ παλληκαρᾶν ἔς τὴν ρεθυδιὰ ν' ἀνέβη,
 ποιὸς εἶδε κ' ἓναν γούμενον τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα;
 5 Ἐγὼ εἶδα θηλικὸν παπᾶ καὶ διάκο ἔγκαστρωμένον,
 ἐγὼ εἶδα κ' ἓναν γούμενον τριῶν ἡμερῶν λεχῶνα·
 ἐγὼ εἶδα κ' ἓναν μύρμιγκα μὲ μιὰ βουρλιά ζωσμένον,
 π' ἀνέβηκε ἔς τὴν ρεθυδιὰ νὰ κόψῃ ἀλετροπόδια·
 ἡ ρεθυδιὰ ἦτανε ψηλὴ κ' ἔπесε κ' ἐσκοτώθη·
 10 τραβᾶν ἡ μύγαις τ' ἄντερα κ' ἡ σφήκες τὸ κουφάρι,
 κ' ἡ μάνα του ν' ἐφώναζε, — χαρὰ ἔς τὸ παλληκάρι.

— 0 —

367. Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Τὸ Γιάννη τὸν ἐστείλαμε ἔς τὸ μύλο γιὰ ν' ἀλέσῃ,
 ἔς τὸν πετεινὸν ἐφόρτωσεν ἓνα σοινίκι στᾶρι·
 ἔς τὸν δρόμον ὁποῦ πῆγαινε τὸν Θεὸν ἐπαρακάλει
 ναῦρη τὸ μύλον ἀδειανὸ καὶ τὰ νερά κομμένα·
 5 σὰν ἄνθρωπος παρακαλεῖ, σὰν ἄγγελος ἀκούσθῃ·
 τρέχει καὶ βάνει τὰ νερά κι' ἀλέθει καὶ ξαλέθει·
 ἔς τὸν δρόμον ὁποῦ γύριζεν ἀπάντησε τοὺς κλέφτες,
 πιάνουν τοῦ κόφτουν ταῖς τριχιαῖς, τ' ἀλεύρια ξεφορτόνουν·
 — Ὅλα τ' ἀλεύρια πάρτε μου κι' ἀφήστε τὴν τριχιά μου,
 10 γιὰτὶ τὴν πῆρα δανεικὴ ἀπ' τὴν γειτόνισσά μου.
 Τὸν καρτεροῦσε ἡ μάνα του, τὸν γλέπει πού ζυγόνει·
 — καλῶς τὸ Γιάννη πῶρχεται γιὰ νὰ τοῦ φτιάσω πῆττα,
 κι' ἂν ἔφερε γλυκὸ κρασί νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.
 — Μάνα μ', ἀγγούρια σοῦ φερα, τ' ἀλεύρια μου τὰ πῆραν.
 15 Πιάνει τὸν σκορδοκόπανο τοῦ δίνει πέντε — δέκα·
 — Ὡμένα τὰ νεφρούλια μου, ὦμένα τὰ νεφρά μου,
 φέρτε μου τὸν πνευματικὸ νὰ μὲ ξομολογήσῃ.

Ἄν ἀπεθάνω, μάνα μου, μὴ σ' ἐκκλησιά μὲ πᾶτε,
 μόν' πάρτε με καὶ θάψτε με μέσ' τῇ συκιά ποκάτου,
 20 καὶ μὴ με θάψετε βαθυά, νὰ φαίνεται' ἡ . . . . .
 Τρεῖς καλογρηαῖς τὸ μάθανε καὶ πᾶν νὰ τὸν θυμιάσουν,
 ἡ μιὰ κρατοῦσε τὸ κερὶ κ' ἡ ἄλλη τὸ θυμιάμα,
 κ' ἡ τρίτ' ἡ μεγαλήτερη ἔπιασε τὴν . . . . .
 Ὁ Θεὸς σχωρέσ' τὸν Γιάνναρο μὲ τῇ χοντρῇ . . . . .
 25 ποῦ θεραπεύει καλογρηαῖς καὶ τὴν κυρά 'γουμένη!

—ο—

368. Η ΑΓΟΘΑΝΟΥΣΑ ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Μὴ χαλνᾷτε τὸ χορὸ	ποῦ τῇ λέγαν Παρθενιά·
τ' εἶμαι ξένος καὶ θά. ἰδῶ,	καὶ τὴν πᾶν 'ς τὴν ἐκκλησιά
γιά νὰ πάω νὰ μολογῶ	15 μὲ λαμπάδες, μὲ κεριά,
'ς τὸν καινούργιον μαχαλᾶ.	καὶ μὲ μοσκοθυμιατὰ
5 Σ' ἓνα φουντωτὸ κλαρὶ	κι' ὁ ἐπίσκοπος κοντά·
κάθονταν ἓνα πουλί,	—ψάλτη, διάχε καὶ παπᾶ,
καὶ φωνάζει — ἀρματωλοί,	ψάλτε, ψάλτε δυνατὰ
Γρεββενίσιοι ἀρματωλοί,	20 τὴν καίμένη Παρθενιά,
πάρτε, ζῶστε τὰ σπαθιά,	τὴν καλὴ μας καλογρηά,
10 κι' αἴστ' ἀπάνου 'ς τὴν Ὁξειά,	ποῦ ἦταν τόσῳ τρυφερῇ
'ς τοῦ Μπλαχάδα τὰ χωριά,	σὰν τσαντίλα μὲ τυρί.
πέθανε μιὰ καλογρηά,	

—ο—

369. ΟΙ ΒΛΑΧΟΓΟΙΜΕΝΕΣ.

Ἦρθ' ὁ καιρὸς νὰ φύγουμε κ' ἡ ὥρα γιά νὰ πᾶμε,
 νὰ πᾶμε πέρα σὲ βουνό, σ' ἓνα μαρμαροβοῦνι,
 νὰ βροῦμε δέντρο κούφαλο νὰ μποῦμε οἱ δύο μας μέσα.
 — Βλάχα μου, κι' ἂν διψάσουμε τὸ τί νερὸ θὰ πιοῦμε;
 5 — τὴν πλόσκα σου, τὴν πλόσκα μου, νερὸ νὰ πιοῦμ' ἀντάμα.
 — Βλάχα μου, κι' ἂν πεινάσουμε, τὸ τί ψωμὶ θὰ φᾶμε;
 — τὴν πῆττα σου, τὴν πῆττα μου, ψωμὶ νὰ φᾶμ' ἀντάμα.

- Βλάχα μου, κι' ἂν κρυώσουμε μὲ τί θὰ σκεπαστοῦμε ;
 — τὴν κάππα σου, τὴν κάππα μου, νὰ σκεπαστοῦμ' ἀντάμα.

—ο—

370. ΤΟΥ ΠΑΠΑ ΤΟ ΓΟΜΑΡΙ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Πέρασ' ἀπ' αὐτὴ τὴ ράχη	κι' ἂν ψοφήσῃ τὸ γομάρι,
χόρευαν σαράντα Βλάχοι,	¹⁰ διάφορο γιὰ 'μᾶς θὲ νᾶναι
κ' ἔλεγαν καὶ τὸ τραγοῦδι:	τὸ τομάρι του γιὰ γούνα,
Τοῦ παπᾶ μας τὸ γαϊδοῦρι	τὸ μαλλί του γιὰ σεγκούνα,
⁵ 'ς τὴ φουσκὴ ψυχομαχάει	τὰ ποδάρια του χουλιάρες,
κάθετ' ὁ παπᾶς τὸ κλαίει	τ' ἄντερά του γιὰ ζωνάρια
καὶ ἡ παπαδιά τοῦ λέει	¹⁵ κ' . . . γιὰ τζιομάκα.
—τσώπα, τσώπα, δέσποτά μου,	

—ο—

371. ΑΙ ΔΥΟ ΚΥΡΑΔΕΣ. (ΙΩΑΝ.).

Δυὸ κυράδες κάθονταν	κ' εἶδαμαν κ' ἐπάθαμαν
ὄξ' ἀπὸ τὴν πόρτα τους,	¹⁰ γιὰ νὰ τὴν γιαιτρέψουμε
μιὰ τῆς ἄλλης ἔλεγε.	δώκαμαν γιὰ γιαιτρικά,
— ἔχει ὁ ἄντρας σου χοντρή;	δώδεκα καλάθι' αὐγά,
⁵ — ἔχει καὶ παράχ' μωρή	κ' ἔξη ὀκάδες βούτυρο,
— δὲ μοῦ τὴ ἐδάνειζες;	ὅσω νὰ τὴν 'δοῦμε ὀρθή,
— Καππιανῆς τὴν δάνεισα	¹⁵ σὰν ἀγγοῦρι τρυφερό.
καὶ μοῦ τὴν ἀρρώστησε,	

—ο—

372. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΟΝΥΜΦΩΝ. (ΠΕΡΙΧ.).

Πιάστε, πιάστε τὸ χορό,	⁵ Νύφη μ', μὴν παραπηδᾶς,
πιάσε, νύφη μ', τὸ γαμπρό,	στενοτράβα τὸ χορό,
κι' ἀκλουθατέ τὸ σκοπὸ	γιὰ ν' ἀκούσης νὰ χαρῆς
'ς τὸ τραγοῦδι ποῦ θὰ εἰπῶ.	τοῦ γαμπροῦ ταῖς προκοπαῖς.

Μακρο . . . μ' ἀδερφέ, — ἀντραδέρφη καὶ κυρά,
 10 μακροτράβα τὸ χορό· μὴ μοῦ τὸν παραπαινᾷς,
 χοντρο . . . μ' ἀδερφέ, 15 βράδυ τότε γλέπουμε.
 χοντροτράβα τὸ χορό·

— 0 —

373. ΕΤΕΡΟΝ. (ΝΗΣΟΣ ΙΩΑΝΝ.).

Ἀπόψε, κυρά νύφη, θὰ ἔμπῃ ξεσπαθωμένος,
 θὰ παίξῃ ὁ μάνταλος, σὰν φίλος, σὰν ὀχτρός.
 τὰ δυὸ κουπιὰ τοῦ Μπάγκα Ἀπόψε ἡ κλειδωνιά σου
 κι' ὁ παρασάνταλος. 10 μὲ μιὰ θὰ τσακιστῇ
 5 Ἀπόψε, κυρά νύφη, κ' ἡ πόρτα τῆς αὐλῆς σου
 τῆς πεθερᾶς σου ὁ γυιὸς θὰ στέκετ' ἀνοιχτή.

— 0 —

374. ΕΙΣ ΔΥΣΕΙΔΗ ΦΙΛΑΡΕΣΚΟΝ.

- α) Ἀσπρ' εἶσαι σὰν τὸ μπουχαρί, κόκκινη σὰν τὸ ράσσο,
 κι' ὅταν γυρίσω καὶ σὲ ἰδῶ μῶρχεται νὰ ξεράσω.
 β) Καλαμωτὴ ξεζώνατη κι' ἀσφάκα ρεντζελιάρα,
 θέλεις καὶ σὺ ἀγαπητικό, μωρὴ παληοτσιρλιάρα.
 5 α) Μωρὴ σαρδέλλα βρωμερή, σουπιὰ τηγανισμένη,
 ποὺ κάθεσαι κι' ἀναγελᾶς πέρδικα πλουμισμένη.
 β) Μουντζοῦρι, καχομούντζουρο καὶ τρεῖς κακοὶ βαφειάδες,
 δὲ σ' ἤθελα γιὰ ἡταῖρί μου νὰ μῶδινες χιλιάδες.
 α) Εἶσαι ψηλή, εἶσαι λιγνή, εἶσαι καὶ φώκαις φώκαις,
 10 σὰν τὸ σ . . . 'ς τὴ Ὀδριακὴ ποῦ τὸ τσιμποῦν ἢ κότταις.
 β) Παντέχεις κ' εἶσαι κι' ἄνθρωπος μ' αὐτὰ τὰ μούτσουνα σου;
 σύρε κατούρα 'ς τὸ τζαρπὶ νὰ ἰδῇς τὴν ὠμορφιά σου.
 α) Παντέχεις κ' εἶσαι κι' ἄνθρωπος καὶ κάνεις καὶ καμάρι,
 ἐσ' εἶσαι γιὰ τὸν σαμαρτσὴ νὰ βάνῃς τὸ σαμάρι.
 15 β) Ἐλα, κυρά, κατούρησε καὶ βάλε τὸ κανάτι,
 νάρθη ὁ γαμπρὸς νὰ γυαλιστῇ, νὰ στρίψῃ τὸ μουστάκι.

- α) Ἀγάπησα κ' ἐγ' ὄφρα νός, πάντεχα νά 'πιτύχω,
'πίτυχα μιὰ σὰν γκούστερα, ποῦ περπατάει 'ς τὸν τοίχο.
β) Σκόρδο ἔχω τὴν ἀγάπη σου, κρεμμύδι τὰ φιλιὰ σου,
20 καὶ σὰν τὰ παληοπάπουτσα ἔχω τὴν ἀφεντιά σου.

Τὰ δίστιχα ταῦτα ἐπιγραμμάτιζ χρησιμεύουσι πολλάκις καὶ εἰς τοὺς στιχουργικοὺς ἀγῶνας, περὶ ὧν ἐν τῇ 1^η τμήματι τοῦ Β' μέρους. Ἐθίζονται δὲ καὶ κατὰ τὴν τελετὴν τῶν κληδόνων μετὰ τῶν χορσίων.

—ο—

375. ΜΕΘΥΣΟΙ ΙΩΑΝΝΙΤΑΙ ΑΠΟΔΗΜΟΥΝΤΕΣ.

- Καλὴ σπερά σου, Φρίγκα μου. Εἶχαν μεζὲ ποῦ τρώγανε
— Καλῶς τὸ Μπιλεμπίλη, ἀγγοῦρι καὶ ντομάτα
κορώνναις τῆς καραμπεριᾶς καὶ κολοκύθιν ἄγουρο
καὶ 'μπιστεμμένοι φίλοι. 20 σὲ τόπο ἀπὸ σαλάτα.
- 5 Εἶχαν κρασί ἕνα φόρτωμα, Εἶχαν φαγὶ ποῦ τρώγανε
τῶδωκαν τοῦ νησιώτη γκιόσσα μιὰ παληογίδα,
κι' ὅσω νά 'βγοῦν 'ς τὸ σκάλωμα ὄρο σᾶς κάνω, μπρὲ παιδιά,
δὲν ἄφκαν οὐδὲ μπότι. 20 παληότερη δὲν εἶδα.
- Σὰν ἔκαναν καὶ κίνησαν 25 Σὰν ἔκαναν καὶ κίνησαν
10 νά πάνουν γιὰ τὸν Πόρο, 'ς τὸ Δρύσκο τ' ἀνηφόρου,
κύτταξανταῖς σακκούλαις τους, ἀπὸ τὰ μέθια τὰ πολλὰ
δὲν ἔγραζαν κοττόρο. γύρισαν τοῦ κατφόρου.
- τὸν καϊκτζὴν ἐφώναξαν Κ' ἐκεῖ 'ς τὸν ὕπνο τῶρριζαν
νάρθη νά τὸν πλερώσουν, 30 ἀπανουθεῖό 'ς ταῖς φτέραις,
15 τὸν πάντεχαν γιὰ Ὁδρηὸ πάλε στουπὶ ν' ἐξύπνησαν
πῆγαν νά τὸν σκοτώσουν. σὰν πέρασαν τρεῖς μέραις.

1-2. Φρίγκας καὶ Μπιλεμπίλης, ὀνόματα διαδοθέντων μεθύσων ἐν Ἰωαννίνοις.

- Ἐψές εἶδα 'ς τὸν ὕπνο μου σκῶτι καὶ μισολάενο
 πῶς 'πνίκα 'ς τὸ βαένι, δὲν εἶχαν τὰ καυμένα.
- 38 νὰ ξέρετε, μωρὲ παιδιά,
 κρασί δὲ θά λα γένη. 45 — Μπομπώ, τ' ἀμπέλια ζέγνωσαν,
 κρασί δὲ θά λα κάνουν,
 κι' ὅσοι μπεκρίδες τῶμαθαν
 ἔπεσαν ν' ἀπεθάνουν.
- Τὸ εἴνορο ποῦ εἶδες ἐσύ,
 ἐγὼ νὰ σ' τὸ ξηγήσω,
 φέτο θὰ γέν' πολὺ κρασί,
 40 νὰ πιῶ καὶ νὰ μεθύσω.
- Εἶδα παιδιά ποῦ γλένταγαν
 50 νὰ πᾶμε σ' ἄλλον τόπο,
 νὰ βροῦμε τὸ κρασί φτηνὸ
 κι' ἄς κάνουμε καὶ κόπο.

Τὸ ἀνωτέρω ἔξομα, σατυρίζον τοὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα *καραμπέριδες* γνω-
 στοὺς μεθύσους τῶν Ἰωαννίνων, περιγράφει τινὰς ἐξ αὐτῶν ἐπιχειρή-
 σαντας νὰ ξηνητευθῶσι καὶ μόλις μέχρι Δρύσκου κατορθώσαντας νὰ
 φθάσωσι.

VII. ΧΟΡΙΚΑ, Η ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ ¹

376. ΤΟ ΕΛΕΝΑΚΙ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Σταρετίλ. 3.

Σ' τό εἶπα, Λενάκι μου, σ' τό εἶπα, σ' τό ματάκι,
 ὅξω νά μὴ βγαίνης,
 γιατί τοὺς νειοὺς μαραίνεις·
 Μαραίνεις, Λενάκι μου, μαραίνεις παλληκάρια,
 μαραίνεις παλληκάρια,
 πούναι σὰν τὰ λειοντάρια·
 Ἐμάρανες, Λενάκι μου, ἐμάρανες, πουλί μου,
 ἐμάρανες κ' ἐμένα,
 ποῦ πίστεψα σ' ἐσένα.
 10 Ἐμάρανες, Λενάκι μου, κ' ἐτρέλλανες κ' ἐμένα,
 κ' ἐτρέλλανες κ' ἐμένα
 καὶ κάθε μάνας γέννα.

—ο—

377. Η ΚΑΡΔΙΑ. (ΠΡΕΒΕΖ.).

Ὡς τὰ τώρα τὴν καρδιά μου
 τὴν κρατοῦσα σφαλισμένη,
 σιδερομανταλωμένη·

¹ Ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ χορικῶν ᾠσμάτων εἰσὶ καὶ τινὰ τῶν προεκτακεχωρισμένων, ὧν γίνεται χρῆσις πρὸς χορόν, καὶ τούτων τινὲς ἐπημειώθησιν ὡς τοιαῦτα ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

- τώρα θέ νά τήν ἀνοίξω,
 5 ζάχαρη νά τήν ποτίσω,
 μόσχο νά τηνε γιομίσω.
 Ζάχαρη νά τήν ποτίσω
 γιά τὸ σκάσιμο τῶν νειῶνε,
 πείσμα τῶν παλληκαριῶνε,
 10 πῶχουν ἄσχημαις γυναῖκες,
 μαῦρα κούτσουρ' ἀγκαλιάζουν
 καὶ φιλοῦν κι' ἀναστενάζουν.

—ο—

378. ΑΣΠΡΑΙΣ ΚΑΙ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΑΙΣ.

- Μπήκαν ἡ ἄσπραις 'ς τὸ χορό,
 σὰν ἡ βαρκούλαις 'ς τὸ γιολό·
 μπήκανε κ' ἡ μελαχροιναίς,
 σὰν νεραντζούλαις φουντωταίς·
 5 μπήκαν κ' ἡ μαυρομμάταις
 μέ ταις ἐλθαίς γιομάταις.
 Ἐμπήκε καὶ μιὰ γαλανή,
 πῶχει τῇ μέσῃ τῇ λιανῇ·
 μπήκε καὶ μιὰ περδικωτὴ
 10 μὲ τὸ φουστάνι τὸ πλατύ,
 χόρευε κ' ἐκοντοπήδα
 κ' ἕνα νειὸν ἐχαμοκύττα.

—ο—

379. ΟΜΟΙΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Μπήκαν ἡ ἄσπραις 'ς τὸ χορό,
 βαρυὰ μὲ κάνουν κι' ἄρρωστῶ·
 μπήκανε κ' ἡ μελαχροιναίς,
 πῶχουν ταις μέσαις ταις λιαναίς·
 5 μπήκανε κ' ἡ μαυρομμάταις,

πέθανα, π' ἀνέθεμά ταις!
μπῆκαν κι' αὐταῖς ἡ γαλαναίς,
πῶχουν ταῖς πρίστinas ποδιαῖς
μπῆκαν κ' ἡ περδοκαμμάταις,
10 κόκκιναις καὶ λουλουδάταις.

380. ΤΟ ΝΕΡΑΝΤΖΟΦΙΛΗΜΑ. (ΙΩΑΝΝ.).

Pass. 627. Δελ. 124, 106. Διανοτράγ. 33. I. Σταματ. 2.

Θιαμαίνομαι τὸ κρυὸ νερό	— τὸ νεραντζοφίλημα·
τὸ ποῦθε κατεβαίνει·	— νεραντζοφίλημένη·
ἀπὸ γκρεμμὸ γκρεμμίζεται	— τὸ νεραντζοφίλημα.
σὲ περιδόλι μπαίνει·	— νεραντζοφίλημένη.
5 ποτίζει δέντρα καὶ κλαριά,	— τὸ νεραντζοφίλημα.
δάφναις καὶ δαφνοπούλαις·	— γειά, χαρά 'ς ταῖς κοπελούλαις.
ποτίζει καὶ μιὰ λεμονιά	— τὸ νεραντζοφίλημα.
'ς τὸν ἄμμο φυτεμμένη,	— μιὰ χαρά ἦσαν ἡ καυμένη·
κάνει τὰ φύλλα μάλαμμα	— τὸ νεραντζοφίλημα.
10 καὶ τὰ λεμόνι' ἀσῆμι·	— κυρά, κάμε 'λεημοσύνη·
κι' ὅποιος τὰ κόψη κόβεται	— τὸ νεραντζοφίλημα.
κι' ὅποιος τὰ φάη πεθαίνει	— καὶ 'ς τὸν ἄδῃ κατεβαίνει·
'Εγὼ τὰ κόφτω κι' ἄς κοπῶ,	— τὸ νεραντζοφίλημα.
τὰ τρώγω κι' ἄς πεθάνω·	— θάνατο 'ς τὸ νοῦ δὲ βάνω·
15 Κόρη ξανθὴ 'ς τὴ ρίζα της	— τὸ νεραντζοφίλημα.
ἕναν καιρὸ ἐφιλιῶνταν	— κ' ἐγλυκαγκαλιαζῶνταν·
κι' ὥρκισθε 'ς τοὺς κλώνους της	— τὸ νεραντζοφίλημα.
πιστὴ 'ς τὸν νεῖο νὰ μένη,	— γυναῖκά του νὰ γένῃ·
μὰ ἦταν οἱ ὅρκοι τῆς δροσιά	— τὸ νεραντζοφίλημα.
20 καὶ 'ς ἄλλον νεῖον ἐδόθη	— κι' ὁ νεῖος ἐφαρμακώθη.

381. Ο ΕΚΑΤΟΝΤΟΥΤΗΣ ΓΑΜΒΡΟΣ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Σασ. 73,35 καὶ 201,22. Δελ. 77,15. Διωκοτράγ. 7.

Πράμμα ποῦ εἶδα τῷ Σαββάτῳ,
 ποῦ δὲν ἐπαντήχενά τοι
 ἐπαντρέψαν ἕναν γέρο,
 ἑκατὸ χρονῶν τὰν ἔβρω,
 5 καὶ τοῦ δῶσαν γυναικούλα
 δώδεκα χρονῶν παιουτρούλα.
 Ἔσχυψε γὰρ πᾶν φιλήσῃ
 κι' ὅλω σάλια τὴν γιομίζει
 — φεῦγε, γέρο', ἀπὸ κοντά μου,
 10 σ' ἀναγούλιασε ἡ καρδιά μου
 μούντζαις νάχουν τὰ φιλιὰ σου
 καὶ τὰ ζαρμαούτσουνά σου.

—o—

382. ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Περιβόλι μου γραμμένο,
 μαργαριταροφραμμένο,
 ἔχεις γύρου, γύρ' ἀλτὰ καὶ
 καὶ τριγύρου μαντζουράναις,
 10 ἔχεις καὶ μηληὰ ἔς τὴ μέση
 ποῦ βεργολυγὰι γὰρ πέσῃ
 ἔς ἕνα μῆλ' ὁ νεῖος χαμόνει
 κα' ἡ μηληὰ τότε μαλόνει,
 — Μῆν ἀπλόνης, νεῖε, ἔς τὰ μῆλα,
 10 τί μαραίνονται τὰ φύλλα,
 τάχει ἀφέντης μετρημένα
 καὶ δὲν εἶναι γιὰ π' ἐσένα.

—o—

383. Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΑ. (ΙΩΑΝΝ.)

Κεσελ. ἀνέλ. 109,51. Διανοτρ. 3.

- Ὅσον τὸν ἀπάνου μαχαλά
 καὶ ἔς τὴν κάτω γειτονιά,
 βλαχοπούλα κάθονταν,
 λούζονταν, χτενίζονταν.
 5 Τῶμαθ' ἓνας ἡγούμενος
 κ' ἔτρεξε χαρούμενος.
 — Βλαχοπούλά μ', σ' ἀγαπῶ,
 κ' ἦρθα γιὰ νὰ σοῦ τὸ ἴπῳ.
 — Γούμενε, σὰν μ' ἀγαπᾷς.
 10 φέρε βάρκα νὰ μὲ πᾶς,
 νάχη κι' ὥμορφα παιδιὰ
 νὰ τραβοῦνε τὰ κουπιά.

—o—

384. ΤΟ ΔΩΡΟΝ ΤΟΥ ΜΝΗΣΤΗΡΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ἄγουρος μῆλο μῶστειλε καὶ κόκκινο γαϊτάνι,
 — καὶ κόκκινο γαϊτάνι,
 κ' ἐγὼ τὸ μῆλο τῶφαγα καὶ τὸ γαϊτάνι τῶχω,
 — καὶ τὸ γαϊτάνι τῶχω.
 5 Ἐς τὰς μίρζαις μου τὸ ἐμπλεξά καὶ ἔς τὰ ξανθὰ μαλλιά μου
 — καὶ ἔς τὰ ξανθὰ μαλλιά μου
 καὶ σὲ γιαλὸ κατέβηκα, κάτω ἔς τὸ περιγιάλι,
 — κάτω ἔς τὸ περιγιάλι.
 Ἐκεῖ γυναῖκες χόρευαν μὲ πιάσανε κ' ἐμένα,
 10 — μὲ πιάσανε κι' ἐμένα
 τ' ἀγουρου ἡ μάνα ἦτον ἐκεῖ, ἦτον κ' ἡ ἀδερφή του,
 — ἡ μεγαλήτερή του.
 ἀπ' τὸ πολὺ τὸ πῆδημα κι' ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι,
 — κι' ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι,

15 ἡ μπόλια μου μοῦ ἔπεσε κ' ἐφάνη τὸ γαϊτάνι,

— κ' ἐφάνη τὸ γαϊτάνι.

— Μπρέ, τὸ γαϊτάνι ποῦ φορεῖς, αὐτὸ ἦτον τοῦ παιδιοῦ μου,

— καὶ τοῦ μονάκριβου μου.

— Κι' ἂν τὸ γαϊτάνι ποῦ φορῶ ἦτανε τοῦ παιδιοῦ σου

20 — καὶ τοῦ μονάκριβου σου,

μῶστειλε μῆλο, τῶφαγα, φόρεσα τὸ γαϊτάνι,

— θὰ βάλω καὶ στεφάνι.

385. ΓΑΛΑΝΗ, ΠΕΡΗΦΑΝΗ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἀνάθεμα ποῦ φύτευε τὸ κλῆμα ἔς τὴν αὐλή σου,

κ' ἐφούντωσεν ἡ πόρτα σου καὶ δὲ μπορῶ νὰ γλέπω.

Ἔδγα ἔς τὸ παραθύρι σου, κρέμασε τὰ μαλλιά σου

καὶ φτιάσ' τα σκάλα ν' ἀνεβῶ, σκαλίδια νὰ πατήσω,

5 νὰ σοῦ φιλήσω τὸ λαιμὸ καὶ τὴ χρυσὴν ἐλῆά σου.

Στροφή τοῦ α'. κώλου ἐκάστου στίχου: «γαλανή, περήφανη» τοῦ δε
β'. «μνηλέμου, λουλουδιά μου».

386. Η ΞΑΝΘΗ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Ἀγέρα μου καλοκαιρνέ, γιὰ σύρε, γιὰ νὰ σύρω

μᾶς-ἡῦρε τὸ ξημέρωμα, τὸ ἄστρο τῆς ἡμέρας,

πᾶν τὰ κορίτσια γιὰ νερὸ κ' ἡ ἔμπορσις ἔς τὸ πλύμα,

παίρνῳ κ' ἐγὼ τὸ γρίβδα μου, πάω νὰ τὸν ποτίσω. . . . .

Στροφή:

μωρὴ ξανθὴ κοπέλα,

πάρε τὴ ράκκα κ' ἔλα,

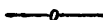
387. Η ΠΑΡΑΠΟΝΕΜΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ὑτὰ σανίδια τὰ καυμένα,
 τὰ λιανοπελεκημένα,
 παραπονεμένη γλῶσσα,
 ἄρχισε νὰ εἰπῆς καμπόσα.
 5 Τὸν καιρὸ ποῦ σ' ἀγαποῦσα
 τὸ χορὸ μπροστὰ τραβοῦσα
 καὶ ταῖς ὡμορφαῖς τηροῦσα
 ποιά εἶν' ἄσπερη, ποιά εἶναι ροῦσα,
 τί φορέματα φοροῦσαν,
 10 τὸ χορὸ πῶς τὸν τραβοῦσαν.
 Μ' ἄρεσε μιὰ παντρεμένη,
 μιὰ πρασινοφορεμένη.

388. Η ΚΟΝΤΗ ΚΑΙ ΜΕΛΑΧΡΟΙΝΗ. (ΖΑΓΟΡ.).

Ἀπ' ὅξ' ἀπὸ τὴν πόρτα σου	— καυμένη μάνα μου,
κι' ἀπὸ τὴν πορτοπούλα,	— νὰ ζῆς, κουμπAROΠΟΥΛΑ,
ἔστησα 'να κρασοπουλεῖ	— καυμένη μάνα μου,
κρασί γιὰ νὰ πουλήσω,	— νάρθης νὰ σοῦ μιλήσω,
5 γιὰ ν' ἀρχωνται ἡ ὡμορφαις	— καυμένη μάνα μου,
δλαιοι μὲ τὴν ἀράδα·	— παληά μου φιληνάδα.
καὶ μιὰ κοντὴ μελαχροινὴ	— καυμένη μάνα μου,
μὲ τς ἄλλαις δὲν ἐφάνη,	— κακὸ πολὺ μοῦ κάνει.
μοῦ εἶπαν πῶς ἀρρώστησε,	— καυμένη μάνα μου,
10 σ' ἀνάγκ' εἶναι μεγάλῃ·	— 'ς τὸν κόσμον δὲν εἶν' ἄλλη,
κ' ἔτρεξα γιὰ νὰ τὴν ἰδῶ	— καυμένη μάνα μου,
νὰ ἰδῶ τὴν ἀρρωστιὰ της,	— χοντρ' εἶδα τὴν κοιλιά της.

— 0 —

390. ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΟΠΛΑΝΟΙ.. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

---

391. Η ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΑ: (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Ἵτου παπᾶ τὰ παραθύρια δύο μαῦρα μάτια εἶδα· πῶς νὰ κάμω νὰ τὰ κλέψω νὰ τὰ βγάλω ἀπὸ τὴν πόρτα νὰ τὰ φέρω ἔς τὸ παζάρι, νὰ ζηλέψουν οἱ ἀρχόντοι, Μεθ' ἑκαστον πρῶτον ἡσυχον, ἢ στροφῇ: ἀχένομαι, σφάζομαι».	οἱ παπάδες κ' οἱ γερόντοι, νὰ τὰ ἴδουν τὰ παλληκάρια πῶχουν ἀσχημαῖς γυναῖκες, ἀνοσταῖς καὶ γκιρλομμάταις, τὰ φλωριά τους νὰ μοῦ δώσουν κι' ὠμορφιά νὰ καμαρώσουν;

---

392. Η ΓΙΑΝΝΗΟΤΟΠΟΥΛΑ. (ΙΩΑΝΝ.).

Μωρή Φράγκα, Φραγκοπούλα, — Πῶς μοῦ λές μ' ἐσένα νάρω,
 κι' ὡμορφη Γιαννηοτοπούλα, ποῦ εἶσαι ἀπιστος καὶ ψεύτης,
 ποῖός σου τό εἶπε, δὲ σέ θέλω, 10 μὲ φιλεῖς καὶ μ' ἀγκαλιάζεις
 κ' ἔβαλες τὰ παληὰ ρούχα καὶ σέ λίγο μ' ἀπαριάζεις,
 5 καὶ τὰ λεροδασταγμένα; σὰν τῇ σταλαξιδᾷ 'ς τὰ χόρτα,
 Βάλε, βάλε τὰ καλά σου σὰν τ' ἀστάχι 'ς τὸ χωράφι,
 κ' ἔλα βράδυ μὲ τ' ἐμένα. μαραιμμένη καὶ μονάχη;

—o—

393. Η ΥΦΑΝΤΡΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Σας. IV, 13.

Κόρη, ποῦ εἶσαι 'ς τὸν ἀργαλειὸ κι' ὀλημερῆς γυφαίνεις;
 καὶ τὰ παιδιὰ μαραίνεις,
 γυφαίνεις τὰ μεταξωτὰ καὶ τὰ καλά λιαχούρια,
 ἀγάπη μου καινούρια,
 5 γιατί, δὲ ρίχνεις μιὰ ματιά, νὰ ἰδῇς τὸ ποῖός περνάει;
 καὶ σέ γλυκοτηράει;
 Κόρη μ', νὰ τσακισθῇ τ' ἀντί, νὰ ραγισθῇ τὸ χτένι,
 ὅπου τοὺς νειοὺς μαραίνει,
 καὶ νὰ κοποῦνε τὰ κλωνιά γιὰ νὰ τὰ κομποδένη
 10 ἐκείνη ποῦ γυφαίνει,
 καὶ κομποδένοντας νὰ ἰδῇ τὸν νειὸν ποῦ τὴν κυττάει
 καὶ χέρι δὲν τραβάει.

—o—

394. Η ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Ἀπόψε, περδικουλά μου, ἐδῶ θὰ ξενομείνω.

— Ἐδῶ κι' ἀν μείνης, ξένε μου, 'ς τὴ ραυγά θὰ πλαγιάσης,
 τ' εἶναι στενὰ τὸ σπίτι μου, στρῶμα γιὰ σέ δὲν ἔχω,
 'ς τὸ στρῶμα τὸ νυφιάτικο ξένος δὲ θὰ πλαγιάσῃ.

Ἐνάνθεμά την τῇ Βλαχιά, Γιάσι καὶ Μπουκουρέστι,
 ἀνάθεμα τὸ Δούνασι, δὲν πνέγει τὰ καράβια,
 νὰ μὴν περνοῦνε τὰ παιδιὰ π' ἀφήνουν ταῖς μανάδες,
 νὰ μὴν περνᾶν τοὺς νειόγαμπρους ἔς τὰ ξένα νὰ γεράζουν.

Στροφή μεθ' ἑκαστον δεύτερον-στίχον: «κλάψτε με, πουλιά κι' ἀηδόνια.»

395. ΤΟ ΠΟΥΛΑΚΙ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Τοῦτο τὸ καλοκαιράκι	τὸ πουλί γιὰ νὰ μὴ φύγῃ,
κυνηγοῦσα ἓνα πουλάκι,	κι' ἄρχισα νὰ τραγουδάω,
κυνηγοῦσα κ' ἐποθοῦσα,	¹⁰ τὸ βιολί μου νὰ λαλάω·
νὰ τὸ πιάσω δὲ ἔμπορῶσα·	τὰ τραγούδια, τὸ βιολί μου,
⁵ ἔξοδεργα, παγίδες βάνω	τῶφεραν ἔς τὴν κάμαρή μου,
μόν' τοὺς κόπους μ' ὄλους χάνω·	καὶ μὲ τὰ καμώματά μου
ἔπαψ' ἀπὸ τὸ κυνήγι	τῶδαλα ἔς τὴν ἀγκαλιά μου.

396. ΤΟ ΣΤΡΑΒΟΠΑΤΗΜΑ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Faur. II. 414.

Ἡ κόραις ὄλαις εἶν' ἐδῶ	νὰ τὴν ρωτήσῃ ἡ μάνα της
δὲν εἶν' ἐκεῖνη π' ἀγαπῶ·	τί γείνηκεν ἡ στάμνα της,
πῆγε ἔς τὴ βρύση γιὰ νερό	— μάνα μ', ἐστραβοπάτησα
πάω κ' ἐγὼ νὰ τὴν εὐρῶ,	¹⁰ κ' ἔπεσα καὶ τὴν τσάκισα·
⁵ νὰ τῆς τσακίσω τὸ σταμνί	— δὲν εἶναι στραβοπάτημα
νὰ πάῃ ἔς τὴ μάνα τς ἀδειανή,	μόν' εἶν' ἀντρός ἀγκάλιασμα.

397. ΤΟ ΚΥΓΑΡΙΣΣΙ. (ΙΩΑΝΝ.).

Φύτεψά νὰ κυπαρίσσι
 σὲ μιὰ μαρμαρένια βρύση·
 νὰ ἄρχωνται ξανθαὶς νὰ πλένουν,
 μαυρομμάταις νὰ λευκαίνουν.

- 5 Ἦρθε μιά, ἦρθε καὶ μί' ἄλλη,
 μιά φτωχὴ μὲ πλούσια κάλλη
 κ' ἔλαμψ' ὁ γιαλὸς κ' ἡ βρύση.
 — Κόρη μ', ποῦ ἡῦρες τέτοια λάμψη;
 — Εἶχα κύρην πρωτοκλέφτη,
 10 μάνα κόρην τοῦ σερντάρη,
 ἐκλεψαν τοῦ ἡλίου τὰ κάλλη
 καὶ τοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη,
 καὶ τὰ μοίρασαν 'ς τὴ μέση
 κ' ἔλαβα κ' ἐγὼ μοιράδι.

Στροφή: «μῆλό μου, γλυκό μου μῆλο».

—ο—

398. Ο ΠΟΤΑΜΟΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Λελ. 82, 24.

Ποταμέ, σύντα γιομίζεις	μαυρομιμάταις νὰ λευκαίνουν,
κι' ἀρχινᾷς νὰ κυματίζης,	νάρθη κ' ἡ παληά μ' ἀγάπη,
πάρε με 'ς τὰ κύματά σου	ὅπου μ' ἔβαλε σὲ πάθη,
'ς τὰ κλοθογυρίσματά σου,	νὰ τῆς πλένω τὸ κορμάκι
5 νάρχωντ' ἡ ξανθαὶς νὰ πλένουν,	10 νὰ μοῦ βγαίνει τὸ φαρμάκι.

Ἄδεται οὕτω: «Ποταμέ, μάτια μ', ποταμέ μου, ποταμέ, σύντα γιομίζεις», κτλ.

—ο—

399. ΚΑΠΕΤΑΝ ΒΑΣΙΛΙΚΗ. (ΙΩΑΝΝ.).

Χασ. VII. 24.

- Πῆγα γιὰ νὰ σεργιανίσω μέσ' τὸ γκιούλ μπαχτσέ,
 κ' ἡῦρα κόρην ποῦ κοιμῶνταν 'ς τὰ τραντάφυλλα.
 ἔσκυψα νὰ τὴν φιλήσω, δὲ μ' ἐδέχτηκε,
 ἀνοιξε τὰ δυὸ τῆς μάτια καὶ μ' ἐκύνταξε,
 5 — ποῦ ἦσαν πέρσου τὸ χεϊμῶνα, ὄντας κρύωνα,
 κ' ἦρθες τώρα καλοκαῖρι, ποῦ θερμαίνομαι;

— ξένος ἦμουν ὁ καθμένος, ξενοδούλεα,
 κι' ὅσα κέρδεσα 'ς τὰ ξένα, νά, σοῦ τάφερα·
 σῶφερα γυαλί καὶ χτένι κι' ἀσημοσουγιά,
 10 τὸ γυαλί γιὰ νὰ γυαλίζης τὰ γιουρντάνια σου,
 καὶ τὸ χτένι νὰ χτενίζης τὰ χρυσὰ μαλλιά,
 τὴ σουγιά νὰ καθαρίζης τὰ χρυσόμηλα.

* Ἀδεται ἐπαναλαμβάνομένου τοῦ β'. κώλου ἐκάστου στίχου, σὺν τῇ
 στροφῇ: ἀμωρή, καπετὰν Βασιλικήν.

—ο—

400. Η ΤΑΣΙΟΥΛΑ. (ΣΑΓΟΡΙΟΥ).

Φεγγάρι, φεγγαράκι μου, τριγύρω κυκλωμένο
 καὶ χαμηλοσκυμμένο,
 αὐτοῦ ψηλά ποῦ περπατεῖς, μὴν εἶδες τὸν καλὸ μου,
 τὸν ἀγαπητικὸ μου;
 5 σὰν τί σοκάκια περπατάει, σὲ τί ταβέρναις πίνει,
 κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνει;
 σὰν τί χεράκια τὸν κερνοῦν, καὶ τὰ δικά μου τρέμουν,
 κρυόνουν καὶ μὲ καίγουν;
 σὰν τί ματάκια τὸν θωροῦν καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε;
 10 Νὰ ζοῦνε ποῦ τὸ λένε!

Στροφή μετὰ τὸ α'. κῶλον ἐκάστου στίχου: «ποῦ πὰ' ἡ Τασιοῦλα;»

—ο—

401. Ο ΕΡΑΣΤΗΣ. (ΙΩΑΝΝ.).

Σὲ τί χαμάμι θε νὰ πᾶς;	Σὲ τί σεργιάνι θε νὰ βγῇς,
— αἶντε, πούστη, τί ρωτᾷς;	10 καὶ ἀπὸ ποῦθε θὰ διαβῇς;
— νὰ σοῦ στείλω λεμονάδα,	νὰ σοῦ στείλω δαχτυλίδι
νὰ σὲ πιάσω φιληνάδα.	καὶ πολύτιμο φκιασίδι.
5 Σὲ τί' κκλησιὰ θὰ' κκλησιαστῆς	Σὲ τί τραπέζι θε νὰ φᾶς;
τὴν ἡμέρα τῆς λαμπρῆς,	— αἶντε, πούστη, τί ρωτᾷς;
νὰ σοῦ στείλω μιὰ λαμπάδα,	15 — νὰ σοῦ στείλω τὴν κοπέλα
ποῦ νὰ λάμπη ἀπ' τὴν ἀσπράδα.	νᾶχη μῆσκο καὶ κανέλα.

—ο—

402. ΤΟΥΡΚΟΝ ΔΕΝ ΓΑΙΡΝΩ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Σαο. 219,42.

- Ὅλαις ἢ μελαχροιναῖς κ' ἢ μαυρομαμάταις
 μιὰ ν' ἀπὸ τὴν ἄλληνε παίρνει τὸ χαμάρι·
 μιὰ μελαχροινότερη, πούχε τὴ χάρι,
 Τοῦρκος τὴν ζητάει, θέλει νὰ τὴν πάρῃ.
- 5 — Κόφτομαι, σφάζομαι, Τοῦρκον δὲν παντρεύομαι.
 — Κι' ἂν κοπῆς, κι' ἂν σφαγῆς, Τοῦρκον θὲ νὰ παντρευτῆς.
 — Περδικοῦλα γένομαι, τὰ πλάγια παίρνω.
 — Καί' ῥε τὰ πλάγι' ἂν ἀνεβῆς, Τοῦρκον θὲ νὰ παντρευτῆς.
 — Κόφτομαι, σφάζομαι, κτλ.
- 10 Μυρμηγκάκι γένομαι, 'ς ταῖς τρύπαις μπαίνω.
 — Καί' ῥε ταῖς τρύπαις κι' ἂν ἐμπῆς, Τοῦρκον θὲ νὰ παντρευτῆς.
 — Κόφτομαι, σφάζομαι, κτλ.
 Φέρε τζε τῆς ἔκοφταν μὲ τὰ νταούλια.
 — Φέρε τζέ μου, κι' ἂν κοπῆς 'ς τὸ κορμί μου δὲ θὰ μπῆς.
- 15 Κόφτομαι, σφάζομαι, κτλ.

403. ΟΜΟΙΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Κάτου 'ς τὰ Σάλωνα, 'ς τὴ Σαλονίκη,
 βγαίνουν ἢ ὠμορφαις, σέρνουν χαμάρι.
 Μία μελαχροινὴ, πούχε τὴ χάρι,
 Τοῦρκος γυναῖκά του θέλει νὰ τὴν πάρῃ.
- 5 — Μάνα μου, σφάζομαι, Τοῦρκον δὲν παίρνω.
 — Κόρη μ', κι' ἂν σφάζεσαι, Τοῦρκον θὰ πάρῃς.
 — Περδικοῦλα γένομαι, τὰ πλάγια παίρνω.
 — Κυνηγός σου γένομαι, καὶ σὲ προφταίνω.
 — Μάνα μου, σφάζομαι κ.τ.λ.
- 10 — Χορταράκι γένομαι, 'ς τὴ γῆς φυτρώνω!
 — Ἀρνάκι γένομαι καὶ σὲ βοσκάω.
 — Μάνα μου, σφάζομαι κτλ.

- Σταφυλάκι γένομαι, κλημοκρεμιούμαι.
 — Δραγάτης γένομαι, κ' ἐκεῖ σ' εὕρισκω.
 15 — Μάνα μου, σφάζομαι κτλ.

—o—

404. ΦΡΑΓΚΟΝ ΔΕΝ ΠΑΙΡΝΩ. (ΠΑΡΦΑΣ).

Pass. 574-575.

- Κάτου 'ς τὴ Ροῖδο, 'ς τὴ Ροῖδοπούλα,
 Φράγκος ἀγάπησε μιὰ Ρωμηοπούλα.
 Κ' ἡ Ρωμηοπούλα δὲν τότε θέλει,
 Κ' ἡ σκύλλα ἡ μάνα της τὴν ὀρμηνεύει.
 5 — Πάρτονε, κόρη μου, τὸ λεβαντάκη,
 γιὰ νὰ φορέσης στενὸ βρακάκι.
 — Δὲν παίρνω, μάνα μου, ἄντρα τὸ Φράγκο,
 ν' ἀκούω «περντίο» καὶ «ἀλὶ μάγκο»
 — Πάρτονε, κόρη μου, φορεῖ καπέλλο.
 10 — ἄντρα, μανουλά μου, Φράγκο δὲ θέλω.
 — Πάρτονε, κόρη μου, τί ἔχει φλωράκια·
 — ἄντρα δὲ θέλω χωρὶς μουστάκια.
 — Πάρτονε, κόρη μου, στεφάνωσέ τον,
 τρεῖς μῆνες κράτει τον καὶ χώρισέ τον.

—o—

405. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ. (ΖΑΓΟΡΙΟΝ).

Χασ. IV, 5.

- Μέσ' τὴν ἀγία Παρασκευή,
 κόρη κοιμῶνταν λυγερή,
 κοιμᾶται κι' ὀνειρεύεται
 καὶ γλέπει πῶς παντρεύεται.
 5 Ὁ νοῦς της ἐξαλίστηκε,
 ἀπ' τὸ πικρὸν στολίστηκε,
 λούγεται καὶ χτενίζεται,

- καὶ ἔς τὸ γυαλί γυαλίζεται
 τὰ μάτια τῆς χαμήλωνε,
 10 τᾶπαιζε καὶ τὰ λύγωνε.
 — Ματάκια μου, νὰ σᾶς χαρῶ,
 τώρα ποῦ πᾶμε ἔς τὸ χορό,
 ἐδῶ κ' ἐκεῖ νὰ τρέξητε,
 ἄντρα νὰ μοῦ διαλέξητε.
 15 Δὲν θέλω γέρο καὶ φλωριά,
 μόν' θέλω νειότη κι' ὠμορφιά·
 ὁ γέρος θέλει καὶ πολλά,
 θέλει τῇ νειά νὰ μὴ γελά,
 θέλει τὰ στρώματ' ἀπαλὰ
 20 καὶ τὰ προσκέφαλα ψηλά,
 κι' ὅλη νύχτα νὰ ρουχάζη,
 καὶ ἡ νειά ν' ἀναστεναάζη.

—ο—

406. ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΔΕΝΤΡΙ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Pass. 626. Marc. II, 290. Δελ. 90, 41. Διευνοτρέγ. 32.

- Ποιὸς εἶδε πράσινο δεντρί,
 — μαυροματουῖσα καὶ ξανθή, —
 νᾶχ' ἀσημένια φύλλα,
 — μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια, —
 5 Καὶ ἔς τὴν κορφή μαλαμάματα,
 — ματάκια μὲ τὰ κλάματα, —
 ἔς τὴ ρίζα χρύα βρύση,
 — ποιὸς θὰ κάμη δίκηα κρίση. —
 Ἔσκυψα ἐκεῖ νὰ πιῶ νερό,
 10 — γιὰ τῆς ἀγάπης τὸν καῦμό, —
 νὰ πιῶ καὶ νὰ γιομίσω,
 τὴν καρδιά μου νὰ ὀρυσίσω.
 Μῶπεσε τὸ μαντύλι μου,
 — καῦμό πᾶχει τ' ἀχειλί μου, —

- 15 τὸ χρυσοκεντημένο,
 μιὰ χαρὰ ἦταν τὸ καῦμένο.
 Αὐτὸ μοῦ τὸ κεντούσανε
 καὶ μοῦ τὸ τραγουδοῦσανε
 ἀπάρθυνα κοράσια,
 20 σὰν τοῦ Μάη τὰ κεράσια.
 Τῶνα ἦταν ἀπ' τὰ Γιάννενα,
 ντυμένο 'ς τὰ μετάξινα,
 τᾶλλ' ἀπὸ τὸ Ζαγόρι,
 ροδοκόκκινον ἀγόρι.
 25 Τῶνα μαῦ κέντησευ ἀητό,
 — δὲ βγαίνεις ὅξω νὰ σὲ ἰδῶ; —
 καὶ τ' ἄλλο τὸν πετρίτη,
 τῇ Δευτέρᾳ καὶ τὴν Τρίτῃ.
 Ἄν τῶδρη νειός, νὰ τὸ χαρῇ,
 30 — μαυρομματροῦσα καὶ ξανθὴ, —
 καὶ νειὰ νὰ τὸ κερδέσῃ,
 νὰ τὸ ζώνεται 'ς τὴ μέση.

— 0 —

407. ΠΩΣ ΤΟ ΤΡΙΒΟΥΝ ΤΟ ΠΙΠΕΡΙ. (ΙΩΑΝΝ.).

- Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κοπέλαις, πῶς τὸ τρίβουν τὸ πιπέρι,
 τοῦ διαβόλου οἱ καλογέροι.
 Μὲ τὴ μύτη τρίψτε το,
 πάλε μάτα τρίψτε το.
 5 Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κοπέλαις, κτλ. ὡς ἄνωθι.
 Μὲ τς ἀγκώνους τρίψτε το,
 πάλε μάτα τρίψτε το.
 Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κτλ.
 Μὲ τὸ γόνα τρίψτε το,
 10 πάλε μάτα τρίψτε το.
 Νὰ σᾶς δείξω 'γώ, κτλ.
 Μὲ τὸ πόδι τρίψτε το,
 πάλε μάτα τρίψτε το.

Νὰ σᾶς δείξω ᾿γώ, κτλ.

15

Μὲ τὰ νύχια τρίψτε το,

πάλε μάτα τρίψτε το.

Οἱ χορεύοντες ποιοῦσι καὶ τὰ ἀνάλογα σχήματα.

—ο—

408. Η ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Τριανταφυλλιά μου κόκκινη,

τὸ ποῦ νὰ σὲ φυτέψω;

Νὰ σὲ φυτέψω ᾿ς τὸ γιαλό,

φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς ναύταις·

5 νὰ σὲ φυτέψω ᾿ς τὸ βουνό,

φοβοῦμαι μὴν παγώσης.

Θὰ σὲ φυτέψω ᾿ς ἐκκλησιά,

σ' ὦμοφο μοναστήρι,

ἀνάμεσα σὲ δυὸ μηληαῖς

10 σὲ δυὸ νεραντσοπούλαις,

νὰ πέφτουν τὰ νεράντσια τους,

τὰ μῆλα ᾿ς τὴν ποδιά σου,

νὰ πέφτουν ὅλα τάνθηα τους

εἰς τὰ τριαντάφυλλά σου,

15 κ' ἐγὼ μπροστὰ ᾿ς τὴ ρίζα σου,

νᾶμ' ἀποκοιμισμένος.

—ο—

409. Η ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ, Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Δελ: 99,59. Σει. IV, 25.

Τὸ μάθεταν τὶ γείνηκε,
τὸ Γεννάρη, τὸν χειμῶνα;

Μιὰ λυγερὴ ν' ἐξέδγαине,
μέσ' ἀπὸ τὸ Βουργαρέλι·

Κι' ὁ Νότης τὴν ἐρῶναξε

—Μπομπῶ, ἡ μεσοῦλα ἡ Λιανή,

—πέρδικα, χρυσὴ τρυγῶνα.

—Μπομπῶ, ἡ μεσοῦλα ἡ Λιανή,

—περιβόλι μου κι' ἀμπέλι.

—Μπομπῶ, ἡ μεσοῦλα ἡ Λιανή,

ψηλ' ἀπ' τὸ παραθύρι — Δὲ μᾶς κρένεις, τζοβαῖρι;
 — Φοβοῦμαι, Νότη, σκιάζομαι, — Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ λιανή.
 σκιάζομ' ὄχ τὸν πεθερό μου — κι' ὄχ τὸν ἄντρα τὸν ὀχτρό μου.
 — Μὴ σκιάζεσαι, Γιαννοῦλά μου, — Μπομπώ, ἡ μεσοῦλα ἡ λιανή,
 γιὰτ' ἐγὼ τοὺς περγιορίζω, — τὸ ντουφέκι τοὺς γυρίζω.
 Ἐγὼ γιὰ σένα χάνομαι — μὰ τὸ σταυρὸ ποῦ κάνομε,
 πουλῶ καὶ τάρματά μου — νὰ σ' ἔχω ὅδῳ σιμά μου.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀφορμὴν ἔσχε τὸν ἔρωτα, ὃν ὁ Νότης Μπότσαρης συνέλαβε πρὸς τὴν σύζυγον τοῦ Ἀναγνώστη, προὔχοντος τῆς κώμης τοῦ Βουργαρελίου, ὅτε ἀπεκαταστάθησαν ἐκεῖ οἱ περὶ τὸν Κώσταν Μπότσαρη Σουλιῶται. Ὑπῆρξε δὲ ἡ Ἀναγνώστεινα ἐκ τῶν ὠραιοτέρων γυναικῶν τῆς ἐπαρχίας τῶν Τζουμέρκων.

—ο—

410. Ο ΧΟΡΟΣ ΤΩΝ ΝΕΑΝΙΔΩΝ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Ἐμπᾶτε, τσιούπραις, 'ς τὸ χορὸ
 τώρα ποῦ ἔχετε καιρὸ,
 γιὰτὶ ταχυὰ παντρεύεστε,
 σπιτονοικοκυρεύεστε·
- 5 θὰ σᾶς μποδᾶνε τὰ παιδιὰ
 νὰ πᾶτε 'ς ἄλλη γειτονιά.
 — Μεῖς τὰ παιδιὰ τὰ δέρνουμε,
 μαζύ μας δὲν τὰ παίρνουμε.
 — Δὲν θὰ σᾶς δίνουνε καιρὸ
- 10 ὁ φοῦρνος καὶ τὸ μαγειρεῖο.
 — Φωτι' ἄς τὸ κάψη τὸ ψωμί,
 καὶ τσίχν' ἄς πιάσῃ τὸ φαγί.
 — Τὸ γνέσιμο θὰ σᾶς μποδάῃ,
 τὸ γύφασμα θὰ σᾶς κρατάῃ.
- 15 — Μούντσαις ἄς ἔχουν καὶ τὰ δύο,
 ἡ ρόχα μὲ τὸν ἀργαλειό.
 — Ἐς τὸ σπὶτ' ὁ ἄντρας θὰ σᾶς κλῇ
 καὶ θὲ νὰ παίξῃ τὸ ραβδί.

— Δυὸ ἄχραις θάχῃ τὸ ραβδί ,
καὶ θάχοιμε κι' ἄλλο κλειδί.

—ο—

411. ΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Πίναμαν καυκιὰ γιομάτα
κ' εἴχαμαν καὶ μαυρομμάτα.
Μαῦρα μάτια 'ς τὸ ποτῆρι ,
κι' ἀντικρυ 'ς τὸ παραθύρι.
Νάμουν κλέφτης νὰ τὰ κλέψω ,
γι α λαντ σῆς νὰ τὰ πλανέψω,
νὰ τὰ βγάλω 'ς τὸ παζάρι,
καὶ νὰ βάλω τὸν τε λ ἄ λ η ,
νὰ τὰ πούληγα μὲ γρόσια ,
10 μὲ φλωράκια πεντακόσια.
— Δὲν πουλιῶντ' αὐτὰ τὰ μάτια,
καὶ δὲ γέρονται πραμμάτεια·
χάρισμα θεὸς νὰ τὰ πάρῃ ,
ἔποιο εἶν' ἄξιο παλληκάρι.

—ο—

412. Ο ΚΗΠΟΥΡΟΣ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Pass. 624. Faur. II, 340.

Ὅλαις ἢ μελαχροιναῖς κ' ἢ μαυρομμάταις
μὲ ταῖς ἐλῆαῖς γιομάταις ,
ὅλαις μῶδωκαν φιλί , μιὰ δὲ μοῦ δίνει ,
πολὺν καὶ μὸ μ' ἀφίνει.
5 Σὲ βουνὸ θεὸς ν' ἀνεῶ , νὰ στήσω κῆπον ,
κῆπον καὶ παρακῆπον ,
κῆπον δεντροστόλιστον κι' ὠρῆν ἀμπέλι ,
σταφύλια στάζουν μέλι .

10

15

20

Pass. 531-532. Λευοσπέρ. 34.

Pass. 531-532. Λεωνοτόμ. 34.

5

10

-

414. Ο ΛΕΒΕΝΤΗΣ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

—0—

415. ΤΟ ΔΕΝΔΡΟΝ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Marc. II, 380. Pass. 635. Διανατρ. 18.

- Δέντρον ἦτον ᾿ς τὴν αὐλή μου,
 μιὰ παρηγοριὰ δική μου,
 καὶ τὸ πότιζ' ἀπ' τὴ βρύση,
 γιὰ ν' ἀζήση, νὰ καρπίσῃ.
- 5 Φύλλα εἶχε χρυσωμένα,
 τὰ κλωνάρια τ' ἀσημένια,
 ἀσπροκόκκιν' ἀνθη βγάνει,
 καὶ καρπὸ σὰν μῆλο κάνει,
 κ' ἔλεγα πῶς γιὰ τ' ἐμένα
- 10 τᾶχεν ἀποφασισμένα.
 Σὰν ὠρίμασαν τὰ μῆλα,
 ἢ νοικοκυρὰ ἢ σκύλλα
 δὲν τὰ ἔδωκε σ' ἐμένα,
 κ' ἔπεσαν σὲ χέρια ξένα.

416. Η ΕΡΩΤΕΥΜΕΝΗ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ,

Κορίτσι μου μελαχροινό,
 δὲ μὲ λυπᾶσαι τ' ὀρφανό;

τί μοῦ στέχεις κακιωμένο

καὶ μὲ κάνεις κι' ἀπεθαίνω;

5 Ἔβγα, κόρη μ', ᾿ς τὰ κάγγελα,
 σῶκλεψαν τὰ τριαντάφυλλα.

— Κι' ἂν ἐβγῶ τί ἀπαντέχεις;

κᾶνα διάφορο δὲν ἔχεις.

— Ἔβγα, κόρη μ', ᾿ς τὴν πόρτα σου,

10 σ' ἄρπαξ' ἀητὸς τὴν κόττα σου.

— Κι' ἂν ἐβγῶ τί θὰ κερδέσῃ,

πούστης μὲ στραβὸ τὸ φέσι;

- Ἔβγα 'ς τὴν πορτοπούλα σου,
 νὰ ζήσης τῆς μανούλας σου.
- 15 — Κι' ἂν ἐβγῶ τί ἀπαντέχεις;
 διάφορο ἐφύ δὲν ἔχεις.
- Κορίτσι μου μελαχροινό,
 γιατί μοῦ γίνηκες σκληρό;
 ποῖός νὰ σ' ἔχη φιλημένο,
- 20 ἀχειλάκι μου γραμμένο;
- Ἕνας ποῦ γλυκοτραγουδάει,
 'ς τὰ ξένα κίνησε καὶ πάει·
 τί νὰ εὔρω γιὰ νὰ στείλω,
 'ς τὸν ἀληθινό μου φίλο;
- 25 Νὰ στείλω μῆλο σέπεται,
 τριαντάφυλλο μαραίνεται,
 τὸ κυδῶνι μαραγκιάζει,
 τὸ τηράει κι' ἀναστενάζει.
- Θὰ στείλω 'γὼ τὰ δάκρυα μου,
 30 ποῦ στάζουν τὰ ματάκια μου,
 σ' ἓνα κόκκινο μαντύλι,
 πάλ' ὀπίσ' ἄς μοῦ τὸ στείλῃ.

—o—

417. Η ΜΙΚΡΟΓΑΝΤΡΕΜΕΝΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Θέλω νὰ στήσω ἓνα χορό,
 νὰ μάθ' ὁ κόσμος ὅλος,
 νὰ μάθῃ καὶ ν' ἀφοκρασθῇ,
 πῶς πιάνετ' ἡ ἀγάπη.

5 Ἀπὸ τὰ μάτια πιάνεται,
 καὶ 'ς τὴν καρδιά ριζώνει,
 καὶ κάνει ρίζαις καὶ κορφαίς,
 καὶ πράσινα κλωνάρια.

5. Τὸ παρὰ Θεοκρίτῳ «φράξιδ' αἰνὸν τὸν ἔρωτ', ὅθεν ἔλκετο» καὶ τὴν τοῦ ὅρου τὸ ἔρην».

- βγάνει λουλούδια κόκκινα,
 10 λουλούδια τῆς ἀγάπης,
 καὶ ᾽ς τὴν κορφή τῶν λουλουδιῶν
 μελίσσι ἀνθολογᾷ·
 τὸ μέλι τρώγ᾽ ἡ ἀρχοντιά,
 καὶ τὸ κερ' οἱ ἅγιοι.

Στροφή μετὰ τὸν α. στίχον «μικροπαντρεμένη μου», μετὰ δὲ τὸν β'. «μικραρραβωνιασμένη μου».

418. Η ΛΕΗΜΟΝΙΑ. (ΙΩΑΝΝ.).

Pass. 634. Νεοιλ. ἀνάλ. 101, 44. Λιανστρ. 48.

- Λεημονιάς ζητῶ λεημόνι ἓνα,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — τάχει ἄλλος μετρημένα·
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια δύο,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — οὐτ' ἓνα δὲ σοῦ δίνω·
 5 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια τρία,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — πούστη, δὲ σ' ἔχω χρεῖα.
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια τέσσερα,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — ποιὸς εἶσαι, καὶ ποῦ σ' ἔξερα·
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια πέντε,
 10 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — πὰρ' τὸ κερὶ καὶ φέγγε·
 λεημονιάς ζητῶ λεημόνια ἕξη,
 κι' αὐτὴ μοῦ ἔλεγε — φέγγε μ' ὅσῳ νὰ φέξη.

419. Η ΡΩΜΗΩΜΕΝΗ ΚΟΡΗ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Ἕνας δέντρος δυὸ κλωνάρια,
 κάθονταν δυὸ καλληκάρια,
 καὶ μιὰ κόρη ρωμηωμένη

3. Ἡ λίξις ρωμηωμένη παρεφάρη, νομίζομεν, ἐκ τοῦ ἔρωμένη.

κάθονταν ψηλά κ' ὑφαίνει.

- 5 — Κόρη μου, 'ς τὸν ἀργαλειό σου,
 μέ τὸ χέρι τὸ χρυσό σου,
 βάλε, πλέξε δυὸ ζωνάρια,
 γιὰ δυὸ ἄξια παλληκάρια.

— Παλληκάρια μ', σ' ἄλλη μάντρα

- 10 σύρτε γιὰ νὰ βρῆτε ὑφάντρα,
 τὶ ἀγαπῶ ἓνα παλληκάρι,
 ποῦ τὸ νοῦ μου θὰ μοῦ πάρη,
 μῆνες ἔχω ποῦ γυφαίνω,
 καὶ τὸν ὕπνο δὲ χορταίνω,
 15 χρυσῇ ζώνῃ νὰ φορέσῃ
 'ς τὴ λεβέντικὴ του μέση.

—ο—

420. Η ΔΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Νεοελ. ἀνέλ. 74, 8.

Μωρὴ Δροπολίτισσα,
 αὐτοῦ ποῦ πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 βάνεις τὴν τσούπρα σ' ὀμπροστά,
 φορεῖ τὸ φέσι τῆς στραβά.

- 5 Αὐτοῦ ποῦ πᾶς 'ς τὴν ἐκκλησιά,
 γιὰ μᾶς μετάνοια κάμε μιὰ,
 νὰ μὴ μᾶς πάρουν ἡ Τουρκιά,
 μᾶς γράψουν 'ς τὴ γενιτσαριά,
 καὶ μᾶς πᾶν εἰς τὸν κισλᾶ,
 10 ὥσάν τ' ἄρνιὰ τὴν Πασχαλιά.

Στροφή τοῦ 4. στίχου: «μωρὴ καυμένη» τοῦ δὲ β'. «ζηλεμένη».

Καὶ τοῦτο τὸ ᾄσμα εἶναι ἐκ τῶν ἀρχαίων, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ παιδομαζώματος.

—ο—

421. Η ΟΙΝΟΠΩΛΙΣ.

- Πέρα 'ς τὴν Ἀνατολὴν
καὶ 'ς τὴν Ἀντριάνα πόλιν,
πούλαγαν γλυκὸ κρασί,
κι' ὄλω Τοῦρκοι τῶπιναν,
5 τῶπιναν κ' ἐπλήροναν.
Κ' ἕνας παληοκόναρος
ἔπινε, δὲν πλέρονε.
— Δὸς μου, Τοῦρκε, τ' ἄσπρα μου
νὰ σοῦ δώσω μιὰ κυρά,
10 νάχ' ἀρμάθαις τὰ φλωριά.
— Δὲν τὴν θέλω τὴν κυρά,
νάχ' ἀρμάθαις τὰ φλωριά,
θέλω Βλάχ' ἀπ' τὰ βουνά,
πῶχει κόκκινη ποδιά.

Στροφή τοῦ α. στίχου: «μωρ' λεβέντη μ'» τοῦ δὲ β'. «γεια σου, μα-
τάκια μ' ὡμορφα».

—o—

422. Η ΚΑΤΑΡΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Θέλω γιὰ νὰ καταράστω
τὰ τρία Βιλαέτια,
τὴν Πόλη καὶ τὴ Μπογδανιά,
καὶ τὴν Βλαχιάν ἀντάμα.
5 Τῆς Πόλης τὰ κρασοπουλεῖα,
φωτιά νὰ μπῇ νὰ κάψῃ,
τῆς Μπογδανιάς τὰ πρόβατα,
ἢ βδέλλα νὰ τὰ πιᾶσιν,
καὶ τῆς Βλαχιάς τὰς ὡμορφαις
10 πανοῦκλα νὰ τὰς μᾶσῃ,
ὁποῦ μᾶς παίρνουν τὰ παιδιὰ,
μᾶς παίρνουν τοὺς λεβέντες,

καὶ μᾶς τοὺς στέλλουν γέροντες,
 ἔς τὸ δόλιο βιλαέτι.

423. ΤΟ ΑΣΤΡΙ.

Ἄπ' ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ
 κανένα δὲ μ' ἀρέσει,
 κ' ἐκεῖνο τ' ἄστρο τὸ λαμπρό,
 ποῦναι σιμὰ ἔς τὴν πούλια,
 6 νὰ τοῦχαν κάμποι φλάμπουρο
 κ' ἡ ἐκκλησιαὶς φανάρι.

Στροφή τοῦ α. στίχου: «ρηγο-ρηγοπούλά μου», τοῦ δὲ β'. «ρηγοπα-
 παδοπούλά μου».

424. Ο ΓΙΑΝΙΤΣΑΡΟΣ.

Ἐς τὴν πόρτα τοῦ Σαλονικιοῦ
 κάθεται ἓνας γιανίτσαρος,
 ἓνα γιανιτσαρόπουλο·
 κρατοῦσε καὶ ἔς τὰ χέρια του,
 6 μαλαμματένιον ταμπουρά.
 — Λάλει, καὶ μένε, ταμπουρά,
 νὰ ἰδοῦμε καὶ νὰ μάθωμε,
 πὺς ἄπερνάει τὸ φιλί.
 — Τῆς παντρεμένης δώδεκα,
 10 τῆς χήρας δεκατέσσερα,
 τοῦ κοριτσιοῦ τ' ἀνύπαντρου
 πέντε φλωριά Βενέτικα.

425. Η ΒΟΥΡΓΑΡΟΠΟΥΛΑ.

Δώδεκα χρόνους ἔκαμα
 ἔς τῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια ,
 χίλια φλωριά καζάντισα
 καὶ πεντακόσια γρόσια.
 * Καὶ μιὰ βραδυὰ τὰ ξόδεψα
 σὲ μιὰ Βουργαροπούλα.
 Δὲς μου, Βουργάρα μ', τ' ἄσπρα μου,
 δὲς μου καὶ τὰ φλωριά μου . . .

Στροφή μετὰ τὸ α. κῶλον ἐκάστου στίχου: «ντουλαμπεράκι μ' ἄμάν»,
 μετὰ δὲ τὸ β'. «γεια σου, Ρωμῆά μου».

426. Η ΧΟΡΕΥΤΡΙΑ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Σήμερα μέρα Πασχαλιά,
 σήμερα πανηγύρι,
 κι' ὅλαις ἡ κόραις σιάζονται,
 εἰς τὸ χορὸ νὰ βγοῦνε.
 5 Για φέρτε τὰ στολίδια μου,
 γιὰ φέρτε τὸ γυαλί μου,
 νὰ στολιστῶ, νὰ γυαλιστῶ
 νὰ βγῶ σὰν περδικοῦλα,
 νὰ πᾶω νὰ στρώσω τὸ χορὸ
 10 κάτω ἔς τὸ μεσοχωρι,
 νὰ σκόνω τὰ ματάκια μου
 νὰ ρίχν' ἀστροπελέκια,
 νὰ κάμω Τούρκους νὰ σφαγοῦν,
 Ρωμηοὺς ν' ἄλλοπιστήσουν,
 15 νὰ κάμω τὸν Μεχμέταγα
 νὰ χάσῃ τὰ δευτέρια,
 νὰ κάμω τὸν πρωτόπαπα
 νὰ χάσῃ τὰ πασχάλια.

VIII. ΕΛΕΓΕΙΑ, Η ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ. ¹

427. ΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΡΧΗΝ. (ΠΑΡΓ.).

- Ἡ ἀφεντιά του κίνησε καὶ θέλει νὰ πηγαῖν,
 κι' ἄς τὸν παρακαλέσωμεν ἢ ἀδερφαῖς κ' ἢ μάναις,
 κι' αὐταῖς ἢ καλοπάντρευταις καὶ μαραμμέναις χήραις,
 νὰ πάῃ ἀπὸ ταις ἐκκλησιαῖς καὶ τ' ἅγια Μοναστήρια.
⁵ νὰ σύρῃ μιὰ στριγκιὰ φωνὴ ν' ἀκούσῃ ὁ κάτω κόσμος·
 «Παιδιά, σᾶς κλαῖν ἢ μάναις σας, ἀδέρφια, ἢ ἀδερφάδες,
 «ἄντρες, σᾶς κλαῖν τὰ ἡταίρια σας, σᾶς κλαῖνε τὰ παιδιὰ σας».
 Θέ' μου, καὶ ποῦ νὰ βρίσκεται ὁ πεθαμένος κόσμος;
 Ὅτ' ὁ κάτω κόσμος βρίσκονται, 'ς τὴν πλάκα καὶ 'ς τὸ χῶμα,
¹⁰ καὶ γέονται τὸν κουρνιαχτό, τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι.
 Κόσμε γλυκέ, κόσμε πικρέ, κόσμε φαρμακωμένε,
 θὰ σ' ἀποχαιρετήσουνε κι' ὡμορφοὶ κι' ἀντρεωμένοι·
 κόσμε, καὶ ποῖος θὰ σὲ χαρῇ, καὶ ποῖος θὰ σὲ κερδέσῃ;
 Θὰ σὲ κερδέσουν τὰ βουνά, θὰ σὲ χαροῦν οἱ κάμποι,
¹⁵ γιατί ὁ κόσμος εἶν' δεντρὶ κ' ἐμεῖς τ' ὀπωρικὸ τοῦ
 κι' ὁ Χάρος ποῦ εἶν' ὁ τρυγητῆς μαζώνει τὸν καρπὸ τοῦ.

¹ Πλεῖστα Ἑπειρωτικὰ μοιρολόγια εὗρίσκει τις ἐν τῇ ἀξιολόγῳ συλλογῇ τοῦ Κ. Γ. Χασιώτου, ἀλλ' οὐδὲν ἐξ ἐκείνων, συνειλεγμένων ὄντων ἐν Ζαγορίῳ, ὁμοιάζει τὰ ἐν τῇ παρούσῃ. Οὐδὲν ἐπίσης ὁμοιάζει καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Κ. Ι. Παγούνη ὑποβληθέντα εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμα.

Τὸ μέγα ὕψος τῆς ἐν τοῖς μοιρολογίοις, ἢ ἄσμασι τοῦ Χάρωνος, φαντασίας ἀναγνωρίζων ὁ Goethe, ἀπεφάνθη ὅτι οὐδὲν τῶν τῆς δημοτικῆς Ἑλλην. ποιήσεως ἁσμάτων δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς αὐτά.

Σημειωτέον ὅτι τὰ μοιρολόγια ἐν Ἑπείρῳ, ὡς καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ Ἑλληνικῇ χώρῃ, ἄδονται μόνον ὑπὸ γυναικῶν.

428. ΕΙΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΡΧΗΝ ΤΑΦΕΝΤΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Γιὰ κάτσετε τριγύρω μου νὰ ἰδοῦμε ποῖς μᾶς λείπει!
 Μᾶς λείπει ὁ κάλλιος τοῦ σπιτιοῦ, τῆς φαμιλιαῆς ὁ πρῶτος,
 ποῦ ἦταν ἔς τὸ σπίτι φλάμπουρο, ἔς τὴν ἐκκλησιὰ φανάρι·
 τὸ φλάμπουρο τσακίστηκε καὶ τὸ φανάρι ἐσδύσθη.
 5 Τί στέκεστ', ὄρφανὰ παιδιὰ, σὰν ξένοι, σὰν διαβάταις,
 καὶ δὲν λαλεῖ τ' ἀχεῖλί σας σὰν ἄγριο χελιδῶνι,
 καὶ δὲν τρεχοῦν τὰ μάτια σας σὰν σιγαλὸ ποτάμι,
 τὰ δάκρυα λίμνη νὰ γενοῦν, νὰ βγῇ μιὰ κρύα βρύση,
 γιὰ νὰ νιφτοῦν οἱ ἀνιφτοι, νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι!

—ο—

429. ΕΙΣ ΟΙΚΟΔΕΣΠΟΙΝΑΝ.

Τ' εἶν' ὁ ἀχὸς π' ἀκούεται κ' ἡ ταραχ' ἡ μεγάλη!
 μήνα σὲ γάμο γένεται, μήνα σὲ πανηγύρι;
 Νοικοκυρὰ συντάζεται ἔς τὸν ἄδῃ νὰ πηγαίνῃ·
 ἀνασχυράει τὰ σπίτια τῆς, κρεμάει τὰ κλειδιὰ τῆς,
 5 παίρνει λαμπάδες κίτριναις, κρᾶζει μοιρολογίστραις,
 καὶ τρέχουν κ' ἡ γειτόνισσαις, κ' ἡ χαροχτυπημέναις,
 ποῖα ἔχει λόγῳ νὰ τῆς πῇ, ποῖα γράμμα νὰ τῆς δώσῃ,
 ποῖα ἔχει νειὸν ξεστόλιστον τοῦ στέλνῃ τὰ στολίδια,
 ποῖα ἔχει νειὸν ξαρμάτωτον τοῦ στέλνῃ τ' ἄρματά του.
 10 Γράψτε, μανάδες, ἔς τὰ παιδιὰ, γυναῖκες, εἰς τοὺς ἄντρες,
 ταῖς πίκραις σας, τὰ πάθηα σας καὶ τὰ παράπονά σας.

—ο—

430. ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΣΥΖΥΓΟΝ.

Σταματ. Ε. 7. Δελ. 151.

Παρακαλῶ σε, χάρε μου, καὶ διπλοπροσκυνῶ σε,
 τὸν νειὸν αὐτὸν ποῦ κάλεσες μὴ τὸν παρακρατήσης,
 τί ἔχει γυναῖκα πάρα νειὰ καὶ χήρα δὲν τῆς πρέπει·

- νὰ περπατήσῃ γλήγωρα τῆς λέν γυρεύει ἄντρα,
 5 νὰ περπατῇ σιγαληνὰ τῆς λένε καμαρόνει·
 κ' ἔχει καὶ τρυφερὸ παιδί, παιδί 'ς τὴ σαρμανίτσα.
 — Ἐγὼ δὲν εἶμ' ἡ μάνα του, δὲν εἶμ' ἡ ἀδερφή του,
 ἐγὼ εἶμ' ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀραχνιασμένης πέτρας,
 καὶ τρώγω νειούς, καὶ τρώγω νειαῖς, καὶ τρώγω παλληκάρια,
 10 τρώγω νυφάδες μὲ φλωριά, νειογάμπρους μὲ στεφάνια·
 σαράντα μέραις τὸν κρατῶ τὸν πεθαμέν' ἀκέρηον,
 κι' ἀπ' ταῖς σαράντα κ' ὕστερα ἄρμους ἄρμους χωρίζει.

—ο—

431. ΕΙΣ ΥΙΟΝ.

- Σοῦ κρέν' ἡ μάνα σου, δὲν 'κοῦς; οἱ φίλοι σου, δὲν κρένεις;
 — φυσάει ἀγέρας, δὲν γροικῶ, βροχ' εἶναι καὶ δὲν βλέπω,
 εἶναι κι' ἀντάρα σύγνεφο καὶ δὲν καλογνωρίζω.
 — Θέ' μου, καὶ πάψε τὴ βροχή, σκάρπισε τὴν ἀντάρα,
 5 νὰ ἰδοῦνε τὰ ματάκια του, ν' ἀκούσουνε τ' αὐτιά του,
 ν' ἀναίξῃ τ' ἀχειλάκι του τῆς μάνας του νὰ κρήνῃ!

—ο—

432. ΕΤΕΡΟΝ.

- Ἐσύ, παιδί μ', ἐκίνησες νὰ πᾶς 'ς τὸν κάτω κόσμο,
 κι' ἀφίνεις τὴ μανούλα σου πικρή, χαροκαμμένη·
 παιδάκι μου, τὸν πόνο σου, ποῦ νὰ τὸν ἀπηθώσω,
 ποῦ κι' ἂν τὸν ρίξω τρίστρατα, τὸν παίρνουν οἱ διαβάταις,
 5 κι' ἂν τὸν ἀφήσω 'ς τὰ κλαριά, τὸν παίρνουν τὰ πουλάκια·
 ποῦ νὰ βαλθοῦν τὰ δάκρυα μου γιὰ τὸν ξεχωρισμὸ σου;
 ἂν πέσουνε 'ς τὴ μαύρη γῆς, χορτάρι δὲ φυτρώνει,
 ἂν πέσουνε 'ς τὸν ποταμό, ὁ ποταμὸς θὰ στύψῃ,
 ἂν πέσουνε 'ς τὴ θάλασσα, πνίγονται τὰ καράδια,
 10 κι' ἂν τὰ σφαλίσω 'ς τὴν καρδιά γλήγωρα σ' ἀνταμόνω.

—ο—

433. ΕΤΕΡΟΝ, ΕΙΣ ΥΙΟΝ ΑΡΤΙ ΘΑΝΟΝΤΑ.

Χρυσ. Τόμ. Α, 514. Schmidt, 172, 33.

Μ' ἔμασε, γυέ μ', ὁ πόνος σου, μ' ἐπνίξεν ὁ καῦμός σου!
 — Σ' ἔμασε, μάνα, ὁ πόνος μου, σ' ἐπνίξεν ὁ καῦμός μου;
 ἐσὺ τῇ στρατά ξέρεις τὴν, τὸ μνημῆμά μ' τὸ γνωρίζεις,
 κάμε τὰ χέρια σου τσαπιά, τὴν πλάκα παραμέρα,
 • καὶ τράβα τὸ μαντύλι μου ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου,
 κι' ἂν μ' εὖρης ἀσπροκόκκινον, σκύψε κι' ἀγκάλιασέ με,
 κι' ἂν μ' εὖρης μαῦρον κι' ἀραχνόν, τράβα καὶ σκέπασέ με·
 'Σ ταῖς τρεῖς πῆρα κι' ἀράχνιασα, εἰς ταῖς ἐννῆα μυρίζω,
 κι' ἀπ' ταῖς σαράντα κ' ὕστερα ἄρμους ἄρμους χωρίζω.

434. ΕΤΕΡΟΝ.

Πέρα 'ς ἐκεῖνο τὸ βουνό, ποῦναι ψηλὸ καὶ μέγα,
 ὁπῶχει ἀντάρα 'ς τὴν κορφή καὶ καταχνιά 'ς τὴ ρίζα,
 ἐκ' εἶναι τ' ἀγριαμάραντο καὶ ἄλλα δυὸ βοτάνια,
 καὶ τρῶν τ' ἀλάφια καὶ ψοφῶν, τ' ἀρκούδια κ' ἡμερόνουν·
 • ἐκεῖ, μανοῦλά μ', ν' ἀνεβῆς, ναύρῃς τὰ τριά βοτάνια,
 καὶ νὰ τὰ φᾶς, μανοῦλά μου, γιὰ νὰ μὲ λησμονήσης.
 Ὅμοιόν τι ἀπαντᾷ παρὰ Θεοκρίτῳ (Εἰδύλ. Β'):

Ἄ' Ἱππομανὲς φυτόν ἐστι παρ' Ἀρκάσι, τῷ δ' ἔπι πᾶσαι
 αὐαὶ πῶλοι μαινόνται· ἂν ὤρεχ, καὶ θοὰ ἵπποι,

435. ΕΙΣ ΘΥΓΑΤΕΡΑ.

Γιὰ πές μου, πές μου, κόρη μου, πότε νὰ σὲ παντέχω·
 νὰ σὲ παντέχω ξάμηνον, νὰ σὲ παντέχω χρόνον;
 εἶναι πολὺ τὸ ξάμηνον, ἄσωτος εἶν' ὁ χρόνος!
 — Μάνα μ', ἂν ἦταν ξάμηνον, μάνα μ', ἂν ἦταν χρόνος,
 • θὰ ἦταν ὀλίγον τὸ κακό, λίγο καὶ τὸ φτουροῦσες.

Ἐγώ, μανουλά μ', νὰ σοῦ εἰπῶ πότε νὰ μὲ παντέχης
 ἔταν νὰ στύψῃ ἡ θάλασσα νὰ γένη περιδῶλι,
 ὅταν ἀνθίσῃ ὁ ξέρακας καὶ βγάλῃ νειὰ βλαστάρια,
 'κὶ' ἔταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καὶ γένη περιστέρι!

—ο—

436. ΕΤΕΡΟΝ.

Μήνα εἶσαι, κόρη μου, μικρή, νάχης καὶ μικρὸν πόνον;
 ἦσουν καλὴ ἀπ' ταῖς καλαῖς κὶ' ἀπὸ ταῖς διαλεγμέναις,
 ἦσουνε 'ς τὸ σπιτάκι σου στύλος μαλαμματένιος,
 καὶ 'ς τὸ γλυκὸ τ' ἀηταῖρί σου καράβι ἀρματωμένο,
 ἦσουνε 'ς τὰ παιδάκια σου Μάης μὲ τὰ λουλούδια,
 ἦσουν καὶ 'ς τὴ μανούλα σου κασσέλα κλειδωμένη,
 ἦσουν τιμὴ τῆς γειτονιάς καὶ τοῦ χωριοῦ καμάρι.

—ο—

437. ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΗΝ.

Ἄν τῶξερ', ἀδερφοῦλά μου, πῶς τῶχες νὰ πεθάνης,
 'ς τὴν Πόλ' νὰ στείλῳ γι' ἄλογο, 'ς τὴ Βενετιά γι' ἀμάξι,
 νὰ στείλῳ καὶ 'ς τὴν Κόριθο νὰ φέρῳ τοὺς μαστόρους,
 νὰ πελεκήσουν μάρμαρα, νὰ φκιάσουν τὸ κιβοῦρι.
 Μαστόροι, φκιάστε το μακρὺ, πλατὺ, καμαρωμένο,
 νὰ στέκῃ ὀρθὴ νὰ ζώνεται, νὰ στέκῃ διπλοπόδι,
 καὶ 'ς τὴ δεξιὰ της τὴ μεριὰ ἀφῆστε παραθύρι,
 νὰ γλέπη πότ' εἶν' ἀνοιξη, πότ' εἶναι καλοκαῖρι,
 πότε λαλοῦνε τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξης τ' ἀηδόνια.

Ἡ τοιχότη τῆς Κορίνθου μνεῖξ ἐνταῦθα, μὴ ἄρᾳ γε ὀφείλεται εἰς
 διχσωζομένην παρχόδοσιν περὶ τῆς ἀρχαίας καλλονῆς καὶ μεγαλοπρε-
 πείας τῆς πόλεως ἐκείνης;

—ο—

8 Ξέρακας, ὁ ἀποξηρανθεὶς κορμὸς δένδρου.

438. ΕΙΣ ΑΝΔΡΑ.

Ἐξήντα χρόνια πέρασα ἔς αὐτὸν τὸ μαῦρον κόσμον,
 κι' ἄνθρωπον δὲν φοβήθηκα, ἄνθρωπον δὲν ψηφοῦσα,
 καὶ τώρα χέρια καὶ κορμὶ μου τρέμουν καὶ ριγόνω,
 τί ἀκούω φκιάρια νὰ χτυπᾶν, ἀκούω τσαπιά νὰ σκάφτουν,
 5 κι' ἀκούω καὶ τὰ σήμαντρα νὰ κρίζουν τ' ὄνομά μου.
 Νὰ γένουν τὰ τσαπιά γυαλιά, τὰ φκιάρια νὰ ραγίσουν,
 καὶ τὰ πικρὰ τὰ σήμαντρα ἀπὸ ψηλά νὰ πέσουν!

439. ΕΙΣ ΝΕΟΝ.

Mare. II, 84. Σταματ. Ε, 11. Legr. 286,128.

Ἐλᾶτε, μάναις κι' ἀδερφαίς, καὶ μαραμμένα ἡταίρια,
 νὰ κλάψουμε, νὰ χύσουμε ὅλαις ἀπῶνα δάκρυ,
 ποτάμι γιὰ νὰ κάμουμε θολὸ καὶ βουρκλωμένο,
 γιὰ νὰ διαβοῦν τὰ δάκρυα μας, νὰ πᾶνε μέσ' τὸν Ἄδη,
 5 γιὰ νὰ νιφτοῦν οἱ ἄνιφτοι, νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι,
 νὰ πλύνουν τὰ μαντύλια τοὺς ἢ νειαῖς κ' ἢ μαυροσμιμάταις,
 καὶ νὰ λιανοξουραφιστοῦν ἄντρες καὶ παλληκάρια.
 Φωνάζετε τοῦ αὐτοῦ τοῦ νειοῦ, ποῦ κίνησε καὶ πάγει,
 νὰ χαιρετήσ' ὅλαις ταῖς νειαῖς, τοὺς νειοὺς νὰ τς ἀγκαλιάσῃ,
 10 κι' αὐτὰ τὰ παιδοκρίτσα νὰ τὰ γλυκοφιλήσῃ.

ΙΧ. ΔΙΑΦΩΡΑ.

440. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΜΑΙΟΥ.

Marc. II, 372. Pass. 310. Σταματ. 3.

Ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης ὁ μῆνας,
 ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα, Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα·
 Ἀπρίλη, ρόδα φόρεσες, Μάη μου κανακάρη,
 ὅλον τὸν κόσμον γιόμισες μ' ἄνθη καὶ μὲ λουλούδια,
 κ' ἐμένα μ' ἐπερίπλεξες ἔς τῆς κόρης ταῖς ἀγκάλαις.
 Ἐμήνυσέ μου ἡ λυγερή, ἐμήνυσέ μου ἡ κόρη,
 νὰ πάω νὰ δώσω τὸ φιλὶ πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
 πρὶν κατεβάσῃ ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ὄντ' ἄδρεχ' ἐγὼ πηγαινα κί' ὄντ' ἄπαψεν ἐκ' ἤμουν,
 κί' ὄντα λιανοψιχάλιζε τὸ καρυοφύλλι ἐβγῆκε.
 Ἀνοιξτε τὸ πουγγάκι σας τὸ μαργαριταρένιο,
 κί' ἂν ᾔναι γρόσια δόστε μας, κί' ἂν ᾔναι καὶ παράδες,
 κί' ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί, δόστε μας νὰ τὸ πιοῦμε.

— 0 —

13. Κί' ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί,

«... ὅσα δ' ἄγγεα μεστὰ μὲν εἴσι,
 καρβαίη δ' αἰεὶ... κτλ.» (Ὅμηρ. ἐπίγρ. XV. 1.)

ἐν χρήσει παρ' ἀρχαίοις ἐπὶ ὁμοίων ᾠδῶν.

441. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΠΕΡΠΕΡΟΥΝΑΝ, Η ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΒΡΟΧΗΝ.

Sand. 110. Marc. II, 214 καὶ 216. Pass. 311-313.

Περπερούνα περπατεῖ, περπατεῖ καμαρωτῇ, καὶ τὸν Θιὸν παρακαλεῖ γιὰ νὰ στείλῃ μιὰ βροχή, 5 μιὰ βροχή καλὴ καλὴ, γιὰ ν' ἀνθίσουν τὰ λιβάδια, νὰ φυτρώσουν τὰ σιτάρια, νὰ μεθύσουν τ' ἀμπελάκια νὰ καρτίσουν σταφυλάκια· 10 μπάραις, μπάραις τὰ νερά ἔς τὰ χωράφια τὰ ξερὰ,	κάθ' ἀστάχῳ ἓνα ταγάρι κάθε κλῆμα ἓνα πιθάρι· εἰς τοὺς κάμπους μας χαραῖς; 15 ἢ βραγιαῖς τοὺς νοτεραίς, τὰ κρασιά μας σὰν νερό, τὰ γεννήματα σωρό, γιὰ νὰ χαίρωντ' οἱ φτωχοὶ βάνοντάς τα ἔς τὸ σακκί, 20 νὰ βογκάῃ ὁ μυλωνᾶς καὶ νὰ σκάζῃ ὁ ἀλευράς.

— 0 —

442. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΧΕΛΙΔΩΝΩΝ.

Marc. II, 178. Kind. (Anth.), 72. Sand. 160. Tomas. 280. Faur. II, 256.

Pass. 305-307. Xασ. 191, 2-3. Πανθ. T. ζ'. 450 καὶ T. K. 112.

Χελιδονάκι μου γοργό, πούρθεσ ἀπ' τὴν ἔρημο, τί καλὰ μᾶς ἤφερες; — Τὴν ὑγείᾳ καὶ τῇ χαρᾷ 5 καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά. Μάρτη, Μάρτη, χιονερὲ	καὶ Ἀπρίλῃ βροχερῇ, τὰ πουλάκια κελαδοῦν, τὰ δεντράκια φύλλ' ἀνθαῶν 40 τὰ πουλάκι' αὐγὰ γεννοῦν κι' ἀρχινᾶν νὰ τὰ κλωσποῦν.

Περὶ τῶν ὥδων τούτων ποιοῦμεθα διὰ μακρῶν λόγον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀνεκδότῳ «Ἐθιμογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου». Πάντες οἱ περὶ τῶν δημοτῶν ἡμῶν ἐθίμων καὶ ἄσμάτων γράψαντες, ὁμοφώνως ἀνομολογοῦσι τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα τῶν ἀνωτέρω ὥδων πρὸς τὰς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν ἐθιζομένους παρ' ἀρχαίοις. Τὸ χελιδόνισμα ὀνομάζει ὁ

1-3 «Ἡλθ' ἤλθε χελιδὼν
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἐνιαυτούς.....» (Ἀθην. VIII, 360, 6'.)

Fauriel (H, 247) αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν δημῶδες ἐν πάτῃ Ἑλληνικῇ χώρῃ ᾤσμεν, οὕτινος τὸν τύπον ἀνευρίσκει τις ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ ποιήσει. — Ἡ δὲ περπεροῦντα ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς τελετάς τῶν Ἑλευσινίων μυστηρίων, ἣ κατ' ἄλλους, πρὸς τὰς Περιφέρειας, πομπὰς στελλομένους εἰς Δῆλον. (Βλ. καὶ Νεοελ. ἀνάλ. Περικασσοῦ, φύλ. ς'. 354—374).

—o—

443. ΤΟ ΤΑΞΙΜΟΝ.

Ζαμπ. 649, 63. Pass. 587. Αἰλ. 109, 80. Σταματ. 15. Μανασσίδ. 10. Νισελ. ἀνάλ. 93, 29.

Ἐνα μικρὸ Τουρκόπουλο τοῦ Βασιλῆως ριτζίαλι,
 μιὰ Ρωμηοπούλ' ἀγάπησε, κ' ἐκείνη δὲν τὸν θέλει·
 παίρνει τὰ ὄρη ἀπ' ὀμπροστὰ καὶ τὰ βουνά 'πὸ πίσω,
 προφτάνει μπαίνει σ' ἐκκλησιά καὶ κάνει τρεῖς μετάνοιαις,
 — Ἀφέντη μ', ἈΓ-Γιώργη μου, γλύσε μ' ἀπὸ τὸν Τοῦρκο,
 νὰ φέρνω λίτραις τὸ κερί καὶ λίτραις τὸ λιβάδι,
 καὶ μὲ βουβαλοτόμαρο νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Ἐσχίστηκ' ἓνα μάρμαρο καὶ μέσα ἐκρύφθ' ἡ κόρη.
 Νά το καὶ τὸ Τουρκόπουλο πῶφτασε καβδαλάρης,
 10 ὅς τὴν ἐκκλησιά ξεπέξεψε καὶ τὸ σταυρό του κάνει,
 — Ἀφέντη μ', ἈΓ-Γιώργη μου, δεῖξέ μου ποῦν ἡ κόρη,
 νὰ φέρω ἀμάξι μὲ κερί, ἀμάξι μὲ λιβάδι,
 καὶ μὲ τὴν καραβόβαρκα νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Τὸ μάρμαρον ἐσχίστηκε κ' ἐφάνηκεν ἡ κόρη·
 15 κ' ἐβγαλ' ἡ κόρη μιὰ φωνὴ ψηλὴν ὅσωμποροῦσε
 — ἀκοῦστε, ὄρη καὶ βουνά, χώραις καὶ βιλαέτια,
 ὁ ἅγιος μ' ἐπρόδωκε γιὰ τὸ πολὺ τὸ τάμμα.

—o—

444. ΟΙ ΝΑΥΜΑΧΟΙ ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ.

Tomas. 434. Pass. 192.

Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ τρεῖς ἀπ' τ' Ἅγιον ὄρος,
 καράδι ν' ἐσκαριώσανε σ' ἓνα βαθὺ λιμνῶνα·

- βάνουν κατάρτια μπρούζινα, ἀντέναις σιδερέναις,
 βάνουν σχοιν' ἀλυσιδωτά, πανιά ζωγραφισμένα,
 βάνουν 'ς τὴν πλώρη τὸ Σταυρό, 'ς τὴν πρύμνη τὸ Βαγγέλιο,
 καὶ τὴν κυρὰ τῇ Δέσποινα 'ς τὸ μεσινὸ κατάρτι.
 Σὰν νύφη χρυσοστόλιστη 'ς τὰ πέλαγα γυρνάει,
 ναύρῃ καράβια Τούρκικα, ναύρῃ τοὺς Μπαρμπάρεζους.
 Μιᾶ Κυριακῇ, μιᾶ ταχυνῇ, ἀπ' ὅξ' ἀπὸ τὴν Κρήτη,
 10 τρία καράβια Τούρκικα τὸ βάλανε 'ς τὴ μέση,
 — Μάϊνα, καράβι, τὰ πανιά, μάϊνα καὶ ρίζ' τα κάτου·
 — Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά καὶ δὲν τὰ ρίχνω κάτου,
 δὲν εἶμαι κόρη λυγερὴ νὰ λύσω τὰ μαλλιά μου,
 εἶμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένο,
 15 'ς τὴν Πόλη καὶ 'ς τὴ Βενετιά μ' ἔχουν ζωγραφισμένο.
 Ἐλάτε δέκ' ἀπὸ μπροστὰ καὶ δώδεκ' ἀπὸ πίσω,
 καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴν ἄλλη,
 νὰ ἰδῇτε τὰ κανόνια μου, νὰ ἰδῇτε τ' ἄρματα μου.
 Μιὰ μπαταριά τοὺς βρόντισε, μιὰ μπαταριά ταὺς ἔχει,
 20 γιομίζ' ἢ θάλασσα πανιά, ἀντέναις καὶ κατάρτια.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀναφέρεται ἴσως εἰς ἱστορικόν τι συμβάν καλογῆρων
 νυκτικῶν, οἵτινες ἐπιβάνοντες πολεμικοῦ πλοίου πεοιήρχοντο τὸ Αἰ-
 γαῖον πρὸς καταδιώξιν πλοίων ὀθωμανικῶν.

445. Η ΣΥΡΟΠΟΥΛΑ. (ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ).

- Σωπάτε, ὅλα τὰ βουνά, καὶ μὴν παραπονιέσθε·
 κ' ἐγὼ βουνὸν ἤμουν μιὰ βολὰ καλλεῖτερ' ἀπὸ τ' ἄλλα·
 κ' ἐχόρευαν 'ς ταῖς ρίζαις μου Βουργάροι κ' ἀντρεωμένοις
 μπροστὰ; μπροστὰ ν' ἦ ἀρχοντιά, πίσω τὰ παλληκαρία,
 5 καὶ πρὸς τὰ δέξια τοῦ χοροῦ χόρευε ἡ Συροπούλα,
 κ' ἔλαμπαν τὰ μανίκια της, κ' ἄστραφ' ἡ τραχηλιά της.
 Ὁ Βασιλεὺς διαβαίνοντας τὴν εἶδε νὰ χορεύῃ,
 — Θέ' μου, νᾶμουν κ' ἐγὼ Ρωμῆς, νᾶμουν καὶ βαφτισμένος,
 νὰ ζύγωνα, νὰ πιάνομουν 'πὸ Συροπούλας χέρι.

- 10 — Σάν τί μέ βρίζεις, Βασιληά, σάν τί μέ διατημάζεις;
 ἀντρα ἄω ἄω καλλεύτερον, καὶ κάλλιον ἀπὸ σένα.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ὥραίξ αὕτη Συροπούλα εἶναι ἡ σύζυγος τοῦ ἐν τῷ 66 ᾄσματι Σύρου, ἡ τοῦ ἐν τῷ 481 ὑποτιθεμένου υἱοῦ αὐτοῦ Συροπούλου. Ἄλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἀπαντᾷται οἰκογένεια Συροπούλου διαπρέπουσα μεταξὺ τῶν εὐγενῶν οἰκων, δύναται τις καὶ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ᾄσμα τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθόσον ἄλλως τε ἀνεξήγητος ἀποδίδει καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀνέμιξις Βασιλέως διαβχίνοντος κτλ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀξίξ σημειώσεως εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ μνεῖξ Βουργάρων, ἥτις πρέπει ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοτικὴ παρᾶδοσις περὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Βουλγάρων ἐν Ἡπείρῳ, παρᾶδοσις ἄλλως λίαν σπανίως ἀπαντωμένη.

—o—

446. Η ΗΛΙΟΓΕΝΝΗΤΗ ΚΑΙ Ο ΧΑΝΤΣΕΡΗΣ.

- Ὁ Χαντσερῆς ἐκίνησε, πῆγε νὰ κυνηγήσῃ
 κ' ἐγύρισε ἔς τὸ σπίτι του δίχως καρδιά καὶ κρίσι.
 — Μάνα, ἡ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μάνα καὶ τὸ κεφάλι,
 μάνα, κί' ἀστέρας μ' ἐπιασε καὶ θὲ νὰ σκάσ' ὡς βράδυ.
 5 — Οὐτ' ἡ καρδιά σου σὲ πονεῖ, οὔτε καὶ τὸ κεφάλι,
 μόν' εἶδες τὴν Ἡλιόγεννη, σ' ἤρρε μεγάλη ζάλη.
 Νὰ στείλω τοὺς γραμματικούς, νὰ στείλω δεσποτάδες,
 νὰ πᾶν νὰ γράψουν τὰ προικιά, νὰ στείλω κί' ἀφεντάδες.
 Ἐπῆγαν κ' ἐτσιοκάνισαν τοῦ ἀφεντὸς τὴν πόρτα.
 10 Κάθονταν ἡ Ἡλιόγεννη μὲ πεντακόσιαις σκλάβαις,
 κί' ἄλλαις φοροῦνε κίτρινα κί' ἄλλαις φοροῦν γαλάζια,
 γαλάζια, καταγάλαζα, λογιοῦντ' ἀρχοντοπούλαις.
 κ' ἐκείνη τοὺς ἐρώτησε ποιοὶ εἶναι καὶ τί θέλουν.
 — Μᾶς ἔστειλεν ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ σὲ πάρῃ.
 15 — Δὲ θέλω τὸ κορμάκι του κούτσουρο ἔς τὴν αὐλή μου

4. Ἀστέρας, τὸ καὶ λαγγόνι ἢ φλάτο ἄλλαχού τῆς Ἡπείρου λεγόμενον, κόνος θριμύς ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐν Μήλῳ λέγεται γαστέρας ὁ κόνος τῆς κοιλίας.

- νὰ καλλιγώνουν τ' ἄλογα, νὰ δένουν τὰ μουλάρια·
 δὲ θέλω τὰ ματάκια του ταῦ κάστρου μου μα σ γ κ ἄ λ ι α.
 Σᾶν τ' ἄκουσεν ὁ Χαντσερῆς πολὺ τοῦ κακοφάνη·
 φορτώνει μούλα με φλωρὶ ἔς τὴ μάγισσα τὴν πάνει,
 30 καὶ σᾶν τὸν εἶδ' ἡ μάγισσα τὸν καρδιοχτυπημένο,
 ποῦχε τὴ λύπ' ἔς τὸ πρόσωπο καὶ τὸ χτικιὸ γραμμένο,
 τὸν ἔρωτᾷ ἡ μάγισσα, τὸν ἔρωτᾷ, τοῦ λέγει,
 — Μῆνα οἱ κλέφτες σῶκαψαν τὰ σπάρτα καὶ τὸ κάστρο;
 τὸν ἀδερφὸ μὴ σῶσφαξαν τὸν πολυαγαπημένο;
 35 — Οὔτε τὰ κάστρα μῶκαψαν, κ' ἐγὼ ἀδερφὸν δὲν ἔχω,
 μόν' εἶδα τὴν Ἡλιογέννη, θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 — Σῦρε, ξυρίσου φράγκικα καὶ ντύσου ἔς τὰ γυναικεία
 καὶ σῦρε καὶ τσιοκάνισε τὴν ἐδική της πόρτα.
 — Ἡοιὸς εἶσαι; ποιὸς τσιοκάνισε τὰ σίδερα τῆς πόρτας;
 40 — Ἐγὼ εἰμ' ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο·
 μ' ἔστειλεν ἡ μανοῦλά μου χρυσὸ πλουμπὶ νὰ μάθω.
 — Καλῶς ἦρθες, ξαδέρφη μου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο.
 Τὴν φίλησε γλυκὰ γλυκὰ, σφιχτὰ τὴν ἀγκαλιάζει,
 κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνοντας ψηλὰ τὴν ἀνεβάζει.
 45 Ἄρχισε καὶ τῆς ἔδειχνε χρυσὸ πλουμπὶ νὰ μάθῃ,
 μόνε φωτιά τῆς ἄναψε, ποτὲ δὲν τὸ εἶχε πάθει·
 καὶ τὸ πλουμπὶ σὰν σκόλασε τῆς ἔδωκε τὴ ρόκα.
 — Κακὸ ζακόνι πῶχετε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ χώρα,
 ὀλημερίτσι τὸ πλουμπὶ κι' ἀπὸ βραδὺς τὴ ρόκα!
 50 Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυσε καὶ πῆρε νὰ σκοτίσῃ
 κι' ὁ Χαντσερῆς δὲ φάνηκε σὰν μόσχος νὰ μυρίσῃ,
 με τὰ λιανοκουτάβια του τοὺς κάμπους νὰ γεμίσῃ.
 — Ἐνύχτωσ', Ἡλιογέννητη, πῆρε νὰ σκοταδιάσῃ,
 πάνουν οἱ κοῦκκοι ἔς τὰς φωληαῖς καὶ τὰ θεριά ἔς τὰς κοίταις,
 55 κ' ἐγὼ τὸ ἔρημο· πουλὶ ποῦ θέ νὰ μείνω βράδυ;
 — Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, καίμασαι με τὰς δούλαις.

30. Ἐκ τούτου ἔμεινε καὶ ἡ ἐν Ἰωαννίνοις γνωστὴ παροιμία «ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο» λεγομένη ἐπὶ μακρυνῆς καὶ ἀμφιβόλου συγγενείας.

- Ἐγὼ εἶμαι βασιληῶς παιδὶ καὶ βασιληῶς ἀγγόνι,
καὶ τώρα καταντήθηκα νὰ κοιμηθῶ μὲ δούλαις;
- Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, θὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.
- 50 Σὰν κοιμηθήκανε τὰ δυό, κι' ὁ ἥλιος δυὸ σαῖταις
πέρασε τὰ ψηλὰ βουνά, κ' ἔλυωσε καὶ τὴν πάχνη,
ὁ Χαντσερῆς σηκώθηκε 'ς τὴ μάνα του νὰ πάη.
— Μάνα, γιὰ δέσε τὰ θεριά, μάν', ἀνοιξε ταῖς θύραις,
πὶ θάρβ' ἡ Ἡλιογέννητη νύφη σου γιὰ νὰ γένη·
- 65 — Σύρε, παιδί μου, ἡσύχασε κ' ἐγὼ θὰ τὰ τοιμάσω
δλα τὰ χρειαζούμενα καὶ θὰ τὴν καρτερέσω.
Ἡ κόρη σὰν κατάλαβε ποῦ ἡ φλόγα τῆς καρδιάς της
ἄλλος ἀπὸ τὸν Χαντσερῆ δὲν ἔμπορει νὰ τὴ σβύσῃ,
ἄρχισε νὰ παραλαλῇ, λωλὰ νὰ συντυχαίνει.
- 60 — Δούλαις καὶ φιλενάδες μου, κοπέλαις τῆς μητρός μου,
ἀνάψτε κόκκινα κεργιά καὶ πράσιναις λαμπάδες,
γιατὶ θεὸς νάρθῃ ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ μὲ πάρῃ.
Κινά' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τοῦ Χαντσερῆ νὰ πάγῃ,
'ς τὸν πύργο του τὸν ἀκουστόν, μέσ' τ' Ἀϊδονὰ τὸ κάστρο,
- 65 ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη.
'Στὸν δρόμον ὁποῦ πήγαινε γιὰ νάμπῃ μέσ' τὸ κάστρο,
ἤρε γυναῖκα μάγισσα, χίλιων χρονῶν γυναῖκα,
ποῦ τέτοια λόγια τὴν ρωτᾷ, τέτοιας λογιῆς τῆς λέγει,
— Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὸ βραδύ, ἄστρι το μεσημέρι,
- 70 ποιὸς εἶδε τὴν Ἡλιογέννη νὰ περπατῇ 'ς τοὺς δρόμους,
ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη;
κόρη, σύρε τσιοκάνισε τοῦ Χαντσερῆ τὴν πόρτα·
— Ποῦ εἶδες ἐσὺ τὸν Χαντσερῆ, μάγισσα, ποῦ τὸν ξέρεις;
— Ποιὸς δὲν ξέρει τὸν ἥλιο, δὲν ξέρει τὸ φεγγάρι,
- 75 δὲν ξέρει καὶ τὸν Χαντσερῆ ἀπὸ τὸν Ἀι-Δονάτο·
σύρε, κόρη, τσιοκάνισε, τὴν ἐδική του πόρτα.
Πηγαίν' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τὴν πόρτα καὶ χτυπάει·
ἤρε ταῖς θύραις του κλεισταῖς κι' ἄρχισε νὰ φωνάζῃ,
— Ἀνοιξε, μάγισσας παιδί, τῆς μάγισσας ἀγγόνι,
- 80 ποῦ μ' ἔκαμαν τὰ μάγια σου καὶ περπατῶ 'ς τοὺς δρόμους·

ἂν ἦν' ἀπὸ τὰ μάγια σου ἐδῶ γι' ἄς ἀπεθάνω,
 κι' ἀνίσως ἦν' ἀπ' τὸν Θεό, 'ς τὸ σπίτι μου· νά πάνω.
 Ἐξύπνησεν ὁ Χαντσερῆς καὶ σκούζει καὶ βρυάζει,
 βρίσκει ταῖς πόρταις του κλεισταῖς καὶ τὰ θεριά λυμένα,
 « βρίσκει καὶ τὴν Ἑλιογέννην 'ς τὴ θύρ' ἀποθαμένην
 χρυσὸ μαχαίρι ν' ἐβγάλε 'ς τ' ἀστῆθι του τὸ μπῆγει,
 κοντὰ 'ς τὴν Ἑλιογέννητη ξεψύχησε, πεθαίνει.
 ... Ὁ νεῖδς γίνηκε κάλαμος, ἡ κόρη κυπαρίσσι,
 κι' ὄντας φυσάη ὁ ἄνεμος τὰ γέρνει καὶ φιλιῶνται,
 90 κι' ὅσοι διαβάταις κι' ἂν περνοῦν ἀπ' τ' Αἶδονα τὸν κάμπο,
 κάνουν σημάδι τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ μοιριολογοῦνε,
 — Γιὰ ἰδές τα, τὰ λιγόνημερα, τὰ λιγοφτουρημένα,
 δὲν ἐφιλιῶνταν ζωντανά, φιλιῶνται πεθαμένα!

Ὑποθέτει τις ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἄσμα — ὅπερ καὶ ὡς διήγημα ἢ παραμῦθι λέγεται ἐν Ἡπείρῳ, καὶ εἶναι βεβαίως ἀρχαιοτάτον — ὑποκρύπτει τὴν παράδοσιν μεσαιωνικοῦ τινος ἐρωτικοῦ ἐπεισοδίου μεταξύ τῆς θυγατρὸς Δεσπότης Ἡπειρωτικῆς τινος πόλεως καὶ Δουκὸς τινος ἢ ἡγεμόνος τῆς Παραμυθίας, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐκαλεῖτο Ἅγιος Δονάτος μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Νορμανδῶν ἱπποτῶν, οἵτινες ἐδέσποζον αὐτῆς.

Ἀλλ' ἄσματτα τῆς «Ἑλιογέννητης» παρὰ πλῆσιν ἀπαντῶνται ἐν πολλαῖς Ἑλλήν. ἐπαρχίαις. Ἄσμα τοιοῦτον Κυπριακὸν ἀδ Χαρτσιανῆς καὶ ἡ Ἀρετὴ ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ K. Legrand (306, 133), ὅστις ἀνάγει αὐτὸ εἰς τὰ τέλη τοῦ 16. αἰῶνος καὶ θεωρεῖ τὸν Χαρτσιανὴν ὡς ἓνα τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπικούρων τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου Jacques de Lusignan. Εἰς τὰ Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα τοῦ Παρνασσοῦ (Τόμ. Α'. φυλ. 5.) ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ K. N. Πολίτης ἄσμα τῆς Ἑλιογέννητης. Ὅμοιον δὲ κατεχωρίσθη ἐν τῇ Εὐτέρπῃ (Τόμ. Β'. φυλ. 35). Ἐπίσης ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου Κων/πόλεως (ἐκθεσις τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος τῆς 9 Μαΐου 1876), τοιοῦτον ἄσμα ἀδόμενον ἐν Ἀρτάκῃ, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τσιργιαννῆς». Καὶ ἐν Μήλῳ δὲ ἄδεται ἄσμα τοῦ «Χαρτζαλή καὶ τῆς θυγατέρας τῆς ξωμπλικστρας». (βλ. Νεοελ. Ἀνάλ. 79, 15). Τελευταῖον δὲ καὶ παρὰ Schmidt ἀπαντῶμεν ἄσμα ὅμοιον (198, 59), ἔνθα ἀντὶ τοῦ Χαντζερῆ ἥρως εἶναι τις Βασιληὰς Κωσταντᾶς, καὶ ἀντὶ τῆς Ἑλιογέννητης μίκα Ἀρβαγίτισσα.

Ἐγώ, ἡ μανούλά μου, νὰ σοῦ εἰπῶ πότε νὰ μὲ παντέχης
 ὅταν νὰ στύψῃ ἡ θάλασσα νὰ γένῃ περιβόλι,
 ὅταν ἀνθίσῃ ὁ ξέρακας καὶ βγάλῃ νειὰ βλαστάρια,
 καὶ ὅταν ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καὶ γένῃ περιστέρι!

—o—

436. ΕΤΕΡΟΝ.

Μῆνα εἶσαι, κόρη μου, μικρή, νάχης καὶ μικρὸν πόνον;
 ἦσαν καλὴ ἀπ' ταῖς καλαῖς καὶ ἀπὸ ταῖς διαλεγμέναις,
 ἦσαν ἔς τὸ σπιτάκι σου στύλος μαλαμματένιος,
 καὶ ἔς τὸ γλυκὸ τ' ἀηταῖρί σου καρᾶδι ἀρματωμένο,
 ἦσαν ἔς τὰ παιδάκια σου Μᾶης μὲ τὰ λουλούδια,
 ἦσαν καὶ ἔς τὴ μανούλα σου κασσέλα κλειδωμένη,
 ἦσαν τιμὴ τῆς γειτονιάς καὶ τοῦ χωριοῦ καμάρι.

—o—

437. ΕΙΣ ΑΔΕΛΦΗΝ.

Ἄν τῶξερ, ἀδερφοῦλά μου, πῶς τῶχες νὰ πεθάνῃς,
 ἔς τὴν Πόλ' νὰ στείλῃ γι' ἄλογο, ἔς τὴ Βενετιά γι' ἀμάξι,
 νὰ στείλῃ καὶ ἔς τὴν Κόρινθο νὰ φέρῃ τοὺς μαστόρους,
 νὰ πελεκήσουν μάρμαρα, νὰ φτιάσουν τὸ κιβοῦρι.
 Μαστόροι, φτιάστε το μακρὺ, πλατὺ, καμαρωμένο,
 νὰ στέκῃ ὀρθὴ νὰ ζώνεται, νὰ στέκῃ διπλοπόδι,
 καὶ ἔς τὴ δεξιὰ της τὴ μεριὰ ἀφήστε παραθύρι,
 νὰ γλέπη πότ' εἶν' ἀνοιξή, πότ' εἶναι καλοκαῖρι,
 πότε λαλοῦνε τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξῆς τ' ἀηδόνια.

Ἡ τοιούτη τῆς Κορίνθου μνεῖα ἐνταῦθα, μὴ ἄρᾳ γε ὀφείλεται εἰς
 δικωζομένην παράδοσιν περὶ τῆς ἀρχαίας καλλονῆς καὶ μεγαλοπρε-
 πείας τῆς πόλεως ἐκείνης;

—o—

438. ΕΙΣ ΑΝΔΡΑ.

Ἐξῆντα χρόνια πέρασα ἔς αὐτὸν τὸ μαῦρον κόσμον,
 κι' ἄνθρωπον δὲν φοβήθηκα, ἄνθρωπον δὲν ψηφοῦσα,
 καὶ τώρα χέρια καὶ κορμὶ μου τρέμουν καὶ ριγόνω,
 τί ἀκούω φκιάρια νὰ χτυπᾶν, ἀκούω τσαπιὰ νὰ σκάφτουν,
 5 κι' ἀκούω καὶ τὰ σήμαντρα νὰ κράζουν τ' ὄνομά μου.
 Νὰ γένουν τὰ τσαπιὰ γυαλιά, τὰ φκιάρια νὰ ραγίσουν,
 καὶ τὰ πικρὰ τὰ σήμαντρα ἀπὸ ψηλὰ νὰ πέσουν!

439. ΕΙΣ ΝΕΟΝ.

Mare. II, 84. Σταματ. Ε, 11. Legr. 286,128.

Ἐλᾶτε, μάναις κι' ἀδερφαίς, καὶ μαραμμένα ἡταίρια,
 νὰ κλάψουμε, νὰ χύσουμε ὅλαις ἀπῶνα δάκρυ,
 ποτάμι γιὰ νὰ κῆμουμε θολὸ καὶ βουρκλωμένο,
 γιὰ νὰ διαδοῦν τὰ δάκρυα μας, νὰ πᾶνε μέσ' τὸν Ἄδη,
 5 γιὰ νὰ νιφτοῦν οἱ ἄνιφτοι, νὰ πιοῦν οἱ διψασμένοι,
 νὰ πλύνουν τὰ μαντύλια τους ἢ νειαῖς κ' ἢ μαυροσμιᾶταις,
 καὶ νὰ λιανοξουραφιστοῦν ἄντρες καὶ παλληκάρια.
 Φωνάξετέ του αὐτοῦ τοῦ νειοῦ, ποῦ κίνησε καὶ πάγει,
 νὰ χαιρετήσ' ὅλαις ταῖς νειαῖς, τοὺς νειοὺς νὰ τς ἀγκαλιάσῃ,
 10 κι' αὐτὰ τὰ παιδοκρίτσα νὰ τὰ γλυκοφιλήσῃ.

ΙΧ. ΔΙΑΦΟΡΑ.

440. ΩΙΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΟΥ ΜΑΙΟΥ.

Marc. II, 372. Pass. 310. Σταματ. 3.

Ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης, ἐμπῆκε ὁ Μάης ὁ μῆνας,
 ὁ Μάης μὲ τὰ τριαντάφυλλα, Ἀπρίλης μὲ τὰ ρόδα·
 Ἀπρίλη, ρόδα φόρεσες, Μάη μου κανακάρη,
 ἔλυν τὸν κόσμον γιόμισες μ' ἄνθη καὶ μὲ λουλούδια,
 κ' ἐμένα μ' ἐπερίπλεξες ἔς τῆς κόρης ταις ἀγκάλαις.
 Ἐμήνυσέ μου ἡ λυγερή, ἐμήνυσέ μου ἡ κόρη,
 νὰ πάω νὰ δώσω τὰ φιλιὰ πρὶν βρέξῃ, πρὶν χιονίσῃ,
 πρὶν κατεδάσῃ ὁ Δούναβις καὶ σύρουν τὰ ποτάμια·
 ὀντᾶβρεχ' ἐγὼ πηγαινα κι' ὀντᾶπαψεν ἐκ' ἡμουν,
 κι' ὀντα λιανοφιχάλιζε τὸ καρυοφύλλι ἐβγῆκε.
 Ἀνοίξτε. τὸ πουγγάκι σας τὸ μαργαριταρένιο,
 κι' ἂν ᾔναι γρόσια δόστε μας, κι' ἂν ᾔναι καὶ παράδες,
 κι' ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί, δόστε μας νὰ τὸ πιοῦμε.

—ο—

13. Κι' ἂν ᾔναι καὶ γλυκὸ κρασί,

«... ὅσα δ' ἄγρια μεστὰ μὲν εἴσι,
 καρβαίη δ' αἰεὶ.... κτλ.» (Ὅμηρ. ἐπίγρ. XV. 1.)

ἐν χρήσει παρ' ἀρχαίοις ἐπὶ ὁμοίων ᾠδῶν.

441. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΠΕΡΠΕΡΟΥΝΑΝ, Η ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΒΡΟΧΗΝ.

Sand. 110. Marc. II, 214 καὶ 216. Pass. 311-313.

Περπερούνα περπατεῖ, περπατεῖ καμαρωτῇ, καὶ τὸν Θιὸν παρακαλεῖ γιὰ νὰ στείλῃ μιὰ βροχή, 5 μιὰ βροχή καλὴ καλὴ, γιὰ ν' ἀνθίσουν τὰ λιβάδια, νὰ φυτρώσουν τὰ σιτάρια, νὰ μεθύσουν τ' ἀμπελάκια νὰ καρπίσουν σταφυλάκια· 10 μπάραις, μπάραις τὰ νερά ἔς τὰ χωράφια τὰ ξερά,	κάθ' ἀστάχῳ ἓνα ταγάρι κάθε κλῆμα ἓνα πιθάρι· εἰς τοὺς κάμπους μας χαραῖς; 15 ἡ βραγιαῖς τοὺς νοτεραίς, τὰ κρασιά μας σὰν νερό, τὰ γεννήματα σωρό, γιὰ νὰ χαίρωντ' οἱ φτωχοὶ βάνοντάς τὰ ἔς τὸ σακί, 20 νὰ βογκάῃ ὁ μυλωνᾶς καὶ νὰ σκάζῃ ὁ ἀλευράς.

442. ΟΜΟΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΧΕΛΙΔΩΝΩΝ.

Marc. II, 178. Kind. (Anth.), 72. Sand. 160. Tomas. 280. Faur. II, 256.

Pass. 305-307. Xασ. 191, 2-3. Πανδ. T. 5'. 450 καὶ T. K. 112.

Χελιδονάκι μου γοργό, πούρθεσ ἀπ' τὴν ἔρημο, τί καλὰ μᾶς ἤφερες; — Τὴν ὑγείᾳ καὶ τῇ χαρᾷ 5 καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά. Μάρτη, Μάρτη, χιονερὲ	καὶ Ἀπρίλῃ βροχερῇ, τὰ πουλάκια κελαδοῦν, τὰ δεντράκια φύλλ' ἀνθαῶν 40 τὰ πουλάκι' αὐγά γεννοῦν κι' ἀρχινᾶν νὰ τὰ κλωσποῦν.

Περὶ τῶν ᾠδῶν τούτων ποιούμεθα διὰ μακρῶν λόγον ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀνεκδότῳ «Ἐθιμογραφίᾳ τῆς Ἡπείρου». Πάντες οἱ περὶ τῶν δημοτῶν ἡμῶν ἐθίμων καὶ ἄσμάτων γράψαντες, ὁμοφώνως ἀνομολογοῦσι τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα τῶν ἀνωτέρω ᾠδῶν πρὸς τὰς ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν ἐθιζομένους παρ' ἀρχαίοις. Τὸ χελιδόνισμ. ὀνομάζει ὁ

1-3 «Ἥλθ' ἡλθε χελιδὼν
καλὰς ὥρας ἄγουσα,
καλοὺς ἑναιαυτοὺς..... (Ἀθην. VIII, 360, 6'.)

Fauriel (II, 247) αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν δημῶδες ἐν πάτῃ Ἑλληνικῇ χώρῃ
 ᾤσμεν, οὐτινος τὸν τύπον ἀνευρίσκει τις ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ Ἑλληνικῇ
 ποιήσει. — Ἡ δὲ περπεροῦνα ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς τελετὰς τῶν
 Ἑλευσινίων μυστηρίων, ἣ κατ' ἄλλους, πρὸς τὰς Περφερίας, πομπὰς
 στελλομένους εἰς Δῆλον. (Βλ. καὶ Νεοελ. ἀνέλ. Περπεροῦ, φύλ. γ'.
 354—374).

—o—

443. ΤΟ ΤΑΞΙΜΟΝ.

Ζαμπ. 649, 63. Pass. 587. Λιλ. 109, 80. Σταματ. 15. Μανασσιδ. 10.
 Νισελ. ἀνέλ. 93, 29.

Ἔνα μικρὸ Τουρκόπουλο τοῦ Βασιληῶς ριτζίλι,
 μιὰ Ρωμηοπούλ' ἀγάπησε, κ' ἐκείνη δὲν τὸν θέλει·
 παίρνει τὰ ὄρη ἀπ' ὀμπροστά καὶ τὰ βουνά 'πὸ πίσω,
 προφτάνει μπαίνει σ' ἐκκλησιά καὶ κάνει τρεῖς μετάνοιαις,
 — Ἀφέντη μ', ἈΓ-Γιώργη μου, γλύσε μ' ἀπὸ τὸν Τοῦρκο,
 νὰ φέρνω λίτραις τὸ κερὶ καὶ λίτραις τὸ λιδάνι,
 καὶ μὲ βουβαλοτόμαρο νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Ἐσχίστηκ' ἓνα μάρμαρο καὶ μέσα ἐκρύφθ' ἡ κόρη.
 Νά το καὶ τὸ Τουρκόπουλο πῶφτασε καβδαλάρης,
 ὅς τὴν ἐκκλησιά ξεπέξεψε καὶ τὸ σταυρὸ του κάνει,
 — Ἀφέντη μ', ἈΓ-Γιώργη μου, δεῖξέ μου ποῦν' ἡ κόρη,
 νὰ φέρω ἀμάξι μὲ κερὶ, ἀμάξι μὲ λιδάνι,
 καὶ μὲ τὴν карабодарка νὰ κουβαλῶ τὸ λάδι.
 Τὸ μάρμαρον ἐσχίστηκε κ' ἐφάνηκεν ἡ κόρη·
 κ' ἐβγαλ' ἡ κόρη μιὰ φωνὴ ψηλὴν ὅσω μπορούσε
 — ἀκοῦστε, ὄρη καὶ βουνά, χώραις καὶ βιλαέτια,
 ὁ ἅγιος μ' ἐπρόδωκε γιὰ τὸ πολὺ τὸ τάμμα.

—o—

444. ΟΙ ΝΑΥΜΑΧΟΙ ΚΑΛΟΓΗΡΟΙ.

Tomas. 434. Pass. 192.

Τρεῖς καλογέροι Κρητικοὶ καὶ τρεῖς ἀπ' τ' Ἅγιον ὄρος,
 καράδι ν' ἐσκαριώσανε σ' ἓνα βαθὺ λιμνῶνα·

- βάνουν κατάρτια μπρούζινα, ἀντέναις σιδερένιαις,
 βάνουν σχοινὶ ἄλυσιδωτά, πανιά ζωγραφισμένα·
 βάνουν ἔς τὴν πλώρη τὸ Σταυρό, ἔς τὴν πρύμνη τὸ Βαγγέλιο,
 καὶ τὴν κυρὰ τῇ Δέσποινα ἔς τὸ μεσινὸ κατάρτι.
 Σὰν νύφη χρυσοστόλιστη ἔς τὰ πέλαγα γυρνάει,
 ναύρῃ καράβια Τούρκικα, ναύρῃ τοὺς Μπαρμπάρεζους.
 Μιᾷ Κυριακῇ, μιᾷ ταχυνῇ, ἀπ' ὅξ' ἀπὸ τὴν Κρήτη,
 10 τρία καράβια Τούρκικα τὸ βάλανε ἔς τὴ μέση,
 — Μάϊνα, καράβι, τὰ πανιά, μάϊνα καὶ ριζ' τα κάτω·
 — Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά καὶ δὲν τὰ ρίχνω κάτω,
 δὲν εἶμαι κόρη λυγερὴ νὰ λύσω τὰ μαλλιά μου,
 εἶμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένο,
 15 ἔς τὴν Πόλη καὶ ἔς τὴ Βενετιά μ' ἔχουν ζωγραφισμένο.
 Ἐλάτε δέκ' ἀπὸ μπροστὰ καὶ δώδεκ' ἀπὸ πίσω,
 καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴ μιὰ μεριά καὶ δεκοχτῶ ἀπ' τὴν ἄλλη,
 νὰ ἰδῇτε τὰ κανόνια μου, νὰ ἰδῇτε τ' ἄρματα μου.
 Μιὰ μπαταριά τοὺς βρόντισε, μιὰ μπαταριά τοὺς ἔχει,
 20 γιομίζ' ἢ θάλασσα πανιά, ἀντέναις καὶ κατάρτια.

Τὸ ἄσμα τοῦτο ἀναφέρεται ἴσως εἰς ἱστορικόν τι συμβάν καλογῆρων
 νευτικῶν, οἵτινες ἐπιβάνοντες πολεμικοῦ πλοίου περὶήρχοντο τὸ Αἰ-
 γαῖον πρὸς καταδίωξιν πλοίων ὀθωμανικῶν.

445. Η ΣΥΡΟΠΟΥΛΑ. (ΤΖΟΥΜΕΡΚΩΝ).

- Σωπάτε, ὅλα τὰ βουνά, καὶ μὴν παραπονιέσθε·
 κ' ἐγὼ βουνὸ ἤμουν μιὰ βολὰ καλλεῖτερ' ἀπὸ τ' ἄλλα·
 κ' ἐχόρευαν ἔς τὰς ρίζαις μου Βουργάροι κ' ἀντρεωμένοις
 μπροστὰ; μπροστὰ ν' ἦ ἀρχοντιά, πίσω τὰ παλληκαρία,
 5 καὶ πρὸς τὰ δέξια τοῦ χοροῦ χόρευε ἡ Συροπούλα,
 κ' ἔλαμπαν τὰ μάνικα της, κ' ἄστραφ' ἡ τραχηλιά της.
 Ὁ Βασιλεὺς διαβαίνοντας τὴν εἶδε νὰ χορεύῃ,
 — Θέ' μου, νᾶμουν κ' ἐγὼ Ρωμῆός, νᾶμουν καὶ βαφτισμένος,
 νὰ ζύγωνα, νὰ πιάνομουν 'πὸ Συροπούλας χέρι.

- 10 — Σάν τί μέ βρίζεις, Βασιληά, σάν τί μέ διατιμάζεις;
 ἄντρα 'χω 'γὼ καλλεῖτερον, καὶ κάλλιον ἀπὸ σένα.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ὥραίς αὕτη Συροπούλα εἶναι ἡ αὐζυγος τοῦ ἐν τῷ 66 ᾄσματι Σύρου, ἢ τοῦ ἐν τῷ 481 ὑποτιθεμένου υἱοῦ αὐτοῦ Συροπούλου. Ἄλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους ἀπαντᾷται οἰκογένεια Συροπούλου διαπρέπουσα μεταξὺ τῶν εὐγενῶν οἰκων, δύναται τις καὶ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι τὸ ᾄσμα τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθόσον ἄλλως τε ἀνεξήγητος ἀποδοκίμει καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἀνάμιξις Βασιλέως διαβαίνοντος κτλ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀξίς σημειώσεως εἶναι ἡ ἐν αὐτῷ μνεῖς Βουργάρων, ἥτις πρέπει ἴσως νὰ θεωρηθῇ ὡς δημοτικὴ παρὰδοσις περὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Βουλγάρων ἐν Ἡπείρῳ, παρὰδοσις ἄλλως λίαν σπκνίως ἀπαντωμένη.

—o—

446. Η ΗΛΙΟΓΕΝΝΗΤΗ ΚΑΙ Ο ΧΑΝΤΣΕΡΗΣ.

- Ὁ Χαντσερῆς ἐκίνησε, πῆγε νὰ κυνηγήσῃ
 κ' ἐγύρισε 'ς τὸ σπίτι του δίχως καρδιά καὶ κρίσι.
 — Μάνα, ἡ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μάνα καὶ τὸ κεφάλι,
 μάνα, κι' ἀστέρας μ' ἐπιασε καὶ θε νὰ σκάσ' ὡς βράδου,
 5 — Οὐτ' ἡ καρδιά σου σὲ πονεῖ, οὔτε καὶ τὸ κεφάλι,
 μόν' εἶδες τὴν Ἡλιόγεννη, σ' ἤρε μεγάλη ζάλη.
 Νὰ στείλω τοὺς γραμματικούς, νὰ στείλω δεσποτάδες,
 νὰ πᾶν νὰ γράψουν τὰ προικιά, νὰ στείλω κι' ἀφεντάδες.
 Ἐπῆγαν κ' ἐτσιοκάνισαν τοῦ ἀφεντὸς τὴν πόρτα.
 10 Κάθονταν ἡ Ἡλιόγεννη μὲ πεντακόσιαις σκλάβαις,
 κι' ἄλλαις φοροῦνε κίτρινα κι' ἄλλαις φοροῦν γαλάζια,
 γαλάζια, καταγάλαζα, λογιοῦντ' ἀρχοντοπούλαις.
 κ' ἐκείνη τοὺς ἐρώτησε ποιοὶ εἶναι καὶ τί θέλουν.
 — Μᾶς ἔστειλεν ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ σὲ πάρῃ.
 15 — Δὲ θέλω τὸ κορμάκι του κούτσουρο 'ς τὴν αὐλή μου

4. Ἀστέρας, τὸ καὶ λαγγόνι ἢ φάτο ἄλλαχού τῆς Ἡπείρου λεγόμενον, πόνος θριμύς ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἐν Μήλῳ λέγεται γαστέρας ὁ πόνος τῆς κοιλίας.

- νὰ καλλιγώνουν τ' ἄλογα, νὰ δένουν τὰ μουλάρια·
 δὲ θέλω τὰ ματάκια του ταῦ κάστρου μου μα σ γ κ ἄ λ ι α.
 Σὰν τ' ἀκούσεν ὁ Χαντσερῆς πολὺ τοῦ κακοφάνη·
 φορτόνει μούλα με φλωρὶ ἔς τὴ μάγισσα τὴν πάνει,
 20 καὶ σὰν τὸν εἶδ' ἡ μάγισσα τὸν καρδιοχτυπημένο,
 ποῦχε τὴ λύπ' ἔς τὸ πρόσωπο καὶ τὸ χτικιὸ γραμμένο,
 τὸν ἔρωτᾷ ἡ μάγισσα, τὸν ἔρωτᾷ, τοῦ λέγει,
 — Μῆνα οἱ κλέφτες σῶκαψαν τὰ σπάρτα καὶ τὸ κάστρο;
 τὸν ἀδερφὸ μὴ σῶσφαξαν τὸν πολυαγαπημένο;
 25 — Οὔτε τὰ κάστρα μῶκαψαν, κ' ἐγὼ ἀδερφὸν δὲν ἔχω,
 μόν' εἶδα τὴν Ἡλιογέννη, θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 — Σύρε, ξυρίσου φράγκικα καὶ ντύσου ἔς τὰ γυναικεία
 καὶ σύρε καὶ τσιοκάνισε τὴν ἐδική της πόρτα.
 — Ποιὸς εἶσαι; ποιὸς τσιοκάνισε τὰ σίδηρα τῆς πόρτας;
 30 — Ἐγὼ εἰμ' ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο·
 μ' ἔστειλεν ἡ μανοῦλά μου χρυσὸ πλουμπὶ νὰ μάθω.
 — Καλῶς ἦρθες, ξαδέρφη μου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο.
 Τὴν φίλησε γλυκὰ γλυκὰ, σφιχτὰ τὴν ἀγκαλιάζει,
 κι' ἀπὸ τὸ χέρι πιάνοντας ψηλά τὴν ἀνεβάζει.
 35 Ἀρχισε καὶ τῆς ἔδειχνε χρυσὸ πλουμπὶ νὰ μάθῃ,
 μόνε φωτιά τῆς ἀναψε, ποτὲ δὲν τὸ εἶχε πάθει·
 καὶ τὸ πλουμπὶ σὰν σκόλασε τῆς ἔδωκε τὴ ρόκα.
 — Καχὸ ζακόνι πῶχετε σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ χώρα,
 ὀλημερίτσι τὸ πλουμπὶ κι' ἀπὸ βραδὺς τὴ ρόκα!
 40 Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυσε καὶ πῆρε νὰ σκοτίσῃ
 κι' ὁ Χαντσερῆς δὲ φάνηκε σὰν μόσχος νὰ μυρίσῃ,
 με τὰ λιανοκουτάβια του τοὺς κάμπους νὰ γεμίσῃ.
 — Ἐνύχτωσ', Ἡλιογέννητη, πῆρε νὰ σκοταδιάσῃ,
 πάνουν οἱ καῦκοι ἔς ταις φωληαῖς καὶ τὰ θεριά ἔς ταις κοίταις,
 45 κ' ἐγὼ τὸ ἔρημο πουλὶ ποῦ θέ νὰ μείνω βράδου;
 — Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, καιμᾶσαι με ταις δούλαις.

30. Ἐκ τούτου ἔμεινε καὶ ἡ ἐν Ἰωαννίνοις γνωστὴ παροιμία «ἡ ἐξαδέρφη σου ἀπὸ τὸν Ἄι-Δονάτο» λεγομένη ἐπὶ μακρυνῆς καὶ ἀμφιβόλου συγγενείας.

- Ἐγὼ εἶμαι βασιληῶς παιδί καὶ βασιληῶς ἀγγόνι,
καὶ τώρα καταντήθηκα νὰ κοιμηθῶ μὲ δούλαις;
- Σῶπα, σῶπα, ξαδέρφη μου, θὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.
- 50 Σὰν κοιμηθήκανε τὰ δυό, κι' ὁ ἥλιος δυὸ σαῖταις
πέρασε τὰ ψηλὰ βουνά, κ' ἔλυωσε καὶ τὴν πάχνη,
ὁ Χαντσερῆς σηκώθηκε 'ς τὴ μάνα του νὰ πάη.
— Μάνα, γιὰ δέσε τὰ θεριά, μάν', ἀνοιξε ταῖς θύραις,
τὶ θάρῃ ἡ Ἡλιογέννητη νύφη σου γιὰ νὰ γένη·
- 65 — Σύρε, παιδί μου, ἡσύχασε κ' ἐγὼ θὰ τὰ τοιμάσω
ἐλα τὰ χρειαζούμενα καὶ θὰ τὴν καρτερέσω.
Ἡ κόρη σὰν κατάλαβε ποῦ ἡ φλόγα τῆς καρδιάς της
ἄλλος ἀπὸ τὸν Χαντσερῆ δὲν ἔμπορει νὰ τὴ σδύση,
ἄρχισε νὰ παραλαλῇ, λωλὰ νὰ συντυχαίνει.
- 60 — Δούλαις καὶ φιλενάδες μου, κοπέλαις τῆς μητρός μου,
ἀνάψτε κόκκινα κεργιά καὶ πράσιναις λαμπάδες,
γιατὶ θεὸς νάρθη ὁ Χαντσερῆς γυναῖκα νὰ μὲ πάρη.
Κινὰ ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τοῦ Χαντσερῆ νὰ πάγῃ,
'ς τὸν πύργο του τὸν ἀκουστόν, μέσ' τ' Ἀἰδονὰ τὸ κάστρο,
- 65 ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη.
'Στὸν δρόμον ὁποῦ πήγαινε γιὰ νάμπῃ μέσ' τὸ κάστρο,
ἤρε γυναῖκα μάγισσα, χίλιων χρονῶν γυναῖκα,
ποῦ τέτοια λόγια τὴν ρωτᾷ, τέτοιας λογιῆς τῆς λέγει,
— Ποιὸς εἶδεν ἥλιο τὸ βραδύ, ἄστρι τὸ μεσημέρι,
- 70 ποιὸς εἶδε τὴν Ἡλιογέννη νὰ περβατῇ 'ς τοὺς δρόμους,
ζάρκα καὶ γυμνοκέφαλη, κακὰ σιγουρεμένη;
κόρη, σύρε τσιοκάνισε τοῦ Χαντσερῆ τὴν πόρτα·
— Ποῦ εἶδες ἐσὺ τὸν Χαντσερῆ, μάγισσα, ποῦ τὸν ξέρεις;
— Ποιὸς δὲν ξέρει τὸν ἥλιο, δὲν ξέρει τὸ φεγγάρι,
- 75 δὲν ξέρει καὶ τὸν Χαντσερῆ ἀπὸ τὸν Ἀι-Δονάτο·
σύρε, κόρη, τσιοκάνισε, τὴν ἐδική του πόρτα.
Πηγαίν' ἡ Ἡλιογέννητη 'ς τὴν πόρτα καὶ χτυπάει·
ἤρε ταῖς θύραις του κλεισταῖς κι' ἄρχισε νὰ φωνάζη,
— Ἀνοιξε, μάγισσας παιδί, τῆς μάγισσας ἀγγόνι,
- 80 ποῦ μ' ἔκαμαν τὰ μάγια σου καὶ περπατῶ 'ς τοὺς δρόμους·

ἂν ἦν' ἀπὸ τὰ μάγια σου ἐδῶ γι' ἄς ἀπεθάνω,
 κι' ἀνίσως ἦν' ἀπ' τὸν Θεό, 'ς τὸ σπίτι μου νὰ πάνω.
 Ἐξύπνησεν ὁ Χαντσερῆς καὶ σκούζει καὶ βρυάζει,
 βρίσκει ταῖς πόρταις τοῦ κλεισταῖς καὶ τὰ θεριὰ λυμένα,
 « βρίσκει καὶ τὴν Ἑλιογέννην 'ς τὴ θύρ' ἀποθαμένην
 χρυσὸ μαχαῖρι ν' ἐβγαλε 'ς τ' ἀστῆθί του τὸ μπήγει,
 κοντὰ 'ς τὴν Ἑλιογέννητην ξεψύχησε, πεθαίνει.
 ... Ὁ νεῖδς γίνηκε κάλαμος, ἡ κόρη κυπαρίσσι,
 κι' ὄντας φουσᾷ ὁ ἄνεμος τὰ γέρνει καὶ φιλιῶνται,
 « κι' ὅσοι διαβάταις κι' ἂν περνοῦν ἀπ' τ' Αἶδονα τὸν κάμπο,
 κάνουν σημάδι τοῦ σταυροῦ καὶ τὰ μοιριολογοῦνε,
 — Γιὰ ἰδέσ τα, τὰ λιγόημερα, τὰ λιγοφτουρημένα,
 δὲν ἐφιλιῶνταν ζωντανά, φιλιῶνται πεθαμένα!

Ὑποθέτει τις ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι τὸ ἀνωτέρω ᾄσμα — ὅπερ καὶ ὡς διήγημα ἢ παραμῦθι λέγεται ἐν Ἡπείρῳ, καὶ εἶναι βεβχίως ἀρχαιοτάτον — ὑποκρύπτει τὴν παράδοσιν μεσαιωνικοῦ τινος ἐρωτικοῦ ἐπεισοδίου μεταξὺ τῆς θυγατρὸς Δεσπότη τοῦ Ἡπειρωτικῆς τινος πόλεως καὶ Δουκὸς τινος ἢ ἡγεμόνος τῆς Παραμυθίας, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐκαλεῖτο Ἅγιος Δονάτος μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν Νορμανδῶν ἵπποτῶν, οἵτινες ἐδέσποζον αὐτῆς.

Ἀλλ' ᾄσματα τῆς «Ἑλιογέννητης» παρὰ πλῆθια ἀπαντῶνται ἐν πολλαῖς Ἑλλήν. ἐπαρχίαις. Ἄσμα τοιοῦτον Κυπριακὸν ἀφ' Ἠαρτσιανῆς καὶ ἢ Ἀρετῆς ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ Κ. Legrand (306, 138), ὅστις ἀνάγει αὐτὸ εἰς τὰ τέλη τοῦ 19. αἰῶνος καὶ θεωρεῖ τὸν Ἠαρτσιανὴν ὡς ἓνα τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπικουρῶν τοῦ βασιλέως τῆς Κύπρου Jacques de Lusignan. Εἰς τὰ Νεοελληνικὰ ἀνάλεκτα τοῦ Πατριάρχου (Τομ. Α'. φυλ. 5.) ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ Κ. Ν. Πολίτης ᾄσμα τῆς Ἑλιογέννητης. Ὁμοίον δὲ κατεχωρίσθη ἐν τῇ Εὐτέρπῃ (Τόμ. Β'. φυλ. 35). Ἐπίσης ἀπαντῶμεν καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου Κων/πόλεως (ἐκθεσις τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος τῆς 9 Μαΐου 1876), τοιοῦτον ᾄσμα ἀδόμενον ἐν Ἀρτάκῃ, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Τσιργιαννῆς». Καὶ ἐν Μήλῳ δὲ ᾄδεται ᾄσμα τοῦ «Ἠαρτζαλῆ καὶ τῆς θυγατρὸς τῆς ἑμπλικστρας». (βλ. Νεοελ. Ἀνθλ. 79, 15). Τελευταῖον δὲ καὶ παρὰ Schmidt ἀπαντῶμεν ᾄσμα ὅμοιον (198, 59), ἔνθα ἀντὶ τοῦ Χαντζερῆ ἤρωος εἶναι τις Βασιληὰς Κωσταριτῆς, καὶ ἀντὶ τῆς Ἑλιογέννητης μία Ἀρβαγίτισσα.

Προσθέτομεν δ' ὅτι Χαντζαρλῆν τινα ἀπαντῶμεν καὶ εἰς ἕτερον Ἑπειρωτικὸν ἄσκη (Χασ. 142, 14), στοιχηματίζοντα μὲ τὸν Βασίληα Διονὺ περὶ τῆς πίστεως τῆς ἐκυτοῦ συζύγου.

Εἶναι λοιπὸν τὸ ἄσκη τοῦτο τῆς ἀ' Ἡλιογέννητης ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἀπαντῶμενα εἰς πολλὰς συνάμα Ἑλλήνων ἐπερχίας λίσιν ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας, ὑπεμφαίνουσιν ὅτι ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐθνικῆς καὶ οὕτως εἰπεῖν πανελληνίου περὶ δόσεως, ὡς ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἤντησεν ὁ ποιητὴς λαὸς τὸ θέμα του, καὶ ὑπὸ τὰ ὀνόματα τοῦ Χαντσερῆ, τοῦ Διγενῆ, τοῦ Βασίληα Διονύ, τοῦ Κωσταντᾶ, τοῦ Μχυριανοῦ, τοῦ Τσαμαδοῦ καὶ τὰ ἄλλα τοιαῦτα, ὑποκρύπτουσι βεβαίως ἱστορικὴν τινὰ παράδοσιν, ἥς ἡ ἐξακρίβωσις ἀπόκειται εἰς τοὺς περὶ τὰς μεσαιωνικὰς μελέτας ἀσχολουμένους ἡμετέρους λογίους· διότι πρόσωπα προκαλέσαντα τοιαῦτα πάγκοινα ἄσκηματα πάντως ἔχουσιν ἱστορίαν τινά.

Ὁ Κ. Schmidt φρονεῖ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ ἄσκη δέον νὰ ἀναχθῇ εἰς τὸν Ἀκριτικὸν κύκλον (ῥδ. σημ. ἄσμ. 450), διότι τὰ ὀνόματα τοῦ ἄρχοντος Φωκά, Νικηφόρου, κλπ. ἅτινα ἀπαντῶνται εἰς τὸ παρ' αὐτῷ ἄσκη εὐρίσκονται καὶ εἰς τινὰ τῶν τοῦ Ἀκρίτη. Τὴν αὐτὴν ἔχει γνῶμην καὶ ὁ περὶ τὰς μεσαιωνικὰς μελέτας ἐντριβέσχος Κ. Σ. Π. Λάμπρος.

— 0 —

447. Ο ΓΙΑΝΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΡΑΚΟΝΤΑΣ.

Faur. II, 390. Ζαμπ. 734, 22. Pass. 491 καὶ 508 - 509

Ἐφῆς λιανοψιχάλιζε κι' ὁ Γιάννης ἐτραγούδα,
τραγούδαε πολὺ ψηλά, γλυκὰ καὶ ζαχαρένια·
τοῦ πῆρ' ἀγέρας τῇ λαλιά 'ς τοῦ Δράκοντα τὴν πῆγε
κ' ἐξύπνησε τὸ Δράκοντα καὶ τὴ Δρακόντισσά του.

5 — Μωρὲ Γιαννῆ, μωρὲ παιδί, μωρὲ γυναικοκάρδη,
γιατὶ διαβαίνεις πάρωρα καὶ τραγουδᾷς πανώρηα,
ξυπνᾷς τ' ἀηδόνια 'ς ταῖς φωληαῖς καὶ τὰ σκουριὰ 'ς ταῖς βρύσαις,
ξυπνᾷς κ' ἐμὲ τὸ Δράκοντα μὲ τὴ Δρακόντισσά μου,
πῶχῳ τὸν ὕπνο ἀγοραστὸν καὶ βαρειοπλερωμένον;

10 — Ἄφσε με, Δράκο, νὰ διαβῶ, ἄφσε με νὰ περάσω,
τὶ κάνει γάμ' ὁ Βασίληας καὶ μ' ἔχει καλεσμένον,
μὲ θέλει γιὰ τραγουδιστὴ, ξεφαντωτὴ τῆς ταύλας.

—Σ' ἀφίνω, Γιάννη, πέρασε, μόν' νὰ γυρίσης πίσω,
γιὰ νὰ σὲ φάγω χορταστὸν ἀπ' τὰ φαγιά τοῦ γάμου.

448. ΕΤΕΡΟΝ.

Ἐκατέδαινα ἀπὸ τὸν Ἄϊ Γιώργη,
καὶ φωνὴ ἄκουσα, φωνὴ ἀπὸ Δράκου στόμα,
—Ἐ! μωρὲ Γιαννῇ, μωρὲ, κοντοκαρτέρει·
—καὶ ποιὸς εἶς' ἐσὺ ποῦ λὲς μωρὲ τὸ Γιάννη;
5 —Εἴμ' ὁ Δράκοντας τῶν ἐβδομηντα βρύσων·
—γὼ εἴμ' ὁ Γιάνναρος τῶν ἐβδομηντα πέντε,
κι' ἄς παλαίψουμε ἔς τὰ μαρμαρένιο ἁλῶνι.
Κ' ἐπαλαίψανε τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
κι' οὔτ' ὁ Δράκοντας τὸ Γιάνναρο νικάει,
10 οὔτ' ὁ Γιάνναρος τὸ Δράκο βάνει κάτω.
Νά τη κ' ἔρχεται τοῦ Γιάνναρου ἡ γυναῖκα,
—Ἐ, μωρὲ Γιαννῇ, μωρὲ γυναικοκάρδη,
πιάσ' τον ἀπ' ὀμπρὸς καὶ ρίξ' τον ἀπὸ πίσω.

449. ΕΤΕΡΟΝ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Ὁ Γιάννης πάει σὲ χαρὰ τῇ νύχτα τραγουδῶντας,
ξυπνάει τὰ ἐννῆα χωριά, τὰ τρία βιλαέτια,
ξυπνάει καὶ μιὰ Δράκαινα ἔς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Δράκου.
—Ἄιντε, Γιαννῇ, τραγούδαε κ' ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ ξέρω,
5 κι' ἂν δὲ σὲ κάμω πρόγεμα, κι' ἂν δὲ σὲ κάμω γιῶμα,
κι' ἂν ἀπομείνῃ τίποτα νὰ σὲ καλοδειπνήσω!
Γιάννη, ποτὰ εἶν' ἡ μάνα σου, καὶ ποιὸς εἶν' ὁ μπαμπᾶς σου;

5. Τῶν ἐβδομηντα βρύσων, διότι ὑποτίθεται ὅτι εἰς τὰς πηγὰς καὶ τοὺς ποταμοὺς κατοικοῦσιν οἱ Δράκοντες καὶ τὰ στοιχειά. Ὅθεν καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ᾄσμα καὶ τὰ στοιχειά ἔς τὰς βρύσας. Ἴδε καὶ τὸ ᾄσμα 451.

- Ἡ μάνα μου ἦταν σύγνεφο καὶ ὁ μπαμπᾶς μ' ἀντάρα,
 κ' ἐγὼ εἶμαι τ' ἀστραπόβολο ὁποῦ τοὺς Δράκους καίγω·
 10 σαράντα Δράκους ἔκαψα κ' ἐξήντα δυὸ παιδιὰ τους,
 κ' ἕνας μόνος μοῦ γλύτωσε καὶ μοιάζει κἂν κ' ἐμένα.

— o —

450. ΕΤΕΡΟΝ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Ποιὸς ἦτον ποῦ τραγούδαγεν ἐφῆς τὸ βράδυ βράδυ,
 κ' ἐξύπνησεν ἐννῆά χωριά καὶ τρία βιλαέτια
 κ' ἕναν· μεγάλον Δράκοντα μὲ τὴν Δρακόντισσά του;
 Τοῦ Δράκου κακοφάνηκεν, πολὺ βαρυνὰ τὸ πῆρε.
 5 κ' ἐβγήκε 'ς τὸ παράθυρο καὶ τὰ βουνὰ ἀγναντεύει.
 Νά τος κι' ὁ Γιάννης πῶρχονταν κ' ἐψηλοτραγουδοῦσε.
 — ὦρα καλὴ σου, Δράκοντα — καλῶς τον τὸ λεβέντη,
 καλῶς μοῦρθε τὸ πρόγεμα, καλῶς μοῦρθε τὸ γιῶμα,
 κι' ἂν μὲ ἀπομείνῃ τίποτα νὰ τὸ καλοδειπνήσω.
 10 — Παρακαλῶ σε, Δράκοντα, καὶ μυριοπροσκυνῶ σε,
 νὰ μοῦ χάρισης τὴ ζωὴ γιὰ πέντε δέκα μέραις,
 γιὰτ' ἔχει γάμ' ὁ Βασιληᾶς καὶ μ' ἔχει καλεσμένον·
 — Ἄν σ' ἀπολύσω, Γιάνναρε, ἐγγυητὴ ποιὸν βάνεις;
 — Βάνω τὰ δέντρα, τὰ βουνά, ταῖς ράχαις καὶ τοὺς κάμπους.
 15 Ἡ διορία πέρασε κι' ὁ Γιάννης δὲν ἐφάνη,
 καὶ τρέχει ὁ Δράκος 'ς τὰ βουνά, τὰ δέντρα ξεριζώνει.
 Νά τος κι' ὁ Γιάννος πῶρχονταν μαζὺ μὲ τὴν καλὴ του·
 — ὦρα καλὴ σου, Δράκοντα — καλῶς τὴ νύφη ποῦρθε.
 Νύφη, ποιὰ εἶν' ἡ μάνα σου κι' ὁ κύρης σου ποιὸς εἶναι;
 20 — Τὰ σύγνεφα εἶν' ἡ μάνα μου καὶ κύρης μου ἡ ἀντάρα,
 κ' ἐγὼ 'μαι τ' ἀστραπόβολο ποῦ κυνηγᾷ τοὺς Δράκους.
 — Διάβαινε, Γιάννο, διάβαινε, μαζὺ μὲ τὴν καλὴ σου.

Τὰ ἀνωτέρω τέσσαρα ἄσματα, ὡς καὶ δύο ἢ τρία τῶν ἐπομένων, ἀνήκουσιν εἰς τὸν Ἀκριτικὸν λεγόμενον κύκλον. Κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἀλλεπᾶλληλοι ἀνγκαλύψεις μεσαιωνικῶν χειρογράφων ἐπὶ περιγρηρόντων τοὺς βίλους Διγενῆ τινος Ἀκρίτα, ἀρκετὸν διέχυσαν φῶς.

ἐπὶ τῆς πηγῆς τῶν τάσφ συνεχῶς καὶ ἐν πάσῃ Ἑλλην. χώρᾳ ἀπαντω-
μένων ἀσμάτων, ἅτινα ἔχουσιν ὡς θέμα τὴν πρὸς τὸν Χάρων καὶ πρὸς
Δράκοντα πάλιν ἡρώδς τινος ὅτε μὲν Διγενῆ, ὅτε δὲ Γιάνην καλουμέ-
νου. Πολλοὶ περὶ τοῦ προσώπου τούτου ἐξηγέθησαν εἰκασίαι ὑπὸ τε
Εὐρωπαίων μεσαιωνοδιφῶν — ὡς ὁ Γερμ. καθηγητὴς Müller καὶ ὁ K. E.
Legrand — καὶ πολλῶν τῶν ἡμετέρων — ὡς οἱ K. K. Σάθας, K. Παπαρ-
ρηγόπουλος, Σ. Π. Λάμπρος κλπ. — Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ Διγενὴς ἐθεω-
ρήθη ὡς νέκ προσωποποιήσις τοῦ Ἡρακλέους, βραδύτερον περὶ τῆς
ὡς τις τῶν Βυζαντινῶν μεγιστάνων, ἐσχάτως δὲ μετὰ μερίζων καὶ
ὁπωσούν πειστικωτέρων ἀποδείξεων παρεδέχθησαν αὐτὸν ὡς τὸν Βασι-
λειον Διγενῆ Ἀκρίτην, υἱὸν Ἐμίρου τινὸς τῆς Ἑδέσσης καὶ τῆς θυ-
γατρὸς τοῦ Ἀνδρονίκου Δούκα, ὡς ἱστορικὸν δηλαδὴ πρόσωπον ἀκμά-
σαν κατὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐποποιεῖται τοιαῦται, ἥρωα
ἔχουσαι ἐπίσης τὸν Διγενῆ, ὑπάρχουσι καὶ παρὰ Ρώσσοις καὶ Σέρβοις,
ληφθεῖσαι πιθανῶς ἐκ τῶν Βυζαντινῶν. Παρρητηρήσεως ἀξίον εἶναι ὅτι
τὰ Ἑπειρωτικὰ ἄσματα τοῦ Ἀκριτικοῦ κύκλου, ἐκτὸς ἐνὸς ἤδη δημο-
σιευθέντος, ἥρωα αὐτῶν ἔχουσιν οὐχὶ τὸν Διγενῆ, ἀλλὰ τὸν Γιάνην.
Ἄλλ' ἴσως τὸ ὄνομα Γιάνης δὲν εἶναι εἰμὴ μετατροπὴ τοῦ Διγενῆ.

—o—

451. ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ. (ΖΑΓΟΡ.).

Διλ. 77, 16-17. Legr. 316, 140. Xas. VII, 8.

Στοιχειὸ ξεφανερῶθηκε καὶ τρώει τς ἀντρειωμένους,
τοὺς ἔφαγε, τοὺς ἔσωσε, κανεῖς δὲν εἶχε μέινει,
ὁ γυιὸς τῆς χήρας ἐμεινεν ὁ μόνος ἀντρειωμένος.

Παῖρνει κοντάρι καὶ σπαθὶ καὶ πάει νὰ κυνηγήσῃ

⁵ καὶ τρέχει ὄρη καὶ βουνά, ράχαις καὶ ραχοπούλαις·
κυνῆγι δὲν ἐπέτυχε, κυνῆγι δὲν εὗρηκε,
κί' αὐτοῦ 'ς τὸ γύρμα τοῦ ἡλιοῦ καὶ 'ς τὸ βασιλεμά του,
βρίσκει μιά κόρην ὡμορφή, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
στέκει καὶ τὴν λογιάζεται, στέκει καὶ τὴν ρωτᾷ·

¹⁰ — Κόρη μου, ποῖος σ' ἐγένναε, τί μάνα σ' ἔχει κάμει;

— Κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκαμε, μάνα σὰν τὴ δική σου·

— Τ' ἔχεις, κόρη, καὶ θλίβεσαι, τ' ἔχεις κί' ἀναστενάζεις;

- Πέρα σ' εκείνη τῇ συκιά, ὅπου εἶν' ἓνα πηγάδι,
 μῶπες' ὁ ἀρραβωνάς μου, τ' ὠρή μου δαχτυλίδι,
 15 κι' ὅποιος βρεθῇ καὶ κατεβῇ νὰ τῶδρη, νὰ τὸ βγάλῃ,
 αὐτὸν θὰ τὸν στεφανωθῶ, ἀηταῖρι θὰ τὸν κάμω.
 'Ο νεὶός εὐτύς ξεντύθηκε κ' ἐμπῆκε 'ς τὸ πηγάδι·
 — Τράβα με, κόρη, τράβα με, δὲ βρίσκω δαχτυλίδι·
 — Αὐτοῦ ποῦ μπῆκες, χήρας γυιέ, ποτὲ δὲ ματαβαγαίνεις.

Πάμπολλα δημοτικὰ ἄσματα καὶ παρχμύθια ἔχουσιν ὡς ἥρωα αὐ-
 τῶν τὸν υἱὸν τῆς χήρας. Καὶ αὐτὸς ὁ Διγενῆς, ὡς υἱὸς χήρας παρίστα-
 ται ἐν τισι τῶν περὶ αὐτοῦ δημοσιευθέντων ἁσμάτων.

452. ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ. (ΚΟΝΙΤΣΗΣ).

- 'Ο Γιάννης πούχεν ἑννηὰ γυιούς καὶ τοὺς ἑννηὰ μεγάλους,
 μιᾷ μέρᾳ ν' ἐβουλήθησαν νὰ πᾶν νὰ κυνηγήσουν,
 κι' ὁ Γιάννης ὥσ' ἂν τῶμαθεν, τρέχει τοὺς ὁρμηνεύει.
 — 'Ολοῦθε κυνηγήσετε, σύρτε κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖθε,
 5 καὶ 'ς τοῦ Βαρλάμη τὸ βουνὸ μόνον ἐκεῖ μὴν πᾶτε,
 ὅτ' εἶν' ἓνα θεριὸ κακὸ ὁπῶχ' ἑννιὰ κεφάλια.
 Καὶ τὰ παιδιὰ δὲν ἄκουσαν καὶ 'ς τοῦ Βαρλάμη πῆγαν,
 κ' ἐκεῖ ἐβγήκε τὸ θεριὸ μὲ τὰ ἑννηὰ κεφάλια
 κι' ἄρπαξε τὰ ἑννηὰ παιδιὰ, τ' ἄρπαξε, τὰ κατὰπτε.
 10 'Ο Γιάννης ὄντας τῶμαθε βαρυὰ τοῦ κακοφάνη,
 ἐπῆρε τὸ κοντάρι του κ' ἐζώσθη τὸ σπαθί του
 καὶ 'ς τοῦ Βαρλάμη τὸ βουνὸ τρεχάτος ἀνεβαίνει.
 — Ἔβγα, στοιχειό, ἔβγα θεριό, ἔβγα νὰ φαγωθῶμε!
 — Καλῶς ἦρθε τὸ δεῖπνό μου, καλῶς τὸ δειλινό μου.
 15 Ἔτρεξ' ὁ Γιάννης 'ς τὸ θεριὸ μὲ τὸ σπαθί 'ς τὸ χέρι,
 ἑννηὰ σπαθιαὶς ἐτράβηξε γιὰ τὰ ἑννηὰ κεφάλια,
 τραβάει καὶ μιὰ μέσ' τὴν κοιλιὰ καὶ βγάζει τὰ παιδιὰ του
 καὶ ζωντανὰ πρὸς τὸ βραδὺ 'ς τὴ μάνα τοὺς τὰ φέρνει.

* Ἄσμη τῆς Κεφκλληνίης παρχπλήσιον ἀπαντῶμεν παρὰ Schmidt
 (208,65), ἔχον θέμα τοὺς δώδεκα γυιοὺς τοῦ Διγενῆ.

453. ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΕΙΩΜΕΝΟΣ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

- Ἐς τῆς Αἰ-Μαρίνας τὰ βουνά, ἔς τῆς Ἐριβοιδᾶς τοὺς κάμπους,
 ἐκεῖ ποῦ πέντε δὲν πατᾶν καὶ δέκα δὲν διαβαίνουν,
 ἐγὼ μονάχος πέρασα πεζὸς κι' ἀρματωμένος
 μὲ τετριμίδαις ἔς τὸ σπαθὶ καὶ φούνταις ἔς τὸ ντουφέκι.
- 5 Ἐξῆντα δράκους σκότωσα κ' ἐξῆντα λαβωμένους,
 μόν' ἔπιτυχα κ' ἓνα στοιχειὸν σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα,
 ποῦχε σταυρὸν ἔς τὰ κέρατα, φεγγάφι ἔς τὰ καπούλια·
 σειέται καὶ σειόνται τὰ βουνά, σειέται καὶ σειόνται οἱ κάμποι,
 ταράζει τὰ ποδάρια του, τὰ δέντρα ξερρίζονε,
- 10 στριγκιὰ φωνὴν ἐφώναξε, βογκᾶν βουνὰ καὶ ράχαις·
 — Ἐδῶ ποῦ πέντε δὲν πατᾶν καὶ δέκα δὲ διαβαίνουν,
 τί χάλευες μονάχος σου πεζὸς κι' ἀρματωμένος;...

Τὸ παρὸν ἄσμκ, ἀπαντῶμενον ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Κ. Χασιώτου (208,31), κατεχωρίσθη ἐκεῖ ληφθὲν—ὡς καὶ ὁ Κ. Χασιώτης σημειοῖ—ἐκ τῆς προύσης συλλογῆς, ὑποβληθείσης τότε εἰς τὸ Ζωγράφειον διαγώνισμκ τοῦ ἐν Κων/πόλει Φιλ. Συλλόγου.

454. Η ΚΑΚΗ ΠΕΘΕΡΑ. (ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

- Ἐκεῖ ἔς τὸν πέρα μαχαλᾶ, ἔς τὴν παραδῶθε ροῦγα,
 ἦταν μιὰ σκύλλα πεθερά, μιὰ πετροκαταλοῦσα,
 κ' ἐπαρακάλειε κ' ἔλεγε σὰν στρίγλα καὶ σὰν λάμια,
 γιὰ νὰ γεννήσῃ ἡ νύφη τῆς ὄφιο μὲ δυὸ κεφάλια
- 5 καὶ νὰ γεννήσῃ ἡ θύγα τῆς ἓνα ὠμορφοπαίδι.
 Ἐκαμ' ἡ νύφη τῆς παιδὶ κ' ἡ θύγα τῆς τὸν ὄφιον·
 πῆρε τῆς νύφης τὸ παιδὶ καὶ τς ἔβαλε τὸν ὄφιον,
 καὶ τὸ παιδὶ ν ἐφώναζε καὶ τὸ παιδὶ φωνάζει
 — δὲ θέλω ἔγωγ τὸ γάλα σου γιὰτ' εἶν' πικρὸ φαρμάκι,
- 10 μόν' θέλω τῆς μανούλας μου ποῦναι γλυκὸ σὰν μέλι.

1 Παρατηρετέον τὴν λέξιν Ἐριβοιδᾶς, ἐξ ἧς τεκμαίρεται ἡ ἀρχαιότης τοῦ ἄσματος καὶ ἡ ὑπαρξὶς πόλεως ἢ ἐπαρχίης ἐν Ἡπείρῳ καλουμένης Ἐριβοιδᾶς.

455. Η ΠΑΙΔΟΚΤΟΝΟΣ.

Tomas. 353. Pas. 462-463. Χας. VII, 1.

- Τρίτη Τετράδη θλιβερή, Πέφτη φαρμακωμένη,
 Παρασκευή Ξημέρωνε, νὰ μ' εἶχε Ξημερώση,
 πουρνὸν ὁ Κώστας πάγησε, πάγει νὰ κυνηγήσῃ
 κι' ὁ Γιάννης πάει 'ς τὸ δάσκαλο γράμματα γιὰ νὰ μάθῃ·
 ἓνα χαρτί ν' ἀστόχησε, γύρισε νὰ τὸ πάρῃ·
 κ' ἦρε τὴ μάνα του ἔφαιξε μ' ἓνα παλληκάρaki.
 — "Ἀπιστὴ μάνα, τ' εἶν' αὐτός, τί θέλει αὐτός ὁ ξένος;
 βράδου ποῦ θάρῃ ἀφέντης μου θὰ τοῦ τὸ μολογήσω.
 Ἡ μάνα τὸ ξεγέλασε, τὸ μπάζει 'ς τὸ κατώγι
 10 καὶ σὰν ἀρνάκι τῶσφαξεν, ἡ σκύλλα, σὰν χασάπης.
 Νάτος κι' ὁ Κώστας πῶρχονταν ἀπ' τὸ πικρὸ κυνήγι,
 φέρνει τ' ἀλάφια ζωντανά, τ' ἀγρίμια λαβωμένα,
 κ' ἓνα μικρὸ λαφόπουλο τοῦ Γιάννη του νὰ παίξῃ.
 — Γειά σου, χαρά σου, λυγερή, τὸ ποῦ εἶναι τὸ παιδί μας;
 15 — Πουρνὸν ἐπῆγε 'ς τὸ σκολεῖδ' κ' ἀκόμη δὲν ἐφάνῃ.
 Τὸν γρίβα καβδαλίκεψε 'ς τὸ δάσκαλο παγαίνει.
 — Δάσκαλε, ποῦν' ὁ Γιάννης μου, δὲ σκόλασεν ἀκόμα;
 — Εἰς τὸ σκολεῖό του σήμερα ὁ Γιάννης δὲν ἐφάνῃ.
 Ὅσον τὸ σπῖτι πάλε γύρισε, τὸ Γιάννη δὲν τὸν βρίσκει,
 20 τρέχει κι' ἀρπάζει τὰ κλειδιά καὶ μπαίνει 'ς τὸ κατώγι,
 κ' ἐκ' ἦρε τὸ παιδάκι του σφαγμένο σὰν ἀρνάκι.
 Λιανὰ λιανὰ πελέκησεν αὐτὴν τὴ σκύλλα μάνα
 καὶ τὰ κομμάτια τᾶμασε καὶ 'ς τὸν τουρβᾶ τὰ βάνει,
 καὶ τρέχοντας σὰν ὁ ζουρλὸς 'ς τὸ μύλο τὰ παγαίνει·
 25 — Ἄλεσε, μύλε μ', ἄλεσε τὰ κόκκαλα τῆς κούρδας.

Τὸ ἄσμα τοῦτο, ὅπερ ἐπλάσθη ἴσως ἐκ τοῦ μύθου τῆς Πρόκιδος καὶ Φιλομήλας, ἐν ἄλλαις συλλογαῖς εἶναι ἐκτενέστερον, ἀλλὰ πολλὰχὺ διέφορον.

456. Η ΑΔΕΛΦΙΚΗ ΑΓΑΠΗ.

- Ἀνάθεμά τον ποῦ τὸ εἶπῃ — «τ' ἀδέρφια δὲν πονιοῦνται»
 τ' ἀδέρφια σκίζουν τὰ βουνὰ καὶ δέντρα ξεριζόνουν,
 τ' ἀδέρφια ἐκυνηγῆσαν ἐ' ἐνίκησαν τὸ χάρο.
 Δυὸ ἀδέρφια εἶχαν ἀδερφή 'ς τὸν κόσμον ξακουσμένη,
 5 τὴ φθόναγεν ἡ γειτονιά, τὴ ζήλευεν ἡ χώρα,
 τὴ ζήλεψε κι' ὁ χάροντας καὶ θέλει νὰ τὴν πάρῃ
 'ς τὸ σπίτι τρέχει καὶ βροτάει σὰν νὰ ἦταν νοικοκύρης
 — Ἄνοιξε, κόρη, γιὰ νὰ 'μπῶ, 'τοιμάσου νὰ σὲ πάρω,
 τί ἐγὼ εἶμ' ὁ γυιὸς τῆς μαύρης γῆς, τς ἀραχνιασμένης πέτρας.
 10 — Ἄφσε με, χάροντ', ἄφσε με, σήμερα μὴ μὲ πάρῃς,
 ταχυὰ Σαβδάτο νὰ λουστῶ, τὴν Κυριακὴν ν' ἀλλάξω,
 καὶ τὴ Δευτέρα τὸ ταχὺ ἔρχομαι μοναχὴ μου.
 Ἄπ' τὰ μαλλιά τὴν ἄρπαξε κ' ἡ κόρη κλαίει καὶ σκούζει
 νὰ καὶ τ' ἀδέρφια πῶπτασαν ψηλά 'π' τὸ κορφοβοῦνι,
 15 τὸν χάραντα κυνήγησαν καὶ γλύτωσαν τὴν κόρη.

—ο—

457. Η ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΡΙΑ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Μιά κόρη ν' ἐτραγούδαεν ἀπ' ὦρην παρεθύρι,
 τῆς πῆρ' ἀγέρας τὴ λαλιά, κάτου γιαλὸ τὴν πῆγε
 κι' ὅσα καράδια τ' ἄκουσαν ὅλ' ἄραξαν καὶ δένουν,
 καὶ μιὰ τ' ἀρτὰ νὰ τῆς Φραγκιάς, φρεγάδα τῆς ἀγάπης,
 5 δὲν τὰ μαζώνει τὰ πανιά οὔτε κι' ὁμπρὸς τραβάει
 κι' ὁ καπετάνιος φώναξεν ὀπίσ' ἀπὸ τὴν πρύμνη,
 — Γιά μᾶστε, ναύταις, τὰ πανιά, πηδάτε 'ς ταῖς ἀντέναις,
 ν' ἀκούσουμε τὴ λυγερὴ πῶς γλυκοτραγουδάει,
 σὲ ποιὸν ἤχρ' θὲ νὰ τὸ 'πῇ τ' ὡμορφο τραγουδάκι.
 10 Ἀπὸ τὸν ἤχον τὸν γλυκὸ καὶ τὴ γλυκειὰ λαλιά τῆς
 ὁ ναύκληρος τὰ γύρισε, κατὰ σπεριᾶς τραβάει,
 κ' οἱ ναύταις ἐκρεμάστηκαν ἀπάνου 'ς τὰ κατάρτια.

Ἐν τῷ ᾄσματι τούτῳ ὑποκρύπτεται ἴσως ἡ περὶ τοῦ μύθου τῶν
 Σειρήνων.

458. Η ΜΑΓΙΣΣΑ.

Δὲ μὲ χωροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρυνά
 μόν' ἔχω καὶ τς ἀγάπης τὰ μηνύματα·
 μὲ τὰ πουλιά μου μήναε καὶ μὲ τοὺς ἀητούς,
 καὶ μὲ τὰ χελιδόνια μῶστελνε γραφαῖς·
 5 «ἂν μ' ἀγαπᾷς ἀκόμα καὶ μου θὲς καλὸ
 ἀπάριασε τὰ ξένα κ' ἔλα νὰ σὲ ἰδῶ.»
 Πῶς ν' ἀρνηθῶ τὰ ξένα, νάρθω νὰ σ' εὐρῶ,
 ποῦ ἐμένα μ' ἐπαντρέψαν μέσ' τὰ μακρυνά,
 καὶ μῶδωκαν γυναῖκα μάγισσας παιδί,
 10 μαγεύει τὰ καράδια καὶ τὰ περγαντιά,
 μ' ἐμάγεψε κ' ἐμένα καὶ δὲν ἔρχομαι!

—ο—

459. ΟΜΟΙΟΝ.

Ζαμπ. 722, 7-8. Δελ. 121, 102. Pass. 340 καὶ 520-522.

Faur. II, 182. Νεοελ. ἀνάλ. 78, 13.

Κινῆσαν τὰ καράδια τὰ Ζαγοριανὰ,
 κίνησε κι' ὁ καλὸς μου, πάει 'ς τὴν ξενητεία·
 δώδεκα χρόνια ἐτρέξαν καὶ δὲ μῶγραψε,
 μέσα 'ς τὰ δεκατρία μῶστειλε γραφή.
 5 «Μ' ἄλλον ν' ἀρραβωνιάσης καὶ νὰ παντρευτῆς,
 ἢ καλογρηὰ νὰ γένης· μὴ μὲ καρτερῆς,
 γιὰτ' εἶμαι παντρεμένος μέσ' τὸν Ἀρμυρὸ
 καὶ πῆρα γιὰ γυναῖκα μάγισσας παιδί·
 μαγεύει τὰ καράδια καὶ δὲν ξεκινᾷν,
 10 μαγεύει τὰ καρβάνια καὶ πισογυρνᾷν.
 Ἐκίνησα γιὰ νάρθω χίλιας δυὸ φοραῖς,
 'ς τὸ ἄλογ' ἀνεβαίνω, χιόνια καὶ βροχαῖς,
 ἐμπαίνω 'ς τὸ καράβι, ἄνεμος, βρονταῖς·
 τρέχω, γυρίζω πίσω, μὲ γλυκοφιλεῖ
 15 καὶ παύουν κ' οἱ ἀγέραις, παύουν κ' ἡ βροχαῖς.»

—ο—

460. Ο ΤΣΑΜΑΔΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ.

Ζαμπ. 701, 136. Ἄ. Μανασσίδ. 10.

- Μέσ' τ' Ἀι-Γιωργίου τοὺς πλάτανους γένονταν πανηγύρι,
 χορὸς ἐδῶ, χορὸς ἐκεῖ, ἄργανα καὶ τραγούδια,
 καὶ χίλια ψένονταν σφαχτὰ σ' ὅλο τὸ πανηγύρι.
- Φᾶτε καὶ πιέτε, μπρὲ παιδιά, χορέψτε, τραγουδάτε,
 μὴν πάη κ' ἐρθῇ ὁ Τσαμαδὸς καὶ μᾶς ἀνατρομάξῃ.
- Ἀκόμα ὁ λόγος ἔστεκε κι' ὁ Τσαμαδὸς ἐφάνη,
 ποὺ ροβολάει ὃχ τὸ βουνὸ κατὰ τὸ πανηγύρι
 πατεῖ καὶ σειέται τὸ βουνό, κρᾶζει κι' ἀχᾶν οἱ λόγχοι,
 κ' ἐκράται ἔς τὸν ὦμό του δέντρο ξεριζωμένο
- 10 κι' ἀπάνου ἔς τὰ κλωνάρια του θεριὰ εἶχε κρεμασμένα.
 Φτάνοντας ἔπαψ' ὁ χορὸς, χάλασαν τὰ τραπέζια,
 κι' ὁ κόσμος παραμέραε κ' ἔστεκε τρομασμένος.
- Ποιὸς ἔχει ἀστῆθι μάρμαρο καὶ χέρια σιδερένια,
 γιὰ νάρθη νὰ παλαίψουμε ἔς τὸ μαρμαρέν' ἀλῶνι;
- 15 Ἄλλος κανεὶς δὲ βρέθηκε, κανεὶς δὲν ἀποκρίθη,
 καὶ μόν' τῆς χήρας τὸ παιδί, τῆς χήρας ὁ λεβέντης
 ἐβγήκε νὰ παλαίψουμε ἔς τὸ μαρμαρέν' ἀλῶνι.
- Ἐκεῖ ποὺ ἐπάτα ὁ Τσαμαδὸς ἐβούλιαζε τ' ἀλῶνι,
 κ' ἐκεῖ ποὺ ἐπάτα τὸ παιδί ἐβούλιαζε κ' ἐβύθαε
- 20 ἐκεῖ ποὺ βάρειε ὁ Τσαμαδὸς τὸ γαῖμα πάει ποτάμι,
 κ' ἐκεῖ ποὺ χτύπαε τὸ παιδί τὰ κόκκαλα τσακίζει.
- Γιὰ στάσου, μπρὲ λεβέντη μου, στάσου νὰ σὲ ρωτήσω,
 ποιά σκύλλα μᾶνα σ' ἔκαμε, ὁ κύρης σου ποτὸς ἦταν;
- Ἡ μᾶνα μ' ὅταν χήρειε δὲ μ' εἶχε γεννημένον,
 25 κι' ὡμοίασα τοῦ πατέρα μου καὶ θὰ τὸν ἀπεράσω.
- Ἀπὸ τὸ χέρι τ' ἄρπαξεν ὁ Τσαμαδὸς καὶ τρέχει
 νὰ πᾶν νὰ βροῦν τὴ μᾶνα του, τὸ σπίτι τῆς νὰ μάθῃ.
- Ἡ χήρα τοὺς ἀγνάντευσ κ' ἐτοίμασε τραπέζι,
 κ' ἐκεῖ ποὺ τρώγαν κ' ἔπιναν ἡ χήρα τοὺς κερνοῦσε,
 30 κ' ἔχυνε τοῦ παιδιοῦ κρασί, τοῦ Τσαμαδοῦ φαρμάκι.

461. Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΘΕΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ἐμάθατε τί γίνηκεν ἐφ᾽ ἂρ γὰ τὸ βράδυ;
 ἐπιάσαν ἓναν νειόγαμπρον ἔς τὴ βίγλα ποῦ κοιμῶνται.
 Δὲν κλαίει ποῦ τὸν ἔπιάσανε καὶ σκλάβο τὸν πηγαίνουν,
 μόν' κλαίει τὴν ἀγάπῃ του σὲ τί χέρια θὰ πύσῃ.
 5 Σὰν τῶμαθεν ἡ λυγερὴ βαρυὰ τῆς κακοφάνῃ,
 βάνει τὰ γρόσια ἔς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριά ἔς τὴν τσέπη,
 καὶ ἔς τὸ γιαλὸ κατέβηκε, κάτου ἔς τὸ περιγιάλι·
 βλέπει βαρκούλαις πῶρχονταν, καράβια π' ἀρμενίζουν,
 βλέπει κ' ὀλίγω ἀπόμακρο Τούρκικο περγαντίνι,
 10 καὶ βγάνει τὴν ὀμπόλιζ τῆς καὶ διάνεμο τοὺς κάνει·
 —Ἐσύ, καράβι ἀπόμακρο, χρυσό μου περγαντίνι,
 αὐτὸν τὸν νειὸ ποῦ πιάκατε καὶ σκλάβο τότε πᾶτε,
 ἂν ἦναι γιὰ ξαγόρασμα, ἐγὼ τὸν ξαγοράζω.

—o—

462. Ο ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΘΕΙΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Tom. 152.

- Σκλάβος βαρυναστέναξε κ' ἐστάθη τὸ καράβι,
 κί' ὁ καπετάνος τ' ἄκουσεν ἀπὸ ψηλὰ π' τὴν πρύμμη.
 —Ἐκεῖνος ποῦ ἀναστέναξε καὶ τὸ καράβι ἐστάθη,
 ἂν ἦν ἀπὸ τοὺς ναύταις μου, μισθὸν θὰ τ' αὐγατίσω,
 5 κί' ἂν ἦν ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου θὰ ἰδῇ τὴ λευτεριά του.
 —Ἐγὼ εἶμ' ὅπ' ἀναστέναξα κί' ἐστάθη τὸ καράβι·
 τὸν πόνο μου, τὴν τύχη μου, κανεὶς νὰ μὴν τὰ πάθῃ·
 πολλαὶς βολαὶς τραγοῦδῃσα τὴ δόλια μου τὴ μοῖρα,
 γιὰ νὰ ἔπιτύχω λευτεριά καὶ λευτεριά δὲν εἶδα,
 10 ὥς τραγοῦδῇσω κί' ἄλλῃ μιᾷ τὸ μαῦρό μου τραγοῦδι.
 «Τρεῖς μέραις ἤμουν νειόγαμπρος, τρεῖς μέραις καὶ τρεῖς νύχτες,
 «τὴν τρίτῃ νύχτα ν' ἐπέσα εἰς τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια,
 «καὶ σκλάβον μ' ἐπουλήσανε ἔς τῆς Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη·
 «δώδεκα χρόνοι πέρασαν, ἔς τοὺς δεκατρεῖς ἐμπῆκα,

15 «τ' ἀηταῖρί μ' ὠνειρεύομουν καὶ μὲ πᾶρηγοροῦσε,
 «κι' ἀπόψ' εἶδα 'ς τὸν ὕπνο μου ὄνειρο τρομασμένο,
 «μιά πέρδικα ν' ἐκράτουνα καὶ μῶφυγε ἀπ' τὰ χέρια,
 «γι' αὐτὸ βαρυαναστέναξα κ' ἐστάθη τὰ καράβια».

— Σκλάβε, μακρυὰ εἶν' ὁ τόπος σου, μακρυὰ εἶναι κ' ἡ καλὴ σου;

20 — Ἄν εὖρ' ἄλλογο γλήγωρο θὰ φτάσω σὲ μιὰ μέρα,
 ,κι' ἂν εὖρω κι' ἄλλογον ὀκνὸ θὰ φτάσω σὲ τρεῖς μέραις.

Τὸ ἄσμα τοῦτο φίνεται ὡς συνέχειι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2, καὶ ὡς τοιοῦ-
 του ἀδεύεται συνήθως.

— 0 —

463. Η ΚΑΛΟΓΡΗΙΟΠΟΥΛΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Καλογρηιοπούλα ν' ἔτρεχε 'ς τὴν ἄκρη τοῦ πελάγου,
 μὲ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα, τὰ χέρια σταυρωμένα.
 Γλέπει καράβια ποῦ κινᾶν, καράβια π' ἀρμενίζουν,
 μοιρολογοῦσε κ' ἔλεγε, μοιρολογάει καὶ κράζει

5 — Καραδοκῆρή μου καλέ, καλέ μου καπετάνιε,
 αὐτὸν τὸν νειὸν ποῦ πιάσεταν ἐφῆς ἀργὰ τὸ βράδυ,
 μὴν τὸν σιδεροδένετε, μὴ μοῦ τὸν τυραγνᾶτε,
 τ' εἶν' ἀδερφὸς τῆς μάνας μου καὶ νειὸς χαριτωμένος.
 Ἄν ᾔηται γιὰ ξαγόρασμα, ἐγὼ τὸν ξαγοράζω,
 10 σέρνω τὰ χροῖα 'ς τὴν ποδιά καὶ τὰ φλωριὰ 'ς τὴν τσέπη,
 κι' ἂν δέ μου φτάσουν τὰ φλωριὰ πουλῶ καὶ τὸ ζωνάρι,
 κι' ἂν δέ μοῦ φτάσουν οὔτ' αὐτά, πουλῶ τὰ δαχτυλίδια,
 πουλῶ καὶ τοὺς χρυσοὺς σταυροὺς καὶ τὰ μαργαριτάρια.

— 0 —

464. Η ΣΚΛΗΡΟΚΑΡΔΙΟΣ ΜΗΤΗΡ. (ΠΑΡΓΑΣ, ΖΑΓΟΡΙΟΥ).

Tom. 213. Ζωμ. 735, 23. Faur. II, 188 καὶ 202. Παπδ. 2. Sand. 44. Legr. 248, 123.
 Xas. V, 18. Schmidt, 210, 67 καὶ 68.

Διῶξέ με, μάνα μ', διῶξέ με, μὲ ξύλα, μὲ λιθάρια,
 γιὰ νὰ μὲ σφίξῃ τὸ κακὸ κ' ἡ ἐντροπὴ τοῦ κόσμου,
 νὰ κλείσω τὰ ματάκια μου, νὰ φύγω ἀπὸ μπροστά σου,

νὰ πάγω μέσ' τὴν ἐρημιὰ ποῦ πᾶν τὰ χελιδόνια,
 5 τὰ χελιδόνια νὰ γυρνᾶν κ' ἐγὼ νὰ πάνω ἀκόμα·
 νὰ μπαίνης μέσ' τὴν ἐκκλησιὰ μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη,
 νὰ γλέπης ἄντρες καὶ παιδιὰ, νὰ γλέπης παλληκάρια,
 καὶ τὸ πικρὸ στασίδι μου μαῦρο κι' ἀραχνιασμένο·
 νὰ βγαίνης ἀπ' τὸ σπίτι σου, νὰ περπατᾷς, νὰ τρέχης,
 10 νὰ καίγουν ἢ πατοῦναις σου, νὰ τρέμουν τὰ κλιτσια σου,
 καὶ νὰ μαλλιάς' ἢ γλῶσσά σου ρωτῶντας τοὺς διαβάταις
 — διαβάταις μου, στρατιώταις μου, μὴν εἶδατε 'ς τὰ ξένα,
 τὸ δόλιο τ' Ἀλεξόπουλο, τὸ δόλιο τὸ παιδί μου;
 ἦταν ψηλό, ἦταν λιγνό, ἦταν καὶ μαυρομμάτης,
 15 καὶ 'ς τὸ μικρὸ του δάχτυλον ἐφόρειε δαχτυλίδι,
 κι' ἀσπρότερο τὸ δάχτυλο ἀπὸ τὸ δαχτυλίδι.
 — Ἀντίπροφες τὸν εἶδαμε 'ς τὸν ἄμμο ξαπλωμένον,
 κ' εἶχε τὸν ἄμμο στῶμά του καὶ τοὺς ἀφροὺς σεντόνι,
 μυρμίκια τὸν ἐσίμπαγαν, μύγαις τὸν πιπιλίζαν,
 20 μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν κι' ἄσπρα τὸν τριγυρίζαν·
 ἄλλα κομμάτια ν' ἔτρωγαν κι' ἄλλα ρουφοῦσαν γαῖμα,
 κ' ἓνα μικρὸ χρυσὸ πουλὶ ἔστεκε κ' ἐτρηοῦσε,
 σὰν ἄνθρωπος ἐδάκρυζε καὶ τὸν μοιρολογοῦσε·
 «Ποῦ εἶναι, ξένε, ἡ μάνα σου, ποῦ εἶναι κ' ἡ καλή σου,
 25 νὰ κλάψουνε τὰ νειάτα σου, νὰ σιάσουν τὸ κορμί σου;
 κ' οἱ φίλοι νὰ σὲ λυπηθοῦν καὶ ὅλ' οἱ ἐδικοὶ σου;
 Παρακαλῶ σας, μπρὲ πουλιά, καὶ σεῖς τὰ μαυροπούλια,
 μὴν γκίζετε τὰ μάτια του καὶ τὸ δεξί του χέρι,
 νὰ γράψῃ τῆς μανούλας του τὴ μαύρη του τὴ μοίρα,
 30 νὰ στείλουν νὰ τὸν πάρουνε 'ς τὸ πατρικὸ του σπίτι,
 γιὰ νὰ τὸν θάψουν σ' ἐκκλησιὰ καὶ σ' ἅγιον Μοναστήρι.»

Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο ᾄσμα εἶναι πάγκοινον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ παρα-
 λάσσει πολλοῦ οὐσιωδῆς.

— 0 —

12. Στρατιώταις, ὁδοιπόροι, διαβάται.

465. ΤΟ ΘΥΜΑ ΑΤΥΧΟΥΣ ΕΡΩΤΟΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

Faur. II, 220. Νεοελλ. Ἀνάλ. 110, 54.

- Ἐνὰ τραγαῦδι θὰ σᾶς ἴπῳ καὶ νὰ τ' ἀποκρασθῇτε,
 κι' ἔλαι τὸν νεῖδον τὸ δύστυχον νὰ τόνε λυπηθῇτε.
 Ὡς τὴ μαύρη γῆς ἀπάντησεν ἐν' ὠμορφο κοράσι,
 ποῦ βάλθη τὸ σκληρόκαρδο τὸ νοῦ του νὰ τοῦ χάσῃ,
 5 καὶ νὰ τὸν ὀδῇ νὰ κείτεται ἔς τὸ στρώμα τοῦ ἀπάνω
 καὶ νὰ τὸν καταβαρεθῇ τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.
 — Πριχοῦ πεθάνω, κόρη μου, ἔχω νὰ σοῦ μηνύσω,
 γιὰ νῆρθης ἀπ' τὸ σπῖτι μου νὰ σ' ἀποχαιρετήσω·
 καὶ ἔς τὴν αὐλή μου ὅταν ἐμπῇς, τρέξε ἔς τὴν κάμαρή μου,
 10 καὶ μὴ ντραπῇς τὴ μάνα μου, μάινε τὴν ἀδερφή μου·
 πάρε τὸ σκάνιο κάθησε σιμὰ σιμὰ ἔς τὸ στρώμα,
 καὶ φίλειε με γλυκὰ γλυκὰ ἔς τὰ μάτια καὶ ἔς τὸ στόμα,
 κ' ὕστερ', ἀγαπημένη μου, πιάσε τὴν κεφαλὴ μου
 καὶ σφίγγε τὴν σφιχτὰ σφιχτὰ ὅσω ναῦγ' ἡ ψυχὴ μου·
 15 μόνη σου κλεῖς τὰ μάτια μου, μόνη σαβάνωσέ με·
 βάλε μου καὶ τὰ ροῦχά μου κι' ὠμορφοστόλισέ με,
 βάλε μου μὲ τὸ χέρι σου καὶ τ' ὠμορφό μου ράσο,
 ἐκεῖνο ποῦ εἶπ' ἡ μάνα σου ἔς τὴ γῆς νὰ τὸ χαλάσω·
 βάλε μου καὶ τὸ φέσι μου, ἐκεῖνο μὲ τὴ βιόλα,
 20 κ' ἔπειτ' ἀγαπημένη μου, πές μου δυὸ μοιρολόγια,
 καὶ πές μου τα ὠμορφα, γλυκὰ, νὰ μὴ σὲ περγελάσουν
 οἱ ἄρχοντες κ' ἡ ἀρχόντισσαις, νὰ μὴ σὲ διατιμάσουν.
 ὄντας θὰ μὲ περάσουνε ἀπὸ τὴ γείτονα σου,
 τότες, ἀγαπημένη μου, ξέπλεξε τὰ μαλλιά σου,
 25 κι' ὄντας θὰ μ' ἀποθώσουνε ἔς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴν πόρτα,
 νὰ χύσης μαῦρα δάκρυα, νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα·
 κι' ὄντας θὰ νὰ σοῦ φέρουνε τὰ κόλυβά μου, φάτα,
 καὶ πές, «ὁ θιὸς σχωρέσ' τονε τὸ νεῖδον ὁποῦ μ' ἀγάπα».

466. ΕΤΕΡΟΝ.

Ὅλα τὰ δέντρα τὴν αὐγὴ δροσιὰ ἔναι φορτωμένα,
 κ' ἐμένα τὰ ματάκια μου μὲ δάκρυα βουρκωμένα·
 ποῦσε, σκληρὴ ἀγάπη μου, τόσον καιρὸ κρυμμένη,
 ὅπου ἔς τὸ στῶμα μ' ἔρριζες τρεῖς μῆνες καὶ μιὰ μέρα!
 5 τὸ μάθαν ἔλ' οἱ φίλοι μου καὶ κλαῖνε τὴ ζωὴ μου,
 τὸ μάθανε, τ' ἀκούσανε καὶ χαίροντ' οἱ ὀχτροί μου.
 Ἐλ', ἄπονη καὶ φόνισσα, ἔμπα ἔς τὸ φτωχικό μου,
 καὶ ρῶτα τὴ μανούλα μου — τί κάνει ὁ πικρογυιάς σου,
 γιὰτὶ ἔς τὸ στῶμα κείτεται, ἔς τὸ στῶμα παραδέρνει;
 10 Ἐλ', ἄπονη καὶ φόνισσα, καὶ ἔς τὸ προσκέφαλό μου,
 καὶ πιάσε τὸ κεφάλι μου ὅσω νὰ ξεψυχήσω,
 καὶ πές, ἐγὼ τὸν ἔστειλα νὰ πάῃ ἔς τὸν κάτω κόσμον.

—ο—

467. ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΑΞΕΙΔΙΩΤΟΥ.

Ἐσεῖς παιδιὰ βλαχόπουλα, παιδι' ἀπὸ τὸ Λιβάδι,
 αὐτοῦ ποῦ πᾶτε τρέχοντας ἔς τὸ ἔρημο χωριὸ μας,
 ντουφέκια νὰ μὴν ρίξετε, τραγούδια νὰ μὴν ᾄψετε,
 καὶ νὰ μὴ μπεῖτε ἔς τὸ χωριὸ μὲ ἥλιο, μὲ φεγγάρι·
 5 κι' ἂν σᾶς ρωτήσ' ἡ μάνα μου, ἡ δόλια μ' ἡ μανούλα,
 μὴν ᾄψετε πῶς ἀρρώστησα κι' ἀπέθανα ἔς τὸ δρόμο,
 μόν' ἔπεστε πῶς παντρεύτηκα κ' ἐπῆρα μαυρομμάτα,
 πῆρα τὴν πέτρα πεθερά, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα
 κι' αὐτὰ τὰ λιανοστούρναρα μαῦρα γυναικαδέρφια.

—ο—

468. ΤΑ ΠΟΤΑΜΟΓΝΙΧΤΑ ΑΔΕΡΦΙΑ. (ΜΑΛΑΚΑΣΙΟΥ).

Ulric. σελ. 273. Σταματ. B, 20. Faur. II, 68. Marc. I, 416. Tom. 417.
 Pas. 386—389. Μανασ. 12.

Μάνα, μουγκρίζουν τάϊ βουνά, μάνα βογκᾷν οἱ λόγχοι,
 καὶ κατεβάζει ὁ πόταμος τὸ Βάλτο γιὰ νὰ πνίξῃ·

- φέρνει λιθάρι' ἄρριζωτα, δέντρα ξερριζωμένα,
 σέρνει καὶ μιὰ γλοκομηλητὰ ἔς τὰ μῆλα φορτωμένη,
 5 καὶ ἔς τὰ χοντρά κλωνάρια τῆς δυο ἀδέρφι' ἀγκαλιασμένα·
 τὸ δόλιο τὸ μικρότερον ἔλεγε τοῦ μεγάλου
 — κράτει, ἀδερφέ μου, κράτει με, κράτει νὰ σὲ κράτήσω,
 τί ἂν κάμῃ καὶ χωρίσουμε θὲ νὰ ματαῖδωθοῦμε
 ὄντας νὰ στύψ' ἡ θάλασσα καὶ γένη περιβόλι,
 10 κι' ὄντας ἀσπρίσῃ ὁ κόρακας καὶ γένη περιστέρι.
 Ποιὰ μᾶνα εἶχε δυο παιδιὰ κ' ἐφαροκυνηγοῦσαν;
 Πέτε τῆς μὴν τὰ καρτεράῃ καὶ μὴν τὰ παντεχαῖνῃ.

Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Γρεβθενῶν ἄρχεται οὕτω :

Δὲν σ' ἐθαρροῦσα, πόταμε, νερὸ νὰ κατεβόχης,
 καὶ τώρα εὖ κατέβασες μὲ θολοσιὰ μεγάλη,
 σέρνεις λιθάρια κτλ.

—o—

469. ΤΟ ΝΑΥΑΓΙΟΝ.

Χασ. 204, 26. Schmidt, 210, 66.

- Μάνα, μ' ἐκακοπάντρεψες καὶ μ' ἔδωκες ἔς τοὺς κάμπους,
 κ' ἐγὼ σὲ κάμπο δὲν βαστῶ, ζεστὸ νερὸ δὲν πίνω,
 ἐδῶ τρυγῶνια δὲ λαλοῦν κ' οἱ κοῦκκοι δὲν τὸ λένε,
 τὸ λέει ὁ πετροκότρυφας, τὸ λέει τὸ μοιρολόγι!
 5 Τὸ ποιὰ ἔχει ἄντρα ἔς τὴν ξενητεῖα καὶ γιὸν ξενητεμένον,
 αὐτὴ νὰ μὴν τοὺς καρτερῇ καὶ νὰ μὴν τοὺς παντέχῃ·
 ἔξηντα καράδια πνίγηκαν καὶ δεκοχτὼ φριγάδες
 καὶ μιὰ φριγάδα γλύτρωσε κ' ἔφερε τὰ μαντάτα,
 γιόμωσ' ἡ θάλασσα πανιά, ἀντέναις καὶ κατάρτια,
 10 γιόμωσαν τ' ἀκροθάλασσα ἀνθρώπινα κουφάρια.

—o—

470. Η ΤΡΙΚΥΜΙΑ.

Νισολλ. Ἀνάλ. 89, 23.

- Τρία καράβι' ἀρμένιζαν ἔς τῆς Πόλης τὰ μπουγάζια,
 τῶν' ἀρμενίζει με νοτιά, τᾶλλο με τρεμοντάνα,
 τὸ τρίτο τὸ καλλεῖτερο με τῆς στεργιάς τ' ἀγέρι.
 Ντελῇ βορηᾶς τοῦ φώναξε, ντελῇ βορηᾶς τὸ κράζει
- 5 — Μάйна, καράβι, τὰ πανιά, μάйна καὶ ρίξ' τα κάτω·
 — Δὲν τὰ μαϊνάρω τὰ πανιά, καὶ δὲν τὰ κατεβάζω
 τ' εἶμαι καράβι ξακουστό, καράβι ξακουσμένω,
 ἔχω κατάρτια μπρούζινα, ἀντέναις σιδερένιαις
 κ' ἐκεῖ ποῦ στήσω μιὰ φορὰ τὴν πλώρη δὲ γυρίζω.
- 10 Ἀσπρογαλίζ' ἡ θάλασσα, σιουρίζουν τὰ κατάρτια,
 σκόνονται κύματα βουνά, χορεύει τὸ καράβι,
 ἀπ' τὸ πουρν' ὥς τὸ δειλινὸ κι' ὥς μισὴ ὥρα νύχτα,
 καὶ πρὸς τὴ μία τῆς νυχτὸς τὸ ξακουστὸ καράβι
 ἔς τὰ κύματα ν' ἐχώθηκε καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

— 0 —

471. Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ, Η Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΞΟΔΙ.

Χασ. VII, 10.

- Ὁ Κωσταντῆς ὁ γλυκονεῖδς, τ' ὡμορφο ἀρχοντοπαῖδι,
 χρόνους ἑφτά ν' ἐδιάλεγε ναύρῃ τ' ἄξιο του ταῖρι,
 καὶ χρόνους δυὸ συντάζονταν νὰ μάσῃ συμπεθέρους.
 τοὺς ἔμασε κ' ἐκίνησε με δυό, με τρεῖς χιλιάδες·
- 5 ἔς τὸν δρόμον ὅπου πήγαιναν ἡ γῆς ἀνατρομάζει,
 κι' ὁ ἥλιος ἀναθάμπωνεν ἀπ' τὴν πολλὴ τὴ λάμψη.
 Καταμεσῆς τοῦ δρόμου του, ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ ψίχι,
 πουλάκι πῆγε κ' ἔκατσε εἰς τοῦ Κωσταντῆ τὴ σέλλα
 καὶ δὲν λαλοῦσε σὰν πουλὶ, σὰν ὄλα τὰ πουλάκια,
- 10 μὸν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα
 — Κώστα μου, μὴν ξοδεύεσαι, μὴ χαίρεσαι τὸ γάμο,
 τί ἐφές ἤμουν ἔς τοὺς οὐρανούς μαζὺ με τοὺς ἀγγέλους,

- κι' ἄκρουσα ποῦ σ' ἀνάφερναν μὲ τοὺς ἀπεθαμένους.
 Ὁ Κώστας στρήφει τ' ἄλογο, 'ς τὴ μάνα του γυρνάει·
 15 — Καλῶς τὸ γυιό μου πῶρχεται γαμπρὸς καὶ συγχαριάρης·
 Κώστα μου, ποῦ τὴν ἄφησες τὴν ὠμορφη νυφούλα;
 — Μάνα μ', ἐγὼ δὲν εἶμαι πλεῖο γιὰ τὸν ἐπάνου κόσμο,
 μόν' εἶμαι γιὰ τὴ μαύρη γῆς· ὁ γυιός σου θ' ἀπεθάνῃ!
 Μὲ δίχως πονοκέφαλο, μὲ δίχως νάχῃ ἀρρώστεια,
 20 ἔπесе κ' ἔτεντώθηκε κ' ἐβγῆκεν ἡ ψυχὴ του.
 Ἔφτασε τὸ συμπεθερεῖο 'ς τοῦ πεθεροῦ τὰ σπίτια,
 κ' ἡ νύφη τοὺς ἀγνάντευεν ἀπ' ὦρῃο παραθύρι·
 — Κόσμος πολὺς, μανοῦλά μου, χιλιάδες συμπεθέροι,
 τοῦ Κωσταντ' εἶναι τ' ἄλογο, τὸν Κωσταντῇ δὲν βλέπω.
 25 — Εἶναι γαμπρὸς κ' ἐντρέπεται κ' ἔμεινε παραπίσω.
 Τὴ νύφη τὴν ἐπήρανε τὰ δυὸ τὰ συγγενάδια,
 μὲ τὰ τραγούδια, μὲ βιολιά, ὅλον τὸν δρόμο πᾶνε,
 κι' ὅξ' ἀπ' τὰ σπίτια τοῦ γαμπροῦ ἐρχόνταν ἓνα ξόδι·
 ὄντας ἀπαντηθήκανε ὁ γάμος μὲ τὸ ξόδι,
 30 κοντοκρατάει τ' ἄλογο καὶ κοντοστέκ' ἡ νύφη,
 ρωτᾷ νὰ μάθ' ἡ φλίβερη τὸ ξόδι τίνος εἶναι·
 χρυσὸ μαχαῖρι ν' ἐβγαλεν ἡ νύφη ἀπὸ τὴν τσέπη
 τὰ στήθη της ἐτύπησε καὶ πέφτει πεθαμένη.
 Ἐκεῖ ποῦ θάψανε τὸν νειόν, φύτρωσε κυπαρίσσι,
 35 κ' ἐκεῖ ποῦ θάψανε τὴ νειὰ ἐβῆκε καλαμιῶνα,
 λυγογυρίζ' ἡ καλαμιὰ, σκύφτει τὸ κυπαρίσσι,
 κ' ἓνα πουλὶ κελάδαε, 'ς ἄλλο πουλὶ ξηγιῶνταν
 — Γιὰ ἰδέσ τα, τὰ κακόμοιρα, τὰ πολυαγαπημένα,
 δὲν φιληθῆκαν ζωντανά, φιλιῶντ' ἀπεθαμένα!

— 0 —

472. Η ΕΥΓΕΝΟΥΛΑ, Η ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ ΞΟΔΙ.

Faur. II, 112.

Ἡ Εὐγενοῦλα ἡ μοσκονειά, ἡ μικροπαντρεμένη,
 ὁποῦχε τοὺς ἐννῆά 'δερφούς, τὰ δεκοχτῶ ξαδέρφια,

- πρῶχε τὰ σπίτια τὰ πολλὰ καὶ σιαστικὸν λεβέντη,
 αὐτὴ παινιῶταν κ' ἔλεγε τὸ Χάρο δὲν φοβᾶται·
 5 κ' ὁ Χάρος ὁποῦ τ' ἄκουσε — κάποιο πουλὶ τοῦ τό εἶπε —
 μικρὴ σαῖτα ν' ἔρριξε καὶ τήνε σαῖτευει,
 μέσ' τὸ λιανὸ τὸ δάχτυλο πρῶχε τὴν ἀρραβῶνα.
 Ἐμπαινοβγαίνουν οἱ γιατροὶ καὶ γιατρεμὸ δὲ βρίσκουν,
 κ' ἐμπαινοβγαίν' ἡ μάνα της μὲ τὰ μαλλιά λυμένα.
 10 — Πεθαίνεις, Εὐγενοῦλά μου, καὶ τί μοῦ παραγγέλνεις;
 — Σ' ἀφίνω, μάνα, τὸ ἔχε γειά, καὶ ντύσε με σὰν νύφη,
 κι' ὅταν θὰ σῶρθῃ ὁ Κωστάντης νὰ μὴ μοῦ τὸν πικράνης,
 τραπέζι στῶσε γιὰ νὰ φάῃ, νὰ φάῃ καὶ νὰ δειπνήσῃ,
 καὶ δὸς τὸν ἀρραβῶνά του νὰ πάῃ ν' ἀρραβωνίση.
 15 Ἀπὸ τὴν πόρταν ἔβγαине τῆς Εὐγενιάς τὸ ξόδι,
 νὰ τος κι' ὁ Κώστας πῶρχονταν ἔς τοὺς κάμπους καβδαλάρης,
 μὲ τετρακόσιους νοματούς, πεζούς, καβδαλαρέους,
 μὲ δεκαπέντε φλάμπουρα, μὲ δεκοχτῶ παιγνίδια.
 — Γιὰ χαμηλῶστε, φλάμπουρα, πάψτε καὶ σεῖς, παιγνίδια,
 20 γιὰτὶ σταυρὸς ἐπρόβαλεν ἀπ' τὸ πεθερικὸ μου·
 πέστε μου, ποιὸς ἀπέθανε, τὸ ξόδι τίνοσ εἶναι;
 — Ἡ Εὐγενοῦλ' ἀπέθανεν ἡ πολυαγαπημένη.
 Βιτσιὰ βαρεῖ τοῦ μαύρου του, ἔς τὸ ξόδι μέσα μπαίνει,
 φωνάζει κι' ἀποθόνουνε τὸ νεκρικὸ κρεβδάτι,
 25 σκύφτει, φιλεῖ γλυκὰ γλυκὰ, γλυκὰ τὴν ἀγκαλιάζει,
 κι' εὐθὺς μαχαῖρι ν' ἔβγαλεν ἀπὸ χρυσὸ θηκάρι,
 ψηλὰ ψηλὰ τὸ σήκωσε καὶ ἔς τὴν καρδιά τὸ χώνει.
 Ἐκεῖ ποῦ θάψανε τὸν νεῖον... (κ.τ.λ. ὡς τὸ προηγούμενον.)

— 0 —

473. Η ΝΕΑ ΧΗΡΑ.

Μιὰ κόρη πικροτραγουδάει ἀπάνου ἔς τὸ γεφύρι
 καὶ τὸ γεφύρι ἐρράγισε καὶ τὸ ποτάμ' ἐστάθη,
 καὶ τὸ στοιχειὸ τοῦ ποταμοῦ κι' αὐτὸ ἔς τὴν ἄκρη ἐβγῆκε·
 — Ἀλλάξε, κόρη, τὸν ἤχον καὶ πὲς ἄλλο τραγοῦδι·

- 5 — Τὸ πῶς ν' ἀλλάξω τὸν ἡχὸ κι' ἄλλο νὰ εἰπῶ τραγοῦδι,
 ποῦ ἐγὼ ἔχω πόνο 'ς τὴν καρδιά ποῦ γιατρεμὸν δὲν ἔχει!
 Εἶχα τὸν ἄντρα μ' ἄρρωστον, πολὺ βαρὺά 'ς τὸ στῤῥωμα,
 μοῦ γύρεψε ξαρρωστικὸ νὰ πᾶνω νὰ τοῦ φέρω,
 μοῦ γύρεψ' ἀλαφιοῦ τυρὶ κι' ἀγριογιδίσιο γάλα·
- 10 ὅσῳ ν' ἀνέβω 'ς τὸ βουνό, νὰ κατεβῶ 'ς τὸν κάμπο,
 νὰ φκιάσω στρουγγα καὶ μαντρὶ ν' ἀρμέξω μὲ ἀλαφίνα,
 ὁ ἄντρας μου παντρέφτηκε κι' ἄλλη γυναῖκα πῆρε,
 πῆρε τὴν πλάκα πεθερά, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα.

Στίχοι τινὲς περὶ πλησίον ἄτυχτος ἀπκντῶνται καὶ παρὰ Fauriel
 (II, 80). καὶ Ἰκτρεῖδ. σ. 79 καὶ Schmidt 204,60.

—o—

... 474. ETERON. (ΖΑΓΟΡ.).

- Τοῦ Παπαγιώργ' ἡ ἀγγωνιά, τ' ἀρχόντου ἡ θυγατέρα,
 ποῦχ' ἀσημένιον ἀργαλειὸ κ' ἐλεφαντένιο χτένι,
 'ς τοὺς οὐρανοὺς ἐδιάζονταν, 'ς τοὺς κάμπους τυλιγιῶνταν,
 καὶ 'ς τὸ νερὸ τῆς θάλασσας εἶχε τὸν ἀργαλειό της.
- 5 Ἀπὸ τῆ στρίξι τ' ἀργαλειοῦ καὶ τῇ γλυκειᾷ λαλιά της,
 ὁ ἥλιος ἐξαστόχησε, δὲν πᾶει νὰ βασιλέψη,
 καὶ τὰ καράβια στάθηκαν, σὰν νᾶταν ἀραγμένα·
 карабоκύρης χούγιαξεν ἀπὸ ψηλ' ἀπ' τὴν πρύμμη
 — ἄλλαξε, κόρη, τὸν ἡχό, καὶ πὲς ἄλλο τραγοῦδι,
- 10 τί ὁ ἥλιος ἐξαστόχησε, δὲν πᾶει νὰ βασιλέψη,
 καὶ τὰ καράβια στέκονται, δὲν θέλουν νὰ κινήσουν.
 — Καὶ πῶς ν' ἀλλάξω τὸν ἡχό, ν' ἀλλάξω τὸ τραγοῦδι;
 Ὅστην ξενητεῖα ἦταν ἄντρας μου, ἔκαμε δέκα χρόνους,
 καὶ γύρισε βαρὺ ἄρρωστος κ' ἔπεσε νὰ πεθάνῃ·
- 15 μοῦ γύρεψε ξαρρωστικὸ νὰ φάῃ, νὰ γερέψῃ,
 τῆς ἀλαφίνας τὸ τυρὶ, τ' ἀγριογιδιοῦ τὸ γάλα,
 κι' ὅσῳ νὰ πάγω καὶ νάρθῳ τὸν ἡῦρ' ἀπεθαμένον·
 σὰν περδικοῦλα θλίβομαι, σὰν τὸ παπὶ μαδιοῦμαι,
 καὶ τοῦ κοράκου τὰ φτερά ἡ φορεσιά μου μοιάζει.

—o—

475. ΤΟ ΓΕΝΘΙΜΟΝ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

- Χίλια καλῶς τὸν ἤψαμε τοῦτον τὸν νοικοκύρη,
 μὲ τὸ καλὸ τοῦ φαγί, μὲ τὸ καλὸ κρασί του.
 Φᾶτε καὶ πιῆτε, μπρὲ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε;
 τοῦτον τὸ χρόνον τὸν καλόν, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸ ξέρει,
 5 γιὰ ζοῦμε, γιὰ πεθαίνομε, γιὰ σ' ἄλλον κόσμον πᾶμε.
 Τρεῖς ἀντρειωμένοι βούλονταν νὰ 'βγοῦν ἀπὸ τὸν ἄδη,
 ἓνας τὸν Μάη λέει νὰ βγῇ, ἄλλος τὸν Ἀλωνάρη,
 κι' ὁ τρίτος ἀποφάσισεν ὄντας τρυγοῦν τ' ἀμπέλια·
 τ' ἄκουσε κόρη λυγερή, καὶ τοὺς παρακαλοῦσε
 10 — ἄγουροι, πάρτε με κ' ἐμὲ εἰς τὸν ἀπάνου κόσμον,
 γιὰτ' ἄφησα μικρὸ παιδί σὲ συννυράδας χέρια...

—o—

476. Ο ΕΚΔΙΩΚΟΜΕΝΟΣ ΥΙΟΣ. (ΓΡΕΒΒΕΝΩΝ).

Νεοελλ. ἀνάλ. 102, 42. Schmidt, 192, 56.

- Ὅλοι μ' ἐδιώχναν ἀπὸ τὸ σπιτικό μου,
 ὡς κ' ἡ μάνα μου μὲ διώχνει, δὲ μὲ θέλει·
 πῆρα τὸ στρατί, πῆρα τὸ μονοπάτι,
 βρίσκω ἓνα δεντρί, τὸ λένε κυπαρίσσι·
 5 — Δέντρο μου ψηλὸ, καλὸ μου κυπαρίσσι,
 ποῦ νὰ βραδυαστῶ, ποῦ ν' ἀπομείνω ἀπόψε!
 — Γιὰ οἱ κλῶνοί μου, κρέμασε τ' ἄρματα σου,
 γιὰ κ' ἡ ρίζαις μου καὶ δέσε τ' ἄλογό σου·
 πέσε πλάγιασε, πέσε γλυκοκοιμήσου,
 10 σήκου τὸ πουρνὸ καὶ πλήρωσε τὸ νοίκι,
 δύο σταμνιά νερὸ 'ς ταῖς ρίζαις μου νὰ χύσης.
 Ὡς καὶ τὸ δεντρί τὸ νοίκι μου γυρεύει!

—o—

477. ΤΟ ΟΡΦΑΝΟ.

Pas. 689. Xas. 203,25. Μανασσιδ. 21. Schmidt, 183,54.

- 'Εγὼ εἶμ' ἐν' ὀρφανὸν παιδί — ὀρφανὸν παιδί —
 κ' ἔχω καὶ χήρα μάνᾱ — μιὰ κυρά, μιὰ μαντζουράνα.
 Μ' ἐρόγιασεν ἡ μάνᾱ μου — ἡ μανοῦλά μου —
 σ' ἐνὸς Ἀρμένη χέρια — 'ς τὰ σπαθιά καὶ 'ς τὰ μαχαίρια.
 5 Δώδεκα χρόνους δούλευα — τὸν ἐδούλευα —
 'ς τοὺς δεκατρεῖς τοῦ λέγω — τῇ ρογίτσα μου γυρεύω.
 — Δός μου, κυρή, τῇ ρόγα μου — τῇ ρογίτσα μου —
 δός μου τῇ δούλεψί μου — τί ἐβαρέθηκε ἡ ψυχὴ μου.
 *Ελυωσα χρόνους δώδεκα — χρόνους δώδεκα —
 10 νυχτόημερα νὰ τρέχω — καὶ δουλειαὶς βαρειαὶς νὰ ἔχω.
 Νὰ στρώνω τὸ τραπέζι του — τὸ τραπέζι του —
 τὰ μαχαιρόπρουνά του — ποῦ νὰ μποῦνε 'ς τὴν καρδιά του!
 Νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ τὸν κερνῶ — τὸν περιδρομο —
 κρασί, ραχί, νὰ πίνη — ποῦ φαρμάκι νὰ τοῦ γίνη.
 15 Νὰ κουβαλῶ τὸ κρυὸ νερὸ — με' χειμῶν' καιρὸ —
 ἀπ' τοῦ Πασσᾶ τῇ βρύση — ποῖός προφταίνει νὰ γιομίσῃ. —
 Νὰ πλένω τὰ ποδάρια του — τὰ ξεράδια του —
 'ς τὴν ἀργυρῇ λεκάνῃ — μαύρη γῆς νὰ τὰ ξεράνῃ.
 Νὰ στρώνω δύο στρώματα — δυὸ παπλώματα —
 20 δυὸ ἄσπρα σεντονάκια — νὰ κοιμοῦνται δυὸ καρμάκια.

—ο—

478. Ο ΚΟΛΥΜΒΗΤΗΣ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Μὲ προσταγὴ τοῦ Βασιλῆα, μὲ προσταγὴ τοῦ Ρῆγα,
 διαλαλητῆς ἐφώνηξε 'ς ὅλη τὴν οἰκουμένη.
 «Ποῖός εἶν' ἀξίος καλυμπητής, θάλασσα νὰ περάσῃ.
 «ὅποιος τῇ θάλασσα διαβῇ γαμπρὸν θεὸν νὰ τὸν κάμω,
 5 «θέλει 'ς τὴν πρώτη μ' ἀδερφή, θέλει 'ς τὴν δευτέρῃ της,
 «θέλει 'ς τὴν θυγατέρα μου τὴν λαμπρογεννημένην,
 «ὅπου γεννήθῃ τὴν λαμπρὴν κ' ἔλαμψ' ὁ κόσμος ὅλος.»

- Ἄρμένη γυῖος ἐπρόβαλεν, ὡμορφος κι' ἀντρειωμένος·
 — Ἐγὼ εἴμ' ἀξιὸς κολυμπητῆς πέρα γιὰ νὰ περάσω,
 10 γιὰ ν' ἀπολάψω ἀηταῖρί μου τὴ λαμπρογεννημένη.
 Ρίχτηκε ὁ νεὶὸς ὁ δύστυχος, 'ς τὰ κύματα πηδάει,
 δώδεκα μίλια πέρασε καὶ πίσω δὲν ἐφάνη.

— 0 —

479. Ο ΚΩΣΤΑΝΤΑΣ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Μανασσιδ. 25.

- Ἐμάθатаν τί γίνηκεν ἐψὲς ἀργὰ τὸ βράδυ ;
 ἐπιάσαν ἓναν χαραμῆ, ἓναν κρυμμένον κλέφτη,
 ποῦ κινηγοῦσε τς ὡμορφαις καὶ ταῖς ἀρχοντοπούλαις.
 Για πιάστε τον, τὸν χαραμῆ, γιὰ πιάστε τον, τὸν κλέφτη
 5 καὶ ζέψετε τον 'ς τὸ ζυγὸ μ' ἐν' ἄγριο βουδάλι,
 νὰ κουβαλοῦνε μάρμαρα ἀπ' τὸ μαρμαροδοῦνι,
 γιὰ νὰ φκιαστῇ ἡ Ἀγιά Σοφιά, τὸ μέγα Μοναστήρι.
 Ἀρχοντοποῦλ' ἀγνάντευεν ἀπ' ὦρην παραθύρι
 — κ' ἐκύτταζε τὸν Κωσταντᾶ ὁπῶσερνε τ' ἀμάξι·
 10 — Ἀγάλι, ἀγάλια, Κωσταντᾶ, ἀγάλια τὸ βουδάλι,
 τί τὸ βουδάλ' ἔχει φλωριά καὶ σὺ φλωριά δὲν κάνεις.
 — Τί λές, κυρά περήφανη, τί λές, ἀρχοντοπούλα,
 δὲν εἴμ' ἐγὼ ποῦ σῶφερνα γαρούφαλα καὶ μῆλα,
 δὲν εἴμ' ἐγὼ ποῦ φίλησα τὸ ροδινό σ' ἀχειλί,
 15 δὲν εἶσ' ἐσὺ ποῦ μῶδινες ἄμετρα τὰ φιλιὰ σου ;

Τὸ ἄσμα τοῦτο, ὡς καὶ τὸ προηγούμενον, εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων
 καὶ φαίνεται ὅτι ἀνάγονται εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν.

— 0 —

480. Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ Ο ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΣ. (ΠΡΕΒΕΖΗΣ).

Γραμματικὸ σκοτώσανε σὲ μαυρομμάτας πόρτα,
 κ' ἐχύνονταν τὸ αἷμά του σὰν σιγαλὸ ποτάμι,
 κ' ἡ μάνα του τὸ μάζωνε μ' ἓνα ξερὸ σφογγάρι

- καὶ μ' ἐν' ἀστημολέγενο καὶ τὸν μοιρολογόῦσε.
 5 — Ἀσὴκ' ἀπάνω, Κωσταντῇ, σήκου, μονάκριβέ μου.
 Τὸ αἷμα ν' ἀποκρίθηκε τῆς μαυρισμένης μάνας·
 — Μὲ τί ποδάρια ν' ἀσκωθῶ, μὲ τί κορμί νὰ κάτσω;
 τὰ πόδια μ' ἐκοπήκανε καὶ τὸ κορμί μ' ἐσδύσθη.
 Κ' ἡ μαυρομμάτα στέκονταν μέσ' ἀπ' τὸ παραθύρι
 10 κ' ἔτρεχαν τὰ ματάκια τῆς σὰν βρῦση τὸν χειμῶνα.
 Τ' ἄλλο πουρνὸ τὴν ἠύρανε νεκρή, φαρμακωμένη.

481. Ο ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ, Η Ο ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΕΙΣ ΣΥΖΥΓΟΣ.

Χαρ. VI, 50.

- Τ' ἀκουσμα ποῦχ' ὁ Γιαννακός, ποῦχ' ὡμορφη γυναῖκα,
 ποῦταν ψηλὴ, ποῦταν λιγνὴ, ποῦταν καγκελοφρῦδα,
 κ' εἶχε τῆς χήνας τὸν λαιμό, τῆς πέρδικας τὰ μάτια,
 ἔκαμε τὸ Συρόπουλο νὰ πάη νὰ τοῦ τὴν πάρη.
 5 Ὅτ' ὁ δρόμον ὁποῦ πῆγαινε, τὸν Θεὸν παρακαλοῦσε,
 γιὰ ναῦρισκε τὸν Γιαννακὸ ἔς τὸ στρώμα πλαγιασμένον,
 ξεζώνατον, ξυπόλυτον, μὲ τὸ ποκαμισάκι·
 κι' ὅπως ἐπαρακάλειε, τὸν Γιαννακὸν τὸν βρῆκε·
 10 — Γεῖά σου, χαρά σου, Γιαννακέ, γεῖα καὶ καλὴ σου μέρα·
 — Κάλως ἤρθες, Συρόπουλε, νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε·
 — Δὲν ἤρθα γ' ὡ γιὰ τὸ φαγί, ἤρθα γιὰ τὴν καλὴ σου,
 νὰ μαῦ τὴν δώσης μοναχός, ἂν θέλῃς τὴ ζωὴ σου.
 — Ἐγὼ γιὰ τὸ κεφάλι μου, πέντε καλαὶς σοῦ δίνω,
 σοῦ δίνω μιὰ τὴ μάνα μου, ταὶς δυὸ ταὶς ἀδερφαὶς μου,
 15 τετάρτη τὴν ξαδέρφη μου, τὴν πολυπαινεμένη,
 κ' ὕστερα τὸ στεφάνι μου τὸ παραζηλεμένο.
 Εἶπε, καὶ τρέχει ὁ Γιαννακὸς νὰ πάρη τὸ σπαθί του,
 κι' ὁ μαῦρος δὲν ἐπρόφτασε, τοῦ πῆραν τὸ κεφάλι.
 *Ἴδε περὶ Συροπούλου τὸ ἔσμα 66 καὶ 445.

482. Η ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑ.

Χρσ. VI, 10. Νισελλ. ἀνάλ. 71,3.

- Μέσ' τοῦ Γιωργάκη τὴν αὐλή, πολλ' εἶναι μαζωμένοι·
 μήνα καὶ γάμος γίνεται, μήνα καὶ πανηγύρι;
 Γάμος ἐκεῖ δὲν γίνεται, δὲν εἶναι πανηγύρι·
 λαβώθηκε ἡ Γιωργάκαινα, ἡ ὥμορφη κυροῦλα,
 5 μέσ' τὸ λιανὸ τὸ δάχτυλο ποῦχε τὸν ἀρραβῶνα.
 Γιωργάκης τὴν γλυκοφιλεῖ καὶ τὴν συχνορωτάει,
 — Ρούσω μ', πῶς πᾶν οἱ πόνοι σου, πῶς πᾶ' ἡ λαβωματιά σου;
 — Γιωργάκη μ', μὴ ξοδεύεσαι, μὴ χάνης τὰ φλωριά σου,
 γιατί ζωὴ δὲν ἔχω 'γώ, ἐγὼ θὲ νὰ πεθάνω·
 10 νὰ μῶχης ἔγνοια τὸ παιδί, τὸν μικρο Κωσταντῖνο,
 νὰ μοῦ τὸ στέλνης 'ς τὸ σκολεῖο γράμματα γιὰ νὰ μάθῃ·
 Γιωργάκη μ', νὰ μὴν παντρευτῆς, δεύτερη νὰ μὴν πάρης,
 γιὰ θὰ μοῦ δέρνη τὸ παιδί καὶ θὰ τὸ τυραχνάῃ.

—ο—

483. ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ. (ΠΑΡΓΑΣ).

- Ἀμπέλι μου πλατύφυλλο καὶ κοντοκλαδεμένο,
 γιὰ δὲν ἀνθεῖς, γιὰ δὲν καρπεῖς, σταφύλια γιὰ δὲν βγάνεις;
 μ' ἐχάλασες, παληάμπελο, κ' ἐγὼ θὰ σὲ πουλήσω·
 — Μὴ μὲ πουλῆς, ἀφέντη μου, κ' ἐγὼ σὲ ξεχρεώνω·
 5 γιὰ βάλε νειοὺς καὶ σκάψε με, γέρους καὶ κλάδεψέ με,
 βάλε γρηαῖς μεσόκοπαις νὰ μὲ βλαστολογήσουν,
 βάλ' καὶ κορίτσι' ἀνύπαντρα νὰ μὲ κορφολογήσουν,

—ο—

484. Η ΒΡΥΣΟΥΛΑ. (ΑΥΤΟΘΙ).

Βρυσοῦλα, ποῖος σ' ἀνάσκαψε καὶ σ' ἔβγαλε, βρυσοῦλα;
 βρυσοῦλα, 'γὼ σ' ἀνάσκαψα καὶ σ' ἔκαμα βρυσοῦλα,
 καὶ τώρα σὺ μοῦ γίνηκες ὀχτρὸς φαρμακωμένος.

- Βρύση, θὰ σὲ καταραστῶ, θὰ εἰπῶ βαρεῖά κατάρρα,
 5 νὰ σκουλικιάσῃ τὸ νερό, νὰ χορταριάσῃς, βρύση,
 κι' ἄλλος κανεὶς νὰ μὴ βρεθῇ γιὰ νὰ σὲ ξανασκάψῃ,
 μήτε καὶ τὸ νερό νὰ πιῇ, μήτε νὰ σὲ κυττάξῃ.

485. Η ΠΕΡΔΙΚΑ. (ΚΟΥΡΕΝΤΩΝ).

Αελ. 73, 8.

- Ἐπῆρα ἕναν ἀνήφορο κ' ἕνα ἀνηφοράκι,
 ναὺρῳ δεντράκι φουντωτὸ μὲ ρίζα 'ς τὸ λιθάρι·
 πουρνὸ πουρνὸν ἀνέβηκα καὶ τὸ δεντράκ' εὐρήκα,
 κι' ἀπροσταμένος ἔγυρα νὰ πάρω λίγον ὕπνο·
 5 πέρδικ' ἀκούω καὶ λαλεῖ καὶ πικροκαταριέται·
 — Πέρδικα, τ' ἔχεις καὶ λαλεῖς καὶ πικροκαταριέσαι;
 μήνα τ' αὐγά σου κλούδιασαν, μήνα τ' αὐγά τοῦ πῆραν;
 — Οὔτε τ' αὐγά μου κλούδιασαν, οὔτε τ' αὐγά μοῦ πῆραν·
 ἕνας ἀητός, πικρὸς ἀητός, μοῦ ἔφαγε τὸ ἡταῖρι,
 10 κι' ἄλλος ἀητός, πικρὸς ἀητός, μ' ἄρπαξε τὰ πουλιά μου,
 κι' ἀπόμεινα παντέρημη, γι' αὐτὸ τοὺς καταριῶμαι.

486. ΕΤΕΡΟΝ. (ΓΡΕΒΒΕΝ.).

- Ἵστα Γρεββενά, 'ς τὰ Γρεββενά, 'ς τοὺς ὁμορφους τοὺς τόπους,
 πέρδικα πάει νὰ πιῇ νερό κ' ἐπιάστηκε 'ς τὸ βρόχι,
 κι' ὁ κυνηγὸς ἀπὸ μεριά ἔτρεξε καὶ τὴν πιάνει·
 — Ἀπόλυσέ με, κυνηγέ; νὰ γλυκοκελαϊδήσω.
 5 Κι' ὁ κυνηγὸς τὴν ἄφησε γιὰ νὰ τοῦ κελαϊδήσῃ·
 τὴν ἄφησε, κ' ἡ πέρδικα κελάδαι πετῶντας,
 — Δὲν ἦσουν ἄξιος νὰ χαρῆς πέρδικα μαυρομμάτα,
 ἐσὲ σοῦ πρέπει νὰ φιλῆς τὴ βρωμοκουκουδάγια,
 ὅπου τὰ χνώττά της βρωμοῦν σὰν σάπια κολοκύθα.
 Ἐχει ὡς στροφὴν μετὰ τὸ α'. κῶλον ἐκάστου στίχου τὸ «ὅταν ἀνθί-
 ζουν τὰ κλαριά» μετὰ δὲ τὸ β'. «ἔλα, ματάκια μ', ἔλα 'δῶ».

487. ΕΤΕΡΟΝ. (ΓΡΕΒΕΝ.).

Marc. 1, 358. Pas. 493.

Μιά πέρδικα καυχήθηκε σ' ἀνατολή καὶ δύση,
 πῶς δὲν εὐρέθη κυνηγὸς ἔς τὰ δίχτυα νὰ τὴν βάλῃ·
 τ' ἄκουσεν ἕνας κυνηγὸς κ' ἔβαλε κακὴ γνώμη,
 κ' ἔστησε βρόχια ἔς τὸ γιαλὸ καὶ ξόδεργα ἔς τὰ δέντρα,
 5 τὰ δίχτυα τὰ μεταξωτὰ ἔς τὰς κρίαις τὰς βρυσούλαις·
 ἐκεῖ ποῦ πῆγε γιὰ νὰ πιῇ, νὰ λούσῃ τὰ φτερά της,
 ἐμπλέχτηκεν ἡ πέρδικα σὲ μεταξένιο δίχτυ·
 — Πέρδικα, ποῦ καυχήθηκες, ἦρες τὸν κυνηγὸ σου!
 — Λύσε με, κυνηγάρη μου, νὰ σοῦ γλυκολαλήσω,
 10 γιὰτὶ τὸ δίχτυ μ' ἔσφιξε, κ' ἐγὼ δική σου θάμμαι.
 Τὴν πίστεψεν ὁ κυνηγὸς κ' ἡ πέρδικα πετάει.
 Φωτὶ ἄς σὲ κάψῃ, κυνηγέ, φωτιά κι' ἄς σ' ἀσβολώσῃ,
 ὅπ' ἄφηκες τὴν πέρδικα νὰ κελαδᾷ σ' ἄλλους!

—ο—

488. Η ΑΜΑΞΑ. (ΓΡΕΒ.).

Ἀπὸ τὰ τρίκορφα βουνὰ ἀμάξι κατεβαίνει,
 ἀμάξι ν' ἀργυράμαξο, λογάρι φορτωμένο·
 τρεῖς ἀλαφίνας τὸ τραβοῦν καὶ δύο μικραῖς μούλαις,
 ἡ μιὰ τραβάει χορεύοντας, ἡ ἄλλη τραγουδώντας,
 κ' ἡ τρίτ' ἡ μεγαλύτερη ἔλεγε ἔς τοὺς συντρόφους
 — Τραβάτε, μούλαις, γλήγορα, τραβάτε, ν' ἀλαφίνας,
 11 πᾶ νὰ ξεφορτώσουμε ἔς τὰ πράσινα λιθάδια,
 νὰ φᾶν ἡ μούλαις τὴν ταγὴ κ' ἡ ἀλαφίναὶ στάρη.

—ο—

489. ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΑΧΕΙΛΙ.

Οὔτε ἔς τὴν Πόλιν ἀγάπησα, οὔτε ἔς τὴ Σαλονίκη,
 μόν' ἔς τὴν καίμενην τὴ Φραγκιά μιᾶς χήρας θυγατέρα·

εἶχε τ' ἀχείλι κόκκινο μὲ κρεμεζὶ βαμμένα,
 μὲ τὸ μαντύλι τῶτριψε καὶ ἔβαψε τὸ μαντύλι·
 ὅς ἑπτὰ ποτάμια τῶπλυνε καὶ ἔβαψαν τὰ νερά τους,
 καὶ ἀπ' τὰ ποτάμια ἐδάψανε ἢ ἀκραις τοῦ πελάγου,
 καὶ ἔβαψαν χίλια κάτεργα μὲ τοὺς κατεργαρίους·
 κατέδ' ἀητὸς νὰ πιῇ νερὸ καὶ ἔβαψαν τὰ φτερά του,
 καὶ ἔβαψ' ὁ ἥλιος ὁ μισὸς καὶ τὸ φεγγάρι ἀκέρηο.

Εἰκόνα ὁμοιάζουσαν τῇ ἀνωτέρῳ ἀπαντῶμεν καὶ εἰς ἄσμά τι τῆς
 συλλογῆς Faüriel ὅλως διάφορον (II, 98).

—ο—

490. ΤΟ ΕΑΡ ΚΑΙ ΤΟ ΦΘΙΝΟΓΩΡΟΝ.

Ὁ Μᾶης καὶ τὸ Χινόπωρο ἀντάμα τρῶν καὶ πίνουν,
 ἀντάμα ἔχουν τοὺς μαύρους τοὺς ἑναν ταβλᾶ δεμένους,
 καὶ ἐκεῖ ποῦ τρῶγαν καὶ ἐπιναν καὶ ἀτοί· τοὺς ἐκαυχιῶνταν,
 γυρίζει ὁ Μᾶης καὶ τοῦ λέει, τοῦ λέει τοῦ Χινοπώρου·
 — Ἐγὼ εἶμι ὁ Μᾶης ὁ καλὸς μὲ τὰ πολλὰ λουλούδια,
 μὲ τὰς δροσικαῖς καὶ χλωρασιαῖς, μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀηδόνια.
 Γυρίζει καὶ ὁ Χινόπωρος καὶ τοῦ Μαγιοῦ τοῦ λέει·
 — Ἐγὼ εἶμαι ὁ Χινόπωρος μὲ τὰ καινούρια χιόνια,
 ποῦ ρίχνω χιόνια ἑς τὰ βουνὰ καὶ πᾶχναις εἰς τοὺς κάμπους,
 μαραίνω τὰ λουλούδια σου, μαραίνω τὰ χορτάρια.

—ο—

491. Η ΑΗΔΩΝ.

Νεοελλ. ἀνάλ. 93, 88. Tom. 9. Πανθ. 19. Ζαμπ. 761, 46. Pas. 497-499. Legr. 318, 142.

Τρεῖς χρόνους ἐβουλιόμουν νὰ στήσω περιβόλι,
 τῶφκιασα καὶ τὸ ἑκάμα ἑς τὸν κόσμον ἑξαηκουσμενο·
 πηγάδια, βρύσαις τορνευταῖς καὶ ρυάκια ἦταν μέσα,
 βάνω μηληαῖς καὶ κυδωνιαῖς, βάνω τὰ μύρια δέντρα,
 καὶ κόκκιναις τριανταφυλλιαῖς ἀντάμα μὲ τὰς ἀστράς,
 γιὰ νᾶρχωνται νὰ κόβουνε ξανθαῖς καὶ μαυρομμάταις.

- Σὰν τῷμαθαν καὶ τὰ πουλιά, τῆς ἀνοιξῆς τ' ἀηδόνια,
 'ς τὸ περιβόλι ἐμπήκανε κ' ἔστησαν τῇ φωλήᾳ τους·
 κ' ἓνα πουλὶ γλυκαηδονὶ ψηλὰ σὲ κυπαρίσσι
 10 ἐκελαῖδοῦσε θλιβερὰ μὲ τῇ γλυκειᾷ λαλιά του·
 κανέναν· δὲν τὸ λόγιασε, μόν' μιὰ ἀρχοντοπούλα
 ἓνα πουρνὸ τὸ ἄκουσεν ἀπ' ὦρηο παραθύρι,
 κ' ἐζήλεψε κ' ἐφώναξε καὶ λέει 'ς τ' ἀηδονάκι,
 — Καλότυχο, ἀηδονάκι μου, μὲ τῇ χρυσῇ λαλιά σου,
 15 νᾶχα κ' ἐγὼ τῇ χάρι σου, νᾶχα τὴν ὡμορφίᾳ σου·
 — Κυρά μ', ἀνίσως ἤξερες τ' εἶν' τὸ κελάδημά μου,
 θὲ νᾶκλαιγες τὰ πάθη μου καὶ τὴν κακὴ μου τύχη.

—ο—

492. Ο ΚΥΝΗΓΟΣ ΚΑΙ Η ΠΕΡΔΙΚΑ.

- Θὰ στήσω βέργαις 'ς τὰ βουνὰ καὶ ἔοδεργαίς 'ς τοὺς κάμπους,
 νὰ πιάσω αὐτὴν τὴν πέρδικα τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
 ποῦ κελαδαίει γλυκὰ γλυκὰ, τοὺς κυνηγούς μαραίνει.
 Πέρδικα ποῦ λαλᾷς γλυκὰ, τραπέζι θὰ σὲ κάμω·
 5 — Κάλλια νὰ φᾶς τὰ νύχια σου, τὰ νυχοπόδαρά σου,
 παρὰ νὰ φᾶς τὴν πέρδικα τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
 ποῦ 'ς τὴν Ἀνατολὴ λαλεῖ κι' ἀκούεται 'ς τὴ Δύση,
 καὶ κυνηγὸς δὲν θὰ βρεθῇ γιὰ νὰ τὴν κυνηγήσῃ.

—ο—

493. ΕΤΕΡΟΝ.

- Κάτου σὲ δροσάδες — καὶ σὲ πρασινάδες,
 δέντρα φυτεμένα — 'ς τ' ἄνθη γιομισμένα,
 κι' ὁ φιλὸς ἀέρας — μέσα τριγυρίζει
 καὶ τινάζει τ' ἄνθη — καὶ τῇ γῆς πλουμμίζει,
 5 μ' ἄνθη τῇ γιομίζει — καὶ τῇ νοστιμίζει.
 'Σ τοῦ δεντριοῦ τοὺς κλώνους — πέρδικα καθόνταν,
 γλυκοκελαδοῦσε — κ' ἐδροσολογιόνταν·

- κ' ἕνας κυνηγάρης — σκύλλος κι' ἀπονιαρής ,
 τοίμαζε σαίτα — νὰ τὴν σαϊτέψη.
 10 — Φεῦγα, κυνηγάρη — σύρε σ' ἄλλα δέντρα ,
 πέρδικαις γιὰ ναύρης — γιὰ νὰ ταῖς πληγώσης ,
 γιὰτ' ἐγὼ εἶμ' ἀπ' ἄλλον — καρδιοχτυπημένη ,
 κι' ἄλλη πλειὰ σαίτα — δὲ μὲ σαϊτεύει.

—o—
 494. Ο ΓΕΡΩΝ.

- Ἕνας γέρος, γέροντας — κι' οὐδε τόσῳ γέροντας ,
 ἑκατὸν ἐννῆά χρονῶν — πότιζε τὸν γρίβα του·
 τὰ βουνὰ τριγύριζε — καὶ τὰ δέντρα κύτταζε·
 — Μπρὲ βουνά, ψηλὰ βουνά, — τώρα μὲ τὴν ἀνοιξη,
 5 δὲν μὲ ξανανειόνετε — ἴμένα καὶ τὸν γρίβα μου ,
 σὰν πῶς ξανανειόνονται — καὶ καινούρια γέγονται ,
 τοῦτα τὰ χαμόδεντρα — τὰ χιλιόχρονα κλαριά ;
 νὰ γενόμουν κ' ἐγὼ νεῖδς — σὰν πῶς ἤμουν μιᾷ φορᾷ ,
 κορασίδα νάπερνα — νὰ ἦταν δώδεκα χρονῶν !

—o—
 495. Ο ΚΑΚΟΣ ΔΗΜΟΓΕΡΩΝ.

Χασ. VI, 63. Δελ. 18,9. Legr. 204,92.

- Χρυσὸς ἀητὸς ἐκάθονταν ψηλὰ σ' ἕνα λιθάρι ,
 κ' ἐκράταγε ἔς τὰ νύχια τοῦ ἀνθρώπινου κεφάλι·
 βολαῖς βολαῖς τὸ κύλαγε , βολαῖς βολαῖς τοῦ λέγει ,
 « Κεφάλι, τί κακό ἔκαμες καὶ σὲ κρατῶ ἔς τὰ νύχια ; »
 5 — Ἐκεῖνον τὸν παλῆν καιρὸ καὶ τὸ παλῆ ζαμάνι
 μ' εἶχεν ἡ χώρα προεστόν, μ' εἶχεν ἡ χώρα πρῶτον ,
 κι' ἀντάρριχνα τὸ δόσιμο καὶ τὸ βαρὺ τεφτέρι ,
 δέκα ἔς τοὺς πλούσιους ἔρριχνα , ἔς τὰς χήραις δεκαπέντε ,
 ἔς τὴ δόλια τὴ φτωχολογιά, ἔρριχνα τριάντα πέντε·
 10 κ' ἡ φτώχεια κλάψαν ἔκαμε, κλάψαν ἀπὸ τ' ἐμένα ,
 καὶ ὁ Πασσᾶς ἐπρόσταξε μῶκοφان τὸ κεφάλι.

Τὸ ἀξιοπρατήρητον τοῦτο ἄσμα, χαρκτηρίζει ζωηρῶς τὰς ἀδικίας τῶν δημογερόντων καὶ κοτσαμπασίδων καὶ τὸ κατ' αὐτῶν μῖσος τοῦ λαοῦ. (Ἴδε καὶ ἄσμα 160).

—ο—

496. Η ΒΟΥΡΓΑΡΟΠΟΥΛΑ.

Pas 480.

- Ἔνας Πασσᾶς ἐδιάβαινε τῆς Βουργαριᾶς τοὺς κάμπους·
εἶδε τοὺς τόπους ὠμορφους, εἶδε καὶ ἄρεσέ τους,
βάνει ζευγάρια τριάντα δυδ, ζευγίταις τριάντα πέντε,
ἀνοίγει καὶ κρασοπουλεῖδ' ἔς τὴ μέση ἀπὸ τοὺς κάμπους.
- Βουργαροπούλα ν ὠμορφη κερνάει κ' ἐκεῖνος πίνει.
— Βουργάρα μ', τὸ κρασί ξυνὸ καὶ τὸ ρακὶ φαρμάκι . . .
Τὸ ἄσμα τοῦτο ἄδεται κατὰ τὸν θερισμόν.

—ο—

497. Η ΑΓΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑΣ.

- Τῆς Πάτρας ἡ ἀρχόντισσαις, τῆς Πάτρας ἡ κυράδες,
ἄλλαις ἐπῆραν τὰ βουνά, κι' ἄλλαις ἔπῆραν τοὺς κάμπους,
τὴ δόλια τὴ Γιωργάκαινα τὴν πῆρ' ὁ Σιλιχτάρης,
τὴν πέρασ' ἀπ' τὰ Τρίκκαλα, ἔς τὰ Γιάννενα τὴν πάνει.
- Βγῆκαν κυράδες καὶ τηρᾶν, κυράδες κι' ἀγναντεύουν·
— Σὰν τί τηρᾶτε, ἀρχόντισσαις, καὶ σεῖς βαρειαὶς κυράδες;
δὲν εἶμ' ἐγὼ ἡ Γιωργάκαινα, τῆς ἀρχοντιᾶς ἡ πρώτη,
ὅπου δὲν καταδέχομουν τὴ γῆς γιὰ νὰ πατήσω,
ὅπου εἶχα σπίτι ἀτάραγο καὶ δούλαις καὶ δουλεύτραις;
- 10 Ὅδετε πῶς καταντήθηκα νὰ σέρνωμαι ἔς τοὺς δρόμους!
Ἡ Γεωργάκαινα αὕτη ἦτο ἐξ Ὑπάτης.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΤΙΧΟΥΡΓΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ¹

Α'. ΕΙΣ ΕΡΩΜΕΝΗΝ ΕΓΚΩΜΙΑ.

- 1 α) Ἄν ἀρχινήσω καὶ σοῦ εἰπῶ παίνεματα καὶ χάrais,
ἀπὸ τὰ νύχια ὥς τὴν κορφή σου βρίσκω νοστιμάδαις.
- 6) Ἄν ἀρχινήσω νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ πρῶτό σου νισά νι,
τ' ἀγγελικὸ σου τὸ κορμὶ ζωγράφος δὲν τὸ φκιάνει.
- α) Ἐσ' εἶσαι τ' οὐρανοῦ κλειδί, τοῦ παραδείσου βρύση,
κι' ἀνάμεσ' ἀπ' ὅλαις ταῖς νειαῖς εἶσαι σὰν κυπαρίσσι.
- 6) Ἐσ' εἶσαι διαμαντόπετρα καὶ ἥλιος τῆς ἡμέρας,
εἶσαι φεγγάρι τῆς νυχτός, τῆς ὡμορφιάς ἀστέρας.
- α) Ἀσπρ' εἶσαι, κι' ἄσπρη φαίνεσαι, κι' ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσιά σου,
κι' ἄσπρα λουλούδια φύτρωσαν ἀπ' τὴν περπατησιά σου.
- 6) Ἀσπρ' εἶσαι σὰν τὰ γάλατα, κόκκινη σὰν τὸ μῆλο,
διάλεξε νειὸν μελαχροινὸν γιὰ νὰ τὸν ἔχῃς φίλο.
- α) Ἐχεις δυὸ μάτια γαλανά, σὰν τ' οὐρανοῦ τὸ ρέγγι,
καὶ σὰν τὴν πούλια τὸ ταχὺ τῶνα καὶ τ' ἄλλο φέγγει.
- 6) Ἐχεις δυὸ μάτια γαλανά, ὅστράφτουν σὰν τὸ κοντάρι,
καὶ φρύδια δυὸ δοξαρωτά, σὰν δυὸ μερῶν φεγγάρι.

¹ Περὶ στιχοῦργικῶν ἀγώνων ἴδε ἐν τῷ προλόγῳ.

- α) Γαρούφαλό μου κόκκινο, πλεμμένο με χρυσάφι,
τότε θέ να σε μυρισθῶ να πάψω ἀπὸ τὰ πάθη ;
- 10 β) Γαρουφαλιᾶς γαρούφαλο καὶ κανελιάς κανέλα,
ἔχω τς ἀγκάλαις μ' ἀνοιχταῖς κι' ἔταν θελήσης ἔλα.
- α) Ὅταν καλοστολίζεσαι, κόρη μου, 'ς τὴ γιορτὴ σου,
σὰν ἀναράϊδα φαίνεσαι ἀπ' τὴν ἀναλαμπὴ σου.
- β) Ὅταν γελᾷς γελοῦν βουνὰ καὶ κάμποι λουλουδιζοῦν,
τὰ ξωτικά μαζόνονται καὶ σὲ καλοτυχιζοῦν.
- α) Ἀγγέλοι ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς με προσταγὴ Κυρίου,
ἦρθαν καὶ σοῦ χάρισαν τὴ λάμπη τοῦ ἡλίου.
- β) Ἀγγέλοι σοῦ ζωγράφισαν τὸ καγγελόφρυδό σου,
καὶ τὸ κοντύλι ἐστάλαξεν ἑλῆὰ 'ς τὸ μάγουλό σου.
- α) Τρία καλὰ ἡ μάνα σου κ' ἡ μοῖρα σώχουν δώσει,
τ' ἀγγελικό σου τὸ κορμί, τὴ λεβεντιά, τὴ γνώση.
- α) Τρεῖς χάραις σῶδωκ' ὁ Θεός, μὰ τὴν ἀγιά Τριάδα,
τὴ λεβεντιά, τὴν ὠμορφιά, κι' ἔλη τὴ νοστιμάδα.
- α) Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου εἶχαν τ' ἀλάφια σκόλι,
καὶ σῶδωκαν τὴν ὠμορφιά οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.
- β) Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου ἔλα τὰ δέντρ' ἀνθοῦσαν,
καὶ τὰ πουλάκια 'ς ταῖς φωληαῖς ἐγλυκοκελαδοῦσαν.
- α) Τ' ἀχειλί σου εἶναι τσίντζιφο, τὸ μάγουλό σου μῆλο,
ὁ κόρφος σου παράδεισος καὶ τὸ κορμί σου κρῖνο.
- 20 β) Τὰ στήθη σου εἶναι λεημονιά καὶ τὰ βυζιά σου κλῶνοι,
χαρὰ σ' ἐκείνον ποῦ θὰ 'μπῇ νὰ κόψῃ τὸ λεῖμόνι.

—o—

Β'. ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΜΟΙΒΑΙΟΥ ΕΡΩΤΟΣ.

- α). Ἐγὼ γιὰ σένα τράβηξα τὰ τόσα κι' ἄλλα τόσα,
κι' ἀκόμα δὲν ἐγλύτωσα ἀπ' τῶν ὀχτρῶν τὴ γλῶσσα.
- β) Ἐμεῖς τὰ δυὸ ἀγαπιώμαστε γλυκὰ κ' ἐμπιστευμένα,
κι' ἄς σκάσουν ὅσοι λὲν κακὸ γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα.
- α) Ἐγὼ, ψυχὴ μου, σ' ἀγαπῶ κι' ὅποιος ζηλεύει ἄς σκάσῃ,
τῆς πικροδάφνης τὸ νερὸ ἄς πιῇ νὰ τοῦ περάσῃ.

- 6) Ἐγὼ ἓναν φίλον π' ἀγαπῶ τὸν ἔχω μοναχὴ μου,
καὶ δὲν τὸν ὑποπεύομαι, τὸν παίρνω 'ς τὴν ψυχὴ μου.
α) Εἶπαν ὁ κόσμος, εἶπανε, ἄς 'ποῦνε κι' ἄλλα τόσα,
νὰ βγάλουν τὸ κακὸ σπυρί, τὴ φάγουσα 'ς τὴ γλῶσσα.
6) Ἄφσε τὸν κόσμο κι' ἄς τὰ λέν τὰ λόγια τὰ περίσσια,
κ' ἐμεῖς ἄς ἀγαπιώμεστε ν' ἐμπιστευμένα κ' ἴσια.

—o—

Γ'. ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΕΡΩΜΕΝΗΝ ΥΠΟΠΤΟΝ.

- α) Μάτια μου μαῦρα καὶ γλυκά, φονιάδες τοῦ κορμιοῦ μου,
νὰ μὴ χαρῶ τὰ νειάτα μου ἂν ἔχω ἄλλοῦ τὸ νοῦ μου.
6) Μὴ κήνης τάχα μ' ἀγαπᾷς, τάχα πονεῖς γιὰ μένα,
σὺ τῆς καρδιᾶς σου τὰ κλειδιά ἄλλοῦ τάχεις δομένα.
α) Μιὰ εἶναι ἡ ἀγάπη μου, ἓναν Θεὸ πιστεύω,
ἐλαῖς ταῖς ἄλλαις ταῖς γελῶ, παίζω καὶ χορατεύω.
30 6) Μὲ μιὰ καρδιά ἂν μ' ἀγαπᾷς, νὰ γένῃς μπεζεριάνης,
κι' ἂν μ' ἀγαπᾷς μὲ δυὸ καρδιαῖς, νὰ γένῃς διακονιάρης.
α) Ἀνίσως καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ, τὰ νειάτα μου νὰ χάτω,
καὶ τὸ γελέκι ποῦ φορῶ 'ς τὴ γῆς νὰ τὸ χαλάσω.
6) Ἀνίσως καὶ μ' ἀπαρνηθῇς καὶ κάμῃς ἄλλο ταῖρι,
σκλάβον νὰ σὲ πουλήσουνε 'ς τῆς Μπαρμπαριᾶς τὰ μέρη.
α) Ἀνίσως καὶ σ' ἀπαρνηθῶ, ν' ἀδικοθανατήσω,
σὲ Τούρκων χέρια νὰ πιαστῶ καὶ ν' ἀλλαξοπιστήσω.
6) Ἀνίσως κατεβῇ ὁ Οὐρανὸς καὶ πάγ' ἡ γῆς ἀπάνω,
τότε κ' ἐγὼ θὰ σ' ἀρνηθῶ καὶ δὲν θὰ σ' ἀναδάνω.
α) Ὅταν ἰδῇς δυὸ οὐρανοὺς, δυὸ ἥλιους, δυὸ φεγγάρια,
τότε νὰ 'πῃς, ἀγάπη μου, δὲν σ' ἀγαπῶ καθάρια.
6) Ὅταν ἀνθίς' ἡ θάλασσα καὶ βγάλη μανουσάκια,
τότε κ' ἐγὼ θὰ σ' ἀρνηθῶ καὶ θὰ σοῦ πιάσω κάκια.
α) Ὅποιος μοῦ εἶπῃ νὰ σ' ἀρνηθῶ, ἐκεῖνος εἶν' ὀχτρός μου,
μὲ τὸ μαχαῖρι τὸν βαρῶ, κι' ἄς ἦναι κι' ἀδερφός μου.
6) Ὅσῳ νὰ ζῇς, νὰ ζῶ κ' ἐγὼ, καὶ ὅσῳ νᾶσαι, νᾶμαι,
κι' ὅταν θὲ νὰ ψυχομαχᾷς ἐγὼ 'ς τὸ μνημα νᾶμαι.

- α) Μὰ τὸν καὖμὸ τῆς θάλασσας, μὰ τὸ βαρὺ τὸ κύμα,
τὴν ἰδί' ἀγάπῃ θὰ βαστῶ ὅσῳ νὰ μῶ ἔς τὸ μνήμα.
40 β) Μὰ τ' οὐρανοῦ τὰ σύγνεφα, μὰ τὴ βροχὴ τοῦ βρέχει,
τὸν πόθον ὅπου σῶχ' ἔγω, καρδί' ἄλλῃ δὲν τὸν ἔχει.

—o—

Δ'. ΕΡΑΣΤΑΙ ΚΩΜΑΖΟΝΤΕΣ.

- α) Ἐπὶ τὸ σπῖτι σου περνῶ, κλαίω κι' ἀναστενάζω,
δὲν ξέρω τί μοῦ γίνεται, τοὺς τοίχους κουδεντιάζω.
β) Ἐπὶ τὸ σπῖτι σου περνῶ, τρέμουν τὰ γόνατά μου,
ἀκούω γέλοια καὶ χαρὰς καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.
α) Διαδαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα σου κι' ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
ν' ἀκούσω τὴν κουδέντα σου, ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου.
β) Διαδαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα σου, τὴν βρίσκω κλειδωμένη,
σκύφτω φιλῶ τὴν κλειδωνιά, μὲ τὴν καρδιά καμμένη.
α) Δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀλύπητη, δὲ μὲ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου,
ποῦ τρέχω νύχτα σὰν ζουρλὸς ἔς τὴ ρούγα τὴ δική σου;
β) Δὲ μὲ λυπᾶσαι, ἀλύπητη, δὲν γλέπεις, δὲν πιστεύεις;
ἀνάλυσα σὰν τὸ κερὶ κι' ἀκόμα μὲ παιδεύεις!
α) Ἀλύπητη, λυπήσου με· ἰδὲς τὰ βάσανά μου,
καὶ λάβε σπλάχνα γιὰ τ' ἐμὲ καὶ γιὰ τὰ γονικά μου.
β) Ἀλύπητη, βασάνισε, παίδεψε, χτύπα, κάψε,
γιατ' ὅσῳ δὲ μὲ σπλαχνιστῆς ἔγω δὲν λέγω «πάψε».
α) Ὁ οὐρανὸς κ' ἡ ἔρημιὰ λυπιοῦνται τὰ κακά μου,
καὶ σὺ γελᾷς καὶ χαίρεσαι π' ἀκοῦς τὰ βάσανά μου.
50 β) Ὁ οὐρανὸς κ' ἡ θάλασσα κ' ἡ γῆς μὲ συμπονιοῦνται,
καὶ κλαῖν' ἔς τοὺς πόνους ποῦ περνῶ κ' ἐσένα καταριοῦνται.
α) Πρόδαλε, κόρη, νὰ μοῦ εἰπῆς, νὰ ζήσω ἢ νὰ πεθάνω,
γιατὶ τὸν ἐβάρεθκα τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.
β) Πρόδαλε, σκύλλα, φόνισσα, νὰ ἰδῆς τὸ σκοτομὸ μου,
ἔς τὸν χάμποι μὲ τὰ λούλουδα τὸ ματοκυλισμὸ μου.

—o—

Ε'. ΕΙΣ ΔΙΑΛΥΣΙΝ ΕΡΩΤΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ.

- α) Ἄλλη φορὰ ἤμουν ἄγγελος, τὼρ' ἀγγελίζουν ἄλλοι,
 'ς τὴ βρύση πῶπινα νερό, τώρα τὸ πίνουν ἄλλοι.
- β) Τῶν κορασίδων τὰ μυαλὰ γυρίζουν σὰν τὸ μύλο,
 ἕναν ποῦ σήμερα μισοῦν, αὔριο τὸν πιάνουν φίλα.
- α) Ὡ οὐρανέ, ποῦσαι ψηλά, κατέβα κάμε κρίση,
 ἀγάπη νάχω χρόνους δυὸ καὶ τώρα νὰ μ' ἀφήσῃ!
- β) Σύρε, καλέ μου, 'ς τὸ καλὸ, σύρε κι' ἄλλου καὶ κάτσε,
 σύρε καὶ κάμε ἄλλου φωληά, τί ἐγὼ βαρέθηκά σε.
- α) Ἄν ἦταν γιὰ νὰ μ' ἀρνηθῆς, τ' ἦταν νὰ μ' ἀγαπήσῃς,
 πρῶτα ν' ἀνάψῃς τὴ φωτιά κι' ὕστερα νὰ τὴν σβύσῃς!
- β) Δὲ θέλω πλειὰ γιὰ ν' ἀγαπῶ, οὔτε νὰ μ' ἀγαποῦνε,
 θὰ μείνω λεύτερο πουλὶ νὰ μὲ παρακαλοῦνε.
- α) Δὲν ἦσουν σὺ ποῦ μῶλεγες νὰ ζήσουμ' ὥς τὸν τέλο;
 τώρα γυρίζεις καὶ μοῦ λές, φεῦγα γιὰ δὲ σὲ θέλω.
- β) Ἀλησμονιῶνται κι' ἡ φιλιαίς, ξεχνιῶνται κι' ἡ ἀγάπαις,
 'ς τὸν δρόμον ἀνταμόνονται σὰν ξένοι, σὰν διαβάταις.
- α) Μ' ἀγάπησες, μ' ἀρνήθηκες, θε λὰ τὸ μετανοιώσῃς,
 καὶ σ' ἄλλα χέρια θὰ μὲ ἰδῇς, σὰν τὸ κερί θὰ λυώσῃς.
- β) Παντέχεις κι' ἦσουν ἄνθρωπος, σωστά νὰ σ' ἀγαπήσω;
 ἐγὼ τὰ λόγια σῶρριχνα νὰ σὲ καταπατήσω.
- α) Ὅσα φτερά καὶ κόκκαλα ἔχει τὸ περιστέρι,
 τόσαις φοραῖς σ' ἐφίλησα κι' ἕνας θεὸς τὸ ξέρει.
- β) Τσιμπήματα, φιλήματα, εἶν' ὅλα παραμύθια,
 ὅταν τὰ δυὸ ἀνταμωθοῦν, τότες τὸ λὲν ἀλήθεια.

—ο—

ΣΤ'. ΑΓΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

- α) Μισεύω, ἀγαπημένη μου, μισεύω, βάλε γνώση,
 'ς τὸν κρουσταλλένιον σου λαιμὸ ἄλλος νὰ μὴν ἀπλώσῃ.
- β) Μισεύεις, κλαῖν τὰ μάτια μου, σὰν κλαδεμένο κλῆμα,
 κι' ἂν μ' ἀρνηθῇς, ἀγάπη μου, κάνεις μεγάλο κρίμα.

- α) Μισεύω κι' όλα τὰ πουλιά κλαῖνε 'ς τὸ μισεμό μου,
 κ' ἓνα πουλί, μικρὸ πουλί, κλαίει 'ς τὸ χωρισμό μου.
- β) Νύχτα σκληρὴ τοῦ χωρισμοῦ, στάσου καὶ μὴ χαράξης,
 γὰ νὰ χαρῶ περσότερο τὸν νεῖον ποῦ θὰ π' ἀρπάξης.
- α) Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω γειά, ψηλό μου κυπαρίσσι,
 καὶ κλαῖνε τὰ ματάκια μου καὶ τρέχουν σὰν τῇ βρύση.
- 70 β) Ὡρα καλὴ, πουλάκι μου, λιβάδια νᾶν' ὀμπρὸς σου,
 χεριαίς, χεριαῖς βασιλικὸ νὰ τρώῃ τ' ἄλογό σου.
- α) Καὶ πῶς νὰ σ' ἀποχωριστῶ, καὶ πῶς νὰ ξεμακρύνω,
 ποῦ μιὰ στιγμὴ χωρὶς τ' ἐσὲ δὲν ἤμπορῶ νὰ μείνω;
- β) Φεγγάρι μου, παρακαλῶ, μεσίτεψε 'ς τὸν ἥλιο,
 νὰ μ' ἀνταμώσῃ γλήγωρα μὲ τῆς καρδιᾶς τὸν φίλο.
- α) Ὅταν θὰ σ' ἀποχωριστῶ μονάχος μου θὰ λέγω,
 πῶς δὲν ραγίζουν τὰ βουνὰ κι' ἀπὸ καρδιᾶς θὰ κλαίγω.
- β) Τὰ μάτια μου τῆς ὀρφανῆς νᾶχε μοῦ τὰ γυρέψης,
 θάβγανα νὰ σοῦ τᾶδινὰ νὰ μὴ μοῦ ταξειδέψης.
- α) Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω 'γειά, λαμπάδα μου γραμμένη,
 κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὴν ξενητεῖά μὲ τὴν καρδιὰ καυμένη.
- β) Ὡρα καλὴ, λεβέντη μου, καὶ νὰ καλοστρατίσης,
 νὰ μ' ἐνθυμᾶσαι αὐτοῦ ποῦ πᾶς καὶ νὰ μὴν πολυαργήσης.
- α) Μισεύω καὶ τὰ μάτια μου δακρύνουν τὰ καυμένα,
 γιὰτὶ θὰ τρέχουν 'ς τὰ τυφλὰ καὶ καταοιλλοὶ σ' ἐμένα.
- β) Μισεύει τὸ πουλάκι μου, ὅποῦ μ' ἐπαρηγόρα,
 καὶ πῶς νὰ μείνω μοναχὴ, καὶ πῶς νὰ ζήσω τώρα;
- α) Μεγάλος ἀναστεναγμὸς ἀπὸ καρδιὰ κι' ἀχεῖλι,
 σήμερα ξεχωρίζονται δυὸ μπιστεμένοι φίλοι.
- 80 β) Ὁ χωρισμὸς εἶναι κακός, τὰ στήθηα φαρμακόνει,
 θαμπώνει τῶν ματιῶν τὸ φῶς, τὸ αἷμα τὸ παγώνει.
- α) Μισεύω, φίλοι, κλάψτε με, καὶ σεῖς, ὀχτροί, χαρῆτε,
 καὶ σεῖς γειτονοπούλαις μου νὰ μὲ συλλυπηθῆτε.
- β) Ψηλὰ βουνὰ καὶ πράσινα, καὶ δέντρα φυτεμένα,
 γυρίστε τὸ λεβέντη μου, ἢ πάρτε με κ' ἐμένα.
- α) Ὅλον τὸν κόσμον νὰ θωρῶ 'ς τὰ ξένα ποῦ θὰ τρέχω,
 δὲν γλέπω τὴν ἀγάπη μου, κᾶνα καλὸ δὲν ἔχω.

- 6) Ὁ χωρισμός εἶναι πικρός, πικρός σὰν τὸ φαρμάκι,
καὶ τὸ καλὸ τὸ γύρισμα, ὅλῳ φιλιὰ κι' ἀγάπη.

—o—

Ζ'. Εἰς ἀποδημοῦντα.

Tom. 87.

- α) Τῆς Μπαρμπαριάς τὰ κύματα, τῆς Μάλτας τὸ κανάλι,
νὰ φᾶνε τὸ κορμάκι μου, ἂν ἀγαπήσω ἄλλη.
- 6) Αὐτοῦ ποῦ ζῆς 'ς τὴν ξενητεῖα πολὺ νὰ μὴν ἀργήσης,
βαρυὰ θὰ σὲ καταράστω, ἄλλην ἂν ἀγαπήσης.
- α) 'Σ τὴν ξενητεῖα συχνὰ ξυπνῶ, τ' ἄστρια ρωτῶ ἕνα-ἕνα,
τάχα τί κάνεις, μάτια μου, τάχα τί λὲς γιὰ μένα.
- 6) Ξενητεμένο μου πουλί, κι' ἀλλότριο μου γεράκι,
ἡ ξενητεῖα σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ πίνω φαρμάκι.
- α) Ξυπνάω τὰ μεσάνυχτα, 'ς τὰ γόνατα καθίζω,
τὴν ὥρα τοῦ ξεχωρισμοῦ τὴν ἀναθεματίζω.
- ⁹⁰ 6) Ἐμίσεψες καὶ μ' ἄφηκες ἕνα γυαλὶ φαρμάκι,
μὲ τὸ φαρμάκι γευματῶ, δειπνῶ μὲ τὸ φαρμάκι.
- α) Γραφὴ σοῦ γράφω, κόρη μου, μὲ δάκρυα εἶναι βρεγμένη,
τρεμουῖλα ἔχει τὸ χέρι μου κ' ἡ γνώση μου χαμένη.
- 6) Ξενητεμένο μου πουλί, ἔλαβα τὴ γραφὴ σου,
'ς τὸν κόρφο μου τὴν ἔβαλα κ' εἶπα «καρδιά, δροσίσου.»
- α) Πότε θὰ κάμουμε πανιά, νὰ κάτσω 'ς τὸ τιμόνι,
βουνὰ τοῦ τόπου μου νὰ ἰδῶ, νὰ μοῦ διαδοῦν οἱ πόνοι!
- 6) Μάη μου, φέρε μου τὸν νειόν, φέρ' τον ἀπὸ τὰ ξένα,
νὰ κάμω τᾶμπα σου χρυσᾶ, τὰ ἔβγα σου ἀσημένια.

—o—

Η'. Εἰς ἐρωμένην ὑγ' ἀνδρευθεῖσαν.

- α) Ἀγάπησα κ' ἐπίστεψα πῶς δὲν θὲ νὰ μ' ἀφήσης,
κ' ἐσ' εἶχες τὸν κακὸν σκοπὸ ἄλλοῦ φωλητὰ νὰ στηῖσης.

- 6) Ἀγάπησα τ' ἀμπέλι σου καὶ τῷσκαφτα μὲ ζήλεια,
 κ' ἦρθ' ἄλλος καὶ τὰ τρύγησε τὰ ὠριμα σταφύλια.
- α) Ἐμαθα πῶς παντρέφτηκες, μὲ γειά σου, μὲ χαρά σου,
 ὅλοι νάρθουν 'ς τὸ γάμο σου κ' ἐγὼ εἰς τὴ χηρεία σου.
- 6) Μικρή, μικρή σ' ἀγάπησα, μεγάλη δὲν σὲ πῆρα,
 κ' ἔχω ἐλπίδες 'ς τὸν Θεὸ νὰ σ' ἀπολάψω χήρα.
- α) Ἀνάθεμα γονειοὺς γονειοὺς καὶ μάναις καὶ πατέρες,
 ποῦ δὲν διαλένε τοὺς γαμπροὺς κατὰ ταῖς θυγατέρες.
- 100 6) Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου καὶ τὸν προξενητάρη,
 ὁπῶδωκε 'ς τὸν κόρακα τὴν πέρδικα ζευγάρη.
- α) Θιαμαίνομαι ταῖς ὠμορφαῖς πῶς δὲν ψηλοκρατιῶνται,
 ὁπῶχουν ἄντρες ἄσχημους καὶ δὲν τοὺς ἀπαρνιῶνται.
- 6) Εὐύνησε, πετροπέρδικα, καὶ τίναξ' τὰ φτερά σου,
 νὰ φύγῃ ὁ νυχτοκόρακας, γιὰ νάρθω 'γὼ σιμά σου.
- α) Ἀγνάντεψ' ἀπ' τῇ θάλασσα κ' εἶδα φωτιά μεγάλη,
 πάντεχα τ' ἔφυγ' ἄντρας σου κ' εἶχα χαρὰ μεγάλη.
- 6) Ἀγνάντεψα 'ς τὰ σπίτια σου κ' εἶδα 'ς τὴν κάμαρά σου,
 κ' εἶδα σὰν μπουῖφος πῶστεκεν ὁ ἄντρας σου σιμά σου.
- α) Βασιλικὸς κί' ἂν μαραθῇ τὴ μυρωδιά τὴν ἔχει,
 καὶ παντρεμέν' ἡ ἀγάπη μου 'ς τὴν ἔγνοια της θὰ μ' ἔχῃ.
- 6) Ἀγάπα τον τὸν ἄντρα σου, ἀγάπα με κ' ἐμένα,
 κ' ὅποιος σ' ἀρέσῃ ἀπὸ τοὺς δυό, 'ς τὴ μπαταριά τὸν ἔνα.

—ο—

Θ'. ΕΙΣ ΤΑΣ ΝΕΑΝΙΔΑΣ.

- α) Θαρρεῖτ' ἐσεῖς ἡ ὠμορφαις παράδεισο θὰ ἰδῇτε;
 ὅσαις κοιμᾶστε μοναχαῖς 'ς τὴν κόλαση θὰ μπητε!
- 6) Θαρρεῖτ' ἐσεῖς ἡ ὠμορφαις κί' ὁ Χάρος σᾶς ψηφάει;
 ὁ Χάρος ταῖς ὠμορφονεαῖς συχνότερα χτυπάει.
- α) Θιαμαίνομαι τὸν οὐρανὸ πῶς στέκει δίχως στύλο,
 θιαμαίνομαι ταῖς ὠμορφαῖς, πῶς κάνουν δίχως φίλο.
- 110 6) Θιαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ 'ς τὴν τόσ' ὑπομονή σου,
 θιαμαίνομαι πῶς ἀπερνᾷς ταῖς νύχτες μοναχή σου.

- α) Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἀσπλαχνιά σ' ἐμένα τὸν καυμένο,
νᾶχ' ὡμορφαις 'ς τὴ γειτονιά καὶ μοναχὸς νὰ μένω;
- β) Δὲν εἶναι κρίμα νὰ διψῶ καὶ νᾶχ' ὀμπρός μου βρύση,
καὶ μιὰ σταξιά νὰ δροσισθῶ νερὸ νὰ μὴ μοῦ χύση;
- α) Πές μου, νὰ ζῆς, ματάκια μου, τί στέκεσαι κρυμμένη;
μιὰ ὡμορφή ποῦ κρύβεται λογιέται πεθαμένη.
- β) Πές μου γιατί σοῦ χάρισεν ὁ Θεὸς τὴν ὡμορφιά σου;
γιὰ νὰ τὴν βλέπῃ κάθε νεὶός καὶ νᾶρχεται κοντὰ σου.
- α) Δόσε μου, κόρη, ἓνα φιλὶ κ' ἐγὼ δὲν τὸ παινεοῦμαι,
οὔτε καὶ 'ς τὸν πνευματικὸ δὲν τὸ ξεμολογοῦμαι.
- β) Δόσε μου, κόρη, τὴν καρδιά ποῦ μῶχεις ἀρπαγμένη,
ἡ δός μου τ' ἀχειλάκι σου γιὰ τ' ἡ ψυχὴ μου βγαίνει.
- α) Βασιλικὸς 'ς τὰ κάτεργα καὶ γυόσμος 'ς τὰ καράδια,
ξολοθρεμὸς 'ς ταῖς ὡμορφαις καὶ γειὰ 'ς τὰ παλληκάρια.
- β) Ἀνάθεμά σας, ὡμορφαις, μοῖρα κακὴ νὰ ἰδῆτε,
δσais κοιμᾶστε μοναχαῖς νὰ μὴ ξημερωθῆτε!

—ο—

Ι'. ΕΙΣ ΑΤΥΧΗ ΕΡΩΤΑ.

- α) Ἀνάθεμα τὸν ἔρωτα κι' ὅποιος τὸν πιάνει φίλο,
κι' ὅποιος τὸν ἐμπιστεύεται τὸν ἄπιστον τὸ σκύλλο.
- 120 β) Ἀνάθεμά τον ὅπου εἶπῃ πῶς εἶν' γλυκεῖα ἡ ἀγάπη·
ἐγὼ ποῦ τὴν δοκίμασα τὴν εὕρηκα φαρμάκι.
- α) Ἡ νύχτα ἔχει ὥραις δώδεκα, ἐγὼ ταῖς δυὸ κοιμοῦμαι,
ταῖς ἄλλαις στέκω ἔξυπνος κ' ἐσένα συλλογιόμαι.
- β) Ἡ νύχτα εἶναι γι' ἀλλουνοὺς, δὲν εἶναι γιὰ τ' ἐμένα,
ποῦ ξενυχτῶ 'ς τὰ γόνατα μὲ μάτια βουρκωμένα.
- α) Ἄν ἀρχινήσω γιὰ νὰ εἰπῶ τὰ πάθη μου τραγοῦδι,
ἡ μαύρη γῆς ξεραίνεται, δὲν βγάνει πλεῖο λουλουδί.
- β) Ἄν ἀρχινήσω γιὰ νὰ εἰπῶ τὸ τί τραβᾷ ἡ καρδιά μου,
κάμποι, βουνά, θὰ ραγιστοῦν, θὰ κλαῖν τὰ βάσανά μου.
- α) Ἀγάπησα, τί κέρδεσα; τῆς γῆς τὴν ὄψῃ ἐπῆρα,
τοῦ κόσμου τὴν γλωσσοφαγιά κ' ἓνα καλὸ δὲν εἶδα.

- 6) Ἀγάπητα νάχω ζωὴ κ' ἐγὼ ζωὴ δὲν ἔχω,
σὰν κλῆμα μὲ κλαδεύουνε καὶ κλαδεμὸ δὲν ἔχω.
- α) Ἐρωτα ποῦ μ' ἐπλήγωσες, δὸς μου καὶ τὸ βοτάνι,
γιατ' ἄλλος δὲν εὐρίσκεται ἔς τὸν κόσμον νὰ μὲ γειάνη.
- 6) Ἐρωτα, μ' ἀναψες πληγὴ καὶ γιατρεμὸν δὲν ἔχω,
κλαίω, στενάζω, ξαγρυπνῶ, τὸ στῤῥωμα δάκρυα βρέχω.
- α) Ἐρωτα, πονηρὸ πουλί, γιατί νὰ μὲ γελάσης,
ν' ἀρπάξης τὴν καρδούλα μου, ἔς τὰ δίχτυα νὰ τὴν μπάσης;
- 120 6) Ἐρωτα, ταῖς σαίταις σου νὰ ταῖς περιχρυσώσης,
γιατί δὲν ἄφηκες καρδιά νὰ μὴν τήνε πληγώσης.
- α) Ἐρωτα, μὴ μὲ τυραγνᾷς, φτάνει σου πλέον τώρα,
ἄρσε με νὰ χαρῶ κ' ἐγὼ ἔς τὸν κόσμον μίαν ὥρα.
- 6) Ἐρωτα, τί μ' ἐξύπνησες, ποῦ ἐγὼ ἐγλυκοκοιμούμουν,
καὶ μῶδαλες διαλογισμὸν ἐκεῖ ποῦ δὲν θυμούμουν;
- α) Ἀλλοιᾶ πο' μὲ τὸν δύστυχον, πῶτυχε ν' ἀγαπήσω,
μιὰ ποῦ τῆς φαίνεται βαστῶ φωτιά νὰ τὴν φλογίσω.
- 6) Ἀλλοιᾶ πο' μὲ τὸν δύστυχον καὶ καταοιλλοῖ σ' ἐμένα,
ὅπου κι' ἂν κλαίω καὶ θρηνῶ ὅλα τάχω χαμένα.
- α) Ἀπὸ μικρὸς ἔς τὰ βάσανα, ἀπὸ μικρὸς ἔς τὰ πάθη,
ἀπὸ μικρὸς μπερδεύτηκα σὲ μιὰ σκληρὴν ἀγάπη.
- 6) Ἀπὸ μικρὸς σ' ἐφύτεψα μέσ' τῆς καρδιάς τὰ βάθη,
κ' εἶν' ὁ καρπὸς ὅπου τρυγῶ, καῦμοί, πληγαὶς καὶ πάθη.
- α) Μάτια καὶ φρύδια ἤγλεπα κ' ἐπίστεψα ὁ καῦμένος,
καὶ τὴν καρδιά δὲν ἤγλεπα κ' ἐβγῆκα γελασμένος.
- 6) Μάτια καὶ φρύδια γύρευα κι' ἀγγελικὰ τὰ ηῤῥα,
μόν' ηῤῥα πέτρινη καρδιά, ἀνάθεμά σε μοῖρα!
- α) Ζωὴ δὲν εἶν' αὕτὴ ποῦ ζῶ, κάλλια ἑκατὸ θανάτοι,
κάλλια νὰ μ' ἐπνιγε ἡ μαμμὴ ἔς τὰ χέρια ὅταν μ' ἐκράτει.
- 140 6) Ζωὴ σὰν τὴ ζωὴ ποῦ ζῶ, ὀχτρός νὰ μὴν τὴν ζήσῃ,
κι' ἄλλο παιδὶ ὡσὰν κ' ἐμέ μάνα νὰ μὴ γεννήσῃ!
- α) Ἀνοίξε, γῆς, μέσα νάμπῳ, μέσα ἔς τὸ μαῦρο χῶμα,
γιὰ νὰ γλυτρώσῃ ἀπ' τοὺς καῦμούς τὸ δόλιο μου τὸ σῶμα!
- 6) Ἀνοίξε, γῆς, νάμπῳ κ' ἐγὼ προτοῦ νάρθῃ ὁ καιρὸς μου,
ναῦρῶ τοὺς νειοὺς ποῦ πέθαναν ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου.

- α) Ἐγὼ μὲ τ' ὥχου γεύομαι καὶ μὲ τὸ ἄχ δειπνάω,
καὶ μὲ τοὺς ἀναστεναγμούς εἰς τὸ κρεββάτι πάω.
- β) Ἐγὼ τῆς γῆς κορμὶ χρωστῶ, τοῦ Χάρου τὴν ψυχὴ μου,
πολλαῖς μανάδες ἔκλαψαν, ἅς κλάφη κ' ἡ δική μου.
- α) Δὲν εἶν' ἀρρώστια 'ς τὸ κορμὶ, 'ς τὸ χέρι, 'ς τὸ ποδάρι,
μόν' ἔχω πόνο ποῦ ρουφάει τὸ αἷμα σὰν σφογγάρη.
- β) Δὲν εἶν' ἀρρώστια καὶ πληγὴ ποῦ τρώει τὰ σωθικά μου,
μόν' εἶν' ἀγάπη ἀγιάτρευτη ποῦ μπήκε 'ς τὴν καρδιά μου.
- α) Ἐνύχτωσε, ποίονε νὰ ἰδῶ, ποίονε νὰ χαιρετήσω;
ποιανοῦ νὰ εἰπῶ τὸν πόνο μου, ποιανοῦ νὰ τὸν ξηγήσω;
- β) Ἐνύχτωσ', ἐξημέρωσε· τὴ νύχτα εἶμαι 'ς τὸν ἄδη,
καὶ ἡ ἀχτίδες τοῦ ἡλιοῦ χύνουν γιὰ 'μὲ σκοτάδι.
- α) Ἀπὸ τοὺς ἀναστεναγμούς ξυπνῶ τὸ μεσονύχτι,
καὶ μπερδεμένος βρίσκομαι σὰν τὸ πουλὶ 'ς τὸ δόχτυ.
- 150 β) Ἀπὸ τοὺς ἀναστεναγμούς, ἀπ' τὸ πολὺ τὸ κλάμα,
ἡ μαραμμένη μου ζωὴ κρεμιέται ἀπῶνα ράμμα.
- α) Δὲν εἶν' αὐγὴ νὰ σηκωθῶ δίχως ν' ἀναστενάξω,
νὰ γύρω 'ς τὸ προσκέφαλο κι' ἀπὸ καρδιάς νὰ κλάψω.
- β) Δὲν εἶν' αὐγὴ, δὲν εἶν' βραδύ, δὲν εἶναι μεσημέρι,
χωρὶς νὰ κλαῖν' τὰ μάτια μου κι' ἄλλος νὰ μὴ μὲ ξέρη.
- α) Πάντοτε τρέχω γιὰ νὰ 'βρῶ βοτάνι γιὰ νὰ γειάνω,
καὶ τὸ βοτάνι τῷχει ὀχτρὸς ποῦ θέλει νὰ πεθάνω.
- β) Πάντοτε μὲ τοὺς στεναγμούς νυχτόνει, ξημερόνει,
καὶ πάντα ἡ μαύρη μου καρδιὰ κλαίει καὶ δὲν 'μερόνει.
- α) Μικρὴ φωτιά, τρανὸς φανός, καίγεται 'ς τὴν καρδιά μου,
καὶ φλόγα 'ς τὸ κεφάλι μου καὶ μέσ' τὰ σωθικά μου.
- β) Μικρὴ φωτιά μοῦ ἀναφες, πάντεχα θὰ τὴν σβύσω,
μ' αὐτὴ δὲν σβύεται τὰ νερά 'λλα τῆς γῆς κι' ἂν χύσω.
- α) Ἀπόψε τὰ μεσάνυχτα σηκώθηκα νὰ γράψω,
καὶ κοντυλιὰ δὲν ἔβαλα χωρὶς ν' ἀναστενάξω.
- β) Ἀπόψε τὰ μα γ κ α λ ι α τοὺς ἀνάψαν οἱ γειτόνοι,
κ' ἐγὼ γυμνὸς ἐγύριζα 'ς τοὺς πάγους καὶ 'ς τὰ χιόνι.
- α) Ἀφῆστέ με, γιὰ νὰ καῶ, σὰν τέντζερη νὰ βράζω,
ἀγάπη νάχω ἀντίκρυ μου καὶ νὰ μὴν κουδεντιάζω!

- 160 β) Ἀφῆστέ με ἔς τὸν πόνο μου καὶ συμβουλαῖς δὲ θέλω,
θὰ ἰδῶ ἂν θᾶμαι δύστυχος ἀπ' τὴν ἀρχὴν ὡς τὸν τέλος.
- α) Ὅταν σ' ἀκούω λαχταρῶ, δταν σὲ ἰδῶ τρομάζω,
πέφτω ἔς τὴ γῆς, λειποθυμῶ, καὶ σὰν νεκρὸς χλωμιάζω.
- β) Ὅταν σὲ συλλογίζομαι τὸ αἷμά μου παγώνει,
κι' ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται σὰν σπίθες ἀπ' τ' ἀμμῶνι.
- α) Δὲν ἤμπορῶ τὰ μάτια μου ὀμπρὸς σου νὰ σηκώσω,
καὶ τῆς καυμένης μου καρδιᾶς παρηγοριά νὰ δώσω.
- β) Δὲν ἤμπορῶ νὰ βασταχτῶ ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου,
τ' αὐτιά μου μπουμπουνίζουνε καὶ φεύγω ἀπὸ σιμά σου.
- α) Ἦθελα νᾶχα ἔς τὴν καρδιά μικρὸ παραθυράκι,
νὰ τ' ἀνοίγα κάθε πουρνὸ νάβγαινε τὸ φαρμάκι.
- β) Ἦθελα νὰ μ' ἐκλειούσανε σὲ μιᾶς σπηλιᾶς σκοτάδι,
καὶ δάκρυα π' τὰ ματάκια μου νὰ χύνω αὐγὴ καὶ βράδυ.
- α) Βάσανα, πίκραις καὶ καυμοί, ἀφῆστε τὴν καρδιά μου,
γιατὶ τὴ φλόγα δὲν φτουρῶ ποῦ καίει τὰ σωθικά μου.
- β) Βασανισμένο μου κορμί, καρδιά φαρμακωμένη,
τὸ μαῦρο χῶμα γιὰ τ' ἐσὲ τὸ γιατρικὸ θὰ γένῃ.
- α) Θάνατε, τρέξε γλήγωρα νὰ πάρῃς τὴν ψυχὴ μου,
γιὰ νὰ διαβοῦν ἢ πίκραις μου, νὰ πάψουν οἱ καυμοί μου.
- 170 β) Θάνατε, τρέξε, πρόβαλε, καὶ πάρε τὴν ψυχὴ μου,
γιατ' εἶναι καθημερινὸς θάνατος ἡ ζωὴ μου.

ΙΑ'. ΕΡΑΣΤΩΝ ΠΟΘΟΙ ΚΑΙ ΕΥΧΑΙ.

- α) Νᾶμουν πουλὶ νὰ πέταγα, νάμουνα χελιδόνι,
γιὰ νᾶρχομουν νὰ χώνομουν ἔς τὸ ἄσπρο σου σεντόνι.
- β) Νᾶμουν πουλὶ ἔς τὴ φοῦντά σου, κι' ἀηδὸν ἔς τὰ μαλλιά σου,
νάμουν καὶ χρυσοκέντητο γαϊτάνι ἔς τὰ πεσλιὰ σου.
- α) Νάμουνα ἔς τὸ ὥσκαρδι σου κουμπὶ μαλαμματένιο,
γιὰ νᾶσφιγγα τὸν κόρφο σου τὸν μοσκομυρισμένο.
- β) Νᾶχα τὰ δυὸ τὰ χέρια μου κλειδιά μαλαμματένια,
νάνοίγα τὴν καρδούλα σου ὁπότε κλεῖ γιὰ ἴμένα.

- α) Νάμουνα γῆς νὰ μὲ πατᾶς, πέτρα 'ς τὸ παραθύρι,
ν' ἀκούμπαγες τὰ στήθη σου ποῦ λάμπουν σὰν ζαφεῖρι.
- β) Νάμουνα πετρικάβουρας 'ς τὸν ποταμὸ ποῦ πλένεις,
νὰ δάγκανα τὰ πόδια σου, νάγλεπα τί θὰ γένῃς.
- α) Νάτανε τρόπος νάμπαινα ἐκεῖ ὅπου κοιμᾶσαι,
νὰ σῶδειχνα τοὺς πόνους μου, νάβλεπ' ἂν μὲ λυπᾶσαι.
- β) Νάτανε τρόπος νάπιανε φωτιά 'ς τὴ γειτονιά σου,
δλοὶ νὰ τρέξουν 'ς τὴ φωτιά κ' ἐγὼ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
- α) Νὰ φίληγα τὸ χέρι σου, νὰ τῶχα μαξιλάρι,
δὲν θὰ φοβόμουν ποτὲ ὁ Χάρος νὰ μὲ πάρῃ.
- 180 β) Νὰ φίληγα τὰ μάτια σου τὰ γλυκολυγωμένα,
ποῦ κάνουν τὰ πικρὰ γλυκὰ καὶ τ' ἄγρια μερωμένα.

—ο—

ΙΒ'. ΕΡΑΣΤΗΣ ΧΛΕΥΑΖΟΜΕΝΟΣ.

Pas. 638. Marc. II. 382.

—Τὸ τ' εἶς' ἐσύ, τὸ τ' εἶμ' ἐγώ, καὶ τί ζωὴ θὰ ζήσω;
τὸν πόνο πῶχ'ω 'ς τὴν καρδιά πῶς θὲ νὰ τὸν φτουρήσω;

—Φτούρα τον.

—Τί νὰ φτουρήσω τ' ὄρφανό, ποῦ στέκεσαι κλεισμένη,
'ς τὸ μῆνα βγαίνεις μιὰ φορὰ σὰν πέρδικα γραμμένη!

—Πέρδικα εἶμ' ἐγώ!

—Δὲν εἶσαι, μάτια μ', πέρδικα, εἶσαι κυρὰ μεγάλη,
μόν' μ' ἀγαπᾶς μὲ ψέματα καὶ μ' ἔφερες σὲ ζάλη.

—Ψεύτρα εἶμ' ἐγώ;

—Ψεύτρα δὲν εἶς', ἀγάπη μου, ἐγὼ τὸ ψέμα λέγω,
ἐγώ, ποῦ γιὰ νὰ σ' ἀγαπῶ, μέρα καὶ νύχτα κλαίγω.

—Γιατί κλαῖς;

—Κλαίω γιὰ τὸ κορμάκι σου, ποῦν' ἄσπρο σὰν τὸ σύρμα,
κ' ἔχω σκοπὸ νὰ κρεμαστῶ κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.

—Κρεμάσου.

—'Σ τὴν πόρτα σου θὰ κρεμαστῶ, σὰν τὸ παχὺ κριάρι,
καὶ θὰ μὲ ἰδῇς, καὶ θὲ νὰ εἰπῇς, κρίμα 'ς τὸ παλληκάρι.

—'Ε! καλὰ.

— Θέλεις καλά, θέλεις κακά, θέλεις μακιλλεμένα,
ὁ Θεὸς ὁποῦ μᾶς ἔκαμε ἄς κάμη γιὰ τ' ἐμένα.

— Τί νὰ κάμη;

— Νὰ κάμη ἐκεῖνο ποῦ ποθῶ, γυναῖκα νὰ σέ πάρω,
τὶ ἂν δὲ σέ πάρω, τ' ὄρφανό, γλήγωρα θ' ἀπεθάνω.

— Πέθανε.

— Ἄν ἀπεθάνω, ἀλύπητη, ὁ κόσμος δὲ χαλνάει,
πάλε ἡ ψυχὴ μου θεὸ νάβγῃ καὶ θὰ σέ κυνηγάη.

— Μπα! καὶ πῶς;

190 — Μέσα 'ς τὴ γῆς ποῦ θεὸ νὰ 'μπῶ, θαρρεῖς θὰ λησμονήσω;
καὶ κρύο χῶμα σὰν γενῶ, πάλε θὰ σ' ἀγαπήσω.

— Ἀγάπα με.

— Σ' ἀγάπησα, τί κέρδεσα; τῆς γῆς τὴν ὄψη πῆρα,
τοῦ κόσμου τὴν γλωσσοφαγιά, κ' ἓνα καλὸ δὲν εἶδα.

— Καὶ γιατί;

— Γιατ' ἦτανε τῆς τύχης μου νὰ μπερδευτῶ μ' ἐσένα,
πῶχεις καρδί' ἀπὸ σίδερο καὶ δὲν πονεῖς γιὰ 'μένα.

— Καὶ τ' εἶσαι σύ;

— Ἐγὼ εἶμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ τὸ καταζαλισμένο,
ποῦ πάει καὶ στήνει τὴ φωληὰ σὲ δέντρο μαραμμένο.

— Καὶ ποιὸς σ' ἐζάλισε;

— Μ' ἐζάλισε ἡ ἀγάπη σου, μ' ἐτρέλλανες τὸ μαῦρο,
τρέχω, χτυπῶ τὴν πόρτα σου, τὸ γιατρικὸ μου ναῦρω.

— Γιατρὸς εἶμ' ἐγώ;

— Γιατρὸς κανεὶς ὥσάν κ' ἐσὲ δὲν εἶναι νὰ με γειάνη,
λόγῳ καὶ μόνον νὰ μοῦ εἰπῆς γιὰ γιατρικὸ μοῦ φτάνει.

— Καὶ τί νὰ εἰπῶ;

— Μόνον νὰ εἰπῇ τὸ στόμα σου, τὸ ρόδινό σου ἀχεῖλι,
πῶς ἡ καρδιά σου μὲ πονεῖ καὶ θὰ γενοῦμε φίλοι.

— Κι' ἂν ἡ καρδιά μ' δὲν σέ πονεῖ καὶ ψέμα 'πῇ τὸ στόμα;

— Τότες θὰ σέ καταραστῶ, νὰ μὴ σέ φάῃ τὸ χῶμα!

ΙΓ'. ΕΡΩΤΙΚΑ ΔΙΣΤΙΧΑ ΚΑΤ' ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΑ ΑΡΙΘΜΩΝ.

Ἕνας Θεὸς μᾶς ἔπλασε ἐμὲ κ' ἐσέ, τριγῶνα,
γιατί νὰ μὴ φιλιούμεστε τὰ δυὸ στόμα μὲ στόμα;

Δυὸ μάτια ἔχεις, λυγερή, ποῦ ταῖς καρδιαῖς μαραίνεις,
ὄλους τοὺς νειοὺς τοὺς ζάλισες κ' ἐμένα μὲ ζουρλαίνεις.

290 Τρεῖς χάρες σῶδωκε ὁ Θεός, μὰ τὴν ἁγιά Τριάδα,
τὴ γνώση, καὶ τὴν ὠμορφιά, κ' ὅλη τὴ νοστιμάδα.

Τέσσερα κάτ' ἔχει ὁ σταυρός, ὁπῶχεις 'ς τὸ λαιμό σου,
ὅλοι ἄς φιλοῦνε τὸ σταυρὸ κ' ἐγὼ τὸ μάγουλό σου.

Πέντε μάχαίρι' ἀκόνισα 'ς τοῦ Μπατζιακοῦ τ' ἀκόνι,
καὶ 'ς τὴν καρδιά μου τάμπηξα νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.

Ἕξη γλυκὰ τριαντάφυλλα φορεῖς ἀπανουθιό σου,
τὰ τρία τάχεις 'ς τὰ μαλλιά καὶ τ' ἄλλα 'ς τὸ λαιμό σου.

Ἐφτά φοραὶς λυγώθηκα ἐτούτην τὴν ἡμέρα,
ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βραδύ, χρυσῇ μου περιστέρα.

Ὅχτῳ πόδιά 'χει ὁ κάβουρας καὶ πάει ὀμπρὸς κ' ὀπίσω,
ἡ ἀγάπη πῶχῳ 'ς τὴν καρδιά θὰ στέκη ὅσω κ' ἂν ζήσω.

Ἐννῆά φρεγάδες κίνησαν μὲ μπρούζινα κανόνια,
ἡ ἀγάπη ὁπῶχῳ 'ς τὴν καρδιά, δὲν εἶναι γι' ἀλησμόνια.

Δεκάτισε τὰ λόγια σου καὶ πές τα δέκα-δέκα,
δὲ σ' ἔχω γι' ἀγαπητικὴ μόν' σ' ἔχω γιὰ γυναῖκα.

Ἐξοσι μῆλα σῶσταιλα κόκκινα 'ς τὰ μαντύλι,
κανένα δὲν εἶν' κόκκινο σὰν τὸ γλυκό σ' ἀχειλί.

Τριανταφυλλάκια κόκκινα κολνᾶς εἰς τὰ μαλλιά σου,
κ' αὐτὰ δὲν εἶναι κόκκινα ὥσάν τὰ μάγουλά σου.

310 Σαράντα μαχαίραις βαθειαῖς ἔφαγε τὸ κορμί μου,
κ' ἡ μιὰ μ' ἐπῆρε 'ς τὴν καρδιά καὶ χάνω τὴ ζωὴ μου.

Πενήντα μέραις πέρασαν ὅπου δὲν σ' εἶδα, φῶς μου,
κ' ἂν δὲν σὲ ἰδῶ κ' ὡς αὔριο, ἔφτασ' ὁ θάνατός μου.

Ἐξῆντα μῆνες σ' ἀγαπῶ, γέγονται πέντε χρόνοι,
κ' ἀνάλυσ' ἡ καρδοῦλά μου σὰν 'ς τὴ φωτιά τὸ χιόνι.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΔΙΣΤΙΧΑ, Η ΣΤΙΧΟΠΛΑΚΙΑ.

(Τετράμετρον ιαμβικόν καταληκτικόν).

- Ἀγάπα με σὰν σ' ἀγαπῶ κ' ἔχε με σὰν πῶς σ' ἔχω,
καὶ βάλε καταπάτα με νὰ ἰδῇς π' ἄλλην δὲν ἔχω.
- Ἀγάπα με σὰν σ' ἀγαπῶ, θέλε με σὰν σὲ θέλω,
γιατὶ θεὸς νάρθῃ ἑνας καιρὸς νὰ θέλῃς, νὰ μὴ θέλω.
- Ἀγάπα με, ψυχούλά μου, καὶ μὴ μοῦ κάνῃς νά ζι,
γιατ' ὁ Θεὸς τὴν ὡμορφιὰ σὰν ἀνθὶ τὴν τινάζει.
- Ἀγαπημένο μου πουλὶ κι' ἀλλότριο μου γεράκι,
ἡ ξενητεία σὲ χαίρεται κ' ἐγὼ πίνω φαρμάκι.
- Ἀγάπη ποῦ εἶχα κ' ἔχασα ν' ἀπ' τὴν κακογνωμίᾳ μου,
τώρα τὴν βλέπω σ' ἄλλονε καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.
- Ἀγάπησα κ' ἐγ' ὄρφανὸς ἕνα γρουμποῦλι χιόνι,
κι' ὅσῳ νὰ μπῶ, κ' ὅσῳ νὰ βγῶ, ἀρχίνησε καὶ λυόνει.
- Ἀγάπησα μιὰ πέρδικα, παρακαλῶ νὰ ζήσῃ,
παρακαλῶ τὴ μάνα της νὰ μὴ τὴν σικλετίσῃ.
- 220 Ἀγγελοι, δόστε μου φτερὰ καὶ δύναμη 'ς ταῖς πλάταις,
γιὰ νὰ πετῶ, νὰ κυνηγῶ ξανθαῖς καὶ μαυρομιμάταις.
- Ἀγκίδες καὶ κλωνιά δαδί, 'ς τὰ μάτια τῶν ἐχθρῶ μας,
νὰ τυφλαθοῦν, νὰ σκονταφτοῦν, ποῦ θέλουν τὸ κακὸ μας.
- Ἀγνάντια μου κι' ἀγνάντια σοῦ μιὰν ἐκκλησιά θὰ χτίσω,
νὰ γένῳ διάκως καὶ παπᾶς, νὰ μπῶ νὰ λειτουργήσω.

- Ἄγνάντια σου κι' ἄγνάντια μου, θά στήσῳ τὸν ὄντᾱ μου,
 κι' ὅταν σὲ βρῶς ἡ μάνα σου, τρέξε κ' ἔλα κοντά μου.
- Ἄγνάντια μου ἦρθες κ' ἑκατσε, σὰν ἥλιος, σὰν φεγγάρι,
 μοῦ ρούφηξες τὸ αἷμά μου, σὰν τὸ ξερὸ σφογγάρι.
- Ἄγνάντια μου ἦρθες κ' ἑκατσε, σὰν χοντσερὲς γραμμένος,
 σὰν φαρφουρένιος μαζραπαῆς, ζιμπίλια γιομισμένος.
- Ἄγνάντια μ' ὅταν σὲ θωρῶ, σὰν ψάρι λαχταρίζω,
 νὰ σοῦ μιλήσω σκιαζομαι, ν' ἀπλώσω δὲν ὀρίζω.
- Ἄγνάντια πὸ τὰ μάτια μου, μὴν κάθεται, ψυχὴ μου,
 γιατί βαροῦν ἡ φλέδες μου, καὶ τρέμει τὸ κορμί μου.
- Ἄγνάντια σου κι' ἄγνάντια μου, παράθυρο θ' ἀνοίξω,
 καὶ ταῖς πληγαῖς τοῦ στήθους μου, κλαίοντας νὰ σοῦ δείξω.
- Ἀηδὸνι τῆς πρωτομαγιάς, ἔλ', ἄς πιαστοῦμε φίλοι,
 καὶ τὸ ξεφτέρι ἀπ' τὸ βουνὸ ἄς βάλουμε κε φίλη.
- ²⁸⁰ Ἀνάθεμα γονιούς, γονιούς, κακοὺς προξενητάδες,
 ὁποῦ παντρεύουν ταῖς μικραῖς κι' ἀφίνουν ταῖς μεγάλαις.
- Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου τὴν κοντομαζωμένη,
 ποῦ δὲ μ' ἀφίνει νὰ σὲ ἰδῶ μιὰν ὥρα στολισμένη.
- Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου, ποῦ σ' ἔστειλε 'ς τὸ γάμο,
 καὶ σ' εἶδαν τὰ ματάκια μου, καὶ τώρα τί νὰ κάμω;
- Ἀνάθεμα τὰ μάτια μου σὰν τᾶχω μαθημένα,
 σὰν δὲν σὲ βλέπουν νᾶρχεσαι, δακρύζουν τὰ καῦμένα.
- Ἀνάθεμά σε, πλάτανε, μὲ τὰ πλατεῖᾱ κλωνάρια,
 ποῦ δὲν ἀφίνεις τὴ Λενιώ νὰ βλέπη παλληκάρια.
- Ἀνάθεμά την τὴν Τουρκιά, μὲ τοὺς σκληροὺς τοὺς νόμους,
 ποῦ μὲ κατάντησαν τρελλόν, νὰ περπατῶ 'ς τοὺς δρόμους.
- Ἀνάθεμά σε, ξενητεῖᾱ, καὶ σύ, καὶ τὸ καλὸ σου,
 τὰ βάσανά σου εἶναι πολλὰ, λίγο τὸ διάφορό σου.
- Ἀνάθεμα τοὺς μαραγκοὺς, ποῦ φτιάνουν τὰ καράβια,
 καὶ πᾶν καὶ ξενητεύονται, τὰ ἴμορφα παλληκάρια.
- Ἀνάθεμά σε, ἔρωτα, ποῦ μπαίνεις 'ς τὰ παιδάκια,
 τὰ κάνεις καὶ τρελλαίνονται καὶ παίρνουν τὰ σοκάκια.
- Ἀνάθεμα κι' ἂν δὲν πονῶ, κι' ἂν δὲν ἀναστενάζω,
 κι' ἂν δὲν μὲ καίγ' ὁ πόνος σου, καὶ κλαίγω, καὶ φωνάζω.

240. Ἀνάθεμα τῇ μάνα σου καὶ τὸν προξενητάρη,
 ὁπῶδωκαν ᾿ς τὸν κόρακα τὴν πέρδικα ζευγάρι.
 Ἀνάμεσα ᾿ς τὰ στήθη σου τρέχει μιὰ βρυσσπούλα,
 γκι οὐ λσι καὶ νεραντζόνερο, χρυσῇ μου περδικούλα.
 Ἀνάμεσα ᾿ς τὰ φρύδια σου δίχτυ χρυσὸ εἶν' πλεγμένο,
 κι' ὅποιο πουλάκι κι' ἂν διαβῇ, πιάνεται τὸ καυμένο.
 Ἀνάμεσα ᾿ς τὰ φρύδια σου, γραπτὸ τζαμί θὰ χτίσω,
 καὶ ντερβισάκι θὰ γενῶ, νάρθῶ νὰ τὰ φιλήσω.
 Ἀνάμεσα ᾿ς τὴ θάλασσα εἶν' ἓνα πηγαδάκι,
 πίνουν οἱ ναύταις τὸ νερό, κι' ἀρνηοῦνται τὴν ἀγάπη.
 Ἄν ἀπεθάνω, θάψε με ᾿ς τὴ γουῦβα τ' ἀργαλειοῦ σου,
 νὰ με πατοῦν τὰ πόδια σου κ' ἡ σέλλα τοῦ βρακιοῦ σου.
 Ἀναστενάζω βγαίν' ἀχνός, βήχω καὶ βγαίν' ἀντάρα,
 κι' ὅταν σὲ συλλογιζώμαι, μὲ πιάνει τρεμουντάρα.
 Ἀναστενάζω τ' ὄρφανό, τὰ κυπαρίσσια σειοῦνται,
 τὰ μνήματα ἀχολογοῦν, κι' αὐτὰ μὲ λεημονιοῦνται.
 Ἀναστενάζω καίγουνται χίλιαις χιλιάδες δέντρα,
 μὲ τὸ κακὸ ποῦ μῶκαμες δὲν εἶσαι γιὰ κουδέντα.
 Ἄν ἔρριχνε τὴ μοῖρά μας δύο φοραῖς ἡ μοῖρα,
 δὲν θὲ νὰ βρίσκονταν ποτὲ ᾿ς τὸν κόσμον κακομοῖρα.
 250 Ἀνεμοστάτης θὰ γενῶ κι' ἀνέμη νὰ γυρίζω,
 κ' ἐν' ἀνεμοῦρι ὁλόχρυσο γιὰ νὰ σὲ περγυρίζω.
 Ἄν ἦσουν ἄνθρωπος ἐσὺ κ' ἐπόναιες γιὰ μένα,
 ἀρνιῶσουν τὴ μανούλα σου κ' ἐρχόσουνε μ' ἐμένα.
 Ἄν θέλῃς ν' ἀγαπιώμαστε κρυφὰ ἀπ' τοὺς γειτόνους,
 βάλε μνηλῆ ᾿ς τὴν πόρτα σου νὰ κρύδωμαι ᾿ς τοὺς κλώνους.
 Ἄν θέλῃς νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ, πές το τῶν ὀμματιῶ σου,
 ὅπου μὲ σαγιτεύουνε ὅταν περνῶ ἀπ' ἐμπρὸς σου.
 Ἄνθη τς ἀμυγδαληᾶς φορεῖς, κι' ἀχτίν' ἀπὸ τὸ ἥλιο,
 ἔχεις ἐλῆ ᾿ς τὸ μάγουλο, π' ἀξίζ' ἓνα βασιλαιο.
 Ἀνίσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ, νὰ χάσω τὴ ζωὴ μου.
 νὰ ξεπλεχθ' ἡ μανοῦλά μου, νὰ κλάψῃ τὸ κορμί μου.
 Ἀνίσως καὶ δὲ σ' ἀγαπῶ νὰ δώσ' ὁ Θιός, κυρά μου,
 μὲ τὸ μαχαῖρι ποῦ φορῶ, νὰ σφάξω τὴν καρδιά μου.

- *Αν μ' ἀγαπᾷς, ἀγάπα με, μὲ γνώση 'ς τὸ κεφάλι,
καὶ μὲ μεγάλον στοχασμό, νὰ μὴ μᾶς μάθουν ἄλλοι.
- *Αν μ' ἀγαπᾷς καὶ σ' ἀγαπῶ, τί μοῦ βολεῖ νὰ κάμω;
τὰ δυὸ μου χέργια σήκωσα καὶ τὸ κεφάλι πιάνω.
- *Αν ὅλα τ' ἀλησμόνησες, κἂν ταῖς αὐγαῖς θυμήσου,
ποῦ σοῦλεγα ξημέρωσε καὶ μοῦλεγες κοιμήσου.
- ²⁶⁰ *Αν μ' ἀγαπᾷς καὶ σ' ἀγαπῶ τ' εἶναι τὸ διάφορό μου;
μὲ λύπαις καὶ μὲ βάσανα περνᾶω τὸν καιρὸ μου.
- *Ανοιξ' τὰ χρουσταλλένια σου χέργια κι' ἀγκάλιασέ με,
τὸ ζαχαρένιο στόμα σου καὶ γλυκοφίλησέ με.
- *Ανοιξε, μάτια μ', ἀνοιξε, τὴν πόρτα τῇ γυαλένιᾳ,
γιὰ νάμπω μέσα νὰ σοῦ 'πῶ δυὸ λόγια ζαχαρένια.
- *Ανοιξε, γῆς, μέσα νὰ μπῶ; μέσα 'ς τὸ μαῦρο χῶμα,
νὰ φύγω ἀπ' τὰ βάσανα, κι' ἀπ' τῶν ὀχτρῶν τὸ στόμα.
- *Ανοιξατε τὴν ἐκκλησιὰ γιὰ νάμπω μέσα 'ς τ' Ἁγία,
γιὰ ν' ἀποφύγω τὸ κακό, τς ἀγάπης μου τὰ μάγια.
- *Αν πάνω 'γώ 'ς τὴν ἐκκλησιὰ, δὲν πάνω γιὰ ν' ἀγιάσω,
πάνω γιὰ τὴν ἀγάπη μου νὰ τὴν καλολογιάσω.
- *Αντίκρου μοῦ μοῦ φαίνεσαι λιθάδι μὲ τὰ γιοῦλια,
κι' ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ σ' ἀγαπῶ, δὲν μ' ἀπολείπ' ἡ ζούρλια.
- *Ανύπαντρος βασιλικός, ὅπου νὰ πάη μυρίζει,
καὶ παντρεμένος γαῖδαρος; ὅθε νὰ πάη γκαρίζει.
- *Απ' ὅλα τὰ πετούμενα, ἄσπρότερο εἶν' ἡ χῆνα,
κι' ἀπ' ὅλαις ταῖς ἀρχόντισσais καλῆτερ' εἶν' ἡ Ρῆνα.
- *Απ' ὅλα τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ, ἓνα εἶναι ποῦ σοῦ μοιάζει,
ἓνα ποῦ βγαίνει τὸ πουρνό, ὅταν γλυκοχαράζει.
- ²⁷⁰ *Απὸ λιθάρ' ἔχεις καρδιά, καὶ δὲν μ' ἐλεημονεῖσαι
μὲ βλέπεις ποῦ ζουρλάθηκα κι' ἀκόμα συλλογιέσαι.
- *Απὸ σεβτᾶ δὲν ἤξερα, δὲν ἤμουν μαθημένος,
τώρα ποῦ τὸν κατάλαβα, βρέθηκα μπερδεμένος.
- *Απὸ σεβτᾶ δὲν ἤξερα, 'ς τὸ νοῦ μου δὲν τὸν εἶχα,
καὶ τώρα μὲ περιώρισεν ἀπ' τὰ μαλλιά ὡς τὰ νύχια.
- *Απὸ σεβτᾶ δὲν ἤξερα, καὶ τώρα τὸν τραβάω,
κι' ἀντίκρου μ' ὅταν νὰ σὲ ἰδῶ, σὰν τὸ κερί ἀναλάω.

- Ἐπὶ τ' ἀγνάντια νὰ σὲ ἰδῶ, εἴμ' εὐχαριστημένος,
 κι' ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ὀχτρῶν βρίσκομαι μπερδεμένος.
 Ἐπ' τῇ φωτιά τοῦ ἔρωτος ὅποιος καὶ δὲ γειαίνει·
 κι' ἂν γειάνῃ καὶ καμμιᾶ φορᾶ, πάλε σημάδι μένει.
 Ἐπ' τὰ πολλά μου βάσανα κι' ἀπ' τὰ πολλά μου πάθη,
 σ' ἓνα δεντρὶ ἀκούμπησα καὶ τὸ δεντρὶ ἠμαρτήθη.
 Ἐπὶ τ' ἐκείνῃ τῇ φορᾶ, δὲν σ' ἔχω ματασιμίζει,
 καὶ μέσα ἔς τὴν καρδούλα μου πληγὴ θὲ νὰ μ' ἀνοίξῃ.
 Ἐπὶ τ' ἐκείνῃ τῇ φορᾶ μοῦ ἔβαλες μαράζι,
 τὴν ἄγκουρα τοῦ карабиу νὰ ρίξῃς, δὲν τὸ βγάξεις.
 Ἐπὶ τὸ φίλο π' ἀγαπῶ ποιὸς θέλ' νὰ μὲ χωρίσῃ,
 τὸν καταργιοῦμ' ἀπὸ καρδιάς, τὸ χρόνο νὰ μὴν κλείσῃ.
 280 Ἐπόψε γιὰ τὸ σπίτι μου δὲν εἶμαι τὸ καυμένο,
 μοῦ μῆνυσε ἡ ἀγάπη μου καὶ θέλω νὰ πηγαίνω.
 Ἐπόψε τὰ μεσάνυχτα ἦρθε μιὰ περιστέρα,
 κ' ἐσήκωσε τὸ πάπλωμα, καὶ μοῦ εἶπε καλησπέρα.
 Ἐπόψε τὰ μεσάνυχτα μοῦ κλέψανε τὴ γλάστρα,
 ὅπ' εἶχε τὸ βασιλικό, τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄστρα.
 Ἐπόψε νὰ μὴ κοιμηθῇς μόν' νὰ μὲ καρτερέσῃς,
 καὶ βάσταξε τὸν ὕπνο σου ὅσῳ κι' ἂν ἠμπορέσῃς.
 Ἄσπρη λαμπάδα καίγεται ἔς τοὺς κάμπους καὶ δὲν λυώνει·
 ἔτσι ἀγαπάει ὁ φρόνιμος καὶ δὲν τὸ φανερόνει.
 Ἄσπρη κατάσπρη δὲν φελάει, σὰν πατημένο χιόνι,
 μελαχροινὴ καὶ νόστιμη, γλυκειὰ σὰν τὸ πεπόνι.
 Ἄσπρο τριαντάφυλλο βαστῶ, βούλομαι νὰ τὸ βάψω,
 κι' ἂν τὸ ἠπιύχῳ ἔς τὴ βαφὴ, πολλαῖς καρδιαῖς θὰ κάψω.
 Αὐγερινέ, ποῦ εἶσαι ψηλά, κατέβα κάμε κρίση,
 ἀγάπη δώδεκα χρονῶν, γυρεύει νὰ μ' ἀφήσῃ!
 Αὐτὰ τὰ μαῦρα ποῦ φορεῖς, δὲν τὰ φορεῖς γιὰ λύπη,
 μόν' τὰ φορεῖς γιὰ λεβεντιά καὶ γιὰ τὸ ζαριφλίκι.
 Αὐτὰ τ' ἀνακατώματα θὲ νὰ μᾶς φέρουν σ' ἄλλα,
 θὲ νὰ μᾶς φέρουν χάκιωμα καὶ βάσανα μεγάλα.
 290 Αὐτὴν τὴν χάκια ποῦ βαστάς, θὲ νὰ τὸ μετανοιώσῃς,
 θὰ σκάσῃ τ' ἀχειλάκι σου, ὅσῳ νὰ μ' ἀνταμώσῃς.

Ἀφίνω σου καλὴ νυχτιά, πέσε, κόρη, κοιμήσου,
 καὶ ᾿ς τὸνειρό σου νὰ με ἰδῆς σκλάβο καὶ δουλευτὴ σου.
 Ἀφίνω σου καλὴ νυχτιά, πέσε γλυκοκοιμήσου,
 γύριζε, ξαναγύριζε, κ' ἐμέ καλοθυμήσου.
 Ἄφσε τὸν μύλο νὰ γυρνᾷ, καὶ τὸ νερὸ νὰ τρέχῃ,
 ἄφσε τὸν νειὸν νὰ σ' ἀγαπᾷ, καὶ διάφορ' ἄς μὴν ἔχῃ.
 Ἀχ! οὐρανέ, μὴ βρέξης πλειό, κάμε μ' αὐτὴν τὴ χάρι,
 κ' ἐγὼ με τὰ ματάκια μου ποτίζω τὸ χορτάρι.
 Ἀχ! στόμα βοῦλλ' ἀπὸ φλωρὶ καὶ χεῖλι μερτσανένιο,
 ἀστῆθί μου κρεβδωτὸ καὶ μπόγι λαμπαδένιο.
 Βάλε λιθάρι ᾿ς τὴν καρδιά προμοῦ νὰ μ' ἀγαπήσης,
 γιὰτ' ἡ ἀγάπ' εἶναι πικρὴ καὶ δὲν θὰ τὴ φτουρήσης.
 Βάσανα πολλὰ ἔπαθα, πολλὰ ἔπαθα πάθηα,
 ὅ,τι κι' ἄν πιάσω χάνεται, ὅθε πατήσω ἀγκάθια.
 Βασιλικά εἶν' τὰ μάτια σου, βασιλικά κυττάζουν,
 μόν' ἓνα κάνουνε κακό, ποῦ δὲ με κουδεντιάζουν.
 Βασιλικὲ πλατύφυλλε, με τὰ σαράντα φύλλα,
 σαράντα σ' ἀγαπήσανε κ' ἐγὼ πάλι σ' ἐπῆρα.
 300 Βασιλικὸν ἐφύτεψα ᾿ς τὸ στρώμα ποῦ κοιμᾶσαι,
 νὰ κόφτης νὰ μυρίζεσαι, κ' ἐμένα νὰ θυμᾶσαι.
 Βασιλικὸς μοῦ μύρισε, ἡ ἀγάπη μου διαδαίνει,
 ἀφῆστέ με νὰ τὴν ἰδῶ, γιὰτ' ἡ ψυχὴ μου βγαίνει.
 Βασιλικὸς ᾿ς τὴ γειτονιά, κ' ἐμεῖς τὸν πιθυμοῦμε,
 κ' ἔρχοντ' ἀπ' ἄλλαις γειτονiais καὶ τὸν κορφολογοῦνε.
 Βασιλοπούλ' ἂν ἤσουνε, δὲν θᾶχες τέτοια χάρι,
 νὰ σοῦ ζυγιάζουν τὸ φιλὶ με τὸ μαργαριτάρι.
 Βασίλισσα τῶν γυναικῶν, Σουλτάνα τῶν κυράδων,
 λουλοῦδι τῶν ἀρχοντισσῶν, στολίδι τῶν νυφάδων.
 Βάστα, καυμένη μου καρδιά, τὰ ἐχθρικά τὰ λόγια,
 καθῶς βαστοῦνε τὰ βουνὰ τοὺς πάγους καὶ τὰ χιόνια.
 Βάστα, καυμένη μου καρδιά, βάστα σὰν τὸ λειοντάρι,
 μὴ σὲ νικήσουν οἱ ὀχτροί· κάμε μ' αὐτὴ τὴ χάρι.
 Βολαίς, βολαίς μεσάνυχτα ξυπνῶ γιὰ τὸν ἄερα,
 βρῖσκω τὰ στήθηα σ' ἀνοιχτά, καὶ λέγω τ' εἶναι μέρα.

- Βεργιαίς, βεργιαῖς βασιλικό, θὰ στρώσω νὰ κοιμᾶσαι,
 νὰ κόφτης νὰ μυρίζεται, κ' ἐμένα νὰ θυμᾶσαι.
 Βρυσούλα πέντε κανουλιῶν, νερό χαριτωμένο,
 ἀγγελικό μου πρόσωπο, γιὰτ' εἶσαι λυπημένο;
 310 Γαλάζια τέντα τ' οὐρανοῦ καὶ χρυσαφένια φοῦντα,
 τρία φιλιὰ ποῦ μῶταξες τὰ καρτερῶ, καὶ ποῦν' τα;
 Γαλάζιος εἶν' ὁ οὐρανός, γαλάζια εἶναι κ' ἡ λίμνη,
 γαλάζιο φόρεμα φορεῖς καὶ μοιάζεις μὲ τ' ἀσῆμι.
 Γαλατερό μου πρόσωπο, στάσου κουδέντιασέ με,
 καὶ πές μου λόγια σπλαχνικά καὶ καλοκάρδισέ με.
 Γαρουφαλιά ποτίζεται ψηλὰ 'ς τὰ παραθύρια,
 νὰ φίληγα τὸν ποτιστὴ 'ς τὰ μάτια καὶ 'ς τὰ φρύδια.
 Γαρούφαλο, μὴ μαραθῆς, ρόδο μου, μὴ μαδίσης,
 καὶ σὺ, γλυκὸ γυασμάκι μου, γλήγωρα μὴ 'ξανθίσης.
 Γελέκι κοντομάνικο καὶ τσίπινο μανίκι,
 νὰ πῶχα νὰ τὸ φόραγα, κί' ἄς πλέρωνα καὶ νοίκι.
 Γιὰ 'δές μαλλιά 'ς τὴν κεφαλὴ πλεμμένα μὲ τὴν τάξη,
 κάθε τους τρίχα γίνεται μαχαῖρι νὰ μὲ σφάξῃ.
 Γιὰ μαῦρα μάτια χάνομαι, γιὰ γαλανὰ πεθαίνω,
 καὶ γιὰ τὰ περδικόμματα, σχίζω τὴ γῆς καὶ μπαίνω.
 Γιὰ νὰ γελῶ καὶ νὰ μιλῶ ἀπὸ μικρὸς μ' ἐσένα,
 μπερδεύτηκα 'ς τὰ δίχτυα σου, κί' ἀλλοίμον' ἀπ' τ' ἐμένα.
 Γιὰ νὰ σ' ἀφήσω δὲν μπορῶ, νὰ σ' ἀρνηθῶ φοβοῦμαι,
 γι' αὐτὸ ἄς ἀγαπιώμαστε, ὅσω ν' ἀνταμωθοῦμε.
 320 Γιὰ ξύπνα, χρυσοπέρδικα, τ' ἦρθαν οἱ σταμπαδόροι,
 νὰ σοῦ ξομπλιάσουν τὸ κορμί, τὰ κάλλη ὀπώχεις, κόρη.
 Γιὰ πές μου, ποιὸς τὸν ἔκοψε στενὸν τὸν ἀλατζίᾱ σου,
 καὶ δὲν χωράει τὸ χέρι μου νὰ πιάσω τὰ βυζιά σου;
 Γιὰ πές μου, ποιὸς σοῦ τάβαλε τὰ φρύδια μὲ καμάρα,
 νὰ δώσω 'γὼ τὰ βαφτικά, νὰ τὰ χαροῦμ' ἀντάμα.
 Γιὰ σένα κλέφτη μ' εἶπανε, γιὰ σένα νυχτοπάτη,
 γιὰ σένα μοῦ τὴ δώκανε τὴ μαχαίριᾱ 'ς τὴν πλάτη.
 Γιὰ σένα ἐγεννήθηκα, γιὰ σένα θ' ἀπεθάνω,
 γιὰ σένα τὸν βαρέθηκα τὸν κόσμον τὸν ἐπάνω.

Γιατρός πιάνει τὸ χέρι μου, ταραΐζει τὸ κεφάλι,
 καὶ λέει δὲν εἶν' ἀπ' ἀρρωστιά, εἶναι φωτιά μεγάλη.
 Γλέπω τὸν κάμπο πράσινον καὶ τὴν καρδιά μου μαύρη,
 μὲ τὸ κακὸν ἐποῦ περνῶ, κάλλια νὰ ἤμουν 'ς τὸν ἄδη.
 Γλήγωρα τρέξε, θάνατε, καὶ πάρε τὴ ζωὴ μου,
 νὰ πάψουνε ἡ πίκραις μου, οἱ πόνοι κ' οἱ καῦμοί μου.
 Γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κ' ἡ ὠμορφαις κοιμούνται,
 καὶ τῶν μανάδων τὰ παιδιὰ γιὰ 'κείναις συλλογιοῦνται.
 Δὲ γλέπεις γιὰ τ' ἐσένανε, φῶς μου, τὸ τί παθαίνω,
 καὶ σύ, σκληρὴ καὶ ἄπονη, μοῦ λές γιατί πεθαίνω;
 230 Δὲν εἶμαι δέντρο νὰ κοπῶ, 'ς τὴ γῆς νὰ γονατίσω,
 δὲν εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος νὰ φύγω, νὰ σ' ἀφήσω.
 Δὲν εἶμ' ἐγὼ ξεροσφυρτιά, σφυρτιά χωρὶς λουλούδια,
 γιὰ νὰ τραβῶ τὰ βάσανα ὅλα μὲ τὰ τραγούδια.
 Δὲν εἶμ' ἐγὼ στραγαλιανὸς νὰ τρώγω καναβοῦρι,
 ἀκόμα δὲ σ' ἀπόλαψα καὶ μῶδγαλαν τραγουδι.
 Δὲν ἔμπορῶ, δὲν δύναμαι, τὴν πόρτα νὰ τσακίσω,
 τὴν πόρτα καὶ τὴν κλειδωνιά νὰ μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.
 Δὲν ἔμπορῶ νὰ κάμω ἀλληλῶς, θε νὰ σὲ ζωγραφίσω,
 νὰ σὲ κρεμῶ σὰν κόνισμα, νὰ μὴ σ' ἀλησμονήσω.
 Δὲν εἶναι κρίμα κι' ἄδικο, τὰ δυὸ τ' ἀγαπημένα,
 νᾶναι 'ς τὸν κόσμον ζωντανά, καὶ νᾶναι χωρισμένα;
 Δὲν εἶναι κρίμα νὰ διψῶ, κ' ἡ βρύση νὰ ᾔν' ὀμπρὸς μου,
 καὶ νὰ τὸ φεύγω τὸ νερό, γιατί' εἶν' ὁ θάνατός μου;
 Δὲν εἶναι ἄλλο βάσανο τὸν νεῖδον νὰ θανατόνη,
 ὄσω ἡ ἀγάπη ἡ κρυφὴ, ποῦ δὲν τὴ φανερόνει.
 Δὲν εἶν' καρὰδια 'ς τὸ γιαλὸ, δὲν εἶν' πανὶ ἀπλωμένα;
 δὲν εἶν' καμμιὰ 'ς τὴ γειτονιά, νὰ μ' ἀγαπάη κ' ἐμένα;
 Δὲν εἶσαι σὺ ποῦ μῶλεγες, ἂν δὲν μὲ ἰδῇς πεθαίνεις;
 τώρα γυρίζεις καὶ μοῦ λές, δὲ μ' εἶδες, δὲ μὲ ξέρεις.
 240 Δὲν ἤλπιζα ὁ οὐρανὸς 'ς τὴ γῆς νὰ στάξῃ αἷμα,
 δὲν ἤλεγα τὸ στόμα σου νὰ εἰπῇ κακὸ γιὰ μένα.
 Δὲν ἤξερα ποῦ ἤσουν γόντζες κ' εἶχες τὸ σπόρο μέσα,
 μὲ γέλασες τὸν ὀρφανὸ καὶ μ' ἔφαγες μὲ μ' π' ἔσα.

Δὲν θέλω πλειὸ καὶ ματαπλειὸ νὰ κράξης τ' ὄνομά μου,
 . γιὰτὶ καὶ σὺ δὲν ἔκαμες ποτὲ τὸ θέλημά μου.
 Δὲν θέλω παρὰ μιὰ βολὰ νὰ βγαίνης τὴν ἡμέρα,
 . νὰ σὲ θωροῦν τὰ μάτια μου, νὰ παίρν' ὁ νοῦς μ' αἆρα.
 Δὲν ὀλίβεσαι τῇ νειότη μου, δὲν βλέπεις, δὲν πιστεύεις!
 . ἀνάλυσσα σὰν τὸ κερί, κι' ἀκόμα μὲ παιδεύεις;
 Δὲν, μὲ λυπᾶς', ἀλύπητη, δὲν μὲ πονεῖ ἡ ψυχὴ σου,
 . ὅπου ἔχασα τῇ νειότη μου γιὰ τῶμορφο κορμί σου;
 Δὲν μπόρεσ' ὀρφανὸς νὰ ἔβῳ μαύρης χελώνας αἷμα,
 . νὰ φαρμακώσω τοὺς ὀχτρούς, ποῦ λέν κακὸ γιὰ μένα.
 Δὲν νοστιμιζοῦν τὰ βουνὰ μὲ δίχως πρασινάδα,
 . κι' ἀγάπη δίχως κάκιωμα, δὲν ἔχει νοστιμάδα.
 Δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ βρίσκωμαι, νὰ ζῶ μὲ τοὺς ἀνθρώπους,
 . πρέπει νὰ ζῶ μὲ τὰ θεριὰ ἔς τοὺς ἐρημούς τοὺς τόπους.
 Δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ τραγουδῶ, οὐδὲ κρασί νὰ πίνω,
 . μόν' μοναχὸς νὰ κάθωμαι, δάκρυα πικρὰ νὰ χύνω.
 350 Δὲν σ' τὸ εἶπα ἔγω, πουλάκι μου, νὰ μὴν ἀγαπηθοῦμε,
 . γιὰτ' ἡ ἀγάπ' εἶναι γλυκειὰ καὶ θὰ φανερωθοῦμε;
 Δὲν σ' εἶδα χτὲς καὶ σήμερα κι' ἂν δὲν σὲ ἰδῶ κι' ἀπόψε,
 . κι' ἂν δὲν σὲ ἰδῶ κι' ὥς τὸ πουργό, τὰ σάδανά μου κόψε.
 Δὲν τῇ φτουρῶ τὴν χάκια σου, δὲν εἶμαι μαθημένο,
 . θ' ἀκούσης ποῦ μ' εὐρήχανε μιὰ νύχτ' ἀπεθαμένο.
 Δὲ φταῖν τὰ μαῦρα γεμεινιὰ, δὲ φταῖν τὰ μαῦρα φρύδια,
 . μόν' φταῖνε τὰ νοήματα ἀπὸ τὰ παραθύρια.
 Διαβαίνω ἀπὸ τὴν πόρτα σου, σιγαλινὰ πατάω,
 . νὰ μὴ μ' ἀκούσ' ἡ μάνα σου, μάθη πῶς σ' ἀγαπάω.
 Διαδραίνεις, μπρὲ κακὲ ἄνθρωπε, γύρισε νὰ κυττάξης,
 . νὰ ἰδῇς πῶς μ' ἐκατάντησες, νὰ φρίξης, νὰ τρομάξης.
 Δόσε μου τὸ μαντύλι σου, τὸ κοκκινοδαμμένο,
 . νὰ δέσω τὸ χεράκι μου, τὸ ἑματοκυλισμένο.
 Δύο ἀστέρια λαμπερὰ εἶναι τὰ δύο σου μάτια,
 . κι' ὅποιον κυττάξουν τεχνικά, τὸν κάνουνε χοιμάτια.
 Ἐδάφτισα ἓνα παιδί, τῶδγαλα ἔς τ' ὄνομά σου,
 . νὰ μοιάσῃ καὶ ἔς τὰ κάλλη σου καὶ εἰς τὴν ὡμορφίαν σου.

Ἐγὼ γὰρ σένα τῶδαλα τ' ἀστῆθί μου σημάδι,
 καὶ τὸ κορμί μου ἔς τὰ σπαθιά, ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρῃ.
 360 Ἐγὼ γὰρ τὴν ἀγάπη σου καὶ γὰρ τὴν ὡμορφιά σου,
 θε νὰ βαπτίσω ἓνα παιδί, νὰ βγάλω τ' ὄνομά σου.
 Ἐγὼ γι' αὐτὴν τὴν χάκιά σου σὰν ὁ ζουρλὸς θὰ τρέχω,
 νὰ δείχν' ὅτ' εἶμαι ζωντανὸς κι' ὅτι ψυχὴ δὲν ἔχω.
 Ἐγὼ εἴμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ὁποῦ τὸ λέν σαίνη,
 ὁποῦ τρυπάει τὸ μάρμαρο, βγάζει νερὸ καὶ πίνει.
 Ἐγὼ εἴμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ὁποῦ τὸ λέν σαίνη,
 π' ὅταν τ' ἀητᾶίρι τοῦ χαθῇ, ποτὲ νερὸ δὲν πίνει.
 Ἐγὼ εἴμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ ῥοῦ τὸ λένε γλάρο,
 ὅπ' οἱ ἀρίφιδες τὸ τρῶν καὶ δὲν φοβοῦνται Χάρο.
 Ἐγὼ εἴμ' ἐκεῖνο τὸ πουλὶ τὸ καταπικραμμένο,
 ποῦ φκιάνει τὴ φωλίτσα τοῦ σὲ δέντρο μάρामμένο.
 Ἐγὼ εἶμαι μαῦρος κι' ἄσχημος, δὲν ἀγαπῶ ἀσπράδαις,
 μόν' ἀγαπῶ μελαχροιναὶς πῶχουν ταῖς νοστιμάδαις.
 Ἐγὼ ἓναν φίλον π' ἀγαπῶ τὸν ἔχω μπιστεμένον,
 κι' ὅποιος τοῦ θέλει τὸ κακό, νὰ τὸν ἰδῶ σφαγμένον.
 Ἐγὼ ἓναν φίλον ἀγαπῶ κ' ἓναν Θεὸν δοξάζω,
 τοὺς ἄλλους τοὺς περιγελῶ, τοὺς ξενοκουβεντιάζω.
 Ἐγὼ ἔχω μέσα ἔς τὴν καρδιά ὀχιά ποῦ με πληγόνει,
 μοῦ κάκιωσ' ἡ ἀγάπη μου καὶ δὲν ματαζυγόνει.
 370 Ἐγὼ ἐδῶ ποῦ κάθομουν, κάθομουν με τὴν τάξη,
 καὶ μιά διαβόλου κοπελιά ἦρθε νὰ με πειράξῃ.
 Ἐγὼ καλὰ κάθομουνα, φρόνιμα, με τὴν τάξη,
 τί τῶκαμα τοῦ ἔρωτα κ' ἦρθε νὰ με πειράξῃ;
 Ἐγὼ κι' ἂν παίζω, κι' ἂν γελῶ, καὶ δυὸ καρδιαὶς κι' ἂν ἔχω,
 ἡ μιά παιζει καὶ γελᾷ, κ' ἡ ἄλλη ξέρει τ' ἔχω.
 Ἐγὼ, κυρά μου, σ' ἀγαπῶ, καὶ χέρι δὲν τραβάω,
 κομμάτια κι' ἄς με κάμουνε, καὶ τὸ κεφάλι ἄς φᾶω.
 Ἐγὼ με τοῦτον τὸν σεβτᾶ, ἔς τὴν Πόλῃ θε νὰ πάνω,
 γιὰ νὰ κλαφτῶ τὰ πάθη μου ἔς τὸν ἴδιον τὸ Σουλτάνο.
 Ἐγὼ ταῖς νύχτες περπατῶ, βάλε νὰ με σκοτώσουν,
 βάλε τὰ φεῖδια νὰ με φᾶν καὶ νὰ με φαρμακώσουν.

- Ἐγὼ τὴν πῆρα τὴ χουγὴ, σὰν ἑῖνο τὸ πουλάκι,
 ὅπου τὸ διώχν' ἡ μάνα του καὶ πέφτ' ἀπ' τὸ κλαράκι.
 Ἐγὼ, ψυχὴ μου, σ' ἀγαπῶ, κ' ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει,
 πῆρα νὰ κόψω τὸ ψωμί, κ' ἔχασα τὸ μαχαῖρι.
 Ἐγὼ, ψυχὴ μου, σ' ἀγαπῶ, μὰ δὲν βολοῦν οἱ τρόποι,
 οἱ δρόμοι μας εἶναι στενοί, βρυάζουν οἱ ἀνθρώποι.
 Ἐδῶ σ' αὐτὴν τὴ γειτονιά ἔρωτας τριγυρίζει,
 μὲ τὸ σπαθὶ ξεγύμνωτο τοὺς νέους φοβερίζει.
- 380 Ἐθάμπωσαν τὰ μάτια μου, μοῦ στέγνωσε τὸ στόμα,
 τοὺς ταξειδιώταις νὰ ρωτῶ, καὶ σὺ ν' ἀργῆς ἀκόμα.
 Εἶδα μιὰ κόρη σήμερα ντυμένη ἔς τὰ σεγκούνια,
 φωτὶ ἄς τὰ κάψῃ τὰ χρυσᾶ, κοζώκια, κοντογούνια.
 Εἶδε τοὺς πόνους ποῦ τραβῶ ὁ ἥλιος μιὰν ἡμέρα,
 καὶ πάει ἔς τὴ μανούλα του μὲ μάτια δακρυσμένα.
 Εἶδα μιὰ κόρη σήμερα, σὰν καλαμιὰ λυγáει,
 σὰν νεραντζοῦλα φουντωτὴ, ὅπου μοσχοβολáει.
 Εἶχοσι μῆλα σῶστειλα δεμένα ἔς τὸ μαντύλι,
 σὰν τὸ μερτζάκι κόκκινα, σὰν τὸ γλυκὸ σ' ἀχείλι.
 Εἶπαν τὰ μάτια τῆς καρδιάς, — καρδιά, γιὰτ' ἔχεις λύπη;
 — τυφλὰ εἶστε καὶ δὲν βλέπετε ποῦ ὁ φίλος σας σὰς λείπει;
 Εἶσαι κοντοῦλα κι' ὥμορφη, ἔς τὴ τέπη μου σὲ βάνω,
 κοντὰ τὰ ξημερώματα μοῦ φεύγεις, καὶ σὲ χάνω.
 Εἶσαι κοντὴ σὰν κιτρηά, κ' ἔχεις πικρὸ τ' ἀγκάθι,
 μ' ἀγκύλωσες, μ' ἐκέντρωσες, καὶ μ' ἔβαλες ἔς τὰ πάθη.
 Εἶσαι ψηλὴ, εἶσαι λιγνή, κ' ἡ μέση σου σφιγμένη,
 κ' ἡ ὥμορφιά σου ἀκούστηκε ἔς ὅλην τὴν οἰκουμένη.
 Ἐλεημοσύνη σοῦ ζητῶ, ὥσάν τὸ διακονάρη,
 ὅπου τοῦ ρίχνουν τὸ ψωμί καὶ τρέχει νὰ τὸ πάρῃ.
- 390 Ἐλεημοσύνη σοῦ ζητῶ καὶ σὺ μὲ παραπαίρνεις,
 βλέπεις πεινάω καὶ διψῶ, καὶ γύρα μοῦ τὰ φέρνεις;
 Ἐμένανε τὰ πάθη μου κανεῖς νὰ μὴ τὰ πάθῃ,
 μήτε καράβι ἔς τὸ γιαλό, μήτε πουλὶ ἔς τ' ἀγκάθι.
 Ἐμὲ τὸ φεῖδι μ' ἔφαγε, ὅχι ἀπὸ κᾶναν ξένον,
 μ' ἀπὸ ἄν φίλον γκαρδιακὸν καὶ ἀνεμπιστεμένον.

Ἐμὲ τὸ φεῖδι μ' ἔφαγε, ὀχιά μὲ πέντ' ἀλάταις,
 μ' ἀρνήθηκε ἡ ἀγάπη μου, μοῦ γύρισε ταῖς πλάταις.
 Ἐμὲ μοῦ βγάλαν ὄνομα καὶ μὲ φωνάζουν λύκο,
 γιὰτὶ τῇ νύχτᾳ εἶμαι μ' ἐσέ, καὶ τὴν αὐγίτσα λείπω.
 Ἐμίσειφες, πουλάκι μου, καὶ μὴ μοῦ πολυαργήσης,
 ἔς τὴν ξενητεῖά ποῦ θὰ διαβῇς ἄλλην μὴν ἀγαπήσης.
 Ἐνα κομμάτι κατηφὲς πουλιέται ἔς τὸ παζάρι,
 ποιὸς εἶναι καλορροϊζικός, ἐκεῖνος θὰ τὸ πάρῃ.
 Ἐνα δεντρὶ καμάρονα καθημερνὴ καὶ σκόλη,
 καὶ ξάπλωσε τοὺς κλώνους τοῦ σὲ ξένο περιβόλι.
 Ἐνύσταξα καὶ πλάγιασα, κόρη μ', ἔς τὰ γόνατά σου,
 δὲν μ' ἄφησαν νὰ κοιμηθῶ τ' ἀναστενάγματά σου.
 Ἐνύχτωσα κ' ἐβράδυνασα ἔς τὸ ἔρημο σοκάκι,
 ἔβγα, ψυχὴ μ', καὶ μάσε με, δὲν ἔχ' ἄλλοῦ γιὰτάκι.
 400 Ἐνύχτωσε κ' ἐβράδυνασε, κ' ἐκλείσαν τ' ἀργαστήρια,
 κ' ἐκλείσανε κ' ἡ ὠμορφαις ὅλα τὰ παραθύρια.
 Ἐπαρε τῇ ροκούλᾳ σου κ' ἔλα τὴ φράχτη, φράχτη,
 κι' ἂν σὲ ρωτήσ' ἡ μάνα σου, πὲς ἔχασα τ' ἀδράχτι.
 Ἐρώτησα τὸν ἔρωτα, τί ροῦχα νὰ φορέσω,
 κι' αὐτὸς μοῦ εἶπε κόκκινα, γιὰ νὰ σοῦ πολυαρέσω.
 Ἐσὲ σοῦ πρέπει, κόρη μου, ἔς τὰ πεύκη νὰ καθίζης,
 μὲ τὰ νὰ χέρι νὰ μετράς, μὲ τ' ἄλλο νὰ δανεῖζης.
 Ἐσ' εἶσαι μῆλο κόκκινο, φρεγάδα τς Ἰγγλιτέρας,
 εἶσαι φεγγάρι τῆς νυχτὸς καὶ ἥλιος τῆς ἡμέρας.
 Ἐσ' εἶσαι μιὰ βασίλισσα κι' ὅλον τὸν κόσμ' ὀρίζεις,
 ἂν θέλῃς παίρνεις ταῖς ψυχαῖς, κι' ἂν θέλῃς ταῖς χαρίζεις.
 Ἐσ' εἶσαι πλάκα τοῦ γιालοῦ, βοῦλλα μαλαμματένια,
 ἐσ' εἶσαι ἔς ὅλα σου γλυκειά, ἔς ὅλα σου ζαχαρένια.
 Ἐσὺ ἀπ' αὐτοῦ κ' ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ κι' ὁ τοῖχος ποῦ εἶν' ἔς τὴ μέση,
 κερὶ θὰ πάω ἔς τὴν ἐκκλησιά, νὰ κρεμιστῇ, νὰ πέσῃ.
 Ἐσὺ ἀπ' αὐτοῦ κ' ἐγὼ ἀπὸ ὁδοῦ νὰ δώσωμε τὰ χέρια,
 κι' ἂς μὴ μᾶς τὰ χωρίσουνε ὀχτροὶ μὲ τὰ μαχαίρια.
 Ἐσὺ μὲ βλέπεις χάνομαι, τί μὲ ρωτᾷς ποῦ πάνω;
 πάνω γι' ἀθάνατο νερὸ νὰ πιῶ νὰ μὴν πεθάνω.

- 416 Ἔτσι ποῦ μέ κατάντησες, βγάλε μου καὶ τὰ μάτια,
 ὅς μου κ' ἓναν καλὸν τρουβά, νὰ πάγω γιὰ κομμάτια.
 Ἔβγα ἔς τὸ παραθύρι σου, ὅς τὴ γαρουφαλιά σου,
 καὶ πότιξέ την γιὰ νερὸ μέ γάλα ὅχ τὰ βυζιά σου.
 Ἔχει σε β τ ἄ ὀες δεκατρεῖς ὅπ' ἀγαπάει γυναῖκα,
 ἐγὼ τοὺς τρεῖς ἀπέρασα, μοῦ μένουν ἄλλοι δέκα.
 Ἔχεις μαλλιά τετράξανθα ἔς ταῖς πλάταις σου ριμμένα,
 ποῦ τὰ χτενίζ' ἡ μάνα σου μέ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.
 Ἔχεις δυὸ μάτια ἐλάφινα, σ' τὸ λέγω νὰ τὸ ξέρης,
 ὅταν κυττᾷς τὸν ἄνθρωπο σὲ χαλασμό τὸν φέρεις.
 Ἔχεις τὰ μάτια, μάτια μου, μαῦρα σὰν τὴ μελάνη,
 ἡ ὡμορφιά τους ἡ πολλή, πολλοὺς θε νὰ ζουρλάνη.
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαῖς, μέσα βαροῦν ἀχτίδες,
 ἔχεις κοντάρια τσύνορα, βαροῦν τοὺς σε β τ α λίδες.
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαῖς, τὰ φρύδια γαῖτανάκι,
 αὐτὰ τὰ δυὸ μέ ζούρλανε καὶ μῶσταξαν φαρμάκι.
 Ἐχτίκιασα, ψυχούλά μου, βοήθεια σοῦ χαλεύω,
 γιὰ σένα μέ τὸν θάνατο μερονυχτῆς παλεύω.
 Ἐχω καιρὸν ποῦ σ' ἀγαπῶ καὶ κανενὸς δὲν λέγω,
 μόν' κάθουμαι ἔς τὸ σπίτι μου, καὶ νύχτα μέρα κλαίγω.
- 420 Ζάχαρη νᾶν' ὁ ὕπνος σου καὶ μέλι τ' ὄνειρό σου,
 κ' ἐμένα ἡ ἐλπίδες μου κρεμιοῦνται ἔς τὸ λαϊμό σου.
 Ζάχαρ' εἶναι τὸ στόμα σου, μέλι τὸ κύτταμμά σου,
 κι' ἀλλοίμονο ἔς τὸν ἄνθρωπο ποῦ νὰ σταθῇ σιμά σου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ λαμπαδοχυτή μου,
 καμάρ' εἶσαι τῆς μάνας σου καὶ καύχησή δική μου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου, σὰν ποιά νὰ σ' τὰ ζγουραίνῃ,
 τὰ χρυσαφένια σου μαλλιά, μέ τὸ χρυσὸ τὸ χτένι;
 Ζουρλό ἤμουν κι' ἀπογείνηκα, τὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἔχω.
 ἐλπίδα πλέον ἀπὸ σὲ καμμιὰ δὲν ἀπαντέχω.
 Ζωὴ καὶ τούτῃ λέγεται μ πα χ τ σ ἔς χωρὶς ἀηδόνι;
 χωρὶς ἀγάπη ἔς τὸ πλευρὸ θάνατος ξημερώνει!
 Ἡ ἀγάπη μας ἦταν κρυφή, μέσα ἔς τὰ χορταράκια,
 καὶ τώρα μᾶς τὴν ἔμαθαν καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια.

- Ἡ ἀγάπη μου εἶναι κρυφὴ κι' ὅλ' οἱ γιατροὶ μοῦ λέγουν,
 πῶς ἔχω βέ ν' ἀπὸ χτικιὸ καὶ ζωντανὸν με κλαίγουν.
- Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνηση, θέλει ταπεινοσύνη,
 θέλει λαγοῦ περπατησιά, κι' ἀητοῦ γληγωροσύνη.
- Ἡ ἀγάπη βράχους καταλύει καὶ τὰ θεριὰ ἡμερώνει,
 κι' ἐγὼ τὴν ἔχω 'ς τὴν καρδιά γι' αὐτὸ με θανατόνει.
- 480 Ἡ ἀγάπη δέντρο γείνηκε κ' ἐπλάκωσε τὸ δρόμο,
 καὶ δὲν μ' ἀφίνει νὰ διαβῶ, νὰ πᾶνω 'ς ἄλλον κόσμο.
- Ἡ ἀγάπη 'ς τ' ἀναπιάσματα, εἶναι γλυκεῖα σὰν μέλι,
 κι' ὅταν ἐρθῇ 'ς τὸ χωρισμό, τὰτ' ὁ θεὸς τὸ ξέρει.
- Ἡ θάλασσα εἶν' ἡ μάνα μου, τὸ κύμα ἡ ἀδερφή μου,
 καὶ τὰ φαρᾶκια τοῦ γιालοῦ οἱ ἀδερφοποιταί μου.
- Ἦθελα ν' ἀπεθῆνησκα καὶ πάλε νὰ ἦταν φέμα,
 νὰ βλεπα ποῖος μ' ἀγάπαι καὶ ποῖος πονεῖ γιὰ μένα.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀντάμονα νὰ σοῦ ἴεγα καμπόσα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ γύριζα τὸ νοῦ, ἅς μῶκοβαν τὴ γλῶσσα.
- Ἦθελα νᾶχα 'ς τὴν καρδιά μικρὸ παραθυράκι,
 νὰ τᾶνοιγα κάθε πουρνό, νὰ βγαίνει τὸ φαρμάκι.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀγκάλιαζα, ζάρκα με τὸ γελέκι,
 .κ' ὕστερ' ἅς με κρεμούσανε, ἀπ' ὅξ' ἀπ' τὸ κουρμέκι.
- Ἦθελα νᾶμουν 'ς τὰ βουνά, μ' ἀγρίμια νὰ κοιμοῦμαι,
 .καὶ τὸν δικό σου τὸν καῦμό, νὰ μὴν τὸν συλλογιόμμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν κυνηγός, 'ς τοὺς λόγγους νὰ κοιμοῦμαι,
 .καὶ τὸ χρυσό σου τὸ κορμί, νὰ μὴν τὸ συλλογιόμμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν χρυσικός νὰ φκιάνω δαχτυλίδια,
 νὰ περπατῶ νὰ τὰ πουλῶ, μ' ἓνα φιλι' 'ς τὰ φρύδια.
- 440 Ἡ μάνα σου σοῦ τᾶστειλε τὰ μῆλα 'ς τὸ μαντύλι,
 σ' τὰ φέρνω με παραγγελιά, νὰ σὲ φιλῶ 'ς τὰ χεῖλη.
- Ἡ μαυρισμένη μου καρδιά κλαίγει, παράπονιέται,
 τί τῶχαμε τοῦ φίλου της καὶ δὲν τὴν λεημονεῖται.
- Ἡ πρώτη κ' ἡ ὕστερινή, κ' ἡ μοναχὴ μ' ἀγάπη,
 μ' ἀγάπησέ, μ' ἀρνήθηκε, μ' ἐπότισε φαρμάκι.
- Ἡ ὠμορφιά σου ἡμπορεῖ τὸν ἥλιον νὰ θαμπώσῃ,
 καὶ σκλάβον ἀπ' τὴ Μπαρμπαριά νὰ τὸν ἐλευτερώσῃ.

Ὁ ὠμορφιά σου μ' ἔκαμε ζουρλὸν καὶ δαιμονιάρη,
 πάγω νὰ πιάσω τὸ χαρτί, χύνω τὸ καλαμάρι.
 Ὁ ὠμορφιά 'ς τὸν ἄνθρωπο, νάχη καὶ νοῦ καὶ χάρι,
 πουλιέται καὶ ζυγιάζεται μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Θὰ κάμω σπίτι 'ς τὴν καρδιά καὶ κάμω 'ς τὰ φύλλα,
 καὶ μαγειρεῖ 'ς τὰ σωθικά νὰ μαγειρεύης, σκύλλα.
 Θάλασσα δίχως κύματα καράβι δὲν στερειώνει,
 κι' ἀγάπη δίχως βάσανα ποτὲ δὲ θεμελιώνει.
 Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
 ὅλοι σὲ λένε θάλασσα κ' ἐγὼ σὲ λέγ' ἀνοῦσα.
 Θάλασσα, π' ὅλα τὰ νερά καὶ τὰ ποτάμια πίνεις,
 ἂν πιῇς κι' ὅλα τὰ δάκρυα μου, πλατύτερη θὰ γείνης.
 430 Θάλασσα, τὴν ἀγάπη μου, ἐσὺ τήνε γνωρίζεις,
 κι' ἀπ' τ' ἄγρια σου τὰ κύματα νὰ τὴν ἀνεμερίζης.
 Θάλασσα, ποῦς' ἀγνάντια μου καὶ γλέπεις τὸν καυμὸ μου,
 νὰ μοῦ φυλάξ, νὰ μ' ἀγαπᾷς τὸν ἀγαπητικό μου.
 Θὰ μάτω ξύλ' ἀπ' τὸ βουνό, καὶ λαῦρ' ἀπ' τὴν καρδιά μου,
 καὶ δάκρυ' ἀπ' τὰ ματάκια μου γιὰ νὰ λουστῇς, κυράμου.
 Θὰ πάνω σὲ ψηλὸ βουνὸ νὰ σκούξω σὰν τ' ἀηδόνι,
 γιὰτ' εἶμαι ξένος κ' ἔρημος καὶ ποιὸς μὲ συμμαζώνει.
 Θὰ πάρω ὄρη καὶ βουνὰ ναῦρω χελώνας αἶμα,
 γιὰ νὰ ποτίσω τοὺς ἐχτρούς, ποῦ λέν κακὸ γιὰ μένα.
 Θὰ πάρω κάμπους καὶ βουνὰ τ' ἀγρίμια νὰ ρωτήσω,
 μήπως καὶ μῶδρουν γιατρικὸ γιὰ νὰ σ' ἀλησημονήσω.
 Θὰ φύγω πλέον ἀπ' ἐδῶ, θὰ πάγω σ' ἄλλον τόπον,
 μήπως καὶ ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Θέλ' ἡ καρδιά μου νὰ σφαγῇ κ' ἐγὼ τήνε μαλόνω,
 κάνε, καρδιά μ', ἀπομονὴ κ' ἐγὼ βαστῶ τὸν πόνο.
 Θιαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ 'ς τὴν τόση μας φιλία,
 πῶς νὰ γυρίσῃ σ' ἐχθρητα χωρὶς καμμιὰν αἰτία.
 Θυμᾶσαι ὅταν σ' ἐφίλησα 'ς τὰ τρία τὰ σκαλίδια,
 καὶ μοῦπες, κάτσε, διάτανε, μὴ μοῦ χαλᾷς τὰ φρύδια;
 440 Θωρεῖς με πῶς ἐγείνηκα, μαῦρος σὰν τὸν ἀράπη;
 δὲν εἶμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μόν' εἶμ' ἀπ' τὴν ἀγάπη.

- Ἴσως θαρρεῖς, ἂν μ' ἀρνηθῇς, πῶς θὲ νὰ κιτρινίσω;
 γαρουφαλάκι θὰ γενῶ γιὰ νὰ σὲ δαιμονίσω.
 Καθρέφτης εἶν' Βενέτικος τὸ πρόσωπό σου, φῶς μου,
 κι' ἀστράφτει κι' ἀχτινοβολεῖ 'ς τὰ μάτια ὄλου τοῦ κόσμου.
 Καθρέφτη μου, τὴν ὠμορφιά τῆς νεῖας ποῦ σὲ κυττάει,
 θάμπονε, κρύβε τὴ μισή, νὰ μὴ ψηλοκρατᾷ.
 Καινούργι' ἀγάπη καὶ παλὴά μὲ βάλανε 'ς τὴ μέση,
 καὶ δὲν ἤξεύρ' ἀπὸ ταις δυό, ποιά θὰ μ' ἀποκερδέσῃ.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τὰ λὲν οἱ πικραμμένοι,
 πάσχουν νὰ διώξουν τὸ κακὸ καὶ τὸ κακὸ δὲν βγαίνει.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τοὺς νειοὺς παρηγοροῦνε,
 σὰν ταις ψυχαῖς ποῦ καρτεροῦν παράδεισο νὰ ἰδοῦνε.
 Κακὸς ὅπου εἶναι κι' ὁ σε β τ ᾱς, τοὺς φρόνιμους ζουρλαίνει,
 καὶ τὰ μικρούτσικα παιδιὰ σὰν φύλλα τὰ μαραίνει.
 Καλὰ ἔκαμες κ' ἐκόπιασες, κι' ἄς ἔκαμες καὶ κόπο,
 γιὰτ' ἤρθες κ' ἐνοστήμεψες τὸν ἄσχημό μας τόπο.
 Καλησπερίζω δυὸ ψυχαῖς, τέσσαρα μαῦρα μάτια,
 τέσσαρ' ἀχείλια κόκκινα καὶ δυὸ κορμιὰ δροσάτα.
 470 Καλησπερίζω μιὰ ψυχὴ καὶ τὸνομα δὲν λέγω,
 γιὰτὶ ἂν 'πῶ τὸ ὄνομα σὰν τὸ παιδάκι κλαίγω.
 Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἱμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
 πάρα νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴν φιλήσῃ.
 Καλότυχος ὅπου εἶναι νεῖδς κ' ἔχει καὶ τὴν ὑγείᾱ του,
 κ' ἔχει καὶ γρόσια 'ς τὸ πουγκὶ καὶ νεῖᾱ 'ς τὴν ἀγκαλιὰ του.
 Κάμποι, νὰ γείνητε βουνά, νὰ περπατῶ νὰ κλαίγω,
 μέραις καὶ νύχτες καὶ πουρναις, ποῦ εἶς' ἄσπλαχνῇ, νὰ λέγω.
 Κανίστρι, κανιστρόπουλο, μὲ ρόδα γεμισμένο,
 θὰ στεῖλ' ἀπὸ τὴ Βενετιά, κορμί μου πλουμισμένο.
 Κάνω καρδιά γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ λέγω δὲ μὲ γνοιάζει,
 κ' ἡ μαραμμένη μου καρδιά, κλαίγει κι' ἀναστενάζει.
 Καραβί, караβάκι μου, ποῦ πᾶς μὲ τὸν ἀέρα,
 ἂν σ' ἐρωτήσ' ὁ φίλος μου, δὸς του τὴν καλημέρα.
 Καρδιά μου, ποῖος σ' ἐσφάλισε κ' ἐπῆρε τὸ κλειδί σου,
 καὶ δὲν ἀνοίγεις νὰ μοῦ πῇς τὴν παραπόνεσή σου;

Καρδιά μ' ἀπαρηγόρητη, παρηγορήσ' ἀτή σου,
 τί τῶπαθαν κι' ἄλλαις πολλαῖς, δὲν εἶσαι μοναχὴ σου.
 Κι' αἱ τάφοι δὲν μὲ δέχονται, γιὰτ' οἱ νεκροὶ φωνάζουν,
 — ἐμεῖς δὲν θέλουμε ψυχαῖς ποῦ βαρυνασπτενάζουν.

480 Κατακαυμένε ἄνθρωπε, σὰν ποντικὸς γεννιέσαι,
 σὰν τὸ λειοντάρι τρέφεται καὶ σὰν δροσιὰ χαλνιέσαι.

Κίνησαν τὰ τριαντάφυλλα δλα νάρθοῦν κοντά σου,
 νὰ πάρουν χρῶμα καὶ βαφὴ ἀπὸ τὰ μάγουλά σου.

Κοιμᾶται τὸ χρυσὸ κορμὶ καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω;
 θὰ πάρω διαμαντόπετραις νὰ τὸ πετροβολήσω.

Κοιμᾶτ' ὁ ἥλιος 'ς τὰ βουνὰ καὶ τὰ πουλιὰ 'ς τὰ χιόνια,
 κοιμᾶται κ' ἡ ἀγάπη μου μέσ' τὰ ζεστὰ σεντόνια.

Κομμάτια νὰ μὲ κάμουνε σὰν τῆς Λαμπρῆς τ' ἀρνάκι,
 δὲν σ' ἀπαρνιοῦμ' ἐγὼ ποτέ, ἀγγελικὸ κορμάκι.

Κυρά μ', προτοῦ νὰ παντρευτῆς, πολὺ φυσάει ἡ ποδιά σου,
 σὰν παντρευτῆς κι' ἀγγαστρωθῆς, νὰ ἰδῶ τὴν ὠμορφιά σου.

Κόψε κλωνὶ βασιλικὸ καὶ μέτρησε τὰ φύλλα,
 νὰ λογαριάσης τὸν καιρὸν ποῦ μὲ παιδεύεις, σκύλλα.

Κρίμα 'ς τὸ κι αφέτι σου ποῦ περγελας μ' ἐμένα,
 νὰ τὸ 'βρης ἀπὸ τὸν Θεὸ κι' ὄχι ἀπ' ἄλλον κἀνένα.

Κρῖνε μου καὶ μὴν τῶρραφες τὸ στόμα σου μὲ σύρμα,
 γιὰτὶ θὰ πάνω νὰ πνιγῶ, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.

Κρῖνε μου, μερτσανόχειλο, κρῖνε, γλυκὸ μου στόμα,
 δλα τ' ἀηδόνια ἐλάλησαν κ' ἡ ἀφεντιά σου ἀκόμα.

490 Κρυφ' ἦταν ἡ ἀγάπη μας σὰν σπόρος 'ς τὸ πεπόνι,
 καὶ μᾶς τὴν ἐξεφλούδισαν οἱ φθονεροὶ γειτόνοι.

Κύττα πῶς τῶφερ' ὁ καιρὸς, πῶς τῶφεραν οἱ χρόνοι,
 νὰ παῖζ' ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνὶ κι' ὁ γχιόνης μὲ τ' ἀηδόνι!

Κύτταξ' ἀπάνου 'ς τὸ βουνό, καὶ λάμπ' εἶδα μεγάλη,
 ἐκεῖ ζυγιάζουν τς ὠμορφαῖς μὲ τὸ μαργαριτάρι.

Κύτταξ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ πῶς ἀναψε καὶ καίει·
 κάποιος ἀγάπην ἔχασε καὶ κάθεταὶ καὶ κλαίει.

Κυπαρισσάκι μου φηλό, σκύψε νὰ σοῦ μιλήσω,
 δυὸ λόγια μόνον νὰ σοῦ 'πῶ, κ' ὕστερ' ἄς ξεφυχήσω.

Λεδέντης είσαι, μάτια μου, λεβέντικα κινιέσαι,
 λεβέντικα τή γῇ πατῆς καὶ σειέσαι καὶ λυγιέσαι.
 Λειπθυμῶ ὅταν σέ ἰδῶ, κι' ἀφοῦ σέ ἰδῶ τρομάζω,
 κι' ὅταν σ' ἀφίγω τὸ «ἔχε γειά», τὸ χρῶμά μου τ' ἀλλάζω.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτευσα 'ς τὴ φυλακὴ τοῦ μπῆχα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα, κι' ἀκόμα δὲν ἐβγήκα.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτευσα ὅταν σέ πρωτοεῖδα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα καὶ σὺ καμμιάν ἐλπίδα.
 Λυπητερά, λυπητερά, θε νὰ ψυχομαχήσω,
 θάλασσα, κάμπους καὶ βουνά νὰ τ' ἀποχαιρετήσω.
 500 Μαργαριτάρ' ἀζύγιαστα, κόρη μου, 'ς τὸ λαιμό σου,
 δίνω γιὰ ἓνα τρυφερὸ φιλὶ 'ς τὸ μάγουλό σου.
 Μαρία λὲν τὴν Παναγιά, Μαρία λὲν κ' ἐσένα,
 κι' ἂν ἀρνηθῶ τὴν Παναγιά θε ν' ἀρνηθῶ κ' ἐσένα.
 Ματάκια μου περδικωτὰ καὶ φρύδια σὰν δοξάρι,
 χαρὰ 'ς τὸν νεῖον τοῦ σᾶς φιλεῖ, χαρὰ 'ς τὸ παλληκάρι.
 Μὰ τ' ἄστρα, μὰ τὸν οὐρανό, μὰ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι,
 καὶ μὰ τὴ γῆς τοῦ θὰ μᾶς φάη, ἄλλος δὲ θὰ σέ πάρη.
 Μάτια μου κακορροίζικα, προδόταις τοῦ κορμιοῦ μου,
 γιὰτί νὰ μοῦ τὴν βάλετε τέτοια κυρὰ 'ς τὸ νοῦ μου;
 Μάτια τοῦ χαμηλόνετε μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
 παρακαλῶ σας, κάμετε σ' ἐμένα λεημοσύνη.
 Μάτια καὶ φρύδια καὶ μαλλιά πῶς τάχεις μπερδεμένα,
 μ' ἄλλον ἂν ἐχοράτεψες, παῖξε καὶ μὲ τ' ἐμένα.
 Μάτια μὲ χρῶμα τ' οὐρανοῦ, τοῦ βρήκαταν τὸ νά ζι;
 σὲ τί περβόλι θε ναῦρῶ λουλοῦδι νὰ σᾶς μοιάζη;
 Μάτια ἔχεις μαῦρα κι' ἄσπλαχνα, ἄγριο μου περιστέρι,
 τὸ τί τραῶ γιὰ σένανε, ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει.
 Μάτια μὲ μάτια πιάνονται, τὰ χεῖληα δὲν φιλοῦνται,
 θέλουν νὰ σμίξουνε τὰ δυὸ καὶ τοὺς ἐχτροὺς φοβοῦνται.
 510 Μάτια μὲ μάτια γλέπονται καὶ δυὸ καρδιαὶς τσιμπιοῦνται,
 καὶ πᾶσχουν γιὰ ν' ἀνταμωθοῦν, μόν' τοὺς ἐχτροὺς φοβοῦνται.
 Μ' ἔκαψ' ὁ ἥλιος, μ' ἔκαψε, μ' ἔκαψε καὶ τὸ κάμα,
 σὰν τῆς ἀγάπης τὸν καυμό, δὲν μ' ἔκαψ' ἄλλο πρᾶμμα.

Μελαχροινήν ἐφίλησα, τ' Αὐγούστου πρώτη μέρα,
 τὸ στόμα μου μοσχοβολάει τριάντα μιὰν ἡμέρα.
 Μὲ πῆρ' ὁ πόνος κι' ὁ καῦμός, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω,
 ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν πολλὴ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 Μέσα μέσ' τ' ἄγρια κύματα θε νὰ γυρέψω μνημα,
 ἐκεῖ θαύρῳ τὸν θάνατο, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς δέντρο 'χω φυτεμένο,
 κι' ἀπάνου 'ς τὰ κλωνάρια του φεῖδ' εἶν' περιπλεμμένο.
 Μέσα σὲ χίλιαις νὰ σὲ ἰδῶ, μέσα σὲ δυὸ χιλιάδες,
 γνωρίζω τὸ κορμάκι σου, ἀπὸ ταῖς ὠμορφάδαις.
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς, 'ς τὴ φλέβα τὴ μεγάλη,
 ἔβαλα κ' ἐζωγράφισα τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
 Μέσ' τὴν ἀρχὴ τῶν τραγουδιῶν, τὸ ἄχ εἶναι γραμμένο,
 κι' ὅποιο κορίτσι τ' ἀγροικάει, ἄς φεύγῃ τὸ καῦμένο.
 Μὲ τὴν ἀγαπημένη μου θέλω νὰ κάμω κρίση,
 τρεῖς χρόνους ἀγαπιώμαστε, καὶ τώρα νὰ μ' ἀφήσῃ!
 530 Μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ καὶ μ' ὅλα μου τὰ μέλη,
 καὶ τὴν καρδιά μου ἐρώτησα καὶ μοῦ εἶπ' ἐσένα θέλει.
 Μὲ τί καρδιά, μὲ τί ψυχὴ, τὴν πόρτα νὰ πατήσω,
 τὴν πόρτα καὶ τὴ σκάλα σου νὰρθῶ νὰ χαιρετήσω;
 Μὲ τί ψυχὴ, μὲ τί καρδιά, νὰ πάνω 'γὼ 'ς τὰ ξένα,
 ν' ἀφήσω μάτια 'π' ἀγαπῶ, σκυμμένα καὶ κλαμένα.
 Μὲ τί χορτάρι μ' ἐγγίξεις, καὶ τρέμω γιὰ τ' ἐσένα;
 ἐσὺ σιμά μου κάθεσαι, κ' ἐγὼ ρωτῶ γιὰ σένα.
 Μὲ τὸ δικό σου τὸ φιλὶ 'ς τοὺς οὐρανοὺς πηγαίνω,
 μὲ τοὺς ἀγγέλους κάθομαι, καὶ πάλε κατεβαίνω.
 Μὲ τὸν ἀγέρα ἔχω νταβᾶ, μὲ τὸν βορειᾶ ἔχω κρίση,
 ποῦ σοῦ φυσάει τὰ καζακλιά, χωρὶς νὰ μὲ ρωτήσῃ.
 Μὲ τρέλλανες, νὰ τρελλαθῇς, μοῖρα νὰ μὴ γνωρίσης,
 καὶ τὰ προικιά ποῦ τοίμασες, ἔρημα νὰ τ' ἀφήσης.
 Μ' ἐφίλησες κι' ἀρρώστησα, φίλειε με γιὰ νὰ γειάνω,
 καὶ πάλε μάτα φίλειε με, γιὰ νὰ μὴν ἀπεθάνω.
 Μηγάρις ἐγεννήθηκα 'ς τοὺς λύκους, καὶ φοβάσαι!
 μὰνα κ' ἐμένα μ' ἔκαμε, σκύλλα, δὲ μὲ λυπᾶσαι;

- Μηλό μου, μὴ μαραινέσαι, μὴ χάνης τὴ θωριά σου,
γιατ' ἄλλην νειάν δὲν ἀγαπῶ, ὥσάν τὴν ἀφεντιά σου.
- 530 Μὴ μὲ τηρᾷς κατάμματα, γιατίι μ' ἀνάφτ' ὁ πόνος,
μ' ἀνάφτει κ' ἡ κακὴ πληγὴ, καὶ δὲ μ' εὐρίσκει ὁ χρόνος.
- Μὴ μὲ κατηγορήσητε, γειτόνισσαις, γειτόνοι·
ἀπ' τῆς ἀγάπης τὸν καῦμό, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς γλυτόνη.
- Μὴ μὲ σκοτώσης, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα.
γιατ' εἶμ' ἀνύπαντρο παιδί, θέλω νὰ ζήσ' ἀκόμα.
- Μὴ μὲ πεθάνης, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα,
γιατ' εἶμαι χρειάζομενος 'ς τὴ γῆς νὰ μείνω ἀκόμα.
- Μῆνα σὲ παρακάλεσα νάρθῃς νὰ μ' ἀγαπήσης,
πάθηα καὶ βάσανα πολλὰ, σκληρὴ, νὰ μὲ γιομίσῃς;
- Μῆνα σοῦ κακοφάνηκε, ποῦ σῶκρινα καμπόσα;
εἶχα τὴ λαύρα 'ς τὴν καρδιά, καὶ φλόγα μέσ' τὴ γλῶσσα.
- Μῆνα μὲ καῖς μὲ τὴ φωτιά, ν' ἀνάψω καὶ νὰ σβύσω;
ἐσὺ μὲ καῖς μὲ τὸν σε β τ ᾱ καὶ δύσκολα θὰ γλύσω.
- Μὴν ἀγαπήσης ἄνθρωπο ὅσῳ νὰ σ' ἀγαπήσῃ,
ὅσῳ νὰ ἰδῇς τὰ μάτια του νὰ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.
- Μὴν ἐμπιστεύεσαι ὀχτρὸν 'ς τὰ λόγια ποῦ σοῦ λέγει,
μήτε ποτὲ τῆς γυναικὸς ποῦ σοῦ μιλεῖ καὶ κλαίγει.
- Μὴν παρασυλλογίζεσαι καὶ σοῦ σκορπάει ἡ γνώση,
ὁ φίλος σου δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ σοῦ τὴν συμμαζώσῃ.
- 540 Μὴ σκιάζεσαι τὸν ἔρωτα, τίποτα δὲν παθαίνεις,
ὀλίγο τι τρελλαίνεσαι, καὶ μοναχὸς σου κραίνεις.
- Μιὰ μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ θὰ βάλω προσκεφάλι,
γιατὶ δὲν φταίει τὸ κορμί, μόν' φταίει τὸ κεφάλι.
- Μιὰ τρίχ' ἀπ' τὰ ματάκια σου, τὰ μάτια μου νὰ ράψω,
κι' ὄρκον σοῦ κάνω 'ς τὸν Θεό, ἄλλην νὰ μὴ κυττάξω.
- Μισεύει τὸ πουλάκι μου, ὁπαῦ μ' ἐπαρηγόρα,
καὶ θὰ ξενητευτῶ κ' ἐγὼ νὰ πάγω 'ς ἄλλη χώρα.
- Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω 'γειά, σ' ἀφίνω κι' ἄμα νά τι,
τὰ δυὸ βυζιά τοῦ κόρφου σου, νὰ μὴν τὰ ἰδῇ ἄλλο μάτι.
- Μισεύω, φίλοι, κλάψτε με καὶ σεῖς, ὀχτροί, χαρῆτε,
καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις μου, 'ς τὰ μαῦρα νὰ ντυθῆτε.

Μισεύω ἀπὸ τῇ γειτονιά καὶ πάγω ἔς ἄλλον τόπον,
 μὴ πάγη κ' ἡσυχάσουνε ἡ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Μισεύω καὶ τὰ μάτια μου, δακρύζουν τὰ καθμένα,
 γιὰ τὸ πῶς τοὺς ἔλλειψε καὶ καταίλλοι σ' ἐμένα.
 Μπαντίδος ἐγεννήθηκα, μπαντίδος θὰ πεθάνω,
 τὰ πεντακόσια ποῦ χρωστῶ, χίλια θὲ λὰ τὰ κάνω.
 Μοῦ εἶπαν πῶς ἀρρώστησες, καὶ φλόγα μῶχει πέσει,
 πῶς νὰ ἦταν νὰ μοιράζονταν ἡ ἀρρωστία ἔς τὴ μέση.
 550 Μπουμποῦκι τῆς τριανταφυλλιᾶς, μὴ καμαρόνης τόσω,
 νὰ μὴ μὲ φέρης σὲ στιγμή τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα χαρτί, τὸν οὐρανὸ μελάνη,
 γιὰ νάγραφα τὰ πάθη μου κι' ἀκόμα δὲ μοῦ φτάνει.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νάβλεπα τὴν ἀγάπη μου ποῦ στρώνει, ποῦ πλιαγιώνει.
 Νὰ εἶχα τοῦ Σολωμῶν τὸ νοῦ, καὶ τοῦ Δαβὶδ τὴ γνώση,
 νὰ σῶλεγα παινέματα, ὅσω νὰ ξημερώση.
 Νὰ εἶχα ἔς τὰ στῆθι μου γυαλί, νάρχουσιν νὰ κυττιώσουν,
 νάβλεpes τί ἔχω ἔς τὴν καρδιά, γιὰ νὰ μὲ λεημονιώσουν.
 Νὰ εἶχα νεράντσι νάρριχνα ἔς τὸ πέρα παραθύρι,
 νὰ τσάκιζα τὸ μαστραπᾶ, πῶχει τὸ καρυοφύλλι.
 Νὰ ἤμουν πρυλὶ νὰ πέταγα, νὰ ἤμουνα χελιδόνι,
 νάρχομουν γιὰ νὰ σ' εὔρισκα, νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.
 Νὰ ἤμουνα ἔς τὸ σωκάρδι σου κουμπὶ μαλαμματένιο,
 νὰ σφίγγω αὐτὸ τὸ στῆθός σου τὸ μαργαριταρένιο.
 Νὰ ἦν' ἀπὸ σίδερ' ἄνθρωπος ἐσένα ν' ἀγαπήση,
 τὰ τόσα σου καμώματα ὅλα νὰ τὰ φτουρήση.
 Νὰ ἦσουν, κυρά μου, λεημονιά κ' ἐγὼ νὰ ἤμουν χιόνι,
 νὰ λυώνω, νὰ ποτίζωνται οἱ ἐδικοί σου κλώνοι.
 560 Νὰ ἦταν τρόπος νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σῶλεγα δυὸ λόγια,
 καὶ ὅστερ' ἄς μοῦ λέγανε τὰ μαῦρα μοιρολόγια.
 Νὰ ἦταν ἡ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νάστελνα ἔς τὴν ἀγάπη μου νεράντσι καὶ κυδῶνι.
 Νὰ ἦταν τὸ στῆθός μου γυαλί, νάγλεpes τὴν καρδιά μου,
 γιὰ νάγλεpes σὰν τὴ φωτιά καίει τὰ σωθηκά μου.

Νὰ μὴ σοῦ κακοφαίνεται, ἀγάπη μου κιτράττη,
 ποῦ δὲν ἐβγῆκα νὰ σὲ ἰδῶ, γιὰτ' ἡ ἐντροπὴ μ' ἐκράτει.
 Ν' ἀναστενάξω ἤθελα, φοβοῦμαι μὴν ἀνάψη
 ὁ πόνος πῶχω 'ς τὴν καρδιά καὶ τὸ κορμὶ μου κάψη.
 Νὰ μὲ χτικιάσης πολεμᾶς μ' ὅλα τὰ δυνατά σου·
 γλήγωρα τ' ἀξιόнесαι, γιὰ νὰ χαρ' ἡ καρδιά σου.
 Νᾶξερα μάγεια νάκανα, νὰ σ' ἄλλαζα τὴ γνώμη,
 νὰ μοῦ φωνάζης νᾶρχωμαι, κ' ἐγὼ νὰ λέγ' ἀκόμη.
 Νᾶξερα τὸν προξενητή, ποῦ σῶκαμε τὸ γάμο,
 τὸ μεγαλείτερο κακὸ ἤθελα νὰ τοῦ κάμω.
 Νᾶξερα ποιὸν θά παντρευτῆς, ποιὸς ἀγουρος σοῦ μέλλει,
 νὰ τὸν ποτίζω ζάχαρη, νὰ τὸν ταγίζω μέλι.
 Νᾶξερὲς φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ τοὺς φίλους φίλος,
 δὲν εἶμαι ὅμοιος μ' ἐκεινοὺς, ὅπου γυρνᾷν σὰν μύλος.
 370 Νᾶξερὲς φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ μεγάλη ἀράδα,
 καὶ σοῦ τραβάω τὸν καὶμό μ' ὅλην τὴ φρονημάδα.
 Νᾶξερὲς πόσο σ' ἀγαπῶ, ἤθελε τὸ θιαμάξης,
 κι' αὐτὴν τὴν γνώμη ποῦ κρατᾷς, ἤθελε τὴν ἀλλάξης.
 Νυχτόνει καὶ δὲν ἔρχεσαι, ἀργᾷς καὶ τί νὰ γένω,
 σὰν κόττα περιρίζομαι, 'ς τὴν πόρτα μπαινοβγαίνω.
 Νυχτόνει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ ξημερώσῃ,
 γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου κι' ὁ νοῦς μου νὰ λαρώσῃ.
 Σαγριωμένη μὲ κυττᾷς, μὲ φεύγεις σὰν φονηὰ σου,
 κ' ἐγὼ θὰ τρέξω νὰ σφαγῶ ὀμπρὸς 'ς τὰ γόνατά σου.
 Εὐπνάω τὰ μεσάνυχτα νὰ πάρω τὸν ἀέρα,
 βρῖσκω τὰ στήθη σου ἀνοιχτὰ καὶ λέγ' ὅτ' εἶναι μέρα.
 Εὐπνάω τὴ νύχτα καὶ ρωτῶ τὰ ἄστρα ἓνα ἓνα,
 τάχα τί κάν' ὁ φίλος μου, τάχα τί λείει γιὰ μένα.
 Εὐύπνα κι' ἀγροίκια, κόρη μου, ποῦρθαν οἱ λαλητάδες,
 νὰ ψάλλουνε τὰ κάλλη σου, ταῖς τόσαις σου ὠμορφάδαις.
 Εὐύπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τῆς Ἀναράιδας γέννα,
 ξύπνα ν' ἀκούσης πῶς λαλῶ καὶ τραγουδῶ γιὰ σένα.
 Εὐύπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τοῦ Χάρου συγγενάδι,
 τῆς Ἀναράιδας γέννημα, ποῦ θὰ μὲ πᾶς 'ς τὸν Ἄδη.

- 410 Ἔτσι ποῦ μέ κατάντησες, βγάλε μου καὶ τὰ μάτια,
 δός μου κ' ἓναν καλὸν τρουῖα, νὰ πάγω γιὰ κομματία.
 Ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι σου, ὅδες τὴ γαρουφαλιά σου,
 καὶ πότιξέ την γιὰ νερὸ μὲ γάλα ὀχ τὰ βυζιά σου.
 Ἔχει σε β τ ἄ δες δεκατρεῖς ὅπ' ἀγαπάει γυναῖκα,
 ἐγὼ τοὺς τρεῖς ἀπέρασα, μοῦ μένουν ἄλλοι δέκα.
 Ἔχεις μαλλιά τετράξανθα 'ς ταῖς πλάταις σου ριμμένα,
 ποῦ τὰ χτενίζ' ἡ μάνα σου μὲ τὰ χρυσᾶ τὰ χτένια.
 Ἔχεις δυὸ μάτια ἐλάφινα, σ' τὸ λέγω νὰ τὸ ξέρης,
 ὅταν κυττᾶς τὸν ἄνθρωπο σὲ χαλασμὸ τὸν φέρεις.
 Ἔχεις τὰ μάτια, μάτια μου, μαῦρα σὰν τὴ μελάνη,
 ἡ ὠμορφιά τους ἡ πολλή, πολλοὺς θὲ νὰ ζουρλάνη.
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαῖς, μέσα βαροῦν ἀχτίδες,
 ἔχεις κοντάρια τσύνορα, βαροῦν τοὺς σε β τ α λ ἰ δ ε ς .
 Ἔχεις τὰ μάτια σὰν ἐλθαῖς, τὰ φρύδια γαῖτανάκι,
 αὐτὰ πᾶ δυὸ μὲ ζούρλαναν καὶ μῶσταξαν φαρμάκι.
 Ἐχτίκιασα, ψυχοῦλά μου, βοήθεια σοῦ χαλεύω,
 γιὰ σένα μὲ τὸν θάνατο μερονυχτῆς παλεύω.
 Ἔχω καιρὸν ποῦ σ' ἀγαπῶ καὶ κανενὸς δὲν λέγω,
 μόν' κάθουμαι 'ς τὸ σπίτι μου, καὶ νύχτα μέρα κλαίγω.
 420 Ζάχαρη νᾶν' ὁ ὕπνος σου καὶ μέλι τ' ὄνειρό σου,
 κ' ἐμένα ἢ ἐλπίδες μου κρεμιοῦνται 'ς τὸ λαιμά σου.
 Ζάχαρ' εἶναι τὸ στόμα σου, μέλι τὸ κύτταμμά σου,
 κί' ἀλλοίμονο 'ς τὸν ἄνθρωπο ποῦ νὰ σταθῇ σιμά σου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου καὶ λαμπαδοχυτή μου,
 καμάρ' εἶσαι τῆς μάνας σου καὶ καύχησιν δική μου.
 Ζαχαροζυμωμένη μου, σὰν ποιά νὰ σ' τὰ ζγουραίνῃ,
 τὰ χρυσαφένια σου μαλλιά, μὲ τὸ χρυσὸ τὸ χτένι;
 Ζουρλὸ ἤμουν κι' ἀπογείνηκα, τὸ νοῦ μου δὲν τὸν ἔχω.
 ἐλπίδα πλέον ἀπὸ σὲ καμμιά δὲν ἀπαντέχω.
 Ζωὴ καὶ τούτῃ λέγεται μ π α χ τ σ ἔ ς χωρὶς ἀηδόνι;
 χωρὶς ἀγάπη 'ς τὸ πλευρὸ θάνατος ξημερώνει!
 Ἡ ἀγάπη μας ἦταν κρυφή, μέσα 'ς τὰ χορταράκια,
 καὶ τώρα μᾶς τὴν ἔμαθαν καὶ τὰ μικρὰ παιδάκια.

- Ἡ ἀγάπη μου εἶναι κρυφὴ κι' ὅλ' οἱ γιατροὶ μοῦ λέγουν,
 πῶς ἔχω βέ ν' ἀπὸ χτικιὸ καὶ ζωντανὸν με κλαίγουν.
- Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνηση, θέλει ταπεινοσύνη,
 θέλει λαγοῦ περπατησιά, κι' ἀητοῦ γληγωροσύνη.
- Ἡ ἀγάπη βράχους καταλύει καὶ τὰ θεριὰ ἡμερόνει,
 κ' ἐγὼ τὴν ἔχω 'ς τὴν καρδιά γι' αὐτὸ με θανατόνει.
- 480 Ἡ ἀγάπη δέντρο γέννηκε κ' ἐπλάκωσε τὸ δρόμο,
 καὶ δὲν μ' ἀφίνει νὰ διαβῶ, νὰ πᾶνω 'ς ἄλλον κόσμο.
- Ἡ ἀγάπη 'ς τ' ἀναπιάσματα, εἶναι γλυκεῖα σὰν μέλι,
 κι' ὅταν ἐρθῇ 'ς τὸ χωρισμό, τάτ' ὁ Θεὸς τὸ ξέρει.
- Ἡ θάλασσα εἶν' ἡ μάνα μου, τὸ κύμα ἡ ἀδερφή μου,
 καὶ τὰ ψαράκια τοῦ γιालοῦ οἱ ἀδερφοποιταί μου.
- Ἦθελα ν' ἀπεθῆνησκα καὶ πάλε νά ἦταν ψεμα,
 νὰ βλεπα ποῖος μ' ἀγάπαε καὶ ποῖος πονεῖ γιὰ μένα.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀντάμονα νὰ σοῦ 'λεγα καμپόσα,
 κι' ἂν δὲν σοῦ γύριζα τὸ νοῦ, ἄς μῶκοβαν τὴ γλῶσσα.
- Ἦθελα νᾶχα 'ς τὴν καρδιά μικρὸ παραθυράκι,
 νὰ τᾶνοιγα κάθε πουρνό, νὰ βγαίνει τὸ φαρμάκι.
- Ἦθελα νὰ σ' ἀγκάλιαζα, ζάρκα με τὸ γελέκι,
 κ' ὕστερ' ἄς με κρεμούσανε, ἀπ' ὅξ' ἀπ' τὸ κουρμέκι.
- Ἦθελα νᾶμουν 'ς τὰ βουνά, μ' ἀγρίμια νὰ κοιμοῦμαι,
 καὶ τὸν δικό σου τὸν καῦμό, νὰ μὴν τὸν συλλογιοῦμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν κυνηγός, 'ς τοὺς λόγγους νὰ καιμοῦμαι,
 καὶ τὸ χρυσό σου τὸ κορμί, νὰ μὴν τὸ συλλογιοῦμαι.
- Ἦθελα νᾶμουν χρυσικός νὰ φκιάνω δαχτυλίδια,
 νὰ περπατῶ νὰ τὰ πουλῶ, μ' ἓνα φιλὶ 'ς τὰ φρύδια.
- 440 Ἡ μάνα σου σοῦ τᾶστειλε τὰ μῆλα 'ς τὸ μαντύλι,
 σ' τὰ φέρνω με παραγγελιά, νὰ σὲ φιλῶ 'ς τὰ χεῖλη.
- Ἡ μαυρισμένη μου καρδιά κλαίγει, παραπανεῖται,
 τί τῶχαμε τοῦ φίλου της καὶ δὲν τὴν λεημονεῖται.
- Ἡ πρώτη κ' ἡ ὕστερινή, κ' ἡ μοναχὴ μ' ἀγάπη,
 μ' ἀγάπησε, μ' ἀρνήθηκε, μ' ἐπότισε φαρμάκι.
- Ἡ ὠμορφιά σου ἤμπορεῖ τὸν ἥλιον νὰ θαμπώσῃ,
 καὶ σκλάβον ἀπ' τὴ Μπαρμπαριά νὰ τὸν ἐλευτερώσῃ.

Ἦ ὠμορφιά σου μ' ἔκαμε ζουρλὸν καὶ δαιμονιάρη,
 πάγω νὰ πιάσω τὸ χαρτί, χύνω τὸ καλαμάρι.
 Ἦ ὠμορφιά 'ς τὸν ἄνθρωπο, νᾶχη καὶ νοῦ καὶ χάρι,
 πουλιέται καὶ ζυγιάζεται μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Θὰ κάμω σπίτι 'ς τὴν καρδιά καὶ κάμω 'ς τὰ φύλλα,
 καὶ μαγειριὸ 'ς τὰ σωθικά νὰ μαγειρεύης, σκύλλα.
 Θάλασσα δίχως κύματα καράβι δὲν στερειώνει,
 κι' ἀγάπη δίχως βάσανα ποτὲ δὲ θεμελιώνει.
 Θάλασσα, πικροθάλασσα καὶ πικροκυματοῦσα,
 ὅλοι σὲ λένε θάλασσα κ' ἐγὼ σὲ λέγ' ἀνθοῦσα.
 Θάλασσα, π' ὅλα τὰ νερὰ καὶ τὰ ποτάμια πίνεις,
 ἂν πιῇς κι' ὅλα τὰ δάκρυα μου, πλατύτερη θὰ γείνης.
 450 Θάλασσα, τὴν ἀγάπη μου, ἐσὺ τήνε γνωρίζεις,
 κι' ἀπ' τ' ἄγρια σου τὰ κύματα νὰ τὴν ἀνεμερίζης.
 Θάλασσα, ποῦς' ἀγνάντια μου καὶ γλέπεις τὸν καυμὸ μου,
 νὰ μοῦ φυλᾷς, νὰ μ' ἀγαπᾷς τὸν ἀγαπητικό μου.
 Θὰ μάσω ξύλ' ἀπ' τὸ βουνό, καὶ λαῦρ' ἀπ' τὴν καρδιά μου,
 καὶ δάκρυ' ἀπ' τὰ ματάκια μου γιὰ νὰ λουστῇς, κυρά μου.
 Θὰ πάνω σὲ ψηλὸ βουνὸ νὰ σκούξω σὰν τ' ἀηδόνι,
 γιὰτ' εἶμαι ξένος κ' ἔρημος καὶ ποιὸς μὲ συμμαζώνει.
 Θὰ πάρω ὄρη καὶ βουνὰ ναῦρω χελώνας αἶμα,
 γιὰ νὰ ποτίσω τοὺς ἐχτρούς, ποῦ λὲν κακὸ γιὰ μένα.
 Θὰ πάρω κάμπους καὶ βουνὰ τ' ἀγρίμια νὰ ρωτήσω,
 μήπως καὶ μῶβρουν γιαντρικὸ γιὰ νὰ σ' ἀλησμονήσω.
 Θὰ φύγω πλέον ἀπ' ἐδῶ, θὰ πάγω σ' ἄλλον τόπον,
 μήπως καὶ ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Θέλ' ἡ καρδιά μου νὰ σφαγῇ κ' ἐγὼ τήνε μαλόνω,
 κάνε, καρδιά μ', ἀπομονή κ' ἐγὼ βαστῶ τὸν πόνο.
 Θιαμαίνομαι καὶ ξαπορνῶ 'ς τὴν τόση μας φιλία,
 πῶς νὰ γυρίσῃ σ' ἐχθρητα χωρὶς καμμιὰν αἰτία.
 Θυμᾶσαι ὅταν σ' ἐφίλησα 'ς τὰ τρία τὰ σκαλίδια,
 καὶ μοῦπες, κάτσε, διάτανε, μὴ μοῦ χαλᾷς τὰ φρύδια;
 460 Θωρεῖς με πῶς ἐγείνηκα, μαῦρος σὰν τὸν ἀράπη;
 δὲν εἶμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μόν' εἶμ' ἀπ' τὴν ἀγάπη.

- Ἴσως θαρρεῖς, ἂν μ' ἄρνηθῇς, πῶς θὲ νὰ κιτρινίσω;
 γαρουφαλάκι θὰ γενῶ γιὰ νὰ σὲ δαιμονίσω.
 Καθρέφτης εἶν' Βενέτικος τὸ πρόσωπό σου, φῶς μου,
 κι' ἀστράφτει κι' ἀχτινοβολεῖ 'ς τὰ μάτια ὄλου τοῦ κόσμου.
 Καθρέφτη μου, τὴν ὠμορφιά τῆς νεῖας ποῦ σὲ κυττάει,
 θάμπονε, κρύβε τὴ μισή, νὰ μὴ ψηλοκρατῇ.
 Καινούργι' ἀγάπη καὶ παλῆά μὲ βάλανε 'ς τὴ μέση,
 καὶ δὲν ἤξεύρ' ἀπὸ ταις δυό, ποῖά θὰ μ' ἀποκερδέσῃ.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τὰ λὲν οἱ πικραμμένοι,
 πάσχουν νὰ διώξουν τὸ κακὸ καὶ τὸ κακὸ δὲν βγαίνει.
 Καὶ τὰ τραγούδια λόγια εἶναι, τοὺς νειοὺς παρηγοροῦνε,
 σὰν ταις ψυχαῖς ποῦ καρτεροῦν παράδεισο νὰ ἰδοῦνε.
 Κακὸς ὅπου εἶναι κι' ὁ σε β τ ᾱς, τοὺς φρόνιμους ζουρλαίνει,
 καὶ τὰ μικρούτσικα παιδιὰ σὰν φύλλα τὰ μαραίνει.
 Καλὰ ἔκαμες κ' ἐκόπιασες, κι' ἄς ἔκαμες καὶ κόπο,
 γιὰτ' ἤρθες κ' ἐνοστήμεψες τὸν ἄσχημό μας τόπο.
 Καλησπερίζω δυὸ ψυχαῖς, τέσσαρα μαῦρα μάτια,
 τέσσαρ' ἀχείλια κόκκινα καὶ δυὸ κορμιά δροσάτα.
 470 Καλησπερίζω μιὰ ψυχὴ καὶ τὸνομα δὲν λέγω,
 γιὰτι ἂν 'πῶ τὸ ὄνομα σὰν τὸ παιδάκι κλαίγω.
 Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου 'ς τὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
 πάρα νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴν φιλήσῃ.
 Καλότυχος ὅπου εἶναι νειὸς κ' ἔχει καὶ τὴν ὑγεία του,
 κ' ἔχει καὶ γρόσια 'ς τὸ πουγκὶ καὶ νεῖά 'ς τὴν ἀγκαλιά του.
 Κάμποι, νὰ γείνητε βουνά, νὰ περπατῶ νὰ κλαίγω,
 μέραις καὶ νύχτες καὶ πουρναις, ποῦ εἶς' ἄσπλαχνη, νὰ λέγω.
 Κανίστρι, κανιστρόπουλο, μὲ ρόδα γεμισμένο,
 θὰ στεῖλ' ἀπὸ τὴ Βενετιά, κορμί μου πλουμισμένο.
 Κάνω καρδιά γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ λέγω δὲ μὲ γνοιάζει,
 κ' ἡ μαραμμένη μου καρδιά, κλαίγει κι' ἀναστενάζει.
 Καράβι, караβάκι μου, ποῦ πᾶς μὲ τὸν ἀέρα,
 ἂν σ' ἐρωτήσ' ὁ φίλος μου, δὸς του τὴν καλημέρα.
 Καρδιά μου, ποῖος σ' ἐσφάλισε κ' ἐπῆρε τὸ κλειδί σου,
 καὶ δὲν ἀνοίγεις νὰ μοῦ πῇς τὴν παραπόνεσή σου;

Καρδιά μ' ἀπαρηγόρητη, παρηγορήσ' ἀτή σου,
 τί τῶπαθαν κι' ἄλλαις πολλαῖς, δὲν εἶσαι μοναχὴ σου.
 Κι' αἱ τάφοι δὲν μὲ δέχονται, γιὰτ' οἱ νεκροὶ φωνάζουν,
 — ἐμεῖς δὲν θέλουμε ψυχαῖς ποῦ βαρυσαναστενάζουν.

- 480 Κατακαυμένε ἄνθρωπε, σὰν ποντικός γεννιέσαι,
 σὰν τὸ λειοντάρι τρέφεσαι καὶ σὰν ὄρσοιᾶ χαλνιέσαι.
 Κίνησαν τὰ τριαντάφυλλα ὅλα νάρθοῦν κοντὰ σου,
 νὰ πάρουν χρώμα καὶ βαφὴ ἀπὸ τὰ μάγουλά σου·
 Κοιμᾶται τὸ χρυσὸ κορμὶ καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω;
 θὰ πάρω διαμαντόπετραις νὰ τὸ πετροβολήσω.
 Κοιμᾷτ' ὁ ἥλιος 'ς τὰ βουνὰ καὶ τὰ πουλιά 'ς τὰ χιόνια,
 κοιμᾶται κ' ἡ ἀγάπη μου μέσ' τὰ ζεστὰ σεντόνια.
 Κορμάτια νὰ μὲ κάμουνε σὰν τῆς Λαμπρῆς τ' ἀρνάκι,
 δὲν σ' ἀπαριουῖμ' ἐγὼ ποτέ, ἀγγελικὸ κορμάκι.
 Κυρά μ', προτοῦ νὰ παντρευτῆς, πολὺ φυσάει ἡ ποδιά σου,
 σὰν παντρευτῆς κι' ἀγγαστρωθῆς, νὰ ἰδῶ τὴν ὡμορφιά σου.
 Κόψε κλωνὶ βασιλικὸ καὶ μέτρησε τὰ φύλλα,
 νὰ λογαριάσης τὸν καιρὸν ποῦ μὲ παιδεύεις, σκύλλα.
 Κρίμα 'ς τὸ κιὰφέτι σου ποῦ περγελαῖς μ' ἐμένα,
 νὰ τό 'βρης ἀπὸ τὸν Θεὸ κι' ὅχι ἀπ' ἄλλου κἀνένα.
 Κρῖνε μου καὶ μὴν τῶραφες τὸ στόμα σου μὲ σύρμα,
 γιὰτι θὰ πάνω νὰ πνιγῶ, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
 Κρῖνε μου, μερτσανόχειλο, κρῖνε, γλυκὸ μου στόμα,
 ὅλα τ' ἀηδόνια ἐλάλησαν κ' ἡ ἀφεντιά σου ἀκόμα.
 490 Κρυφ' ἦταν ἡ ἀγάπη μας σὰν σπόρος 'ς τὸ πεπόνι,
 καὶ μᾶς τὴν ἐξεφλούδισαν οἱ φθονεροὶ γειτόνοι.
 Κύττα πῶς τῶφερ' ὁ καιρὸς, πῶς τῶφεραν οἱ χρόνοι,
 νὰ παῖξ' ὁ λύκος μὲ τ' ἀρνὶ κι' ὁ γκιόνης μὲ τ' ἀηδόνι!
 Κύτταξ' ἀπάνου 'ς τὸ βουνό, καὶ λάμψ' εἶδα μεγάλη,
 ἐκεῖ ζυγιάζουν τς ὡμορφαῖς μὲ τὸ μαργαριτάρι.
 Κύτταξ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ πῶς ἀναψε καὶ καίει·
 κάποιος ἀγάπην ἔχασε καὶ κάθεται καὶ κλαίει.
 Κυπαρισσάκι μου φηλό, σκύψε νὰ σοῦ μιλήσω,
 δυὸ λόγια μόνον νὰ σοῦ 'πῶ, κ' ὕστερ' ἄς ξεψυχήσω.

Λεβέντης εἶσαι, μάτια μου, λεβέντικα κινιέσαι,
 λεβέντικα τῇ γῇ πατᾶς καὶ σειέσαι καὶ λυγίεσαι.
 Λειποθυμῶ ὅταν σὲ ἰδῶ, κι' ἀφοῦ σὲ ἰδῶ τρομάζω,
 κι' ὅταν σ' ἀφίνω τὸ «ἔχε γειά», τὸ χρώμά μου τ' ἀλλάζω.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτεψα 'ς τὴ φυλακὴ τοῦ μπῆκα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα, κι' ἀκόμα δὲν ἐβγήκα.
 Λεφτοκαργιὰν ἐφύτεψα ὅταν σὲ πρωτοεῖδα,
 καὶ λεφτοκάρυα ν' ἔφαγα καὶ σὺ καμμιὰν ἐλπίδα.
 Λυπητερά, λυπητερά, θε νὰ ψυχομαχήσω,
 θάλασσα, κάμπους καὶ βουνὰ νὰ τ' ἀποχαιρετήσω.
 500 Μαργαριτάρ' ἀζύγιαστο, κόρη μου, 'ς τὸ λαιμό σου,
 δίνω γιὰ ἓνα τρυφερὸ φιλὶ 'ς τὸ μάγουλό σου.
 Μαρία λὲν τὴν Παναγιά, Μαρία λὲν κ' ἐσένα,
 κι' ἂν ἀρνηθῶ τὴν Παναγιά θε ν' ἀρνηθῶ κ' ἐσένα.
 Ματάκια μου περδικωτὰ καὶ φρύδια σὰν δοξάρι,
 χαρὰ 'ς τὸν νεῖδον τοῦ σᾶς φιλεῖ, χαρὰ 'ς τὸ παλληκάρι.
 Μὰ τ' ἄστρα, μὰ τὸν οὐρανό, μὰ τὸ λαμπρὸ φεγγάρι,
 καὶ μὰ τὴ γῆς τοῦ θὰ μᾶς φάη, ἄλλος δὲ θὰ σὲ πάρη.
 Μάτια μου κακορροίζικα, προδόταις τοῦ κορμιοῦ μου,
 γιὰτί νὰ μοῦ τὴν βάλετε τέτοια κυρὰ 'ς τὸ νοῦ μου;
 Μάτια τοῦ χαμηλόνετε μὲ τὴν ταπεινοσύνη,
 παρακαλῶ σας, κάμετε σ' ἐμένα λεημοσύνη.
 Μάτια καὶ φρύδια καὶ μαλλιά πῶς τ' ἄχεις μπερδεμένα,
 μ' ἄλλον ἂν ἐχοράτεψες, παῖξε καὶ μὲ τ' ἐμένα.
 Μάτια μὲ χρώμα τ' οὐρανοῦ, τοῦ βρήκαταν τὸ ν' ἀζί;
 σὲ τί περβόλι θε ναῦρῶ λουλουδι νὰ σᾶς μοιάζῃ;
 Μάτια ἔχεις μαῦρα κι' ἄσπλαχνα, ἄγριο μου περιστέρι,
 τὸ τί τραβῶ γιὰ σένανε, ἓνας Θεὸς τὸ ξέρει.
 Μάτια μὲ μάτια πιάνονται, τὰ χεῖλη δὲν φιλιοῦνται,
 θέλουν νὰ σμιζοῦνε τὰ δυὸ καὶ τοὺς ἐχτροὺς φοβοῦνται.
 510 Μάτια μὲ μάτια γλέπονται καὶ δυὸ καρδιαὶς τσιμπιοῦνται,
 καὶ πᾶσχουν γιὰ ν' ἀνταμωθοῦν, μόν' τοὺς ἐχτροὺς φοβιοῦνται.
 Μ' ἔκαψ' ὁ ἥλιος, μ' ἔκαψε, μ' ἔκαψε καὶ τὸ κάμα,
 σὰν τῆς ἀγάπης τὸν καῦμό, δὲν μ' ἔκαψ' ἄλλο πρᾶμμα.

Μελαχραινὴν ἐφίλησα, τ' Αὐγούστου πρώτη μέρα,
 τὸ στόμα μου μοσχοβολάει τριάντα μιὰν ἡμέρα.
 Μὲ πῆρ' ὁ πόνος κι' ὁ καῦμός, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω,
 ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴν πολλὴ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.
 Μέσα μέσ' τ' ἄγρια κύματα θὲ νὰ γυρέψω μνήμα,
 ἐκεῖ θαύρῳ τὸν θάνατο, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρίμα.
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς δέντρο 'χω φυτεμένο,
 κι' ἀπάνου 'ς τὰ κλωνάρια του φεῖδ' εἶν' περιπλεμμένο.
 Μέσα σὲ χίλιαις νὰ σὲ ἰδῶ, μέσα σὲ δυὸ χιλιάδες,
 γνωρίζω τὸ κορμάκι σου, ἀπὸ ταῖς ὠμορφάδαις.
 Μέσα 'ς τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς, 'ς τὴ φλέβα τὴ μεγάλη,
 ἔβαλα κ' ἐζωγράφισα τ' ἀγγελικά σου κάλλη.
 Μέσ' τὴν ἀρχὴ τῶν τραγουδιῶν, τὸ ἄχ εἶναι γραμμένο,
 κι' ὅποιο κορίτσι τ' ἀγροικᾷ, ἄς φεύγῃ τὸ καυμένο.
 Μὲ τὴν ἀγαπημένη μου θέλω νὰ κάμω κρίση,
 τρεῖς χρόνους ἀγαπιώμαστε, καὶ τώρα νὰ μ' ἀφήσῃ!
 520 Μὲ τὴν καρδιά μου σ' ἀγαπῶ καὶ μ' ἔλα μου τὰ μέλη,
 καὶ τὴν καρδιά μου ἐρώτησα καὶ μοῦ εἶπ' ἐσένα θέλει.
 Μὲ τί καρδιά, μὲ τί ψυχὴ, τὴν πόρτα νὰ πατήσω,
 τὴν πόρτα καὶ τὴ σκάλα σου νάρθῳ νὰ χαιρετήσω;
 Μὲ τί ψυχὴ, μὲ τί καρδιά, νὰ πάνω γῶ 'ς τὰ ξένα,
 ν' ἀφήσω μάτια 'π' ἀγαπῶ, σκυμμένα καὶ κλαμένα.
 Μὲ τί χορτάρι μ' ἐγγίξεις, καὶ τρέμω γιὰ τ' ἐσένα;
 ἐσὺ σιμά μου κάθεσαι, κ' ἐγὼ ρωτῶ γιὰ σένα.
 Μὲ τὸ δικό σου τὸ φιλὶ 'ς τοὺς οὐρανοὺς πηγαίνω,
 μὲ τοὺς ἀγγέλους κάθομαι, καὶ πάλε κατεβαίνω.
 Μὲ τὸν ἀγέρα ἔχω νταβᾶ, μὲ τὸν βορειᾶ ἔχω κρίση,
 ποῦ σοῦ φυσᾷ τὰ καζακλιά, χωρὶς νὰ μὲ ρωτήσῃ.
 Μὲ τρέλλανες, νὰ τρελλαθῆς, μοῖρα νὰ μὴ γνωρίσης,
 καὶ τὰ προικιά ποῦ τοίμασες, ἔρημα νὰ τ' ἀφήσης.
 Μ' ἐφίλησες κι' ἀρρώστησα, φίλειε με γιὰ νὰ γειάνω,
 καὶ πάλε μάτα φίλειε με, γιὰ νὰ μὴν ἀπεθάνω.
 Μηγάρις ἐγεννήθηκα 'ς τοὺς λύκους, καὶ φοβᾶσαι!
 μάννα κ' ἐμένα μ' ἔκαμε, σκύλλα, δὲ μὲ λυπᾶσαι;

- Μηλό μου, μὴ μαραίνεισαι, μὴ χάνῃς τὴ θωριά σου,
γιατ' ἄλλην νειὰν δὲν ἀγαπῶ, ὥσάν τὴν ἀφεντιά σου.
- 530 Μὴ μὲ τηρᾷς κατὰμματα, γιατίι μ' ἀνάφτ' ὁ πόνος,
μ' ἀνάφτει κ' ἡ κακὴ πληγὴ, καὶ δὲ μ' εὐρίσκει ὁ χρόνος.
- Μὴ μὲ κατηγορήσητε, γειτόνισσαις, γειτόνοι·
ἀπ' τῆς ἀγάπης τὸν καὶμό, ὁ Θεὸς νὰ σᾶς γλυτόνη.
- Μὴ μὲ σκοτώσης, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα.
γιατ' εἶμ' ἀνύπαντρο παιδί, θέλω νὰ ζῆσ' ἀκόμα.
- Μὴ μὲ πεθάνῃς, οὐρανέ, μὴ μὲ πλακώσης, χῶμα,
γιατ' εἶμαι χρειζούμενος 'ς τὴ γῆς νὰ μείνω ἀκόμα.
- Μῆνα σὲ παρακάλεσα νάρθῃς νὰ μ' ἀγαπήσης,
πάθηα καὶ βάσανα πολλὰ, σκληρὴ, νὰ μὲ γιομίσῃς;
- Μῆνα σοῦ κακοφάνηκε, ποῦ σῶκρινα καμπόσα;
εἶχα τὴ λαύρα 'ς τὴν καρδιά, καὶ φλόγα μέσ' τὴ γλῶσσα.
- Μῆνα μὲ καῖς μὲ τὴ φωτιά, ν' ἀνάψω καὶ νὰ σβύσω;
ἐσὺ μὲ καῖς μὲ τὸν σε β τ ᾱ καὶ δύσκολα θὰ γλύσω.
- Μὴν ἀγαπήσης ἄνθρωπο ὅσω νὰ σ' ἀγαπήσῃ,
ὅσω νὰ ἰδῇς τὰ μάτια του νὰ τρέχουν σὰν τὴ βρύση.
- Μὴν ἐμπιστεύεσαι ὀχτρὸν 'ς τὰ λόγια ποῦ σοῦ λέγει,
μήτε ποτὲ τῆς γυναικὸς ποῦ σοῦ μιλεῖ καὶ κλαίγει.
- Μὴν παρασυλλογίζεσαι καὶ σοῦ σκορπάει ἡ γνώση,
ὁ φίλος σου δὲν εἶν' ἐδῶ νὰ σοῦ τὴν συμμαζώση.
- 540 Μὴ σκιάζεσαι τὸν ἔρωτα, τίποτα δὲν παθαίνεις,
ὀλίγο τι τρελλαίνεσαι, καὶ μοναχὸς σου κραίνεις.
- Μιὰ μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ θὰ βάλω προσκεφάλι,
γιατὶ δὲν φταίει τὸ κορμί, μόν' φταίει τὸ κεφάλι.
- Μιὰ τρίχ' ἀπ' τὰ ματάκια σου, τὰ μάτια μου νὰ ράψω,
κι' ὅρκον σοῦ κάνω 'ς τὸν Θεό, ἄλλην νὰ μὴ κυττάξω.
- Μισεύει τὸ πουλάκι μου, ὁποῦ μ' ἐπαρηγόρα,
καὶ θὰ ξενητευτῶ κ' ἐγὼ νὰ πάγω 'ς ἄλλη χώρα.
- Μισεύω καὶ σ' ἀφίνω 'γεία, σ' ἀφίνω κι' ἅμα νὰ τι,
τὰ δυὸ βυζιά τοῦ κόρφου σου, νὰ μὴν τὰ ἰδῇ ἄλλο μάτι.
- Μισεύω, φίλοι, κλάψτε με καὶ σεῖς, ὀχτροί, χαρῆτε,
καὶ σεῖς, γειτονοπούλαις μου, 'ς τὰ μαῦρα νὰ ντυθῆτε.

Μισεύω ἀπὸ τῇ γειτονιά καὶ πάγω ἔς ἄλλον τόπον,
 μὴ πάγῃ κ' ἡσυχάσουνε ἢ γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων.
 Μισεύω καὶ τὰ μάτια μου, δακρύζουν τὰ καθμένα,
 γιὰ τὸ φῶς τοὺς ἔλλειψε καὶ κατατῆλοι σ' ἐμένα.
 Μπαντίδος ἐγεννήθηκα, μπαντίδος θὰ πεθάνω,
 τὰ πεντακόσια ποῦ χρωστώ, χίλια θὲ λὰ τὰ κάνω.
 Μοῦ εἶπαν πῶς ἀρρώστησες, καὶ φλόγα μᾶχει πέσει,
 πῶς νὰ ἦταν νὰ μοιράζονταν ἡ ἀρρωστια ἔς τὴ μέση.
 550 Μπουμποῦκι τῆς τριανταφυλλιάς, μὴ καμαρόνης τόσω,
 νὰ μὴ μὲ φέρῃς σὲ στιγμή τὸ χέρι μου ν' ἀπλώσω.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα χαρτί, τὸν οὐρανὸ μελάνη,
 γιὰ νὰ γράφα τὰ πάθη μου κι' ἀκόμα δὲ μοῦ φτάνει.
 Νὰ εἶχα τὴ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νὰ βλεῖπα τὴν ἀγάπη μου ποῦ στρώνει, ποῦ πλιαγιώνει.
 Νὰ εἶχα τοῦ Σολωμῶν τὸ νοῦ, καὶ τοῦ Δαβὶδ τὴ γνώση,
 νὰ σῶλεγα παινέματα, ὅσω νὰ ξημερώσῃ.
 Νὰ εἶχα ἔς τὰ στήθη μου γυαλί, νὰρχοσουν νὰ κυττιώσουν,
 νὰ βλεπες τί ἔχω ἔς τὴν καρδιά, γιὰ νὰ μὲ λεημονιάσουν.
 Νὰ εἶχα νεράντσι νάρριχνα ἔς τὸ πέρα παραθύρι,
 νὰ τσάκιζα τὸ μαστραπᾶ, πᾶχει τὸ καρυοφύλλι.
 Νὰ ἤμουν πουλί νὰ πέταγα, νὰ ἤμουνα χελιδνί,
 νὰρχομουν γιὰ νὰ σ' εὔρισκα, νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι.
 Νὰ ἤμουνα ἔς τὸ σωκάρδι σου κουμπὶ μαλαμματένιο,
 νὰ σφίγγω αὐτὸ τὸ στῆθός σου τὸ μαργαριταρένιο.
 Νὰ ἦν' ἀπὸ σίδερ' ἄνθρωπος ἐσένα ν' ἀγαπήσῃ,
 τὰ τόσα σου καμώματα ὅλα νὰ τὰ φτουρήσῃ.
 Νὰ ἦσουν, κυρά μου, λεημονιά κ' ἐγὼ νὰ ἤμουν χιόνι,
 νὰ λυώνω, νὰ ποτίζωνται οἱ ἐδικοί σου κλώνοι.
 560 Νὰ ἦταν τρόπος νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σῶλεγα δυὸ λόγια,
 καὶ ὅστερ' ἄς μοῦ λέγανε τὰ μαῦρα μοιρολόγια.
 Νὰ ἦταν ἡ θάλασσα γυαλί, νὰ κύλαγα λεημόνι,
 νὰ στελνα ἔς τὴν ἀγάπη μου νεράντσι καὶ κυδῶνι.
 Νὰ ἦταν τὸ στῆθός μου γυαλί, νὰ γλεπες τὴν καρδιά μου,
 γιὰ νὰ γλεπες σὰν τὴ φωτιά καίει τὰ σωθηκά μου.

Νὰ μὴ σοῦ κακοφαίνεται, ἀγάπη μου κιτράτη,
 ποῦ δὲν ἐβγῆκα νὰ σὲ ἰδῶ, γιὰτ' ἡ ἐντροπὴ μ' ἐκράτει.
 Ν' ἀναστενάξω ἤθελα, φοβοῦμαι μὴν ἀνάψῃ
 ὁ πόνος πῶχῳ 'ς τὴν καρδιά καὶ τὸ κορμὶ μου κάψῃ.
 Νὰ μὲ χτικιάσῃς πολεμᾶς μ' ὅλα τὰ δυνατά σου·
 γλήγωρα τ' ἀξιόνεσαι, γιὰ νὰ χαρ' ἡ καρδιά σου.
 Νᾶξερα μάγεια νάκανα, νὰ σ' ἄλλαζα τὴ γνώμη,
 νὰ μοῦ φωνάζῃς νᾶρχωμαι, κ' ἐγὼ νὰ λέγ' ἀκόμη.
 Νᾶξερα τὸν προξενητὴ, ποῦ σῶκαμε τὸ γάμο,
 τὸ μεγαλείτερο κακὸ ἤθελα νὰ τοῦ κάμω.
 Νᾶξερα ποιὸν θὰ παντρευτῆς, ποιὸς ἄγουρος σοῦ μέλλει,
 νὰ τὸν ποτίζω ζάχαρη, νὰ τὸν ταγίζω μέλι.
 Νᾶξερες φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ τοὺς φίλους φίλος,
 δὲν εἶμαι ὅμοιος μ' ἐκεινοὺς, ὁποῦ γυρνᾷν σὰν μύλος.
 370 Νᾶξερες φίλος ποῦ εἶμ' ἐγώ, ἀπὸ μεγάλη ἀράδα,
 καὶ σοῦ τραβάω τὸν καὶ μὸ μ' ὅλην τὴ φρονημάδα.
 Νᾶξερες πόσο σ' ἀγαπῶ, ἤθελε τὸ θαυμάζῃς,
 κι' αὐτὴν τὴν γνώμη ποῦ κρατᾶς, ἤθελε τὴν ἀλλάξῃς.
 Νυχτόνει καὶ δὲν ἔρχεσαι, ἀργᾶς καὶ τί νὰ γένω,
 σὰν κόττα περιορίζομαι, 'ς τὴν πόρτα μπαινοβγαίνω.
 Νυχτόνει καὶ παρακαλῶ πότε νὰ ξημερώσῃ,
 γιὰ νὰ σὲ ἰδοῦν τὰ μάτια μου κι' ὁ νοῦς μου νὰ λαρώσῃ.
 Ξαγριωμένη μὲ κυττᾶς, μὲ φεύγεις σὰν φονηὰ σου,
 κ' ἐγὼ θὰ τρέξω νὰ σφαγῶ ὀμπρὸς 'ς τὰ γόνατά σου.
 Ξυπνάω τὰ μεσάνυχτα νὰ πάρω τὸν ἀέρα,
 βρίσκω τὰ στήθη σου ἀνοιχτά καὶ λέγ' ὅτ' εἶναι μέρα.
 Ξυπνάω τὴ νύχτα καὶ ρωτῶ τὰ ἄστρα ἓνα ἓνα,
 τάχα τί κάν' ὁ φίλος μου, τάχα τί λέει γιὰ μένα.
 Ξύπνα κι' ἀγροίκα, κόρη μου, πούρῃαν οἱ λαλητάδες,
 νὰ ψάλλουνε τὰ κάλλη σου, ταῖς τόσαις σου ὠμορφάδαις.
 Ξύπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τῆς Ἀναράιδας γέννα,
 ξύπνα ν' ἀκούσῃς πῶς λαλῶ καὶ τραγουδῶ γιὰ σένα.
 Ξύπνα, τοῦ ἔρωτος παιδί, τοῦ Χάρου συγγενάδι,
 τῆς Ἀναράιδας γέννημα, ποῦ θὰ μὲ πᾶς 'ς τὸν Ἄδη.

300 Ξύπνα, τί ὁ ἔρωτας περνάει μαντύλι νὰ σοῦ δώσῃ,
 κ' ἓνα στεφάνι ὀλόχρυσο, γιὰ νὰ σὲ στεφανώσῃ.
 Ξύπνα, τί ὁ ἔρωτας περνάει, βαρεῖ τὴν πατινάδα,
 ν' ἀκούσῃς πῶς γλυκὰ λαλεῖ, μὲ πόσῃ νοστιμάδᾳ.
 'Ο ἔρωτας ὅσῳ νὰ μ' πῇ εἶναι γλυκὸς σὰν μέλι,
 κι' ἀπὲ σοῦ κόφτει τὴν καρδιὰ καὶ ὅλα σου τὰ μέλη.
 'Ο ἔρωτας εἶναι κακὸς κι' ἄλλοιὰ ποῦ τὸν κολλήσῃ!
 ἐκόλλησ' ἓναν γέροντά, κ' ἐτρόμαξε νὰ γλύσῃ.
 'Ο ἔρωτας μ' ἐκάλεσε νάρθῳ 'ς τὴν κάμαρά σου,
 'ς τὰ ρόδα, 'ς τὰ τριαντάφυλλα, νὰ κοιμηθῶ κοντά σου.
 'Ο ἔρωτας τὸν ἄνθρωπο ζουρλὸν τὸν κατανταίνει,
 μὲ δίχως θέρμῃ καίεται καὶ πέφτει κι' ἀπεθαίνει.
 'Ο ἔρωτας μικρὸς, μικρὸς, πρασινοφορεμένος,
 ἦρθε, σ' ἀγάπη μ' ἔρριξεν, ὁ τρισκαταραμένος.
 'Ο ἔρωτας εἶναι κακὸς καὶ μέτωρα δὲν κάνει,
 ἢ θὰ σὲ θάψῃ ζωντανόν, ἢ θὰ λὰ σὲ ζουρλάνῃ.
 'Ο ἥλιος ἐβασίλεψε κ' ἐβγῆκε τὸ φεγγάρι,
 κι' ὁ λαμπερὸς αὐγερινὸς 'ς τὸ στῶμα θὰ μᾶς πάρῃ.
 'Ο ἥλιος ἀνατέλλοντας τὰ στήθη σου ἀγναντεύει,
 καὶ 'ς τὰ ξανθὰ σου τὰ μαλλιά φέγγ' ὅταν βασιλεύῃ.
 350 'Οθε νὰ πάγω, σκόνταμμα, θε νὰ ἰδῶ, σκοτάδι,
 δάκρυα γεμάτος τὸ πουνρό, τὸ γιῶμα καὶ τὸ βράδυ.
 'Ο κόσμος τώρα χάλασε, δὲν ἔχ' ἐμπιστοσύνη,
 πρῶτα σοῦ λένε σ' ἀγαπῶ, κ' ὕστερα σὲ προδίνει.
 'Ο κόσμος φαρμακόνεται πίνοντας τὸ φαρμάκι,
 κ' ἐμένα μ' ἐφαρμάκωσεν ἓνα μικρὸ σοκάκι.
 'Ο κόσμος κάνουν φονικὸ καὶ τοὺς σχωρνάει ἡ κρίσις,
 καὶ σὺ γιὰ φταίξιμο μικρὸ, δὲ θὰ μὲ συγχωρήσῃς;
 'Ολαις ἢ νειαῖς μαζώχτηκαν 'ς τὸν κῆπο γιὰ νὰ παίξουν,
 κι' ὁ γκιόννης παραμόνευε, ποῦ νὰ τὸν μακιλέψουν.
 'Ολα τὰ δέντρα τὴν αὐγὴ δροσιὰ εἶναι γιομισμένα,
 κ' ἐμένα τὰ ματάκια μου μὲ δάκρυα βουρκωμένα.
 'Ολα τὰ μάτια μάτια εἶναι, μὰ εἶναι καὶ κάποια μάτια,
 ποῦ σαγιτεύουν ταῖς καρδιαῖς, ταῖς κάνουνε κοιμάτια.

Ὅλα τὰ μάτια εἶναι στεγνά, καὶ τὰ δικά μου κλαῖνε,
 φωτιά ᾗς τὰ στήθη μου ἀναψαν καὶ τὴν καρδιά μου καῖνε.

Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ καλὰ νὰ τᾶχω δὲν τὰ θέλω,
 ἅς ἔχ᾽ ὁ κόσμος τὰ καλὰ κ' ἐγὼ αὐτὸν ποῦ θέλω.

Ὅλα τὰ μάτια εἶναι στεγνά, καὶ τὰ δικά μου βρύση,
 περιβολάρης τὰ ζητεῖ τὰ δέντρα νὰ ποτίσῃ.

600 Ὅλα τοῦ κόσμου τὰ κακὰ σ' ἐμένα ἦταν γραμμένα,
 νὰ τὰ τραβάω τ' ὄρφανὸν ὅλ' ἀπὸ ἓνα ἓνα.

Ὅλημερῆς, ὁλονυχτῆς ᾗς τὸ νοῦ μου πάντα σ' ἔχω,
 δὲ βλέπω τὸ ποῦ βρίσκομαι, ποῦ περπατῶ, ποῦ τρέχω.

Ὅλην τὴ νύχτα καρτερῶ ν' ἀκούσω καθαλλάρη,
 νὰ ἰδῶ νὰ τρέχῃ τ' ἄλογο κι' ἀπάνου παλληκάρι.

Ὅλοι μοῦ κάνουν τὸν καλὸ καὶ λὲν πῶς εἶναι φίλοι,
 κι' ἀπὸ κρυφὰ μοῦ χύνονται, σὰν λυσσασμένοι σκύλλοι.

Ὅλοι μὲ διώχνουν τ' ὄρφανὸν μὲ πέτραις καὶ μὲ ξύλα,
 κι' ἂν ἀκουμπήσω σὲ δεντρὶ ξεραίνονται τὰ φύλλα.

Ὅλον τὸν κόσμον γύρισα, ναύρῳ γλυκὸ σταφύλι,
 γλυκότερο δὲν εὑρηκα ἀπ' τὸ δικό σ' ἀχειλί.

Ὁ μισεμὸς εἶναι σκληρός, τὸ ἔχε-γειὰ φαρμάκι,
 καὶ τὸ καλὸ τὸ γύρισμα, ὅλω φιλιὰ κι' ἀγάπη.

Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητεῖα πρέπει νὰ βάνῃ μαῦρα,
 γιὰ νὰ ταιριάξ᾽ ἡ φορεσιὰ μὲ τῆς καρδιάς τὴ λαύρα.

Ὁ ξένος εἰς τὴν ξενητεῖα, σὰν τὸν ἀνθὸν ἀνθίζει,
 σὰν ὁ βασιλικὸς ἀνθεῖ, μ' ἀλήθεια, δὲ μυρίζει.

Ὁ οὐρανὸς μ' ἐρώτησε, μοῦ εἶπε, ποῖον ἔχεις φίλο,
 καὶ τοῦ εἶπα, τὸν Αὐγερινό, ὅπου τραβάει τὸν ἥλιο.

610 Ὁ οὐρανὸς ἂν κατεβῇ, ἡ γῆ κι' ἂν πάῃ ἀπάνω,
 δὲ σ' ἀπαρνιοῦμ' ἐγὼ ποτέ, ὅσω ποῦ ν' ἀπεθάνω.

Ὅπ' ἀγαπάει γνωρίζεται, τί μοναχὸς του κρένει,
 ζαλιζέται, τρελλαίνεται, κι' ἀπὸ τὸ νοῦ του βγαίνει.

Ὅπ' ἀγαπάει ᾗς τὴ γειτονιά, ἔχει μεγάλη χάρι,
 ἔχει τὸν ὕπνον διάφορο καὶ τὰ παπούτσια χάρι.

Ὅπ' ἀγαπάει γνωρίζεται, πρασινοκιτρινίζει,
 χέρια, ποδάρια πιάνεται, τὸ νοῦ του δὲν ὀρίζει.

- "Οποιος σ' ἀγάπη μπερδευτῇ, καλλίτερ' ἄς πεθάνῃ,
 γιὰτ' ὕπνο δὲν εὐρίσκει πλεῖό, καὶ τὸ μυαλό του χάνει.
- "Οποιος σ' ἀγάπη μπερδευτῇ, ἂν ᾔῃ νειός, γεράζει,
 κι' ἂν ᾔῃ νειός φρόνιμο παιδί, ἀπὸ τοῦ νοῦ του ἀλλάζει.
- "Οποιος πιστεύει 'ς τὰ γλυκὰ τῆς γυναικὸς τὰ λόγια,
 θὰ πέσ' εἰς πίκραις καὶ καύμούς, θ' ἀκούσῃ μοιρολόγια.
- "Οποιος φοβᾶται τὴ φωτιά, ἄς μὴν ἐρθῇ κοντά μου,
 γιὰτὶ θὲ νὰ τὸν κάψουνε τ' ἀναστενάγματά μου.
- "Οποιος πιστεύει τς ὅρκους σου, τὰ λόγια σου πιστεύει,
 διώχνει 'ς τὴ θάλασσα λαγώ, καὶ 'ς τὰ βουνὰ ψαρεύει.
- "Οποιος ταῖς νύχταις περπατεῖ, γιὰ κλέπτει, γιὰ πορνεύει,
 γιὰ ταῖς γυναῖκες ἀγαπάει καὶ θάνατο γυρεύει.
- 430 "Οποιος μὲ ἰδῇ νὰ τραγουδῶ, λέγει δὲν ἔχω πίκρα,
 κι' ἄς ἔχω 'γὼ μέσ' τὴν καρδιά τρία μαχαίρια δίπλα.
- "Ὅσ' ἄστρια εἶναι 'ς τὸν οὐρανό, τόσα σπαθιά, κυρά μου,
 ἀνίσως καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ, νὰ μποῦνε 'ς τὴν καρδιά μου.
- "Ὅταν μὲ βλέπῃς μὲ πολλούς, γιὰ κρύψου, γι' ἀναμέρα,
 ἢ μὲ τὰ μάτια χαμηλὰ δὸς μου τὴν καλὴ μέρα.
- "Ὅταν περνᾷς, χρυσέ μ' ἀητέ, στρίβουν τὰ γκαλτερίμια,
 στριζοβολοῦν τὰ τσάμικα, κι' ἀστράφτουν τὰ ρουμπίνια.
- "Ὅταν περνᾷς, χρυσέ μ' ἀητέ, τὸ πάτημά σου στρίβει,
 καὶ τὸ καγγελοφρύδι σου ἀντρόγυνο χωρίζει.
- "Ὅταν περνᾷς, χρυσὸ κορμί, τὸ πάτημα γνωρίζω,
 σκύφτω καὶ τὸ γλυκοφιλῶ καὶ δάκρυα τὸ γιομίζω.
- "Ὅταν περνᾷς καὶ θωρῶ τὸ παραθύρι σου ἄδειο,
 ἀρχίζω λυόνω, καίγομαι, σὰν τὸ κερί 'ς τὸν ἅγιον.
- "Ὅταν σὲ βλέπω ν' ἀρχεσαι, σὲ καρτερῶ 'ς τὴ σκάλα,
 βάνω τ' ἀηδόνια καὶ λαλοῦν ὅλα μὲ τὴν ἀράδα.
- "Ὅταν σὲ βλέπω, μάτια μου, τὸ αἷμά μου παγώνει,
 κι' ὁ νοῦς μου διασκορπίζεται σὰν τ' ἄχυρο 'ς τ' ἄλωνα.
- "Ὅταν ἀναστεναίω 'γὼ βουνῶν κορφαὶς μαυρίζουν,
 σκληραῖς καρδιαῖς ραγίζονται, μάτια γλαρὰ δακρύζουν.
- 430 "Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάνα σου, χρυσ' ἦταν ἡ κοιλιά της,
 καὶ σ' ἔκαμ' ὠμορφότερη ἀπ' ὅλα τὰ παιδιὰ της.

- Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ μέσα 'ς τὴν κάμαρά μου ,
 τσαλαπατῶ τὰς πένναις μου καὶ σκίζω τὰ χαρτιά μου.
 Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ 'ς τὸ ἔρημό μου στρῶμα,
 σκύφτω φιλῶ τὴ μαύρη γῆς, καὶ τρώγω μαῦρο χῶμα.
 Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ 'ς τὰ ξένα ὅπου τρέχω,
 τρελλαίνομαι καὶ περπατῶ καὶ δάκρυα τὴ γῆς βρέχω.
 Ὅταν σέ θέλει θυμηθῶ, μικρό μου γαρδελάκι,
 τῆς τράπεζας τὰ φαγητὰ μοῦ φαίνονται φαρμάκι.
 Ὅταν σέ καλοθυμηθῶ, μονάχος μου τὸ λέγω,
 πῶς δὲν ραγίζουν τὰ βουνά! καὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.
 Ὅταν σέ καλοθυμηθῶ, ἂν εἶμ' ὀρθός, καθίζω,
 κι' ἂν εἶμαι 'ς τὰ προσκέφαλα, σὰν ψάρι λαχταρίζω.
 Ὅταν σέ πρωταγάπησα, ἦτανε καλοκαῖρι,
 κ' ἐκάηκε ἡ ἀγάπη μου ὥσάν τὸ θειαφοκέρι.
 Ὅταν σέ πρωτοεἶδανε τὰ μάτια τὰ δικά μου,
 ἦταν τὰ στήθη μ' ἀνοιχτά, κ' ἐμπήκες 'ς τὴν καρδιά μου.
 Ὅταν σέ συλλογίζωμαι, κι' ὅταν σέ βάν' ὁ νοῦς μου,
 πάνω καὶ κλαίγω σέ μεριά, κρυφ' ἀπὸ τοὺς δικούς μου.
 610 Ὅταν σέ συλλογίζωμαι, νὰ στρώσω, δὲν κοιμοῦμαι,
 καὶ τὸν σταυρὸ σὰν χριστιανὸς νὰ κάμω δὲν θυμοῦμαι.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγάλη κυπαρίσσι,
 τότε θὰ πάψ' ὁ ἔρωτας καὶ θὰ μὲ ξεχωρίση.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγῇ μελητὰ κι' ἀνθίσῃ,
 τότε καὶ ἡ ἀγάπη μου θὰ πάψῃ καὶ θὰ σβύσῃ.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγάλη μανουσάκια,
 τότε θὰ σ' ἀρνηθῶ κ' ἐγὼ καὶ θὰ σοῦ πιάσω κάρδια.
 Ὅταν στερέψ' ἡ θάλασσα κ' ἐβγουν τὰ ψάρια ὅζω,
 τότε κ' ἐγὼ ἀπὸ τ' ἐσέ τς ἐλπίδες μου θὰ κόψω.
 Ὅταν σέ ἰδῶ ν' ἀνηφορνᾷς, ἂν εἶμ' ὀρθή, καθίζω,
 γυαλί κρατῶ 'ς τὰ χέρια μου, πέφτω καὶ τὸ τσακίζω.
 Ὅταν σέ ἰδῶ ν' ἀνηφορνᾷς, τὸ πρόσωπό μ' ἀλλάζει,
 κ' ἡ γλῶσσά μου διπλόνεται καὶ δὲν σέ κουδεντιάζει.
 Ὅ,τι θὰ κάμῃς, κάμε το, καὶ μὴν τὸ φέρνης γύρα,
 τί ὁ κόσμος μ' ἐκατάλαβαν, τὴν ἀχουὴ τὴν πῆρα.

- Ο χωρισμός σου μ' έλειπε να καίτωμαι 'ς τὸ σπέρμα,
καὶ σὺ δὲν ἀλλάξεις, σκλήρῃ, τῇ γνώμῃ σου ἀκόμα.
Πάντα τῇ φεύγῳ τῇ φωτιά, μὴ τὴν εὐλόγη τῆς με καίει
τόνος νὰ παραπονευῶ, ποῦ ἡ τύχη μου τὰ φταίει!
- αα Πάτησαν ἐμένα πούκαρες, πάλ' ἡ χιρὰ ἡ μεγάλη,
ἐχώρισ' ἡ ἀγάπη μας σὺν αἰς' ἀπὸ τὸ στάρι.
Πάτησαν τὰ παντεχνύμενα κι' ὁ Μάτης με τὸ κάμια,
καίει ὁ καιρὸς ποῦ βάλαιμας νὰ ζήτωμεν ἀντάμα.
Πάλε σ' εἶδαν τὰ μάτια μου, πάλ' ἀνοῖξε ἡ πληγὴ μου,
πάλε ἀνέφε καὶ καίεται τὸ δόλιο τὸ κορμὶ μου.
Πάλε τὰ μαύρα φρέσες, πάλ' ὠμορροαὶς γυρεύεις,
πάλε τὸ φίλο π' ἀγαπᾷς ἀχρῖς νὰ ζηλεύης.
Παλληγαράκια καὶ παιδιὰ, τὸν κόσμον ἄς χαροῦμε,
γιατὶ θεὸς νάρθη, ἕνας καιρὸς νὰ τότε στερευτοῦμε.
Παπάδες καὶ πνευματικοί, ποῦ τῶδραταν γραμμένο,
ὅπ' ἀγαπάει ν' ἀπαρνῇ, καὶ νᾶν' καὶ σχωρεμένο;
Πάρε μαχαῖρι χτύπα με, φύλαξε τὴν καρδιά μου,
γιατ' εἶσαι μέσα δλόσωμη, μὴ λαβωθῆς, κυρά μου.
Παραθυράκι μ' γυαλιστό, ρίξε μου τὴν κυρά σου,
μ' ἀσῆμι καὶ με μάλαμμα νὰ φκιάσω τὰ καρφιά σου.
Παραθυράκια μου ψηλά κι' ἀργυροχρυσωμένα,
εἰπέτε τῆς κυρούλας σας νὰ μ' ἀγαπᾷ κ' ἐμένα.
Πατῶ 'ς τὰ χιόνια, καίομαι καὶ 'ς τὴ φωτιά μαργόνω,
'ς τὰ κρύσταλλα ζεσταίνομαι καὶ 'ς τὴ βροχὴ στεγνόνω.
- αα Πέρδικα τῆς ἀκρογιαλιάς, ποῦ τρέλλανες τ' ἀηδόνια,
κ' ἐμεὶ τὸν δόλιο ἐτρέλλανες καὶ μῶκοφες τὰ χρόνια.
Περνᾷς καὶ δὲ μᾶς χαιρετᾷς, βαρεῖσαι νὰ μιλήσης,
λόγον ἀπὸ τὰ χεῖλη σου νὰ με παρηγορήσης.
Πέρνα, ψυχὴ μου, πέρναγε, ἡ στράτα εἶναι δερβένι,
σῆκωσ' τὰ μάτια, κύτταξε, κανέναν δὲν σοῦ κρένει.
Περνάω ἀπὸ τὴν πόρτα σου δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρίνω,
σὲ βλέπω καὶ θαμπόνομαι, καὶ φεύγω καὶ σ' ἀφίνω.
Περνῶ καὶ δὲν σὲ χαιρετῶ, τὰ μάτια χαμηλώνω,
τὸ κάνω γιὰ τὴ γειτονιά, κ' ἐγὼ νὰ καμαρώνω.

- Πές μου, νὰ ζῆς, ματάκια μου, νὰ ζήσ' ὁ ἀδερφός σου,
ταῦτον τὸ μῆνα πῶλειπα, ποιὸν εἶχες 'ς τὸ πλευρό σου;
- Πῆρα νὰ γράψω μιὰ γραφὴ καὶ μοῦ εἶπε τὸ κοντύλι,
κάτσε, καλέ, 'ς τὴν ἄκρα σου, νὰ μὴ σέ φάῃ τὸ φεῖδι.
- Πῆρα τὴν κάππα κ' ἔχειρά, γιὰ νὰ σ' ἀλησμονήσω,
κι' ὁ πόνος σου δὲν μ' ἄφησε τὰ μάτια μου νὰ κλείσω.
- Ποιανοῦ βαροῦνε μαχαιριαὶς καὶ αἷμα δὲν σταλαρίζει;
ποιὸς ἔχ' ἀγάπη 'ς τὴν καρδιά καὶ δὲν ἀναστενάζει;
- Ποιὸς δέντρος δὲν τινάζεται, δὲν ρίχνει τὰ κλωνάρια;
ποιὰ τσιουπρά ποῦρθε 'ς τὸν καιρὸ δὲν γλέπει παλληκάρια;
- 970 Ποιὸς εἶδε κλῆμα 'ς τὸ γιאלὸ ν' ἀνθήσῃ, καὶ νὰ δέσῃ,
καὶ ποιὰ ἀγάπησε παιδὶ καὶ νὰ τ' ἀποκερδέσῃ.
- Ποιὸς εἶναι φίλος κι' ἀδερφὸς νάρθῃ νὰ μὲ σκοτώσῃ,
κι' ἀπ' τὸν δικό μου τὸν καῦμό ὁ Θεὸς νὰ τὸν γλυτώσῃ.
- Ποιὸς εἶδε τέτοιον πόλεμο νὰ πολεμοῦν τὰ μάτια,
χωρὶς μαχαίρια καὶ σπαθιά νὰ γένωνται κοιμάτια.
- Ποιὸς πληγωμένος ἔγειανε νάχω κ' ἐγὼ ἐλπίδα,
ἐπώχω τὴ λαβωματιά μέσ' τῆς καρδιάς τὰ φύλλα.
- Ποιὸς εἶναι σιδερόκαρδος νὰ σοῦ βαστάῃ τὸν πόνο,
νὰ γλέπῃ τὸ κορμάκι σου 'ς τὸ μῆνα καὶ 'ς τὸ χρόνο!
- Ποιὸς κρίνος ωραιότατος σῶδωκε τὴν ἀσπράδα,
καὶ ποιὰ μηληά, γλυκομηληά, τὴ ροδοκοκκινάδα;
- Πολλὰ θωροῦν τὰ μάτια μου καὶ δὲν τρομάω νὰ κρίνω,
ξερὸ σφογγάρι γένομαι κι' ὅλα τὰ καταπίνω.
- Πολλὰ θυμοῦμαι νὰ σοῦ εἰπῶ κι' ὅταν σὲ ἰδῶ τὰ χάνω,
κι' ἀπ' τὴν ἀγάπ' ὅπου τραβῶ, κοντεύω ν' ἀπεθάνω.
- Πολλαὶς βολαὶς ἀπὸ καρδιά βούλομαι νὰ σ' ἀφήσω,
καὶ ἡ ἀγάπ' ἢ γκαρδιακὴ μὲ φέρει πάλ' ὀπίσω.
- Πολλοὶ σὲ ταῦτον τὸν καιρὸ δείχνουν πῶς εἶναι φίλοι,
κ' ἔχουν φαρμάκι 'ς τὴν καρδιά καὶ ζάχαρη 'ς τὰ χεῖλη.
- 980 Πόσοι καὶ πόσοι φαίνονται τὸ δέντρ' ὅτι ἀγαποῦνε,
κι' ὄντας τοῦ φᾶνε τὸν καρπὸ, τὸ δέντρο λησμονοῦνε!
- Πόσο κακὸς εἶν' ὁ σεβτὰς, ποιὸς τὸν τραβάει τὸ ξέρε,
καὶ τὸ χειμῶνα κάποτες τὸν λέγει καλοκαῖρι.

Πότε καὶ πότε καὶ ποτὲ καὶ πάλε μάτα πότε,
 πότε θὰ σμιῶμε τὰ δυὸ σὰν ἤμασταν καὶ τότε;
 Πότε ἔς τὴν πόρτα στέκεσαι, πότε ἔς τὸ παραθύρι,
 πότε ἔς τὴ μέση τῆς αὐλῆς λάμπεις σὰν τσοβπίρι.
 Ποτέ μου δὲν τὸ πάντεχα κι' οὔτε ἔς τὸ νοῦ μου τῶχα,
 ν' ἀφήσης τὸ βασιλικό, νὰ πάρης τὴ μολόχα.
 Ποτὲ κανεὶς ἄς μὴν εἰπῇ, ἡ ἀγάπη πῶς παληώνει
 ἔταν τὰ δυὸ ἀνταμωθοῦν σὰν λάχανο φυτρώνει.
 Ποτὲ σ' ἀχειλί πηγαδιοῦ δὲν λείπ' ἡ πρασινάδα,
 ποτὲ κι' ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου ἡ ροδοκοκκινάδα.
 Πουλάκι μ' ἀκυνήγητο, ποιὸς θὰ σὲ κυνηγήσῃ,
 ποιὸς θὰ σὲ βάλῃ ἔς τὸ κλουβὶ νὰ σὲ γλυκοταγίσῃ;
 Πουλιά τῆς μαύρης θάλασσας, ὅπου ψηλὰ πετᾶτε,
 ἂν ᾔητε τὴν ἀγάπη μου νὰ μοῦ τὴν χαιρετᾶτε.
 Πουλί ποῦ γλυκοκελαϊδεῖς, γλυκό μου χελιδόνι,
 ἐγὼ κρυφὰ σὲ ἀγαπῶ κι' ἄλλος σὲ χαμαρόνει.
 Πουλί μου, δὲν τὸ ἤλπιζα τὴ γνώμη σου ν' ἀλλάξῃς,
 κι' ἀπὸ τοὺς χίλιους ὅρκους σου ἓναν νὰ μὴ φυλάξῃς.
 Πῶς ναῦρῶ ἔγὼ βασιλικὸν σγουρὸν σὰν τὰ μαλλιά σου,
 καὶ δυὸ κεφάλια ζάχαρη, ἄσπρα σὰν τὰ βυζιά σου.
 Πράσινη πέτρα τοῦ γιालοῦ, δαχτυλιδιοῦ πετράδι,
 χαρὰ εἰς τὴ μανούλα σου, κι' ὅποιον θεὸ νὰ σὲ πάρῃ.
 Πρωτομαγιά σ' ἀγάπησα, ποῦ βγαίνει τὸ τριφύλλι,
 καὶ τὸν Μάτσιον ἔρωτα σοῦ ἔβαλα κεφίλι.
 Ρίξε νερὸ ἔς τὴν πόρτα σου, περνώντας νὰ γλυστρήσω,
 ναῦρῶ ἀφορμὴ τῆς μάνας σου, νὰ μῶ νὰ σοῦ μιλήσω.
 Σ' ἀγάπησα ἀπὸ καιρόν, ἔκλεισαν δύο χρόνοι,
 ἀπ' τὴν ἡμέρα τ' Αἰγιαννηοῦ, ποῦ βγαίνουν οἱ κληδῶνοι.
 Σ' ἀγάπησα κ' ἐπάγωσα κ' ἐγείνηκα σὰν μπουζι,
 σὰν τὸ πουλί ὅπου πετᾷ ἔς τὸν οὐρανὸ καὶ σκούζει.
 Σαγίτ' ἀπ' ἀρχοντόσπιτο μ' ἔχει σαγιτεμένο,
 ὅλ' οἱ γιατροὶ μ' ἐκύτταξαν καὶ μοῦ εἶπαν πῶς πεθαίνω.
 Σὰν ἤθελες νὰ μ' ἀρνηθῇς τ' ἦταν νὰ μ' ἀγαπήσῃς,
 τ' ἦταν οἱ ὅρκοι πῶκανες; ἀπὸ κακὸ μὴ γλύσῃς!

Σὰν πεπεριὰ τὸ στόμα μου τῶκαψε τὸ φιλί σου,
 κι' ὁ νοῦς μου πῆρε τὰ βουνὰ γιὰ ἴπινομή δική σου.
 700 Σὰν τ' ἄνθη τῆς ἀμυγδαλιάς λάμπει τὸ πρόσωπό σου,
 ὅποιος τὸ ἰδῇ τρελλαίνεται καὶ ξεψυχάει ὀμπρός σου.
 Σὰν τὶ τὸ θέλ' ἡ μάνα σου τῇ νύχτα τὸ λυχναρί;
 ὀπῶχει μέσ' τὸ σπίτι της τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι.
 Σὰν τὸ γεράκι θὰ χυθῶ νάμπω 'ς τὴν κάμαρά σου,
 νὰ σοῦ φιλήσω τῆς ἐλθαίς, πῶχεις 'ς τὰ μάγουλά σου.
 Σὰν τύραννος μὲ τυραχνᾷς καὶ σὰν Κατῆς μὲ κρίνεις,
 τῇ λευτεριά μου σοῦ ζητῶ καὶ σὺ δὲν μοῦ τὴν δίνεις.
 Σὰν ψάρι τρέχω 'ς τὸ νερό, καὶ τὸ νερό ἐς' εἶσαι,
 δὸς μου νερό νὰ μὴ χαθῶ, καὶ ἄσπλαχνη μὴν εἶσαι.
 Σαράντ' ἄγιοί, βοηθεῖτέ με, τί ἓνα θεριὸ μὲ πνίγει,
 ἓνα πουλάκι ἀνάθρεψα καὶ θέλει νὰ μοῦ φύγη.
 Σαράντα βρύσαις μὲ νερό κ' ἐξῆντα δυὸ πηγάδια,
 δὲν μοῦ τὴν σβύνουν τῇ φωτιά πῶχω 'ς τὰ φυλλοκάρδια.
 Σαράντα ὀργυαὶς τὴν ἔσκαψα τῇ γῆς τῇ μαρμαρένια,
 γιὰ ναῦρω τὴν ἀγάπη μου τῇ μαργαριταρένια.
 Σαράντα ὀργυαὶς τὴν ἔσκαψα τὴν πέτρινην αὐλὴ σου,
 νὰ βγάλω κανελόνερο νὰ πλένης τὸ κορμί σου.
 Σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νυχτιά, μεηλὰ μου μὲ τοὺς κλώνους,
 κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὸ σπίτι μου μὲ δάκρυα καὶ μὲ πόνους.
 710 Σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νυχτιά, πέσε γλυκοκοιμήσου,
 καὶ 'ς τ' ὄνειρό σου νὰ μὲ ἰδῇς σκλάβο καὶ δουλευτὴ σου.
 Σ' ἀφίνω τὴν καλὴ νυχτιά, λαμπάδα μου γραμμένη,
 κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὸ σπίτι μου μὲ τὴν καρδιά καυμένη.
 Σεβτάδες τρεῖς καὶ τέσσαρες μοῦρθαν εἰς τὸ κεφάλι,
 σὰν τὸν δικόν σου τὸν σεβτᾶ, δὲν ἔχω πάθει σ' ἄλλη.
 Σεβτάδες εἶναι λογιστοί, ποῦ νὰ τοὺς ἐνθυμοῦμαι,
 καλλιέτερ' ἅς τς ἀφήσουμε, γιὰ νὰ μὴν τρελλαθοῦμε.
 Σεβτᾶς τρυπάει τὰ μάρμαρα, τὰ δέντρα ξερρίζονει,
 καὶ τῶν μανάδων τὰ παιδιά 'ς τῇ γῆς τὰ παραχόνει.
 Σεβτᾶς μοῦ λέει νὰ σ' ἀρνηθῶ, κ' ἐγὼ τότε μαλόνω,
 — κάτσε, σεβτᾶ, 'ς τὴν ἄκρα σου, γιὰτὶ σὲ μαχαιρόνω.

Σεβτᾶς χτυπάει τὸν ἄνθρωπο, σεβτᾶς τὸν διαφεντεύει,
 βολαῖς τὸν κάνει καὶ γελαῖ, βολαῖς τὸν κάν' καὶ κλαίει.
 Σ' ἓναν γυαλένιον χοτζερὲ τὰ δύο μας νὰ μᾶς κλείσουν,
 μὴν πάη καὶ χάσουν τὰ κλειδιά καὶ μᾶς ἀλησμονήσουν.
 Σ' ἓνα καμίνι καίομαι, σὲ μιὰ φωτιά μεγάλη,
 πάρτε νερὸ καὶ σβύστε την, νὰ μὴν ἀνάψουν κι' ἄλλοι.
 Σ' ἓνα ψηλὸ, ψηλὸ δεντρί, ἐζύγωσα ν' ἀπλώσω,
 μόν' τὰ κλωνάρια του εἶν' ψηλὰ καὶ δὲ μπορῶ νὰ σώσω.
 730 Σὲ ποῖο περβόλ' νὰ μπῶ ναύρῳ дуὸ μῆλ' ἀνταμωμένα,
 νὰ μοιάζουν τὰ βυζάκια σου τὰ μοσχομυρισμένα;
 Σὲ τί καιρὸν ἐδιάλεξεν ὁ χάρος νὰ με πάρῃ,
 τώρα ποῦ φύτρωσε 'ς τὴ γῆς χίλιων λογιῶν χορτάρι!
 Σὲ τούτῃνε τὴ γειτονιά ἔχω κ' ἐγὼ κι' ὀρίζω,
 μιὰ νεραντζοῦλα φουντωτή, καὶ τὴν γλυκοποτιζῶ.
 Σὲ τούτῃνε τὴ γειτονιά δύο κορμιὰ κοιμούνται,
 κι' ἀγάλια μὴν ξυπνήσουνε, γιατί μᾶς καταριοῦνται.
 Σήκωσ' τὰ μάτια κύττα με, κύττα με τὸν καυμένον,
 κύττα ποῦ μ' ἐκατάντησες σᾶν τὸν ἀπεθαμένον.
 Σήμερα τὰ ματάκια μου ἔκλαψαν τὰ καυμένα,
 γιατί ἐθυμήθηκαν πολλὰ πράγματα περασμένα.
 Σήμερα ἡ ἀγάπη μου θὰ βγῇ νὰ περπατήσῃ,
 Θέ' μου, καὶ κάμε συγνεφιά, ἥλιος μὴν τὴν φλογίσῃ.
 Σίδερο τὴν καρδούλα μου βέβηα τὴν ἔχουν ντύσει,
 καὶ τὴν ὀρμήνεψαν πολὺ, ἔρωτα νὰ φτουρήσῃ.
 Σκληρὴ, ἀσπλαχνη, πρόφτασε, νάρθῳ γράψε μου πίσω,
 γιατί ἂν ἀργήσης χάνομαι, τὸ αἷμά μου θὰ χύσω.
 Σκληρὴ, γιατί δὲν λές ποτέ, ἄς τὸν καλοκαρδίσω,
 τῆς πικραμμένης τὸν υἱό, φιλι ἄς τὸν δανείσω.
 730 Σμυρτιά μου καταπράσινη, ποιά βρύση σὲ ποτίζει,
 καὶ σ' ἔχει τόσῳ δροσερῇ, καὶ ἄνθη σὲ γεμίζει;
 Σμυρτιά μου χρυσοκλώναρη, τῆς ἐκκλησιᾶς στολίδι,
 χωρὶς ἐσὲ δὲν γίνεται γιορτὴ καὶ πανηγύρι.
 Σοὺ λ τ α ν α μ ἔς τὰ φρύδια σου, φιρμὰν τὸ πρόσωπό σου,
 κ' ἐγὼ κοντεύω νὰ χαθῶ 'ς τὸν ἴσκιό τὸν δικό σου.

- Σοῦ στέλλω δυὸ γαρούφαλα, τὰ δυὸ σ' ἓνα κλωνάρι,
 γιὰτ' ἔχω ἐλπίδα 'ς τὸν Θεὸ νὰ γένουμε ζευγάρι.
 Σπαθιά κι' ἂν βρέξης, οὐρανέ, μαχαίρια κι' ἂν χιονίσης,
 ἐμέν' ἀπ' τὴν ἀγάπη μου δὲν θὰ μὲ ξεχωρίσης.
 'Σ τὰ Γιάννενα εἶναι γαλαναίς, 'ς τὴν Ἄρτα μαυρομμάταις,
 καὶ 'ς τὴν καυμένη Πρέβεζα κοντούλαις καὶ γιομάταις.
 Σταῖζουν τὰ κεραμύδια σου ρογιαῖς ρογιαῖς φαρμάκι,
 κ' ἐγὼ τὸ πίν' ὅταν διψῶ, γιὰ τὴν πολλή σου ἀγάπη.
 'Σ τὰ παραθύρια τὰ ψηλὰ κρεμιόνται δυὸ λεημόνια,
 τῶνα μοῦ σφάζει τὴν καρδιά καὶ τ' ἄλλο τὰ πλεμόνια.
 Σταυρὸ ἕκαμα 'ς τὸν δρόμο σου καὶ δὲν ματαδιαθαίνω,
 κάτσε, κυρά μ', 'ς τὴν πόρτα σου καὶ δὲ σοῦ ματακρένω.
 'Σ τὴ γειτονιά σου μὲ πουλοῦν σκλάβο, κι' ἀγόρασέ με,
 γιὰ δυὸ φιλιὰ μὲ δίνουνε, δόσε τα κ' ἔπαρέ με.
 740 'Σ τὴ λάμψη τοῦ αὐγερινοῦ γραμμένο εἶν' τ' ὄνομά σου,
 καὶ τὴ ζωὴ μου ξέγραψα, νάρθῶ 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
 'Σ τὴ μοσχομυρισμένη σου καὶ 'ς τὴ γλυκειά σου ἀγκάλη,
 νάπεφτα νὰ κοιμώμουνε, κι' ἄς μὴ ξυπνοῦσα πάλι.
 'Σ τὴν πόρτα σου ξενύχτισα, ἥσυχος σὰν μοσχάρι,
 κ' ἐβγῆκες καὶ μ' ἐπάτησες μὲ τ' ἄσπρο σου ποδάρι.
 'Σ τὴν πόρτα σου ξενύχτισα, σπαθὶ ξεγυμνωμένο,
 καὶ δὲν ἐβγῆκες νὰ μὲ ἰδῆς τὸν κακονυχτισμένο.
 'Σ τὴν πόρτα σου μ' ἐκρέμασαν, σὰν τὸ παχὺ κριάρι,
 δὲν εἶπ' ἡ σκύλλα ἡ μάνα σου, κρίμα 'ς τὸ παλληκάρι.
 'Σ τὴν πόρτα σου μὲ καρτεροῦν ὀχτροὶ μὲ τὰ μαχαίρια,
 ἔβγα, κυρά μου, ἀπάντα με μὲ τ' ἄσπρά σου τὰ χέρια.
 'Σ τὸν οὐρανὸ κι' ἂν ἀνεβῆς καὶ κάτσης μὲ τ' ἀστέρια,
 κ' ἐκεῖ δὲν ἔχεις γλυτωμὸ ἀπ' τὰ δικά μου χέρια.
 'Σ τὸν οὐρανὸ θὲ ν' ἀνεβῶ, νὰ διπλωθῶ νὰ κάτσω,
 νὰ πάρω πέννα καὶ χαρτί, τὰ κάλλη σου νὰ γράψω.
 'Σ τὸ κυπαρίσσι ἀνέβηκα γιὰ νὰ μὲ κρύψῃ ὁ κλώνος,
 κ' ἐκεῖνο μ' ἐφάνέρωσε καὶ μ' εἶδ' ὁ κόσμος ὅλος.
 'Σ τὸ παραθύρι ὅπου εἶσαι σύ, γαρουφαλιά δὲν πρέπει,
 τί ἐσ' εἶσαι τὸ γαρούφαλο κι' ὀπῶχει μάτι' ἄς γλέπη.

- 750 Ὅ τὸ παραθύρι κάθεσαι καὶ μῆλο καθαρίζεις,
 κ' ἔκοψες τὸ χεράκι σου κ' ἐμένα φοδερίζεις.
 Ὅ τὸ παραθύρι ποῦ εἶσαι σύ, νὰ ἤμουν κ' ἐγὼ παρμάκι,
 γιὰ ν' ἀκουμπᾶς ἀπάνω μου, νὰ φεύγῃ τὸ φαρμάκι.
 Ὅ τὸ παραθύρι τοῦ βορειᾶ, κάθετ' ἓνα σάϊνι,
 ἔχει φουστάνι κουργαζέ, δὲν θέλει νὰ μοῦ κρίνῃ.
 Ὅ τὸ παραθύρι κάθεσαι καὶ σύνοψι διαβάξεις,
 κι' ἀπὸ τὴν ἄλλῃ τῇ μεριά μὲ φίλον κουδεντιάξεις.
 Ὅ τὸ παραθύρι κάθεσαι μάνα καὶ θυγατέρα,
 ἡ μάνα μοιάζει πέρδικα, ἡ τσιουῖπρα περιστέρα.
 Ὅ τοὺς κρίνους, 'ς τὰ τριαντάφυλλα, ζητῶ τὴν ὡμορφίαν σου,
 καὶ δὲν εὐρίσκω πουθενά ὥσάν τὴν ἀφεντειά σου.
 Ὅ τοὺς κάμπους ἀναστενάξα κ' ἐβγήκαν δυὸ λουλούδια,
 τῶνα εἶν' ἡ ἀγάπη μου ἡ παλὴ καὶ τ' ἄλλο εἶν' ἡ καινούρια.
 Στρέψε τὰ μάτια τὰ γλυκά, τὰ λυγογυρισμένα,
 ποῦ κάνουν τὰ πικρὰ γλυκά, καὶ τ' ἄγρια ἡμερωμένα.
 Συλλογισμένος περπατῶ κι' ἀτός μου τὸ θαυμάζω,
 πῶς δὲν ραγίζουν τὰ βουνὰ ὅταν ἀναστενάζω.
 Συλλογισμένος περπατῶ καὶ πικραμμένος στέκω,
 δὲν εἶπ' ἡ ἄγρια τῆς καρδιά νὰ μ' ἐρωτήσῃ τ' ἔχω.
 760 Σύρε νὰ εἰπῆς τῆς μάνας σου νὰ κάμῃ κι' ἄλλῃ γένην,
 νὰ κάψῃ καὶ ἀλλουνῶν καρδιαίς, πῶς ἔκαψε κ' ἐμένα.
 Σύρε νὰ εἰπῆς τῆς μάνας σου νὰ μὴ μὲ καταριέται,
 γιὰτὶ γαμπρός τῆς θὰ γενῶ, καὶ πρέπει νὰ μ' εὐχιέται.
 Σύρε, 'ς τ' ἀνάθεμα νὰ πᾶς καὶ 'ς τὴν ἀνεμοζάλη,
 κ' ἐγὼ μ' αὐτὰ τὰ νειάτα μου ἀγάπη βρίσκω κι' ἄλλῃ.
 Σκίστε τὴν τὴν καρδούλα μου μὲ συρματένια τρίχα,
 νὰ ἰδῇτε τὴν ἀγάπη μου σὲ ποιά μεριά τὴν εἶχα.
 Σκίσου, καρδιά μ', καὶ ράϊσε, καὶ γίνου δυὸ κομμάτια,
 πρᾶμμα ποῦ δὲν τὸ πρόσμενα τό εἶδαν τὰ δυὸ μου μάτια.
 Τὰ βάσανά μου νὰ γενοῦν λιθάρι νὰ σκοντάψῃς,
 νὰ πέσῃς, νὰ μ' ἐνθυμηθῇς, νὰ βαρυστασενάξῃς.
 Τὰ βάσανα, τὰ πάθη μου, κανεὶς νὰ μὴν τὰ πάθῃ,
 μήτε καράβι 'ς τὸ γιολό, μήτε πουλὶ 'ς τ' ἀγκάθι.

- Τ' ἀγαπημένα φαίνονται ἀπ' τὴν περπατησιά τους,
ἀπ' τοῦ χεριοῦ τὸ κίνημα κι' ἀπὸ τὸ λύγισμά τους.
- Τὰ Γιάννενα χαλάσανε ἀπὸ τὴν περηφάνεια,
τὶ ἐδάναν ἢ Γιαννηώτισσais τὰ λιαχουριά φουστάνια.
- Τὰ δέντρ' ἀπὸ ταχυά, ταχυά, δροσιὰ εἶναι γιομισμένα,
καὶ τὰ πικρὰ ματάκια μου ἔς τὰ δάκρυα εἶναι πνιγμένα.
- 770 Ταῖς νύχτες μου, τὸν ὕπνο μου, κανεῖς νὰ μὴ τραβήσῃ,
κανεῖς κορίτσο' ἀνήλικο ποτὲ μὴν ἀγαπήσῃ.
- Τὰ κάστανα θέλουν κρασι καὶ τὰ καρύδια μέλι,
καὶ τὰ νειογάμπρια φίλημα, νύχτα καὶ μεσημέρι.
- Τὰ μάγια δὲν τὰ πιστεῦσα νὰ πιάνουν εἰς ἐμένα,
πολλαῖς καρδιαῖς ἐμάγεψες, ἐμάγεψες κ' ἐμένα.
- Τὰ μάτια σου εἶναι με χ κ ε μέες, τὰ φρύδια σου ν τ ι β ἄ ν ι,
κι' ὅποιος κι' ἂν ἔρθῃ νὰ κριθῇ, τὰ λόγια του τὰ χάνει.
- Τὰ μάτια μου τὰ μάλωσα, νὰ μὴ σὲ ξαναἰδοῦνε,
κι' αὐτήνα τὰ μαριώλικά ὅταν σὲ ἰδοῦν γελοῦνε.
- Τὰ μάτια μου ἔς τὰ μάτια σου μπῆκαν προξενητάδες,
καὶ δὲν ἐγύρεψαν προικιά, μήτε πολλὰς χιλιάδες.
- Τὰ μάτια μου νυστάζουνε, θέλουν νὰ κοιμηθοῦνε,
κ' ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη σου τὰ κάνω κ' ἀγρυπνοῦνε.
- Τὰ μάτια σου μ' ἐκύτταξαν ἄγρια καὶ κακιωμένα,
καὶ μοῦ εἶπαν τ' ἀχειλάκια σου λόγια φαρμακωμένα.
- Τὰ μάτια σου εἶναι μάτια μου, τὰ φρύδια σου δικὰ μου,
καὶ τὰ χρυσᾶ σου τὰ μαλλιά τέλια ἔς τὸν ταμπουρά μου.
- Τὰ μάτια σου εἶναι σὰν ἑλῆαις ἔς τοῦ δέντρου τὸ κλωνάρι,
τὰ φρύδια σου δοξαρωτὰ σὰν δυὸ μερῶν φεγγάρι.
- 780 Τὰ μάτια σου εἶναι γαλανὰ καὶ τὰ δικὰ μου μαῦρα,
κ' ἔλα γιὰ ν' ἀνταμώσουμε τὸ μέλι μὲ τὸ γάλα.
- Τὰ μάτια σου τὰ κοφτερά ἀγγέλους καμακίζουν,
καὶ ἔς τὴν καρδιά μου μπήκανε, μὲ κόφτουν, μὲ φλογίζουν.
- Τὰ μάτια σου σφάζουν Πασσᾶ, τὰ φρύδια σου Βεζίρη,
τ' ἀγγελικό σου τὸ κορμὶ πνίγει καραδοκύρη.
- Τὰ μάτια σου μ' ἐκύτταξαν καὶ μῶδωκαν χαμπέρι,
ἀπέικασα πῶς μ' ἀγαπᾷς καὶ δὲν σοῦ δίνει χέρι.

Τὰ μάτια τῆς ἀγάπης μου δὲν εἶν' τόσῳ μεγάλα,
 ὥσάν τὸ μέλ' εἶναι γλυκά, σὰν τῇ μελάνῃ μαῦρα.
 Τὰ μαῦρα μάτια τὴν αὐγὴ δὲν πρέπει νὰ κοιμούνται,
 μόν' πρέπει νᾶναι ξύπνηγα καὶ νὰ γλυκοφιλιούνται.
 Τὰ μαῦρα μάτια дуὼ φλωριά, τὰ γερακάτα δέκα,
 κι' αὐτὰ τὰ καταγάλανα τριάντα 'ς τὴ γ α ζ έ τ α.
 Τὰ πάθη μου γεινῆκανε βάρκα καὶ ταξιδεύουν,
 καὶ πῆραν τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὸν καὕμὸ τους κλαίγουν.
 Τὰ πάθη τῶν παλληκαριῶν ἢ χήραις τ' ἀπεικάζουν,
 καὶ τὰ κορίτσια 'ποῦ ἀγροικᾶν, τὰ κρυφοκουδεντιάζουν.
 Τάχα θὰ ζήσω γιὰ νὰ ἰδῶ τὰ Γιάννεν' ἀπ' τὸ Δρύσκο,
 καὶ νὰ μαζόνω νὰ φιλῶ, ὅσα λιθάρια βρίσκω!
 200 Τάχα δὲν ἤμουν κ' ἐγὼ νεῖός, δὲν ἤμουν παλληκάρι,
 τάχα δὲν ἐπερπάτησα νύχτες μὲ τὸ φεγγάρι;
 Τ' ἀχειλί σου εἶναι κόκκινο ἀπὸ κρασί βαμμένο,
 νὰ τὸ φιλήσω σκιάζομαι, μεθᾶω τὸ καὕμένο.
 Τὰ τζουδαῖρια τοῦ ντουניᾶ ὅλα μοῦ τάχουν τάξει,
 κ' ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη σου, εἶπα, φωτὶ ᾗς τὰ κάψῃ.
 Τέσσερα μῆλα σώστειλα, τὸ ἓνα δαγκαμένο,
 καὶ μέσα 'ς τὴ δαγκαματιά, θαύρῃς φιλὶ κρυμμένο.
 Τέσσερα φύλλα ἔχ' ἡ καρδιά, τὰ дуὼ τάχεις καμμένα,
 καὶ τᾶλλα дуὼ μοῦ τάφησες μαῦρα καὶ μααραμμένα.
 Τέσσερες τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, ἔχετε καλὴ νύχτα,
 καὶ πέτε τῆς κυρούλας σας ἦρθα καὶ ξαναἦρθα.
 Τὴν πίστη μ' ὅλη σῶδωκα, ἓνα καλὸ δὲν εἶδα,
 ἂν μ' ἀγαπᾷς καὶ μὲ πονῆς δός μου καμμιὰν ἐλπίδα.
 Τὴ μάνα σου τὴ μάγισσα ρακὶ θὰ τὴν ποτίσω,
 νὰ πιῇ γιὰ ν' ἀποκοιμηθῇ, νάρθῶ νὰ σὲ φιλήσω.
 Τὴ νύχτα οἱ συλλογισμοὶ μὲ ρίχνουν 'ς τὰ τραγούδια,
 καὶ μόνον μὲ παρηγοροῦν αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια.
 Τήρα τί νοῦρι κι' ὠμορφιά καὶ μάτια 'πὸ κοντύλι,
 ἡ τύχη μου μ' ἐδούλεψε γιὰ νὰ μοῦ γίνουν φίλοι!
 200 Τήρα με πῶς ἐγίνηκα μαῦρος σὰν τὸν ἀράπη·
 δὲν εἴμ' ἀπὸ τὴν Ἀραπιά, μόν' εἴμ' ἀπ' τὴν ἀγάπη.

Τήρα λεβέντικο κορμί, περπατησιά με χάρι,
 ἄχ, ἡ ἀγάπη του ἡ κρυφὴ τὸ νοῦ μου θὰ μοῦ πάρῃ.
 Τήρα τὸ κερατόπουλο δὲ ντρέπεται κοιμάτι,
 ὥς καὶ μπροστὰ 'ς τὴ μάνα μου μοῦ κάνει με τὸ μάτι.
 Τήρα πῶς μ' ἐκατάντησες! νὰ μ' ἔχῃς 'ς τὸ λαιμό σου,
 νὰ μ' ἔχῃς καὶ 'ς τὰ ζῶντά σου καὶ 'ς τὸν ἀπεθαιμό σου.
 Τηρῶντάς σε τὰ μάτια μου ἐπιάσανε πανάδα·
 ποῦ τὴν εὗρῃκε ἡ μάνα σου τὴν τόση σου ὠμορφάδα;
 Τηρῶντας τὸν ἀνήφορο τὰ γνέφηα δὲν κινιοῦνται,
 καὶ τὰ λιθάρια ποῦ πατῶ κι' αὐτήνα με λυπιοῦνται.
 Τῆς θάλασσας τὰ κύματα τρέχω καὶ δὲν τρομάζω,
 κι' ὅταν σὲ συλλογίζωμαι τρέμω κι' ἀναστενάζω.
 Τῆς κορασίδας τὰ μυαλὰ γυρίζουν σὰν τὸν μύλο,
 ἕναν ποῦ διώχνει σήμερα αὔριο τὸν πιάνει φίλο.
 Τῆς χήρας τὸ προσκέφαλο μυρίζει σὰν κυδῶνι,
 αὐτὸ μυρίστηκα κ' ἐγὼ καὶ ψάλλω σὰν τ' ἀηδόνι.
 Τί ἔχουν ὁ κόσμος με τ' ἐμᾶς, πάσχουν νὰ μᾶς χωρίσουν;
 γιατί πολυαγαπιώμαστε; ἄμποτες ν' ἀλυχτήσουν.
 810 Τί με θωρεῖς καὶ κρύβεσαι σὰν φεῖδι μέσ' τὸν βᾶτο;
 ἐγὼ εἶμαι ποῦ σοῦ ἔφερνα τὸν κόρφο σ' ἄνω κάτω.
 Τί νὰ τὴν κάμω τὴ μικρὴ ποῦναι μικρὴ καὶ κλαίγει,
 κι' ἂν τῆς εἰπῶ κάνα κρυφὸ, τῆς μάνας της τὸ λέγει.
 Τί νὰ σοῦ κάμω, μάτια μου, εἰν' ἄλλος ποῦ μ' ὀρίζει,
 καὶ 'ς τὸ παράθυρ' ἂν ἐβγῶ, φαρμάκι με ποτίζει.
 Τί νὰ σοῦ κάμω, μάτια μου, ποῦ δὲν ἔχω τὸν τρόπο,
 ν' ἀνταμωθοῦμε μιᾷ φορᾷ μονάχοι 'ς ἕναν τόπο.
 Τί ἔχεις νὰ κάμῃς, κάμε το, κ' ἐγὼ καταλαμβάνω,
 ἂν ἦμαι πλέον γιὰ νὰ ζῶ, ἂν ἦμαι ν' ἀπεθάνω.
 Τί τόσαις παρακάλεσες, μήνα εἶσαι τζοβαῖρι;
 βασιλοποῦλ' ἂν ἤσουνε θὰ μῶκανες χατίρι.
 Τί τς ἔκαμα τῆς μάνας σου κι' ὄλω με καταριέται,
 ποῦ ἐγὼ εἶμαι ὄρφανὸ παιδί, καὶ πρέπει νὰ μ' εὐκέται.
 Τὸ ἀηδονάκι τὸ γλυκὸ ποῦταν ξενητεμένο,
 ἦρθε 'ς τὸ δέντρο καὶ λαλεῖ σὰν ἦταν μαθημένο.

Τὸ ἄλ καὶ βάχ μ' ἀρρώστησε, τὸ ὦχ θὲ νὰ μὲ φάγη,
 καὶ ὁ ἐδικός σου ὁ καῦμός 'ς τὸν ἄδῃ θὰ μὲ πάγη.
 Τὸ δέντρ' ἐποῦναι 'ς τὸ βουνὸ ὅλ' οἱ καιροὶ τ' ὀρίζουν,
 τὴν ὤμορφη τὴν κοπελιά ὅλοι τὴν τριγυρίζουν.
 820 Τὸ κληῖμα πῶχεις σπίτι σου θ' ἀνθήσῃ καὶ θὰ δέσῃ,
 καὶ τὸ γλυκὸ σου τὸ κορμί 'ς τὰ χέρια μου θὰ πέσῃ.
 Τὸ κρίμα νάχ' ἡ μάνα σου, καὶ τ' ἄδικο οἱ γειτόνοι,
 καὶ τὸν ἀφορεσμ' ὁ παπᾶς, ποῦ δὲ μᾶς στεφανώνει.
 Τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ τρίβετ' ἀπ' τὸν αέρα,
 χαρῆτε, νειαῖς, τὰ νειάτα σας, δὲν τάχετ' ὅλη μέρα.
 Τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ καρπὸ ποτὲ δὲν κάνει,
 ποιὸς ἀγαπάει περήφανη τὰ κόπια τοῦ τὰ χάνει.
 Τὸ λεημονάκι τ' ἄγουρο τρίβετο νὰ μυρίζῃ,
 καὶ τὴ μικρὴ τὴν κοπελιά φίλα τὴν κι' ἄς σὲ βρίζῃ.
 Τὸ μί, τὸ ἄλφα καὶ τὸ ρὸ κ' ἓνα ψηφὶ ἀκόμα,
 μ' ἐκάμανε κι' ἀρρώστησα καὶ κοίτομαι 'ς τὸ στρῶμα.
 Τὸν ἄνθρωπο τὸν σεβνταλῆ χάτσε κουδέντιασέ τον,
 καὶ πές του λόγια τοῦ σεβντᾶ καὶ παρηγόρησέ τον.
 Τὸν ἔρωτα βάνω κριτὴ, τὸν πόθο δραγομάνο,
 καὶ τὴν καρδιά μ' ἐπίτροπο, κι' ὅ,τι μοῦ εἰποῦν θὰ κάνω.
 Τὸν ἔρωτα τὸν ἄπιστο θὲ ν' ἀναθεματίσω,
 ποῦ δὲν μ' ἀφίνει νὰ χαρῶ, τὸν πόνο μου νὰ σβύσω.
 Τὸν ἔρχο μου θὰ κάμω 'γὼ εἰς τὴν ἀγία Σωτήρα,
 ἢ νὰ σὲ πάρω ἀνύπαντρη, ἢ νὰ σὲ πάρω χήρα.
 830 Τὸν πόν' ὁπῶχω 'ς τὴν καρδιά, ἂν εἶχα 'ς τὸ κορμί μου,
 ὁ κόσμος θὰ θιαμαίνονταν 'ς τὴν τόσ' ὑπομονή μου.
 Τὸν τάφο 'γὼ δὲν σκιάζομαι, τὴν πλάκα δὲν φοβοῦμαι,
 τὸ πῶς θὰ σὲ ξεχωριστῶ τρέμ' ὅταν συλλογοῦμαι.
 Τόσ' ἦταν ἡ ἀγάπη μας, τόσ' ἦταν ἡ φιλία μας,
 γιὰ ἓνα λόγο ποῦ εἶπαμαν νὰ γέν' ἡ χωρισιά μας;
 Τόσῳ σ' ἀγάπησα πολὺ, σὰν τὸ παππὶ τ' αὐλάκι,
 τοῦ ξένου δίνω τὸ φιλί, τ' ἀντρός μου τὸ φαρμάκι.
 Τόσῳ σοῦ πρέπ' ἡ εὐλογία, σὰν τὸ μαργαριτάρι,
 σὰν ἡ μαΐσια ἡ ὁροσιά, ποῦ πέφτει 'ς τὸ χορτάρι.

Τὸ τσαντσαμίν' ὅταν ἀνθῇ τοὺς κλώνους του φουμίζει,
 καὶ τὸ κορίτσ' ὅταν ντυθῇ τοὺς νειούς τοὺς δαυμονίζει.
 Τὸ σημερνὸ τάντάμωμα, τὸ πιάσιμ' ἀπ' τὸ χέρι,
 καὶ αὐτὸ τὸ λιανοζύγωμα σ' ἀγάπη θά μᾶς φέρη.
 Τοῦ παντρεμένου δὸς φιλί, τ' ἀνύπαντρου μιὰ πέτρα,
 νὰ σκίσῃ τὸ κεφάλι του, νὰ πάῃ νὰ βοῇ γυναικα.
 Τοῦτον τὸ χρόνο χαίρομαι, τὸν ἄλλον ποιὸς τὸν ξέρει,
 ἢ θ' ἀποθάνω, ἢ θά ζῶ, ἢ θάμῃ σ' ἄλλα μέρη.
 Τὸ χέρι σου τὸ παχουλὸ ἂν τοῦχα μαξιλάρι,
 δὲν θά φοβούμουνε ποτὲ ὁ χάρος νὰ με πάρῃ.
 80 Τραγούδα, καναρίνι μου, ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου,
 νὰ πεταχτῶ σὰν πέρδικα καὶ νάρθω 'ς τὴ φωλιά σου.
 Τραγούδησε, λεβέντη μου, τραγούδα ν' ἀγαλιάσω,
 νὰ πεταχτῶ σὰν τὸ πουλὶ νάρθω 'ς τὴν ἀγκαλιά σου.
 Τραγούδησε γιὰ νὰ χαρῶ, παῖξε γιὰ νὰ γελάσω,
 δεῖξέ μου τ' ἄσπρα σου βυζιά, νὰ ἰδῇς πῶς θ' ἀγαλιάσω.
 Τραγούδησα καὶ 'ς τὰ βουνὰ ἀντήχησ' ἡ λαλιά μου,
 καὶ ἔτρεξεν ἡ ἀγάπη μου καὶ ἦρθε 'ς τὴν ἀγκαλιά μου.
 Τρεῖς πῆχες φεῖδι θά γενῶ τὴ μέση νὰ σοῦ ζώσω,
 νὰ τυλιχθῶ καὶ νὰ σφιχθῶ, γιὰ νὰ σὲ θανατώσω.
 Τρία καλὰ 'ς τὸν ἄνθρωπο, ἡ ὡμορφιά, ἡ γνώση,
 καὶ ἐκεῖν' ὁπῶχει 'ς τὴν καρδιά νὰ μὴ τὸ φανερώσῃ.
 Τριαντάφυλλο εἶσαι τὴν αὐγὴ, ρόδο τὸ μεσημέρι,
 χαρὰ 'ς τὸν νειὸν ὅπ' ἀγαπᾷς καὶ θά τὸν κάμῃς ταῖρι.
 Τριανταφυλλένιο πρόσωπο, ποῦ στέκεις ἀντικρὺ μου,
 ἢ δὸς μου ἐκεῖνο ποῦ ποθῶ, ἢ πάρε τὴ ζωὴ μου.
 Τρώγω, μὲ τρώγ' ἡ ἔγνωια σου, μασῶ, δὲν καταπίνω,
 πίνω κρασί νὰ γλυκαθῶ, φαρμάκ' εἶναι καὶ ἐκεῖνο.
 Τρώγω φαγὶ μὲ στεναγμούς, πίνω νερὸ μὲ δάκρυ,
 ἄλλοι γελαῖν καὶ τραγουδοῦν καὶ ἐγὼ σκυφτός 'ς τὴν ἀκρη.
 80 Τσαντσαμινιαν ἐφύτεψα μέσα 'ς τὰ σωθικά μου,
 καὶ τὴν ποτίζω καθ' αὐγὴ μὲ αἷμ' ἀπ' τὴν καρδιά μου.
 Τῶνα μου χέρι 'ς τὴ φωτιά καὶ τ' ἄλλο 'ς τὸ μαχαῖρι,
 ἢ θά καγῶ, ἢ θά σφαγῶ, ἢ θά σὲ κάμω ἀηταῖρι.

Τῶνα μου χέρι 'ς τὴ φωτιά καὶ τ' ἄλλο 'ς τὸ μαχαῖρι,
 δὲν καίομαι, δὲ σφάζομαι, οὔτε τραβάω χέρι.
 Ὑπομονὴν οἱ φίλοι μου μοῦ λένε λυπημένα,
 κ' ἐγὼ τοὺς ἀποκρίνομαι, ποῖος ἄλλος σὰν κ' ἐμένα;
 Φεγγάρι μου, γιατί κ' ἐγὼ δὲν γλέπω σὰν κ' ἐσένα
 ἐλεύτερα τ' ἄσπρα κορμιά, ὀρθὰ καὶ πλαγιασμένα;
 Φεγγάρι μου λαμπρό, λαμπρό, σὰν τὸ Κωσταντινάτο,
 τὰ κάλλη σου δὲν βρίσκονται 'ς τὸν οὐρανὸ ἀποκάτω.
 Φευγᾶτε, δέντρα καὶ κλαδιά, φυγαῖτ' ἀπὸ μπροστά μου,
 τί θὰ κατ' ἀπ' τὴ φωτιά πῶχουν τὰ σωθηκά μου.
 Φεῦγ' ἀπ' τ' ἐμένα, φόνισσα, τί μ' ἔκαμες κομμάτια,
 ἔχεις τῆς χήνας τὸ λαιμό, τοῦ παγωνιοῦ τὰ μάτια.
 Φωτιά τρώει τὸ σίδερο καὶ σάρακας τὸ ξύλο,
 καὶ σὺ μοῦ τρῶς τὰ νειάτα μου σὰν ἄρρωστος τὸ μῆλο.
 Χαμήλωσε τὸ μέτωπο, μὴ μένης ἀντικρύ μου,
 γιατί βαροῦν ἡ φλέβες μου καὶ τρέμει τὸ κορμί μου.
 880 Χαρά 'ς τὴν κόκκινη μηλητά, χαρά 'ς τὸ παλληκάρι,
 ὅπου τὸ μῆλο τὸ χρυσὸ θ' ἀπλώση γιὰ νὰ πάρῃ.
 Χαρῆτε νειοί, χαρῆτε νειαίς, χαρῆτε παλληκάρια,
 γιατί τοῦ Χάρου ἐβάλανε σίδερα 'ς τὰ ποδάρια.
 Χαρῆτε τούτην τὴ ζωή, γιατί ὁ καιρὸς διαβάινει,
 κί ὅποιος νὰ μπῇ 'ς τὴ μαύρη γῆς, αὐτὸς δὲ ματαβγαίνει.
 Χελιδονάκι θὰ γενῶ νὰ μπαίνω 'ς τὸν ὄντα σου,
 νὰ σοῦ λαλῶ, νὰ σοῦ φιλῶ τὰ δυὸ τὰ μάγουλά σου.
 Χίλιοι μοῦ λέν, τ' εἶσαι ζουρλός, γιατί τόσῳ χολιάζεις;
 ἐσὺ τῆς γῆς κορμὶ χρωστᾶς, τὸ δίνεις κί ἀγαλλιάζεις.
 Χίλια καλῶς ἐπρόβαλες, χίλια καὶ δυὸ χιλιάδες,
 σὰν τοῦ Μαγιοῦ τὰ λούλουδα καὶ σὰν ταις πρασινάδες.
 Χωρὶς λαμπίκο καὶ φωτιά ροδόσταμμα δὲν βγαίνει;
 χωρὶς ὁ νειὸς ν' ἀγωνιστῇ τὴ νειά δὲν ἀποχταίνει.
 Ψηλὰ εἶν' τὰ παραθύρια σου σὰν καραβιοῦ κατάρτι,
 ρίξε μου ταις πλεξούδαις σου νὰ κάμω σκαλοπάτι.
 Ψηλὰ πετᾶς σὰν πέρδικα, σὰν χελιδόνι τρέχεις,
 ὡσὰν τ' ἀηδόνι κελαδεῖς καὶ μάγεια σ' ὅλους βρέχεις.

Ψηλά σ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ ὅπ' ἀναψε καὶ καίγει ,
 κάποιος ἀρίφης κάθεται καὶ τὸν καὺμό του κλαίγει.
 870 Ψυχὴ μου , μάγια μῶκαμες καὶ μαγεμένον μ' ἔχεις ,
 καὶ τρέχ' ἀπ' τὸ κατόπι σου ἐδῶ κ' ἐκεῖ ποῦ τρέχεις .
 Ψυχὴ μου , μάγια μῶκαμες κί' ὅταν σέ βάν' ὁ νοῦς μου ,
 θαμπόνονται τὰ μάτια μου , δὲν γλέπω τοὺς δικούς μου .
 Ὡ θέ' μου , πόσο εἶν' ἀσχημὴ ἡ ἀγάπ' ὅταν παληόνῃ !
 σὰν ὁ μπαχτσές τὸν Ἀντριά , ποῦ τὸν σκεπάζ' τὸ χιόνι .
 Ὡρα καλὴ , πουλάκι μου , καὶ νὰ καλοστρατίσης ,
 ἔς τὸ δρόμο νὰ μὲ θυμηθῇς καὶ πίσω νὰ γυρίσης .
 Ὡς λάμπει τ' ἄδολο κρασί ἔς τὴν κρουσταλλένια κούπα ,
 ἔτσι καὶ τὸ κορμάκι σου ἔς τὰ βελουδένια ρούχα .
 Ὡς καὶ τ' ἀηδόνι ποῦν' πουλὶ κοιμᾶται μὲ τ' ἀηταῖρι ,
 κ' ἐγὼ κοιμοῦμαι μοναχὸς σὰν ὁ λαγὼς ἔς τὴ φτέρη .
 Ὡς καὶ τ' ἀηδόνι ποῦν' πουλὶ τρέχει γιὰ ναῦρη ἀηταῖρι ,
 δὲν ἀγαπάει τὴ μοναξιά , ποῖο εἶν' τὸ καλὸ τὸ ξέρει .
 Ὡς καὶ τὰ παραθύρια σου ἀμάχη μοῦ κρατοῦνε ,
 κί' ὅταν μὲ ἰδοῦν ὅτι περνῶ , χωρὶς ἀγέρα κλειοῦνε .
 Ὡς καὶ ψηλά ἔς τὸν οὐρανὸ τὰ γνέφια ποῦ κρεμιοῦνται ,
 μὲ γλέπουν καὶ μὲ συμπονοῦν καὶ σὲ βροχὴ ἀναλύοῦνται .
 Ὡς πότε ἡ μαύρη θάλασσα νὰ τρώγῃ τὸ κορμί μου ,
 καὶ ἄλλοι νὰ τὴν χαίρωνται τὴν ἀγαπητικὴ μου !
 880 Ὡς πότε τὰ ματάκια μου νὰ τρέχουν σὰν τὸ ρυάκι ,
 δάκρυα νὰ χύνουνε πικρά , πικρά σὰν τὸ φαρμάκι ;
 Ὡς τρέμ' ἡ βέργα ἔς τὸ νερό , τ' ἀρνὶ ἔς τὸ μακελλάρη ,
 ἔτσι καὶ ἡ καρδιὰ τῆς νειᾶς μπροστὰ ἔς τὸ παλληκάρι .
 Ὡς τρέμει τοῦ λαγοῦ ἡ καρδιὰ ὅταν τὸν κυνηγοῦνε ,
 ἔτσι καὶ ἡ καρδοῦλά μου ὅταν σὲ μελετοῦνε .
 Ὡς τρέμουν τ' ἄστρα τ' οὐρανοῦ ὅσω νὰ ξημερώσῃ ,
 ἔτσι καὶ ἡ καρδοῦλά μου ὅσω νὰ σ' ἀνταμώσῃ .
 Ὡς καὶ ταῖς νύχτες ποῦ ξυπνῶ μ' ἐσέν' ἔχω νὰ κάνω ,
 καὶ τὸν Θεὸ παρακαλῶ μαζί σου νὰ πεθάνω .

Τετράμετρον τροχαϊκόν καταληκτικόν.

Ἄν ἐμένα δὲν πιστεύης, τὰ λουλούδια μαρτυροῦν,
βάλτα σὲ μεγάλον ὄρκο τὴν ἀλήθεια νὰ σοῦ εἰποῦν.

Ἄνοιξε, καρδιά, τὰ φύλλα, νάβγῃ ὅξω ἡ ψυχὴ,
δὲν μπορῶ νὰ ὑπομείνω τέτοιαν ἄθλια ζωὴ.

Ἄνομη, δὲ συλλογιέσαι τὸ κακὸ ποῦ γίνεται,
ποῦ τὸ αἷμα τῆς καρδιάς μου γιὰ τ' ἐσένα χύνεται;

Ἄν πεθάνω 'ς τὸ καράβι, ρίξτε μέ τε 'ς τὸ γιαλό,
νὰ μὲ φᾶν τὰ μαῦρα ψάρια γιὰ τς ἀγάπης τὸν καυμό.

Ἄπεφάσισα τὰ μαῦρα νὰ φορῶ παντοτεινά,
καὶ νὰ κλαίγω μέρα νύχτα τὴν πολλή σου ἀπονιά.

890 Ἄπεφάσισες, κυρά μου, ἀπεφάσισα κ' ἐγώ,
γιὰ νὰ γένω κληρονόμος 'ς τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

Ἄπεφάσισα νὰ κλαίγω, νὰ θρηνῶ παντοτεινά,
καὶ νὰ νυχτοξημερόνω μὲ τ' ἀρκούδια 'ς τὰ βουνά.

Ἀπὸ τὰ γλυκά σου μάτια τρέχει ἀθάνατο νερό,
κί' ὅποιος πιῇ τὸν θεραπεύει, Χάρο δὲν φοδᾶται πλειό.

Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια 'ς τὴν ἀγάπη τράνεψα,
δὲ μ' ἐρώτησες νὰ μάθῃς πόσα πάθη τράβηξα.

Ἀπὸ τὰ μπεντένια πέφτω, πέφτω γιὰ νὰ σκοτωθῶ,
κ' ἡ ἀγάπη μου φωνάζει, πιάστε τον γιὰ τὸν Θεό.

Ἄς πηγαίνω· τί προσμένω; πάει ἡ ὥρα 'ς ταῖς ἐννῆά,
κ' ἐγὼ διάφορο δὲν ἔχω ἀπ' αὐτὴν τὴ γειτονιά.

Ἄσπρη μου τριανταφυλλοῦλα, κιτριὰ μου φουντωτή,
ἢ πολλαῖς σου ὠμορφάδες δὲν παινιῶνται 'ς τὸ χαρτί.

Ἄσπρο εἶναι τὸ πρόσωπό σου σὰν Ἰγγλέζικο χαρτί,
ποῦ τὸ γράφει ὁ Κυβερνήτης καὶ τὸ στέλλει 'ς τὴ Βασιλή.

Ἀχ! ὁ μαῦρος τί νὰ γένω μὲ τὴν κόρη ὅπ' ἀγαπῶ,
ὅταν τὴν ἰδῶ τὰ χάνω καὶ δὲν ξέρω τί νὰ εἰπῶ.

Ἀχ, ψυχὴ, ζωὴ καὶ φῶς μου καὶ χρυσά μου ὄνομα,
νὰ σὲ ζωγραφίσω θέλω καὶ νὰ σ' ἔχω 'κάνισμα.

900 Βλέπε, κύτταζε τριγύρω καὶ θὰ ἰδῇς πολλαῖς γρηαῖς,
κί' αὐταῖς ἦταν σὰν κ' ἐσένα μιὰν ἡμέρα κοπελίας.

Γαλανὰ εἶν' τὰ δύο σου μάτια, ἔχεις μαῦρα τσύνορα,
 κ' ἐξουρλάθηκα τὸ μαῦρο ποῦ δὲν τὰ εἶδα σήμερα.

Δὲ μὲ βλέπεις ποῦ πεθαίνω, ἕως πότε καρτερεῖς;
 σὰν μὲ χώσουνε ἔς τὸ μνήμα τότες θὰ μὲ λυπηθῇς;

Δὲν λαλεῖς, καὖμέν' ἀηδόνι, τὴν αὐγὴ γλυκὰ γλυκὰ,
 νὰ ξυπνήσης τὸν ἀφέντη νὰ φιλήσῃ τὴν κυρά.

Δὲ μὲ λέτε, τί νὰ κάμω μὲ τὴν κόρ' ὅπ' ἀγαπῶ,
 νὰ σφαγῶ, νὰ πιῶ φαρμάκι, νὰ πιγῶ, νὰ γκρεμμιστῶ;

Δὲ μοῦ λέτε, τί νὰ γένω, τί νὰ κάμω τ' ὄρφανό,
 ποῦ ἀγαπῶ, δὲν μ' ἀγαποῦνε, ποῦ νὰ βρῶ τὸ γιατρικό;

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω ποιὸς ἦταν ἡ ἀφορμὴ,
 ποιὸς μᾶς ἔβαλε σὲ λόγια, χαϊδεμένο μου κορμί.

Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω τ' εἶν' τὸ τ α μ π ι έ τ ι σου,
 δίχως ἀφορμὴ κ' αἰτία νὰ χαλάῃ τὸ κέφι σου.

Ἔβαλες τὰ δυνατά σου νὰ διαβῇς ὄλαις ταῖς νειαῖς,
 ἔβαψες καὶ τὰ μαλλιά σου μὲ πολιτικαῖς μπογιαῖς.

Εἶπά σου, μὴ μὲ πειράζης, ἄφσε με ἔς τὸ χάλι μου,
 τί μοῦ σήκωσες τὴ γνώση ἀπὸ τὸ κεφάλι μου.

110 Εἶσαι ἥλιος τῆς ἡμέρας καὶ φεγγάρι τῆς νυχτός,
 τῆς καρδιάς μου παρηγόρια καὶ τῶν ὀμματιῶ μου φῶς.

Ἐκατὸ φοραῖς τὸ εἶπα, νὰ μὴν εἶχα γεννηθῇ,
 ἔς τὴ δική σου τὴν ἀγάπη νὰ μὴν εἶχα μπερδευθῇ.

Ἔλεγα κ' ἐγ' ὁ καὖμένος τ' ἡ ἀγάπ' εἶναι γλυκειά,
 καὶ τὴν εὗρηκα φαρμάκι καὶ μαχαῖρι ἔς τὴν καρδιά.

Ἐνθυμᾶσαι ἀπὸ πότε ἀρχισα νὰ σ' ἀγαπῶ,
 ἦ τὸ ξέχασες καὶ θέλεις πάλι νὰ σ' τὸ ματαιεπῶ;

Ἐρωτας καὶ ἡ νεράιδες ἐσυμφώνησαν, κυρά,
 νὰ σὲ κάμουν τόσ' ὠραία, ν' ἀπερνᾷς τὴν κάθε μιὰ.

Ἐρωτας κι' ὄλαις ἡ χάρες σῶδωκαν τὴν ὀμορφιά,
 σῶδωκαν καὶ τὸ μαγνήτη νὰ τραβᾷς κάθε καρδιά.

Ἐχεις φρύδια σὰν γαῖτάνι, μάτια δυὸ ἐρωτικά,
 ποῦ σπιθοβολοῦν καὶ ρίχνουν σαγιεταῖς ἔς τὰ σωθηκά.

Ἐχεις στόμα δαχτυλίδι καὶ φωνὴ τοῦ ἀηδονιοῦ,
 μῶκρινες ἔπὸ τὸ καφάσι καὶ μοῦ σήκωσες τὸ νοῦ.

Ἐχéis σύντροφο τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρ' ἡταῖρί σου,
ἡ ζωὴ κι' ὁ θάνατός μου κρέμονται 'ς τὸ χέρι σου.

Ἐχ' ὀχτροὺς σὰν τὰ μαλλιά μου ποῦ μοῦ θέλουν τὸ κακό,
καὶ μοῦ χύνουν τὸ φαρμάκι μὲ τὸ μπρίκι νὰ τὸ πιῶ.

920 Ζάχαρ' εἶν' τὸ φίλημά σου κ' ἡ κουθέντα σου γλυκειά,
κρίμα πῶχους τέτοιον ἄντρα νύχτα μέρα συντροφιά.

Ζήσ' ἐσὺ κ' ἐγὼ ἄς πεθάνω, τί τὴν θέλω τὴ ζωὴ,
κάλλιο νὰ ἦμαι πεθαμένη πὰρ' ὅπου εἶμαι ζωντανή.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι καρφίτσα 'π' ἀγκυλώνει τὴν καρδιά,
ἄχ! μ' ἀγκύλωσε κ' ἐμένα καὶ δὲν βρίσκω γιατρεία.

Ἡ ἀγάπη σὰν ριζώση δὲν μπορεῖ γιὰ νὰ κρυφθῇ,
μὲ τὰ λόγια, μὲ τὰ μάτια, πρέπει νὰ φανερωθῇ.

Ἡ ἀγάπη, ἀνάθεμά την, εἶναι 'ς τὴν ἀρχὴ γλυκειά,
εἰς τὴ μέση πιπερίζει καὶ 'ς τὸν πάτο εἶναι πικριά.

Ἡ ἀγάπη σου, κυρά μου, ἔσταξε σὰν τὸ κερί,
καὶ 'ς τὰ στήθη μου ἐμπῆκε μιὰ σταξιά φαρμακερή.

Ἦθελα νὰ σ' ἐρωτήσω, Τοῦρκα ν εἶσαι, γιὰ Ρωμῆά,
γιὰ Ἰγγλέζα, γιὰ Φραντζέζα, πῶχους τόσην ὠμορφιά.

Ἡ καρδιά μου δὲν τραδιέται 'ς τὴν πολλὴ τὴ λεβεντιά,
μόνε σ' ἄνθρωπο ποῦ νάχη γνώση καὶ καλὴ καρδιά.

Ἡ καρδιά μου κι' ἂν σφαλίσῃ, δὲν ἀνοίγει μὲ κλειδιά,
μόν' ἀνοίγει μὲ παιγνίδια, μὲ λαγοῦτα, μὲ βιολιά.

Ἡ καρδιά μου ἔχει λαῦρα, σὰν σὲ ἰδῇ δροσίζεται,
φεύγεις, κι' ἀπὸ τὸ κορμί μου ἡ ψυχὴ χωρίζεται.

980 Ἦλιε μ', ὅταν βασιλεύῃς, δὲν μ' ἀφίνεις τό «'χε γειά»,
μὲ τ' ἐμέν' ἂν ἔχῃς κάκια, τ' ἔχεις μὲ τὴ γειτονιά;

Θέλω νὰ σ' ἀλησμονήσω κ' ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ,
σ' εἶς' ἡ πρώτη μου· ἡ ἀγάπη, σ' εἶσαι κ' ἡ παντοτεινή.

Κάλλια τῶχω ν' ἀπεθάνω καὶ νὰ κείτωμαι νεκρός,
παρὰ νᾶμ' ἐδῶ 'ς τὸν κόσμον ἔρημος καὶ μοναχός.

Κάμε με, κυρά μου, δέντρο ἴσια μὲ τὸ μπόγι σου,
φύτεψέ με 'ς τὴν αὐλὴ σου καὶ 'ς τὸ περιδόλι σου,

Κάμε μου τὴν ἑρεξί μου, δός μου πρᾶμμα ποῦ ζητῶ,
τὸ χεράκι μου ν' ἀπλώσω 'ς τὰ βυζάκια σου τὰ δύο.

Κάμ' τα τὰ μαλλιά σου, κάμ' τα, κάμ' τα σκάλα ν' ανεβῶ,
νὰ φιλήσω τὴν ἑλῆά σου καὶ τὸν ἄσπρο σου λαϊμό.

Κάνω χάξι νὰ σὲ γλέπω 'ς τὸ γκεργκέφι ποῦ κεντᾶς,
ν' ἀκουμποῦν τὰ δυὸ βυζιά σου, νὰ τὰ γλέπῃς νὰ γελαῖς.

Κλαίγω, βαρυαναστενάζω καὶ τὸ στῆθός μου χτυπῶ,
τὴ στιγμή ἀναθεματίζω πῶτυχε γιὰ νὰ σὲ ἰδῶ.

Κόκκινο εἶν' τὸ μάγουλό σου σὰν φελὶ χειμωνικό,
κ' ἡ ἑλῆά σου σὰν ὁ σπόρος ἄχ! θὰ κάμῃς φονικό.

Λεημονιά μου φουντωμένη, πῶχεις φύλλα δροσερά,
δρόσισε καὶ τὴν καρδιά μου ποῦ τὴν ἔκαψε φωτιά.

940 Λέν ὁ κόσμος ποῦ ἡ ἀγάπη ἔχει βάσανα πολλά,
μ' αὐτ' εἶναι γλυκεῖα σὰν μέλι, δὲ στοχάζονται καλὰ.

Μ' ἀστραπαῖς καὶ μὲ σκοτάδι, μὲ βρονταῖς καὶ μὲ βροχή,
τριγυρνῶ 'ς τὸ μαχαλᾶ σου γιὰ νὰ σ' εὕρω μοναχή.

Μάτια μου μαργιολεμένα, σπλαχνιστῆτε, φτάνει πλειά,
νά, 'ς τὸ μνήμα μ' ἔχει φέρει ἡ πολλή σας μαργιολιά.

Μάτια μαῦρα σὰν μελάνη, φρύδια δυὸ δοξαρωτά,
μ' ἐπλανέψανε τὸ μαῦρο καὶ τρελλαίνομαι γι' αὐτά.

Μάτια μυγδαλοσχισμένα, μελανὰ σὰν τὴν ἑλῆά,
πρόσωπο τριανταφυλλένιο, μὲ κρατοῦνε 'ς τὴ σκλαδιά.

Μαῦρα μάτια ἔχεις, φῶς μου, μαῦρα εἶν' σὰν τὴν ἑλῆά,
κι' ὅποιος τὰ γλυκοφιλήσῃ Χάρον δὲν φοβᾶται πλειά.

Μαῦρο φεῖδι μὲ δαγκάνει κ' ἐγὼ τὸ καμόνομαι,
κάνω πῶς δὲν τ' ἀπεικάζω κι' ὅλω φαρμακόνομαι.

Μαῦρα εἶναι τὰ δυὸ σου μάτια, μαῦρα τὰ φρυδάκια σου,
καὶ τριανταφυλλένια, φῶς μου, εἶν' τὰ μαγουλάκια σου.

Μαῦρα θέλω νὰ φορέσω καὶ Δερβίσης θὰ γενῶ,
καὶ 'ς τὴν ἐρημιὰ θὰ πάνω γιὰ τς ἀγάπης τὸν καῦμό.

Μ' ἔκαμες νὰ σ' ἀγαπήσω κι' ἀπὸ τὸν συλλογισμό,
ὅλη νύχτα δὲν κοιμῶμαι, νὰ τὸ βρῆς ἀπ' τὸν Θεό.

950 Μὲ κατάντησε ἡ ἀγάπη νὰ γυρίζω μὲ φωναῖς,
κ' ἡσυχία νὰ μὴ βρίσκω, μέραις, νύχτες καὶ βραδυαῖς.

Μέρα νύχτα κλαίγω, σκούζω, σὰν τ' ἀηδὼν κελαιδῶ,
κι' ἀπὸ τὴν τριανταφυλλιά σου τρέχω γιὰ νὰ μυρισθῶ.

Μέρα νύχτα δὲν κοιμοῦμαι , τὸν θεὸ παρακαλῶ ,
γιὰ νὰ μὲ καταξιώσῃ ἔς τὸ δικό σου τὸ πλευρό.

Μὴ θαρρῆς πῶς εἶν' καιγνίδι ἡ ἀγάπη ὅταν πιαστῇ
φῶς μου , ἂν δὲ σ' ἀπολάβω , θάνατος μὲ καρτερεῖ.

Μὴν τὰ βάρους τὰ μαλλιά σου μὲ πολιτικὴ μοιγιά,
αὐτὰ λάμπουν σὰν τὰ τέλια πῶρχοντ' ἀπ' τῇ Βενετιά.

Μοῖρά μου , κακὴ μου μοῖρα , δὲν μ' ἐμοίρανες καλὰ ,
δὲ μ' ἐμοίρανες κ' ἐμένα σὰν τοῦ κόσμου τὰ παιδιὰ !

Ν' ἀναθεματίσω θέλω κάθε νεῖδν νὰ μὴν πονῇ ,
γυναικὸς νὰ μὴ πιστέψῃ σ' ὅ,τ' ἀκούσῃ , σ' ὅ,τ' ἰδῇ.

Νὰ σ' ἀλησμονήσω θέλω κ' ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ ,
καὶ τὸ νοῦ μου τότε βιάζει γιὰ νὰ μὴ σ' ἀλησμονῇ.

Ἐόριστος θέλω νὰ γένω ἀπ' αὐτὴ τῇ γειτονιά ,
κί ἄς μοῦ στήσουν τὰ λελέκια ἔς τὸ κεφάλι μου φωλιά.

Ὁ λαϊμός σου ἔχει σημάδια , βούλαις ἀπὸ τὰ φλωριά ,
καὶ γιὰ δαῦτο σῶχω δώσει τῆς καρδιάς μου τὰ κλειδιά.

Ὅλη νύχτα δὲν κοιμοῦμαι , τὴν ἡμέρα περπατῶ ,
τὴν ἀγάπη μου γυρεύω καὶ δὲν στέκει νὰ τὴν ἴδῶ.

Ὅποιος θέλῃ ν' ἀγαπήσῃ πρέπει νάχ' ὑπομονή ,
μαχαιριαὶς νὰ τοῦ βαροῦνε καὶ νὰ λήῃ «δὲ μὲ πανεῖ».

Ὅταν λείπη τὸ πουλί μου εἶναι ὅλα σκοτεινά ,
κί ὅταν μοῦ μηνάῃ νάρθῃ πρασινίζουν τὰ βουνά.

Ὅταν λείπη τὸ πουλί μου δὲν εἰξεύρω διατὶ ,
κόβονται τὰ ἥπατά μου , τὸ κορμί μ' ἀδυνατεῖ.

Ὅταν ἰκούγω τ' ὄνομά σου δὲν εἰξεύρω διατὶ
τρέμουνε τὰ γόνατά μου , τρέμει ὅλο μ' τὸ κορμί.

Παντρεμένη δίχως ἄντρα , ποῦ τὸ βρῆκες τὸ παιδί ,
καὶ διαβαίνεις καὶ τὸ δείχνεις δίχως νάχῃς ἐντροπή ;

Πάπλωμά μου κεντημένο καὶ σεντόνι μου χρυσό ,
ἔς τὸ κρεβδάτι ποῦ σᾶς στρώνουν , πότε ν' ἀπλωθῶ κ' ἐγώ.

Περδικοῦλα πλουμισμένη , ποῦ ἔς τὰ δάση περπατεῖς ,
βρόχια καὶ βεργιά θὰ στήσω νὰ σὲ κάμω νὰ πιαστῇς.

Περδικοῦλα πλουμισμένη , εἰς τὰ βρόχια μ' ἂν πιαστῇς ,
μὲ χρυσαλοφαῖς θὰ βάψω τὸ κλουβὶ ποῦ θὲ νὰ μ' ἱπῇς.

Περπατᾷς καμαρωμένα, σειόνται τὰ βυζάκια σου,
ζάχαρι καὶ μέλι χύνεις ἀπὸ τ' ἀχειλάκια σου.

970 Περπατῶ καὶ σὲ γυρεύω σὰν ἡ μάνα τὸ παιδί,
ποῦ τὸ βάνει 'ς τὰς ἀγκάλαις καὶ τοῦ δίνει τὸ βυζί.

Πές μου, φῶς μου, 'ς τὴ ζωὴ σου, μ' ἀγαπᾷς ἢ μὲ γελᾷς,
ἢ μὲ θέλεις γιὰ παιγνίδι, τὸν καιρὸ σου νὰ περνᾷς;

Πές μου, τί θὰ καταλάβῃς, ἂν μὲ ἰδῇς 'ς τὴ γῆς νεκρόν;
κλάψε με καὶ πεθαμένον, κλάψε με καὶ ζωντανόν.

Πρέπει σου νὰ σ' ὀνομάσω ἀδερφή τῆς ἀπονιάς,
γιατὶ 'δείχτηκες σ' ἐμένα ὁ σκληρότερος φονηᾶς.

Σὰν κολώννα μαρμαρένια στέκεσαι 'ς τὴν ἐκκλησιά,
καὶ μαραίνεις παλληκάρια καὶ γερόντους καὶ παιδιά.

Σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης ποῦναι 'ς τὴν ἀγία Σοφιά,
ἔτσι τάχεις μπερδεμένα, μάτια, φρύδια καὶ μαλλιά.

Σ' εἶδα κ' ἔχασα τὸ νοῦ μου, εἶχα λόγια νὰ σοῦ εἰπῶ,
κοντοστάσου λιγουλάκι, ὅσω νὰ τὰ θυμηθῶ.

Σ' εἶσαι μιὰ κυρὰ τῆς Πόλης καὶ κοκκὸνα τῆς Φραγκιάς,
σὺ τὸ ξέρεις, σ' ἀγαπάω, τί τὸ λές τῆς γειτονιάς;

Στέκομαι καὶ συλλογιόμηναι τί νὰ εἰπῶ ὅταν μὲ ρωτᾶν,
σκιάζομαι νὰ σὲ παινέσω γιὰ τ' ὁ κόσμος τ' ἀγροικᾶν.

Σήμερα μιὰ παντρεμένη μῶδωκε βασιλικό,
μοῦ εἶπε μυστικὸ νὰ τῶχω, καμμιανοῦ νὰ μὴ τὸ εἰπῶ.

980 'Σ τοῦ βορειᾶ τὰ παραθύρια στρῶσέ μου νὰ κοιμηθῶ,
βάλε μου προσκεφαλάκι τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

'Σ τοῦ Πασᾶ τὴ κρύα βρύση πῆγα γιὰ νὰ πιῶ νερό,
γιὰ νὰ σδύσουνε ἢ φλόγες ποῦ μὲ καῖν τόσον καιρό.

'Σ τῶμορφο τὸ μέτωπό σου κάθεται χρυσὸς ἀητός,
καὶ θεωρεῖ τὴν ὡμορφιά σου καὶ θαυμάίνεται κι' αὐτός.

Τ' ἀηδονάκια κελαηδοῦσαν μέσα 'ς τὰς τριανταφυλλιάς,
κελαηδοῦσαν κ' ἐλέγαν τὰς πολλαῖς σου ὡμορφιάς.

Τῆς ἀγάπης μου ἡ ἀγάπη εἶναι τόσο δυνατὴ,
σὰν νερὸ σ' ἓνα καλάθι, σὰν τὸ σάλιο 'ς τὸ χαρτί.

Τί κακὸ 'χαμα ὁ καὶμένος καὶ μὲ κρᾶζουνε φονηά!
μῆνα σκότωσα καγέναν, μῆνα χῶρισα καμμιά;

Τί σοῦ κάνω καὶ με ἔρξεις, ποῦ κακὴ μοῖρα νὰ ἰδῆς,
ποῦ ἄλλον ἄντρα ν' ἀγαπήσῃς καὶ νὰ μὴ στεφανωθῆς!

Τί σοῦ κάνω κι' ἂν διαβρίνω ἀπὸ τὸ σοκάκι σου;
κἀνα διάφορο ὅεν ἔχω ἀπὸ τὸ καρμᾶκι σου.

Τί νὰ κάνω, πῶς νὰ γένω, με τὸν νεῖόν ἐπ' ἀγαπῶ,
ποῦ τοῦ κρένω, ὅεν μοῦ κρένει· ἄς τὸ βρῇ ἀπ' τὸν Θεό.

Τὸ διαμάντι σου, κυρά μου, Φράγκοι τὸ δουλέψανε,
καὶ τὴν τὴν ὠμορριά σου ὅλοι τὴ ζηλέψανε.

Τοῦ κολύμπου θε νὰ πῆσω γιὰ νάρκω μέσ' τὸ νησί,
νὰ σ' εὐρῶ, νὰ σοῦ φωνάξω, ποῦ εἶς, ἀγάπη μου χρυσή.

Τρεῖς φοραὶς ὥσπ νὰ ξέξῃ ἦρθα καὶ σοῦ βρόντησα,
κ' ἡύρες ἀφορμὴ καὶ μοῦ εἶπες τάχα ὅεν σέ γνώρισα.

Ἵψηλὲ βασιλικὲ μου, ὁρσοερὸ εἶν' τὸ χρώμά σου,
μόσχος καὶ γαρουφαλάκια τρέχουν ἀπ' τὸ στόμα σου.

Φιλτισένιο μου ντζεμάλι, θάμπωσες τὸν οὐρανό,
μὲ τὰ σύγνεφα μαλόνω νὰ μ' σέ φέρουν ἔς τὸ πλευρό.

Ὡς τὰ τώρα σ' ἀγαποῦσα, τώρα θὰ σ' ἀπαρνηθῶ,
ὅλα θὰ τ' ἀλησιμονήσω, μ' ἄλληνε θὰ παντρευτῶ.

Ὡ ψυχή, ζωὴ καὶ φῶς μου, ὅεν λυπείσαι, ὅεν πονεῖς;
εἶναι κρίμα τὸν καυμένον τόσω νὰ με τυραννῆς.

Δίμετρον ἐκμεδικόν καταληκτικόν.

Ἀγάπη δὲν ἐστάθη ποτὲ χωρὶς καὶ μό,
καὶ βάσανα καὶ πόνους καὶ ἀναστεναγμό.

Ἀκούγω τὴν καρδιά μου νὰ σκούζῃ, νὰ πονῇ,
κι' ὁ νοῦς μου τῆς φωνάζει «καρδιά, ἔχε ἰομονή».

Ἄν ἦσαι κι' ἂν δὲν ἦσαι, ἔς τ' ἀνάθεμα νὰ πᾶς,
κ' ἐγὼ καταλαβαίνω πῶς ἄλλον ἀγαπᾷ.

Αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια ὅταν τ' ἀνοιγοκλῆς,
κι' ὅταν τὰ χαμηλόνῃς, σαγίταις μὲ βαρεῖς.

Βόηθ', Αἰ Γιώργη, βόηθα, βόηθα νὰ σώσουμε,
κι' ὅλα σου τὰ καντύλια νὰ τ' ἀσημώσουμε.

Γυρίζω, τριγυρίζω, δὲν εἶναι βολετό,
νὰ μὴν ἀναστενάξω, τὸ ἄχ νὰ μὴν εἰπῶ.

Δυὸ ἥλιοι εἶναι ποῦ βγαίνουν 'ς τὴ γῆς κάθε πουρνό,
ἓνας 'ς τὸ μέτωπό σου κι' ἄλλος 'ς τὸν οὐρανό.

'Εσ' εἶσαι ν ἡ αἰτία ποῦ μέλλει νὰ χαθῶ,
καὶ τὸν ἀπάνου κόσμο νὰ τότε στερευθῶ.

'Εσ' εἶσαι καναρίνι κ' ἐγὼ εἶμ' ὁ κυνηγός,
'ς τὰ χέρι' ἂν δὲ σὲ βάλω θὰ τρελλαθ' ὁ φτωχός.

'Εσὺ 'ς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ ἀποκατουθιό,
μὲ χέρια σταυρωμένα καὶ σὲ παρακαλῶ.

'Εσὺ μὲ βασανίζεις καὶ τί μπορῶ νὰ εἰπῶ;
ὅλα τὰ ὑποφέρω γιατίι σὲ ἀγαπῶ.

'Εσὺ μ' αὐτὴν τὴ γνώση, κ' ἐγὼ μ' αὐτὸν τὸ νοῦ,
νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ πέση 'ς τὰ πόδια τ' ἀλλοιούνο.

'Ελα, πουλί μου, ἔλα, ἔλα καὶ μὴν ἀργῆς,
δρόμους καὶ μονοπάτια νὰ μὴ τὰ βαρεθῆς.

'Εβγα 'ς τὸ παραθύρι νὰ ἰδῆς 'ς τὸν οὐρανό,
πῶς παίζει τὸ φεγγάρι μὲ τὸν αὐγερινό.

1010

Μὲ πάθη-ὁ καυμένος, μὲ λύπη, μὲ καῦμό,
εὐρίσκομαι δεμένος χωρὶς λευτερωμό.

Μωρὴ μπελιατισμένη, τοῦ Χάρου πᾶς καὶ λές,
κι' ὁ χάρος δὲν μὲ παίρνει καὶ κάθεσαι καὶ κλαῖς.

"Οντας ἀναστενάξω ἢ θάλασσα βογκάει
καὶ τὰ μικρὰ ψαράκια 'ς τὸν ἄμμο τὰ πετάει.

Ποιανοῦ τὰ μάτια ρένε ὥσάν τὸν ποταμό;
ποιὸς ἄλλος σὰν ἐμένα τραβάει τόσον καῦμό;

Ριτζίᾱ 'ς τὸ παραθύρι, ριτζίᾱ 'ς τὴ σιδεριά,
ριτζίᾱ καὶ 'ς τὴν κοπέλα νὰ βγάλῃ τὴν κυρά.

Σὲ περιβόλι μπῆκα κ' εὐρῆκα μιὰ μηληά,
'ς τὰ μῆλα φορτωμένη, κι' ἀπάνου κοπελιά.

'Σ τὴ σκάλα π' ἀνεβαίνει βασιλικὸς ἀνθεῖ,
καὶ 'ς τὸν κατεβασμό της κόβει νὰ μυρισθῇ.

Τοῦ ἔρωτα τὸ δίχτυ εἶναι μεταξωτό,
ἄλλοι του ποιὸς νὰ ντέση· δὲ ματαβγαίνει πλειό.

Ὡς πότε μὲ παιδεύεις; τί προκοπὴ θὰ ἰδῇς;
θὰ βαρυαναστενάξης καὶ θὰ μὲ θυμηθῇς.

Ὅμοιον.

Ἄλλοι, δὲν μὲ λυπᾶσαι, δὲν μὲ σπλαχνίζεσαι!
ἐμὲ μὲ παίρνει ὁ Χάρος κ' ἐσὺ στολίζεσαι.

1020

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα πῶς καταντήθηκα,
τὸν κόσμον τὸν ἀπάνου τὸν ἐστερήθηκα.

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα, κρίμα 'ς τὰ νειάτα μου,
σὰν βρύσες τὸν χειμῶνα τρέχουν τὰ μάτια μου.

Αὐγερινὲ καὶ Πούλια, μὴ βασιλέψητε,
τ' ἀνύπαντρα κορίτσια μὴν τὰ πιστέψητε.

Γαρουφαλὶ ἀνθισμένη, μὲ φύλλα πράσινα,
τραβάω τὸ σε βντ ᾶ σου μὲ χίλια βάσανα.

Γυρίζω, τριγυρίζω, μέσ' τὸ σοκάκι σου,
ἓνα φιλὶ νὰ πάρω ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου.

Ἔλα κοντά μου κάτσε, πιάσε τὸ χέρι μου,
καὶ ρώτα τὴν καρδιά μου τ' εἶν' τὸ κιντέρι μου.

Ἐνα καρὰβι πάει καὶ ἄλλο ἔρχεται,
ἄλλος νὰ σ' ἀγκαλιάσῃ μοῦ κάκοφαίνεται.

Ἔσ' εἶσαι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μου,
καὶ θε νὰ σὲ παιδέψουν ἡ ἁμαρτίαις μου.

Ἐσὺ 'ς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ διαβαίνοντας,
ρίξε μου τὸ μαντύλι νὰ πᾶω παίζοντας.

Ἔβγα 'ς τὸ παραθύρι, καθάριο μάλαμμα,
Ἰγγλέζικη φρεγάδα, κορμὶ γι' ἀγκάλιασμα.

1030

Ἔχω πέντ' ἔξη μῆνες ὁποῦ βουρλίστηκα,
ἀφοῦ 'ς τὴ γειτονιά σου νέσυγκολλήθηκα.

Κορώννα τῶν κυράδων σὲ ὀνομάζουνε,
τὸ ὄνομά σου λένε κι' ἀναστενάζουνε.

Μαχαιρωμένον μ' ἔχεις, πληγὴ δὲν φαίνεται,
κι' ἄλλος ἀπὸ τ' ἐσένα γιατρὸς δὲν γένηται.

Σοῦ εἶπα νὰ μὴ δουλεύης καὶ βασανίζεσαι·
θέλω νὰ τρῶς, νὰ πίνης καὶ νὰ στολίζεσαι.

Σύρε κι' ἄλλοῦ κι' ἀγάπα κ' ἐγὼ τὸ χαίρομαι,
μὴ βάλῃς μὲ τὸ νοῦ σου πῶς τὸ πικραίνομαι.

Μονόμετρον λαμβικὸν ὑπερκατέληκτον.

Ἄν ἦταν τρόπος κι' ἂν ἤμποροῦσα,
μέσ' τὴν καρδιά μου νὰ σέ βαστοῦσα.

Ἄν ἦταν τρόπος, χρυσὸ πουλί μου,
νὰ σ' εἶχα μέσα 'ς τὴν κάμαρή μου.

Μαῦρα μου μάτια, κόκκιν' ἀχεῖλι,
πρόβαλε, φῶς μου, 'ς τὸ παραθύρι.

Μωρὴ κοπέλα μὲ τὴν ὀμπρέλλα,
'ς τὴ βρύση πάνω κι' ἂν θέλῃς, ἔλα.

Πουλί θὰ γένω καὶ θὰ πετάξω,
καὶ θάρθω, φῶς μου, γιὰ νὰ σ' ἀρπάξω.

Δακτυλικὸν ἑφθήμερες.

1040

Ἔπαθα βάσανα, πάθηα πολλά,
ἔτρεξα θάλασσαις, κάμπους, βουνά.

Ποιὰ εἶν' ἐκείνη ἡ γαλανή,
ὁπῶχει μέση τόσῳ λιανή;

Βουνὸ μεγάλο θε' ν' ἀνεβῶ,
'ς τὸ περιγιάλι νὰ κατεβῶ.

Ἐρωτα, πάψε, φτάνει σου πλειά,
μ' ἔκαψες, μῶσφαξες τὴν καρδιά.

Δίμετρον τροχαϊκόν καταληκτικόν.

Τὰ ξανθά σου τὰ μαλλιά
μῶχουν πάρει τὰ μυαλά.

Ὅταν πιάνω τὸν χορό,
πιάνω χέρι δροσερό.

Πότε θάρθω νὰ σ' εὐρῶ,
τὸν καὶμό μου νὰ σοῦ εἰπῶ.

Μονόμετρον λαμβ. καταληκτικόν.

Ἔλα, καὶ μὴν ἀργῆς,
γιατὶ δὲν θὰ μ' εὐρῆς.

Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλεῖς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς.

Ἐν τὰ μάτια μὲ κυτᾶς,
σαγίταις μὲ χτυπᾶς.

Θέλω νὰ σοῦ τὸ 'πῶ,
τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ.

Τὰ ξανθά σου μαλλιά,
δὲν τὰ ἔχει καμμιᾶ.

1080

Δίμετρον λαμβ. ἀκατάληκτον.

Ἀγάπη μου μὲ ταῖς ἐλθαῖς,
ποῦ εἶσαι γιομάτη μαργιολιαῖς.

Ἄιντε νὰ πᾶμ' ἐκεῖ ποῦ λές,
ὁπῶχουν τὰ πουλιά φωληαῖς.

Ἀλλοίμονον, δὲν τὸν φτουρῶ,
τὸν ἐδικό σου χωρισμό.

Ἄν μ' ἀγαπᾶς καὶ μὲ πονῆς,
ἔβγα 'ς τὴν πόρτα νὰ μὲ ἰδῆς.

Βασιλικὸς μυρίζει ἐδῶ
καὶ περιβόλι δὲν θωρῶ.

Βασιλικό 'χεις 'ς τὰ βυζιά,
καὶ βγάζουν τέτοια μυρωδιά!

Γιὰ ιδέες τηνε πῶς περπατεῖ,
μὲ τὸ γαρούφαλο 'ς τ' αὐτί.

Γιὰ ιδέες τηνε πῶς περπατεῖ,
σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.

1060

Ἔλα, πουλί μου, μὴν ἀργῆς,
τῇ στράτα μὴν τῇ βαρεθῆς.

Κανάρι μου τῶν καναριῶν,
στολίδι τῶν παλληκαριῶν.

Κίνησα νάρθω τὸ ταχύ,
καὶ μ' ἔπιασε ψιλὴ βροχή.

Ξένε, 'ς τὰ ξένα πῶς περνᾷς;
ποιὸς μαγειρεύει καὶ δειπνᾷς;

Δίμετρον τροχαῖκόν ἀκατάληκτον.

Ἄλλα λές, κι' ἄλλα μοῦ κάνεις,
βάλθηκες νὰ μὲ ζουρλάνης.

Ἄν πεθάνω, ν' ἀπεθάνω,
μέσ' τὴν ἀγκαλιά σ' ἐπάνω.

Ἄπερνᾷς καὶ δὲ μᾶς κρένεις,
μαύρη κι' ἄλαλη νὰ γένης.

Ἄσπλαχνη, γιὰ δὲ μᾶς κρένεις;
φόνισσα θέλεις νὰ γένης;

Ἄσ' τα τώρα τὰ γινάτια,
κ' ἔλα, φίλει με 'ς τὰ μάτια.

Ἄσ' το, μάνα μ', τὸ καυμένο,
ἔτσι τῷχω μαθημένο.

1070

Ἄσ' το, μάνα μ', κι' ἄς πέρνάη,
τὰ παπούτσια του χαλνάει.

Βάρει με με τὸ στιλέττα,
κι' ὅσο αἷμα τρέξῃ, πῖε το.

Βάλ' τα τὸ κλειδὶ 'ς τὴν πόρτα,
καθὼς τῶδανες καὶ πρῶτα.

Δός μου τὸ φιλι νὰ γειάνω,
τὶ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.

Εἶδα ψῆς 'ς τὸ εἴνορό μου,
μαῦρα μάτια 'ς τὸ πλευρό μου.

Εἶπαμε πολλὰ καὶ σόνει,
ἄς λαλήσῃ κι' ἄλλ' ἀηδόνι.

Ἔλα, ἔλα σὰν σοῦ λέγω,
γιατὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.

Ἔλα, μάτια, ἔλα, φῶς μου,
λόγια μὴν ἀκοῦς τοῦ κόσμου.

Ἔλα, μάτια, με τ' ἐμένα,
νὰ περνᾷς χαριτωμένα.

Ἔλα, ἔλα, τὸ πουλί μου,
τώρα ποῦ εἶμαι μοναχὴ μου.

1080

Ἔλα, νὰ σὲ πάρω πέρα,
'ς τὸ νησὶ καὶ 'ς τὸν ἀγέρα.

Ἔλα, νὰ σὲ κάμω μάκι,
'ς τὸ λαιμὸ καὶ 'ς τ' ἀχειλάκι.

Ἔρωτα, π' ἀνάθεμά σε,
τυραχνᾷς καὶ δὲ λυπᾷσαι.

Ἔρωτας ἔχει ἓνα χάλι,
φέρνει ἀντράλλα 'ς τὸ κεφάλι.

Ζιμπιλάκι μου γαλάζο,
σὲ τηρῶ κι' ἀνασπενάζω.

Ζιμπιλιά με τὰ ζιμπίλια,
οἱ ὀχτροί μας ἔχουν ζήλεια.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι βελόνι,
καὶ 'ς τὰ σωθῇκ' ἀγκυλώνει.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι περόνι,
μέσα 'ς τὴν καρδιά πληγώνει.

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τὸ ποτάμι ,
ξένος εἶμαι , ποῖός μὲ πιάνει ;

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τ' ἄγριο κῦμα ,
ποῖός θά 'πῇ γιὰ μένα «κρίμα» ;

Μάγεια μῶχες καμωμένα ,
καὶ τρελλάθηκα γιὰ σένα.

Μαῦρα μάτια καὶ μεγάλα ,
καὶ κορμὶ ἄσπρο σὰν τὸ γάλα.

Μαῦρα μάτια , μαῦρα φρύδια ,
ζωντανὸν μὲ τρῶν τὰ φεῖδια.

Μαῦρα μάτια μὲ κυττάζουν ,
καὶ γλυκὰ μὲ κουβεντιάζουν.

Μαῦρα μάτια 'ς τὸ ποτήρι ,
γαλανὰ 'ς τὸ παραθύρι.

Μάτια μυγδαλοσχισμένα ,
κί' ἀπ' τὸν ὕπνο λυγωμένα.

Νάμουνα 'ς τὴ γῆς βελόνι ,
νὰ πατῆς , νὰ σ' ἀγκυλώνῃ.

Νάμουνα 'ς τὴ γῆς χαλίκι ,
καὶ 'ς τ' αὐτί σου σκουλαρίκι.

Παναγιὰ , κί' ἄγια Σωτήρα ,
δός μου την κί' ἄς ᾔν' καὶ χήρα.

Πάρ' τὸ φέρετ ζε κατσοῦλα ,
κίνα κ' ἔλα μοναχοῦλα.

Πέρασ' ἓνα καλοκαῖρι ,
καὶ δὲ μῶστειλες χαμπέρι.

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σου πίσω ,
νὰ σὲ ἰδῶ , νὰ σὲ γνωρίσω.

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σ' ὀμπρός σου ,
γιὰ τὸ σκάσιμο τ' ἀντρός σου.

Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν τὸ ξέρεις ,
τῶμαθες καὶ δὲ μὲ θέλεις.

Σ' τοῦτ' τὴ γῆς ὁποῦ πατοῦμε ,
ὅλοι μέσα θὲ νὰ μποῦμε.

Μέρα νύχτα δὲν κοιμοῦμαι , τὸν Θεὸ παρακαλῶ ,
για νὰ μὲ καταξιώσῃ ἔς τὸ δικό σου τὸ πλευρό.

Μὴ θαρρῆς πῶς εἶν' παιγνίδι ἡ ἀγάπη ὅταν πιαστῇ
φῶς μου, ἂν δὲ σ' ἀπολάβω, θάνατος μὲ καρτερεῖ.

Μὴν τὰ βάρης τὰ μαλλιά σου μὲ πολίτικη μογοιᾶ,
αὐτὰ λάμπουν σὰν τὰ τέλια πῶρχοντ' ἀπ' τῇ Βενετιά.

Μοῖρά μου, κακὴ μου μοῖρα, δὲν μ' ἐμοίρανες καλὰ,
δὲ μ' ἐμοίρανες κ' ἐμένα σὰν τοῦ κόσμου τὰ παιδιὰ !

Ν' ἀναθεματίσω θέλω κάθε νειὸν νὰ μὴν πονῇ,
γυναικὸς νὰ μὴ πιστέψῃ σ' ὅ,τ' ἀκούσῃ, σ' ὅ,τ' ἰδῇ.

Νὰ σ' ἀλησμονήσω θέλω κ' ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ,
καὶ τὸ νοῦ μου τότε βιάζει γιὰ νὰ μὴ σ' ἀλησμονῇ.

Ξόριστος θέλω νὰ γένω ἀπ' αὐτῇ τῇ γειτονιά,
κί' ἄς μοῦ στήσουν τὰ λελέκια ἔς τὸ κεφάλι μου φωλιά.

Ὁ λαιμός σου ἔχει σημάδια, βούλαις ἀπὸ τὰ φλωριά,
καὶ γιὰ δαῦτο σῶχ' ὁρῶς τῆς καρδιάς μου τὰ κλειδιά.

Ὡο Ὡλη νύχτα δὲν κοιμοῦμαι, τὴν ἡμέρα περπατῶ,
τὴν ἀγάπη μου γυρεύω καὶ δὲν στέκει νὰ τὴν ὀδῶ.

Ὅποιος θέλῃ ν' ἀγαπήσῃ πρέπει νάχ' ὑπομονή,
μαχαιριαὶς νὰ τοῦ βαροῦνε καὶ νὰ λέγῃ «δὲ μὲ πονεῖ».

Ὅταν λείπῃ τὸ πουλί μου εἶναι ὅλα σκοτεινά,
κί' ὅταν μοῦ μηνάῃ νάρθῃ πρασινίζουν τὰ βουνά.

Ὅταν λείπῃ τὸ πουλί μου δὲν εἰξεύρω διατί,
κόβονται τὰ ἥπατά μου, τὸ κορμί μ' ἀδυνατεῖ.

Ὅταν 'κούγω τ' ὀνομά σου δὲν εἰξεύρω διατί
τρέμουνε τὰ γόνατά μου, τρέμει ὅλο μ' τὸ κορμί.

Παντρεμένη δίχως ἄντρα, ποῦ τὸ βρῆκες τὸ παιδί,
καὶ διαβαίνεις καὶ τὸ δείχνεις δίχως νάχῃς ἐντροπή;

Πάπλωμά μου κεντημένο καὶ σεντόνι μου χρυσό,
ἔς τὸ κρεβδάτι ποῦ σὰς στρώνουν, πότε ν' ἀπλωθῶ κ' ἐγώ.

Περδικούλα πλουμισμένη, ποῦ ἔς τὰ δάση περπατεῖς,
βρόχια καὶ βεργιά θὰ στήσω νὰ σὲ κάμω νὰ πιαστῇς.

Περδικούλα πλουμισμένη, εἰς τὰ βρόχια μ' ἂν πιαστῇς,
μὲ χρυσαλοφαῖς θὰ βάψω τὸ κλουβὶ ποῦ θε νὰ 'μπῇς.

Περπατᾷς καμαρωμένα, σειόνται τὰ βυζάκια σου,
ζάχαρι καὶ μέλι χύνεις ἀπὸ τ' ἀχειλάκια σου.

970 Περπατῶ καὶ σὲ γυρεύω σὰν ἡ μάνα τὸ παιδί,
ποῦ τὸ βάνει ἔς ταις ἀγκάλαις καὶ τοῦ δίνει τὸ βυζί.

Πές μου, φῶς μου, ἔς τὴ ζωὴ σου, μ' ἀγαπᾷς ἢ μὲ γελᾷς,
ἢ μὲ θέλεις γιὰ παιγνίδι, τὸν καιρὸ σου νὰ περνᾷς;

Πές μου, τί θὰ καταλάβῃς, ἂν μὲ ἰδῇς ἔς τὴ γῆς νεκρόν;
κλάψε με καὶ πεθαμένον, κλάψε με καὶ ζωντανόν.

Πρέπει σου νὰ σ' ὀνομάσω ἀδερφή τῆς ἀπονιάς,
γιατὶ ὀδείχτηκες σ' ἐμένα ὁ σκληρότερος φονηᾶς.

Σὰν κολώννα μαρμαρένια στέκεσαι ἔς τὴν ἐκκλησιά,
καὶ μαραίνεις παλληκάρια καὶ γερόντους καὶ παιδιά.

Σὰν τὰ μάρμαρα τῆς Πόλης ποῦναι ἔς τὴν ἀγία Σοφία,
ἔτσι τάχεις μπερδεμένα, μάτια, φρύδια καὶ μαλλιά.

Σ' εἶδα κ' ἔχασα τὸ νοῦ μου, εἶχα λόγια νὰ σοῦ εἰπῶ,
κοντοστάσου λιγουλάκι, ὅσω νὰ τὰ θυμηθῶ.

Σ' εἶσαι μιὰ κυρὰ τῆς Πόλης καὶ κοκκίνα τῆς Φραγκιάς,
σύ τὸ ξέρεις, σ' ἀγαπάω, τί τὸ λές τῆς γειτονιάς;

Στέκομαι καὶ συλλογιόμηναι τί νὰ εἰπῶ ὅταν μὲ ρωτᾶν,
σκιάζομαι νὰ σὲ παινέσω γιατί' ὁ κόσμος τ' ἀγροικᾶν.

Σήμερα μιὰ παντρεμένη μῶδωκε βασιλικό,
μου εἶπε μυστικὸ νὰ τῶχω, καμμιανοῦ νὰ μὴ τὸ εἰπῶ.

980 Ὅς τοῦ βορειᾶ τὰ παραθύρια στρῶσέ μου νὰ κοιμηθῶ,
βάλε μου προσκεφαλάκι τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

Ὅς τοῦ Πασᾶ τὴ κρύα βρύση πῆγα γιὰ νὰ πιῶ νερό,
γιὰ νὰ σβύσουνε ἡ φλόγες ποῦ μὲ καῖν τόσο καιρό.

Ὅς τῷμορφο τὸ μέτωπό σου κάθεται χρυσὸς ἀητός,
καὶ θεωρεῖ τὴν ὡμορφιά σου καὶ θιαμαίνεται κι' αὐτός.

Τ' ἀηδονάκια κελαηδοῦσαν μέσα ἔς ταις τριανταφυλλιάς,
κελαηδοῦσαν κ' ἐλέγαν ταις πολλαῖς σου ὡμορφιάς.

Τῆς ἀγάπης μου ἡ ἀγάπη εἶναι τόσο δυνατὴ,
σὰν νερό σ' ἓνα καλάθι, σὰν τὸ σάλιο ἔς τὸ χαρτί.

Τί κακό ἔχαμα ὁ καυμένος καὶ μὲ κρᾶζουνε φονηᾶ!
μῆνα σκότωσα καγέναν, μῆνα χώρισα καμμιᾶ;

Τί σοῦ κάνω καί μέ 'βρίζεις, ποῦ κακὴ μοῖρα νὰ ἰδῆς,
ποῦ ἄλλον ἄντρα ν' ἀγαπήσης καὶ νὰ μὴ στεφανωθῆς!

Τί σοῦ κάνω κι' ἂν διαβαίνω ἀπὸ τὸ σοκάκι σου;
κἄνα διάφορο δὲν ἔχω ἀπὸ τὸ κορμάκι σου.

Τί νὰ κάνω, πῶς νὰ γένω, μέ τὸν νεῖον ὅπ' ἀγαπῶ,
ποῦ τοῦ κρένω, δὲν μοῦ κρένει· ἄς τὸ βρῇ ἀπ' τὸν Θεό.

Τὸ διαμάντι σου, κυρά μου, Φράγχοι τὸ δουλέψανε,
καὶ τὴν τόσην ὠμορφιά σου ὅλοι τὴ ζηλέψανε.

990 Τοῦ κολύμπου θε νὰ πέσω γιὰ νάρθῶ μέσ' τὸ νησί,
νὰ σ' εὐρῶ, νὰ σοῦ φωνάξω, ποῦ εἶς, ἀγάπη μου χρυσή.

Τρεῖς φοραὶς ὅσω νὰ φέξῃ ἦρθα καὶ σοῦ βρόντησα,
κ' ἡῦρες ἀφορμὴ καὶ μοῦ εἶπες τάχα δὲν σέ γνώρισα.

Ἵψηλὲ βασιλικέ μου, δροσερὸ εἶν' τὸ χρῶμά σου,
μόσχος καὶ γαρουφαλάκια τρέχουν ἀπ' τὸ στόμα σου.

Φιλτισένιο μου ντζεμάλι, θάμπωσες τὸν οὐρανό,
μέ τὰ σύγνεφα μαλόνω νὰ μ' σέ φέρουν 'ς τὸ πλευρό.

Ὡς τὰ τώρα σ' ἀγαποῦσα, τώρα θὰ σ' ἀπαρνηθῶ,
ὅλα θὰ τ' ἀλησμονήσω, μ' ἄλληνε θὰ παντρευθῶ.

Ὡ ψυχή, ζωὴ καὶ φῶς μου, δὲν λυπιάσαι, δὲν πονεῖς;
εἶναι κρίμα τὸν καυμένον τόσω νὰ μέ τυραννῆς.

Δίμετρον ἱαμβικόν καταληκτικόν.

Ἀγάπη δὲν ἐστάθη ποτὲ χωρὶς καὶμό,
καὶ βάσανα καὶ πόνους καὶ ἀναστεναγμό.

Ἀκούγω τὴν καρδιά μου νὰ σκούζῃ, νὰ πονῇ,
κι' ὁ νοῦς μου τῆς φωνάζει «καρδιά, 'χε 'πομονή».

Ἄν ἦσαι κι' ἂν δὲν ἦσαι, 'ς τ' ἀνάθεμα νὰ πᾶς,
κ' ἐγὼ καταλαβαίνω πῶς ἄλλον ἀγαπᾷς.

Αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια ὅταν τ' ἀνοιγοκλῆς,
κι' ὅταν τὰ χαμηλόνῃς, σαγίταις μέ βαρεῖς.

1000 Βόηθ', Αἰ Γιώργη, βόηθα, βόηθα νὰ σώσουμε,
κι' ὅλα σου τὰ καντύλια νὰ τ' ἀσημώσουμε.

Γυρίζω, τριγυρίζω, δὲν εἶναι βολετό,
νὰ μὴν ἀναστενάξω, τὸ ἄχ νὰ μὴν εἰπῶ.

Δυὸ ἡλιοὶ εἶναι ποῦ βγαίνουν 'ς τὴ γῆς κάθε πουρνό,
ένας 'ς τὸ μέτωπό σου κι' ἄλλος 'ς τὸν οὐρανό.

'Εσ' εἶσαι ν' ἡ αἰτία ποῦ μέλλει νὰ χαθῶ,
καὶ τὸν ἀπάνου κόσμου νὰ τότε στερευθῶ.

'Εσ' εἶσαι καναρίνι κ' ἐγὼ εἶμ' ὁ κυνηγός,
'ς τὰ χέρι' ἂν δὲ σὲ βάλῃ θὰ τρελλαθ' ὁ φτωχός.

'Εσὺ 'ς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ ἀποκατουθιό,
μὲ χέρια σταυρωμένα καὶ σὲ παρακαλῶ.

'Εσὺ μὲ βασανίζεις καὶ τί μπορῶ νὰ εἰπῶ;
ἔλα τὰ ὑποφέρω γιατίι σὲ ἀγαπῶ.

'Εσὺ μ' αὐτὴν τὴ γνώση, κ' ἐγὼ μ' αὐτὸν τὸ νοῦ,
νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θὰ πέσῃ 'ς τὰ πόδια τ' ἀλλοινοῦ.

*Ελα, πουλί μου, ἔλα, ἔλα καὶ μὴν ἀργῆς,
δρόμους καὶ μονοπάτια νὰ μὴ τὰ βαρεθῆς.

*Εβγα 'ς τὸ παραθύρι νὰ ἰδῆς 'ς τὸν οὐρανό,
πῶς παίζει τὸ φεγγάρι μὲ τὸν αὐγερινό.

1010

Μὲ πάθηα ὁ καυμένος, μὲ λύπη, μὲ καυμό,
εὐρίσκομαι δεμένος χωρὶς λευτερωμό.

Μωρὴ μπελιατισμένη, τοῦ Χάρου πᾶς καὶ λές,
κι' ὁ χάρος δὲν μὲ παίρνει καὶ κάθεσαι καὶ κλαῖς.

*Οντας ἀναστενάζω ἡ θάλασσα βογκάει
καὶ τὰ μικρὰ ψαράκια 'ς τὸν ἄμμο τὰ πετάει.

Ποιανοῦ τὰ μάτια ρένε ὡσὰν τὸν ποταμό;
ποιὸς ἄλλος σὰν ἐμένα τραβάει τόσο. καυμό;

Ριτζίᾱ 'ς τὸ παραθύρι, ριτζίᾱ 'ς τὴ σιδεριά,
ριτζίᾱ καὶ 'ς τὴν κοπέλα νὰ βγάλῃ τὴν κυρά.

Σὲ περιβόλι μπῆκα κ' εὐρῆκα μιὰ μηληά,
'ς τὰ μῆλα φορτωμένη, κι' ἀπάνου κοπελιά.

'Σ τὴ σκάλα π' ἀνεβαίνει βασιλικὸς ἀνθεῖ,
καὶ 'ς τὸν κατεβασμό της κόβει νὰ μυρισθῇ.

Τοῦ ἔρωτα τὸ δίχτυ εἶναι μεταξωτό,
ἄλλοι του ποιὸς νὰ ντέσῃ δὲ μεταβγαίνει πλειό.

Ὡς πότε μὲ παιδεύεις; τί προκοπὴ θὰ ἰδῇς;
θὰ βαρυαναστενάξης καὶ θὰ μὲ θυμηθῇς.

Ὅμοιον.

Ἄλλοι, δὲν μὲ λυπᾶσαι, δὲν μὲ σπλαχνίζεσαι!
ἐμὲ μὲ παίρνει ὁ Χάρος κ' ἐσὺ στολίζεσαι.

1020

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα πῶς καταντήθηκα,
τὸν κόσμον τὸν ἀπάνου τὸν ἐστερήθηκα.

Ἄλλοίμονο σ' ἐμένα, κρίμα ἔς τὰ νειάτα μου,
σὰν βρύσες τὸν χειμῶνα τρέχουν τὰ μάτια μου.

Αὐγερὶνὲ καὶ Πούλια, μὴ βασιλέψητε,
τ' ἀνύπαντρα κορίτσια μὴν τὰ πιστέψητε.

Γαρουφαλὶ' ἀνθισμένη, μὲ φύλλα πράσινα,
τραβάω τὸ σε β ν τ ᾱ σου μὲ χίλια βάσανα.

Γυρίζω, τριγυρίζω, μέσ' τὸ σοκάκι σου,
ἐνα φιλὶ νὰ πάρω ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου.

Ἔλα κοντά μου κάτσε, πιάσε τὸ χέρι μου,
καὶ ρώτα τὴν καρδιά μου τ' εἶν' τὸ κιντῆρι μου.

Ἐνα καράβι πάει καὶ ἄλλο ἔρχεται,
ἄλλος νὰ σ' ἀγκαλιάσῃ μοῦ κάκοφαινεταί.

Ἐσ' εἶσαι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας μου,
καὶ θε νὰ σὲ παιδέψουν ἡ ἁμαρτίαις μου.

Ἐσὺ ἔς τὸ παραθύρι κ' ἐγὼ διαβαίνοντας,
ρίξε μου τὸ μαντύλι νὰ πᾶω παίζοντας.

Ἐβγα ἔς τὸ παραθύρι, καθάριο μάλαμμα,
Ἰγγλέζικη φρεγάδα, κορμὶ γι' ἀγκάλιασμα.

1030

Ἐχω πέντ' ἔξη μῆνες ὅπου βουρλίστηκα,
ἀφοῦ ἔς τὴ γειτονιά σου νέσυγκολλήθηκα.

Κορώννα τῶν κυράδων σὲ ὀνομάζουने,
τὸ ὀνομά σου λένε κι' ἀναστενάζουने.

Μαχαιρωμένον μ' ἔχεις, πληγὴ δὲν φαίνεται,
κι' ἄλλος ἀπὸ τ' ἐσένα γιαιτρὸς δὲν γένηται.

Σοῦ εἶπα νὰ μὴ δουλεύῃς καὶ βασανίζεσαι·
θέλω νὰ τρῶς, νὰ πίνῃς καὶ νὰ στολίζεσαι.

Σύρε κι' ἄλλοῦ κι' ἀγάπα κ' ἐγὼ τὸ χαίρομαι,
μὴ βάλῃς μὲ τὸ νοῦ σου πῶς τὸ πικραίνομαι.

Μονόμετρον λαμβικὸν ὑπερκατέληκτον.

Ἄν ἦταν τρόπος κι' ἂν ἤμποροῦσα,
μέσ' τὴν καρδιά μου νὰ σὲ βαστοῦσα.

Ἄν ἦταν τρόπος, χρυσὸ πουλί μου,
νὰ σ' εἶχα μέσα 'ς τὴν κάμαρή μου.

Μαῦρα μου μάτια, κόκκιν' ἀχεῖλι,
πρόβαλε, φῶς μου, 'ς τὸ παραθύρι.

Μωρὴ κοπέλα μὲ τὴν ὀμπρέλλα,
'ς τὴ βρύση πάνω κι' ἂν θέλῃς, ἔλα.

Πουλί θὰ γένω καὶ θὰ πετάξω,
καὶ θάρθω, φῶς μου, γιὰ νὰ σ' ἀρπάξω.

Δακτυλικὸν ἐφθήμερες.

1040

Ἔπαθα βάσανα, πάθηα πολλά,
ἔτρεξα θάλασσαις, κάμπους, βουνά.

Ποιὰ εἶν' ἐκείνη ἡ γαλανή,
ὁπῶχει μέση τόσῳ λιανή;

Βουνὸ μεγάλο θὲ ν' ἀνεβῶ,
'ς τὸ περιγιάλι νὰ κατεβῶ.

Ἐρωτα, πάψε, φτάνει σου πλειά,
μ' ἔκαψες, μῶσφαξες τὴν καρδιά.

Δίμετρον τροχαϊκόν καταληκτικόν.

Τὰ ξανθά σου τὰ μαλλιά
μῶχουν πάρει τὰ μυαλά.

Ὅταν πιάνω τὸν χορό,
πιάνω χέρι δροσερό.

Πότε θάρθω νὰ σ' εὐρώ,
τὸν καὺμό μου νὰ σοῦ εἰπῶ.

Μονόμετρον λαμβ. καταληκτικόν.

Ἔλα, καὶ μὴν ἀργῆς,
γιατὶ δὲν θὰ μ' εὐρῆς.

Τὰ μάτι' ἀνοιγοκλεῖς,
σαγίταις μὲ βαρεῖς.

Ἵς τὰ μάτια μὲ κυττᾶς,
σαγίταις μὲ χτυπᾶς.

Θέλω νὰ σοῦ τὸ 'πῶ,
τὸ πόσο σ' ἀγαπῶ.

Τὰ ξανθά σου μαλλιά,
δὲν τὰ ἔχει καμμιά.

1080

Δίμετρον λαμβ. ἀκατάληκτον.

Ἀγάπη μου μὲ ταῖς ἐλθαῖς,
ποῦ εἶσαι γιομάτη μαργιολαιῖς.

Ἄιντε νὰ πᾶμ' ἐκεῖ ποῦ λές,
ἐπῶχουν τὰ πουλιά φωληαῖς.

Ἀλλεῖμονον, δὲν τὸν φτουρῶ,
τὸν ἐδικό σου χωρισμό.

Ἄν μ' ἀγαπᾶς καὶ μὲ πονῆς,
εἶδα 'ς τὴν πόρτα νὰ μὲ ἰδῆς.

Βασιλικὸς μυρίζει ἐδῶ
καὶ περιβόλι δὲν θωρῶ.

Βασιλικό 'χεις 'ς τὰ βυζιά,
καὶ βγάζουν τέτοια μυρωδιά!

Γιὰ ιδέες τηνε πῶς περπατεῖ,
μὲ τὸ γαρούφαλο 'ς τ' αὐτί.

Γιὰ ιδέες τηνε πῶς περπατεῖ,
σὰν ἄγγελος μὲ τὸ σπαθί.

1060

Ἔλα, πουλί μου, μὴν ἀργῆς,
τῇ στρατά μὴν τῇ βαρεθῆς.

Κανάρι μου τῶν καναριῶν,
στολίδι τῶν παλληκαριῶν.

Κίνησα νάρθω τὸ ταχύ,
καὶ μ' ἔπιασε ψιλὴ βροχή.

Ξένε, 'ς τὰ ξένα πῶς περνᾷς;
ποιὸς μαγειρεύει καὶ δειπνᾷς;

Δίμετρον τροχαῖκόν ἀκατάληκτον.

Ἄλλα λές, κι' ἄλλα μοῦ κάνεις,
βάλθηκες νὰ μὲ ζουρλάνῃς.

Ἄν πεθάνω, ν' ἀπεθάνω,
μέσ' τὴν ἀγκαλιά σ' ἐπάνω.

Ἄπερνᾷς καὶ δὲ μᾶς κρένεις,
μαύρη κι' ἄλαλη νὰ γένῃς.

Ἄσπλαχνη, γιὰ δὲ μᾶς κρένεις;
φόνισσα θέλεις νὰ γένῃς;

Ἄσ' τα τώρα τὰ γινάτια,
κ' ἔλα, φίλει με 'ς τὰ μάτια.

Ἄσ' το, μάνα μ', τὸ καυμένο,
ἔτσι τῶχω μαθημένο.

1070

Ἄσ' το, μάνα μ', κι' ἄς πέρνάη,
τὰ παπούτσια του χαλνάει.

Βάρει με με τὸ στιλέττα,
κι' ὅσο αἷμα τρέξῃ, πῆ το.

Βάλ' τα τὸ κλειδὶ 'ς τὴν πόρτα,
καθὼς τῶδανες καὶ πρῶτα.

Δὸς μου τὸ φιλὶ νὰ γειάνω,
τὶ θὰ πέσω ν' ἀπεθάνω.

Εἶδα ψές 'ς τὸ εἴνορό μου,
μαῦρα μάτια 'ς τὸ πλευρό μου.

Εἶπαμε πολλὰ καὶ σόνει,
ἄς λαλήσῃ κι' ἄλλ' ἀηδόνι.

"Ελα, ἔλα σὰν σοῦ λέγω,
γιατὶ κάθομαι καὶ κλαίγω.

"Ελα, μάτια, ἔλα, φῶς μου,
λόγια μὴν ἀκοῦς τοῦ κόσμου.

"Ελα, μάτια, με τ' ἐμένα,
νὰ περνᾷς χαριτωμένα.

"Ελα, ἔλα, τὸ πουλί μου,
τώρα ποῦ εἶμαι μοναχὴ μου.

"Ελα, νὰ σὲ πάρω πέρα,
'ς τὸ νησὶ καὶ 'ς τὸν ἀγέρα.

"Ελα, νὰ σὲ κάμω μάκι,
'ς τὸ λαιμὸ καὶ 'ς τ' ἀχειλάκι.

"Ερωτα, π' ἀνάθεμά σε,
τυραχνᾷς καὶ δὲ λυπᾷσαι.

"Ερωτας ἔχει ἓνα χάλι,
φέρνει ἀντράλλα 'ς τὸ κεφάλι.

Ζιμπιλάκι μου γαλάζο,
σὲ τηρῶ κι' ἀναστενάζω.

Ζιμπιλιά με τὰ ζιμπίλια,
οἱ ὀχτροί μας ἔχουν ζήλεια.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι βελόνι,
καὶ 'ς τὰ σωθηκ' ἀγκυλόγει.

Ἡ ἀγάπ' εἶναι περόνι,
μέσα 'ς τὴν καρδιά πληγόνει.

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τὸ ποτάμι,
ξένος εἶμαι, ποῖός μὲ πιάνει;

Κι' ἂν μὲ πάρῃ τ' ἄγριο κύμα,
ποῖός θά 'πῇ γιὰ μένα «κρίμα»;

1090

Μάγεια μῶχεις καμωμένα,
καὶ τρελλάθηκα γιὰ σένα.

Μαῦρα μάτια καὶ μεγάλα,
καὶ κορμὶ ἄσπρο σὰν τὸ γάλα.

Μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια,
ζωντανὸν μὲ τρῶν τὰ φεῖδια.

Μαῦρα μάτια μὲ κυττάζουν,
καὶ γλυκὰ μὲ κουβεντιάζουν.

Μαῦρα μάτια 'ς τὸ ποτῆρι,
γαλανὰ 'ς τὸ παραθύρι.

Μάτια μυγδαλοσκισμένα,
κι' ἀπ' τὸν ὕπνο λυγωμένα.

Νᾶμουνα 'ς τὴ γῆς βελόνι,
νὰ πατῆς, νὰ σ' ἀγκυλώνῃ.

Νᾶμουνα 'ς τὴ γῆς χαλίκι,
καὶ 'ς τ' αὐτί σου σκουλαρίκι.

Παναγιά, κι' ἅγια Σωτήρα,
δός μου τὴν κι' ἄς ἦν καὶ χήρα.

Πάρ' τὸ φέρετ ζε κατσοῦλα,
κίνα κ' ἔλα μοναχοῦλα.

1100

Πέρασ' ἓνα καλοκαῖρι,
καὶ δὲ μῶστειλες χαμπέρι.

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σου πίσω,
νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σὲ γνωρίσω.

Ρίξ' τα τὰ μαλλιά σ' ὀμπρός σου,
γιὰ τὸ σκάσιμο τ' ἀντρός σου.

Σ' ἀγαπῶ καὶ δὲν τὸ ξέρεις,
τῶμαθες καὶ δὲ μὲ θέλεις.

Σ' τοῦτ' τὴ γῆς ὁποῦ πατοῦμε,
ὅλοι μέσα θὲ νὰ μποῦμε.

Τὰ ματάκια σου θυμούμαι,
κι' ὅλη νύχτα δὲν κοιμούμαι.

Τὰ βυζάκια σου τ' ἀσπρούλια,
εἶν' ὁ αὐγερινὸς κ' ἡ πούλια.

Τὰ ματάκια κι' ὁ λαϊμός σου,
μὲ τραβᾶν 'ς τὸν ὄρισμό σου.

Τὰ ματάκια σου τὰ μαῦρα,
στάζουνε καὐμὸ καὶ λαῦρα.

Τὴν ἐλῆά σου τὴ βαμμένη,
σοῦ τὴν ἔχω δαγκαμένη.

1110

Τῆς ἐλῆᾶς σου τὸ μαυράδι,
ζωντανὸν μὲ πάει 'ς τὸν ἄδη.

Τὸ μαντύλι σου τινάζεις,
πάντεχα πῶς μὲ φωνάζεις.

Τὸ μαντύλι σου ἀπλόνεις,
πάντεχα πῶς μὲ μαλόνεις.

Τὸ κακό μου τὸ κεφάλι,
μ' ἔφερε σὲ τέτοιο χά λ ι.

Τὸ πουλί μου πάει πέρα,
Παναγιά μου, βάλ' ἀγέρα·

Τὸ πουλί μου πάει, πάει,
Παναγιά νὰ τὸ φυλάη.

Τί χαμπέρι νὰ σοῦ στείλω,
πῶπιασες καινούριον φίλο;

Τώρα, τώρα σ' ἀνταμόνω,
κι' ὅλα σοῦ τὰ φανερόνω.

Φυλαχτῆτε, φυλαχτῆτε,
σὲ σε β ν τ ᾱ μὴ μπερδευτῆτε.

Χαλασιά μου, χαλασιά μου,
ζωντανὴ ξεχωρισιά μου.

1120

Χαλασιά μου κι' ἂν σὲ χάσω,
τὰ βουνὰ θὰ πάω νὰ πιάσω.

Χαλασιά κι' ἄλλοιὰ 'χ τ' ἐμένα,
ὁποῦ πίστεψα σ' ἐσένα.

Χαλασιὰ τοῦ κεφαλιοῦ μου,
ὅπου σ' ἔβαλα ἔς τὸ νοῦ μου.

Δίμετρον ἱαμβ. ἀτατάχτητον.

Ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονο,
ψηλό μου δεντρολίβανο.

Ἀνάθεμά τα ὅλα σου,
φαρμάκ' εἶναι τὰ λόγια σου.

Γιὰ ἰδές τηνε τὴν πέρδικα,
πῶς περπατάει λεβέντικα.

Γιὰ ἰδές τηνε, γιὰ ἰδές τηνε,
ἥλιο, φεγγάρι πές τηνε.

Γιὰ ἰδές τηνε τὴν ἄχαρη,
ποῦ στάζει μέλι, ζάχαρη.

Ἔλα, πουλί μου, γλήγωρα,
τὶ μ' ἔβαλαν ἔς τὰ σίδερα.

Ἔρχεσαι, χάζι κάνομε,
φεύγεις, μαράζι βάνομε.

Κανάρι μου, κανάρι μου,
καὶ τῆς καρδιάς κλωνάρι μου.

Κανάρι μου, κανάρι μου,
σ' ἐσένα ἔχω τὰ θάρρη μου.

Κόψε τὸ πορτοκάλι σου,
τὸ γαῖμά μου χαλάλι σου.

Κόψε καὶ τὸ λεμόνι σου,
νὰ σοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι σου.

Ματάκια μου, ματάκια μου,
τῆς νύχτας παιχνιδάκια μου.

Πέταξε, περδικοῦλά μου,
κ' ἔλα ἔς τὴν ἀγκαλούλα μου.

Πουλάκι μ', ὅταν ἔρχεσαι,
σὰν ἄγγελος μοῦ φαίνεται.

Τὰ δύο σου κιτρολέμονα ,
 νὰ σ' τὰ φιλοῦσα , δαίμονα.
 Τὰ χιόνια τὰ ἔλυσε ἡ βροχή ,
 κ' ἐγὼ κοιμοῦμαι μοναχή.
 Τὰ δύο σου χέρια πήρανε ,
 βεργούλαις καὶ μ' ἐδείρανε.
 Τί μὲ τηράξεις , φόνισσα ,
 θαρρεῖς πῶς τὰ λησμόνησα ;
 Τώρα τὰ χιόνια λυώσανε ,
 κ' ἡ ἀγάπαις μας τελειώσανε.
 Τώρα τ' ἀηδόνια πάψανε ,
 τὸν πόνο μας τὸν κλάψανε.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ ΑΣΜΑΣΙ ΔΥΣΝΟΗΤΩΝ ΣΕΝΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ἄλατζιάς, (τουρκ), γυναικεῖον
φάρμακον.
Ἄμαράτι, (τουρ.), ἐνέχυρον,
παρὰκαταθήκη.
Ἄλτάνα, πρασιὰ ἐν τῷ κήπῳ.
Ἀρίφης, (τουρ.), κομπός.
Ἀρμάδα, (ιταλ.), στόλος.
Ἀσίκης, (τ.), ἐραστής· καὶ λε-
βέντης.
Ἀσκήρι, (τ.), στρατός.
Βαλῆς, (τ.), διοικητής.
Βελετζινᾶς, ὑπουργός, πανοῦργος.
Βίρα, κρῖκος, δακτύλιον.
Βιλαέτι, (τ.), νομός, καὶ μετα-
φορ. ἡ πατρίς, χώρα.
Βίγλα, σκοπιά.
Βιόλα, ἴον.
Βλάμης, ὁ ἀδελφοποιητός.
Γαζέττα, μικρὸν νόμισμα.
Γαληόττα, (ιτ.), εἶδος πλοίου
πολεμ. κατὰ τὸν μεσαῖωνα.
Γιαλατζής, (τ.), ἀπαταίων.
Γιουρντάνι, εἶδος γυναικείου φο-
ρέματος.
Γιουρούσι, (τ.), ἔφοδος.
Γιατάκι, (τ.), κλίνη, καὶ κρυ-
σφύγετον.
Γκιούλσι, (τ.), ροδόσταγμα.

Γκιούλ-μπαχτσές, (τ.), κήπος
ρόδων.
Γκιόσσα, (ἀλβ.), ψητὸν αἰγός.
Γκεργκέφι, (τ.), κεντητήριον.
Γκαλιερίμι, (τ.), λιθόσφωτον.
Δερβένι, (τ.), ὁδός, δίοδος.
Δεφτέρι, (τ.), κατὰστιχον.
Ζαῦρές, (τ.), ζωοτροφία.
Ζαμπάκι, ὑάκινθος.
Ζαριφάκι, (τουρ.), κομπότης.
χάρις.
Ζαπόνω, λαμβάνω κατοχήν.
Ζακόνι, (σλ.), ἔθιμον, νόμος.
Ζιμπίλι, εἶδος ἀνθους.
Ζουλούμι, (τ.), ἀρπαγή, βλάβη,
ζημία.
Καζάντι, (τ.), κέρδος.
Καμπούλι, (τ.), παραδοχή.
Καρβάνι, (τ.), συνοδεία.
Καραμπέρης, (τ.), ὁ ἄστεγος.
Καραούλι, (τ.), φυλακή, σκοπιά.
Κασαμπᾶς, (τ.), πόλις.
Κάτεργον, (τ.), εἶδος πολεμ.
πλοίου. Ἐκ τούτου καὶ φυ-
λακή.
Κάτια, (τ.), βαθμίδες, χωρίσματα.
Καφάσι, (τ.), δικτυωτὸν τῶν
παραθύρων.

Κέφι, (τ.), ὄρεξις.
Κερίλης, (τ.), ἐγγυητής.
Κεχαγιάς, (τ.), ἀντιπρόσωπος
 (τοῦ διοικητοῦ).
Κιττέρι, (τ.), πόνος, θλίψις.
Κιμέρι, (τ.), δερματίνη ζώνη
 χρησιμεύουσα ὡς χρηματοθ.
Κισλάς, (τ.), στρατών.
Κόλι, (τ.), τμήμα στρατιωτ.
 διοικήσεως, περίπολος.
Κολτζίδας, οἱ ὀπλῖται σταθμοῦ
 στρατιωτικοῦ.
Κομπλίτσα, (σλαβ.), ξύλινον
 ποιμενικὸν ἀγγεῖον διαγάλα.
Κοράκι, (τ.), κατάλυμα.
Κοττόρος, (τ.), μικρὸν νόμισμα,
 λεπτόν.
Κοζιόχα, γυναικεῖος ἐπενδύτης.
Κουργαζές, (τ.), μεταξωτὸν ὕ-
 φασμα.
Κουρμέκι, (τ.), τελων. εἶδος.
Κούλια, (τ.), πύργος.
Κούρβα, γυνὴ κακοήθης.
Λιαχουρῆ, ὕφασμα μάλλινον.
Λουφές, μισθός.
Μαράζι, (τ.), πάθος, νόσος,
 καχεξία.
Μασσαλάς, (τ.), πυρός.
Μασιαλά! (τ.), εὐγε.
Μαχαλάς, (τ.), συνοικία.
Μπαμπέσης, (τουρ.), ἄπιστος,
 δόλιος.
Μασγκάλια, πυροβολοθυρίδες
 πύργου ἢ φρουρίου.
Μουσαβερές, (τ.), συνδιέλεξις,
 σύσκεψις.

Μεχκεμές, (τ.), ἱεροδικαστήριον.
Μπακτίδος, (ιτ.), πλάνης, ἀνέ-
 στιος, κακοήθης.
Μπουνταλάς, (τουρ.), βλάξ,
 εὐήθης.
Μπεντένια, (τ.), ἐπάλξεις.
Μπέσσα, ἐμπιστοσύνη.
Μπεζεργιάνης, (τ.), ἔμπορος
 πολυτίμων εἰδῶν.
Μπελεζίκια, (τ.), βραχιόλια.
Μπεζεστίνι, (τ.), ἀγορά.
Μπουμπουκι, κάλυξ.
Μπόγι, (τ.), ἀνάστημα.
Μπεζερίζω, (τ.) ἀηδιάζω, κο-
 ρέννυμαι.
Μπουγάζι, (τουρ.), στενόν,
 πορθμός.
Μπουλοθκι, (τ.), ἀπόσπασμα.
Μπουῖλα, (τ), σύζυγος τοῦ κυ-
 ρίου, τοῦ οἰκοδεσπότου.
Μπράτιμος, ἴδε βλάμης.
Μπουρδουνάρια, ἀναξυρίδες.
Μπρισίμι, (τ.), κλωστή ἐκ με-
 τάξης.
Μετερίζι, (τ.), προμαχών.
Μπουγιουρντί, (τ.), διαταγὴ
 τοῦ διοικητοῦ.
Μπρίκι, (τ.), χαλκοῦς ἀμφορεῦς.
Νάζι, (τ.), ἐρωτοτροπία.
Ναχίδες, (τ.), περιοχαὶ διοι-
 κητικαί. ἐπαρχίαι.
Νιζάμι, (τ.), ὁ τακτ. στρατὸς,
 νόμος.
Νισάφι, (τ.), μετριοπάθεια.
Νταγιαντῶ, (τ.), ἐγκαρτερῶ,
 ἀντέχω.

Νταβάς, (τ.), δίκη.
Νταούλια, (τ.), τύμπανον.
Ντιβάνι, (τ.), δικαστικὸν συμβούλιον.
Ντέρτι, (τ.), πάθημα, ἥθικὸς πόνος.
Ντραλαμάς, (τ.), ἔνδυμα ἀνδρικόν.
Ντουριάς, (τ.), κόσμος.
Ντουατζής, (τ.), εὐχέτης.
Νισάνι, (τ.), σημεῖον, σκοπός.
Ντραβετζικα, πῆρα, σάκκος.
Ντοβλέτι, (τ.), τὸ κράτος.
Όκας, (τ.), διαμάτιον, κοιτῶν.
Όρδί, (τ.), στρατόπεδον, στρατιωτ. ἀρχηγεῖον.
Παρανιά, (λατ.), ὁμάς ἐνόπλων καταδιώκουσα ληστές.
Παρμάκι, (τ.), κιγκλίσ.
Περγαντί, (τ.), καταδρομικὸν ἢ πειρακτικὸν πλοῖον πολύκωπον.
Περγουλιά, κληματίς.
Πεσέσι, (τ.), δῶρον, χάρισμα.
Πεσλί, εἶδος ἐνδύματος, ὑπενδύτης.
Πλιέτσκα, λάφυρα.
Πουγγιά, (τ.), ἡ ποσότης 500 γροσίων, χρηματοθήκη.
Πούστης, (τ.), κίναιδος.
Ρέγκι, (τ.), χρῶμα.
Ριτζάς, ἱεσία.
Ριτζιάλι, (τ.), μεσάζων, βασιλικὸς ἀκόλουθος.
Ρόγα, μισθός.
Ρουγα, ὁδός.

Ρουμπιές, (τ.), νόμισμα χρυσοῦν.
Σάμπρι, (τ.), ὑπομονή.
Σαράγι, (τ.), μέγαρον, ἀνάκτορα.
Σαχινσαήρι, (τ.), ἐξώστης.
Σατζάκι, (τ.), διοικητ. περιφέρεια καὶ σημάδι.
Σουλτανγαμές, (τ.), αὐτοκρ. διαταγή.
Σαλδάρι, (τ.), πλατεῖα γυναικεῖα ἀναξυρίς.
Σιατρί, (τ.), ἱέραξ.
Σακτσίρι, ἀναξυρίς.
Σετζής, (τ.), ἱπποκόμος.
Σεπέτι, (τ.), χιβώτιον.
Σεβριάς, (τ.), ἔρως.
Σεργιανίζω, (τ.), περιδιαβάλλω.
Σερντάρης, (τ.), ὁ προπορευόμενος.
Σιαμντάνι, (τ.), χρησπέγιον.
Σκουλαρίκι, ἐνώτιον.
Σόγι, (τ.), γενεά.
Ταμπούρι, (τ.), δούρωμα.
Ταϊφάς, (τουρ.), ἀκαλουθεία, ὁπαδοί.
Ταμπιγιέτι, (τ.), ἰδίωμα, χαρακτήρ.
Ταμπουράς, μουσικὸν ὄργανον.
Τελάλης, (τ.), κήρυξ.
Τέλια, (τ.), ὀρειχάλκινα νήματα χρησιμεύοντα ἀντὶ χορδῶν ἐπὶ τινῶν μουσικῶν ὀργάνων.
Τζελιάτης, (τ.), δῆμιος.
Τζελέπιδες, (τ.), εἰσπράκτορες τοῦ προδανομίου.

Τζίκια, γυνή ὀθωμανίς.
Τζιόρα, βακτηρία ποιμενική.
Τζιομάχα, ὁμοίως.
Τζιαμάλα, (τ.), μεγάλη πυρά.
Τζιοδατρι, (τ.), βραχύτιμον κό-
 σμημα.
Τέντζερη, χύτρα.
Τόπια, (τ.), τηλεδόλα.
Τριμπόνια, ὄπλα πυροβόλα, ἀρ-
 κεβούζια.
Τσιαροί, (τ.), ἀγορά.
Τσιαμπάς, (τ.), κόμη ἀνδρός.
Τσαρτσαμίνι, ἄνθος, (τὸ jas-
 minimum).
Τσιαούσης, (τ.), λοχίς.
Τσαπράζια, (τ.), τὰ ἐξ ἀργυρῶν
 πλακῶν κοσμήματα τῶν ἀρ-
 ματωλῶν καὶ κλεφτῶν.
Τσελεπής, (τ.), εὐγενής, κομ-
 φός κύριος.
Τσέργα, μάλλινος κροσσωτὸς
 τάπης.
Τσελίκι, (τ.) χάλυψ.
Τσιοθπρα, κόρη, νεᾶνις.
Τσιεράκι, (τ.), δόκιμος, μαθη-
 τευόμενος.
Τσιοκαρίζω, κρούω (τὴν θύραν)
Φακιόλι, (τ.), πέπλος.

Φέρετζες, (τ.), ἐκπεδύτης γυ-
 ναικεῖος.
Φερμάνι, (τ.), βασιλική δια-
 ταγή.
Φιλτισίνιο, (τ.), ἐξ ἐλεφαντό-
 δοντος.
Φλάμπουρον, σημαία (πρὸ πάν-
 των ἐκκλησίαις).
Φουντουκλή, (τουρ.), νόμισμα
 χρυσοῦν.
Χαγιάτι, (τ.), τὸ πλακώστρω-
 τον μέρος τῆς αὐλῆς.
Χαϊμαλιά, (τ.), ἀργυρὰ κοσμή-
 ματα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς
 Τούρκοις ὡς βασιλεία.
Χάζι, (τ.), θέαμα.
Χάλι, (τ.), πάθημα, ἀθλιότης.
Χαλάλι, (τ.), συγγνωστόν.
Χαράμι, (τ.), ἀσύγγνωστον.
Χαραμής, ληστής.
Χαμπέρι, (τ.), εἰδησις.
Χατῆρι, (τ.), χάρις.
Χαρέμι, (τ.), γυναικωνίτης.
Χουζοθρι, (τ.), σκέπη.
Χορτζερίς, (τ.), αἰθουσα ὑπο-
 δοχῆς.
Ψίκι, (λατ.), ἡ νυμφικὴ συνο-
 δεΐα.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ.

ΜΕΡΟΣ Α'.— ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. — ΒΙΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ.

Ι. ΙΣΤΟΡΙΚΑ.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
1 Τὸ παιδομάζωμα	3	16 Ἔτερον	16
2 Ἡ Ναυμαχία καὶ ὁ σκλάβος.	4	17 Ὁ φόνος τοῦ Βελῆ Βίη καὶ	
3 Ὁ Φαναρίου Σαραφειμ.....	5	Ἀσλὸν Βίη.....	16
4 Οἱ Σπαχίδες	6	18 Ἔτερον	17
5 Ὁ Ἀσπροκοταμίτης Δημάκης.	7	19 Ἡ δολοφονία τοῦ Καποδι-	
6 Ἡ Σουλεϊμάν Πασσίνα.....	9	στρίου	18
7 Ὁ Νοῦτσος Κοντοδημος.....	9	20 Ἡ εἰς Ἰωάννινα εἴσοδος τοῦ	
8 Ἡ κατὰ τῆς Πάργας ἐκστρα-		Ἰμὴν Πασσᾶ	18
τεία τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ.....	10	21 Ἡ ἀνταρσία τῶν Τσαμιδων..	19
9 Ὁ πνιγμὸς τῆς Κυρὰ Φρο-		22 Ἡ „ „ Τόσκιδων..	19
σύνης.....	10	23 Παπᾶ Κώστας Τζαμάλας....	20
10 Πάργας τελευταία μάχη.....	12	24 Ἡ ἱπανάσεις τῶν Ἀλβαν..	21
11 Ἡ πώλησις τῆς Πάργας.....	12	25 Ἡ ἐν Καλαμπάκῃ μάχη.....	22
12 Ἡ παράδοσις τῆς Πάργας...	13	26 Ἔτερον	22
13 Ἡ λεηλασία τοῦ Συρράκου... 14		27 Μάχη τοῦ Μειγ. Σπηλαίου... 28	
14 Εἰσβολὴ τοῦ Κιουταχῆ εἰς		28 Μάχη τοῦ ἸΚουτσελίου..... 24	
τὴν Δυτ. Ἑλλάδα	14	29 Ἡ ἄλωσις τοῦ Μετσόδου.... 24	
15 Ἡ προληρμία τοῦ Μεσολογγίου 15			

II. ΚΛΕΦΤΙΚΑ.— α') Ὀρισμένα.

30 Μαλάμος.....	26	33 Ὁ Ἀλβανὸς Αἰάξης.....	29
31 Μίτσο Ἴσος.....	27	34 Ἴω. Παλαιόπουλος	29
32 Ὁ γέρον Μπουκουβάλας.... 28		35 Ταχὶρ Γιάτσος.....	30

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
36 Ἀῆμος Μπουκουδάλας.....	31	78 Γῶγος Μπακόλας.....	70
37 Λάμπας.....	32	79 Ἕτερον.....	71
38 Ντρίτσας.....	33	80 Ἕτερον.....	71
39 Τσιούλας.....	34	81 Σάββας.....	72
40 Ἰω. Σταθάς.....	35	82 Γ. Τσόγκας καὶ Ἀλεξάνης Βλαχόπουλος.....	73
41 Γ. Χαϊντούτης.....	36	83 Καραμήτσος.....	73
42 Ἰω. Μπουκουδάλας.....	36	84 Ἕτερον.....	74
43 Τσιοδάρας.....	38	85 Γιαννούλας Ζάκας.....	74
44 Γιώτης Μπαρζόκας.....	39	86 Γρηγόριος Διακατᾶς.....	75
45 Σατήρ Βέης.....	40	87 Ἕτερον.....	76
46 Οἱ υἱοὶ τοῦ Δημάκη ὑπὸ κλει- φτῶν ἀπαχθέντες.....	41	88 Ἕτερον.....	76
47 Ν. Στοῦκος καὶ Χασάν Μπένιας.....	41	89 Ἕτερον.....	77
48 Ντιλῆ Δημος.....	42	90 Μακραλῆξης, ἡ Ἀλέξιος Μα- κρῆς.....	78
49 Βέδας, Γρίδας καὶ Κατσικο- γιάννης.....	43	91 Οἱ Ζακαῖοι.....	79
50 Ἰσμαὴλ Δάμζης.....	44	92 Γεώργιος Δερβένας.....	80
51 Ἰω. Παπᾶ Σαμαρινιώτης.....	44	93 Ἰω. Δεληγιάννης.....	81
52 Μίχος Σαμαρινιώτης.....	45	94 Φλῶρος.....	82
53 Δελῆ Γεώργιος Μουστέκης.....	46	95 Οἱ ἀδελφοὶ Ψεῖραιοι.....	82
54 Νικοτσάρας.....	46	96 Ἕτερον.....	83
55 Στουρνάρης.....	47	97 Θ. Ζάκας καὶ Μακραιοι.....	84
56 Ὁ Ζαρναβίλας καὶ τὰ Κον- τόπουλα.....	48	98 Νάσιος Μάνταλος.....	85
57 Γεωργοθῶμος.....	49	99 Σαφάκας.....	86
58 Ἀθ. Ἴσκος, ἡ Δελῆ Ἴσκος.....	50	100 Αἱ Νεγαδιώτισσαι.....	87
59 Ἀῆμος Βλαχόπουλος.....	51	101 Γεωργάκης Μπισοβίτης.....	88
60 Ἑλένη Μπότσαρη.....	52	102 Θ. Ζάκας.....	89
61 Ἕτερον.....	52	103 Ἡ λήστεισος τῆς Καστανίδας.....	89
62 Παπᾶ Γεώργης.....	53	104 Σουλεϊμάνης Μπελεζόπουλος.....	90
63 Ζαχαράκης.....	54	105 Ὁ λοχαγὸς Βρυκόλακας.....	91
64 Ἀθαν. Μπουκουδάλας.....	55	106 Χατζῆ Χρήστος.....	92
65 Οἱ Κατσουδαῖοι.....	56	107 Ἡ πεταδρομὴ τῶν ληστανδίων Ἀλδανῶν.....	92
66 Ὁ Σῦρος.....	58	108 Δημ. Κατσαρός.....	93
67 Σκυλλοδῆμας.....	59	109 Ἕτερον.....	93
68 Γεωργάκης Κιάγγελης.....	61	110 Ἀπός. Δεληγιάννης, ὁ καὶ Τεάπος.....	95
69 Ἕτερον.....	62	111 Ἰωάννης Κουταλίδας.....	96
70 Τσίλιος ὁ πειρατής.....	62	112 Ἕτερον.....	97
71 Τότσκας.....	63	113 Τὰ Τσαπόπουλα.....	98
72 Νάσιος.....	65	114 Καταραχιᾶς.....	98
73 Βρυκόλακας.....	65	115 Ἕτερον.....	99
74 Δέσπω Διακατᾶ.....	66	116 Λιάκος Γκόντοδας, ἡ Κον- τουδᾶς.....	100
75 Κώστας Λεπενιώτης.....	67	117 Ὁ Μεχμετάγος καὶ ἡ Σούλα.....	101
76 Οἱ ἀδελφοὶ Λαζαῖοι.....	68		
77 Σκαλτσουδήμος, ἡ Δημος Σκαλ- τσᾶς.....	69		

6') Ἀόριστα.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
118 Κωνσταντῖνος Κανέλλος.....	101	νατόν του.....	110
119 Ὁ Ἀνδρουῖτος, ἡ ὁ ἀδελ- φοκτόνος.....	102	133 Ὁ συντρίφας τὰ δεσμά.....	111
120 Ἡ λήστευσις τοῦ ἔρχοντος Νικολοῦ.....	103	134 Ὁ δὲ γρηγορὸς κλέπταρχος....	112
121 Ἡ Ἑλενίτσα καὶ ὁ καπετάν Γεωργάκης.....	104	135 Ὁ φοβερός κλέφτης.....	112
122 Ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα ὑπὸ κλε- φτῶν κυρὰ Ἑλένη.....	104	136 Οἱ πρωτόπαιροι κλέφτες.....	113
123 Ἡ κλεφτοπούλα.....	105	137 Τὸ συμπόσιον τῶν κλεφτῶν καὶ ἡ αἰχμάλωτος.....	113
124 Οἱ ἐν ἐνέδρᾳ συλληφθέντες ἀδελφοί.....	106	138 Ἔτερον.....	114
125 Ὁ Βαρδαριώτης.....	106	139 Ὁ υἱὸς τῆς χήρας.....	114
126 Ὁ Δημογέρ. τῆς Μπαρυνίτσας ληστευθεὶς.....	107	140 Ὁ ἐξομολογούμενος κλέφτης..	115
127 Οἱ κλέφτες ἀναμνόντες τὸ ἔαρ	108	141 Ἔτερον.....	115
128 Ὁ κλέφτης παραχειμάζων...	109	142 Ὁ ἐρωτευμένος κλέφτης.....	115
129 Ὁ παραιτηθεὶς κλέφτης.....	109	143 Αἱ αἰχμαλωτισθεῖσαι.....	116
130 Ὁ Μητρος, ἡ ὁ νοσηλευόμε- νος κλέφτης.....	109	144 Οἱ στυραρητοί, ἡ τὸ γῆρας τοῦ κλέφτου.....	116
131 Ὁ μέθυσις κλέφτης.....	110	145 Ἡ πέρδικα τοῦ Ὀλόμπου....	117
132 Ὁ κλέφτης προσρῶν τὸν θά-		146 Ὁ πληγωθεὶς κλέφτης.....	117
		147 Ἡ λεηλασία τοῦ Ξερόμερου..	118
		148 Ὁ ἀρματωλὸς Γιάννης.....	118
		149 Ὁ ἐν εἰρκτῇ κλέφτης.....	119
		150 Ἡ αἰχμαλωτισθεῖσα νεόνυμφος	119

—0—

III. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

151 Ὡδὴ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χρι- στογέννων.....	120	156 Ὁμοῖα.....	124
152 Ὡδὴ εἰς τὴν ᾠδὴν Ἰανουαρίου..	121	157 Ὡδὴ εἰς τὰ σεπτὰ πάθη.....	125
153 Ὡδὴ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων	122	158 Ὁμοῖα.....	125
154 Ὁμοῖα.....	122	159 Τὸ θαῦμα τοῦ Ἀγ. Γεωργ...	127
155 Ὁμ. εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Αα- ζάρου.....	123	160 Ἡ κδλασις.....	129
		161 Ἔτερον.....	130
		162 Τὸ μέγα Μοναστήρι.....	130

—0—

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. — ΒΙΟΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ.

Ἀριθ.
163—200

I. ΒΑΥΚΑΛΗΜΑΤΑ, Η ΜΙΝΥΡΙΣΜΑΤΑ.

Σελ.
131—189

— 0 —

II. ΕΡΩΤΙΚΑ.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
201 Ἡ θερίστρια Μάρω.....	140	233 Τὸ μαργιόλικο	157
202 Ἡ ποιμενὶς Μάρω.....	141	234 Ἡ μαυρομμάτα	158
203 Ἡ σεμνὴ νεάνις.....	141	235 Βλάχα, ἡ ποιμενὶς	158
204 Ἡ σύζυγος τοῦ καχκτικιοῦ... ..	142	236 Μάρω, ἡ ἢ Παπαδοπούλα ...	159
205 Ἔτερον, ἡ Ἐλένη.....	142	237 Ἡ ἀποκλανηθεῖσα νεάνις	159
206 Ἡ σύζυγος τοῦ γέροντος....	143	238 Ὅμοιον	159
207 Ἔτερον.....	143	239 Ἡ Ρούσω καὶ τὸ ραφτόπουλ..	160
208 Ἡ ἀπελπισία	144	240 Ὁ καρπὸς τῆς μηληᾶς	161
209 Οἱ ἔρασταί.....	144	241 Ἡ Μαρούλα	161
210 Ἔτερον.....	145	242 Ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἔραστοῦ....	162
211 Ἡ ἀπολεισθεῖσα εὐκαιρία	145	243 Ἡ Γιωργάκαινα καὶ ὁ Ἀσὴμ..	162
212 Ἡ μνηστὴρ	146	244 Ὁ ἐπιδέξιος ἔραστῆς.....	163
213 Τὸ ὄνειρον τοῦ ἔραστοῦ.....	146	245 Ἡ ἔρωτικὴ συνέντευξις	163
214 Ὁ κυνηγὸς.....	146	246 Ὁ κατὰσκοπος	164
215 Ἡ ἀπὸ κουμπάρας νύφη.....	147	247 Ἡ λυγερὴ καὶ ὁ λεβέντης....	165
216 Ὁ ἀγνώμων σύζυγος.....	149	248 Ἡ ἔρωτόληπτος καλογραία ..	165
217 Ὁ ταμπουρᾶς	149	249 Ἡ κατασκοπεία τῶν ἔραστῶν..	166
218 Τὸ χρυσοκέντητο μαντιύλι....	150	250 Ἡ ροδοσταμίᾶ	166
219 Ἡ τελευταία ἐντολὴ.....	150	251 Ἡ συμφιλίωσις	167
220 Ἡ ξανθὴ Χάτζω	151	252 Ὁ ὕπνος καὶ τὸ φίλημα.....	167
221 Ἡ κόρη τῆς χήρας.....	151	253 Τὸ ποδαράκι	168
222 Ἡ περδικοῦλα.....	152	254 Τὸ σταμνὶ	168
223 Ὁ ἔρωτόληπτος	152	255 Ὁ γυναικοθήρας	169
224 Τὸ Ἐλενάκι καὶ ἀηδονάκι... ..	152	256 Ἔτερον	169
225 Αἱ καλογραῖαι.....	153	257 Ἔτερον	170
226 Ὁ γυναικοθήρας	153	258 Ὁ τσελεπῆς	170
227 Ἡ ἐγκαταληφθεῖσα μνηστὴρ... ..	154	259 Ἡ ἀποσκιρτήσασα καλογραία..	171
228 Ἡ ἐγκαταληφθεῖσα ἔρωμένη..	154	260 Ἡ λεμονιά	171
229 Ὁ ἔραστῆς τῆς Βλάχας.....	155	261 Ἡ παπαδοπούλα	172
230 Τὸ ὄνειροπέλημα τῆς νεάνιδος	155	262 Ἡ κανιλόρριζα	172
231 Ἡ μηλητὰ καὶ ὁ υἱὸς τῆς χήρας..	156	263 Ἡ Δουλούδω	173
232 Ἔτερον.....	157	264 Ἡ παπαδοπούλα καὶ ὁ Κωστ..	173

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
265 Ἡ Βουργάρα.....	173	274 Ἡ Πολίτισσα.....	178
266 Ἡ κρυόδρυση.....	174	275 Ὁ Ἀῆμος καὶ ἡ Τουρκοπούλα.	178
267 Ἡ παπαδιά.....	175	276 Ἡ ξινοπαντρεμένη.....	179
268 Ἡ Θεοδωροῦλα.....	175	277 Ὁ καλόγερος.....	180
269 Ἡ Μαρούσσα καὶ ὁ Γιακούπης.	176	278 Ἔτερον.....	180
270 Ἡ Γαρουφαλιά.....	176	279 Τὸ ἀφιλητὸ κορίτσι.....	181
271 Ἡ Ἑλινίτσα.....	177	280 Ἡ πώλησις τῆς συζύγου.....	181
272 Ἡ γειτονοπούλα.....	177	281 Ἡ Βουργάρα καὶ ἡ πέρδικα..	182
273 Ἡ Ἀναγνώσταινα.....	177	282 Ἡ μοιχαλὶς.....	182

—o—

283 - 316

III. ΓΑΜΗΛΙΑ.

183 - 194

—o—

317 - 334

IV. ΕΓΚΩΜΙΑ, ἢ ΕΠΑΙΝΕΤΙΚΑ ΛΕΜΑΤΙΑ.

195 - 202

—o—

335 - 351

V. ΤΗΣ ΞΕΝΗΤΕΙΑΣ.

202 - 212

—o—

VI. ΣΑΤΥΡΙΚΑ ΚΑΙ ΛΣΤΕΙΑ.

352 Ὁ ἀπὸ ληστοῦ γεωργὸς.....	213	364 Ὁ ποντικὸς.....	219
353 Ἡ παπαδοπούλα.....	214	365 Ἡ ἀκαμάτρα.....	219
354 Ἡ τζομπάνησα.....	215	366 Ὁ μύρμιγκας.....	220
355 Ἡ διαθήκη τοῦ τζομπάνη....	215	367 Ὁ Γιάννης.....	220
356 Ἡ διαθήκη τοῦ γύφτου.....	215	368 Ἡ ἀποθανοῦσα καλογραφα...	221
357 Ὁ χιλιοπαλωμένος.....	216	369 Οἱ Βλαχοποιοί.....	221
358 Ὁ νάννος, ἡ ὁ ρεθυθαύλης...	216	370 Τοῦ παπᾶ τὸ γομάρι.....	222
359 Αἱ ὀργῶσαι γραφαί.....	217	371 Αἱ δύο κυράδες.....	222
360 Ἡ ἄσχημη νύφη.....	217	372 Ὁ χορὸς τῶν νιονόμφων.....	222
361 Ἡ μίθυσος.....	217	373 Ἔτερον.....	223
362 Αἱ γυναῖκες χωρίων τινῶν τῶν Κουρέντων.....	218	374 Εἰς δυσαιδῆ φιλάρεσκον....	223
363 Ὁ πασιδιάρης καὶ ἡ γύφτισσα	218	375 Μίθυστοι Ἰωαννίται ἀποδη- μοῦντες.....	224

—o—

VII. ΧΟΡΙΚΑ, Η ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
376 Τὸ Ἑλενάκι.....	226	402 Τοῦρκον δὲν παίρνω.....	238
377 Ἡ καρδιά.....	226	403 Ὅμοιον.....	238
378 Ἀσπρὰς καὶ μελαχροινὰς...	227	404 Φράγγον δὲν παίρνω.....	239
379 Ὅμοιον.....	227	405 Τὸ δνεῖρον.....	239
380 Τὸ νεραντζοφίλημα.....	228	406 Τὸ πράσινο δαντρί.....	240
381 Ὁ ἑκατοντούτης γαμβρὸς....	229	407 Πῶς τὸ τρίδουν τὸ πιπίρι....	241
382 Τὸ περιδέλι.....	429	408 Ἡ τριανταφυλλιά.....	242
383 Ὁ ἡγούμενος καὶ ἡ Βλαχοπ..	230	409 Ἡ Γιαννοῦλα ἡ Ἀναγνώσαινα	242
384 Τὸ δῶρον τοῦ μνηστῆρος....	230	410 Ὁ χορὸς τῶν νεανίδων.....	243
385 Γαλανή, περήφανη.....	231	411 Τὸ συμπόσιον.....	244
386 Ἡ ξανθή.....	231	412 Ὁ κηπουρὸς.....	244
387 Ἡ παρακονεμένη γλώσσα....	232	413 Ἔτερον.....	245
388 Ἡ κοντὴ καὶ μελαχροινὴ....	232	414 Ὁ λιθέντης.....	246
389 Ἡ μαυρομμάτα.....	233	415 Τὸ δένδρον.....	247
390 Οἱ γυναικοκλάνοι.....	233	416 Ἡ ἔρωτευμένη.....	247
391 Ἡ παπαδοπούλα.....	233	417 Ἡ μικροπαντρεμένη.....	248
392 Ἡ Γιαννηοτοπούλα.....	234	418 Ἡ λεημονιά.....	249
393 Ἡ ὀφάντρα.....	234	419 Ἡ ρωμωμένη κόρη.....	249
394 Ἡ Ζαγορσία.....	234	420 Ἡ Δροπολίτισσα.....	250
395 Τὸ πουλάκι.....	235	421 Ἡ οἶνοπώλις.....	251
396 Τὸ στροβοπάτημα.....	235	422 Ἡ κατάρρα.....	251
397 Τὸ κυπαρίσσι.....	235	423 Τὸ ἄστρο.....	252
398 Ὁ ποταμὸς.....	236	424 Ὁ Γιαντίσαρος.....	252
399 Καπετὰν-Βασιλική.....	236	425 Ἡ Βουργαροπούλα.....	253
400 Ἡ Τασιοῦλα.....	237	426 Ἡ χορεύτρια.....	253
401 Ὁ ἱραστής.....	237		

—o—

427 - 439

VIII. ΕΛΕΓΕΙΑ, Η ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ.

254 - 259

—o—

IX. ΔΙΑΦΟΡΑ.

440 Ῥῆθ' εἰς τὴν ἁ. τοῦ Μαῖου..	260	443 Τὸ τάξιμον.....	262
441 Ὅμοια εἰς περπερώναν, ἡ ἐπίκλησις εἰς βροχὴν.....	261	444 Οἱ ναυμάχοι καλόγηραι.....	262
442 Ὅμοια εἰς τὴν ἔλευσιν τῶν χελιδῶνων.....	261	445 Ἡ Συροπούλα.....	263
		446 Ἡ Ἑλιογέννητη καὶ ὁ Χαν- τερῆς.....	264

Ἀριθ.	Σελ.	Ἀριθ.	Σελ.
447 Ὁ Γιάννος καὶ ὁ Δράκοντας..	268	473 Ἡ νέα χήρα	286
448 Ἔτερον	269	474 Ἔτερον	287
449 Ἔτερον	269	475 Τὸ πένθιμον συμπόσιον.....	288
450 Ἔτερον!	270	476 Ὁ ἐκδιωκόμενος υἱὸς	288
451 Τόστοιχειὸ καὶ ὁ υἱὸς τῆς χήρας	271	477 Τὸ ὄρφανὸν	289
452 Τὸ στοιχεῖδ καὶ ὁ Γιάννης...	272	478 Ὁ κολυμβητὴς	289
453 Τὸ ζοιχεῖδ καὶ ὁ ἀνδρειωμέν.	273	479 Ὁ Κωσταντᾶς	290
454 Ἡ κακὴ παθερά.....	273	480 Ὁ Κωσαντῆς ὁ γραμματικὸς.	290
455 Ἡ παιδοκτόνος.....	274	481 Ὁ Γιαννακὸς, ἡ ὁ δολοφονη-	
456 Ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη.....	275	θεὶς σύζυγος.....	291
457 Ἡ τραγουδίστρια.....	275	482 Ἡ Γεωργάκαινα	292
458 Ἡ μάγισσα.....	276	483 Τὸ ἀμπέλι	292
459 Ὅμοιον.....	276	484 Ἡ βρυσούλα	292
460 Ὁ Τσαμαδὸς καὶ ὁ υἱὸς του...	277	485 Ἡ πέρδικα	293
461 Ὁ ταῖχμαλωτισθεὶς	278	486 Ἔτερον	293
462 Ὁ αἰχμαλωτὸς ἀπελευθερωθ..	278	487 Ἔτερον	294
463 Ἡ καλοῖρη ποῦλα	279	488 Ἡ ἄμαξα	294
464 Ἡ σκληρόκαρδος μήτηρ.....	279	489 Τὸ κόκκινον ἀχιλὶ.....	294
465 Τὸ θῦμα ἀτυχοῦς ἔρωτος...	281	490 Τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον..	295
466 Ἔτερον	282	491 Ἡ ἀηδὼν	295
467 Θάνατος ταξειδιῶτου	282	492 Ὁ κυνηγὸς καὶ ἡ πέρδικα...	296
468 Τὰ ποταμόπνεχτα ἀδέρφια...	282	493 Ἔτερον	296
469 Τὸ ναυάγιον	283	494 Ὁ γέρων	297
470 Ἡ τρικυμία	284	495 Ὁ κακὸς δημογέρων	297
471 Ὁ Κωσαντῆς, ἡ ὁ γάμος καὶ		496 Ἡ Βουργαροπούλα	298
τὸ ξόδι.....	484	497 Ἡ ἀπαγωγὴ τῆς Γεωργάκαινας	298
472 Ἡ Εὐγενούλα, ἡ γάμος καὶ ξόδι	285		

—0—

ΜΕΡΟΣ Β'.—ΛΙΑΝΟΤΡΑΓΟΥΔΑ.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ. — ΣΤΙΚΟΥΡΓΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ.

(δίστ. 1 - 212) 301 - 315

—0—

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ. — ΔΙΣΤΙΚΑ, ἢ ΣΤΙΚΟΠΛΑΚΙΑ.

(δίστ. 213 - 1142) 316 - 372

—0—

Ἑρμηνεῖα τῶν ἐν τοῖς ἄσμασι δυσνοήτων ξένων λέξεων.

373

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	Στόχος	Ἄντι		Γράφε.
9	— 16	προεστώ	—	προεστώ
10	— 17	κηρυγῆς,	—	κηρυγῆς,
13	— 12 (καὶ 34)	ὁμορρη,	—	ὁμορρη,
13	— 24	πάμε	—	πάμε
14	— 27	ἄνοιξι	—	ἄνοιξη
26	— 15	χρυσά	—	χρυσά
32	— 18	στρώμα	—	στρώμα
34	— 29	κατέλειπεν	—	κατέλειπεν
36	— 18	ἐκδιδομένου	—	ἐκδιδομένου
38	— 24	στήθια	—	στήθια
39	— 18	πίρνω	—	παίρνω
44	— 18	ράχι!	—	ράχι!
61	— 10	Πόλις	—	Πόλις
65	— 3	τὸ λείν'	—	τὸ λέν
71	— 2	βρούσι,	—	βρόση,
83	— 22	ὕπνισσον	—	ὕπνισσαν
101	— 2	κοριτσοκόρη	—	κυρατσοκόρη
106	— 17	κάλη	—	κάλλη
109	— 12	νὸ	—	τὸ
132	— 12	ἀπλόνωνται	—	ἀπλόνωνται
142	— 23	ἄνθια	—	ἄνθηα
143	— 4	ἄπλωσε	—	ἄπλωσε
149	— 8	ἀρμέζῃ	—	ἀρμέξῃ
153	— 4	Ἑλενιδό,	—	Ἑλενιώ,
"	— 8	λενάκι	—	Λενάκι
156	— 7	γνοιά σου,	—	γνοιάσου,
160	— 6	κλόνος	—	κλώνος
175	— 5	μονμονάχη,	—	μόν'-μονάχη,
186	— 6	θεοφχιασμένο.	—	θεοφχημένο.
206	— 8	καραδοκύρι	—	καραδοκύρη
270	— 4	κᾶν	—	σᾶν
306	— 31	φουτεμένα	—	φουντωμένα
318	— 29	ἀπὸ τὸ ἥλιο,	—	ἀπὸ τὸν ἥλιο,

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ.

Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, 1856. Ἀθῆναι. Τόμοι 2. Δραχ. Ν. 40.—	
Πραγματεία περὶ Δωδώνης, 1862. Ἰωάννινα . . . » » 1.25	
Παραιμιαστήριον, ἡ συλλογὴ Ἑπειρωτικῶν παροιμιῶν, 1863. Ἰωάννινα. . . . . » » 2.50	

Τιμᾶται . . . . . Δραχ. Ν. 8.

ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ

Ἐν τῷ Βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. K. Wilberg, rue d'Hermès.
 » » » » N. B. Νάκη, — ὁδὸς Αἰόλου.
 » » Τυπογραφίῳ τοῦ κ. Π. Περρῆ. Πλατεία Πανεπιστημίου.
 Καὶ παρὰ τοῖς ἐκδόταις.
